

Regeringens proposition 2015/16:181



Kollektiv förvaltning av upphovsrätt

Prop.
2015/16:181

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 9 juni 2016

Stefan Löfven

Ann Linde
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

De senaste decenniernas tekniska utveckling har inneburit nya upphovsrättsliga utmaningar, till exempel när det gäller tjänster som tillhandahåller stora mängder upphovsrättsligt skyddat material. Denna utveckling förutsätter en väl fungerande kollektiv rättighetsförvaltning som tar vara på de inblandades intressen och rättigheter.

Regeringen föreslår en helt ny lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt. Lagen innehåller ett omfattande regelverk för de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet. Bland förslagen finns bestämmelser som syftar till

- att garantera att organisationernas medlemmar kan delta i beslutsfattandet på ett tillfredsställande sätt,
- att den ersättning som inkasseras hanteras ansvarsfullt,
- att medlemmar, rättighetshavare och andra garanteras insyn i organisationernas verksamhet, och
- att säkerställa att villkoren i de licensavtal som ingås mellan kollektiva förvaltningsorganisationer och användare är rimliga.

Patent- och registreringsverket föreslås ansvara för tillsynen över att bestämmelserna i lagen följs.

Bestämmelserna har sin bakgrund i ett EU-direktiv. De föreslås träda i kraft den 1 januari 2017.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt	6
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk	22
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar	24
3	Ärendet och dess beredning	25
4	Allmänt om kollektiv förvaltning av upphovsrätt	26
5	Direktivet	30
6	Inledande överväganden om hur direktivet bör genomföras	32
7	Den nya lagens tillämpningsområde	35
8	Allmänna principer för kollektiv rättighetsförvaltning	45
9	Rättighetshavarnas rättigheter	46
9.1	Allmänna utgångspunkter	46
9.2	Rätt till representation	46
9.3	Rätt till att själv ge tillstånd till viss användning	47
9.4	Rätt att begränsa eller säga upp uppdragsavtalet	48
9.5	Rättighetshavarens medgivande till förvaltningen	50
9.6	Information till rättighetshavarna	51
10	Medlemskap	52
10.1	Villkor för att bli medlem	52
10.2	Medlemmarnas medverkan i beslutsfattandet	55
10.3	Elektronisk kommunikation	57
10.4	Medlemsregister	57
10.5	Rättigheter för andra rättighetshavare än medlemmar	59
11	Stämma i en kollektiv förvaltningsorganisation	59
11.1	Krav på stämma	59
11.2	Stämmans sammankallande och beslut om stadga och medlemskapsvillkor	62
11.3	Stämmobeslut om styrelsen	63
11.4	Stämmobeslut om rättighetsförvaltningen m.m.	64
11.5	Deltagande och rösträtt	67
11.6	Ombud	68
11.7	Fullmäktige	72
12	Styrning och intern kontroll	73
12.1	Övervakning av organisationens ledning	73
12.2	Organisationens ansvar för ledningen	75
13	Förvaltning av rättighetsintäkter	77
13.1	Omsorgsplikt och användning av inkasserade medel	77
13.2	Särredovisning av rättighetsintäkter	78
13.3	Investeringar	79

13.4	Avdrag	80
13.5	Fördelning till rättighetshavarna	84
13.6	Identifiering och lokalisering av rättighetshavare	87
13.7	Användning av medel som inte kan fördelas	88
14	Förvaltning med stöd av representationsavtal	89
15	Förhållandet till användarna	91
15.1	Licenser och ersättning	91
15.2	Rapporteringskyldighet för användare	97
16	Insyn och rapportering	99
16.1	Information till rättighetshavarna	99
16.2	Information till andra kollektiva förvaltningsorganisationer	99
16.3	Information om repertoar	100
16.4	Information till allmänheten	101
16.5	Årlig insynsrapport	102
17	Gränsöverskridande licensiering	104
17.1	Ett särskilt regelverk för gränsöverskridande licensiering av musik	104
17.2	Förmåga att hantera repertoaren	106
17.3	Insyn i repertoaren	107
17.4	Rättelse av felaktiga uppgifter m.m.	108
17.5	Övervakning, rapportering och fakturering	109
17.6	Fördelning till rättighetshavare	110
17.7	Representationsavtal	111
17.8	Representationstväng	113
17.9	Rätt till gränsöverskridande licensiering	114
18	Efterlevnad	115
18.1	Hantering av klagomål	115
18.2	Twistlösning	115
18.3	Tillsyn	119
18.4	Skadestånd	128
18.5	Straff	130
18.6	Prövning i domstol	131
19	Behandling av personuppgifter	133
20	Utvärdering av tillämpningen av IPRED-lagstiftningen	135
21	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	137
22	Konsekvenser	139
23	Författningskommentar	145
23.1	Förslaget till lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt	145
23.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk	212
23.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar	213

Prop. 2015/16:181	Bilaga 1	Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/26/EU av den 26 februari 2014 om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden	215
	Bilaga 2	Sammanfattning av betänkandet Kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet (SOU 2015:47)	269
	Bilaga 3	Betänkandets lagförslag (SOU 2015:47).....	273
	Bilaga 4	Förteckning över remissinstanser (SOU 2015:47)	298
	Bilaga 5	Sammanfattning av betänkandet Utvärdering av IPRED-lagstiftningen (SOU 2012:51)	299
	Bilaga 6	Lagrådsremissens lagförslag	301
	Bilaga 7	Lagrådets yttrande	320
		Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 9 juni 2016.....	321
		Rättsdatablad.....	322

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2015/16:181

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt,
2. lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk,
3. lag om ändring i lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller kollektiv rättighetsförvaltning och kollektiva förvaltningsorganisationer.

2 § Om en kollektiv förvaltningsorganisation uppdrar åt en annan juridisk person som ägs eller kontrolleras av organisationen att fullgöra en uppgift som regleras i denna lag, gäller det som skulle ha gällt för den uppgiften, om den hade utförts av den kollektiva förvaltningsorganisationen, för den andra juridiska personen.

Bestämmelserna i 9 kap. 1 § och 10 kap. 1, 2 och 4 §§ och 5 § 1–4, 6 och 7 gäller också för oberoende förvaltningsorganisationer.

3 § Om en organisation som inte är en kollektiv förvaltningsorganisation ingår avtal som anges i 42 a § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk eller kräver in ersättning enligt 26 m, 26 p eller 45 b § eller 47 § tredje stycket samma lag, ska det som gäller för en kollektiv förvaltningsorganisation enligt 5 kap. 5 § första stycket 1–4 och andra stycket 1 och 2 och 9 § första stycket, 7–9 kap. och 10 kap. 1–4 §§ denna lag gälla för den verksamheten.

Definitioner

4 § I denna lag avses med

1. *rättigheter*: ensamrätt eller rätt till ersättning enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk eller motsvarande lagstiftning i ett annat land som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-land),

2. *kollektiv rättighetsförvaltning*: förvaltning av rättigheter för mer än en rättighetshavares räkning till deras gemensamma nytta,

3. *kollektiv förvaltningsorganisation*: en juridisk person vars enda eller huvudsakliga syfte är att bedriva kollektiv rättighetsförvaltning och som

a) ägs eller kontrolleras av sina medlemmar, eller

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/26/EU av den 26 februari 2014 om kollektiv rättighetsförvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden, i den ursprungliga lydelsen.

b) drivs utan vinstsyfte,

4. *oberoende förvaltningsorganisation*: en juridisk person vars enda eller huvudsakliga syfte är att bedriva kollektiv rättighetsförvaltning och som

a) inte ägs eller kontrolleras av rättighetshavare, och

b) drivs i vinstsyfte,

5. *rättighetshavare*: den som innehar rättigheter eller som har rätt till en del av rättighetsintäkterna, utan att vara en kollektiv förvaltningsorganisation eller en sådan medlem som företräder rättighetshavare,

6. *medlem*: en rättighetshavare, eller en juridisk person som företräder rättighetshavare, som uppfyller villkoren för att bli medlem och har antagits som medlem i en kollektiv förvaltningsorganisation,

7. *användare*: den som utan att handla som konsument bedriver verksamhet som kräver tillstånd från rättighetshavare eller som ger rättighetshavare rätt till ersättning,

8. *stadga*: stadgar, bolagsordning eller annan motsvarande handling som gäller en kollektiv förvaltningsorganisation,

9. *stämma*: föreningsstämma, bolagsstämma eller annat sådant organ där medlemmarna deltar och utövar sin rösträtt,

10. *rättighetsintäkter*: inkomster från rättigheter som en kollektiv förvaltningsorganisation har inkasserat för rättighetshavarnas räkning,

11. *förvaltningsavgift*: de avdrag en kollektiv förvaltningsorganisation gör från rättighetsintäkter, eller från inkomster från investeringar av sådana intäkter, för att täcka kostnaderna för förvaltningen av rättigheterna,

12. *gränsöverskridande licens*: en licens som omfattar fler än ett EES-land, och

13. *när rättigheter till musikaliska verk*: de rättigheter att framställa exemplar av musikaliska verk med eller utan text eller att överföra sådana verk till allmänheten som behövs för att tillhandahålla en nättjänst.

Lagens innehåll

5 § I lagen finns bestämmelser om

- allmänna principer för kollektiv rättighetsförvaltning (2 kap.),
- rättighetshavarnas rättigheter (3 kap.),
- medlemskap (4 kap.),
- stämma (5 kap.),
- styrning och intern kontroll (6 kap.),
- förvaltning av rättighetsintäkter (7 kap.),
- förvaltning med stöd av representationsavtal (8 kap.),
- förhållandet till användare (9 kap.),
- insyn och rapportering (10 kap.),
- gränsöverskridande licensiering av musik (11 kap.), och
- tillsyn m.m. (12 kap.).

2 kap. Allmänna principer för kollektiv rättighetsförvaltning

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska bedriva verksamheten i de företrädda rättighetshavarnas intresse. Organisationen får inte ålägga rättighetshavarna andra skyldigheter än som krävs för att skydda deras intressen eller för att förvalta deras rättigheter effektivt.

2 § I en kollektiv förvaltningsorganisation ska det finnas lämpliga och effektiva förfaranden för att säkerställa att medlemmarna kan delta i organisationens beslutsfattande. Bestämmelser om detta ska tas in i stadgan. Det som följer av lag behöver dock inte anges.

Olika kategorier av medlemmar ska vara representerade i beslutsfattandet i skäligen utsträckning.

3 kap. Rättighetshavarnas rättigheter

Rätt till representation

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska på en rättighetshavares begäran åta sig att, för de EES-länder begäran avser, förvalta de rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade prestationer som rättighetshavaren begär att organisationen ska förvalta, om inte organisationen har godtagbara skäl att vägra förvaltningsuppdraget.

Rätt att ge tillstånd till viss användning

2 § En rättighetshavare som har lämnat ett förvaltningsuppdrag till en kollektiv förvaltningsorganisation får själv ge tillstånd till användning beträffande de rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade prestationer som uppdraget omfattar. Tillstånd får dock inte ges för användning som sker i förvärvssyfte.

Rätt att begränsa eller säga upp uppdragsavtalet

3 § En rättighetshavare som har lämnat ett förvaltningsuppdrag till en kollektiv förvaltningsorganisation får när som helst begränsa uppdraget i de avseenden som anges i 1 §, om inte organisationen har godtagbara skäl att vägra det. Rättighetshavaren får också när som helst säga upp uppdragsavtalet.

I uppdragsavtalet får det bestämmas att en begränsning eller en uppsägning får verkan

1. först efter en uppsägningstid, som ska vara skäligen och inte längre än sex månader, eller

2. vid räkenskapsårets utgång.

Om det inte har avtalats någon tid för när en begränsning eller en uppsägning får verkan, får begränsningen eller uppsägningen verkan omedelbart.

4 § En kollektiv förvaltningsorganisation som åtar sig ett förvaltningsuppdrag ska inhämta rättighetshavarens uttryckliga medgivande till förvaltningen av varje rättighet, kategori av rättigheter eller typ av verk och annan skyddad prestation som förvaltningen omfattar. Medgivandet ska dokumenteras.

Information till rättighetshavarna

5 § Innan en kollektiv förvaltningsorganisation åtar sig ett förvaltningsuppdrag, ska den på lämpligt sätt informera rättighetshavaren om den rätt som följer av 1–3 §§ och om villkoren för att utöva den rätt som följer av 2 §. Organisationen ska också informera om de avdrag som kommer att göras från rättighetsintäkter eller från inkomster från investeringar av sådana intäkter.

Information om den rätt som följer av 1–3 §§ och om villkoren för att utöva den rätt som följer av 2 § ska också anges i organisationens stadga eller medlemskapsvillkor.

4 kap. Medlemskap

Villkor för att bli medlem

1 § Den som uppfyller villkoren för att bli medlem i en kollektiv förvaltningsorganisation ska beviljas medlemskap. Om en ansökan om medlemskap inte beviljas, ska organisationen ange skälen för det.

2 § Villkoren för att bli medlem i en kollektiv förvaltningsorganisation ska vara sakliga, tydliga och icke-diskriminerande. De ska anges i organisationens stadga eller medlemskapsvillkor och hållas allmänt tillgängliga.

Elektronisk kommunikation

3 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska se till att medlemmar och rättighetshavare kan kommunicera med organisationen på elektronisk väg.

Medlemsregister

4 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska föra register över sina medlemmar. Medlemsregistret ska innehålla uppgift om varje medlems namn och postadress.

Medlemsregistret får användas för att organisationen ska kunna uppfylla sina skyldigheter enligt denna lag.

Denna paragraf gäller inte om den kollektiva förvaltningsorganisationen enligt annan lag är skyldig att föra register som innehåller de uppgifter som anges i första stycket.

5 kap. Stämman

Grundläggande bestämmelser

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha en stämman.

2 § I den utsträckning en fråga inte regleras i detta kapitel gäller det som föreskrivs om stämman i annan lag.

3 § Stämman i en kollektiv förvaltningsorganisation ska sammankallas minst en gång om året.

Stämmobeslut

4 § Stämman ska besluta om

1. ändringar av stadgan,
2. ändringar i medlemskapsvillkoren,
3. utseende och entledigande av ledamöter i styrelsen eller motsvarande ledningsorgan och, i förekommande fall, tillsynsorganet, och
4. ersättning och andra förmåner för var och en av ledamöterna.

5 § Stämman ska, utöver det som anges i 4 §, besluta om

1. allmänna principer för fördelning av ersättning till rättighetshavare,
2. allmänna principer för avdrag från rättighetsintäkter och från inkomster från investeringar av sådana intäkter,
3. allmänna principer för användning av medel som inte kan fördelas,
4. användning av medel som inte kan fördelas, och
5. godkännande av den årliga insynsrapporten och utseende och entledigande av den revisor som ska granska denna.

I förekommande fall ska stämman också besluta om

1. en allmän investeringsstrategi för rättighetsintäkter och för inkomster från investeringar av sådana intäkter,
2. en riskhanteringsstrategi,
3. godkännande av förvärv, försäljning och in-teckning av fast egen-dom,
4. godkännande av fusioner och allianser, bildande av dotterföretag samt förvärv av företag, aktier eller rättigheter i företag, och
5. godkännande av att lån tas upp eller lämnas eller att säkerhet ställs för lån.

Delegation

6 § Stämman får besluta att det organ som avses i 6 kap. 3 § ska besluta i frågor som anges i 5 § andra stycket 2–5.

Första stycket gäller inte beslut om godkännande av en fusionsplan enligt lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar eller aktiebolagslagen (2005:551) eller om lån som avses i 16 kap. 7 § aktiebolagslagen.

Deltagande och rösträtt

7 § En medlem har rätt att delta och rösta vid stämman. Det ska på begäran vara möjligt att delta och rösta på elektronisk väg.

Rätten att delta och rösta får begränsas med hänsyn till medlemskapets varaktighet. Rätten får också begränsas med hänsyn till belopp som mottagits av eller ska betalas ut till en medlem. En begränsning ska vara skälig och får inte strida mot annan lag.

En begränsning ska anges i stadgan eller medlemskapsvillkoren.

Ombud

8 § En medlem har rätt att delta och rösta vid stämman genom ombud. Medlemmen får anlita valfritt ombud. Den som tillhör en annan kategori av medlemmar eller av annat skäl har andra intressen i organisationen än medlemmen får dock inte anlitas som ombud.

Ombudet ska ha en skriftlig fullmakt. Den ska vara undertecknad av medlemmen och avse en viss stämma. Fullmakten får undertecknas med en sådan avancerad elektronisk underskrift som avses i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG, i den ursprungliga lydelsen.

Fullmäktige

9 § Medlemmarnas beslutanderätt får utövas av fullmäktige, om det inte strider mot annan lag.

Fullmäktige väljs av medlemmarna. Det som gäller för stämma enligt 2–6 §§ ska gälla för fullmäktigemötet.

En fullmäktig får inte väljas för längre tid än fyra år eller den kortare tid som följer av annan lag.

6 kap. Styrning och intern kontroll

Allmänna skyldigheter

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska se till att verksamheten leds på ett ansvarsfullt och lämpligt sätt samt att lämpliga rutiner för förvaltning, redovisning och intern kontroll tillämpas i verksamheten.

Intressekonflikter

2 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha lämpliga rutiner för att säkerställa att rättighetshavarnas gemensamma intressen inte skadas av intressekonflikter mellan rättighetshavarna och dem som leder verksamheten.

Det ska säkerställas att de som leder verksamheten varje år för stämman redovisar

1. de intressen som de har i organisationen,
2. varje ersättning som de har tagit emot från organisationen under föregående räkenskapsår,
3. egna intressen som kan komma i konflikt med organisationens intressen, och
4. skyldigheter mot andra än organisationen som kan komma i konflikt med skyldigheter mot organisationen.

3 § I en kollektiv förvaltningsorganisation ska det finnas ett organ som löpande övervakar hur de personer som leder verksamheten uppfyller sina skyldigheter. Övervakningsorganet ska också besluta i frågor som har delegerats enligt 5 kap. 6 §. Övervakningsorganet ska sammanträda regelbundet och varje år för stämman redovisa utfallet av övervakningen och hur övervakningsorganets beslutanderätt utövats. Övervakningsorganet får inte delta i den löpande förvaltningen.

Den som ingår i ledningen får inte vara ledamot i övervakningsorganet. Ledamöterna i övervakningsorganet ska redovisa de uppgifter som anges i 2 § andra stycket för stämman.

I en kollektiv förvaltningsorganisation som ska ha en styrelse, ett förvaltningsorgan eller ett tillsynsorgan, ska det som sägs i denna paragraf fullgöras av det organet och gälla för dess ledamöter. Om uppgifterna fullgörs av en styrelse eller ett förvaltningsorgan, ska organisationen ha en verkställande direktör.

7 kap. Förvaltning av rättighetsintäkter

Allmänna skyldigheter

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska förvalta rättighetsintäkter på ett omsorgsfullt sätt.

Rättighetsintäkter och inkomster från investeringar av sådana intäkter, som inte fördelas som ersättning till rättighetshavarna, får endast användas i enlighet med det som har beslutats enligt 5 kap. 5 §.

Krav på särskild redovisning

2 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska i sina räkenskaper hålla medel som innehåller för rättighetshavarnas räkning åtskilda från egna tillgångar och inkomster.

Medel som inte kan fördelas inom den tid som anges i 5 § andra stycket på grund av att rättighetshavaren är okänd eller inte går att finna, ska redovisas särskilt.

Investeringar

3 § En kollektiv förvaltningsorganisation som investerar rättighetsintäkter, eller inkomster från investeringar av sådana intäkter, ska placera medlen på det sätt som bäst gynnar rättighetshavarnas intressen.

Avdrag

4 § De avdrag en kollektiv förvaltningsorganisation gör från rättighetsintäkter, eller från inkomster från investeringar av sådana intäkter, ska bestämmas på sakliga grunder. Avdragen ska vara rimliga i förhållande till de tjänster organisationen tillhandahåller rättighetshavarna.

Avdrag för förvaltningsavgifter får inte överstiga organisationens befogade och dokumenterade kostnader för förvaltningen.

Om avdrag görs för att bekosta tjänster som tillhandahålls för sociala eller kulturella ändamål eller i utbildningssyfte, ska tjänsterna tillhandahållas rättighetshavarna på rättvisa villkor.

Fördelning

5 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska fördela ersättning till rättighetshavarna i enlighet med de allmänna fördelningsprinciper som har beslutats enligt 5 kap. 5 §.

Ersättningen ska betalas ut så snart som det är möjligt och, om det inte finns godtagbara skäl för annat, senast nio månader från utgången av det räkenskapsår då rättighetsintäkterna inkasserades.

Om ersättningen inte fördelas av den kollektiva förvaltningsorganisationen utan genom en medlem i denna, gäller det som sägs i andra stycket för medlemmen.

Efterforskning av rättighetshavare

6 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska vidta rimliga åtgärder för att finna de rättighetshavare som är berättigade till ersättning.

Om en rättighetshavare är okänd eller inte går att finna, ska organisationen senast tre månader efter utgången av den tid som anges i 5 § andra stycket göra den information som är av betydelse för att kunna identifiera eller finna rättighetshavaren, och som organisationen har tillgång till, tillgänglig för

1. de rättighetshavare som organisationen företräder,
2. de medlemmar som företräder rättighetshavare, och
3. de kollektiva förvaltningsorganisationer med vilka organisationen

har ingått ett avtal som avses i 8 kap. 1 §.

Om åtgärderna inte leder till något resultat, ska organisationen senast ett år efter utgången av den tid som anges i andra stycket göra den information som avses där tillgänglig för allmänheten.

Användning av medel som inte kan fördelas

7 § En kollektiv förvaltningsorganisation får använda medel som inte kan fördelas på grund av att rättighetshavaren är okänd eller inte går att finna, om

1. organisationen har uppfyllt sina skyldigheter enligt 6 §,
2. tre år har gått sedan utgången av det räkenskapsår då rättighetsintäkterna inkasserades, och
3. användningen sker i enlighet med det som har beslutats enligt 5 kap. 5 § första stycket 3 och 4.

8 kap. Förvaltning med stöd av representationsavtal

1 § Om en kollektiv förvaltningsorganisation har ingått ett avtal med en annan sådan organisation om att förvalta rättigheter för de rättighetshavare som den andra organisationen företräder, ska en sådan rättighetshavare vid förvaltningen vara likställd med de rättighetshavare som organisationen företräder.

2 § Vid förvaltning med stöd av ett avtal som avses i 1 § får organisationen göra avdrag från rättighetsintäkter, eller från inkomster från investeringar av sådana intäkter, endast om avdraget avser förvaltningsavgifter eller om det uttryckligen har godkänts av den andra organisationen.

3 § Vid förvaltning med stöd av ett avtal som avses i 1 § ska organisationen så snart som det är möjligt och, om det inte finns godtagbara skäl för annat, senast nio månader från utgången av det räkenskapsår då rättighetsintäkterna inkasserades betala ut ersättningen till den andra organisationen.

Den andra organisationen ska så snart som det är möjligt och, om det inte finns godtagbara skäl för annat, senast sex månader från utgången av det räkenskapsår då ersättningen togs emot betala ut ersättningen till rättighetshavarna. Om ersättningen inte fördelas av den andra organisationen utan genom en medlem i denna, ska motsvarande gälla för medlemmen.

9 kap. Förhållandet till användare

Avtalsförhandlingar

1 § Kollektiva förvaltningsorganisationer och användare ska förhandla om licensiering av rättigheter i enlighet med god affärssed. De ska förse varandra med den information som behövs för förhandlingarna.

Licensvillkor m.m.

2 § En kollektiv förvaltningsorganisation får inte tillämpa

1. licensvillkor som inte har saklig grund, eller
2. licensvillkor som är diskriminerande.

Den ersättning som en kollektiv förvaltningsorganisation begär för användning av verk och andra skyddade prestationer ska vara rimlig. Organisationen ska informera användaren om grunderna för beräkningen av ersättningen.

Vid tillämpningen av första stycket 2 ska villkor som gäller för en tjänst av ett slag som varit tillgänglig inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) under kortare tid än tre år då licensavtalet ingicks inte beaktas.

Licensförfrågningar

3 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska på begäran av en användare ange vilka uppgifter organisationen behöver för att kunna erbjuda användaren en licens. När organisationen har fått uppgifterna ska den erbjuda användaren en licens eller ange skälen till att den inte gör det. En förfrågan om licens ska hanteras utan onödigt dröjsmål.

4 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska se till att användare i lämplig omfattning kan kommunicera med organisationen på elektronisk väg.

Rapporteringskyldighet

5 § En användare som är skyldig att betala ersättning till en kollektiv förvaltningsorganisation för användning av verk eller andra skyddade prestationer ska till organisationen lämna den information som är tillgänglig för användaren och som organisationen behöver för att inkassera, fördela och betala ut ersättningen till rättighetshavarna.

Om parterna inte har avtalat om när och i vilket format informationen ska lämnas, ska den lämnas på begäran av organisationen och i ett lämpligt format.

10 kap. Insyn och rapportering**Information till rättighetshavare**

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska minst en gång varje år informera varje rättighetshavare, som tilldelats ersättning, om

1. den ersättning som har tilldelats rättighetshavaren och, om det med hänsyn till omständigheterna kan begäras av organisationen, den tidsperiod under vilken den användning som har gett upphov till ersättning har ägt rum,

2. den ersättning som har betalats ut till rättighetshavaren, fördelad på de rättigheter och kategorier av rättigheter som förvaltningen avser,

3. den ersättning som har tilldelats rättighetshavaren men som inte har betalats ut,

4. de avdrag som har gjorts för förvaltningsavgifter, och

5. de övriga avdrag som har gjorts.

När organisationen informerar rättighetshavaren ska rättighetshavarens kontaktuppgifter anges.

2 § Om ersättning inte fördelas av en kollektiv förvaltningsorganisation utan genom en medlem i denna, gäller det som sägs i 1 § för medlemmen. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska förse medlemmen med den information som behövs för att fullgöra skyldigheten.

Information till andra kollektiva förvaltningsorganisationer

3 § En kollektiv förvaltningsorganisation som förvaltar rättigheter enligt ett avtal som avses i 8 kap. 1 § ska varje år och på elektronisk väg informera den andra organisationen om

1. den ersättning som har tilldelats den andra organisationen,

2. den ersättning som har betalats ut till den andra organisationen, fördelad på de rättigheter och kategorier av rättigheter som förvaltningen avser,

3. den ersättning som har tilldelats den andra organisationen men som inte har betalats ut,
4. de avdrag som har gjorts för förvaltningsavgifter,
5. de övriga avdrag som har gjorts,
6. de licenser som har meddelats och de licenser som har nekats, och
7. de stämmobeslut som är av betydelse för förvaltningen.

Information om repertoar

4 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska på begäran av en rättighetshavare, en användare eller en annan kollektiv förvaltningsorganisation med vilken organisationen har ingått ett avtal som avses i 8 kap. 1 § lämna uppgift om de verk och andra skyddade prestationer som organisationen förvaltar, de rättigheter den förvaltar och de EES-länder som förvaltningen omfattar. Om organisationens förvaltning är omfattande, får uppgifterna om verk och andra skyddade prestationer i stället avse typer av verk och andra skyddade prestationer.

Uppgifterna ska lämnas utan onödigt dröjsmål och på elektronisk väg.

Organisationen får vägra att lämna ut uppgifterna om det inte av begäran framgår att den som begär uppgifterna har behov av dem.

Information till allmänheten

5 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska på sin webbplats hålla följande information tillgänglig:

1. organisationens stadga,
2. medlemskapsvillkoren,
3. villkoren för att avsluta ett förvaltningsuppdrag,
4. de allmänna villkoren för licensiering,
5. en förteckning över de personer som leder verksamheten,
6. de allmänna principerna för fördelning till rättighetshavarna,
7. de allmänna principerna för avdrag,
8. de allmänna principerna för användning av medel som inte kan fördelas,
9. en förteckning över sådana avtal som avses i 8 kap. 1 § som organisationen är bunden av och namnen på de andra organisationer som avtalen avser, och
10. information om förfaranden för klagomål och tvistlösning.

Insynsrapport

6 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska, om inte annat följer av 7 §, varje år upprätta en insynsrapport avseende föregående räkenskapsår. Rapporten ska innehålla de uppgifter som anges i bilagan till Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/26/EU av den 26 februari 2014 om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden, i den ursprungliga lydelsen.

De uppgifter som anges i punkterna 1 a, 1 g och 1 h i bilagan till direktivet ska granskas av en auktoriserad eller godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag. En granskningsrapport som inbegriper

eventuella förbehåll beträffande granskningen ska återges i sin helhet i insynsrapporten. Prop. 2015/16:181

Insynsrapporten ska hållas tillgänglig på organisationens webbplats inom åtta månader från utgången av det räkenskapsår den avser och därefter under en tid av minst fem år.

7 § Om en uppgift som avses i 6 § första stycket lämnas i en årsredovisning som upprättas av organisationen, behöver uppgiften inte anges i insynsrapporten. Om samtliga uppgifter lämnas på det sättet, behöver någon insynsrapport inte upprättas.

Första stycket gäller endast om en auktoriserad eller godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag granskar årsredovisningen.

Om uppgifter lämnas på det sätt som anges i första stycket, ska årsredovisningen och en revisionsberättelse hållas tillgänglig på organisationens webbplats inom åtta månader från utgången av räkenskapsåret och därefter under en tid av minst fem år.

Hantering av klagomål

8 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha effektiva rutiner för att hantera klagomål från rättighetshavare och från andra kollektiva förvaltningsorganisationer med vilka organisationen har ingått ett avtal som avses i 8 kap. 1 §.

Organisationen ska svara skriftligen på inkomna klagomål. Om organisationen inte tillmötesgår ett klagomål, ska organisationen ange skälen för det.

11 kap. Gränsöverskridande licensiering av musik

Kapitlets tillämpningsområde

1 § Detta kapitel gäller, med de undantag som anges i 2 §, för gränsöverskridande licensiering av närrättigheter till musikaliska verk.

2 § Om ett licensavtal ingås av en kollektiv förvaltningsorganisation som förvaltar rättigheter med stöd av avtal, tillämpas bestämmelserna i detta kapitel inte för licensiering av de rättigheter som krävs för att ett radio- eller tv-företag ska kunna göra sina radio- eller tv-program tillgängliga för allmänheten samtidigt med eller efter en ursprunglig radio- eller tv-utsändning.

Under samma förutsättning tillämpas bestämmelserna inte heller för licensiering avseende material som produceras av eller för radio- eller tv-företaget och som utgör komplement till ett radio- eller tv-program. Det gäller oavsett när det kompletterande materialet görs tillgängligt för allmänheten.

Bestämmelserna tillämpas inte heller vid licensiering av musikaliska verk i form av noter.

3 § Om det i detta kapitel föreskrivs något annat än det som gäller enligt 2–10 kap., ska det som sägs i detta kapitel gälla.

4 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska för varje EES-land som förvaltningen omfattar kunna ange de verk som förvaltas och, i förhållande till varje sådant verk, de rättigheter som förvaltas och de rättighetshavare som företräds. Uppgifterna ska hanteras elektroniskt.

Organisationen ska använda lämpliga särskiljande beteckningar för de rättighetshavare som företräds och de verk som förvaltas.

Organisationen ska ha lämpliga rutiner för att säkerställa att de uppgifter som avses i första stycket är förenliga med motsvarande uppgifter som finns hos andra kollektiva förvaltningsorganisationer.

Insyn i repertoaren

5 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska på begäran av en leverantör av en nättjänst, en rättighetshavare eller en annan kollektiv förvaltningsorganisation lämna uppgifter om de verk och de rättigheter som organisationen förvaltar och de EES-länder förvaltningen omfattar. Uppgifterna ska lämnas på elektronisk väg.

Organisationen får vägra att lämna ut uppgifterna om det inte av begäran framgår att den som begär uppgifterna har behov av dem.

Organisationen får vidta rimliga åtgärder för att säkerställa att uppgifterna inte förvanskas och för att kontrollera hur uppgifterna återanvänds. Organisationens får även vidta rimliga åtgärder för att skydda kommersiellt känsliga uppgifter.

Rättelse av felaktiga uppgifter m.m.

6 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha rutiner som gör det möjligt för leverantörer av nättjänster, för rättighetshavare och för andra kollektiva förvaltningsorganisationer att begära rättelse av en uppgift som avses i 4 § första stycket. Om det av en sådan begäran framgår att en uppgift är felaktig, ska organisationen rätta uppgiften utan onödigt dröjsmål.

7 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha lämpliga rutiner för att säkerställa att rättighetshavare, vars rättigheter organisationen förvaltar, på elektronisk väg kan lämna information om de verk och de rättigheter samt de EES-länder som förvaltningen ska omfatta.

Första stycket gäller inte rättighetshavare vars rättigheter organisationen förvaltar med stöd av ett avtal som avses i 8 kap. 1 §, om det av det avtalet framgår att något annat ska gälla för den förvaltningen.

Övervakning och rapportering

8 § En kollektiv förvaltningsorganisation som har ingått ett licensavtal med en leverantör av en nättjänst ska kontrollera hur de rättigheter som omfattas av avtalet används.

Leverantören ska lämna uppgifter om användningen av de verk som omfattas av avtalet till organisationen. Organisationens ska ge leverantören möjlighet att lämna uppgifter enligt första stycket genom en lämplig elektronisk rapporteringsmetod. Om en erbjuden rapporterings-

metod följer en etablerad internationell standard, ska denna användas, om inte parterna kommer överens om annat. Prop. 2015/16:181

Fakturering

9 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska fakturera en leverantör av en nättjänst så snart som det är möjligt. En lämplig elektronisk faktureringsmetod ska användas. Om det är möjligt med hänsyn till de uppgifter leverantören har lämnat till organisationen enligt 8 § andra stycket, ska fakturan innehålla uppgifter om hur berörda verk och rättigheter har använts.

Organisationen ska ha lämpliga rutiner för att säkerställa att leverantören kan invända mot fakturans riktighet.

Utbetalning till rättighetshavarna

10 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska, efter det att en leverantör lämnat de uppgifter som avses i 8 § andra stycket, betala ut ersättningen till rättighetshavarna så snart som det är möjligt.

I samband med utbetalningen ska organisationen lämna uppgifter till rättighetshavaren om

1. den tidsperiod under vilken användningen har ägt rum och de EES-länder som omfattas av användningen, och

2. de medel som har inkasserats, de avdrag som har gjorts och den ersättning som har tilldelats rättighetshavaren, fördelat på dels de rättigheter som förvaltningen avser, dels varje berörd leverantör av nättjänster.

Om organisationen förvaltar rättigheter med stöd av ett avtal som avses i 8 kap. 1 §, ska organisationen betala ut ersättning och lämna uppgifter enligt denna paragraf till den andra organisationen. Den andra organisationen ska betala ut ersättningen och tillhandahålla uppgifterna till rättighetshavarna. Organisationerna får avtala om att ansvaret för att betala ut ersättningen och lämna uppgifter till rättighetshavarna ska fördelas mellan dem på ett annat sätt.

Förvaltning med stöd av representationsavtal

11 § En kollektiv förvaltningsorganisation får inte, genom ett avtal som avses i 8 kap. 1 §, ge en annan organisation ensamrätt att förvalta rättigheter.

12 § En kollektiv förvaltningsorganisation som, genom ett avtal som avses i 8 kap. 1 §, överlåter till en annan organisation att förvalta rättigheter ska underrätta de rättighetshavare som berörs av förvaltningen om avtalets huvudsakliga innehåll. Om organisationen har medlemmar som företräder rättighetshavare, ska också dessa underrättas.

Den organisation som förvaltningsuppdraget överläts till ska underrätta den andra organisationen om de licensavtal som ingås och de huvudsakliga villkoren för dessa.

13 § En kollektiv förvaltningsorganisation som förvaltar rättigheter med stöd av ett avtal som avses i 8 kap. 1 § är skyldig att på begäran av en

Prop. 2015/16:181 annan kollektiv förvaltningsorganisation ingå ett sådant avtal avseende de motsvarande rättigheter som den organisationen förvaltar. Skyldigheten gäller endast om den andra organisationen inte själv ingår avtal om gränsöverskridande licens.

En begäran som avses i första stycket ska besvaras skriftligen och utan onödigt dröjsmål. Den ersättning organisationen begär för förvaltningen ska vara skäligen och får inte överstiga kostnaderna för förvaltningen.

Den organisation som begär att få ingå avtalet ska tillhandahålla den andra organisationen de uppgifter om rättigheterna som krävs för att den andra organisationen ska kunna uppfylla sina skyldigheter enligt detta kapitel. Om uppgifterna är ofullständiga, får den organisation som förvaltar rättigheterna avhjälpa bristerna på den begärande organisationens bekostnad eller avstå från att förvalta de rättigheter som berörs av bristerna.

Rätt till gränsöverskridande licensiering

14 § En rättighetshavare som har gett en kollektiv förvaltningsorganisation i uppdrag att ingå avtal om gränsöverskridande licens får återkalla uppdraget om organisationen inte ingår sådana avtal och inte heller har överlåtit rätt att ingå sådana avtal till en annan kollektiv förvaltningsorganisation.

Om rättighetshavaren återkallar uppdraget, upphör uppdragsavtalet omedelbart att gälla.

12 kap. Tillsyn m.m.

Tillsyn

1 § Patent- och registreringsverket har tillsyn över att kollektiva förvaltningsorganisationer följer bestämmelserna i denna lag.

Det som sägs i detta kapitel om tillsyn över kollektiva förvaltningsorganisationer ska i tillämpliga delar gälla också för sådana organisationer eller andra juridiska personer som avses i 1 kap. 2 och 3 §§ och för sådana medlemmar i kollektiva förvaltningsorganisationer som företräder rättighetshavare.

Tillsynen omfattar verksamhet inom EES som bedrivs av organisationer och andra juridiska personer som är etablerade i Sverige.

2 § Patent- och registreringsverket får förelägga en kollektiv förvaltningsorganisation att lämna de handlingar och uppgifter i övrigt som behövs för tillsynen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att kollektiva förvaltningsorganisationer ska lämna vissa uppgifter som behövs för tillsynen till Patent- och registreringsverket.

3 § Patent- och registreringsverket får ingripa om en kollektiv förvaltningsorganisation har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag.

Ett ingripande sker genom utfärdande av föreläggande att vidta rättelse inom viss tid.

Ett ingripande med anledning av ett avtalsvillkor som strider mot denna lag får endast ske genom ett föreläggande om att i fortsättningen inte ställa upp samma eller väsentligen samma villkor i liknande fall.

4 § Om Patent- och registreringsverket meddelar ett föreläggande enligt denna lag, får myndigheten förena föreläggandet med vite.

5 § Den som står under tillsyn enligt denna lag ska anmäla sig för registrering hos Patent- och registreringsverket.

Patent- och registreringsverket ska upprätta ett register över dem som har anmält sig och som omfattas av tillsyn enligt lagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om ingivning av anmälningar i registreringsärenden.

Skadestånd

6 § En kollektiv förvaltningsorganisation eller en användare som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter en skyldighet enligt 2–11 kap. ska ersätta den skadelidande för den skada som uppkommer genom åsidosättandet. Detsamma gäller för sådana juridiska personer som avses i 1 § andra stycket.

Rätt domstol

7 § Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål enligt denna lag.

Patent- och registreringsverkets beslut att meddela föreläggande får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen.

En talan om utdömmande av vite enligt denna lag förs vid Patent- och marknadsdomstolen av Patent- och registreringsverket.

1. Denna lag träder i kraft den 10 april 2017 i fråga om 11 kap. 14 § och i övrigt den 1 januari 2017.

2. Skyldigheten att upprätta en insynsrapport enligt 10 kap. 6 § gäller inte för räkenskapsår som inletts före ikraftträdandet.

3. Om det krävs beslut av stämman för att en kollektiv förvaltningsorganisation, eller en organisation som avses i 1 kap. 3 §, ska kunna efterleva en bestämmelse i lagen, tillämpas bestämmelsen från och med den första ordinarie stämma som hålls efter ikraftträdandet. Motsvarande gäller om medlemmarnas beslutanderätt utövas av fullmäktige.

4. Om ett avtal som avses i 42 a § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk har ingåtts före ikraftträdandet, ska det som sägs i 1 kap. 3 § inte tillämpas.

5. Om ett förvaltningsuppdrag har lämnats före ikraftträdandet, ska informationsskyldigheten i 3 kap. 5 § första stycket fullgöras senast sex månader efter ikraftträdandet.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Härigenom föreskrivs att 26 m, 26 p och 45 b §§ lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 m §¹

Endast en organisation som företräder ett flertal ersättningsberättigade upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter på området har rätt att kräva in och träffa avtal om att sätta ned ersättning enligt 26 k och 26 l §§. Organisationen ska kräva in ersättningen och fördela den mellan de ersättningsberättigade, efter avdrag för *skälig* ersättning till organisationen för dess omkostnader. Vid fördelningen ska rättighetshavare som inte företräds av organisationen vara likställda med rättighetshavare som organisationen företräder.

Endast en organisation som företräder ett flertal ersättningsberättigade upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter på området har rätt att kräva in och träffa avtal om att sätta ned ersättning enligt 26 k och 26 l §§. Organisationen ska kräva in ersättningen och fördela den mellan de ersättningsberättigade, efter avdrag för ersättning till organisationen för dess omkostnader. Vid fördelningen ska rättighetshavare som inte företräds av organisationen vara likställda med rättighetshavare som organisationen företräder.

Näringsidkare som avses i 26 k § första stycket ska anmäla sig hos en sådan organisation som avses i första stycket. Näringsidkaren ska på begäran av organisationen redovisa det antal anordningar som omfattas av rätt till ersättning, anordningarnas upptagningstid eller lagringskapacitet, om anordningarna kan användas för digital upptagning upprepade gånger och när anordningarna tillverkades eller infördes. Av redovisningen ska framgå antalet anordningar enligt 26 k § andra stycket.

26 p §²

Endast en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Sverige använda verk på området har rätt att kräva in ersättningen. Organisationen ska kräva in ersättningen och betala beloppet till den ersättningsberättigade, efter avdrag för *skälig* ersättning till organisationen för dess omkostnader. Om organisa-

Endast en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Sverige använda verk på området har rätt att kräva in ersättningen. Organisationen ska kräva in ersättningen och betala beloppet till den ersättningsberättigade, efter avdrag för ersättning till organisationen för dess omkostnader. Om organisationen

¹ Senaste lydelse 2013:691.

² Senaste lydelse 2013:691.

tionen inte kräver den ersättnings-
skyldige på ersättningen inom tre
år efter utgången av det kalenderår
då försäljningen ägde rum, är
fordringen preskriberad.

inte kräver den ersättningsskyldige
på ersättningen inom tre år efter
utgången av det kalenderår då
försäljningen ägde rum, är
fordringen preskriberad.

Den som är ersättningsskyldig ska på begäran av organisationen redovisa de ersättningsgrundande försäljningar som gjorts under de tre närmast föregående kalenderåren.

Den ersättningsberättigades fordran på organisationen preskriberas tio år efter tillkomsten, dock endast om organisationen har vidtagit rimliga åtgärder för att finna den ersättningsberättigade.

45 b §³

Endast en organisation som företräder ett flertal ersättningsberättigade utövande konstnärer på området får kräva in tilläggsersättning enligt 45 a §. Organisationen ska kräva in ersättningen och fördela den mellan de ersättningsberättigade, efter avdrag för *skälig* ersättning till organisationen för dess omkostnader. Vid fördelningen ska konstnärer som inte företräds av organisationen vara likställda med konstnärer som organisationen företräder.

Endast en organisation som företräder ett flertal ersättningsberättigade utövande konstnärer på området får kräva in tilläggsersättning enligt 45 a §. Organisationen ska kräva in ersättningen och fördela den mellan de ersättningsberättigade, efter avdrag för ersättning till organisationen för dess omkostnader. Vid fördelningen ska konstnärer som inte företräds av organisationen vara likställda med konstnärer som organisationen företräder.

Framställaren ska på begäran av organisationen lämna det underlag som krävs för att ersättningen ska kunna beräknas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

³ Senaste lydelse 2013:691.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 4 § lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §

Patent- och marknadsdomstolen handlägger mål och ärenden enligt det som föreskrivs i

1. lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar, patentlagen (1967:837), lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar, lagen (1978:152) om svensk domstols behörighet i vissa mål på patenträttens område m.m. och växtförädlarrättslagen (1997:306),

2. lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, mönsterskyddslagen (1970:485), firmalagen (1974:156), lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter och varumärkeslagen (2010:1877),

3. konkurrenslagen (2008:579), marknadsföringslagen (2008:486), lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare, lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer, försäkringsavtalslagen (2005:104), lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m., lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet, lagen (2010:510) om lufttransporter, lagen (2010:1350) om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden, lagen (2014:836) om näringsförbud och lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar, och

3. konkurrenslagen (2008:579), marknadsföringslagen (2008:486), lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare, lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer, försäkringsavtalslagen (2005:104), lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m., lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet, lagen (2010:510) om lufttransporter, lagen (2010:1350) om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden, lagen (2014:836) om näringsförbud, lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar och lagen (2016:000) om kollektiv förvaltning av upphovsrätt, och

4. annan lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

Kollektiv förvaltning av upphovsrätt

Den 26 februari 2014 antog Europaparlamentet och rådet direktivet (2014/26/EU) om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden (direktivet, EUT L 84/72, 20.3.2014). Medlemsstaterna ska ha genomfört direktivet senast den 10 april 2016.

Direktivet finns i svensk och engelsk lydelse som *bilaga 1*.

Regeringen gav i mars 2014 en särskild utredare i uppdrag att ta fram ett förslag till genomförande av direktivet. Uppdraget redovisades i maj 2015 i betänkandet Kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet (SOU 2015:47). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 2*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 3*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Ju2015/04155/L3). I anledning av att det i propositionen föreslås att mål och ärenden om kollektiv förvaltning av upphovsrätt ska handläggas i patent- och marknadsdomstolarna, har ytterligare synpunkter inhämtats från Stockholms tingsrätt och Svea hovrätt. Även dessa synpunkter finns tillgängliga i lagstiftningsärendet.

I kommissionens regi har tre möten hållits om genomförandet av direktivet. Dessutom har överläggningar om genomförandet hållits med företrädare för berörda departement i de andra nordiska länderna.

Utvärdering av tillämpningen av IPRED-lagstiftningen

I propositionen Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG (prop. 2008/09:67) lämnade regeringen förslag till lagändringar för att genomföra det s.k. civilrättsliga sanktionsdirektivet (även kallat IPRED). Regeringen aviserade också en utvärdering av den föreslagna lagstiftningen. Riksdagen antog regeringens förslag till lagändringar och tillkännagav samtidigt att den aviserade utvärderingen av lagstiftningen skulle ha viss inriktning och att regeringen skulle redovisa resultatet av utvärderingen genom att delge riksdagen detta i lämpliga former då underlag fanns (bet. 2008/09:NU11, rskr. 2008/09:176). Lagändringarna trädde i kraft den 1 april 2009.

Med beaktande av den inriktning riksdagen angett beslutade regeringen i juli 2009 att ge en särskild utredare i uppdrag att redovisa och utvärdera tillämpningen av vissa av de nya bestämmelserna när det gäller intrång som begås via internet eller andra elektroniska kommunikationstjänster. Utredningen, som antog namnet Utredningen om utvärdering av vissa lagändringar som gäller skyddet av immateriella rättigheter på Internet, redovisade i augusti 2012 uppdraget i betänkandet Utvärdering av IPRED-lagstiftningen (SOU 2012:51). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 5*.

Regeringen lämnade i maj 2013 en muntlig redogörelse av resultatet av utvärderingen till näringsutskottet. Samtidigt ingavs en kortfattad promemoria om resultatet. I regeringens skrivelse med redogörelse för be-

Prop. 2015/16:181 handlingen av riksdagens skrivelser till regeringen (skr. 2013/14:75) redovisade regeringen därefter att riksdagens skrivelse var slutbehandlad. Riksdagen menar dock att redogörelsen endast kan anses lämnad till näringsutskottet, medan tillkännagivandet innebär att regeringen ska informera riksdagen, varför tillkännagivandet inte kan anses som slutbehandlat (bet. 2013/14:KU21, rskr. 2013/14:331). Med anledning av det redovisar regeringen även på detta sätt resultatet av utvärderingen (avsnitt 20). Regeringen anser att riksdagens tillkännagivande härmed är slutbehandlat.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 4 maj 2016 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 6*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 7*. Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

I förhållande till lagrådsremissens lagförslag görs en ändring för att säkerställa att det, som det anges i lagrådsremissen, ska vara möjligt att underteckna en fullmakt med elektronisk underskrift. Ändringen behandlas i avsnitt 11.6 och i författning kommentaren till 5 kap. 8 § i förslaget till lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt. Dessutom görs några språkliga och redaktionella ändringar i det lagförslaget. Ändringarna är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

4 Allmänt om kollektiv förvaltning av upphovsrätt

Upphovsrätt och närstående rättigheter

Upphovsrätten är den rätt som författare, kompositörer, konstnärer och andra upphovsmän har till sina verk. Upphovsrätten omfattar resultatet av varje skapande verksamhet som uppnår en viss grad av originalitet. Exempel på verk är romaner, noveller, filmer, dikter, musikaliska verk, sceniska verk, målningar och andra konstverk.

Den som har skapat ett litterärt eller konstnärligt verk har enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen) vissa rättigheter till detta. Rättigheterna är dels ekonomiska, dels ideella.

De ekonomiska rättigheterna innebär en rätt att förfoga över verket i två hänseenden. För det första har upphovsmannen en ensamrätt att framställa exemplar av verket. För det andra har han eller hon en ensamrätt att göra verket tillgängligt för allmänheten. Det kan ske på fyra olika sätt, nämligen genom att verket överförs till allmänheten, genom att verket framförs offentligt, genom att exemplar av verket visas offentligt eller genom att exemplar av verket bjuds ut till försäljning, uthyrning eller utlåning eller annars sprids till allmänheten. Rättigheterna innebär att ingen annan än upphovsmannen får använda verket på dessa sätt utan upphovsmannens tillstånd.

Också de ideella rättigheterna har två delar. Den ena innebär att upphovsmannen har rätt att anges när exemplar av verket framställs eller när det görs tillgängligt för allmänheten. Den andra innebär att upphovsmannen har en rätt att motsätta sig dels sådana ändringar av verket som kränker hans eller hennes litterära eller konstnärliga anseende eller egenart, dels att verket görs tillgängligt för allmänheten i en sådan form eller i ett sådant sammanhang att upphovsmannens litterära eller konstnärliga anseende eller egenart kränks.

I de ekonomiska rättigheterna finns en rad inskränkningar som motiveras av hänsyn till olika allmänna eller enskilda intressen. Det är t.ex., under vissa förutsättningar, tillåtet att utan tillstånd från upphovsmannen citera ur ett verk eller att kopiera ett exemplar av det för privat bruk.

Upphovsrätten varar som huvudregel under upphovsmannens livstid och 70 år efter hans eller hennes död. Intrång i de rättigheter som upphovsrätten innebär kan medföra straff, skadestånd och andra sanktioner.

Vissa upphovsrätten närstående rättigheter är också skyddade enligt upphovsrättslagen. Till dessa hör de utövande konstnärernas rättigheter till sina framföranden, de rättigheter som framställare av upptagningar av ljud eller rörliga bilder har till sina upptagningar samt radio- och tv-företagens rättigheter till sina utsändningar. Hit hör också det särskilda skyddet för databaser och andra sammanställningar och skyddet för fotografiska bilder. Den ensamrätt som dessa rättighetshavare har till sina prestationer motsvarar i stor utsträckning det egentliga upphovsrättskyddet.

Vad är kollektiv förvaltning?

Användning av upphovsrättsligt skyddat material förutsätter alltså i regel tillstånd från upphovsmän och andra rättighetshavare. Tillståndet kan lämnas i individuella eller kollektiva avtal. Ett individuellt avtal gäller utnyttjandet av en enskild upphovsmans rättigheter och kan ingås av upphovsmannen själv eller av ett ombud för honom eller henne. Så sker ofta för s.k. primära utnyttjanden, t.ex. inom ramen för ett uppdrags- eller förlagsavtal eller en anställning. För andra former av utnyttjanden – s.k. sekundära utnyttjanden – kan det i praktiken vara omöjligt för rättighetshavaren att förvalta sina rättigheter på det sättet. Det handlar ofta om situationer där en stor mängd verk utnyttjas, som t.ex. vid musikanvändning i radio och tv eller på hotell och restauranger. Motsvarande förhållanden gäller för den kopiering av framför allt text och bild som sker på företag och myndigheter. På dessa och liknande områden är det inte möjligt för enskilda rättighetshavare och användare att avtala om villkoren för utnyttjande av varje enskilt verk eller annan skyddad prestation.

För att kunna hantera också dessa former av utnyttjanden har det växt fram ordningar för kollektiv förvaltning, där rättighetshavarna samarbetar i organiserad form för att kunna erbjuda användare att genom ett enda avtal erhålla en licens som ger möjlighet att utnyttja en stor mängd skyddat material. Sådana kollektiva licenser innebär ofta att en användare kan använda valfritt skyddat material i enlighet med standardiserade villkor.

De kollektiva förvaltningsorganisationer som hanterar licensieringen utför ofta även andra uppgifter med anknytning till förvaltningen. Hit hör t.ex. uppföljning av hur rättigheter används, säkerställande av rättigheter, inkassering av ersättning från användare och fördelning av ersättning till rättighetshavarna.

Kollektiv förvaltning i Sverige

De kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet är ofta begränsad till ett visst land. De organisationer som bedriver kollektiv förvaltning i Sverige företräder i första hand svenska rättighetshavare och ingår avtal med svenska användare. Med stöd av samarbetsavtal med organisationer i andra länder kan organisationerna emellertid ofta erbjuda licenser som omfattar också utländska verk.

På musikområdet bedrivs kollektiv förvaltning i huvudsak av tre organisationer, nämligen STIM, SAMI och IFPI Svenska Gruppen. Dessa organisationer företräder upphovsmän, artister och musiker respektive skivbolag.

På det audiovisuella området, t.ex. tv-sändningar, sker kollektiv förvaltning bl.a. inom ramen för paraplyorganisationen Copyswede, som har mandat från ett stort antal rättighetshavareorganisationer på området. Genom strukturen med paraplyorganisationer möjliggörs att rättigheter tillhörande många olika rättighetshavarkategorier samlas hos en aktör och rättighetsklareringen underlättas.

På text- och bildområdet finns det ett flertal organisationer som helt eller delvis ägnar sig åt kollektiv förvaltning. Även här finns en s.k. paraplyorganisation, Bonus Copyright Access, som samordnar den kollektiva förvaltningen på litteratur-, press-, bild- och notområdet. Medlemmarna utgörs av en rad bransch- och intresseorganisationer som företräder upphovsmän, förläggare och utgivare. Flera av dessa är fackliga organisationer. På bildområdet finns även organisationen Bildupphovsrätt (BUS). BUS ägnar sig bl.a. åt kollektiv förvaltning av den s.k. följerätten.

För att en kollektiv förvaltningsorganisation ska kunna utfärda en licens måste organisationen ha ett mandat från rättighetshavarna. Hur mandatet ser ut varierar och detsamma gäller det sätt på vilket det inhämtas. I vissa organisationer inhämtas mandatet genom avtal med de enskilda rättighetshavarna. I andra fall kan mandatet inhämtas genom att det framgår av de villkor som gäller för medlemskap i organisationen.

Uppföljningen av hur rättigheterna används varierar. På musikområdet finns sedan länge en tradition av rapportering från användare och organisationerna har i regel väl utvecklade register över rättighetshavare. På andra områden är systemen för rapportering inte lika väl utvecklade och användningen sker ofta på ett sådant sätt att det är svårt, och emellanåt i praktiken omöjligt, att rapportera den faktiska användningen.

Hur rapporteringen sker får betydelse för betalning av ersättning till rättighetshavarna. I den kollektiva förvaltningens kärna ligger att fördelningen sker lika i förhållande till alla rättighetshavare, dvs. utifrån samma kriterier. Fördelning med utgångspunkt från den faktiska användningen förutsätter en fungerande rapportering om utnyttjandet från användaren. När så inte är fallet sker fördelningen i stället ofta uti-

från en analogi, t.ex. ett statistiskt underlag. Det förekommer också att inkasserade medel sätts av till kollektiva ändamål. På vissa områden är det t.ex. vanligt att inkasserade medel går tillbaka till rättighetshavarna i form av stipendier.

Bestämmelser om kollektiv förvaltning

I svensk rätt finns det inte några särskilda regler om styrning av eller insyn i de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet. Till skillnad från vad som gäller i många andra medlemsstater i EU är organisationerna inte heller föremål för någon särskild myndighetstillsyn.

I upphovsrättslagen finns bestämmelser om kollektiv förvaltning i vissa fall. Hit hör bestämmelserna om avtalslicens. Vid en avtalslicens träffar användaren avtal med en organisation som företräder upphovsmän på ett visst område om att använda verk eller andra skyddade prestationer. Genom avtalslicensen får användaren rätt att använda också verk av upphovsmän som inte företräds av organisationen. Avtalet utsträcks alltså till att omfatta sådana utanförstående upphovsmän (avtalslicensverkan). Syftet är att användaren ska kunna få alla de rättigheter som han eller hon behöver för sin verksamhet, samtidigt som upphovsmannen ska få ersättning. Bestämmelserna om avtalslicens i upphovsrättslagen har nyligen utvidgats väsentligt (se prop. 2012/13:141).

I upphovsrättslagen finns också bestämmelser om s.k. obligatorisk kollektiv förvaltning. Bestämmelserna innebär att det bara är organisationer som kollektivt företräder rättighetshavarna som har behörighet att inkassera vissa ersättningar. Hit hör t.ex. bestämmelser om s.k. privatkopieringsersättning och följerättsersättning.

När det gäller avtalslicens och obligatorisk kollektiv förvaltning finns i upphovsrättslagen också vissa grundläggande bestämmelser om organisationernas skyldighet gentemot rättighetshavarna, framför allt när det gäller utanförstående upphovsmän.

I upphovsrättslagen finns också bestämmelser om förhandlings-skyldighet i ett särskilt fall, nämligen då avtal inte kan uppnås om vidareändring genom kabel av radio- och tv-sändningar.

I lagen (1980:612) om medling i vissa upphovsrättstvister finns bestämmelser om möjlighet till medling i tvister med anknytning till kollektiv förvaltning. Möjligheterna till medling avser att underlätta ingående av avtal med avtalslicensverkan.

Såväl den nyss nämnda förhandlingsskyldigheten som det nyss nämnda medlingsförfarandet syftar till att stimulera frivilliga avtal. Det finns alltså inte något tvång för en part att sluta ett avtal med ett visst innehåll.

Annan lagstiftning av betydelse

Även om det i svensk rätt saknas särskilda bestämmelser om de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet, finns det allmänna bestämmelser som i olika avseenden får betydelse också för dessa organisationer. Kollektiv rättighetsförvaltning bedrivs i första hand i föreningsform, dvs. av ekonomiska eller ideella föreningar. Det förekommer också att sådan verksamhet bedrivs av aktiebolag. De allmänna bestämmelserna om bl.a. styrning och insyn som enligt

Prop. 2015/16:181 tillämplig associationsrättslig lagstiftning gäller för sådana juridiska personer gäller också för kollektiva förvaltningsorganisationer. Även det redovisningsrättsliga regelverket i bl.a. bokföringslagen (1990:1078) och årsredovisningslagen (1995:1554) gäller naturligtvis för kollektiva förvaltningsorganisationer på samma sätt som för andra juridiska personer. Detsamma gäller i förhållande till bestämmelserna i konkurrenslagen (2008:579).

I 18 kap. handelsbalken finns bestämmelser om bl.a. sysslomäns omsorgs-, redovisnings- och vårdplikt. Även dessa bestämmelser kan få betydelse för de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet. Förhållandet mellan en rättighetshavare och en organisation som förvaltar rättigheter kan ofta liknas vid just ett sysslomannauppdrag (jfr prop. 2004/05:110 s. 143).

5 Direktivet

Direktivets huvudsakliga innehåll

Direktivet består av två huvuddelar, dels allmänna bestämmelser om de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet, dels särskilda bestämmelser om gränsöverskridande licensiering av musik. Målsättningen med direktivet är att den kollektiva förvaltningen inom EU ska fungera väl och att den gränsöverskridande licensieringen av musik ska underlättas.

Tillämpningsområde

Direktivet gäller för kollektiva förvaltningsorganisationer. För att utgöra en sådan organisation ska vissa särskilda kriterier vara uppfyllda. Direktivet är också delvis tillämpligt på andra organisationer som i någon mån förvaltar rättigheter. Det gäller t.ex. organisationer som kontrolleras av en kollektiv förvaltningsorganisation och som utför delar av förvaltningen. Tillämpningsområdet begränsas av att direktivet bara omfattar kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade i EU. Direktivet reglerar de kollektiva förvaltningsorganisationernas förhållande till rättighetshavare och användare samt till andra kollektiva förvaltningsorganisationer.

Förhållandet till rättighetshavare och användare

Direktivets andra avdelning innehåller bestämmelser om rättighetshavares ställning och medlemmars inflytande. Bl.a. regleras rättighetshavares möjligheter att avgöra ett förvaltningsuppdrags omfattning och att avsluta det. Vidare uppställs krav på att medlemsstämma ska hållas med jämna mellanrum, att stämman ska fatta beslut i vissa frågor samt att medlemmarna ska kunna delta och rösta vid stämman. Direktivet ställer också krav på övervakning av de personer som leder verksamheten.

När det gäller förvaltning och redovisning av rättighetsintäkter uppställs detaljerade krav på hur dessa medel får användas. t.ex. när det gäller investeringar och avdrag för förvaltningsavgifter. Även fördelning

av ersättning till rättighetshavarna regleras. Fördelning ska bl.a. ske inom viss tid och i enlighet med vissa principer.

Direktivet innehåller särskilda bestämmelser om förvaltning av rättigheter för en annan kollektiv förvaltningsorganisationens räkning. Sådan förvaltning sker genom s.k. representationsavtal. En kollektiv förvaltningsorganisation får inte diskriminera rättighetshavare vars rättigheter den förvaltar med stöd av ett sådant avtal. Dessutom finns bestämmelser om bl.a. avdrag och fördelning av ersättning som inkasseras för den andra organisationens räkning.

Direktivet reglerar också förhållandet till användare, dvs. typiskt sett de som ingår licensavtal om användning av upphovsrättsligt skyddat material med de kollektiva förvaltningsorganisationerna. Bl.a. ställs krav på licensvillkoren, t.ex. när det gäller ersättningsnivån. I förhållande till användarna finns krav på att de ska lämna uppgifter om sin användning till organisationerna.

Direktivet innehåller också bestämmelser om insyn och rapportering. Organisationerna ska varje år lämna information till rättighetshavarna om förvaltningen av deras rättigheter, t.ex. om utbetalningar. Organisationerna ska också informera om förvaltningsavgifter och andra avdrag som görs från de intäkter som inkasseras. Organisationerna ska också lämna information om de rättigheter de förvaltar till bl.a. användare och allmänheten. Dessutom ska en årlig insynsrapport med bl.a. omfattande ekonomisk information offentliggöras.

Gränsöverskridande licensiering av musik

Direktivets tredje avdelning innehåller bestämmelser om gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk. Dessa bestämmelser gäller bara för licensiering av rättigheter som krävs för att tillhandahålla en nättjänst, dvs. en tjänst som är tillgänglig via internet. Att licensieringen ska vara gränsöverskridande innebär att den måste avse flera länder.

Enligt direktivet får endast organisationer med viss förmåga att hantera de uppgifter som behövs för förvaltningen bedriva gränsöverskridande licensiering av musik. T.ex. ska en sådan organisation kunna identifiera och övervaka de rättigheter som förvaltas. Särskilda krav ställs på organisationernas fakturering, inkassering och fördelning av rättighetsintäkter.

Också i denna avdelning finns särskilda bestämmelser om representationsavtal. Under vissa förutsättningar ska en kollektiv förvaltningsorganisation som bedriver gränsöverskridande licensiering vara skyldig att företräda andra kollektiva förvaltningsorganisationers medlemmar. En kollektiv förvaltningsorganisation som inte själv uppfyller kraven för gränsöverskridande licensiering kan alltså vända sig till en organisation som gör det och begära att den ska förvalta dess repertoar.

Efterlevnad

I direktivets fjärde avdelning finns bestämmelser om efterlevnad. Här regleras bl.a. tvistlösning och myndighetsövervakning av de kollektiva förvaltningsorganisationerna.

De kollektiva förvaltningsorganisationerna ska enligt direktivet inrätta förfaranden för att kunna hantera klagomål från bl.a. sina medlemmar. Medlemsstaterna ska se till att vissa tvister mellan å ena sidan kollektiva förvaltningsorganisationer och å andra sidan användare, rättighetshavare eller andra kollektiva förvaltningsorganisationer ska kunna bli föremål för alternativ tvistlösning. Det ska också vara möjligt att hänskjuta vissa tvister till domstol.

Medlemsstaterna ska utse behöriga myndigheter som övervakar att kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade på deras territorium efterlever bestämmelserna i direktivet. Rättighetshavare, användare och andra kollektiva förvaltningsorganisationer ska kunna underrätta de behöriga myndigheterna om överträdelser. Myndigheterna ska ha befogenhet att ålägga sanktioner och vidta andra åtgärder. De ska också delta i samarbete för att utveckla den gränsöverskridande licensieringen och även i övrigt fullgöra vissa uppgifter i förhållande till andra motsvarande myndigheter i andra medlemsstater.

Genomförandet

Direktivet ska vara genomfört senast den 10 april 2016. Det finns inte några övergångsbestämmelser.

6 Inledande överväganden om hur direktivet bör genomföras

Regeringens förslag: Direktivet ska genomföras genom en ny lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens (SOU 2015:47 s. 103–116).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning. Ett antal remissinstanser lyfter dock fram några generella frågeställningar angående lagens utformning. Några menar att förslaget är alltför detaljerat eller att det innebär en överreglering. Andra pekar på vikten av att den svenska lagstiftningen håller sig så nära direktivet som möjligt. Flera remissinstanser, däribland *Sveriges advokatsamfund*, menar att förslaget i förhållande till det allmänna associationsrättsliga regelverket är svårtillgängligt eller otydligt.

Skälen för regeringens förslag

Direktivet bör genomföras genom en ny lag

Direktivet innehåller ett mycket omfattande regelverk för de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet. Bestämmelserna saknar motsvarighet i svensk rätt. De innehåller såväl offentligrättsliga som civilrättsliga inslag. Regeringen gör i det följande bedömningen att direktivet bör genomföras på ett sådant sätt att bestämmelserna, i den

utsträckning det är möjligt, ska kunna åberopas av enskilda i tvister mellan dem. Som utredningen konstaterar innebär detta också att bestämmelserna måste genomföras i lag.

När det gäller frågan om huruvida bestämmelserna bör tas in i befintlig lagstiftning eller i en helt ny lag kan det konstateras att en del av direktivets bestämmelser ligger associationsrätten nära. Hit hör t.ex. bestämmelser om medlemskap och om stämma. Det finns också bestämmelser som i olika avseenden ålägger parter som står i ett visst avtalsförhållande till varandra skyldigheter inom ramarna för detta. Exempel på sådana bestämmelser med anknytning till upphovsrätt finns redan i upphovsrättslagen. Andra delar av direktivet framstår som främmande såväl i förhållande till den allmänna associationsrätten som till upphovsrätten. Det gäller bl.a. de krav som ställs på organisationer som utfärdar gränsöverskridande licenser för musik. Direktivets samlade regelverk har alltså inte någon självklar plats i någon befintlig lagstiftning. För att underlätta förståelsen finns det också anledning att samla alla de bestämmelser som nu ska gälla för kollektiv förvaltning av upphovsrätt i en och samma lag. Regeringen delar mot den bakgrunden utredningens bedömning att direktivet bör genomföras genom en ny lag.

Förhållandet mellan direktivet och den nya lagen

Direktivet syftar till att skapa enhetliga regler för kollektiva förvaltningsorganisationers verksamhet inom EU. I stor utsträckning utgör direktivet en detaljreglering av vad som åtminstone ska gälla för denna verksamhet. Medlemsstaterna ges endast ett begränsat utrymme att – annat än i skärpande riktning – anpassa regelverket utifrån nationella förutsättningar. Det innebär att direktivet måste genomföras genom nya bestämmelser i den utsträckning det inte kan anses genomfört redan genom gällande lagstiftning. Någon möjlighet att välja ett mer begränsat genomförande av direktivets bestämmelser finns inte. Som utredningen anger finns det dock, inte minst av konkurrensskäl, som utgångspunkt inte heller anledning att gå längre än vad direktivet kräver.

När det gäller den närmare utformningen av de nya bestämmelserna bör dessa, som några remissinstanser är inne på, nära ansluta till direktivet. Som utredningen lyfter fram minskar det risken för att de svenska bestämmelserna ges en utformning som skulle kunna visa sig oförenlig med den tolkning av direktivet som ytterst är upp till EU-domstolen att göra. I den utsträckning direktivet ger utrymme för tolkning bör alltså de svenska bestämmelserna ge motsvarande tolkningsutrymme. Det innebär emellertid inte att direktivets bestämmelser ordagrant bör föras in i den nya lagen. När det gäller struktur och språklig utformning finns det tvärtom anledning att anpassa bestämmelserna till svenska förhållanden. Ett exempel på detta kan vara att förhållanden som normalt inte kommer till uttryck i lagtext, inte heller bör göra det i detta sammanhang. Hit hör t.ex. sådana exemplifierande uppräknningar som finns i flera av direktivets bestämmelser.

Motsvarande förhållningssätt bör gälla i fråga om det stora antal definitioner av begrepp som ges i direktivet (artikel 3). Något krav på att uttryckligen införa samtliga dessa i svensk lag kan inte anses följa av direktivet. De bör alltså införas i den nya lagen endast i den utsträckning

Prop. 2015/16:181 det framstår som nödvändigt. I något fall finns det, för att underlätta förståelsen, också anledning att definiera begrepp som inte definieras i direktivet. Rättigheter är ett sådant begrepp.

Förhållandet till associationsrättsliga bestämmelser

Att direktivet nu föreslås genomföras samlat i en ny lag innebär att lagen kommer att innehålla ett antal bestämmelser som avviker från vad som gäller enligt det allmänna associationsrättsliga regelverket. Flera remissinstanser, bl.a. *Sveriges advokatsamfund*, pekar på att regelverket i dessa delar riskerar att bli svårtillgängligt om det ska kunna tillämpas på alla kollektiva förvaltningsorganisationer oavsett associationsform.

Regeringen instämmer i att det är förenat med svårigheter att utforma ett enkelt och lättillgängligt regelverk som samtidigt ska kunna tillämpas på alla befintliga associationsformer. Det finns en viss risk för att generellt tillämpliga bestämmelser kan skapa osäkerhet kring vad som gäller i frågor som helt eller delvis regleras också av de allmänna associationsrättsliga bestämmelserna. Alternativet, att i varje enskild fråga ta ställning till och uttryckligen reglera hur regelverken ska förhålla sig till varandra, är emellertid enligt regeringen en sämre lösning. Det skulle innebära att ett stort antal hänvisningar till annan lagstiftning skulle behöva tas in i den nya lagen, vilket ger ett oöverskådligt regelverk. Det skulle också kräva ett ställningstagande till var de exakta gränserna går för direktivets bestämmelser i varje enskilt fall. Då den bedömningen ytterst är upp till EU-domstolen att göra skulle risken därmed öka för att direktivet genomförs på ett felaktigt sätt.

Enligt regeringens uppfattning bör därför ett så tydligt och generellt regelverk som möjligt eftersträvas. Utgångspunkten bör vara att de nya bestämmelserna ska ha företräde framför befintlig lagstiftning i frågor som regleras i den nya lagen. Regeringen återkommer nedan till de närmare överväganden som förhållandet till associationsrätten föranleder (avsnitt 10–12).

Även om lagstiftningen bör ta sin utgångspunkt i dessa förhållanden, kan det konstateras att kollektiv rättighetsförvaltning i Sverige nästan uteslutande bedrivs i föreningsform. Mot den bakgrunden finns det anledning att koncentrera framställningen och de bedömningar som görs i denna proposition på förhållandet mellan den nya lagen och det föreningsrättsliga regelverket.

Civilrätt eller offentlig rätt?

Ytterligare en fråga av övergripande natur är, som berörs ovan, i vilken utsträckning direktivet ställer krav på civilrättsliga respektive offentlig-rättsliga bestämmelser och, i den mån det finns utrymme för valfrihet, hur bestämmelserna bör utformas i detta avseende. Som utredningen anger ger direktivet inte något entydigt svar på frågan. Det kan emellertid konstateras att direktivets huvudsyfte är att uppnå samordning av nationella bestämmelser om de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet, om deras styrelseformer och om ramen för kontroll av deras verksamhet (skäl 8). Inte minst i fråga om kontroll är det offentligrättsliga inslaget givetvis uppenbart. Vissa av direktivets bestämmelser kan knappast heller genomföras som annat än offentligrättsliga

bestämmelser. Hit hör t.ex. de krav på viss förmåga som ställs på de organisationer som vill bedriva gränsöverskridande licensiering av musik (artikel 24). I andra fall är det likaledes uppenbart att bestämmelserna i vart fall delvis måste vara av civilrättslig natur. T.ex. ska vissa bestämmelser alltid kunna åberopas av domstol i tvister mellan enskilda (jfr artiklarna 34 och 35). I några fall har direktivets bestämmelser en sådan utformning att det förefaller finnas ett visst handlingsutrymme för medlemsstaterna att välja om de ska genomföras genom civilrättsliga eller offentlighetsrättsliga bestämmelser eller som bestämmelser med såväl civilrättsliga som offentlighetsrättsliga inslag.

Merparten av bestämmelserna reglerar i ett eller annat avseende förhållanden av betydelse för relationen mellan enskilda. Enligt regeringens uppfattning finns det anledning att anta att genomslaget för regelverket skulle kunna försämrats om möjligheterna för enskilda att göra gällande detta i domstol skulle begränsas. Regelverket bör därför, i den utsträckning det är möjligt, utformas så att bestämmelserna kan åberopas också i tvister mellan enskilda. Även med en sådan ordning kommer bestämmelserna i varierande grad att innehålla också offentlighetsrättsliga inslag. Så är självklart fallet om bestämmelsernas efterlevnad är föremål för myndighetstillsyn. I vilken utsträckning sådan tillsyn bör förekomma behandlas i avsnitt 18.

7 Den nya lagens tillämpningsområde

Regeringens förslag: Lagen ska gälla för kollektiv rättighetsförvaltning och kollektiva förvaltningsorganisationer.

Vissa av lagens bestämmelser ska tillämpas på oberoende förvaltningsorganisationer.

Om en kollektiv förvaltningsorganisation uppdrar åt en annan juridisk person, som ägs eller kontrolleras av organisationen, att bedriva verksamhet som regleras i lagen ska det som skulle ha gällt för den verksamheten, om den hade utförts av den kollektiva förvaltningsorganisationen, gälla för den andra juridiska personen.

Vissa av lagens bestämmelser ska tillämpas på juridiska personer som inte är kollektiva förvaltningsorganisationer, men som ingår avtal med avtalslicensverkan eller inkasserar viss ersättning enligt upphovsrättslagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår att bestämmelserna ska vara tillämpliga på kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade i Sverige. Utredningens förslag innehåller därutöver en uttrycklig bestämmelse om att lagen inte ska tillämpas på överenskommelser mellan arbetsgivare och arbetstagare om lön och andra anställningsvillkor. Utredningen föreslår inte att vissa av bestämmelserna i lagen ska vara tillämpliga på organisationer som ingår avtal om avtalslicens eller inkasserar ersättning enligt upphovsrättslagen. I stället föreslås ändringar i upphovsrättslagen som

Prop. 2015/16:181 innebär att endast kollektiva förvaltningsorganisationer ska få ingå sådana avtal och inkassera sådan ersättning (SOU 2015:47 s. 103–135 och 341–348).

Remissinstanserna: *Svenska föreningen för immaterialrätt (SFIR)* menar att det i definitionen av vad som är en kollektiv förvaltningsorganisation bör ges exempel på vad som omfattas av kollektiv rättighetsförvaltning. Flera remissinstanser, däribland *KLYS* och *Författarförbundet*, menar – i likhet med *Näringslivets regelnämnd* – att det är svårt att avgöra om en organisation uppfyller kravet på att vara en kollektiv förvaltningsorganisation.

Flera remissinstanser, däribland *Dramatikerförbundet* och *Teaterförbundet*, ställer sig bakom utredningens förslag beträffande överenskommelser mellan arbetsgivare och arbetstagare. *TCO* anser att bestämmelsen bör förtydligas så att det framgår att kollektivavtalad lön eller andra anställningsvillkor inte omfattas av lagen.

När det gäller förslaget beträffande möjligheterna att ingå avtal med avtalslicensverkan och inkassera ersättningar enligt upphovsrättslagen är främst ett antal användare positiva. *Användargruppen* menar att många av avtalsmarknadens problem är kopplade till ingåendet av avtal om avtalslicens varför kopplingen är viktig. Också *SFIR* delar utredningens bedömning. Ett stort antal av de organisationer som kollektivt förvaltar upphovsrätt, däribland *Copyswede*, *STIM*, *Journalistförbundet* och *Musikerförbundet*, avstyrker förslaget såvitt avser avtalslicenser. Flera av dessa remissinstanser lyfter, i likhet med *Näringslivets Regelnämnd*, särskilt fram att effekterna av förslaget inte är tillräckligt utredda. Ett antal av dessa remissinstanser pekar på att förslaget riskerar att leda till att nya avtal med stöd av avtalslicens försvåras och att redan existerande avtalsområden hotas. *Sveriges Television* och *Tillväxtverket* framför liknande synpunkter.

STIM menar att bestämmelserna om förhandling och licensvillkor, av konkurrensskäl, måste göras tillämpliga på organisationer som är etablerade utanför EU men som verkar i Sverige.

Skälen för regeringens förslag

Kollektiva förvaltningsorganisationer

Direktivet innehåller ett regelverk för i första hand kollektiva förvaltningsorganisationer och deras verksamhet samt förhållandet till användare och rättighetshavare (artikel 2.1). Med en kollektiv förvaltningsorganisation avses en organisation som har tillstånd genom lag eller genom överlåtelse, licens eller annat avtal att som sitt enda eller huvudsakliga syfte förvalta upphovsrätter eller närstående rättigheter för mer än en rättighetshavare till gemensamt gagn för dessa rättighetshavare och som antingen ägs eller kontrolleras av sina medlemmar eller är organiserad på ideell basis (artikel 3 a). Som utredningen föreslår bör det i den nya lagen finnas en definition av vad som avses med en kollektiv förvaltningsorganisation.

I anledning av att flera remissinstanser pekar på att det är svårt att avgöra vilka organisationer som omfattas av definitionen vill regeringen särskilt framhålla följande.

En grundläggande förutsättning för att en organisation ska vara en kollektiv förvaltningsorganisation är att den ägnar sig åt förvaltning av upphovsrätt eller närstående rättigheter. Dessa uttryck ska, som utredningen också anger, förstås i vid bemärkelse och omfattar inte bara upphovsrättslig ensamrätt utan även den rätt till ersättning som för svenskt vidkommande regleras i upphovsrättslagen. Hit hör t.ex. privatkopieringsersättning och följerättsersättning.

I direktivet anges att förvaltning av upphovsrätter eller närstående rättigheter bl.a. inbegriper utfärdande av licenser till användare, revision av användare, granskning av hur rättigheterna används och inkassering och fördelning av ersättning för utnyttjade rättigheter (skäl 2). Uppräkningen utgör endast exempel på vad en kollektiv förvaltningsorganisation typiskt sett ägnar sig åt. En organisation måste inte ägna sig åt samtliga uppräknade uppgifter för att anses som en kollektiv förvaltningsorganisation och utövandet av en eller flera sådana uppgifter är inte i sig avgörande för frågan om huruvida en organisation är en kollektiv förvaltningsorganisation i direktivets mening.

I stället krävs att organisationen har i uppdrag att hantera rättigheter eller rätt till ersättning. Organisationen ska alltså i någon mån förfoga över rättigheterna eller rätten som sådana. Typiskt sett innebär det att organisationen ställer upp tariffer, utfärdar licenser eller inkasserar olika typer av ersättningar från användare (jfr skäl 16). Uppdraget kan följa av avtal eller av lag. Alla åtgärder organisationen vidtar inom ramarna för ett sådant uppdrag torde utgöra förvaltning av rättigheter. Enligt regeringens uppfattning finns därför inte någon anledning att i definitionen av vad som utgör en kollektiv förvaltningsorganisation ge några särskilda exempel på vad som utgör förvaltning.

Att en organisation, utan att hantera rättigheter, har i uppdrag att fakturera användare eller att fördela ut ersättning är däremot inte tillräckligt för att organisationen ska anses vara en kollektiv förvaltningsorganisation. En organisation med ett sådant uppdrag kan emellertid under vissa förutsättningar vara en sådan enhet som träffas av vissa av direktivets bestämmelser. Sådana enheter berörs närmare nedan.

För att det ska vara fråga om en kollektiv förvaltningsorganisation krävs vidare att organisationen förvaltar rättigheter för mer än en rättighetshavares räkning till gemensamt gagn för rättighetshavarna. Det ska alltså röra sig om förvaltning av rättigheter på kollektiv basis. Därmed utesluts t.ex. verksamheter där rättigheter hanteras och licensieras på individuell basis, men också aktörer som handlar i eget intresse, som t.ex. producenter och förlag.

Utöver att förvalta rättigheter på detta sätt krävs att förvaltningen är organisationens enda eller huvudsakliga syfte. Några remissinstanser efterlyser klargöranden av vad detta innebär i praktiken. Någon egentlig vägledning ges inte i direktivet. Det framstår emellertid som naturligt att vid bedömningen utgå från organisationens faktiska verksamhet, dvs. vad organisationen huvudsakligen ägnar sig åt, snarare än vad som t.ex. anges i organisationens stadgar eller bolagsordning. Det är också den uppfattning Europeiska kommissionen gett uttryck för i diskussioner med medlemsstaterna. Hur verksamheten finansieras torde inte vara avgörande för bedömningen. Med den utgångspunkten kan det konstateras att en organisation vars verksamhet nästan uteslutande är

Prop. 2015/16:181 inriktad på kollektiv förvaltning givetvis måste anses ha det som sitt huvudsakliga syfte. Det ligger också nära till hands att utgå från att en organisation vars verksamhet till övervägande del utgörs av kollektiv rättighetsförvaltning omfattas, samtidigt som en organisation vars verksamhet i mer begränsad utsträckning består av sådan förvaltning torde falla utanför tillämpningsområdet. Typiskt sett torde det vara relativt oproblemiskt att avgöra om en organisation uppfyller direktivets krav. När det gäller den närmare gränsdragningen kan regeringen dock instämma i att det skulle kunna uppstå situationer där det inte är alldeles lätt att bedöma om en organisation har som sitt huvudsakliga syfte att förvalta rättigheter. Denna fråga är emellertid upp till rättstillämpningen, och ytterst EU-domstolen, att avgöra.

Slutligen krävs att organisationen antingen ägs eller kontrolleras av sina medlemmar eller är organiserad på ideell basis. Med medlem avses i direktivet en rättighetshavare eller en enhet som representerar rättighetshavare och som beviljats medlemskap i organisationen (artikel 3 d). En organisation som inte ägs av rättighetshavare och drivs i vinstsyfte är alltså inte en kollektiv förvaltningsorganisation. Som framgår nedan kan det dock i sådana fall vara fråga om en oberoende förvaltningsenhet.

Dotterföretag och andra enheter under organisationens kontroll

Direktivet är under vissa förutsättningar tillämpligt också på andra aktörer. Det gäller t.ex. enheter som direkt eller indirekt, helt eller delvis, ägs eller kontrolleras av en kollektiv förvaltningsorganisation. Syftet är att en kollektiv förvaltningsorganisation ska ha möjlighet att låta en sådan enhet utföra vissa delar av verksamheten, t.ex. att fakturera användare (skäl 17).

Sveriges advokatsamfund och *STIM* menar att endast de relevanta bestämmelserna i den nya lagen ska vara tillämpliga på dessa enheter. Regeringen instämmer i den uppfattningen. Enligt direktivet ska de bestämmelser som skulle ha varit tillämpliga om den berörda verksamheten utfördes av den kollektiv förvaltningsorganisationen vara tillämpliga på den verksamhet som dotterorganisationerna eller de andra enheterna utför (artikel 2.3). Med verksamhet torde i detta sammanhang avses den specifika uppgift som anförtrotts enheten och alltså inte enhetens verksamhet i allmänhet. I den engelska språkversionen av direktivet, där begreppet *activity* används, är detta förhållande tydligare. Regeringen gör mot den bakgrunden, till skillnad från utredningen, bedömningen att direktivet måste förstås som att de bestämmelser som ska vara tillämpliga på dotterföretag och liknande enheter endast är de bestämmelser som reglerar den uppgift som enheten anförtrotts. Dessa förhållanden bör tydliggöras i lagen.

I direktivet används uttrycket enhet. Regeringen delar utredningens bedömning att det uttrycket måste anses avse sådana enheter som kan äga tillgångar och som har rättskapacitet, dvs. självständiga juridiska personer. Därmed omfattas inte enheter inom den kollektiva förvaltningsorganisationen. Enligt regeringens uppfattning bör även detta förhållande tydliggöras.

Direktivet är i viss utsträckning tillämpligt också på kommersiella aktörer som förvaltar rättigheter kollektivt. Kännetecknande för en sådan verksamhet är att den inte ägs eller kontrolleras av rättighetshavare och att den drivs i vinstsyfte (artiklarna 2.4 och 3 b). Som utredningen föreslår bör det i denna del tas in en bestämmelse i lagen om att lagen ska tillämpas på dessa enheter i den utsträckning som anges i direktivet.

När det gäller t.ex. musikförläggare och producenter anges i direktivet att dessa inte omfattas av regelverket, eftersom de handlar i eget intresse och licensierar rättigheter som överlåtit till dem på basis av enskilda eller individuella avtal. Inte heller agenter omfattas, eftersom dessa inte förvaltar rättigheter i den bemärkelsen att de fastställer tariffer, utfärdar licenser eller inkasserar medel från användare (skäl 16). Dessa aktörer faller alltså utanför tillämpningsområdet för att de inte ägnar sig åt kollektiv rättighetsförvaltning. Någon anledning att – som *Epidemic Sound* efterlyser – särskilt ange några av dessa aktörer i lagen finns enligt regeringens uppfattning inte.

Förhållandet till facklig verksamhet

I direktivet anges att det inte påverkar tillämpningen av bl.a. arbetstagares och arbetsgivares föreningsfrihet och deras organisationsrätt (skäl 56). Några uttryckliga regler om undantag från direktivets bestämmelser finns inte. Enligt regeringens uppfattning innebär detta att direktivets utgångspunkt är att det inte finns någon egentlig konflikt mellan direktivets regelverk och det regelverk eller de förutsättningar i övrigt som gäller för facklig verksamhet.

Som utredningen är inne på aktualiserar förhållandet mellan direktivet och facklig verksamhet ändå två huvudsakliga frågeställningar. Den första rör förhållandet mellan direktivets definition av vad som är en kollektiv förvaltningsorganisation och de organisationer som bedriver facklig verksamhet. Den andra frågan rör förhållandet mellan fackliga överenskommelser och direktivets bestämmelser om t.ex. licensvillkor.

När det gäller den första frågan kan det konstateras att upphovsrätt kan övergå från en arbetstagare till en arbetsgivare såväl genom ett anställningsavtal utan koppling till ett kollektivavtal som genom överenskommelser som ingåtts i kollektivavtal. Sådana bestämmelser i kollektivavtal faller inom ramarna för bestämmelserna i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Regeringen delar utredningens bedömning att detta inte utgör sådan rättighetsförvaltning som avses i direktivet. En kollektiv förvaltningsorganisation företräder sina medlemmar i egenskap av rättighetshavare och förvaltar deras rättigheter genom att ingå licensavtal och inkassera ersättning från användare. Användaren och rättighetshavaren saknar däremot relation till varandra. I kollektivavtalsituationen gäller andra förhållanden. Organisationen företräder medlemmarna i deras egenskap av arbetstagare. Det parterna till kollektivavtalet kommer överens om får verkan mellan arbetsgivare och arbetstagare genom anställningsförhållandet. Den ytterligare relationen är alltså en förutsättning för de överlåtelser eller upplåtelser av upphovsrätt som kollektivavtalet föreskriver. Regeringen delar därför utredningens uppfattning att en organisation som sluter kollektivavtal inte ägnar sig åt

Prop. 2015/16:181 förvaltning av rättigheter i direktivets mening. Till skillnad från utredningen anser regeringen att detta omfattar också sådan ersättning som fördelas genom organisationerna, i den utsträckning det gäller ersättning för upphovsrätt som överlåtits eller upplåtits till arbetsgivaren av upphovsmannen i hans eller hennes egenskap av arbetstagare. Inte heller i en sådan situation agerar organisationen utifrån ett sådant uppdrag som direktivet förutsätter.

Vad som nu sagts innebär givetvis inte att en organisation som ägnar sig åt facklig verksamhet inte också kan ägna sig åt förvaltning i direktivets mening och därmed vara att anse som en kollektiv förvaltningsorganisation. Avgörande för frågan är om organisationen huvudsakligen ägnar sig åt sådan förvaltning. I en situation där så är fallet väcks alltså frågan om hur direktivets bestämmelser om kollektiv förvaltning påverkar den fackliga verksamheten. Som utredningen konstaterar handlar det i praktiken om de bestämmelser i lagen som genomför direktivets bestämmelser om förhandling och licensiering m.m. (artikel 16, se avsnitt 15.1) och om rapportering från användare (artikel 17, se avsnitt 15.2).

Regeringen delar utredningens bedömning att direktivet inte avser att reglera dessa situationer. Artiklarna 16 och 17 reglerar vad som ska gälla för avtal som ingås med stöd av ett sådant tillstånd eller uppdrag som är förutsättning för att organisationen ska utgöra en kollektiv förvaltningsorganisation. Som framgått är detta ett annat uppdrag än det som gäller för den fackliga verksamheten. Bestämmelserna i de aktuella artiklarna påverkar alltså inte överenskommelser genom kollektivavtal, oavsett om de ingås av en organisation som är en kollektiv förvaltningsorganisation. Enligt regeringens uppfattning saknar den bestämmelse som föreslås av utredningen därför praktisk betydelse. Den bör alltså inte tas in i lagen.

Organisationer som ingår avtal med avtalslicensverkan och inkasserar ersättning enligt bestämmelserna i upphovsrättslagen

En betydande del av den kollektiva förvaltningen i Sverige sker i dag inom de områden som särskilt regleras i upphovsrättslagen. Det handlar dels om förvaltning i anslutning till avtal med avtalslicensverkan, dels om inkassering av privatkopieringsersättning, följerättsersättning, tilläggsersättning och ersättning till utövande konstnärer i vissa fall. För att en organisation ska vara behörig att ingå avtal med avtalslicensverkan krävs att organisationen företräder ett flertal upphovsmän till i Sverige använda verk på området. I huvudsak gäller motsvarande krav på representativitet för inkassering av de nyss nämnda ersättningarna. Upphovsrättslagen innehåller skyddsregler för utanförstående upphovsmän som innebär att organisationen inte får särbehandla dem. I övrigt är regelverket mycket begränsat.

Förvaltningen på dessa områden skiljer sig från annan kollektiv förvaltning i flera viktiga avseenden. När det gäller de nämnda ersättningarna föreskrivs i samtliga fall s.k. obligatorisk kollektiv förvaltning. Det innebär att en rättighetshavare inte har möjlighet att på egen hand göra sina rättigheter gällande, vare sig han eller hon är med i organisationen eller valt att stå utanför. Att lagstiftaren här i praktiken

har gett organisationen mandat att företräda samtliga upphovsmän innebär naturligtvis att det finns anledning att ställa stränga krav på förvaltningen. Också förvaltning som sker med stöd av bestämmelserna om avtalslicens avviker väsentligt från annan avtalsbaserad kollektiv förvaltning, eftersom de avtal som ingås som utgångspunkt binder även upphovsmän som står utanför organisationen. Som utredningen lyfter fram är avtalslicenser en nordisk särlösning som inte har någon direkt motsvarighet i de internationella konventionerna. Även om acceptansen för avtalslicenser ökat också internationellt på senare år, var inställningen länge mycket avvaktande. I det sammanhanget är det viktigt att komma ihåg att avtalslicensordningen utgör ett avsteg från den grundläggande upphovsrättsliga principen att upphovsmannen måste ge tillstånd för att hans eller hennes verk ska kunna utnyttjas. För att en sådan ordning ska kunna accepteras är en välfungerande rättighetsförvaltning naturligtvis helt avgörande.

Som framgått finns i Sverige organisationer som ägnar sig åt såväl kollektiv förvaltning som annan verksamhet, t.ex. facklig verksamhet. Dessa organisationer ingår också avtal med avtalslicensverkan. Frågan om vad som krävs för att vara en kollektiv förvaltningsorganisation i direktivets mening är naturligtvis ytterst upp till EU-domstolen att avgöra. Det är emellertid rimligt att utgå från att ett antal av de organisationer som ingår avtal med avtalslicensverkan inte kan anses ha kollektiv rättighetsförvaltning som sitt huvudsakliga syfte. Dessa organisationer omfattas då inte av direktivets bestämmelser.

Genom den nya lag som föreslås i detta lagstiftningsärende införs nu ett omfattande regelverk för den kollektiva förvaltningen. Enligt regeringens uppfattning framstår det som utgångspunkt som orimligt om kollektiv förvaltning framöver skulle kunna bedrivas helt utanför detta regelverk på de områden där behovet av en välfungerande förvaltning är som allra störst. Det är av avgörande betydelse för legitimiteten i avtalslicensordningen att det finns en tydlig reglering att falla tillbaka på när det gäller organisationernas ansvar. Regeringen delar därför utredningens uppfattning att det är nödvändigt att säkerställa att sådan förvaltning inte kan ske helt utanför det nya regelverket.

I stort sett samtliga berörda organisationer är emellertid mycket kritiska till förslaget att endast kollektiva förvaltningsorganisationer framöver ska vara behöriga att ingå de aktuella avtalen. Däremot riktas ingen kritik mot förslaget i den del det avser inkassering av ersättningar; något som torde ha sin förklaring i det förhållandet att de organisationer som verkar på dessa områden i dag är att anse som kollektiva förvaltningsorganisationer.

Den ordning som föreslås av utredningen skulle medföra att flera av de organisationer som i dag ingår avtal med avtalslicensverkan inte längre skulle vara behöriga att göra det. En omedelbar effekt skulle alltså vara att förutsättningarna att på vissa områden använda sig av avtalslicenser, i vart fall i ett övergångsskede, skulle försämrats eller helt försvinna.

Utredningen lyfter fram flera alternativa lösningar för att komma tillrätta med den bristande behörighet som uppstår. Organisationen kan t.ex. välja att omorganisera sin verksamhet så att den uppfyller kriterierna för att vara en kollektiv förvaltningsorganisation. En annan möjlighet är att överföra förvaltningen av rättigheterna till en organisation som den helt

Prop. 2015/16:181 eller delvis kontrollerar. Ytterligare ett alternativ skulle kunna vara att bli medlem i och överlåta till en kollektiv förvaltningsorganisation som företräder andra organisationer att förvalta rättigheterna.

När det gäller dessa möjligheter kan man med fog utgå från att intresset för att omorganisera verksamheten så att en organisation uppfyller de aktuella kriterierna torde vara tämligen begränsat. Det gäller självklart inte minst för de organisationer vars kärnuppgift är att bedriva facklig verksamhet. I praktiken torde de alternativ som står till buds därför vara att antingen att skapa en ny organisation, ett servicebolag, i vilken rättighetsförvaltningen förläggs eller att överlåta till en s.k. paraplyorganisation att förvalta rättigheterna.

Att rättighetsförvaltning förläggs i ett servicebolag är en redan i dag förekommande ordning. Regeringen delar utredningens uppfattning att behörighetsfrågan normalt skulle kunna lösas på detta sätt utan att konsekvenserna skulle bli alltför ingripande. Som *KLYS* och flera av dess medlemsorganisationer påpekar torde det dock ge upphov till kostnadsökningar. Det kan inte uteslutas att dessa kostnader i vissa fall kan leda till att organisationen hellre avstår från möjligheterna att ingå avtal. Inte minst framstår risken för en sådan utveckling som tydlig i förhållande till små organisationer och avtalsområden där det kommersiella intresset för utnyttjanden är begränsat. En sådan utveckling vore enligt regeringens uppfattning olycklig. Liknande effekter skulle kunna uppstå om förvaltningen överläts till en paraplyorganisation. Även om en sådan lösning inte skulle medföra några betydande merkostnader, företräder en paraplyorganisation normalt flera olika rättighetshavarkategorier och har i uppdrag att verka i deras gemensamma intresse. Det är därmed, som bl.a. *Författarförbundet* är inne på, inte självklart att en sådan struktur i alla situationer skulle ha möjlighet att tillgodose användares och rättighetshavarorganisationers intresse av att ingå avtal om utnyttjanden på begränsade områden och för endast en enskild rättighetshavarkategori räkning.

Det finns alltså en risk för att det skulle få negativa effekter för avtalsmarknaden om endast kollektiva förvaltningsorganisationer skulle kunna ingå avtal med avtalslicensverkan. En annan lösning än den utredningen föreslår bör alltså sökas för att säkerställa att inte förvaltningen kan falla helt utanför de bestämmelser som nu införs. Det finns enligt regeringens uppfattning inte någon anledning att anlägga ett annat förhållningssätt när det gäller möjligheterna att inkassera berörda ersättningar.

Ett alternativ som tar hänsyn till såväl det särskilda behov av skyddsbestämmelser som finns på dessa områden, som de potentiellt negativa effekter på marknaden som nu redogjorts för är, som *Författarförbundet* lyfter fram, att de organisationer som ingår avtal med avtalslicensverkan eller inkasserar ersättning ska uppfylla vissa av de krav som anges i den nya lagen, även om de inte är kollektiva förvaltningsorganisationer. Enligt regeringen bör denna lösning väljas. Det innebär att det inte kommer att uppställas några hinder för de organisationer som i dag ingår avtal med avtalslicensverkan att göra så även fortsättningsvis, men att vissa anpassningar av hur verksamheten bedrivs måste göras. En organisation som inte bedömer sig ha möjlighet att göra sådana anpassningar

kan naturligtvis bilda ett servicebolag eller överlåta förvaltningen till en annan organisation.

När det gäller de bestämmelser som dessa organisationer bör uppfylla kan det konstateras att delar av direktivet reglerar organisationernas inre angelägenheter. Hit hör t.ex. bestämmelserna om medlemskap (avsnitt 10), stämma (avsnitt 11) och styrning och intern kontroll (avsnitt 12). Regelverket är i dessa delar särskilt anpassat för organisationer vars huvudsakliga uppgift är att ägna sig åt kollektiv rättighetsförvaltning. För organisationer som i stor utsträckning ägnar sig åt annan verksamhet är reglerna mindre väl anpassade. Också bestämmelserna om rättighets-havarnas rättigheter (avsnitt 9) är av sådan karaktär. Detsamma gäller kraven på att organisationerna ska offentliggöra viss information för allmänheten (avsnitt 16.4) och upprätta en s.k. insynsrapport (avsnitt 16.5). Dessa bestämmelser bör därför inte gälla för de organisationer som ingår avtal med avtalslicensverkan eller inkasserar ersättningar utan att vara kollektiva förvaltningsorganisationer.

Bestämmelserna om förvaltning av rättighetsintäkter (avsnitt 13), förvaltning med stöd av representationsavtal (avsnitt 14), förhållandet till användare (avsnitt 15) och övriga bestämmelser om insyn och rapportering (avsnitt 16.1–16.3) bör dock gälla för de nu aktuella organisationerna. Bestämmelserna om förvaltning av rättighetsintäkter förutsätter att stämman fattat vissa beslut gällande bl.a. fördelning av ersättning. Bestämmelserna om att stämman ska fatta sådana beslut bör alltså också vara tillämpliga (avsnitt 11.4), liksom möjligheterna att överlämna medlemmarnas beslutanderätt i dessa frågor till fullmäktige (avsnitt 11.7). Eftersom avtal med avtalslicensverkan är en nationell företeelse aktualiseras de inte i samband med gränsöverskridande licenser. Någon anledning att bestämmelserna om sådana licenser ska vara tillämpliga finns alltså inte. Regeringen återkommer nedan till frågan om i vilken utsträckning de nu aktuella organisationerna ska omfattas av tillsyn och andra bestämmelser med avseende på efterlevnaden av den nya lagen (avsnitt 18).

Rättighetshavare och användare

Direktivet gäller också för rättighetshavare och användare. För rättighetshavarna innebär direktivet att de tillförsäkras vissa rättigheter i förhållande till de kollektiva förvaltningsorganisationerna. För användarna innehåller direktivet såväl rättigheter som skyldigheter.

Med *rättighetshavare* avses i direktivet en person eller en enhet som innehar upphovsrätt eller närstående rättigheter eller som, enligt avtal eller lag, har rätt till en del av rättighetsintäkterna (artikel 3 c). Varken kollektiva förvaltningsorganisationer eller medlemmar i en sådan som är enheter som företräder rättighetshavare anses emellertid som rättighetshavare i direktivets mening (jfr artikel 6.2). Som *Musikförläggarna* uppmärksammar utesluter detta inte att en sådan medlem – om den innehar egna rättigheter – betraktas som rättighetshavare i denna egenskap.

Även om begreppet rättighetshavare nära anknyter till den betydelse begreppet har i upphovsrättslagen, ges det i detta sammanhang en

Prop. 2015/16:181 särskild betydelse. I enlighet med vad utredningen föreslår bör det därför i lagen tas in en definition av vad som avses med rättighetshavare.

En *användare* är enligt direktivet en person eller en enhet som driver verksamhet som kräver tillstånd från rättighetshavare eller som ger rättighetshavare rätt till ersättning. Användaren är alltså den som ansvarar för det nyttjande eller agerande som ger upphov till ersättning. Konsumenter är emellertid inte användare i direktivets mening (artikel 3 k).

Regeringen delar utredningens bedömning att också användare bör definieras i den nya lagen utifrån vad som nu sagts. När det gäller begreppet enhet som används i direktivet i såväl definitionen av rättighetshavare som användare, delar regeringen utredningens uppfattning att vad som avses är en juridisk person som kan äga tillgångar och som har rättskapacitet. Enligt regeringens uppfattning finns det anledning att i lagen i stället för enhet använda juridisk person i de situationer där endast juridiska personer åsyftas.

Bestämmelsernas tillämpning i gränsöverskridande situationer

Enligt direktivet ska bestämmelserna vara tillämpliga i förhållande till kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade inom EU (dvs. i praktiken inom EES-området). Av direktivet följer emellertid även att det är upp till nationell rätt att avgöra om bestämmelserna ska tillämpas också på kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade utanför EES, men som bedriver verksamhet inom den aktuella medlemsstaten (skäl 10).

I vissa avseenden är de bestämmelser som föreslås i det följande av ett sådant slag att de inte kan omfatta utländska organisationer. Det gäller t.ex. bestämmelserna om organisationens inre angelägenheter, såsom stämmans uppgifter och hur styrelsen utses. Även när det gäller frågan om tillsyn är utgångspunkten att den svenska tillsynsmyndigheten inte ska svara för annat än för övervakning av organisationer etablerade i Sverige. Att så är fallet framgår uttryckligen av direktivet (artikel 36.1). En annan ordning framstår inte heller som praktiskt genomförbar. När det däremot gäller de obligationsrättsliga aspekterna av det regelverk som nu föreslås kommer detta att kunna tillämpas i tvister mellan parterna i den utsträckning svensk rätt är tillämplig på relationen mellan dem. Om bestämmelserna i detta avseende endast skulle vara tillämpliga om organisationen är etablerad i Sverige, skulle de effekter som *STIM* påtalar kunna uppstå inte bara i förhållande till organisationer från tredje land, utan även till organisationer som är etablerade i ett annat EES-land men ingår avtal om användning i Sverige. På så sätt skulle det alltså kunna uppstå luckor i möjligheterna att civilrättsligt göra sina rättigheter gällande i förhållande till organisationer som ska omfattas av direktivets bestämmelser. En sådan ordning framstår som oförenlig med direktivets syfte. Enligt regeringens uppfattning framstår det inte heller som rimligt att organisationer som är etablerade utanför EES ska kunna ingå avtal i Sverige under sådana förutsättningar att de i övrigt är underkastade svenska avtalsrättsliga regler, samtidigt som det regelverk som nu införs i dessa avseenden inte ska gälla. Det finns därför som utgångspunkt inte någon anledning att begränsa bestämmelserna i den nya lagen till att gälla enbart i förhållande till organisationer etablerade i Sverige. Hur den

8 Allmänna principer för kollektiv rättighetsförvaltning

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska bedriva verksamheten i de företrädda rättighetshavarnas intresse. Organisationen ska inte få ålägga rättighetshavarna andra skyldigheter än som krävs för att skydda deras intressen eller för att förvalta deras rättigheter effektivt.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens (SOU 2015:47 s. 140 och 141).

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning. *STIM* ifrågasätter dock om det är möjligt att tolka bestämmelserna utifrån konkurrensrättspraxis.

Skälen för regeringens förslag: Medlemsstaterna ska se till att de kollektiva förvaltningsorganisationerna agerar i bästa intresse för de rättighetshavare vars rättigheter de representerar. Organisationerna får inte ålägga rättighetshavarna skyldigheter som inte objektivt sett är nödvändiga för skyddet av deras rättigheter och intressen eller för en effektiv förvaltning av deras rättigheter (artikel 4).

Av principerna följer alltså vissa grundläggande skyldigheter för de kollektiva förvaltningsorganisationerna. Ordalydelsen talar för att dessa skyldigheter gäller i förhållande till rättighetshavare som organisationen har någon form av avtalsrelation till. Som utredningen konstaterar torde andra rättighetshavare, t.ex. rättighetshavare vars ersättningsrätt omfattas av ett ingånget avtal på grund av bestämmelserna om avtalslicens, inte omfattas. Dessa kan inte anses representeras av organisationen i nu aktuell bemärkelse. I likhet med utredningen menar regeringen att detta bäst kommer till uttryck genom att ange att skyldigheterna gäller i förhållande till de rättighetshavare som organisationen företräder.

I de allmänna skyldigheter som följer av de nu aktuella principerna torde ligga att de inte enbart sätter gränser för stämmans beslutsfattande utan att de gäller i alla delar av organisationens verksamhet. De allmänna principerna torde vidare tjäna som ledning för de kollektiva förvaltningsorganisationerna särskilt i frågor som inte regleras närmare i direktivet. Det gäller t.ex. då organisationen beslutar om allmänna principer för fördelningen till rättighetshavare (se vidare avsnitt 11.4).

Som utredningen anger knyter principerna delvis an till konkurrensrättspraxis från EU-domstolen. Som *STIM* påpekar kan det dock inte utan vidare antas att de har samma betydelse i detta sammanhang. I likhet med vad utredningen föreslår bör de genomföras genom nya bestämmelser som utformas i nära anslutning till direktivets ordalydelse.

9 Rättighetshavarnas rättigheter

9.1 Allmänna utgångspunkter

I artikel 5 finns bestämmelser om förvaltningsuppdrag. Också dessa bestämmelser knyter delvis an till konkurrensrättslig praxis. Bestämmelserna ger rättighetshavare en rätt att välja förvaltningsorganisation och inom vissa ramar avgöra uppdragets omfattning. Rättighetshavaren har dessutom rätt att helt eller delvis återta ett uppdrag. Bestämmelserna ger också rättighetshavare en möjlighet att licensiera verk och andra skyddade prestationer oberoende av om de omfattas av ett förvaltningsuppdrag. Direktivet innehåller i denna del också bestämmelser om hur en rättighetshavare ska lämna sitt medgivande till ett förvaltningsuppdrag och om information som ska lämnas i anslutning till detta.

Samtliga bestämmelser tar sin utgångspunkt i att ett förvaltningsuppdrag har lämnats eller kommer att lämnas. De närmare förutsättningarna för uppdraget regleras inte. Det framgår dock att en kollektiv förvaltningsorganisations rätt att förvalta rättigheter kan ha sin grund i en överlåtelse, en licens eller ett annat avtal (artikel 3 a). Direktivet innehåller inte heller några begränsningar i fråga om de rättigheter som kan omfattas av ett förvaltningsuppdrag. Som utgångspunkt bör dessa bestämmelser därför vara tillämpliga på alla rättigheter som omfattas av direktivet, dvs. såväl ensamrätt som rätt till ersättning, så länge förvaltningen sker inom ramarna för någon form av avtalsrelation.

Förvaltning som sker med stöd av bestämmelser i lag omfattas, som utredningen anger, inte alls av bestämmelserna. Det innebär att t.ex. förvaltning som sker med stöd av bestämmelser om obligatorisk kollektiv förvaltning i upphovsrättslagen inte påverkas. Detsamma gäller verk och andra skyddade prestationer som omfattas av en avtalslicens utsträckt verkan. Enligt regeringens uppfattning framgår detta tydligt även utan en sådan upplysningsbestämmelse som utredningen föreslår.

9.2 Rätt till representation

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska vara skyldig att på en rättighetshavares begäran åta sig att, för de EES-länder begäran avser, förvalta de rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade prestationer som en rättighetshavare begär att organisationen ska förvalta, om organisationen inte har godtagbara skäl att vägra förvaltningsuppdraget.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (SOU 2015:47 s. 144, 149 och 150).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning. *SAMI* lyfter fram att intresset av en effektiv förvaltning ska vägas mot rättighetshavarnas valfrihet och vill se förtydliganden av möjligheterna att vägra förvaltningsuppdrag. *SFIR*

invänder mot att objektiva skäl används för att ange vad som krävs för att vägra ett förvaltningsuppdrag. Uttrycket är enligt SFIR problematiskt i lagtext och kräver ytterligare kvalificering.

Skälen för regeringens förslag: Rättighetshavarna ska få ge valfri kollektiv förvaltningsorganisation tillstånd att förvalta valfria rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk för valfria territorier oberoende av organisationens eller rättighetshavarens nationalitet, hemvist eller etableringsstat. Om inte den kollektiva förvaltningsorganisationen har objektivt grundade skäl att avslå en begäran om förvaltning, ska den vara skyldig att förvalta sådana rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra alster, förutsatt att förvaltningen av dem ingår i organisationens verksamhetsområde (artikel 5.2).

Bestämmelserna ger alltså rättighetshavaren en rätt att välja organisation och inom vissa ramar också att bestämma uppdragets omfattning. Valfriheten begränsas av att en rättighetshavares begäran ska avse rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra alster. Som exempel på rättigheter anges upphovsrättsliga förfoganden som överföring till allmänheten och exemplarframställning, dvs. delar av den upphovsrättsliga ensamrätten. Som exempel på kategorier av rättigheter anges utsändning, teaterföreställningar eller mångfaldigande för överföring på nätet. Här avses alltså i stället de rättigheter som krävs för en viss användning (skäl 19).

Att organisationen kan vägra att utföra uppdraget om den har objektivt grundade skäl för det innebär att det finns ett visst utrymme att t.ex. inte åta sig olönsamma uppdrag. Som *SAMI* är inne på ger alltså direktivet möjlighet att beakta också intresset av en effektiv förvaltning.

Som utredningen konstaterar bör nya bestämmelser av den innebörd som nu angetts införas. Enligt regeringens uppfattning kan lagtexten i förhållande till såväl direktivet som till utredningens förslag förenklas och, som *SFIR* pekar på, språkligt anpassas. Det framstår som lämpligt att direktivet i denna del genomförs som en skyldighet för kollektiva förvaltningsorganisationer att på rättighetshavarens begäran förvalta de rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade prestationer, för de länder begäran avser, om inte organisationen har godtagbara skäl för att vägra ett sådant förvaltningsuppdrag. En sådan utformning inrymmer de överväganden som redovisats i det föregående.

9.3 Rätt till att själv ge tillstånd till viss användning

Regeringens förslag: En rättighetshavare som har lämnat ett förvaltningsuppdrag till en kollektiv förvaltningsorganisation ska själv få ge tillstånd till användning beträffande de rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade prestationer som uppdraget omfattar. Ett sådant tillstånd får dock inte avse användning som sker i förvärvssyfte.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens (SOU 2015:47 s. 144, 151 och 152).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning. *STIM* avstyrker dock förslaget. *STIM* menar bl.a. att innebörden av icke-kommersiell är oklar och ser svårigheter med att hantera sådana licenser, om licenseringen sker utan organisationernas medverkan. Även *Bildleverantörernas förening*, *Bildupphovsrätt* och *SFIR* menar att innebörden av icke-kommersiell är oklar.

Skälen för regeringens förslag: En rättighetshavare kan välja att på egen hand förvalta en del av sin repertoar genom att utesluta delar av den när han eller hon lämnar ett förvaltningsuppdrag. Utöver detta ska rättighetshavaren också ha viss möjlighet att själv förvalta rättigheter som omfattas av ett förvaltningsuppdrag. Rättighetshavare ska ha rätt att bevilja licenser för icke-kommersiell användning för rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra alster efter eget val (artikel 5.3). Rätten gäller i fråga om licensering. Det ligger därför nära till hands att – som *SAMI* påpekar – utgå från att användning med stöd av tvångslicens faller utanför tillämpningsområdet. I sådana fall förekommer inte någon egentlig licensiering utan endast en ersättningsrätt.

Som utredningen föreslår bör bestämmelser som motsvarar direktivets tas in i den nya lagen. Någon möjlighet att göra rätten beroende av att organisationen medverkar till licensieringen finns enligt regeringens uppfattning inte. Organisationens möjlighet att ställa upp villkor för utövandet av rätten behandlas i avsnitt 9.6.

I direktivet anges att användningen ska vara icke-kommersiell. Språkligt sett är det naturligt att uppfatta detta som att användningen inte får ske i förvärvssyfte. Som *Sveriges advokatsamfund* pekar på är det ett uttryckssätt som tidigare har använts på upphovsrättsområdet när det i direktiv anges att användning ska vara icke-kommersiell (jfr prop. 2004/05:110 s. 174). Så bör ske också i detta fall.

Några remissinstanser anser att det bör förtydligas att uttrycket tar sikte på syftet eller resultatet med licenstagarens verksamhet. Många gånger torde det syftet vara detsamma som syftet med själva användningen. Så måste det emellertid inte alltid förhålla sig. Direktivets utgångspunkt är att användningen ska vara icke-kommersiell. Kravet hänför sig alltså inte till licenstagarens verksamhet. Det kan därför inte uteslutas att kravet på icke-kommersiell användning skulle kunna vara uppfyllt också inom ramarna för en verksamhet som bedrivs i förvärvssyfte. Något förtydligande av de bestämmelser som nu föreslås bör alltså inte göras i det avseendet.

9.4 Rätt att begränsa eller säga upp uppdragsavtalet

Regeringens förslag: En rättighetshavare som har lämnat ett förvaltningsuppdrag till en kollektiv förvaltningsorganisation ska när som helst kunna begränsa uppdraget, om organisationen inte har godtagbara skäl att vägra detta. Rättighetshavaren ska också när som helst få säga upp uppdragsavtalet.

I uppdragsavtalet ska det kunna bestämmas att en begränsning eller en uppsägning får verkan först efter en uppsägningstid, som ska vara

skäligen och inte längre än sex månader, eller vid räkenskapsårets utgång.

Om det inte har avtalats någon tid för när en begränsning eller en uppsägning får verkan, ska begränsningen eller uppsägningen få verkan omedelbart.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. I utredningens förslag regleras inte vad som ska gälla om det inte i uppdragsavtalet föreskrivits någon tid för när uppdraget ska upphöra efter en uppsägning eller en begränsning av uppdraget. Utredningen föreslår dock att det införs en bestämmelse om att organisationen inte får uppställa krav på fortsatt förvaltning vid en återkallelse av ett förvaltningsuppdrag (SOU 2015:47 s. 144 och 153–155).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning. *HBO Nordic* vill att det förtydligas att rätten att återkalla ett förvaltningsuppdrag är ovillkorlig. *Sveriges advokatsamfund* anser att uttrycket uppsägningstid bör användas i stället för varsel. *Spotify* gör gällande att det finns ett behov av att säkerställa att användare kan förlita sig på att ingångna licensavtal gäller också i de fall ett förvaltningsuppdrag återkallas.

Skälen för regeringens förslag: Rätten att välja organisation och bestämma uppdragets omfattning kompletteras av en rätt att återta förvaltningsuppdraget. Förvaltningsuppdraget ska kunna återtas helt eller delvis. I det senare fallet ska rättighetshavaren kunna återta någon av de rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra alster som uppdraget avser. Ett förvaltningsuppdrag kan alltså återtas i samma omfattning som det kan lämnas. Rättighetshavaren ska ha rätt att återta uppdraget med rimligt varsel, som inte får överskrida sex månader. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska dock få besluta att återtagandet ska gälla först från slutet av räkenskapsåret (artikel 5.4).

Som utredningen konstaterar saknas motsvarande bestämmelser i svensk rätt, varför nya bestämmelser måste införas. I förhållande till utredningens förslag bör, som *HBO Nordic* är inne på, tydligare framgå att rättighetshavaren alltid har en rätt att återta förvaltningsuppdraget.

Direktivet anger att uppdraget efter ett återtagande, som utgångspunkt, ska upphöra efter rimligt varsel som inte överskrider sex månader. Förutsättningarna för en sådan uppsägning som det i praktiken handlar om torde typiskt sett regleras i de villkor som gäller för uppdraget att förvalta rättigheterna. Direktivet kan därför knappast uppfattas på annat sätt än att det sätter gränserna för organisationens möjligheter att binda upp rättighetshavarna i detta avseende. Mot den bakgrunden bör bestämmelserna om rimligt varsel förstås på så sätt att organisationerna inte i avtal får begränsa rätten att återta ett uppdrag eller föreskriva en uppsägningstid som inte är rimlig eller överskrider sex månader. De nya bestämmelserna bör utformas därefter.

Av direktivet framgår också att en kollektiv förvaltningsorganisation kan besluta att ett återtagande i stället ska träda i kraft först i slutet av räkenskapsåret. Några villkor uppställs inte för att få utnyttja denna möjlighet. Regeringen kan därför inte dela *Epidemic Sounds* uppfattning att det skulle krävas objektiva skäl för detta. Som *Sveriges*

Prop. 2015/16:181 *advokatsamfund* är inne på bör det dock i lagtexten klargöras att en kollektiv förvaltningsorganisation kan skjuta upp uppdragets upphörande till utgången av det räkenskapsår då uppsägning sker, men inte till utgången av det räkenskapsår som infaller vid uppsägningstidens utgång. På samma sätt som gäller för uppsägningstiden bör det också klargöras att bestämmelserna i denna del inte avser att införa en ny, ensidig rätt för organisationerna, utan i stället reglerar gränserna för de villkor som organisationen kan tillämpa.

De bestämmelser som nu föreslås kommer alltså att innebära att det i det avtal som reglerar förvaltningsuppdraget kan föreskrivas att, om rättighetshavaren helt eller delvis återtar ett uppdrag, uppdraget ska gälla i den nya omfattningen eller upphöra att gälla efter antingen en viss uppsägningstid eller vid slutet av räkenskapsåret. Vid dessa förhållanden bör det också framgå av lagen vad som ska gälla om det inte finns några sådana föreskrifter i avtalet. Enligt regeringens uppfattning är det viktigt att rättighetshavarnas rättigheter är föremål för en tydlig reglering i avtalen. Det är i första hand organisationen som förfogar över avtalsvillkorens utformning. Det finns därför inte någon anledning att i lagen föreskriva någonting annat än att avtalet ska upphöra att gälla eller gälla i ny lydelse omedelbart, om organisationen inte har sett till att frågan regleras i avtalet.

När det gäller den påverkan en uppsägning får för redan ingångna licensavtal kan det konstateras att direktivet förutsätter att det är en fråga som parterna är fria att avtala om (skäl 19). Någon ändring av det som gäller i dag är alltså inte avsedd. Utgångspunkten för de bestämmelser som nu införs bör vara densamma.

I direktivet finns bestämmelser som begränsar möjligheterna för en kollektiv förvaltningsorganisation att uppställa krav på fortsatt kollektiv förvaltning av rättigheter vid en återkallelse av förvaltningsuppdraget (artikel 5.6). En rättighetshavare ska också behålla vissa rättigheter även efter det att ett förvaltningsuppdrag har upphört på grund av en återkallelse (artikel 5.5). Bestämmelserna om fördelning ska t.ex. fortsätta tillämpas också i förhållande till en sådan rättighetshavare. Detta gäller dock, enligt regeringens uppfattning, även utan att det särskilt regleras. Några särskilda bestämmelser om detta behövs därför inte.

9.5 Rättighetshavarens medgivande till förvaltningen

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation som åtar sig ett förvaltningsuppdrag ska vara skyldig att inhämta rättighetshavarens uttryckliga medgivande till förvaltningen av varje rättighet, kategori av rättigheter eller typ av verk och annan skyddad prestation som förvaltningen omfattar. Medgivandet ska dokumenteras.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens (SOU 2015:47 s. 145, 155 och 156).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Direktivet ställer krav på hur en rättighetshavare ska lämna sitt medgivande till rättighetsförvaltningen när han eller hon lämnar ett förvaltningsuppdrag till en kollektiv förvaltningsorganisation. Medgivandet ska vara uttryckligt och lämnas för varje rättighet, kategori av rättigheter eller typ av verk eller andra alster som rättighetshavaren beviljar organisationen tillstånd att förvalta. Varje sådant medgivande ska också finnas dokumenterat (artikel 5.7).

Som utredningen föreslår bör bestämmelserna genomföras i nära anslutning till direktivet. I förhållande till utredningens förslag bör det dock förtydligas att bestämmelserna innebär en skyldighet för organisationen.

9.6 Information till rättighetshavarna

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska vara skyldig att på lämpligt sätt upplysa rättighetshavaren om hans eller hennes rättigheter och om villkoren för rätten att licensiera för användning som inte sker i förvärvssyfte. Sådana upplysningar ska lämnas innan organisationen åtar sig ett förvaltningsuppdrag.

Rättigheterna och villkoren ska även anges i organisationens stadga eller medlemskapsvillkor.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (SOU 2015:47 s. 144, 156 och 157).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning. *STIM* framhåller dock betydelsen av att kollektiva förvaltningsorganisationer får uppställa villkor för rätten att bevilja licenser för icke-kommersiell användning.

Skälen för regeringens förslag: Kollektiva förvaltningsorganisationer ska vara skyldiga att informera om den rätt som rättighetshavarna har enligt vissa av bestämmelserna i artikel 5, liksom om villkoren för rätten att bevilja licens för icke-kommersiell användning. Information om rätten och villkoren ska lämnas innan organisationen åtar sig ett förvaltningsuppdrag.

Information om rätten ska också finnas tillgänglig genom att den anges i den kollektiva förvaltningsorganisationens stadga eller medlemskapsvillkor (artikel 5.1). En kollektiv förvaltningsorganisations stämma bör enligt direktivet vidare fastställa de rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra alster som organisationen förvaltar, om de inte redan fastställts i lag eller i stadgan (skäl 19). Skyldigheten att göra information om rättighetshavarnas rättigheter enligt artikel 5 tillgänglig i stadga eller medlemskapsvillkor torde därför behöva innefatta också dessa uppgifter. Det finns därför anledning att utgå från att denna information kommer att finnas tillgänglig, något som *Epidemic Sound* efterlyser.

I direktivet anges inte de närmare förutsättningarna för att uppställa villkor för icke-kommersiell licensering. Det framgår dock att organisa-

tionen bl.a. ska tillhandahålla information till medlemmarna för att rättighetshavarna ska kunna utöva rätten att utfärda sådana licenser (skäl 19, jfr även avsnitt 9.3). Bestämmelserna är uppställda i rättighetshavarnas intresse och informationen syftar till att säkerställa att rättighetshavarna känner till sina rättigheter gentemot organisationen. Regeringen kan mot den bakgrunden inte se att det skulle vara möjligt att uppställa villkor som innebär att möjligheterna att utöva rätten begränsas.

Innan ett förvaltningsuppdrag lämnas ska rättighetshavaren också informeras om de avdrag organisationen tillämpar. Den frågan behandlas i avsnitt 13.4. Även rättighetshavare som redan har lämnat ett förvaltningsuppdrag när den nya lagen föreslås träda i kraft ska ha rätt till motsvarande information (artikel 5.8). Den frågan behandlas i avsnitt 21.

10 Medlemskap

10.1 Villkor för att bli medlem

Regeringens förslag: Den som uppfyller villkoren för att bli medlem i en kollektiv förvaltningsorganisation ska beviljas medlemskap. Om en ansökan om medlemskap inte beviljas, ska organisationen vara skyldig att ange skälen för det.

Villkoren för att bli medlem i en kollektiv förvaltningsorganisation ska vara sakliga, tydliga och icke-diskriminerande. De ska anges i organisationens stadga eller medlemskapsvillkor och hållas allmänt tillgängliga.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Skyldigheten att godta medlemmar som uppfyller villkoren samt begränsningarna i fråga om tillåtna villkor ska enligt förslaget inte gälla för ekonomiska eller ideella föreningar eller europakooperativ. I denna del föreslås i stället att reglerna om medlemskap i 3 kap. 1 § första stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar (föreningslagen) ska gälla. Utredningen föreslår också att stiftelser ska undantas från bestämmelserna om medlemskap (SOU 2015:47 s. 159–167).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning. *STIM* avstyrker dock förslaget och menar att direktivet tillåter att nuvarande associationsrättsliga ordning består, bl.a. i fråga om äldre föreningar. *Copyswede* och *SAMI* instämmer i utredningens bedömning att det i fråga om ekonomiska föreningar inte behövs några särskilda bestämmelser för att genomföra direktivets krav på att godta nya medlemmar. *Föreningen Svenska Tonsättare* betonar vikten av att varje organisation fortsatt får bestämma hur en medlem väljs in. *Journalistförbundet* menar att en kollektiv förvaltningsorganisation inte bör få bedrivas i aktiebolagsform eftersom det då inte är möjligt att tillgodose direktivets krav på öppenhet.

Direktivets regler om medlemskap

Direktivet gör i vissa avseenden skillnad mellan rättighetshavare som är medlemmar i en kollektiv förvaltningsorganisation och de som inte är det. En medlem är en rättighetshavare eller en enhet som representerar rättighetshavare under förutsättning att denne uppfyller kraven för medlemskap och att organisationen har beviljat tillträde (artikel 3 d). Medlemskap ger rätt att delta i den kollektiva förvaltningsorganisationens beslutsfattande. En medlem ska t.ex. ha rätt att delta och rösta på den kollektiva förvaltningsorganisationens stämma. Att medlemmarna kan delta i beslutsfattandet säkerställer att organisationen handlar i rättighetshavarnas intresse (jfr skäl 22). Rättighetshavarna har därför ett intresse inte enbart av att få tillgång till den kollektiva förvaltningsorganisationens tjänster utan också av att kunna bli medlemmar.

Organisationen ska godta rättighetshavare och enheter som representerar rättighetshavare som medlemmar om de uppfyller kraven för medlemskap. Skyldigheten gäller i förhållande till alla slags rättighetshavare, dvs. även en rättighetshavare som har förvärvat rättigheter från t.ex. en upphovsman. Också den som på grund av avtal har rätt till en del av intäkterna från de rättigheter som den kollektiva förvaltningsorganisationen förvaltar kan höra till denna krets, exempelvis en förläggare (jfr artikel 3 c och skäl 20). Vidare ska villkoren för att bli medlem baseras på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier (artikel 6.2). Direktivet begränsar alltså den kollektiva förvaltningsorganisationens frihet att ställa upp sådana villkor. Kriterierna innebär dock inte någon skyldighet för en kollektiv förvaltningsorganisation att godta medlemmar om förvaltningen av deras rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra alster ligger utanför organisationens verksamhetsområde (skäl 20). Direktivet föreskriver också en skyldighet för kollektiva förvaltningsorganisationer att motivera avslag på en begäran om medlemskap. Kraven för medlemskap ska vidare anges i stadgan eller i medlemskapsvillkoren. De ska också vara allmänt tillgängliga (artikel 6.2).

Villkoren för att bli medlem ska alltså vara sakliga och tydliga och det finns ett krav på likabehandling. Det torde t.ex. inte vara godtagbart att villkoren lämnar ett alltför omfattande bedömningsutrymme åt organisationen. Inom dessa ramar bör organisationen emellertid ha utrymme att ta ekonomiska och andra hänsyn, t.ex. gällande förvaltningens lönsamhet. Som bl.a. *STIM* är inne på uppställs inte något hinder mot att den som inte uppfyller villkoren ändå företräds av organisationen genom ett s.k. anslutningsavtal.

Svenska förhållanden

Ekonomiska och ideella föreningar kännetecknas av att medlemskapet i princip är öppet. Det innebär att antalet medlemmar inte är fastställt på förhand, utan kan variera med tiden utan att stadgarna behöver ändras. När det gäller ekonomiska föreningar finns bestämmelser om medlemskap i föreningslagen. En ekonomisk förening får inte vägra någon inträde som medlem, om det inte finns särskilda skäl för det med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet eller föreningens

Prop. 2015/16:181 syfte eller någon annan orsak (3 kap. 1 §). Som utredningen uppmärksammar finns undantag från dessa bestämmelser för vissa äldre ekonomiska föreningar. För ideella föreningar har frågan om medlemskap inte reglerats i lag.

Någon öppenhetsprincip som motsvarar den som gäller för föreningar finns inte för bolag. I ett aktiebolag finns t.ex. ett begränsat antal aktier. Den som vill förvärva en aktie kan antingen göra det från en befintlig aktieägare eller vid en nyemission av aktier. En nyemission kräver stämmobeslut. En annan skillnad är att en aktie som utgångspunkt är fritt överlåtbar (se 4 kap. 7 § aktiebolagslagen [2005:551]). Det betyder att ägarkretsen i ett aktiebolag inte är knuten till person på samma sätt som medlemskretsen i en förening. I aktiebolagslagen finns dock bestämmelser som gör det möjligt att genom förbehåll i bolagsordningen inskränka en akties överlåtbarhet. Det är t.ex. möjligt att kräva bolagets samtycke för att få överlåta en aktie till en ny ägare i vissa fall (4 kap. 8 § aktiebolagslagen).

En generell rätt till medlemskap och allmänna krav på medlemskapsvillkor

Direktivets utgångspunkt är att reglerna om medlemskap gäller för alla kollektiva förvaltningsorganisationer (skäl 12). Med medlem avses inte bara den som är medlem i en förening, utan även t.ex. en delägare i ett aktiebolag. En kollektiv förvaltningsorganisations organisationsform ska alltså inte vara avgörande för en rättighetshavares möjligheter att bli medlem i organisationen. De bestämmelser som genomför direktivet i denna del bör därför så långt möjligt ha en enhetlig utformning.

Som utredningen konstaterar följer en principiell skyldighet att anta nya medlemmar av såväl direktivet som föreningslagen. Skyldigheten är emellertid utformad på olika sätt. Direktivets reglering innebär att organisationens prövningsrätt är begränsad till de villkor för att kunna bli medlem som organisationen tillämpar. Andra villkor kan inte beaktas, även om de i och för sig uppfyller kraven på objektivitet, transparens och icke-diskriminering. Någon motsvarande begränsning finns inte i föreningslagen.

Vidare finns det skillnader när det gäller de villkor som kan ställas upp. En förening kan enligt föreningslagen vägra medlemskap med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet eller föreningens syfte. Det är inte nödvändigtvis samma sak som att villkoren ska baseras på objektiva, sakliga och icke-diskriminerande kriterier, även om de i ett enskilt fall kan ge samma resultat. Bestämmelserna torde inte heller syfta till samma avvägning mellan en medlemssökandes och en organisations intressen. Föreningslagen tillämpas på en rad olika föreningar med skilda förutsättningar för sin verksamhet och med varierande behov av att begränsa antalet medlemmar och medlemskretsen. Direktivet reglerar organisationer vars enda eller huvudsakliga syfte är att bedriva kollektiv rättighetsförvaltning. Verksamheten präglas många gånger av att de kollektiva förvaltningsorganisationerna är stora och har en stark ställning i förhållande till sina medlemmar. Det som kan motivera undantag från öppenhetsprincipen i en kollektiv förvaltningsorganisation torde därför många gånger skilja sig från annan verksamhet som bedrivs i

föreningsform. Det är därför inte möjligt att utgå från att de två regelverken skulle leda till samma resultat. Regeringen gör alltså en annan bedömning än utredningen i detta avseende och föreslår att direktivets bestämmelser genomförs genom en generell reglering som är tillämplig också på föreningar. I förhållande till lagrådsremissens lagförslag bör bestämmelserna språkligt och redaktionellt utformas för att ytterligare tydliggöra den åtskillnad som görs i lagen mellan de villkor som gäller för att bli medlem och de övriga villkor som gäller för medlemskapet (jfr t.ex. avsnitt 9.6).

Regeringen kan vidare instämma i att det är naturligare att tala om medlemskap i förhållande till öppna associationer som föreningar än i förhållande till aktiebolag. Direktivet förutsätter dock att kollektiva förvaltningsorganisationer kan bedrivas som aktiebolag och att reglerna om medlemskap ska vara tillämpliga även i sådana fall. I Sverige finns dessutom exempel på att kollektiv rättighetsförvaltning bedrivs i aktiebolagsform. Att – som *Journalistförbundet* föreslår – förbjuda att kollektiva förvaltningsorganisationer drivs som aktiebolag skulle därför kunna få långtgående konsekvenser. Några sådana begränsningar bör alltså inte införas.

Samtidigt finns det skäl att framhålla att det endast i undantagsfall kommer bli aktuellt att tillämpa bestämmelserna om medlemskap på kollektiva förvaltningsorganisationer som är aktiebolag. Bestämmelserna om rätt till medlemskap aktualiseras typiskt sett när en enskild rättighetshavare vill bli medlem i en organisation. De organisationer som i dag har sådana medlemmar är föreningar och regeringen har svårt att se att det skulle vara möjligt att driva en sådan verksamhet i aktiebolagsform. Ett exempel på en situation som skulle kunna omfattas av bestämmelserna är emellertid om en paraplyorganisation som är ett aktiebolag ägs av flera organisationer som företräder rättighetshavare. I en sådan situation kan en annan organisation som företräder rättighetshavare naturligtvis ha ett intresse av att ingå i ägarkretsen.

I avsnitt 11 gör regeringen bedömningen att det inte finns anledning att anpassa regelverket så att kollektiv rättighetsförvaltning kan bedrivas av stiftelser. Mot den bakgrunden finns inte heller anledning till ett sådant undantag från bestämmelserna om medlemskap som utredningen föreslår.

10.2 Medlemmarnas medverkan i beslutsfattandet

Regeringens förslag: I en kollektiv förvaltningsorganisation ska det finnas lämpliga och effektiva förfaranden för att säkerställa att medlemmarna kan delta i organisationens beslutsfattande. Bestämmelser om detta ska tas in i stadgan. Det som följer av lag ska dock inte behöva anges.

Olika kategorier av medlemmar ska vara representerade i beslutsfattandet i skäligen utsträckning.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningens förslag anger inte vad som ska gälla om en fråga regleras i

Prop. 2015/16:181 lag. Enligt utredningens förslag ska stadgarna också innehålla bestämmelser om hur olika kategorier av medlemmar ska vara företrädare i beslutsfattandet (SOU 2015:47 s. 174–177).

Remissinstanserna tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning. *Copyswede* menar att kollektiva förvaltningsorganisationer som bedrivs som ekonomiska föreningar redan uppfyller direktivets krav.

Skälen för regeringens förslag: Stadgan för en kollektiv förvaltningsorganisation ska omfatta lämpliga och effektiva mekanismer för medlemmarnas deltagande i organisationens beslutsfattande (artikel 6.3).

Det är inte alldeles självklart vad som utgör sådana mekanismer. Som utredningen är inne på kan medlemmarna delta i beslutsfattandet på stämman. Också den övervakningsfunktion som ska finnas i organisationen (se avsnitt 12.1) och den delegatförsamling som regleras i artikel 8.11 ger medlemmarna möjligheter till deltagande i beslutsfattandet, om än indirekt (se avsnitt 11.7).

I dessa sammanhang behövs förfaranderegler av olika slag. Det är därför rimligt att utgå från att de mekanismer som avses i direktivet är de förfaranderegler som krävs för att medlemmarna i praktiken ska kunna utöva sina medlemsrättigheter och för att övervakningsfunktionen eller delegatförsamlingen ska fungera.

I föreningslagen och i aktiebolagslagen finns en ingående reglering av styrelsen och stämman (6 och 7 kap. i respektive lag). I vissa fall ska ytterligare reglering finnas i stadgarna respektive bolagsordningen (2 kap. 2 § föreningslagen och 3 kap. 1 § aktiebolagslagen). Denna reglering torde enligt regeringens uppfattning i regel kunna anses fullt ut motsvara sådana lämpliga och effektiva mekanismer för medlemmarnas deltagande i organisationens beslutsfattande som avses i direktivet. En bedömning måste dock göras i det enskilda fallet. För ideella föreningar saknas motsvarande lagreglering. Bestämmelser av den innebörd som finns i direktivet bör därför införas. När de mekanismer som avses i direktivet framgår av lag saknas anledning att också uttryckligen ange dem i den kollektiva förvaltningsorganisationens stadga.

Direktivet kräver också att olika kategorier av rättighetshavare ska vara skäligen och balanserat representerade i beslutsfattandet (artikel 6.3). Bestämmelserna gäller då en kollektiv förvaltningsorganisation har olika typer av rättighetshavare som medlemmar, t.ex. producenter och utövande konstnärer (jfr skäl 22). De är också tillämpliga då en kollektiv förvaltningsorganisation är en paraplyorganisation vars medlemsorganisationer företräder olika slags rättighetshavare. Enligt regeringens uppfattning är det rimligt att utgå från att bestämmelserna främst tar sikte på de olika situationer i beslutsfattandet där medlemmar representeras av andra, dvs. i övervakningsfunktionen och i en eventuell delegatförsamling.

I utredningens förslag anges att stadgan ska ge uttryck för en skäligen och balanserad representation i nu aktuellt avseende. Enligt regeringens uppfattning ligger det dock närmare till hands att anta att direktivet i detta avseende tar sikte på organisationens beslutsprocesser som sådana och inte avser att reglera innehållet i stadgan. Bestämmelsen bör utformas därefter.

Regeringen delar utredningens bedömning att de nu aktuella bestämmelserna för medlemmarnas deltagande och representation i

beslutsfattandet måste anses vara av sådan allmän och principiell karaktär att de bör tas in i det kapitel i lagen som reglerar allmänna principer för den kollektiva rättighetsförvaltningen. Prop. 2015/16:181

10.3 Elektronisk kommunikation

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska vara skyldig att se till att medlemmar kan kommunicera med organisationen på elektronisk väg.

En medlem ska kunna delta och utöva sin rösträtt vid stämman på elektronisk väg.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens (SOU 2015:47 s. 179 och 180).

Remissinstanserna tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska ge sina medlemmar möjlighet att kommunicera med den på elektronisk väg (artikel 6.4). Regleringen tar sikte på en medlems möjligheter att använda elektronisk kommunikation som t.ex. e-post eller webbformulär för att meddela sig med organisationen. Möjligheten till elektronisk kommunikation ska gälla också för utövandet av medlemsrättigheter (artikel 6.4). Det som i första hand avses med medlemsrättigheter är att delta och rösta vid stämman (artikel 8.9 och skäl 23).

Även om varken föreningslagen eller aktiebolagslagen reglerar frågan anses bestämmelserna där inte hindra att föreningen eller bolaget tillåter att en eller flera medlemmar eller aktieägare deltar och röstar vid stämman från annan plats, t.ex. genom videolänk eller via en medlems egen dator uppkopplad mot internet. Varken ekonomiska föreningar eller aktiebolag är dock skyldiga att tillåta sådant deltagande (prop. 1997/98:99 s. 102 f., prop. 2004/05:85 s. 301 f. och prop. 2015/16:4 s. 147 f.). Någon lagreglering finns inte för ideella föreningar.

Som utredningen föreslår bör bestämmelser med den innebörd direktivet har införas. Regeringen delar också utredningens uppfattning att de tekniska förutsättningarna för elektroniskt deltagande på stämman inte bör regleras närmare i lagen. Bestämmelserna om elektroniskt deltagande på stämman bör tas in i det kapitel som i övrigt reglerar vad som gäller för stämma i en kollektiv förvaltningsorganisation.

10.4 Medlemsregister

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska vara skyldig att föra register över sina medlemmar. Medlemsregistret ska innehålla uppgift om varje medlems namn och postadress.

Medlemsregistret ska få användas för att organisationen ska kunna uppfylla sina skyldigheter enligt lagen.

Skyldigheten ska inte gälla om den kollektiva förvaltningsorganisationen enligt annan lag är skyldig att föra register som innehåller motsvarande uppgifter.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (SOU 2015:47 s. 182–184).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning. *Copyswede* och *SAMI* understryker att det är lämpligt att gällande lagstiftning om registerskyldighet ska gälla även fortsättningsvis. *Föreningen Musikupproret* menar att det måste vara möjligt att kopiera registret och att det inte ska vara tillräckligt att det hålls tillgängligt på föreningens kansli.

Skälen för regeringens förslag: Kollektiva förvaltningsorganisationer ska föra register över sina medlemmar och regelbundet uppdatera registret (artikel 6.5). De register som hålls av en kollektiv förvaltningsorganisation bör göra det möjligt att identifiera och lokalisera dess medlemmar och rättighetshavare vars rättigheter organisationen representerar på grundval av tillstånd som dessa rättighetshavare gett (skäl 20).

Som utredningen pekar på är skyldigheten att ha ett medlemsregister mer begränsad än vad som anges i direktivets skäl om ändamålet med registret. Att de register som organisationen förfogar över innefattar också rättighetshavare som inte är medlemmar, men vars rättigheter organisationen förvaltar, är typiskt sett en förutsättning för att förvaltningen ska kunna hanteras korrekt. Regeringen instämmer emellertid i utredningens bedömning att det inte finns anledning att i den nya lagen föreskriva en mer omfattande skyldighet än vad direktivet kräver. Det bör alltså införas regler om skyldighet att föra ett medlemsregister. Som utredningen föreslår bör det omfatta medlemmarnas namn och postadress.

Som *SAMI* och *Copyswede* påtalar omfattas en del kollektiva förvaltningsorganisationer redan av registerskyldighet avseende dess medlemmar eller ägare. I föreningslagen finns bestämmelser om skyldighet att föra medlemsförteckning innefattande medlemmarnas namn och adress. I aktiebolagslagen finns bestämmelser om skyldighet att föra aktiebok som ska innehålla vissa uppgifter om aktier och aktieägare, bl.a. aktieägarnas namn och postadress. Utredningen föreslår mot denna bakgrund att de nya bestämmelserna om medlemsregister inte ska gälla i dessa fall.

Enligt 9 § personuppgiftslagen (1998:204) får personuppgifter inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det för vilket de samlades in. Syftet med medlemsregistret är delvis ett annat än de syften som ligger bakom redan befintliga skyldigheter att föra förteckningar och register i bl.a. ekonomiska föreningar och aktiebolag. Regeringen delar dock utredningens bedömning att ändamålet med den behandling av uppgifterna som nu aktualiseras inte kan anses oförenligt med de ändamål för vilka de samlas in enligt gällande lagstiftning. Som utredningen anger behöver det alltså inte föreskrivas någon ny skyldighet att föra medlemsregister i dessa fall. För de fall som kommer att regleras i den nya lagen bör det dock framgå av bestämmelserna att syftet med

registret är att organisationen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt den nya lagen. Prop. 2015/16:181

När det gäller den fråga om tillgång till registret som *Musikupproret* tar upp, kan det konstateras att den inte regleras i direktivet. Bestämmelserna syftar inte heller till att tillgodose andras intresse av att ta del av innehållet i registret. Någon anledning att överväga sådana bestämmelser i detta sammanhang finns enligt regeringens uppfattning därför inte.

10.5 Rättigheter för andra rättighetshavare än medlemmar

Regeringens förslag: Bestämmelserna om kollektiva förvaltningsorganisationers förhållande till sina medlemmar ska i vissa fall gälla också för andra rättighetshavare som organisationen företräder.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens. Utredningen föreslår dock en särskild bestämmelse om att vissa bestämmelser i lagen ska gälla också för dessa rättighetshavare (SOU 2015:47 s. 184–187).

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Enligt direktivet ska rättighetshavare som en organisation genom lag eller avtal har ett direkt rättsligt förhållande till i vissa avseenden likställas med medlemmar (artikel 7.1 och skäl 21). Det gäller vid tillämpningen av artikel 6.4 om elektronisk kommunikation, artikel 20 om rätt till viss information, artikel 29.2 om information om vissa representationsavtal och artikel 33 om förfarande för klagomål. Detta bör framgå av de bestämmelser som genomför dessa artiklar. Någon särskild bestämmelse är alltså inte nödvändig. Direktivet ger också möjlighet att på motsvarande sätt utsträcka tillämpningen i förhållande också till andra bestämmelser (artikel 7.2). Regeringen delar utredningens bedömning att det inte finns någon anledning till detta.

11 Stämma i en kollektiv förvaltningsorganisation

11.1 Krav på stämma

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha en stämma.

I den utsträckning en fråga inte regleras i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt ska det som föreskrivs om stämman i annan lag gälla.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. I utredningens förslag regleras förhållandet mellan lagen och viss associationsrättslig reglering och det föreslås särskilda bestämmelser för stiftelser och andra associationsformer som inte har någon stämma (SOU 2015:47 s. 193–218).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning. De remissinstanser som uppmärksammar frågan gör det på ett övergripande plan. Bland dessa efterlyser flera, däribland *STIM* och *Teaterförbundet*, enkla och tydliga regler om förhållandet mellan direktivet och associationsrätten. Flera rättighets-havarorganisationer, bl.a. *STIM* och *Sveriges kompositörer och textförfattare*, är kritiska mot förslagets detaljgrad och komplexitet. *STIM* och några andra rättighets-havarorganisationer ifrågasätter om det i praktiken är möjligt att i alla delar tillämpa lagen i förhållande till de olika associationsformer som finns. *Sveriges advokatsamfund* påpekar att en associationsneutral utformning gör det svårt att överblicka lagens konsekvenser i förhållande till associationsrätten.

Skälen för regeringens förslag

Vilka organisationer ska hålla stämma?

I kollektiva förvaltningsorganisationer ska det finnas system som ger medlemmarna möjlighet att delta i organisationens beslutsfattande (skäl 22). Det är främst genom medlemsstämman som medlemmarna kan utöva sitt inflytande i organisationen. Direktivets utgångspunkt är därför att kollektiva förvaltningsorganisationer ska ha en medlemsstämma. Med medlemsstämma avses ett organ där medlemmarna deltar och utövar sin rösträtt (artikel 3 f). Det innebär att även en bolagsstämma är att anse som en medlemsstämma enligt direktivet. Medlemsstämman ska fatta beslut i vissa för organisationen, och dess medlemmar, grundläggande och principiellt viktiga frågor (artikel 8).

Bestämmelserna om stämma bygger på att organisationen ägs eller kontrolleras av sina medlemmar. Det är en förutsättning för att en medlemsstämma i direktivets mening ska kunna genomföras och att stämman ska ha de befogenheter som krävs. Även en organisation som inte ägs eller kontrolleras av sina medlemmar kan emellertid vara en kollektiv förvaltningsorganisation, om den är organiserad på ideell basis (artikel 3 a). Stiftelser anges som exempel på sådana organisationer (skäl 14). I direktivet anges att medlemsstaterna får besluta att stämmans befogenheter i sådana fall ska utövas av det organ som svarar för övervakningen av den löpande verksamheten (artikel 8.12). Bestämmelsen är alltså fakultativ. Motsvarande möjlighet ges i förhållande till organisationer som har medlemmar, men som inte har en medlemsstämma. Handelsbolag är ett exempel på en sådan organisation.

Det ställs alltså inte något krav på att medlemsstaterna särskilt reglerar vad som ska gälla i organisationer som inte har någon stämma. Avsikten torde vara att bestämmelserna om stämma ska gälla för alla organisationer, om medlemsstaterna inte utnyttjar den möjlighet till särskild reglering som finns. Mot den bakgrunden är det rimligt att utgå från att möjligheten är avsedd att utnyttjas endast om det förekommer att kollek-

tiv förvaltning bedrivs i t.ex. stiftelseform. Som framgått är så inte fallet för svensk del.

Att utnyttja den möjlighet som direktivet ger till särreglering skulle i praktiken innebära att de beslut som stämman normalt ska fatta i stället skulle fattas av styrelsen i en organisation som saknar stämma. En sådan ordning kan enligt regeringens uppfattning inte anses ligga i rättighetshavarnas intresse. Tvärtom skulle det möjliggöra att en organisation genom val av associationsform beskär det inflytande som direktivet i första hand syftar till att garantera rättighetshavarna. Eftersom direktivet uttryckligen ålägger medlemsstaterna att vidta lämpliga åtgärder för att se till att de skyldigheter som följer av direktivet inte kan kringgåas genom val av associationsform kan det, enligt regeringens uppfattning, ytterst också ifrågasättas om det skulle vara förenligt med direktivets grundläggande syfte. Det bör därför inte införas några särbestämmelser för organisationer som inte har stämma.

Bestämmelserna om stämma bör alltså gälla för alla kollektiva förvaltningsorganisationer. Om kollektiv förvaltning skulle bedrivas i en associationsform som har medlemmar, men som inte redan har en stämma, innebär detta att organisationen måste inrätta sin verksamhet på ett sådant sätt att de nya bestämmelserna uppfylls. I en stiftelse kommer det emellertid inte vara möjligt att inrätta ett organ med den sammansättning och de befogenheter som krävs. Det innebär att det i praktiken inte kommer att vara möjligt för svenska kollektiva förvaltningsorganisationer att bedriva verksamheten i stiftelseform.

Den närmare utformningen av bestämmelserna

Den bedömning regeringen gör ovan innebär att en kollektiv förvaltningsorganisation måste ha en stämma. Det bör komma till uttryck i lagen. När det gäller förhållandet till befintlig associationsrättslig reglering gör regeringen i avsnitt 6 bedömningen att det bör undvikas att i varje enskild fråga ta ställning till hur de olika regelverken förhåller sig till varandra och att bestämmelserna i den nya lagen bör vara generella i den bemärkelsen att de kan tillämpas på alla kollektiva förvaltningsorganisationer. Bestämmelser om stämma bör därför genomföras genom en sammanhållen reglering som gäller för alla kollektiva förvaltningsorganisationer. I detta ligger att särskilda regler för vissa associationsformer bör undvikas i den utsträckning det är möjligt (se t.ex. artikel 8.4 andra stycket). Som utgångspunkt bör regelverket inte heller vara mer omfattande än vad direktivet kräver (se t.ex. artikel 8.13).

De nya bestämmelserna bör vidare gälla framför den associationsrättsliga regleringen. En sådan ordning innebär att bestämmelserna om stämma i den nya lagen kommer att gälla i den utsträckning en fråga regleras där och att det allmänna associationsrättsliga regelverket kommer att gälla i övrigt. I vilken utsträckning en fråga regleras i den nya lagen får bedömas från fall till fall.

När det gäller *Sveriges advokatsamfunds* synpunkt att det därutöver i lagen om ekonomiska föreningar och aktiebolagslagen bör finnas en hänvisning till den nya lagen så att den inte förbises, kan det konstateras att sådana hänvisningar till annan lagstiftning med kompletterande regler

Prop. 2015/16:181 inte förekommer sedan tidigare i de nu nämnda lagarna. Något särskilt behov att införa sådana hänvisningar i detta fall ser regeringen inte.

11.2 Stämmans sammankallande och beslut om stadga och medlemskapsvillkor

Regeringens förslag: Stämman ska sammankallas minst en gång om året.

Stämman ska besluta om ändringar av stadgan och medlemskapsvillkoren.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens (SOU 2015:47 s. 193–218).

Remissinstanserna tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Stämman ska sammankallas minst en gång per år (artikel 8.2). Det torde innebära varje kalenderår. Till skillnad från vad som gäller för ordinarie föreningsstämma enligt föreningslagen och ordinarie bolagsstämma enligt aktiebolagslagen är intervallet för stämman alltså inte knutet till räkenskapsåret. Direktivet reglerar överhuvudtaget inte frågan om när på året stämman ska sammankallas. I det avseendet kommer alltså det som föreskrivs i annan lag, som t.ex. föreningslagen, att gälla även fortsättningsvis.

Medlemsstämman ska besluta om ändringar av stadgan. Den ska också besluta om ändringar i medlemskapsvillkoren, om de inte framgår av stadgan (artikel 8.3). Med stadga avses bolagsordning, stadgar, regler eller konstituerande handlingar för den kollektiva förvaltningsorganisationen.

I likhet med vad utredningen föreslår bör bestämmelser om stämmebeslut för att ändra stadga och medlemskapsvillkor införas i den nya lagen. Direktivet innehåller inte några undantag från kravet på att en stadgeändring ska beslutas av stämman. Som utredningen uppmärksammar är direktivets innebörd i denna del inte alldeles självklar. Enligt regeringens uppfattning ligger det dock nära till hands att utgå från att det inte är möjligt att i stadgan uppställa villkor för stadgeändringar som begränsar stämmans beslutanderätt, t.ex. genom att kräva att en annan organisation godkänner ett beslut om stadgeändring. Sådana möjligheter finns bl.a. enligt föreningslagen. I detta avseende torde alltså de bestämmelser som nu föreslås innebära en nyordning.

Regeringens förslag: Stämman ska besluta om utseende och entledigande av styrelsen eller motsvarande ledningsorgan i den kollektiva förvaltningsorganisationen. Detsamma ska i förekommande fall gälla tillsynsorganet. Stämman ska också besluta om ersättning och andra förmåner för uppdraget till var och en av ledamöterna i dessa organ.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens (SOU 2015:47 s. 193–218).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller har inget att invända mot förslagen. Ett flertal rättighetshavarorganisationer, däribland *KLYS*, *Copyswede*, *STIM* och *SAMI*, menar att direktivet ger utrymme för att styrelseledamöter i en kollektiv förvaltningsorganisation utses på annat sätt än genom direktval på stämman. Det framhålls bl.a. att en sådan möjlighet i olika avseenden har betydelse för kontinuiteten i verksamheten samt för balansen mellan olika rättighetshavarkategorier. *Föreningen Musikupproret* framhåller att det är viktigt för medlemsdemokratien att medlemmarna ska kunna välja styrelseledamöter.

Skälen för regeringens förslag: Stämman ska enligt direktivet besluta om avskedande eller utnämning av direktörer (artikel 8.4). Med direktörer avses en ledamot i styrelsen då nationell rätt eller stadgan för den kollektiva förvaltningsorganisationen föreskriver en enda styrelse (artikel 3 g i). För kollektiva förvaltningsorganisationer som är ekonomiska eller ideella föreningar eller aktiebolag gäller alltså att stämman ska besluta om utseende av ledamöterna i styrelsen. En direktör är också en ledamot av styrelsen eller övervakningsorganet då nationell rätt eller stadgan för den kollektiva förvaltningsorganisationen föreskriver en dualistisk styrelse (artikel 3 g ii). I ett dualistiskt organiserat europa-köoperativ eller europabolag är direktivets utgångspunkt alltså att stämman ska utse ledamöterna både i ledningsorganet och i tillsynsorganet.

Enligt både föreningslagen och aktiebolagslagen finns möjlighet att i stadgarna eller bolagsordningen göra undantag från huvudregeln om att stämman utser styrelsen. Stadgarna i en ekonomisk förening kan t.ex. föreskriva att styrelseledamöterna ska utses av andra organisationer och inte direkt av medlemmarna. Utredningen, vars bedömning får stöd av flera av de remissinstanser som yttrar sig i frågan, menar att också direktivet lämnar utrymme för en sådan ordning.

Regeringen vill för sin del framhålla att direktivets ordalydelse knappast ger stöd för en sådan tolkning. En viktig utgångspunkt för tolkningen är vidare att medlemmarna ska kunna utöva inflytande och kontroll över organisationen. Ett led i detta är att de viktigaste besluten ska fattas vid stämman. Bestämmelserna om hur styrelsen utses hör till dessa. Att stämman ska utvärdera styrelsens allmänna prestationer torde vidare förutsätta att stämman har möjlighet att vid varje tillfälle utöva inflytande över vilka som ingår i styrelsen. Enligt regeringens uppfattning talar detta för att direktivet bör tolkas på så sätt att det alltid

Prop. 2015/16:181 är stämman som ska utse styrelsen. Ytterst är dock frågan om tolkningen av bestämmelserna i detta avseende en fråga för EU-domstolen.

Regeringen kan samtidigt se att det, som bl.a. *STIM* lyfter fram, kan finnas behov av kontinuitet i styrelsens arbete. Detta behov kan enligt regeringens uppfattning tillgodoses även om styrelsen väljs av stämman. Bestämmelserna utesluter t.ex. inte att styrelseledamöter väljs för olika tid för att underlätta en successiv förnyelse av styrelsen. Regeringen instämmer också i att det är angeläget att åstadkomma en balanserad fördelning mellan de olika rättighetshavarkategorier som kan förekomma i en organisation. Att stämman utser styrelsen torde dock inte hindra interna föreskrifter om hur styrelsen ska vara sammansatt. Tvärtom är t.ex. en balanserad representation en förutsättning för att organisationen ska anses uppfylla sina skyldigheter enligt den nya lagen (jfr avsnitt 10.2).

Som nämnts ska stämman också besluta om styrelseledamöternas avskedande. Även detta bör alltså följa av den nya lagen. Bestämmelser om entledigande av styrelseledamöter finns i föreningslagen och aktiebolagslagen (6 kap. 2 § respektive 8 kap. 14 §). De innebär att den som har utsett en styrelseledamot har rätt att när som helst skilja honom eller henne från uppdraget. De nya bestämmelserna innebär i detta avseende alltså en förändring i förhållande till dessa bestämmelser.

Medlemsstämman ska vidare godkänna ersättning och andra förmåner till ledamöterna i styrelsen och motsvarande organ (artikel 8.4). Som exempel på förmåner anges monetära och icke-monetära förmåner, pensionsrättigheter, rätt till andra förmåner och rätt till avgångsvederlag. Bestämmelserna torde alltså omfatta all ersättning som en styrelseledamot tar emot på grund av uppdraget. För ekonomiska och ideella föreningar finns inte några motsvarande bestämmelser. För aktiebolag finns dock liknande bestämmelser i aktiebolagslagen (8 kap. 23 a §).

Som utredningen föreslår bör bestämmelser av detta innehåll införas när det gäller styrelsens utseende, entledigande och ersättningen till dess ledamöter. I förhållande till utredningens förslag bör det förtydligas att stämman också ska besluta om tillsynsorganets ledamöter och deras ersättning i en kollektiv förvaltningsorganisation som ska ha ett sådant organ.

11.4 Stämmobeslut om rättighetsförvaltningen m.m.

Regeringens förslag: Stämman ska besluta om de allmänna principerna för fördelningen av ersättning till rättighetshavare, för avdrag från rättighetsintäkter och för användningen av medel som inte kan fördelas. Stämman ska vidare besluta om hur medel som inte kan fördelas ska användas. Stämman ska också godkänna den årliga insynsrapporten och utse den revisor som ska granska denna.

Stämman ska, i förekommande fall, besluta en allmän investeringsstrategi och en riskhanteringsstrategi. Stämman ska också godkänna vissa särskilda transaktioner. Hit hör bl.a. förvärv och

försäljning av fast egendom, bildande av dotterföretag, fusioner och upptagande av lån.

Prop. 2015/16:181

Stämman ska få delegera vissa beslut till övervakningsorganet. Delegation ska dock inte kunna avse en fusionsplan som ska underställas stämman enligt föreningslagen eller aktiebolagslagen. Inte heller beslut om lån som avses i 16 kap. 7 § aktiebolagslagen ska kunna delegeras.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens förslag innebär emellertid att stämman har möjlighet att delegera sin beslutanderätt även vid fusion och vid samtliga fall av upptagande av lån (SOU 2015:47 s. 193–218).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslagen utan invändning. *STIM* och *SAMI* vill ersätta uttrycket riktlinjer i utredningens förslag med direktivets uttryck allmänna principer. *Sveriges advokatsamfund* framhåller att stämmans möjlighet att delegera beslut avviker från vad som gäller enligt föreningslagen och aktiebolagslagen, bl.a. när det gäller fusion och lån, samt att detta skapar svårigheter i tillämpningen. *Bolagsverket* framför liknande synpunkter när det gäller registrering av fusionsplaner. *STIM* menar att det bör klargöras att stämman inte behöver fatta beslut varje år.

Skälen för regeringens förslag

Stämman beslutar om en ram för verksamheten

Stämman i en kollektiv förvaltningsorganisation ska enligt direktivet fatta beslut i en rad grundläggande frågor som rör verksamheten. Bestämmelserna ger stämman befogenhet att fastställa en ram för rättighetsförvaltningen (skäl 23). I vissa angivna fall får stämman delegera beslutanderätten till det organ som utövar övervakningsfunktionen (se vidare avsnitt 12.1).

Allmänna principer för rättighetsförvaltningen

Stämman ska bl.a. besluta om allmänna principer för avdrag för förvaltningsavgifter, för fördelning till rättighetshavare och för användning av belopp som inte kan fördelas. Stämman ska också besluta om en allmän investeringsstrategi och en riskhanteringsstrategi (artikel 8.5 a–d). När det gäller belopp som inte kan fördelas ska stämman också godkänna hur medlen används (artikel 8.5 e). Dessa beslut styr hur organisationerna kan använda medel som inkasserats för rättighetshavarnas räkning (jfr artiklarna 11 och 13, se vidare avsnitt 13).

Ett antal rättighetshavareorganisationer, däribland *Copyswede* och *STIM*, understryker att stämman ges ett stort handlingsutrymme när den beslutar om allmänna principer. Regeringen delar i huvudsak den bedömningen. I direktivet anges t.ex. inte närmare vad besluten ska innehålla. Samtidigt finns det anledning att framhålla att det finns gränser för hur vaga stämmans riktlinjer kan vara. Att det ska vara fråga om allmänna principer talar för att fördelning och annan användning av rättighetshavarnas ersättning ska kunna ske utifrån dessa. I att besluten i dessa frågor inte får delegeras ligger att stämman inte heller i praktiken får överlämna beslutanderätten till någon annan, t.ex. genom att ge alltför

Prop. 2015/16:181 begränsade direktiv. Därför bör i vart fall grunderna för den aktuella användningen framgå. Stämmans beslut måste därutöver givetvis vara förenliga med de särskilda bestämmelserna om hur rättighetshavarnas ersättning får användas (se vidare avsnitt 13).

Bildupphovsrätt väcker frågan om gränsdragningen mellan den allmänna investeringsstrategin och riskhanteringsstrategin. Utredningen berör inte frågan. Regeringen konstaterar för sin del att direktivet ger begränsad ledning. Av betydelse torde emellertid bl.a. vara att riskhanteringsstrategin får delegeras. Detta och ordalydelsen talar för att investeringsstrategin avser de grundläggande förutsättningarna för de investeringar som får göras, t.ex. genom att ange vilka slags tillgångar som organisationen får investera i, medan riskhanteringsstrategin avser att hantera de risker som uppkommer inom dessa ramar, t.ex. genom att lägga fast principer för t.ex. fördelning mellan olika angivna tillgångsslag i syfte att minska riskerna med investeringarna.

Att stämman ska besluta såväl om allmänna principer för användning av medel som inte kan fördelas, som om användningen av dessa medel innebär att det i detta fall inte är tillämpligt att stämman beslutar om grunderna för användningen utan att den också måste godkänna själva användningen. Hur användningen ska godkännas anges inte närmare. Beslut om användningen torde i vart fall behöva säkerställa att de allmänna principerna tillämpas i verksamheten.

När det gäller frågan om hur ofta beslut måste fattas kan det, som STIM är inne på, konstateras att det inte finns något krav på att det sker vid varje stämma. Oavsett detta torde en kollektiv förvaltningsorganisation löpande behöva se över principerna och ändra dem vid behov.

Godkännande av sammanslagningar och lån m.m.

Stämman ska godkänna ett antal andra beslut av större betydelse för verksamheten. Hit hör sammanslagningar, förvärv av fast egendom och upptagande av lån (artikel 8.5 g–i).

I den engelska språkversionen av direktivet används uttrycket *merger* där det i den svenska används sammanslagningar. Merger torde vara liktydigt med fusion. Enligt regeringens uppfattning bör därför det uttrycket användas. Förfarandet vid fusion är noga reglerat i föreningslagen. Regleringen innebär bl.a. att en fusionsplan ska upprättas. Planen ska granskas av en eller flera revisorer. Den ska i regel godkännas av stämman i den överlåtande föreningen. Från och med den 1 juli 2016 ska, under vissa förutsättningar, också stämman i den övertagande föreningen godkänna planen, samtidigt som fusion i vissa fall ska kunna genomföras utan stämmobeslut (prop. 2015/16:4). Till skydd för borgenärerna uppställs ett krav på att tillstånd söks för att verkställa planen. Ansökan prövas i första hand av Bolagsverket. När tillstånd till verkställande av fusionsplanen har meddelats ska fusionen registreras hos Bolagsverket. Bestämmelserna om fusion i aktiebolagslagen överensstämmer till stor del med föreningslagens bestämmelser.

Direktivets bestämmelser skiljer sig från vad som föreskrivs om fusion i föreningslagen och aktiebolagslagen, bl.a. när det gäller möjligheterna att delegera fusionsbeslutet. Regeringen delar *Sveriges advokatsamfunds*

och *Bolagsverkets* bedömning att detta kan ge upphov till tillämpningssvårigheter. Direktivet tillåter att medlemsstaterna på denna punkt inför en strängare reglering (skäl 23). Bestämmelserna om fusion bör därför inte innehålla någon delegationsmöjlighet i de fall föreningslagen och aktiebolagslagen förutsätter stämmobeslut.

Utöver krav på stämmobeslut innehåller direktivet inte något regelverk för hanteringen av frågor om fusion. Sådana regler i annan lagstiftning gäller alltså även fortsättningsvis. Ett stämmobeslut enligt föreningslagen eller aktiebolagslagen om att godkänna en fusionsplan torde vidare uppfylla kravet på stämmobeslut enligt den nya lagen. I ett sådant fall måste det alltså inte fattas fler beslut av stämman än vad som krävs enligt nu gällande bestämmelser.

I några avseenden kan det emellertid komma att krävas stämmobeslut i situationer där det inte krävs i dag. Det kommer t.ex. alltid att krävas stämmobeslut i både den övertagande och den överlåtande organisationen, om de är kollektiva förvaltningsorganisationer. Det kommer inte heller finnas utrymme för förenklade förfaranden utan stämmobeslut.

En ansökan om att verkställa en fusionsplan enligt föreningslagen och aktiebolagslagen ska inte godkännas om ansökan inte har tillkommit i behörig ordning (12 kap. 12 § föreningslagen och 23 kap. 21 § aktiebolagslagen). För att kravet ska vara uppfyllt i förhållande till en kollektiv förvaltningsorganisation kommer alltså stämmobeslut att krävas också i dessa fall. Bolagsverket måste därför ha kännedom om att en ekonomisk förening eller ett aktiebolag är en kollektiv förvaltningsorganisation. Den frågan behandlas i avsnitt 18.3.

När det gäller upptagande av lån ska stämman enligt aktiebolagslagen besluta om s.k. vinstandelslån och kapitalandelslån, dvs. lån där räntan eller det kapitalbelopp som ska återbetalas ska öka om bolagets vinst eller utdelningen till aktieägarna ökar (11 kap. 11 § aktiebolagslagen). Styrelsen kan bemyndigas att fatta beslutet. Om lånet riktas till personer inom den krets som omfattas av särskilda regler för riktade emissioner, får emellertid bemyndigande till styrelsen inte lämnas (16 kap. 7 §). I detta fall finns det alltså inte någon möjlighet till delegation. Också när det gäller stämmobeslut om lån tillåter direktivet att medlemsstaterna inför strängare reglering. Det bör därför inte vara möjligt för bolagsstämman att bemyndiga styrelsen i ett aktiebolag att besluta om lån i de fall då det inte är möjligt enligt aktiebolagslagen.

11.5 Deltagande och rösträtt

Regeringens förslag: En medlem ska ha rätt att delta och rösta vid stämman.

Rätten att delta och rösta ska få begränsas med hänsyn till medlemskapets varaktighet. Rätten ska också få begränsas med hänsyn till belopp som mottagits av eller ska betalas ut till en medlem. En begränsning ska vara skäligen och får inte strida mot annan lag.

En begränsning ska anges i stadgan eller medlemskapsvillkoren.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Prop. 2015/16:181 Utredningen föreslår dock att möjligheterna att begränsa rätten att delta och rösta vid stämman ska gälla även för kollektiva förvaltningsorganisationer som är aktiebolag (SOU 2015:47 s. 193–218).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller har inget att invända mot förslagen.

Skälen för regeringens förslag: Medlemmarna ska ha rätt att delta i och rösta vid stämman. Som framgår av avsnitt 10.3 ska rätten kunna utövas på elektronisk väg. Rätten får begränsas om det sker med hänsyn till medlemskapets varaktighet eller till belopp som har mottagits av eller är utestående till en medlem. Det finns alltså utrymme att begränsa rösträtten för den som inte har varit medlem en viss minimitid eller den som inte har mottagit viss lägsta fördelning från organisationen. Andra begränsningar är inte tillåtna. En förutsättning för att tillåta en begränsning är att kriterierna för denna fastställs och tillämpas på ett skäligt och proportionellt sätt. Eventuella begränsningar ska dessutom anges i stadgan eller medlemskapsvillkoren och göras allmänt tillgängliga (artikel 8.9).

I föreningslagen införs från och med den 1 juli 2016 uttryckliga lagregler som ger medlemmarna rätt att närvara och yttra sig vid föreningsstämman (prop. 2015/16:4). I aktiebolagslagen finns bestämmelser om rätt för aktieägare att delta och utöva aktieägares befogenheter vid bolagsstämma (4 kap. 37 § och 7 kap. 2 §).

Som utredningen föreslår bör bestämmelser av nu angiven innebörd införas. När det gäller begränsningar i medlemsrättigheterna är direktivets bestämmelser fakultativa. Regeringen delar utredningens bedömning att det finns anledning att tillåta sådana begränsningar. Detta bör dock bara gälla för organisationer som i dag har sådana möjligheter. I aktiebolag kan rätten att delta och rösta vid stämman inte begränsas på detta sätt. De bestämmelser som nu införs bör därför inte gälla för aktiebolag.

Direktivets krav på rimlighet och proportionalitet när det gäller begränsningar bör komma till uttryck i lagtexten genom ett krav på att begränsningarna ska vara skäliga. Som utredningen föreslår bör också kravet på att begränsningarna ska anges i stadgan eller medlemskapsvillkoren införas i den nya lagen. Direktivet kräver därutöver att eventuella bestämmelser om begränsningar i en organisation ska göras allmänt tillgängliga. Några särskilda bestämmelser om detta torde dock inte behövas. Den allmänna informationskyldigheten omfattar även den nu aktuella informationen (se vidare avsnitt 16.4).

11.6 Ombud

Regeringens förslag: En medlem ska ha rätt att delta och rösta vid stämman genom ombud. Medlemmen ska få anlita valfritt ombud. Den som tillhör en annan kategori av medlemmar eller av annat skäl har andra intressen i organisationen än medlemmen ska dock inte kunna anlitas som ombud.

Ombudet ska ha en skriftlig fullmakt. Den ska vara undertecknad av medlemmen och avse en viss stämma. Fullmakten ska kunna undertecknas elektroniskt.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår särskilda begränsningar för användning av fullmakt i ekonomiska och ideella föreningar. Förslaget innehåller inte några formkrav för fullmakt (SOU 2015:47 s. 193–218).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller har inget att invända mot förslagen. Flera rättighetshavarorganisationer, däribland *KLYS* och *Copyswede*, delar utredningens bedömning att direktivet ger utrymme att begränsa användningen av fullmakt vid stämma på det sätt som föreslås för ekonomiska och ideella föreningar. Bland dessa vill några att detta förtydligas i lagtexten. *Teaterförbundet* och *SAMI* framhåller att fullmakter kan missbrukas om det inte är möjligt att begränsa användningen av dessa. *Copyswede* menar att den föreslagna begränsningen i fråga om hur många medlemmar ett ombud får företräda inte försämrar de praktiska möjligheterna att låta sig representeras på stämman. *Föreningen Svenska Tonsättare* anser att kollektiva förvaltningsorganisationer bör ges möjlighet att i stadgarna själva begränsa användningen av fullmakt. *Teaterförbundet* menar att motsvarande begränsningar som de som föreslås för ekonomiska och ideella föreningar bör gälla för aktiebolag, bl.a. med hänsyn till att direktivet är associationsneutralt.

Skälen för regeringens förslag

En rätt att anlita valfritt ombud

Direktivet ger medlemmar rätt att anlita ombud vid stämman. Som utgångspunkt ska varje medlem ha rätt att fritt välja valfri fysisk eller juridisk person som fullmaktshavare. En förutsättning är dock att valet av ombud inte leder till en intressekonflikt. Som exempel på intressekonflikt anges att medlemmen och ombudet tillhör olika kategorier av rättighetshavare. Medlemsstaterna får begränsa möjligheterna att företrädas genom ombud. Det är alltså fråga om en möjlighet för medlemsstaterna och inte en skyldighet. Sådana begränsningar får inte utgöra ett hinder för medlemmarnas möjlighet att på ett lämpligt och effektivt sätt delta i beslutsfattandet i den kollektiva förvaltningsorganisationen (artikel 8.10).

Rätten att anlita ombud bör inte begränsas

Utredningen föreslår som utgångspunkt bestämmelser som i huvudsak stämmer överens med direktivets bestämmelser om ombud. De ska enligt förslaget bl.a. gälla för kollektiva förvaltningsorganisationer som är aktiebolag.

För ekonomiska och ideella föreningar föreslås emellertid möjligheter att begränsa rätten att anlita ombud. Detta gäller både i fråga om den krets av personer som får utses till ombud och det antal medlemmar som ett ombud får företräda. Med undantag för make, sambo, andra medlemmar eller ställföreträdare för annan medlem, ska organisationen få begränsa den krets av personer som kan vara ombud. När det gäller det antal personer som ombudet får företräda är det begränsat till tre, om inte annat bestäms i stadgarna. Utformningen motsvarar vad som från och med den 1 juli 2016 gäller för ekonomiska föreningar (prop. 2015/16:4).

Prop. 2015/16:181 Flera rättighetshavarorganisationer ställer sig bakom utredningens förslag.

Det bör i det sammanhanget framhållas att bakgrunden till de möjligheter föreningslagen ger att begränsa användningen av fullmakter är att ekonomiska föreningar är demokratiska personsammanslutningar som bygger på att medlemmarna i möjligaste mån personligen deltar i verksamheten (prop. 1986/87:7 s. 118). I vissa föreningar kan det med hänsyn till den kooperativa karaktären t.ex. finnas ett behov av att utestänga andra än medlemmar från stämman (se prop. 2015/16:4 s. 136). I kollektiva förvaltningsorganisationer, som är stora föreningar, gör sig dessa aspekter inte lika starkt gällande.

Ett av direktivets främsta syften är vidare att säkerställa att medlemmarna kan delta i den kollektiva förvaltningsorganisationens beslutsfattande. När det gäller stämman avses bl.a. att säkerställa att medlemmarna har möjlighet att delta och rösta oavsett om det sker på plats, på elektronisk väg eller genom ombud. Möjligheten att anlita ombud lyfts särskilt fram som något som bidrar till att medlemmar kan delta i beslutsfattandet på ett lämpligt och effektivt sätt (skäl 23). Det framhålls också att detta ger rättighetshavarna en verklig möjlighet att fritt välja en kollektiv förvaltningsorganisation, oberoende av i vilken medlemsstat organisationen är etablerad. Rättighetshavarna förutsätts alltså kunna välja att ansluta sig till en organisation i en annan medlemsstat än den egna. Kommissionen har också i de diskussioner som hållits med medlemsstaterna om direktivets genomförande starkt betonat att syftet med bestämmelserna medför tydliga begränsningar av medlemsstaternas möjligheter att anta bestämmelser som inskränker rätten att anlita ombud.

Sådana bestämmelser måste alltså övervägas särskilt i förhållande till de konsekvenser de kan få för rättighetshavarnas möjlighet att tillvarata sin rätt. Det gäller inte minst i gränsöverskridande situationer. Ur detta perspektiv framstår det inte som tillfredsställande att t.ex. hänvisa till att medlemmarna i stället kan delta elektroniskt vid stämman. Ett elektroniskt deltagande förutsätter på samma sätt som deltagande i stämmolokalen att en medlem själv har möjlighet att delta och förmåga att bevaka sina intressen, t.ex. med hänsyn till det språk som används. För utländska medlemmar och andra som inte är bosatta på orten för stämman skulle det därför kunna få långtgående konsekvenser om rätten att anlita ombud kunde begränsas på det sätt som föreslås av utredningen. I många situationer torde i synnerhet möjligheten att tillsammans med andra anlita ett och samma ombud, t.ex. en advokat, kunna ha mycket stor betydelse. Enligt regeringens uppfattning ger direktivet därför inte utrymme för sådana begränsningar av rätten att anlita ombud. Det gäller i fråga om den krets som kan vara ombud och särskilt i förhållande till hur många medlemmar ett ombud får företräda.

Teaterförbundet och *SAMI* tar upp missbruk av fullmakter som skäl för att det ändå ska vara möjligt att begränsa rätten att anlita ombud. *SAMI* anser t.ex. att det finns risk för att ombud utan anknytning till organisationen inte agerar i medlemmarnas intresse. Regeringen konstaterar för sin del att direktivet i olika avseenden begränsar riskerna för att ett ombud inte tillvaratar fullmaktsgivarens intressen. Valet av ombud får t.ex. inte medföra en intressekonflikt. En sådan konflikt kan

uppstå om ett ombud även företräder andra intressen än fullmaktsgivarens. Vidare är fullmakten giltig vid endast en stämma. Därigenom tvingas medlemmen att inför varje stämma ompröva den utställda fullmakten. Enligt direktivet ska ett ombud också rösta enligt fullmaktsgivarens instruktion, något som för övrigt följer redan av allmänna fullmaktregler. Organisationen har också möjlighet att organisera stämman på ett sätt som bidrar till kontinuitet i verksamheten. Det är t.ex. möjligt att styrelseledamöter väljs för olika tid för att underlätta successiv förnyelse av styrelsen.

Om ett ombud företräder ett stort antal medlemmar skulle det i och för sig kunna vara tidskrävande att kontrollera fullmakterna och utreda om valet av ombud leder till intressekonflikter. Samtidigt kan det konstateras att direktivet, enligt den bedömning regeringen gör ovan, inte ger medlemsstaterna något egentligt utrymme att underlätta för organisationerna genom att införa möjligheter till begränsningar av det antal medlemmar ett ombud får företräda. Det finns dock inte någonting som hindrar att organisationen i stadgarna tar in bestämmelser för att underlätta hanteringen av fullmakter, under förutsättning att de inte utformas så att rätten att delta och rösta genom ombud i realiteten begränsas. Sådana bestämmelser kan t.ex. bestå i att fullmakten ska ges in på förhand, vid en viss tidpunkt i nära anslutning till stämman. Organisationen torde också kunna uppställa krav på att den som ska agera ombud vid samma tidpunkt ska lämna vissa uppgifter om sig själv och den medlem eller de medlemmar som ombudet avser att företräda.

Sammantaget menar regeringen att direktivet inte ger utrymme för att genom begränsningar i rätten att anlita ombud undanröja de svårigheter som nu pekats på, men att dessa ändå kan hanteras inom de ramar direktivet i övrigt ställer upp. Bestämmelserna om att medlemmarna ska ha rätt att välja valfritt ombud bör därför gälla också i förhållande till föreningar.

Fullmakten ska vara skriftlig, undertecknad och ange den stämma den avser

Direktivet innehåller också bestämmelser som gäller ombudets ställning och fullmaktens giltighet (artikel 8.10 tredje stycket). Ett ombud ska ha samma rättigheter som den medlem som har lämnat fullmakten. Detta följer redan av att medlemmen har en rätt att låta sig företrädas av ombud. Enligt regeringens uppfattning behöver det därför inte återges i lagtexten. Som konstaterats följer redan av allmänna fullmaktregler att ombudet ska rösta i enlighet med instruktionerna från fullmaktsgivaren (jfr prop. 2004/05:85 s. 593). Inte heller i detta avseende finns det alltså anledning att införa några nya bestämmelser.

Slutligen föreskriver direktivet att en fullmakt är giltig endast vid en stämma. Som utredningen föreslår bör bestämmelser om detta införas. Utan formkrav som innebär att fullmakten ska vara skriftlig, undertecknad och ange vilken stämma den avser torde det vara svårt att kontrollera fullmaktens giltighet. Sådana bestämmelser bör därför också införas. Som anges i lagrådsremissen bör det vidare vara möjligt att, på det sätt som i dag gäller i t.ex. ekonomiska föreningar, använda elektroniska fullmakter. Från och med den 1 juli 2016 tillämpas

Prop. 2015/16:181 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG. Från samma datum gäller enligt föreningslagen att en fullmakt kan undertecknas med en sådan avancerad elektronisk underskrift som avses i artikel 3 i EU-förordningen (se prop. 2015/16:72). I förhållande till lagrådsremissens lagförslag bör det uttryckligen framgå av de bestämmelser som nu föreslås att samma möjlighet ska gälla också i kollektiva förvaltningsorganisationer.

11.7 Fullmäktige

Regeringens förslag: Medlemmarnas beslutanderätt ska kunna utövas av fullmäktige, om det inte strider mot annan lag. Fullmäktige ska väljas av medlemmarna. Det som gäller för stämma ska gälla för fullmäktigemötet.

En fullmäktig ska inte få väljas för längre tid än fyra år eller den kortare tid som följer av annan lag.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår att föreningslagens bestämmelser om fullmäktige ska gälla i vissa avseenden (SOU 2015:47 s. 193–218).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller har inget att invända mot dem. *Bildupphovsrätt* anser att vissa av förutsättningarna för att en fullmäktigeförsamling ska få utöva stämmans befogenheter är oklara.

Skälen för regeringens förslag: Stämman i en kollektiv förvaltningsorganisation kan ersättas av en av medlemmarna vald delegatförsamling som utövar de befogenheter som annars är förbehållna stämman. Medlemsstaterna behöver inte införa ett sådant system. Om sådana möjligheter införs, ska det dock säkerställas att medlemmarna på ett lämpligt och effektivt sätt deltar i beslutsfattandet. Olika medlemskategorier ska vara skäligen och balanserat representerade i delegatförsamlingen. Delegatförsamlingen får väljas på en tid av högst fyra år och det är medlemmarna som ska utse delegaterna (artikel 8.11).

I föreningslagen finns bestämmelser som innebär att särskilda fullmäktige helt eller delvis kan utöva medlemmarnas befogenheter. Dessa bestämmelser avviker i några avseenden från direktivet. Direktivets krav på att delegaterna ska utses av medlemmarna har t.ex. ingen motsvarighet i föreningslagen. Det har inte heller kravet på att olika medlemskategorier ska vara skäligen och balanserat representerade i församlingen. Även i ideella föreningar förekommer fullmäktigeförsamlingar.

Regeringen delar som utgångspunkt utredningens bedömning att endast sådana organisationer i vilka stämmouppgifter i dag kan överlämnas till fullmäktige bör omfattas av motsvarande möjligheter enligt den nya lagen. Eftersom föreningslagens bestämmelser i viss mån avviker från direktivet, framstår det emellertid enligt regeringens uppfattning som mer

ändamålsenligt att generella bestämmelser införs i den nya lagen i stället för att föreningslagens motsvarande bestämmelser ska tillämpas.

Av direktivet följer vidare att det som gäller för stämman i tillämpliga delar ska gälla för fullmäktige. Det innebär bl.a. att fullmäktige ska sammanträda årligen. Även bestämmelserna om vilka beslut som stämman ska fatta ska gälla för fullmäktige. Som *Bildupphovsrätt* är inne på framstår det däremot som uppenbart att det som gäller för medlemmar, t.ex. om begränsningar av rätten att delta och rösta vid stämman, inte gäller för fullmäktige. Detsamma gäller det som föreskrivs om ombud i artikel 8.10. Det är alltså inte möjligt att begränsa en fullmäktigs rätt att delta och rösta och en fullmäktig kan inte heller utse ombud för sig eller kräva att få delta elektroniskt vid stämman. I förhållande till utredningens förslag bör detta tydliggöras.

Det system som tillämpas måste givetvis vara förenligt med direktivets krav på deltagande i beslutsfattandet och representation i fullmäktige. Dessa krav behöver dock inte återges i bestämmelsen. De gäller till följd av de allmänna bestämmelserna som nu föreslås införas (se avsnitt 10.2).

12 Styrning och intern kontroll

12.1 Övervakning av organisationens ledning

Regeringens förslag: I en kollektiv förvaltningsorganisation ska det finnas ett organ som löpande övervakar hur de personer som leder verksamheten uppfyller sina skyldigheter. Övervakningsorganet ska också besluta i frågor som har delegerats från stämman.

Övervakningsorganet ska sammanträda regelbundet och varje år för stämman redovisa utfallet av övervakningen och hur övervakningsorganets beslutanderätt utövats. Övervakningsorganet får inte delta i den löpande förvaltningen.

Den som ingår i ledningen får inte vara ledamot i övervakningsorganet. Ledamöterna i övervakningsorganet ska redovisa vissa förhållanden för stämman.

I en kollektiv förvaltningsorganisation som ska ha en styrelse, ett förvaltningsorgan eller ett tillsynsorgan, ska uppgifterna fullgöras av det organet. Om uppgifterna fullgörs av en styrelse eller ett förvaltningsorgan, ska organisationen dessutom ha en verkställande direktör.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (SOU 2015:47 s. 233–246).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: I kollektiva förvaltningsorganisationer ska det finnas en övervakningsfunktion som fortlöpande kontrollerar att ledningen av organisationen uppfyller sina skyldigheter och beslutar i vissa frågor som stämman delegerar (artikel 9.1 och 9.4). Inom övervakningsfunktionen ska det finnas en skälig och balanserad

Prop. 2015/16:181 representation av de olika medlemskategorier som förekommer i organisationen (artikel 9.2). Ledamöterna i övervakningsfunktionen ska varje år lämna en individuell redogörelse till stämman om bl.a. eventuella intressekonflikter (artikel 9.3). Övervakningsfunktionen ska en gång varje år rapportera till stämman om sin verksamhet (artikel 9.5).

Det uppställs inte något krav på att det ska upprättas ett särskilt eller nytt organ för att utöva övervakningsfunktionen. Tvärtom anges att funktionen bör vara anpassad till den organisatoriska strukturen. Funktionen kan utövas av ett separat organ eller av vissa eller alla ledamöter i styrelsen, under förutsättning att de inte ansvarar för den dagliga ledningen av organisationen (skäl 24).

Övervakningsfunktionen ska alltså ha både ett kontrollansvar och ett övergripande förvaltningsansvar. Däremot ska den inte ha något ansvar för den löpande förvaltningen.

Som utredningen föreslår bör det införas bestämmelser om en övervakningsfunktion. Av dessa bör det framgå att det ska finnas ett organ med de uppgifter och den sammansättning som beskrivs ovan. Eftersom en av huvuduppgifterna för övervakningsfunktionen är att övervaka ledningen, bör det också framgå att personer som ingår i ledningen inte samtidigt kan utgöra en del av övervakningsfunktionen.

Som utredningen anger och som inte någon remissinstans invänder mot bör vid den närmare utformningen av bestämmelserna även tas hänsyn till befintliga strukturer inom organisationerna. Det gäller bl.a. i förhållande till direktivets krav på uppdelning mellan övervakningsfunktionen och den verkställande ledningen.

I ekonomiska föreningar och i aktiebolag ska det finnas en styrelse. Några motsvarande lagbestämmelser finns inte för ideella föreningar. För att den ideella föreningen ska anses som en juridisk person torde det dock vara en förutsättning att det finns en styrelse. De skyldigheter som faller på övervakningsfunktionen motsvarar delvis det som åligger en styrelse i en förening eller ett aktiebolag. Styrelsen har därutöver också ett ledningsansvar. I de fall en verkställande direktör har utsetts är det som utgångspunkt denne som ansvarar för den löpande förvaltningen. Styrelsen har i sådana fall ett mer övergripande ansvar.

Det finns inte något som hindrar att de uppgifter som åligger övervakningsfunktionen anförtros styrelsen, i de fall en sådan ska finnas. Regeringen delar också utredningens uppfattning att en sådan lösning framstår som lämplig. För att åstadkomma den uppdelning av ansvaret för den löpande förvaltningen som direktivet förutsätter är det, som utredningen också föreslår, nödvändigt att förena en sådan lösning med ett krav på att det i dessa organisationer också ska finnas en verkställande direktör. I förhållande till utredningens förslag bör det därutöver tydliggöras att ledamöterna i det organ som utövar övervakningsfunktionen inte får delta i den löpande förvaltningen.

Även om kollektiv förvaltning i Sverige i dag inte utövas i andra associationsformer än sådana som ska ha en styrelse, bör bestämmelserna ta höjd för att så kan komma att ske framöver. När det gäller monistiskt organiserade europabolag och europakooperativ ställer lagstiftningen krav på att det ska finnas ett förvaltningsorgan. Förvaltningsorganet fyller i nu aktuella avseenden samma funktion som en styrelse. Förvaltningsorganet i dessa organisationer bör alltså ha

ansvaret för övervakningen. När det gäller dualistiskt organiserade europabolag och europakooperativ finns det såväl ett tillsynsorgan som ett ledningsorgan. Ledningsorganet svarar för kooperativets eller bolagets ledning och företräder det i kontakter med tredje man. Tillsynsorganets uppgift är att kontrollera hur ledningsorganet genomför sina uppgifter. I dessa organisationer bör övervakningsfunktionen utövas av tillsynsorganet. I handelsbolag eller europeiska ekonomiska intressegrupperingar finns det inte något krav på att det ska finnas en styrelse eller ett motsvarande ledningsorgan. I dessa fall bör därför gälla att det ska finnas ett övervakningsorgan med den sammansättning och de uppgifter som följer av direktivet. Som utredningen pekar på finns det inte något som hindrar att uppgifterna ändå fullgörs av en styrelse, om bolagsavtalet föreskriver att det ska finnas en sådan.

12.2 Organisationens ansvar för ledningen

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska se till att verksamheten leds på ett ansvarsfullt och lämpligt sätt samt att lämpliga rutiner för förvaltning, redovisning och intern kontroll tillämpas i verksamheten.

Organisationen ska ha lämpliga rutiner för att säkerställa att rättighetshavarnas gemensamma intressen inte skadas av intressekonflikter mellan rättighetshavarna och de som leder verksamheten.

Organisationen ska säkerställa att anställda i ledande ställning varje år för stämman redovisar vissa uppgifter om sina intressen och skyldigheter i förhållande till organisationen och andra, samt den ersättning som tagits emot från organisationen.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (SOU 2015:47 s. 233–246).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Kollektiva förvaltningsorganisationer ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att de personer som leder dess verksamhet gör det på ett sunt, ansvarsfullt och lämpligt sätt, med sunda förvaltnings- och redovisningsmetoder och mekanismer för intern kontroll (artikel 10.1). Organisationerna ska införa och tillämpa förfaranden för att undvika intressekonflikter och, om de inte kan undvikas, för att identifiera, hantera, övervaka och tillkännage faktiskt förekommande eller potentiella intressekonflikter så att dessa inte skadar de företrädde rättighetshavarnas gemensamma intressen. I detta ingår att var och en av de personer som leder verksamheten varje år ska lämna en individuell redogörelse till stämman. Redogörelsen ska bl.a. innehålla uppgifter om sådana intressekonflikter (artikel 10.2).

Bestämmelserna reglerar alltså organisationens ansvar för de personer som leder verksamheten. Som utredningen konstaterar ger direktivet inte något entydigt svar på hur denna personkrets ska avgränsas. Det står emellertid helt klart att den krets som avses är densamma som över-

Prop. 2015/16:181 vakningsfunktionen har till uppgift att granska (se avsnitt 12.1). Det rör sig alltså om de personer som handhar den löpande förvaltningen (jfr skäl 24). Hur personkretsen ska avgränsas blir därmed i viss mån beroende av det sätt på vilket direktivet – såvitt avser övervakningsfunktionen – genomförs i nationell rätt. Som framgår ovan föreslås att övervakningsfunktionens uppgifter ska fullgöras av styrelsen i de fall en sådan ska finnas i organisationen. För svenskt vidkommande kommer personkretsen typiskt sett därför inte att omfatta styrelseledamöter, men däremot den verkställande direktören. När det gäller de personer som därutöver ska anses vara personer i ledande ställning i nu aktuell bemärkelse delar regeringen utredningens uppfattning att hit torde normalt höra personer i olika chefsbefattningar och de som ingår i ledningsgrupper och liknande organ.

Som *Bokföringsnämnden* påpekar finns det inom redovisningsrätten bestämmelser som synes tillgodose motsvarande syfte som artikel 10.1. På samma sätt finns associationsrättsliga bestämmelser som reglerar styrelsens ansvar att se till att organisationen är utformad så att bokföring, medelsförvaltning och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Regeringen delar nämndens uppfattning att det är rimligt att utgå från att ett företag som fullgör sin bokföringsskyldighet respektive upprättat bokslut eller årsredovisning enligt hittillsvarande svensk lagstiftning och god redovisningssed också måste anses tillämpa sunda redovisningsprinciper. Också i förhållande till det associationsrättsliga regelverket tycks bestämmelserna delvis tangeras varandra. Samtidigt kan konstateras att det inom ramarna för direktivet bl.a. ställs särskilda krav på särredovisning i olika avseenden (avsnitt 13.2). Också vad gäller insyn och rapportering innehåller direktivet en särreglering (avsnitt 16). Direktivets bestämmelser i denna del är, som utredningen påpekar, också av rörelserättslig snarare än associationsrättslig karaktär. Till skillnad från de associationsrättsliga bestämmelserna avser de inte att reglera den interna ansvarsfördelningen i organisationen. I stället är det organisationen som sådan som åläggs ett ansvar. Regeringen delar mot den bakgrunden utredningens bedömning att bestämmelserna inte kan anses uppfyllda för ekonomiska föreningar och aktiebolag redan genom befintlig lagstiftning. Bestämmelserna ska också gälla för t.ex. ideella föreningar för vilka motsvarande regelverk i dag saknas. Bestämmelser som motsvarar direktivets bör därför tas in i den nya lagen. Räckvidden av dessa bestämmelser är ytterst upp till EU-domstolen att avgöra. Enligt regeringens uppfattning är det dock rimligt att utgå från att de i förhållande till nu gällande lagstiftning måste anses utgöra en kompletterande särreglering i förhållande till det allmänna associationsrättsliga och redovisningsrättsliga regelverket och inte i dessa avseenden föranleder någon ändring av gällande rätt.

När det gäller direktivets bestämmelser om förfaranden för att motverka intressekonflikter har dessa, som utredningen pekar på, vissa likheter med de regler om jäv som finns i aktiebolagslagen och föreningslagen. Direktivets bestämmelser reglerar dock, enligt regeringens uppfattning, i första hand en annan aspekt av frågan, nämligen vilka rutiner en organisation ska ha för att intressekonflikter ska kunna fångas upp och hanteras i verksamheten. De existerande bestämmelserna om jäv kan därför inte anses uppfylla direktivets krav i dessa avseenden.

Som bl.a. *Bildupphovsrätt* lyfter fram ger direktivet dock begränsad ledning i frågan om vad som ska anses utgöra en potentiell eller faktisk intressekonflikt. Det ligger emellertid nära till hands att utgå från att vad som avses bl.a. är just sådana förhållanden som, när det kommer till enskilda beslut, kan grunda jäv för en styrelseledamot i t.ex. en ekonomisk förening (jfr 6 kap. 10 § föreningslagen).

Den redogörelse som ska lämnas till stämman av personer i ledande ställning ger också viss ledning i frågan om vad som utgör en intressekonflikt. Hit torde t.ex. höra det förhållandet att personen, utöver att ansvara för ledning av verksamheten, också har andra intressen i den, i egenskap av t.ex. rättighetshavare eller ägare. Direktivets bestämmelser i dessa avseenden bör, som utredningen föreslår, tas in i den nya lagen. Som framgår ovan gäller motsvarande redovisningsskyldighet för ledamöterna i det organ som utövar övervakningsfunktionen, dvs. i praktiken styrelsen (avsnitt 12.1).

13 Förvaltning av rättighetsintäkter

13.1 Omsorgsplikt och användning av inkasserade medel

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska förvalta rättighetsintäkter på ett omsorgsfullt sätt.

Rättighetsintäkter och inkomster från investeringar av sådana intäkter, som inte fördelas som ersättning till rättighetshavarna, ska endast få användas i enlighet med det som har beslutats av behörigt organ.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens (SOU 2015:47 s. 255–261).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Kollektiva förvaltningsorganisationer ska visa omsorg vid inkassering och förvaltning av rättighetsintäkter (artikel 11.2). Organisationerna får inte använda rättighetsintäkter eller inkomster som kommer från investeringar av sådana intäkter för andra ändamål än fördelning till rättighetshavarna, utom i fråga om sådan användning som har beslutats enligt artikel 8.5 (artikel 11.4, jfr även avsnitt 11.4, där stämmans ansvar för dessa beslut behandlas).

I artikel 4 finns närliggande bestämmelser som bl.a. ålägger de kollektiva förvaltningsorganisationerna att agera i rättighetshavarnas bästa intresse (jfr avsnitt 8). De bestämmelserna gäller endast i förhållande till de rättighetshavare vars rättigheter organisationen företräder. Någon motsvarande begränsning av tillämpningsområdet finns inte för bestämmelserna i artikel 11. Dessa skyldigheter gäller alltså i förhållande till samtliga rättighetshavare för vars räkning organisationen hanterar

Prop. 2015/16:181 medel. Det gäller oavsett om förvaltningen sker med stöd i avtal eller följer av lag.

I svensk rätt saknas särskilda bestämmelser som motsvarar direktivets krav. Som utredningen föreslår bör bestämmelser av denna innebörd nu införas.

13.2 Särredovisning av rättighetsintäkter

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska vara skyldig att i sina räkenskaper hålla medel som innehas för rättighetshavarnas räkning åtskilda från egna tillgångar och inkomster.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens (SOU 2015:47 s. 255–261).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning. *Bokföringsnämnden* påpekar att direktivets krav på separation i räkenskaperna av rättighetsintäkter m.m. från förvaltningsavgifter och annan verksamhet kan åstadkommas genom att särskilda konton används.

Skälen för regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska i sina räkenskaper hålla isär de intäkter som ska gå vidare till rättighetshavarna från övriga intäkter och tillgångar (artikel 11.3). Som utredningen konstaterar avser bestämmelserna organisationens räkenskaper och innefattar alltså inte något krav på att den del av verksamheten som utgörs av kollektiv förvaltning i övrigt ska hållas åtskild från annan verksamhet.

Kollektiva förvaltningsorganisationer bedriver i regel näringsverksamhet. Organisationerna är bokföringsskyldiga för näringsverksamheten enligt bestämmelserna i 2 kap. bokföringslagen (1999:1078). Bokföringsskyldigheten innebär bl.a. att affärshändelserna i verksamheten löpande ska bokföras så att de kan presenteras på ett sätt som gör det möjligt att kontrollera fullständigheten i bokföringsposterna och överblicka verksamhetens förlopp, ställning och resultat (5 kap. 1 § bokföringslagen). I samband med att den löpande bokföringen avslutas ska poster som är nödvändiga för att bestämma räkenskapsårets intäkter och kostnader och den finansiella ställningen på balansdagen bokföras (5 kap. 3 §). Konton över tillgångar, avsättningar, skulder och eget kapital ska specificeras i en sidoordnad bokföring i den utsträckning det behövs för att ge en tillfredsställande kontroll och överblick (5 kap. 4 §).

Det ligger nära till hands att anta att en bokföring som lever upp till dessa krav också gör det möjligt att bedöma vilka medel som tillkommer rättighetshavarna och vilka medel som organisationen själv kan förfoga över. Samtidigt har bokföringslagen karaktär av ramlag och innehåller endast de övergripande principerna för bokföringen. Det framgår alltså inte uttryckligen att de berörda inkomsterna och tillgångarna måste särredovisas. De krav som direktivet ställer upp är också av en annan karaktär än bokföringskraven. Direktivet syftar i första hand till att skydda rättighetshavarna och inte – som bokföringsskyldigheten – till att

tillgodose informationsbehovet hos en bredare krets där såväl borgenärer som allmänheten ingår. Kravet är därmed snarare av det slag som ställs på en syssloman i syfte att tillgodose huvudmannens intressen. Som utredningen föreslår bör det därför i den nya lagen tas in bestämmelser som motsvarar direktivets.

Direktivet ställer också krav på särredovisning av medel som inte kan fördelas på grund av att det inte är möjligt att identifiera eller hitta den rättighetshavare som är berättigad till ersättningen. Den frågan behandlas i avsnitt 13.5.

13.3 Investeringar

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation som investerar rättighetsintäkter, eller inkomster från investeringar av sådana intäkter, ska vara skyldig att placera medlen på det sätt som bäst gynnar rättighetshavarnas intressen.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. I utredningens förslag återges direktivets mer detaljerade bestämmelser fullt ut (SOU 2015:47 s. 255–261).

Remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Direktivet anger vissa ramar för hur kollektiva förvaltningsorganisationer får investera rättighetsintäkter. Med rättighetsintäkter avses medel som organisationerna inkasserar i anledning av förvaldade rättigheter. Syftet är bl.a. att säkerställa att dessa intäkter fördelas till rättighetshavarna (skäl 27). Som en övergripande princip gäller att kollektiva förvaltningsorganisationer ska investera rättighetsintäkter i bästa intresse för de rättighetshavare vars rättigheter de representerar och i enlighet med de allmänna investerings- och riskhanteringsprinciper som stämman ska besluta om. Vissa specifika förhållanden ska vidare beaktas vid investeringar. Till sådana förhållanden hör t.ex. eventuella intressekonflikter, likviditet och lönsamhet i förvaltningen samt en lämplig riskspridning. I likhet med utredningen anser regeringen att nya bestämmelser behövs för att genomföra direktivet i denna del.

När det gäller bestämmelsernas närmare utformning kan det inledningsvis konstateras att direktivet inte ställer upp några generella begränsningar för hur kollektiva förvaltningsorganisationer får investera genom att t.ex. utesluta vissa tillgångsslag eller sätta gränser för hur mycket som får placeras i ett enskilt tillgångsslag. Begränsningar av detta slag svarar de kollektiva förvaltningsorganisationerna själva för när de i den allmänna investeringsstrategin och riskhanteringsstrategin anger ramarna för hur de får investera. Direktivets bestämmelser tar i stället sikte på grunderna för hur beslut om investeringar ska fattas. Som utredningen framhåller finns det likheter mellan denna reglering och regleringen i försäkringsrörelselagen (2010:2043). I det sammanhanget talas om den s.k. aktsamhetsprincipen som en grundsats för vissa investeringar (jfr prop. 2004/05:165 s. 101 f.). Att en liknande utgångspunkt också gäller för de kollektiva förvaltningsorganisationerna

Prop. 2015/16:181 framgår av direktivets skäl. Där anges bl.a. att förvaltningen ska ske i enlighet med kriterier som förpliktat organisationen att agera aktsamt, samtidigt som den ges möjlighet att fatta beslut om den säkraste och effektivaste investeringspolitiken (skäl 27). Enligt regeringens uppfattning bör denna principiella utgångspunkt förtydligas.

I förhållande till utredningens förslag bör bestämmelserna ges en mer generell utformning. De avvägningar som ska göras beträffande bl.a. intressekonflikter, likviditet och lönsamhet ryms, enligt regeringens uppfattning, inom ramen för en utformning där organisationerna åläggs att investera medlen på det sätt som bäst gynnar rättighetshavarnas intressen. Att investeringar endast får göras i enlighet med de allmänna investeringsprinciperna och riskhanteringsstrategin följer vidare av bestämmelserna om hur organisationen får använda inkasserade medel (avsnitt 13.1). Dessa förhållanden behöver alltså inte anges ytterligare en gång.

13.4 Avdrag

Regeringens förslag: De avdrag en kollektiv förvaltningsorganisation gör från rättighetsintäkter, eller från inkomster från investeringar av sådana intäkter, ska bestämmas på sakliga grunder. Avdragen ska vara rimliga i förhållande till de tjänster organisationen tillhandahåller rättighetshavarna.

Avdrag för förvaltningsavgifter ska inte få överstiga organisationens befogade och dokumenterade kostnader för förvaltningen.

Om avdrag görs för att bekosta tjänster som tillhandahålls för sociala eller kulturella ändamål eller i utbildningssyfte, ska tjänsterna tillhandahållas rättighetshavarna på rättvisa villkor.

En rättighetshavare ska, innan organisationen åtar sig ett förvaltningsuppdrag, informeras om de avdrag organisationen tillämpar.

Upphovsrättslagens bestämmelser om ersättning till organisationer för omkostnader vid förvaltning av privatkopieringsersättning, följerrätt och tilläggsersättning ska behållas, men de ska anpassas till bestämmelserna i den nya lagen.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår att upphovsrättslagens bestämmelser om ersättning till organisationer för omkostnader vid förvaltning av privatkopieringsersättning, följerrätt och tilläggsersättning tas bort (SOU 2015:47 s. 264–271).

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrar sig i denna del tillstyrker i huvudsak förslagen eller lämnar dem utan invändning. Ett antal rättighetshavarorganisationer, däribland *KLYS*, betonar vikten av att kunna fördela ersättning kollektivt samt att sådana medel har betydelse för den kulturella mångfalden. Flera rättighetshavarorganisationer, däribland *Copyswede*, *STIM*, *KLYS* och *SKAP* ifrågasätter utredningens bedömning att direktivet normalt inte tillåter att alla intäkter kan bli föremål för avdrag. *SAMI* tillstyrker förslaget och framhåller att termen

avdrag bör användas i stället för kollektiv fördelning och att upphovsrätten riskerar att ifrågasättas om verksamhet som baseras på avdrag är alltför omfattande. Några remissinstanser tar upp frågan hur kravet på rättvisa kriterier för sociala, kulturella eller utbildningsrelaterade tjänster förhåller sig till det krav på likställighet som finns i upphovsrättslagens bestämmelser om avtalslicens.

Skälen för regeringens förslag

Vad avses med avdrag?

Kollektiva förvaltningsorganisationer använder rättighetsintäkter för att täcka kostnader i sin verksamhet. Det kan t.ex. handla om kostnader för förvaltningen eller för att finansiera olika slags kollektiva nyttigheter, t.ex. rådgivning. Direktivet reglerar hur organisationerna får göra sådana avdrag (artikel 12).

I direktivet görs, som *SAMI* påpekar, en tydlig skillnad mellan avdrag och fördelning. En kollektiv förvaltningsorganisation får som huvudregel inte använda rättighetsintäkter för andra ändamål än fördelning till rättighetshavarna (artikel 13.4). Bestämmelserna om fördelning innebär bl.a. att organisationen ska fördela och betala utestående belopp till rättighetshavarna inom viss tid. Som ett led i detta är organisationen också skyldig att vidta alla nödvändiga åtgärder för att identifiera och lokalisera rättighetshavarna (se vidare avsnitt 13.6). Frågan om hur medel som inte kan fördelas får användas regleras särskilt. Bestämmelserna om fördelning kompletteras av en rapporterings-skyldighet för användare. Enligt den ska användarna ge en kollektiv förvaltningsorganisation information om användningen av de rättigheter som organisationen förvaltar och som krävs för att fördela och betala utestående belopp. Enligt regeringens uppfattning måste det mot denna bakgrund anses stå klart att med fördelning avses betalning av ersättning till enskilda rättighetshavare för användning av deras verk eller andra skyddade prestationer. Om inkasserade medel på annat sätt kommer rättighetshavarna tillgodo, t.ex. genom gemensam tillgång till rådgivning eller genom stipendier, är det alltså inte fråga om fördelning utan om avdrag. Att även sådan kollektiv fördelning som stipendier utgör ett exempel på är en typ av avdrag kommer också till uttryck i skälen (skäl 28).

Information till rättighetshavarna om avdrag

Kollektiva förvaltningsorganisationer ska vara skyldiga att informera rättighetshavare om förvaltningsavgifter och andra avdrag som den tillämpar (artikel 12.1). Bestämmelserna kompletteras bl.a. av en skyldighet att redovisa avdrag i den särskilda insynsrapporten (artikel 22, se även avsnitt 16.5). Information om avdrag ska ges till rättighetshavare innan ett förvaltningsavtal ingås. Som utredningen konstaterar förutsätter alltså informationsplikten att det finns en direkt relation mellan rättighetshavaren och organisationen. Därmed gäller den inte i förhållande till rättighetshavare vars rättigheter förvaltas med stöd i lag eller i ett s.k. representationsavtal.

Som utredningen föreslår bör informationsskyldigheten regleras särskilt. Bestämmelserna bör placeras tillsammans med bestämmelserna

Prop. 2015/16:181 om informationsskyldigheten avseende rättigheter och villkor i samband med att ett förvaltningsavtal ingås (se avsnitt 9.6).

Generella krav för avdrag

De avdrag en kollektiv förvaltningsorganisation gör från rättighetsintäkterna ska vara rimliga i förhållande till de tjänster som tillhandahålls och de ska fastställas enligt objektiva kriterier (artikel 12.1). Detta gäller i förhållande till alla rättighetshavare vars rättighetsintäkter organisationen hanterar, dvs. även i förhållande till t.ex. sådana utanförstående upphovsmän som har rätt till ersättning till följd av upphovsrättslagens bestämmelser om avtalslicens. När det gäller rättigheter som förvaltas med stöd i ett representationsavtal finns dock särskilda bestämmelser (artikel 15, se avsnitt 14).

Bestämmelserna i direktivet utgår från att en kollektiv förvaltningsorganisation som huvudregel inte får använda rättighetsintäkter för andra ändamål än fördelning till rättighetshavarna (artikel 8.4). Som flera remissinstanser framhåller kan det dock emellanåt vara praktiskt omöjligt eller ekonomiskt oförsvarligt att fördela ersättning till rättighetshavarna individuellt. Det ligger därför nära till hands att utgå från att också sådana omständigheter kan påverka bedömningen av vad som är rimligt. Bestämmelserna innebär emellertid att ett avdrag måste ha ett tydligt samband med en tjänst som organisationen tillhandahåller rättighetshavarna. Att använda inkasserad ersättning i organisationens verksamhet utan en tydlig koppling till något som kommer rättighetshavarna till del kan därför aldrig vara tillåtet. Det gäller naturligtvis även om omständigheterna är sådana att det är svårt eller omöjligt att fördela ersättningen individuellt.

Utöver att avdragen ska vara rimliga, krävs enligt direktivet att de ska fastställas enligt objektiva kriterier. Kravet har betydelse bl.a. för de allmänna principer om avdrag som medlemsstämman ska besluta om (artikel 8.5).

Som utredningen föreslår bör nya bestämmelser som motsvarar direktivets generella bestämmelser om avdrag införas i den nya lagen.

Särskilda krav för förvaltningsavgifter

Med förvaltningsavgifter avses alla de belopp som en kollektiv förvaltningsorganisation debiterar, drar av eller kompenserar för från rättighetsintäkter eller från inkomst som härrör från sådana intäkter för att täcka kostnader för förvaltning av upphovsrätt eller närstående rättigheter (artikel 3 i). Förvaltningsavgifterna får inte överskrida de motiverade och dokumenterade kostnader som den kollektiva förvaltningsorganisationen har för att förvalta upphovsrätt och närstående rättigheter (artikel 12.3). Det innebär bl.a. att en organisation inte kan ta ut förvaltningsavgifter som är högre än de faktiska kostnaderna och att det finns en borte gräns för hur höga de faktiska kostnaderna får vara. Som utredningen föreslår bör bestämmelser om detta tas in i den nya lagen.

Direktivet uppställer också särskilda krav för det fall att en kollektiv förvaltningsorganisation erbjuder sociala, kulturella eller utbildningsrelaterade tjänster som finansieras genom avdrag från rättighetsintäkter (artikel 12.4). Direktivet tillåter att sociala, kulturella och utbildningsrelaterade tjänster finansieras genom avdrag endast om tjänsterna erbjuds på grundval av rättvisa kriterier. Detta gäller särskilt tillgången till och omfattningen av sådana tjänster. Rättighetshavarna ska alltså utan åtskillnad ha tillgång till tjänsterna (skäl 28). I likhet med utredningen anser regeringen att också bestämmelser av denna innebörd bör tas in i lagen.

Förhållandet till upphovsrättslagen

I upphovsrättslagen finns ett krav på likställighet när verk och andra skyddade prestationer används med stöd av avtalslicens. Bestämmelserna innebär att en upphovsman som står utanför den organisation som ingått ett avtal med avtalslicensverkan i olika avseenden ska vara likställd med de upphovsmän som organisationen företräder (42 a §). Detta gäller bl.a. i fråga om förmåner vilka väsentligen bekostas av intäkterna från ett sådant avtal.

Även direktivets bestämmelser begränsar möjligheterna att göra åtskillnad mellan rättighetshavare. Direktivets krav på rättvisa kriterier gäller dock mellan alla rättighetshavare vars intäkter organisationen förvaltar, medan upphovsrättslagens krav på likabehandling avser att specifikt reglera förhållandet mellan medlemmar eller anslutna å ena sidan och utanförstående upphovsmän å den andra.

Även om bestämmelserna delvis överlappar varandra i den mening att de i vissa situationer torde kunna ge samma resultat, finns det alltså också skillnader mellan dem. Regeringen kan därför inte dela den uppfattning som någon remissinstans för fram att bestämmelserna har motsvarande innehåll. Något utrymme att helt ersätta upphovsrättslagens bestämmelser med de som nu införs finns därför inte. Den begränsning som finns i upphovsrättslagen och som innebär att likställighetskravet endast gäller förmåner som *väsentligen* bekostas av ersättning från avtalet har ingen motsvarighet i direktivet. Det är alltså tänkbart att en kollektiv förvaltningsorganisation har att tillämpa de nya bestämmelserna om avdrag utan att likställighetskravet i upphovsrättslagen aktualiseras. Detta innebär emellertid inte att någon konflikt uppkommer mellan de två regelverken. Enligt regeringens uppfattning finns det därför inte skäl att göra några ändringar i upphovsrättslagens bestämmelser i detta avseende.

I upphovsrättslagen finns också bestämmelser om att kollektiva förvaltningsorganisationer har rätt att göra avdrag för skäligen ersättning för omkostnader för förvaltningen av privatkopieringsersättning (26 m §), följerättsersättning (26 p §) och tilläggsersättning (45 b §). Dessa bestämmelser har emellertid en delvis annan innebörd än de bestämmelser om avdrag som nu föreslås införas i anledning av direktivet. Direktivets bestämmelser begränsar organisationernas möjligheter att göra avdrag. De skapar alltså ett ramverk inom vilket organisa-

tionerna måste hålla sig. Det innebär att organisationerna inte får ställa upp villkor för avdrag som går utanför detta. Direktivets bestämmelser ger emellertid inte organisationerna några nya möjligheter att göra avdrag. Om det har avtalats mellan parterna att avdrag endast får göras för förvaltningsavgifter, innebär alltså inte de nya bestämmelserna att organisationen framöver också får göra andra avdrag, t.ex. för sociala eller kulturella ändamål. På samma sätt förhåller det sig med förvaltning som sker med stöd i lag. Det är alltså som utgångspunkt lagstiftningen som ger organisationen rätt att göra avdrag. På motsvarande sätt som gäller för ett förvaltningsavtal kan också lagstiftningen innehålla begränsningar för vilka typer av avdrag som kan göras. Så är t.ex. fallet med tilläggsersättningen. Den ersättning organisationen är berättigad till i det fallet är begränsad till de kostnader som uppstår i anledning av uppdraget att kräva in och fördela ersättningen. Någon möjlighet att använda ersättningen, som är förbehållen vissa rättighetshavare, för t.ex. sociala eller kulturella ändamål finns som utgångspunkt inte.

Detta innebär att bestämmelserna i upphovsrättslagen om att organisationen har rätt att göra avdrag för skälig ersättning för omkostnader för förvaltningen i huvudsak bör behållas. De nya bestämmelser som nu införs kommer emellertid att få betydelse för bedömningen av t.ex. rimligheten av de förvaltningsavgifter som tas ut med stöd av bestämmelserna i upphovsrättslagen. Upphovsrättslagens bestämmelser bör därför anpassas så att det inte längre där anges att ersättningen ska vara skälig, utan endast att en rätt till ersättning föreligger.

13.5 Fördelning till rättighetshavarna

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska vara skyldig att fördela ersättning till rättighetshavarna i enlighet med de allmänna fördelningsprinciper som har beslutats av behörigt organ.

Ersättningen ska betalas ut så snart som det är möjligt och, om det inte finns godtagbara skäl för annat, senast nio månader från utgången av det räkenskapsår då rättighetsintäkterna inkasserades.

Om ersättningen inte fördelas av den kollektiva förvaltningsorganisationen utan genom en medlem i denna, ska skyldigheterna beträffande utbetalning i stället gälla för den medlemmen.

En kollektiv förvaltningsorganisation ska vara skyldig att i sina räkenskaper särskilt redovisa ersättning som inte har betalats ut på grund av att rättighetshavaren är okänd eller inte har gått att finna.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock en mer omfattande reglering av fördelning som sker genom medlemsorganisationer (SOU 2015:47 s. 274–283).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning. Flera rättighetshavarorganisationer, däribland *Bonus Copyright Access* och *KLYS*, efterlyser förtydliganden av organisationernas möjligheter att besluta om kollektiv fördelning. Ett antal organisationer, däribland *Copyswede* och *STIM*, lyfter fram att direktivet ger stämman frihet att avgöra hur fördelningen ska gå till. Från

flera organisationers sida betonas också behovet att använda s.k. schabloner vid fördelningen. *Föreningen Musikupproret* anser att direktivet inte lämnar utrymme för att fördela på det sättet. Copyswede ifrågasätter utredningens bedömning att det följer av direktivet att fördelningen så långt möjligt bör ske utifrån den faktiska användningen. Flera organisationer, däribland KLYS, framhåller att det inte alltid är ekonomiskt försvarligt eller praktiskt möjligt med individuell fördelning.

Skälen för regeringens förslag

Organisationerna ska fördela ersättningen till rättighetshavarna

Enligt direktivet ska fördelning till rättighetshavarna ske regelbundet, omsorgsfullt och korrekt och i enlighet med de allmänna fördelningsprinciper som stämman ska besluta (artikel 13.1). Direktivet reglerar inte närmare enligt vilka grunder fördelningen till de enskilda rättighetshavarna ska bestämmas. Stämman ges alltså ett avgörande inflytande över fördelningen. Som flera rättighetshavarorganisationer framhåller finns betydande skillnader mellan olika verksamhetsområden. Att stämman inom förhållandevis vida ramar har möjlighet att bestämma fördelningsprinciper ger en möjlighet för de kollektiva förvaltningsorganisationerna att anpassa fördelningen till de förhållanden som gäller på det aktuella verksamhetsområdet (se också avsnitt 11.4).

När det gäller frågan om kollektiv fördelning, t.ex. genom utdelande av stipendier, gör regeringen ovan bedömningen att detta inte utgör fördelning i direktivets mening. Stipendier och andra kollektiva nyttigheter utgör i stället olika former av avdrag (se avsnitt 13.4). Även om direktivet alltså som utgångspunkt förutsätter att ersättningen fördelas individuellt, vill regeringen framhålla att det, som bl.a. *KLYS* påpekar, kan uppstå situationer där det är praktiskt omöjligt eller ekonomiskt oförsvarligt att fördela medel på det sättet. I sådana fall torde direktivet lämna utrymme för att använda ersättningen för kollektiva ändamål i enlighet med reglerna om avdrag.

Individuell fördelning innebär att det måste finnas ett samband mellan den ersättning som fördelas och den faktiska användningen. Direktivets utgångspunkt torde därför vara att fördelning så långt möjligt bör ske utifrån den faktiska användningen. Det utesluter emellertid inte användning av schabloner eller analogier. En sådan fördelning kan tvärtom ligga i rättighetshavarnas intresse. Så kan vara fallet om kostnaderna annars blir alltför höga eller om det i praktiken inte är möjligt att skaffa fram tillräckligt precisa underlag.

Som utredningen föreslår bör det införas bestämmelser om organisationernas skyldighet att fördela ersättningen i enlighet med de allmänna fördelningsprinciperna. I förhållande till utredningens förslag kan emellertid kraven på att fördelningen ska ske regelbundet, omsorgsfullt och korrekt utelämnas. Detta följer enligt regeringens uppfattning redan av de bestämmelser som genomför det allmänna krav på omsorg vid förvaltning av rättighetsintäkter som behandlas i avsnitt 13.1 och av bestämmelserna om när i tiden ersättningen ska betalas ut. Den senare frågan behandlas nedan.

Direktivet innehåller tidsfrister för fördelning till rättighetshavarna (artikel 13.2). Bestämmelserna syftar till att säkerställa att fördelningen sker skyndsamt (skäl 29). Fördelning och utbetalning ska ske snarast möjligt, dock senast nio månader från slutet av det räkenskapsår då rättighetsintäkterna inkasserades. Skyldigheten gäller inte om det finns objektiva skäl som hindrar organisationen från att respektera fristen. Bestämmelserna gäller oavsett om den kollektiva förvaltningsorganisationen själv fördelar och betalar ersättning till rättighetshavarna eller om det sker genom en medlemsorganisation.

Som utredningen konstaterar behöver nya bestämmelser införas för att reglera dessa skyldigheter. När det gäller den närmare utformningen av dessa kan regeringen instämma i vad *SFIR* anför om att det är mindre lämpligt att i lagtexten använda uttrycket objektiva skäl. Av direktivet framgår att objektiva skäl kan avse skäl som rör rapportering från användarna, identifiering av rättigheter och rättighetshavare eller matchning av information om verk och andra alster med rättighetshavare. Därutöver anges att endast objektiva skäl som ligger utanför en kollektiv förvaltningsorganisationens kontroll kan motivera dröjsmål (skäl 29). Bestämmelserna bör utformas för att avspegla dessa förhållanden.

Fördelning genom medlemsorganisationer

En kollektiv förvaltningsorganisation kan fördela direkt till rättighetshavarna eller genom en medlemsorganisation som i sin tur fördelar ersättningen vidare. Att fördelningen till rättighetshavarna sker genom medlemsorganisationer är vanligt förekommande. Direktivets bestämmelser om att medel ska fördelas och betalas ut inom viss tid gäller också för sådana medlemsorganisationer (artikel 13.1 andra stycket). Dessa bestämmelser bör alltså vara tillämpliga även på medlemsorganisationer.

Utredningen föreslår därutöver att bestämmelserna om identifiering och lokalisering av rättighetshavare (avsnitt 13.6) och om användning av medel som inte kan fördelas (avsnitt 13.7) ska gälla för sådana organisationer. Direktivets ordalydelse ger emellertid enligt regeringens uppfattning inte något stöd för att ålägga medlemsorganisationerna dessa skyldigheter. Någon anledning att föreslå bestämmelser som går utöver vad direktivet kräver finns enligt regeringens uppfattning inte heller.

En fråga som uppkommer i det sammanhanget är dock om en kollektiv förvaltningsorganisation som betalat ut ersättning till en medlemsorganisation alltjämt ansvarar för att t.ex. ersättningsberättigade rättighetshavare identifieras eller lokaliseras. Hur långt organisationens ansvar sträcker sig i detta avseende är ytterst en fråga för EU-domstolen. Enligt regeringens uppfattning finns det dock anledning att utgå från att en kollektiv förvaltningsorganisation som inkasserat ersättning och betalat ut denna till en medlemsorganisation i enlighet med de allmänna fördelningsprinciperna har fullgjort sina skyldigheter. Av direktivet framgår att en kollektiv förvaltningsorganisation kan fördela ersättning till rättighetshavare eller – i förekommande fall – till kategorier av rättighetshavare (skäl 29). Den senare situationen torde avse fördelning till en medlemsorganisation. Direktivet ger alltså utrymme för att fördelning kan ske mellan olika slags rättighetshavarkategorier i den

kollektiva förvaltningsorganisationen, samtidigt som den slutliga fördelningen till rättighetshavarna sker genom medlemsorganisationer.

För en sådan medlemsorganisation innehåller direktivet, i detta avseende, inte några bestämmelser utöver ansvaret att fördela och betala ut ersättning. I vad mån den organisationen i övrigt måste följa det som gäller enligt den nya lag som nu föreslås torde alltså vara beroende av om organisationen är en kollektiv förvaltningsorganisation eller av någon annan anledning omfattas av bestämmelser i lagen.

Krav på särskild redovisning av medel som inte kan betalas ut

Kollektiva förvaltningsorganisationer ska vara skyldiga att i sina räkenskaper särskilt redovisa medel som inte har kunnat fördelas inom nio-månadersfristen (artikel 13.2). Som utredningen föreslår bör ett sådant krav införas i den nya lagen. Bestämmelsen bör placeras tillsammans med övriga bestämmelser med krav på organisationens räkenskaper (se avsnitt 13.2).

13.6 Identifiering och lokalisering av rättighetshavare

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska vara skyldig att vidta rimliga åtgärder för att finna de rättighetshavare som är berättigade till ersättning.

Om en rättighetshavare är okänd eller inte går att finna ska organisationen efter en viss tid göra den information som är av betydelse för att kunna identifiera eller finna rättighetshavaren, och som organisationen har tillgång till, tillgänglig för de rättighetshavare som organisationen företräder, för de medlemmar som företräder rättighetshavare och för de kollektiva förvaltningsorganisationer med vilka organisationen har ingått ett s.k. representationsavtal.

Om åtgärderna inte leder till något resultat, ska organisationen senast ett år därefter göra informationen tillgänglig för allmänheten.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna instämmer i utredningens förslag eller lämnar dem utan invändning (SOU 2015:47 s. 274–283).

Skälen för regeringens förslag: Kollektiva förvaltningsorganisationer ska vara skyldiga att eftersöka rättighetshavare som är berättigade till ersättning. Organisationen ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att identifiera och lokalisera rättighetshavarna (artikel 13.3). Utöver denna allmänna skyldighet anges också vissa specifika åtgärder som organisationen ska vidta när det gäller efterforskningen. Hit hör t.ex. att efterforska medlemsregister och andra lätt tillgängliga register.

Som utredningen föreslår bör bestämmelser om organisationernas skyldigheter i dessa avseenden tas in i lagen. En allmän skyldighet att vidta rimliga åtgärder för att identifiera och lokalisera rättighetshavarna innefattar självklart att granska det egna medlemsregistret och andra lätt till-

13.7 Användning av medel som inte kan fördelas

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska kunna använda medel som inte kan fördelas på grund av att rättighetshavaren är okänd eller inte går att finna, om organisationen har uppfyllt sina skyldigheter att efterforska rättighetshavaren och mer än tre år har gått sedan utgången av det räkenskapsår då rättighetsintäkterna inkasserades. Användningen ska bara få ske i enlighet med det som har beslutats om sådan användning av behörigt organ.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens, men innehåller även förslag till ändringar i upphovsrättslagens bestämmelser om preskription av krav på följerättsersättning (SOU 2015:47 s. 274–283).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning. *Bildupphovsrätt* och *ALIS* efterlyser dock ett klagörande av om utredningens förslag om medel som inte kan fördelas är en preskriptionsregel. *SAMI* menar att den allmänna preskriptionstiden bör ändras till tre år, en uppfattning som delas av *Bildupphovsrätt* såvitt avser krav på följerättsersättning.

Skälen för regeringens förslag: Direktivet reglerar under vilka förutsättningar belopp som inte kan fördelas får användas för andra ändamål. För att belopp ska anses vara medel som inte kan fördelas måste tre år ha gått från det att medlen inkasserades och organisationen ska också ha vidtagit nödvändiga åtgärder för att finna rättighetshavaren (se avsnitt 13.6).

För att använda sådana medel krävs också stämmobeslut i flera avseenden. Stämman ska för det första besluta om allmänna principer om användningen av medel som inte kan fördelas (artikel 8.5). Den ska också besluta om användningen i enlighet med dessa allmänna principer (artikel 13.5). Dessa frågor behandlas i avsnitt 11.4.

Direktivet ger därutöver medlemsstaterna möjlighet att begränsa eller fastställa hur belopp som inte kan fördelas får användas (artikel 8.6). Regeringen delar utredningens uppfattning att den möjligheten inte bör utnyttjas. Den frågan avgörs bäst av organisationerna och deras medlemmar. Det bör alltså vara upp till stämman att inom de ramar som följer av direktivet besluta vad medlen ska användas till. Som *Bildupphovsrätt* uppmärksammar kan sådana medel tas i anspråk för kollektiva ändamål, som t.ex. stipendier.

Några remissinstanser, bl.a. *SAMI*, väcker frågan om huruvida direktivets bestämmelser om medel som inte kan fördelas är preskriptionsregler. Av direktivet följer dock att ett beslut att använda sådana medel inte påverkar rättighetshavarnas anspråk gentemot den kollektiva förvaltningsorganisationen enligt det som föreskrivs i nationell rätt om preskription (artikel 13.5). Direktivet reglerar alltså inte frågan om preskription av en rättighetshavares fordran på organisationen.

Regeringen delar därför utredningens uppfattning att direktivet inte kräver att de svenska bestämmelserna om preskription ändras.

Utredningen menar dock att det finns ett behov av anpassning till de bestämmelser som nu införs när det gäller upphovsrättslagens bestämmelser om preskription av fordran på följerättsersättning. För följerättsersättning gäller att den ersättningsberättigades fordran på organisationen preskriberas tio år efter tillkomsten, om organisationen har vidtagit rimliga åtgärder för att finna den ersättningsberättigade (se 26 p § tredje stycket upphovsrättslagen). För att preskription ska kunna göras gällande krävs alltså att organisationen vidtagit vissa åtgärder.

Regeringen delar utredningens bedömning att de bestämmelser som nu införs kommer att ha betydelse också för organisationer som inkasserar följerättsersättning. Bestämmelserna i upphovsrättslagen utgör emellertid, i motsats till de bestämmelser som föranleds av direktivet, inte någon självständig skyldighet att vidta åtgärder för att finna rättighetshavarna. I stället utgör de en av flera förutsättningar för att en fordran ska anses preskriberad. Dessa åtgärder kan i princip vidtas vid vilken tidpunkt som helst. De åtgärder som föreskrivs i direktivet ska dock vidtas vid en viss tidpunkt. Det skulle givetvis kunna förekomma att en organisation försitter den tidsfristen. Om upphovsrättslagens bestämmelser skulle ersättas med de nya bestämmelser som föranleds av direktivet, skulle det därför kunna uppstå situationer när en fordran på följerätt aldrig skulle kunna bli föremål för preskription. Då bestämmelserna i upphovsrättslagen inte kan anses vara oförenliga med de bestämmelser som nu införs bör de därför behållas oförändrade. Mot bakgrund av att direktivet inte alls reglerar frågan om preskription, finns det inte heller skäl att inom ramarna för de överväganden som genomförandet aktualiserar föreslå några andra ändringar i dessa avseenden.

14 Förvaltning med stöd av representationsavtal

Regeringens förslag: Om en kollektiv förvaltningsorganisation har ingått ett avtal med en annan sådan organisation om att förvalta rättigheter för de rättighetshavare den andra organisationen företräder, ska en sådan rättighetshavare vid förvaltningen vara likställd med de rättighetshavare som organisationen företräder.

Vid förvaltning med stöd av ett sådant avtal ska organisationen bara få göra avdrag från rättighetsintäkter, eller från inkomster från investeringar av sådana intäkter, om avdraget avser förvaltningsavgifter eller om det uttryckligen har godkänts av den andra organisationen.

Organisationen ska vara skyldig att så snart som det är möjligt och, om det inte finns godtagbara skäl för annat, senast nio månader från utgången av det räkenskapsår då rättighetsintäkterna inkasserades betala ut ersättningen till den andra organisationen.

Den andra organisationen ska vara skyldig att så snart som det är möjligt och, om det inte finns godtagbara skäl för annat, senast sex månader från utgången av det räkenskapsår då ersättningen togs emot betala ut ersättningen till rättighetshavarna. Om ersättningen inte fördelas av den andra organisationen utan genom en medlem i denna, ska motsvarande gälla för medlemmen.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (SOU 2015:47 s. 274–283).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning. *SAMI* framhåller betydelsen av att bestämmelserna om avdrag vid förvaltning med stöd av representationsavtal genomförs på ett enhetligt sätt i medlemsstaterna. *STIM* menar att direktivets krav på uttryckligt medgivande för avdrag för annat än förvaltningsavgifter inte kan likställas med ett skriftlighetskrav.

Skälen för regeringens förslag: Kollektiva förvaltningsorganisationer samarbetar med varandra genom att ingå s.k. representationsavtal. Ett representationsavtal är ett avtal som en kollektiv förvaltningsorganisation ingår med en annan kollektiv förvaltningsorganisation om att i olika avseenden förvalta rättigheter som tillhör rättighetshavare som den andra organisationen företräder. I det internationella samarbetet mellan förvaltningsorganisationer förekommer representationsavtal bl.a. i form av s.k. ömsesidighetsavtal. Sådana avtal ger förvaltningsorganisationer i olika länder möjlighet att förvalta varandras repertoarer. En kollektiv förvaltningsorganisation får därigenom möjlighet att i sitt eget land förvalta inte bara den egna utan också utländska organisationers repertoarer. Detta innebär i sin tur att den ersättning som organisationen inkasserar och fördelar tillkommer också rättighetshavare som företräds av organisationer i andra länder.

Medlemsstaterna ska se till att en kollektiv förvaltningsorganisation inte diskriminerar någon rättighetshavare vars rättigheter den förvaltar med stöd av ett sådant representationsavtal (artikel 14). Dessa rättighetshavare ska alltså vara likställda med de egna medlemmarna. Kravet på icke-diskriminering gäller enligt direktivet bl.a. tillämpliga tariffer, förvaltningsavgifter och villkoren för inkassering av rättighetsintäkter. Det gäller också för fördelning av utestående belopp till rättighetshavarna.

Direktivet innehåller också bestämmelser om avdrag och fördelning när det finns ett representationsavtal. En kollektiv förvaltningsorganisation får inte göra några andra avdrag än för förvaltningsavgifter, om de inte uttryckligen godkänts av den andra organisationen (artikel 15.1).

Fördelning och betalning till den andra organisationen ska vidare ske regelbundet, omsorgsfullt och korrekt samt snarast möjligt. Som utgångspunkt gäller att det ska ske senast nio månader från slutet av det räkenskapsår då ersättningen inkasserades (artikel 15.1 och 15.2). Fristen gäller inte om det finns objektiva skäl som hindrar organisationen från att respektera den. Detta motsvarar vad som gäller för en kollektiv förvaltningsorganisations fördelning till rättighetshavarna (jfr avsnitt 13.5). Därutöver finns också bestämmelser om när i tiden den andra

organisationen ska fördela och betala ut ersättningen till rättighets-havarna (artikel 15.3).

Som utredningen konstaterar bör direktivet i denna del genomföras genom nya bestämmelser om förvaltning med stöd av representations-avtal. Skyldigheten att se till att fördelning sker regelbundet, omsorgsfullt och korrekt följer dock redan av de bestämmelser som genomför det allmänna kravet på omsorg vid förvaltning av rättighets-intäkter (jfr avsnitt 13.1). Det behöver alltså inte regleras särskilt för detta fall.

STIM väcker frågan om vad kravet på uttryckligt medgivande för andra avdrag än förvaltningsavgifter innebär. Enligt regeringens uppfattning innebär kravet att den andra organisationen ska ha tagit ställning till om den vill utnyttja sin rätt att lämna medgivande och i sådant fall godkänt att avdrag görs. Det kan givetvis ske genom att frågan skriftligen regleras i representationsavtalet. Som *STIM* är inne på utesluter bestämmelserna inte att ett medgivande kan lämnas även på annat sätt. Vad som krävs i detta avseende är dock en fråga som måste avgöras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Den närmare gränsdragningen får avgöras i rättstillämpningen.

Som *SAMI* framhåller är det naturligtvis betydelsefullt att förut-sättningarna för att göra avdrag inte skiljer sig åt mellan olika länder. De aktuella bestämmelserna lämnar dock inte något egentligt handlings-utrymme åt medlemsstaterna. Regeringen ser därför inte någon påtaglig risk för att genomförandet i denna del kommer att skilja sig åt mellan medlemsstaterna.

15 Förhållandet till användarna

15.1 Licenser och ersättning

Regeringens förslag: Kollektiva förvaltningsorganisationer och användare ska vara skyldiga att förhandla om licensiering av rättigheter i enlighet med god affärssed. De ska förse varandra med den information som behövs för förhandlingarna.

Kollektiva förvaltningsorganisationer ska inte få tillämpa licensvillkor som inte har saklig grund. De ska inte heller få tillämpa licensvillkor som är diskriminerande.

Den ersättning som en kollektiv förvaltningsorganisation begär för användning av verk och andra skyddade prestationer ska vara rimlig. Organisationen ska informera användaren om grunderna för beräkningen av ersättningen.

Licensvillkor som gäller för en nättjänst ska inte beaktas vid bedömningen av om licensvillkor är diskriminerande, om nättjänsten har varit tillgänglig för allmänheten under kortare tid än tre år.

En kollektiv förvaltningsorganisation ska vara skyldig att på begäran av en användare ange vilka uppgifter organisationen behöver för att kunna erbjuda användaren en licens. När organisationen har fått uppgifterna ska den erbjuda användaren en licens eller ange skälen till

att den inte gör det. En förfrågan om licens ska hanteras utan onödigt dröjsmål.

En kollektiv förvaltningsorganisation ska vara skyldig att se till att användare i lämplig omfattning kan kommunicera med organisationen på elektronisk väg.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens förslag är mer detaljerat och innehåller en uttrycklig bestämmelse om att rättighetshavare ska få skälig ersättning för användning av sina rättigheter. Till skillnad från regeringens förslag är inte heller den av utredningen föreslagna bestämmelsen om licensvillkorens innehåll utformad som ett förbud (SOU 2015:47 s. 300–308).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning. Ett antal användare, däribland *Användargruppen*, *Sveriges Radio* och *Utbildningsradion*, vill byta ut uttrycket god affärssed mot i ärligt uppsåt, ett uttryck som används i direktivet. *IT- och Telekomföretagen* och *ElektronikBranschen* anser att tillämpningsområdet ska omfatta också förhandling om jämkning av privatkopieringsersättning. Sveriges Radio anser att ersättningsnivåer inte bör fastställas ensidigt och vänder sig därför mot uttrycket tariffer. Flera remissinstanser lyfter fram betydelsen av att genomförandet nära ansluter till texten i direktivet.

Skälen för regeringens förslag

Allmänna utgångspunkter

I artikel 16 finns bestämmelser som reglerar de kollektiva förvaltningsorganisationernas förhållande till användarna i olika avseenden. Det gäller bl.a. förhandlingar om licensavtal och krav på licensvillkor och ersättning. Det finns också bestämmelser om licensförfrågningar och om elektronisk kommunikation. Bestämmelserna saknar motsvarighet i svensk rätt och måste därför genomföras genom nya bestämmelser.

Som utredningen konstaterar råder i dag i princip avtalsfrihet på upphovsrättsområdet. Även om så är fallet finns givetvis begränsningar, t.ex. gällande hur licensvillkor kan utformas. Bestämmelserna om oskäliga avtalsvillkor i 36 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område ger t.ex. möjlighet att i ett enskilt fall bortse från eller jämka ett villkor i ett licensavtal. Också de konkurrensrättsliga bestämmelserna gäller för de nu aktuella avtalen. Att direktivet ger vissa ramar för de kollektiva förvaltningsorganisationernas förhållande till användare utgör mot denna bakgrund inte något principiellt avsteg från det som redan gäller. Som flera rättighetshavareorganisationer understryker är det emellertid en självklar utgångspunkt att licensmarknaden också fortsättningsvis kommer att bygga på att parterna avtalar om de licensvillkor som passar dem bäst.

Förhandlingar i ärligt uppsåt

Av artikel 16.1 följer att medlemsstaterna ska se till att kollektiva förvaltningsorganisationer och användare förhandlar om licensieringen av rättigheter i ärligt uppsåt och förser varandra med nödvändig

information. Utredningen gör bedömningen att direktivets bestämmelser inte innebär någon förhandlingskyldighet, en bedömning som delas av flera rättighetshavarorganisationer.

Vad direktivet innebär i detta avseende framgår inte klart av dess ordalydelse. Emellertid framhålls betydelsen av att förhandlingar sker i ärligt uppsåt så att användare kan få licenser och för att säkerställa lämplig ersättning till rättighetshavarna (skäl 31). Det ligger därför enligt regeringens uppfattning nära till hands att utgå från att direktivet avser att reglera de situationer där användare och rättighetshavare har ett gemensamt intresse av att ett avtal kommer till stånd, men inte andra fall. I samma riktning talar det förhållandet att skyldigheten är dubbelriktad, dvs. att den gäller i förhållande till både organisationen och användaren. Det framstår inte som troligt att avsikten är att en organisation ska kunna tvinga en användare som inte har något intresse av att ingå ett avtal till förhandlingsbordet. En sådan tolkning vinner också stöd av att direktivet endast talar om att medlemsstaterna ska se till att organisationerna och användarna *förhandlar* i ärligt uppsåt. Något krav på att medlemsstaterna ska se till att de *påbörjar och genomför förhandlingar* finns däremot inte. Ett sådant krav finns t.ex. i det s.k. satellit- och kabeldirektivet (direktiv 93/83/EEG av den 27 september 1993 om samordning av vissa bestämmelser om upphovsrätt och närstående rättigheter avseende satellit-sändningar och vidaresändning via kabel [EGT L 248, 06.10.1993 s. 15, CELEX 31993L0083]). Regeringen delar därför utredningens bedömning att direktivet bör tolkas på så sätt att en part inte kan tvinga fram förhandling när det inte finns något intresse från motparten att ingå ett avtal. Bestämmelsernas grundläggande betydelse torde i stället ligga i att parterna i möjligaste mån ska medverka till att en överenskommelse nås när de väl förhandlar.

Bestämmelserna omfattar vidare endast förhandlingar om licensiering av rättigheter. Att det ska vara fråga om licensiering innebär att endast avtal om tillstånd att använda verk och andra skyddade prestationer omfattas. Avtal gällande andra rättigheter, t.ex. rätt till privatkopieringsersättning, faller alltså utanför bestämmelsernas tillämpningsområde. I dessa fall är det inte fråga om licensiering.

Några remissinstanser uppmärksammar frågan om hur kravet på ärligt uppsåt i förhandlingar bör komma till uttryck i lagtexten. Utredningen föreslår att förhandlingarna ska ske i enlighet med god affärssed. Flera användare menar att det kan skapa oklarheter att använda ett annat uttryck än det som finns i direktivet. Regeringen delar inte den bedömningen. I den engelska översättningen av direktivet används uttrycket *good faith*. I förhållande till detta framstår i och för sig varken ärligt uppsåt eller god affärssed som fullt tillfredsställande. Det senare är emellertid ett sedan tidigare etablerat begrepp och regeringen delar utredningens bedömning att detta därför är att föredra. Det bör dock – i ljuset av de synpunkter som lämnas av flera remissinstanser – understyrkas att begreppet ska tolkas direktivkonformt och att det därmed är direktivet och ytterst EU-domstolens tolkning av direktivet som är avgörande för tolkningen av begreppets innebörd i detta sammanhang.

Direktivet reglerar frågor om licensvillkor och ersättning. Licensvillkoren ska baseras på objektiva och icke-diskriminerande kriterier. Beträffande ersättningen anges att rättighetshavarna ska få skälig ersättning för användningen av rättigheterna och att tarifferna ska vara rimliga i förhållande till bland annat det ekonomiska handelsvärdet för användningen av rättigheterna (artikel 16.2). Krav som påminner om direktivets i dessa avseenden finns sedan tidigare på konkurrensrättens område. De har där – bl.a. i EU-domstolens praxis - utvecklats i anslutning till förbudet mot missbruk av dominerande ställning. Det betyder givetvis inte, vilket bl.a. *STIM* och *Copyswede* är inne på, att det är självklart att direktivets bestämmelser hämtar sin innebörd från konkurrensrätten. I direktivet anges att det inte påverkar konkurrensrättsliga bestämmelser (skäl 56). I grunden rör det sig alltså om två självständiga regelverk.

Av direktivet framgår inte uttryckligen till vem bestämmelserna om licensvillkor och ersättning riktar sig, dvs. i förhållande till vem av parterna, eller båda, bestämmelserna kan göras gällande. Att avsikten skulle vara att en kollektiv förvaltningsorganisation skulle kunna angripa ett ingånget avtal med påstående om att t.ex. den avtalade ersättningen är för låg framstår emellertid inte som sannolikt. Artikelns ordalydelse och förhållande till direktivet i övrigt talar också för att det enbart är fråga om skyldigheter för de kollektiva förvaltningsorganisationerna. Det är även den uppfattning som Europeiska kommissionen gett uttryck för vid de diskussioner som förts med medlemsstaterna om direktivets genomförande.

Bestämmelserna är tillämpliga när en kollektiv förvaltningsorganisation har ingått ett avtal med en användare. Direktivet förutser emellertid också att det ska vara möjligt att i domstol pröva föreslagna villkor (artikel 35). Bestämmelserna ska därför vara tillämpliga även på ensidiga åtgärder, som t.ex. erbjudande av tariffer och andra avtalsvillkor. I förhållande till utredningens förslag bör detta förtydligas.

Objektiva och icke-diskriminerande licensvillkor

Som konstateras ovan påminner direktivets krav på att licensvillkoren ska baseras på objektiva och icke-diskriminerande kriterier om det som gäller på konkurrensrättens område. Förbudet mot missbruk av dominerande ställning innebär, i likhet med direktivets bestämmelser, att vissa aktörer åläggs ett särskilt ansvar för sitt agerande på marknaden, bl.a. genom att de inte får tillämpa olika villkor för likvärdiga transaktioner (jfr 2 kap. 7 § konkurrenslagen [2008:579]). Även i detta fall anser regeringen att det finns anledning att utforma bestämmelserna som ett förbud.

I direktivet finns särskilda bestämmelser om licensiering av nya nättjänster. Bestämmelserna syftar till att organisationerna ska kunna ingå avtal om sådana tjänster utan att licensvillkoren ska bli vägledande för andra avtal. Avsikten är alltså att underlätta licensieringen av nya nättjänster där det ofta kan vara svårt att avgöra vad som utgör lämpliga licensvillkor. Som utredningen anger utgör dessa bestämmelser ett undantag från principen om icke-diskriminering. I direktivets olika

språkversioner finns skillnader som har betydelse för att avgöra undantagets närmare omfattning. Enligt de engelska, tyska och franska språkversionerna ska licensvillkor för nya typer av nättjänster inte vara vägledande för *andra nättjänster*, medan den svenska översättningen anger att de inte ska vara vägledande för *andra typer av nättjänster*. Enligt regeringens uppfattning finns det anledning att i detta avseende avvika från den svenska översättningen.

Ersättningsnivåer

Bestämmelserna om ersättning inleds med ett allmänt stadgande om att rättighetshavarna ska få skälig ersättning för användningen av rättigheterna. Därefter anges en ram för att bedöma nivån på tariffer för ensamrättigheter och rättigheter till ersättning. Bestämmelserna avser att reglera förhållandet mellan organisationerna och användarna. Som konstaterats innebär direktivet i denna del emellertid en ensidig skyldighet för organisationerna. Det som sägs om skälig ersättning bör därför förstås som en påminnelse om att detta är utgångspunkten för bestämmandet av ersättningen och inte en självständig reglering av en rätt till skälig ersättning för rättighetshavarna.

Enligt direktivet ska ersättningen bestämmas på sakliga grunder och stå i rimlig proportion till det ekonomiska värdet av den prestation som den kollektiva förvaltningsorganisationen tillhandahåller användaren. Hur det ekonomiska värdet av en prestation ska bestämmas anges förhållandevis detaljerat. Av direktivet framgår emellertid att även andra faktorer än de angivna kan ha betydelse för att bedöma det ekonomiska värdet. Det är alltså inte fråga om någon uttömmande uppräkningslista. Direktivet kräver endast att det ska finnas ett *rimligt* samband mellan ersättningen och tjänstens ekonomiska värde. Bestämmelserna ger alltså inte uttryck för att ett visst pris ska gälla, utan anger de yttre gränserna för den ersättning som kan begäras.

Även med de utgångspunkter som nu angetts är bestämmelserna om ersättning i viss mån oklara. Som några remissinstanser lyfter fram kan det antas att EU-domstolens tolkning kommer att få betydelse för deras tillämpning. Detta innebär emellertid inte att lagtexten ordagrant måste återge direktivets text. Det är enligt regeringens uppfattning tillräckligt att bestämmelserna anger att ersättningen ska vara rimlig. Ett sådant genomförande ger utrymme för att beakta de bedömningsfaktorer som anges i direktivet, liksom den framtida rättsutvecklingen.

Några remissinstanser anser att direktivets bestämmelser om ersättning och övriga villkor för licensiering bör gälla för privatkopieringsersättning. Beräkningsgrunderna för den ersättningen anges i upphovsrättslagen (26 l §). Näringsidkarna har rätt till nedsättning av ersättningen bl.a. om den är oskäligt hög. Regleringen av storleken på ersättningen förutsätts ske genom att marknadens parter – utifrån de kriterier som ställs upp i lagstiftningen – träffar avtal om den närmare ersättningsnivån. Om inte parterna på frivillig väg kan komma överens om nedsättning, finns det möjlighet att pröva frågan i domstol. Det finns inte något utrymme för att i detta lagstiftningsärende överväga andra förändringar av dessa bestämmelser än vad som kan anses följa av direktivet.

Som konstateras ovan omfattas förhandlingar om privatkopieringsersättning inte av direktivets bestämmelser om förhandlingar eftersom det inte är fråga om licensiering. Enligt regeringens uppfattning omfattas privatkopieringsersättningen inte heller av direktivets bestämmelser om licensvillkor och ersättningsnivåer. Av direktivet följer uttryckligen att det inte påverkar medlemsstaternas möjlighet att genom lagstiftning, reglering eller andra liknande specifika mekanismer fastställa denna ersättning (skäl 13). Inte heller omfattas andra ersättningar som inte kan bli föremål för licensiering och där storleken på ersättningen anges i lag, såsom följerrättsersättning och tilläggsersättning.

Att bestämmelserna om ersättning omfattar ensamrättigheter och rättigheter till ersättning innebär i praktiken att de omfattar ersättning som utgår för användning av verk och prestationer, t.ex. med licensavtal eller tvångslicens som grund. Direktivet tar alltså i denna del bara sikte på situationer där kollektiva förvaltningsorganisationer och användare förfogar över ersättningens storlek. Också dessa förhållanden bör förtydligas.

Krav på information om de kriterier som använts för att fastställa tariffer

En kollektiv förvaltningsorganisation ska informera användaren om de kriterier som använts för att fastställa tarifferna (artikel 16.2). Ett visst mått av transparens från de kollektiva förvaltningsorganisationernas sida underlättar naturligtvis för användare att bedöma om den begärda ersättningen uppfyller direktivets krav på att den ska stå i ett rimligt förhållande till det ekonomiska värdet av de tjänster som organisationen tillhandahåller. I förhållande till utredningens förslag bör det förtydligas att den kollektiva förvaltningsorganisationen ska upplysa om grunderna för beräkningen av ersättningen.

Licensförfrågningar

Kollektiva förvaltningsorganisationer ska vara skyldiga att besvara förfrågningar från användare. Skyldigheten innebär bl.a. att en kollektiv förvaltningsorganisation ska uppge vilken information som krävs för att organisationen ska kunna erbjuda en licens. När användaren försett organisationen med all relevant information ska organisationen antingen erbjuda licens eller ge användaren en motiverad förklaring till varför licens inte kan erbjudas (artikel 16.3). I förhållande till utredningens förslag bör det förtydligas att dessa skyldigheter är begränsade till licensförfrågningar.

En kollektiv förvaltningsorganisation ska också se till att användare kan kommunicera med den på elektronisk väg (artikel 16.4). Också bestämmelser av detta innehåll bör, som utredningen föreslår, tas in i den nya lagen.

Regeringens förslag: En användare som är skyldig att betala ersättning till en kollektiv förvaltningsorganisation för användning av verk eller andra skyddade prestationer ska vara skyldig att till organisationen lämna den information som är tillgänglig för användaren och som organisationen behöver för att inkassera, fördela och betala ut ersättningen till rättighetshavarna.

Om parterna inte har avtalat om när och i vilket format informationen ska lämnas, ska den lämnas på begäran av organisationen och i ett lämpligt format.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Rapporteringsskyldigheten enligt utredningens förslag omfattar dock även andra rättigheter än till verk och prestationer, men undantag görs för privatkopieringsersättningen, följerättsersättningen och tilläggsersättningen. Något krav på att användaren ska vara ersättningsskyldig i förhållande till den kollektiva förvaltningsorganisationen eller att redovisning ska ske på begäran föreslås inte. Enligt förslaget ska rapporteringen ske enligt i förväg fastställda eller överenskomma tidsangivelser och format (SOU 2015:47 s. 309–315).

Remissinstanserna: Användare och rättighetshavarorganisationer har skilda uppfattningar. Ett stort antal användare, däribland *Användargruppen*, *SKL* och *Sveriges Radio*, vill se begränsningar och förtydliganden av rapporteringsskyldigheten. Bland dessa framhåller några remissinstanser att det är svårt att rapportera om användningen av enskilda verk när rättigheter klareras genom avtalslicens. Rättighetshavarorganisationerna har i stort inte några större invändningar mot förslaget. *SAMI*, *SKAP* och *SFIR* ser dock svårigheter med att begränsa rapporteringsskyldigheten till information som är tillgänglig för användaren. *SAMI* ser också ett behov av att ålägga musikproducenter en informationskyldighet som går längre än direktivet.

Skälen för regeringens förslag

Nya bestämmelser om rapporteringsskyldighet för användare

Direktivet innehåller bestämmelser om rapporteringsskyldighet för användare (artikel 17). Användarna ska bl.a. förse kollektiva förvaltningsorganisationer med information om användningen av de rättigheter som organisationerna representerar. I svensk rätt finns det inte någon generell rapporteringsskyldighet för användare. I upphovsrättslagen finns emellertid särskilda bestämmelser om redovisningsskyldighet för den som ska betala privatkopieringsersättning, följerättsersättning eller tilläggsersättning. Direktivet ger medlemsstaterna visst handlingsutrymme i fråga om det närmare genomförandet av rapporteringsskyldigheten. Regeringen delar utredningens bedömning att de särskilda bestämmelserna i upphovsrättslagen bör gälla även fortsättningsvis och att nya bestämmelser bör införas för att reglera rapporteringsskyldigheten i övrigt.

En särskild fråga är, som *Epidemic Sound* pekar på, om rättighetshavarens förhållande till den kollektiva förvaltningsorganisationen har någon betydelse för rapporteringsskyldighetens omfattning. Bestämmelsernas syfte talar mot att rapporteringsskyldigheten skulle vara begränsad till rättighetshavare som organisationen företräder i egentlig bemärkelse. Information från användarna behövs för att de kollektiva förvaltningsorganisationerna ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt direktivet. Den information som ska lämnas är enligt artikel 17 den information som krävs för inkassering av rättighetsintäkterna och för fördelning och betalning av utestående belopp till rättighetshavarna. Direktivets bestämmelser om hur de kollektiva förvaltningsorganisationerna ska inkassera, fördela och betala ersättningen till rättighetshavarna gäller i förhållande till alla rättighetshavare, oavsett om de är medlemmar, anslutna på annat sätt eller utanförstående (artiklarna 11–13, jfr även avsnitt 13). Rapporteringsskyldigheten bör därför gälla i förhållande till alla rättighetshavare för vilkas räkning organisationen hanterar medel.

Rapporteringsskyldighetens omfattning

I andra språkversioner än den svenska begränsas rapporteringsskyldigheten till information som är tillgänglig för användaren. Regeringen delar utredningens bedömning att detta bör komma till uttryck i de bestämmelser som nu föreslås. I direktivet anges därutöver bl.a. att de uppgifter som krävs bör begränsas till vad som är rimligt och nödvändigt för att kollektiva förvaltningsorganisationer ska kunna utföra sin verksamhet (skäl 33). Ett flertal remissinstanser vill att också dessa begränsningar ska tas in i lagtexten. Det är enligt regeringens uppfattning tydligt att direktivet i gränsdragningsfrågor ger utrymme för att ta hänsyn också till intresset av att rapporteringsskyldigheten inte ska vara alltför betungande. Bestämmelserna bör utformas i linje med detta.

Hur rapporteringsskyldigheten ska fullgöras

Medlemsstaterna ska se till att rapporteringsskyldigheten fullgörs genom överenskomna eller i förväg fastställda tidsangivelser och format. Bestämmelser i dessa avseenden bör alltså införas. Som *Sveriges Radio* är inne på bör utgångspunkten vara att det parterna avtalat om i första hand bör gälla. Som utredningen lyfter fram omfattar dock rapporteringsskyldigheten även situationer där det inte finns något avtalsförhållande mellan organisationen och användaren, som kan vara fallet vid användning med stöd av tvångslicens. I likhet med vad som gäller för t.ex. underlag för beräkning av tilläggsersättning, bör informationen därför, om inte annat överenskommits mellan parterna, lämnas på begäran av organisationen.

16.1 Information till rättighetshavarna

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska vara skyldig att årligen göra information om rättighetsförvaltningen tillgänglig för alla rättighetshavare som organisationen tilldelat ersättning.

Om det i en kollektiv förvaltningsorganisation finns medlemsorganisationer som ansvarar för fördelningen av rättighetsintäkter till rättighetshavare, ska den kollektiva förvaltningsorganisationen i stället förse dessa med samma information. Medlemsorganisationen ska i sin tur svara för att fullgöra informationsskyldigheten gentemot rättighetshavarna.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens (SOU 2015:47 s. 316–320).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Medlemsstaterna ska se till att kollektiva förvaltningsorganisationer varje år tillhandahåller information till rättighetshavarna om förvaltningen av deras rättigheter. Information ska lämnas till alla rättighetshavare som organisationen tillskrivit rättighetsintäkter eller gjort utbetalningar till. Informationen ska innehålla uppgifter om tilldelning av ersättning, utbetalning av ersättning med fördelning på kategorier av rättigheter och typer av användning, tilldelning av ersättning som inte har betalats ut, avdrag för förvaltningsavgifter, övriga avdrag och den tid som den ersättningsgrundande användningen avser. Om rättighetshavaren har samtyckt till att organisationen använder hans eller hennes kontaktuppgifter, ska de också anges.

Om organisationen har medlemmar som är enheter som ansvarar för fördelningen, ska i stället dessa förse med samma information. Enheten ska därefter i sin tur uppfylla informationskyldigheten gentemot rättighetshavarna (artikel 18).

Bestämmelser om detta bör tas in i den nya lagen.

16.2 Information till andra kollektiva förvaltningsorganisationer

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation som förvaltar rättigheter enligt ett representationsavtal ska vara skyldig att årligen och på elektronisk väg göra information om rättighetsförvaltningen tillgänglig för den andra organisationen.

Utredningens förslag stämmer i sak överens med regeringens (SOU 2015:47 s. 320–321).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Medlemsstaterna ska se till att varje kollektiv förvaltningsorganisation som förvaltar rättigheter med stöd av ett representationsavtal minst en gång per år och på elektronisk väg gör viss närmare angiven information avseende rättighetsförvaltningen tillgänglig för den andra organisationen (artikel 19). Skyldigheten saknar motsvarighet i svensk rätt och bestämmelser av sådan innebörd bör, som utredningen föreslår, tas in i den nya lagen.

Direktivets reglering är enligt regeringens uppfattning tydlig såtillvida att det knappast finns något utrymme för att i nationell rätt – såsom *Bildupphovsrätt* föreslår – göra informationsskyldigheten beroende av om det framställts en begäran om information. Någon sådan begränsning bör därför inte införas. Som samma remissinstans pekar på skulle den särskilda informationsskyldigheten beträffande licenser som vägrats dock kunna bli relativt betungande om den också omfattade sådana situationer där organisationen regelmässigt nekar licens. Även om frågan om informationsskyldighetens omfattning ytterst är upp till EU-domstolen att avgöra, är det enligt regeringens uppfattning rimligt att utgå från att nekade licensförfrågningar som är av annat slag än representationsavtalet ingåtts för inte behöver anges. Sådana förfrågningar kan knappast vara av intresse för den andra organisationen.

16.3 Information om repertoar

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisationen ska vara skyldig att på begäran och på elektronisk väg lämna viss information om sin förvaltning till rättighetshavare, användare och andra kollektiva förvaltningsorganisationer med vilka organisationen ingått representationsavtal.

Organisationen får dock vägra att lämna ut uppgifterna om det inte av begäran framgår att den som begär uppgifterna har behov av dessa.

Utredningens förslag stämmer i huvudsak överens med regeringens, men innehåller inte något undantag från skyldigheten att lämna information (SOU 2015:47 s. 322–324).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Medlemsstaterna ska se till att en kollektiv förvaltningsorganisation elektroniskt tillhandahåller rättighetshavare, användare och andra kollektiva förvaltningsorganisationer som den har ingått representationsavtal med viss information om sin förvaltning. Utlämnande behöver dock enbart ske efter en vederbörligt motiverad begäran från någon som tillhör en av de nyss nämnda kategorierna. Den information som ska lämnas är bl.a. uppgifter om de verk och andra skyddade prestationer som organisationen förvaltar, dvs. organisationens repertoar (artikel 20). Som utredningen anger innebär detta bl.a. att verk och prestationer som berörs av en avtalslicens utsträckta verkan inte omfattas.

Om organisationens förvaltning är omfattande, får informationen om verk och andra prestationer begränsas till typer av verk och andra prestationer. Skyldigheterna saknar motsvarighet i svensk rätt och sådana bestämmelser bör alltså införas i lagen.

STIM anför att det bör klargöras att organisationerna har möjlighet att ta ut en administrativ avgift för tillhandahållande av informationen, bl.a. i syfte att motverka missbruk och för att hålla kostnaderna nere. Även *Dramatikerförbundet* uttrycker en oro för missbruk av möjligheten att begära ut uppgifter. Av direktivet framgår att det bör vara upp till nationell rätt att avgöra frågan om och i vilken mån rimliga avgifter kan tas ut för tillhandahållande av informationen (skäl 35). Någon sådan reglering föreslås inte av utredningen. En avgift skulle kunna avhålla t.ex. enskilda rättsinnehavare från att begära ut information som de har behov och intresse av, vilket enligt regeringens uppfattning vore olyckligt. Det bör därför inte införas någon sådan möjlighet.

Regeringen delar samtidigt uppfattningen att det är viktigt att bestämmelserna om rätt till insyn inte blir föremål för missbruk och därmed leder till omotiverade kostnader för rättighetshavarna. Enligt direktivet gäller skyldigheten att lämna ut efterfrågade uppgifter bara om det gjorts en vederbörligt motiverad begäran. I detta ligger enligt regeringens uppfattning att det av begäran ska framgå att det finns ett reellt behov av att ta del av uppgifterna. Det torde därmed finnas utrymme för organisationerna att vägra lämna ut uppgifter i en missbrukssituation. Detta bör komma till uttryck i lagtexten.

16.4 Information till allmänheten

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska vara skyldig att på sin webbplats hålla viss information tillgänglig för allmänheten.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens (SOU 2015:47 s. 330–332).

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Enligt direktivet ska kollektiva förvaltningsorganisationer tillhandahålla också allmänheten viss information (artikel 21.1). Informationen ska offentliggöras på organisationens webbplats och hållas uppdaterad (artikel 21.2).

Den information som kollektiva förvaltningsorganisationer ska offentliggöra avser bl.a. sådan information som vissa organisationer redan i dag ger in till Bolagsverket. Hit hör t.ex. information om organisationens styrelse och stadga. Också information om utövandet av själva rättighetsförvaltningen ska offentliggöras. I denna del handlar det t.ex. om uppgifter om vilka principer organisationen tillämpar för fördelning av ersättningen och för förvaltningsavgifter. Som utredningen föreslår bör bestämmelser om detta tas in i den nya lagen.

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska vara skyldig att varje år upprätta en insynsrapport med det innehåll som framgår av bilagan till direktivet. En del av informationen ska granskas av minst en auktoriserad eller godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag. En granskningsrapport och eventuella förbehåll till denna ska återges i insynsrapporten.

Insynsrapporten ska hållas tillgänglig på organisationens webbplats inom åtta månader från utgången av det räkenskapsår den avser och därefter under en tid av minst fem år.

Stämman ska utse och entlediga den revisor som granskar insynsrapporten.

Kravet på att upprätta en insynsrapport ska inte gälla om informationen lämnas i en årsredovisning, under förutsättning att årsredovisningen granskas av en auktoriserad eller godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag. Revisionsberättelsen ska i sådana fall hållas tillgängliga på organisationens webbplats på motsvarande sätt som insynsrapporten.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår inte att skyldigheten att upprätta en insynsrapport kan fullgöras genom att uppgifterna tas in i en årsredovisning. Registrerade revisionsbolag ges inte möjlighet att granska rapporten. Revisorn kan enligt utredningens förslag också utses av annan än stämman (SOU 2015:47 s. 336–341).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning. *Revisorsnämnden* anser att utredningens förslag kan leda till att samma information redovisas både i den årliga insynsrapporten och i årsredovisningen och granskas av två olika revisorer. Nämnden väcker därför frågan om det inte bör vara möjligt för den som är skyldig att upprätta årsredovisning att, helt eller delvis, lämna informationen i årsredovisningen i stället för i insynsrapporten. Nämnden anser också att utgångspunkten bör vara att den revisor som granskar årsredovisningen också bör granska insynsrapporten.

Skälen för regeringens förslag

Krav på insynsrapport

Kollektiva förvaltningsorganisationer ska varje år offentliggöra en insynsrapport (artikel 22). Vad rapporten ska innehålla anges i en bilaga till direktivet. Av bilagan framgår bl.a. att rapporten ska innehålla balansräkning eller redovisning av tillgångar och skulder, en specificerad resultaträkning samt en kassaflödesanalys. Vidare ska en rapport om verksamheten under räkenskapsåret lämnas. Denna information ska alltså ha en struktur och ett innehåll som liknar den i en årsredovisning enligt årsredovisningslagen (1995:1554). Det uppställs också preciserade krav på information som knyter an till olika delar av organisationens rättighetsförvaltning. Det gäller bl.a. redovisning av inkasserade medel, kost-

nader för rättighetsförvaltningen och andra tjänster som organisationen tillhandahåller rättighetshavarna, utestående medel till rättighetshavarna och förhållandet till andra kollektiva förvaltningsorganisationer. Det bör alltså införas bestämmelser om att kollektiva förvaltningsorganisationer som utgångspunkt ska upprätta en insynsrapport i enlighet med det som föreskrivs i direktivet. De uppgifter insynsrapporten ska innehålla är relativt omfattande. I lagen bör det därför hänvisas till bilagan. Hänvisningen till bilagan till direktivet är statisk och avser en viss angiven lydelse. Denna hänvisningsteknik har valts eftersom ändringar i direktivet bör föranleda överväganden av lagstiftaren om huruvida lagtexten behöver ändras.

Som utgångspunkt torde gälla att alla kollektiva förvaltningsorganisationer tillhör kretsen av bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen (1999:1078). Däremot är alla kollektiva förvaltningsorganisationer inte nödvändigtvis skyldiga att avsluta sin bokföring med en årsredovisning. Enligt 6 kap. 1 § bokföringslagen är aktiebolag och ekonomiska föreningar alltid skyldiga att upprätta årsredovisning. Något generellt krav på att upprätta årsredovisning ställs inte på ideella föreningar. De kan dock omfattas av den skyldighet att upprätta årsredovisning som gäller för alla företag som överstiger vissa gränsvärden avseende antalet anställda, tillgångar och omsättning (6 kap. 1 § 6 bokföringslagen).

Som *Revisorsnämnden* är inne på skulle det underlätta för de kollektiva förvaltningsorganisationerna om samma information inte behöver lämnas både i en årsredovisning och på annat sätt. Direktivet avser inte heller att hindra att den information som ska finnas i insynsrapporten offentliggörs i ett och samma dokument, t.ex. som en del av årsredovisningen (skäl 36). Det betyder att den del av informationen som har sin motsvarighet i t.ex. årsredovisningen kan lämnas där och resten i en särskild rapport. En sådan lösning är lämplig särskilt för aktiebolag och ekonomiska föreningar som i årsredovisningen redan måste offentliggöra en del av den information som omfattas av bilagan. Även andra kollektiva förvaltningsorganisationer bör emellertid kunna redovisa informationen på detta sätt. Alla organisationer som redovisar den information insynsrapporten ska innehålla i en årsredovisning bör alltså ha möjlighet att hänvisa till denna.

Revisorsgranskning

Granskningen av insynsrapporten ska utföras av en eller flera personer med lagstadgad behörighet att utföra revision i enlighet med det s.k. revisorsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG av den 17 maj 2006 om lagstadgad revision av årsbokslut och sammanställd redovisning och om ändring av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG samt om upphävande av rådets direktiv 84/253/EEG direktiv 2006/43/EG [EGT L 157, 9.6.2006, s. 87, CELEX 32006L0043]). Som *Revisorsnämnden* framhåller utgörs denna krets i Sverige av auktoriserade och godkända revisorer samt registrerade revisionsbolag. Att även registrerade revisionsbolag kan komma i fråga bör framgå uttryckligen.

I direktivet ställs också krav på hur revisorn ska utses (artikel 8.8). Utgångspunkten är att stämman ska utse revisorn. Om revisorns

Prop. 2015/16:181 oberoende i förhållande till de personer som leder verksamheten kan garanteras, får medlemsstaterna dock tillåta att revisorn utses på annat sätt. Frågan är emellertid om det finns anledning att utnyttja denna möjlighet.

Som Revisorsnämnden är inne på underlättar det om det är möjligt att anlita samma revisor enligt den nya lagen och annan lagstiftning. I de fall en kollektiv förvaltningsorganisation är skyldig att utse revisor enligt annan lagstiftning varierar kraven på hur revisorn ska utses. I ett aktiebolag ska minst en revisor utses av bolagsstämman. När en revisor utses enligt revisionslagen (1999:1079) finns dock inte något krav på att det ska ske vid en stämma. Också föreningslagen ger möjlighet att låta annan än stämman utse revisorn. Stämman kan emellertid utse revisor också enligt föreningslagen och revisionslagen. Samma revisor kan alltså fullgöra skyldigheter enligt både den nya lagen och annan lagstiftning, även om det inte införs några särskilda bestämmelser om detta. Det finns därför inte någon anledning att föreslå att det införs en möjlighet att utse revisorn på annat sätt än genom ett stämmobeslut.

När det gäller granskningsuppgifterna föreslår utredningen att räkenskapsinformationen ska granskas och att en granskningsberättelse ska återges i insynsrapporten. Revisorsnämnden efterlyser ett förtydligande av om informationen ska revideras eller endast granskas på annat sätt. Regeringen konstaterar för sin del att direktivet inte närmare reglerar hur granskningen ska utföras. Det finns alltså inte anledning att förutsätta att kraven skulle motsvara det som gäller för en revisionsberättelse enligt annan lagstiftning. För att tjäna syftet att kontrollera att rättighetshavarnas intresse av insyn tillgodoses torde dock granskningen som minst behöva omfatta att rapporten överensstämmer med lagens krav på information och att lämnad information är rättvisande. Mot den bakgrunden är det lämpligt att uppställa ett krav på att en granskningsrapport ska återges i insynsrapporten.

Godkännande och offentliggörande

Stämman ska godkänna insynsrapporten (artikel 8.5). I uttrycket godkänna torde ligga att stämman ska ta ställning till om rapporten är riktig. Insynsrapporten ska också offentliggöras genom att hållas tillgänglig på den kollektiva förvaltningsorganisationens webbplats inom viss tid och under minst fem år. I lagen bör det införas bestämmelser i dessa avseenden.

17 Gränsöverskridande licensiering

17.1 Ett särskilt regelverk för gränsöverskridande licensiering av musik

<p>Regeringens förslag: Särskilda bestämmelser införs som ska gälla för gränsöverskridande licensiering av närrättigheter till musikaliska verk. Bestämmelserna ska inte gälla för licensiering av musikaliska</p>

verk i notform. Undantag ska också göras för licensiering av näträttigheter till musik med anknytning till ett radio- eller tv-program.

Prop. 2015/16:181

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (SOU 2015:47 s. 353–363).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning. *SFIR* påpekar att användandet av begreppet näträttigheter kan ge intryck av att en ny särskild rättighet tillskapats och att detta avviker från grundprincipen om upphovsrättens teknikoberoende.

Skälen för regeringens förslag

Tillämpningsområdet

I direktivets tredje avdelning finns bestämmelser om gränsöverskridande licensiering av musik. Medlemsstaterna ska se till att de kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade på deras territorium uppfyller de krav som anges i bestämmelserna när de utfärdar gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk (artikel 23).

Med gränsöverskridande licens avses en licens som täcker fler än en medlemsstats territorium, dvs. en licens som möjliggör utnyttjande i två eller flera EES-länder (artikel 3 m). En definition med denna innebörd bör, som utredningen föreslår, tas in i lagen.

Med näträttigheter till musikaliska verk avses rättigheter som en upphovsman har till ett musikaliskt verk enligt artiklarna 2 och 3 i direktivet om upphovsrätten i informationssamhället (direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället [EGT L 167, 22.6.2001 s. 10, CELEX 32001L0029]) och som krävs för att kunna tillhandahålla en nättjänst (artikel 3 n). Utredningen föreslår att även detta begrepp – på samma sätt som i direktivet – definieras i lagen. Regeringen delar utredningens bedömning av behovet av en definition. Eftersom det föreslås en särskild och helt ny lag för att genomföra direktivet framstår det enligt regeringens uppfattning inte som problematiskt att begreppet inte är teknikoberoende. Av samma skäl kan regeringen inte se någon risk för att det skulle ge intryck av att det tillskapats en ny fristående, upphovsrättslig, rättighet.

Bestämmelserna ska gälla för förvaltningen av de rättigheter som tillkommer upphovsmän till musikaliska verk och inte i förhållande till andra rättigheter som aktualiseras vid musikanvändning. Däremot ska de vara tillämpliga oavsett om musiken är avsedd att utnyttjas självständigt eller om den ingår i t.ex. en film (jfr skäl 40). Enligt direktivet ska även sådan text som åtföljer musiken omfattas. Enligt upphovsrättslagen utgör text och musik två i förhållande till varandra självständiga verk; det förra ett litterärt verk och det senare ett musikaliskt verk. En reglering som endast omfattar musikaliska verk skulle därför inte gälla i förhållande till licensiering av de rättigheter som tillkommer textförfattare. I förhållande till utredningens förslag bör det därför tydliggöras i definitionen att också

Prop. 2015/16:181 den tillhörande texten omfattas. I enlighet med vad utredningen föreslår bör musikaliska verk i notform uttryckligen undantas från de nya reglernas tillämpningsområde.

I artikel 32 görs undantag från de aktuella bestämmelserna när det gäller viss licensiering av musik som ingår i radio- och tv-program. Det handlar om avtal om näträttigheter som krävs för att kunna göra ett sådant program tillgängligt via internet samtidigt som, eller efter, en ursprunglig tv-utsändning. Undantaget omfattar också visst kompletterande material till sådana program. Ett undantag med denna innebörd bör tas in de bestämmelser som reglerar tillämpningsområdet för bestämmelserna om gränsöverskridande licensiering.

Förhållandet till direktivets övriga bestämmelser

Bestämmelserna om gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musik gäller enbart för den verksamheten. Om en kollektiv förvaltningsorganisation ägnar sig också åt annan kollektiv förvaltning, gäller alltså enbart de allmänna bestämmelserna i den nya lagen för den andra verksamheten. De allmänna bestämmelserna ska dock som utgångspunkt gälla också för den gränsöverskridande licensieringen. Som utredningen påpekar kompletterar alltså bestämmelserna om gränsöverskridande licensiering av musik de allmänna bestämmelserna. I några avseenden tangerar bestämmelserna också varandra. Ett exempel på det är den rapporteringsskyldighet för användare som följer av artikel 17 respektive artikel 27. I sådana fall ska det som sägs i tredje avdelningen gälla framför de allmänna bestämmelserna. Detta förhållande bör komma till uttryck i lagtexten.

17.2 Förmåga att hantera repertoaren

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska vara skyldig att för varje EES-land som förvaltningen omfattar kunna ange de verk som förvaltas och, i förhållande till varje sådant verk, de rättigheter som förvaltas och de rättighetshavare som företräds. Uppgifterna ska hanteras elektroniskt.

Organisationen ska använda lämpliga särskiljande beteckningar för de rättighetshavare som företräds och de verk som förvaltas.

Organisationen ska ha lämpliga rutiner för att säkerställa att uppgifterna är förenliga med motsvarande uppgifter som finns hos andra kollektiva förvaltningsorganisationer.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (SOU 2015:47 s. 363–366).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning. *SFIR* menar dock att organisationerna riskerar att åläggas en alltför tung administrativ börda.

Skälen för regeringens förslag: Enligt direktivet ska medlemsstaterna se till att de kollektiva förvaltningsorganisationer som utfärdar gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk har tillräckliga resurser för en effektiv och transparent elektronisk hantering

av de uppgifter som behövs för förvaltningen av licenserna. Organisationerna ska kunna identifiera sin repertoar och ha förmåga att övervaka hur den används. De ska också kunna hantera fakturering av användare, inkassering från användare och fördelning av utestående belopp till rättighetshavarna (artikel 24.1). Organisationen ska i detta syfte uppfylla åtminstone vissa närmare angivna villkor (artikel 24.2).

Villkoren avser organisationens förmåga att elektroniskt hantera rättigheterna. I praktiken handlar det alltså om att organisationen ska ha en viss databaskapacitet. I detta ingår att organisationen ska ha förmåga att identifiera sin repertoar, men även att vissa tekniska lösningar ska användas. I det senare fallet handlar det om att organisationen ska använda unika beteckningar för att kunna identifiera rättighetshavare och verk (artikel 24.1 c) och lämpliga lösningar för att kunna åtgärda felaktigheter i repertoaren (artikel 24.1 d).

Som utredningen föreslår bör direktivet i denna del genomföras genom bestämmelser som innebär att de organisationer som utfärdar gränsöverskridande licenser ska uppfylla de krav som anges i artikel 24. Något alternativt genomförande, som tillgodoser de synpunkter *SFIR* lämnar, finns det inte utrymme för.

När det gäller förhållandet mellan artikel 24.1 och 24.2 är det tydligt att den allmänt hållna texten i artikel 24.1 inte har någon självständig betydelse utöver att tydliggöra att hanteringen enligt artikel 24.2 ska ske på elektronisk väg. I artikel 24.2 anges nämligen de krav som en organisation åtminstone ska möta för att ha uppfyllt sina skyldigheter. I förhållande till utredningens förslag bör det därför tydliggöras att de krav som organisationerna ska uppfylla endast är de specifika krav som anges i artikel 24.2.

I den svenska översättningen av artikel 24.2 anges att organisationen är skyldig att agera på visst sätt för att rätta felaktiga uppgifter om repertoaren hos en annan kollektiv förvaltningsorganisation. Av den engelska språkversionen är det emellertid uppenbart att bestämmelserna ålägger organisationerna att inrätta sin hantering av de elektroniska uppgifterna på ett sådant sätt att felaktiga uppgifter snabbt och effektivt kan rättas till. På samma sätt som övriga bestämmelser i artikel 24.2 handlar det alltså även i detta fall om att organisationen ska ha viss förmåga att hantera rättighetsförvaltningen. Även detta bör förtydligas.

17.3 Insyn i repertoaren

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska vara skyldig att på begäran av en leverantör av en nättjänst, en rättighetshavare eller en annan kollektiv förvaltningsorganisation lämna uppgifter om de verk och de rättigheter som organisationen förvaltar och de EES-länder förvaltningen omfattar. Uppgifterna ska lämnas på elektronisk väg.

Organisationen ska få vägra att lämna ut uppgifterna om det inte av begäran framgår att den som begär uppgifterna har behov av dem.

Organisationen ska få vidta rimliga åtgärder för att säkerställa att uppgifterna inte förvanskas och för att kontrollera hur uppgifterna

återanvänds. Organisationen ska även få vidta rimliga åtgärder för att skydda kommersiellt känsliga uppgifter.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (SOU 2015:47 s. 366–368).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: I direktivet finns bestämmelser som avser att garantera att berörda leverantörer av nättjänster, rättighetshavare och andra kollektiva förvaltningsorganisationer får tillgång till uppgifter om repertoaren hos de kollektiva förvaltningsorganisationer som utfärdar gränsöverskridande licenser. Organisationen ska lämna uppgift om repertoaren efter en vederbörligt motiverad begäran från den som tillhör någon av dessa kategorier (artikel 25.1). Organisationen ska kunna vidta rimliga åtgärder för att vid behov skydda uppgifternas korrekthet och integritet, kontrollera deras återanvändning och skydda kommersiellt känslig information (artikel 25.2). Som utredningen konstaterar saknas sådana bestämmelser i svensk rätt och direktivet bör alltså genomföras genom att sådana nu införs.

På samma sätt som gäller rapporteringsskyldigheten för övrig kollektiv förvaltning, och mot bakgrund av vad bl.a. *STIM* anför i frågan, bör bestämmelserna utformas så att det är möjligt att undvika att de missbrukas (se avsnitt 16.3).

17.4 Rättelse av felaktiga uppgifter m.m.

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska vara skyldig att ha rutiner som gör det möjligt för leverantörer av nättjänster, för rättighetshavare och för andra kollektiva förvaltningsorganisationer att begära rättelse av en uppgift om den gränsöverskridande repertoaren. Om det av en sådan begäran framgår att en uppgift är felaktig, ska organisationen rätta uppgiften utan onödigt dröjsmål.

Organisationen ska också ha lämpliga rutiner för att säkerställa att rättighetshavare, vars rättigheter organisationen förvaltar, på elektronisk väg kan lämna information om de verk och rättigheter samt de EES-länder som förvaltningen ska omfatta.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens (SOU 2015:47 s. 368–371).

Remissinstanserna: Remissinstanser tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Medlemsstaterna ska se till att organisationerna har inrättat förfaranden som ger rättighetshavare, andra organisationer och leverantörer av nättjänster möjlighet att begära att felaktiga uppgifter om den gränsöverskridande repertoaren rättas till. Om invändningarna är tillräckligt underbyggda, ska organisationen rätta uppgifterna (artikel 26.1).

Organisationerna ska vidare ge de rättighetshavare vars rättigheter den förvaltar möjlighet att på elektronisk väg lämna information om de verk och rättigheter de ger tillstånd att förvalta och för vilka territorier tillståndet gäller. Detta ska gälla oavsett om det rör sig om rättighetshavare som är medlemmar i organisationen eller om organisationen på annan grund företräder dem vid avtal om gränsöverskridande licenser. Undantag görs endast för det fall organisationen företräder en annan organisations medlemmar och organisationerna kommit överens om någonting annat (artikel 26.2). Syftet med bestämmelserna är att säkerställa att uppgifterna om den gränsöverskridande repertoaren är så korrekta som möjligt och att felaktigheter rättas till kontinuerligt och utan dröjsmål (skäl 42). Som utredningen föreslår bör bestämmelser som motsvarar direktivets införas.

17.5 Övervakning, rapportering och fakturering

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation som har ingått ett licensavtal med en leverantör av en nättjänst ska vara skyldig att kontrollera hur de rättigheter som omfattas av avtalet används. Leverantören ska vara skyldig att lämna uppgifter om användningen av de verk som omfattas av avtalet till organisationen.

Organisationen ska ge leverantören möjlighet att lämna uppgifter genom en lämplig elektronisk rapporteringsmetod. Om en erbjuden rapporteringsmetod följer en etablerad internationell standard, ska denna användas, om inte parterna kommer överens om annat.

Organisationen ska vidare fakturera en leverantör av en nättjänst så snart som det är möjligt. En lämplig elektronisk faktureringsmetod ska användas. Om det är möjligt med hänsyn till de uppgifter leverantören har lämnat till organisationen, ska fakturan innehålla uppgifter om hur berörda verk och rättigheter har använts.

Organisationen ska ha lämpliga rutiner för att säkerställa att leverantören kan invända mot fakturans riktighet.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (SOU 2015:47 s. 371–374).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning. *Spotify* menar dock att det bör klargöras att rapporteringsskyldigheten, i likhet med den allmänna rapporteringsskyldigheten enligt artikel 17, endast gäller uppgifter som är tillgängliga för användaren.

Skälen för regeringens förslag: Kollektiva förvaltningsorganisationer som utfärdar gränsöverskridande licenser ska övervaka den användning som sker med stöd av en sådan licens. Särskilda krav ställs vidare på organisationernas fakturering av användare och på användarnas rapportering till organisationerna.

När det gäller övervakning ska medlemsstaterna se till att en kollektiv förvaltningsorganisation övervakar hur de närrättigheter som den representerar används av de leverantörer som erhållit en licens (artikel 27.1).

I fråga om rapportering ska organisationerna ge leverantörerna av nättjänster möjlighet att på elektronisk väg rapportera den faktiska användningen av näträttigheter och leverantörerna ska på ett korrekt sätt rapportera om användningen. Organisationen ska ge leverantören möjlighet att använda minst en rapporteringsmetod som följer frivilliga branschnormer eller branschförfaranden som har tagits fram på internationell nivå eller unionsnivå för elektronisk utväxling av sådana uppgifter. Enligt direktivet ska organisationen få vägra att godta rapporter från leverantörer i ett godtyckligt format, om organisationen erbjudit möjlighet att rapportera med användning av en branschnorm (artikel 27.2).

Bestämmelserna om fakturering anger att organisationen ska fakturera leverantörerna på elektronisk väg och att leverantörerna ska ges möjlighet att använda åtminstone ett format som följer frivilliga branschnormer eller branschförfaranden som har tagits fram på internationell nivå eller unionsnivå. Fakturan ska innehålla uppgifter om de verk och rättigheter som licensierats och motsvarande faktiska användning, i den utsträckning det är möjligt på grundval av den information som leverantören av nättjänster lämnat och det format som använts för att lämna informationen. En leverantör av nättjänster får inte vägra att godta fakturan på grund av fakturans format om organisationen följer en branschnorm (artikel 27.3). Organisationen ska vidare fakturera leverantören korrekt och utan dröjsmål efter det att den faktiska användningen av rättigheterna rapporterats. Undantag görs för det fall detta inte är möjligt av skäl som kan tillskrivas leverantören (artikel 27.4). Slutligen ska den kollektiva förvaltningsorganisationen ge leverantören tillgång till lämpliga förfaranden för att ifrågasätta fakturans riktighet, inbegripet när leverantören av nättjänster erhåller fakturor från en eller flera kollektiva förvaltningsorganisationer för samma näträttigheter till samma musikaliska verk (artikel 27.5).

Som utredningen föreslår bör bestämmelser som motsvarar direktivets tas in i lagen. I anledning av vad *Spotify* anför om att rapporterings-skyldigheten endast borde omfatta sådana uppgifter som leverantören har tillgång till kan regeringen konstatera att den aktuella bestämmelsen, till skillnad från artikel 17, inte innehåller någon sådan begränsning. Den svenska lagtexten bör i detta avseende utformas på samma sätt som bestämmelsen i direktivet. Det bör dock framhållas att direktivets ordning torde förutsätta att användaren, med utgångspunkt från de uppgifter om repertoaren den kollektiva förvaltningsorganisationen är skyldig att ha, har möjlighet att lämna fullständiga uppgifter om den faktiska användningen (jfr avsnitt 17.2).

17.6 Fördelning till rättighetshavare

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska vara skyldig att, efter att leverantören rapporterat om användningen, fördela ersättningen till rättighetshavarna så snart som det är möjligt.

I samband med utbetalningen ska organisationen lämna uppgifter till rättighetshavaren om användningen och den ersättning som betalas ut.

För ersättning för utnyttjande av rättigheter som organisationen förvaltar med stöd av ett representationsavtal ska utbetalning och information i stället lämnas till den andra organisationen, om inte annat avtalas.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens (SOU 2015:47 s. 374–377).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Medlemsstaterna ska se till att en kollektiv förvaltningsorganisation som utfärdar gränsöverskridande licenser fördelar utestående belopp från sådana licenser till rättighetshavarna korrekt och utan dröjsmål efter det att den faktiska användningen av verk har rapporterats. Undantag görs för det fall detta inte är möjligt av skäl som kan tillskrivas leverantören av nättjänster (artikel 28.1).

I samband med utbetalningen ska leverantören också lämna viss information till rättighetshavaren. Informationen ska åtminstone bestå av uppgifter om under vilken tidsperiod användningen som ersättningen grundas på har ägt rum och de territorier där användning har skett. För varje rättighet ska organisationen redogöra för de belopp som har inkasserats, vilka avdrag som har gjorts och de belopp som har betalats ut. Motsvarande uppdelning ska göras på var och en av de leverantörer av nättjänster som ersättningen kommer från (artikel 28.2).

För rättigheter som en organisation förvaltar med stöd av ett representationsavtal gäller särskilda bestämmelser. I dessa fall ska skyldigheten gälla i förhållande till den andra organisationen. Den andra organisationen ska i sin tur fördela ersättningen och lämna informationen till rättighetshavarna. Organisationerna ska dock kunna avtala om att den organisation som ingått avtalet med leverantören ska fullgöra skyldigheterna enligt bestämmelserna också i förhållande till dessa rättighetshavare.

Som utredningen föreslår bör bestämmelser av detta innehåll nu införas.

17.7 Representationsavtal

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska inte genom ett representationsavtal kunna ge en annan kollektiv förvaltningsorganisation ensamrätt att förvalta rättigheter.

En organisation som överlåter till en annan organisation att förvalta rättigheter ska vara skyldig att underrätta de rättighetshavare som berörs av förvaltningen om avtalets huvudsakliga innehåll. Om organisationen har medlemmar som företräder rättighetshavare, ska också dessa underrättas.

Den organisation till vilken förvaltningsuppdraget överläts ska vara skyldig att underrätta den andra organisationen om de licensavtal som ingås och de huvudsakliga villkoren för dessa.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (SOU 2015:47 s. 377–380).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Direktivet innehåller särskilda bestämmelser om representationsavtal vid gränsöverskridande licensiering av musik.

Ett sådant representationsavtal får inte vara exklusivt till sin karaktär. Det innebär att den överlåtande organisationen inte får ge den organisation till vilken repertoaren överläts ensamrätt att förvalta rättigheterna. En kollektiv förvaltningsorganisation som inte själv utfärdar gränsöverskridande licenser ska alltså kunna överlåta detta till flera andra organisationer. Syftet bakom bestämmelserna är bl.a. att öka valfriheten för leverantörer av nättjänster (skäl 44). De rättighetshavare, vars rättigheter förvaltas av en annan organisation än den egna, får inte diskrimineras i samband med förvaltningen (artikel 29.1).

Direktivet innehåller också bestämmelser om visst informationsutbyte i samband med att representationsavtal ingås. Den organisation som överlåter till en annan organisation att ingå avtal ska underrätta sina medlemmar om detta och om avtalets huvudsakliga innehåll (artikel 29.2). Den organisation som tagit emot uppdraget ska underrätta den överlåtande organisationen om de huvudsakliga villkoren för licensieringen. Hit hör frågor om vilka utnyttjanden som kan komma i fråga, bestämmelser som hör samman med eller påverkar licensavgiften, licensens löptid, redovisningsperioderna och de territorier som omfattas (artikel 29.3).

Svensk rätt innehåller inte några särskilda regler i nu aktuella avseenden. Sådana bestämmelser bör därför, som utredningen föreslår, nu införas. Kravet på icke-diskriminering i artikel 29.1 motsvarar dock det som gäller för representationsavtal i allmänhet enligt artikel 14 och som föreslås ska införas i lagen (se avsnitt 14). Några ytterligare bestämmelser i detta avseende är alltså inte nödvändiga.

När det gäller den information som ska lämnas av den organisation som erhåller uppdraget att förvalta rättigheterna är direktivets ordalydelse inte helt entydig. En möjlig tolkning är att det är fråga om en generell information om de licensavtal som kan komma att ingås. En annan möjlighet är att direktivet föreskriver en skyldighet att informera den överlåtande organisationen i samband med att ett nytt licensavtal ingås, dvs. vid varje sådant tillfälle. Utredningen berör inte frågan närmare och inte heller remissinstanserna lämnar några synpunkter i denna del. Den exemplifiering som görs i direktivet beträffande de uppgifter som informationen ska omfatta rör dock förhållanden som kan variera mellan olika licensavtal. Det gäller bl.a. licensens löptid och de territorier som omfattas. Enligt regeringens uppfattning kan informationsskyldigheten därför knappast förstås på annat sätt än att den gäller i förhållande till varje licensavtal som ska ingås. En sådan ordning torde också vara en förutsättning för att den överlåtande organisationen fullt ut ska kunna ta tillvara sina medlemmars intressen. I förhållande till utredningens förslag bör det därför tydliggöras att skyldigheten gäller i förhållande till varje nytt licensavtal. När det gäller de uppgifter som ska lämnas är det tydligt att vad som anges i direktivet endast är en

17.8 Representationstvång

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation som förvaltar rättigheter med stöd representationsavtal ska vara skyldig att på begäran av en annan kollektiv förvaltningsorganisation ingå ett sådant avtal också avseende de motsvarande rättigheter den organisationen förvaltar. Detta ska inte gälla om den begärande organisationen själv ingår avtal om gränsöverskridande licens.

En sådan begäran ska besvaras skriftligen och utan onödigt dröjsmål. Den ersättning organisationen begär för förvaltningen ska vara skälig och får inte överstiga de kostnader för förvaltningen som uppkommer till följd av denna.

Den organisation som begär att få ingå ett representationsavtal ska tillhandahålla den organisation som ska förvalta rättigheterna de uppgifter om dessa som krävs för att gränsöverskridande licenser ska kunna tillhandahållas. Om uppgifterna är ofullständiga, får den förvaltande organisationen avhjälpa dessa på den andra organisationens bekostnad eller avstå från att förvalta de rättigheter som berörs av bristerna.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens (SOU 2015:47 s. 380–384).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Direktivet föreskriver en skyldighet att under vissa förutsättningar ingå ett representationsavtal och reglerar vad som i så fall ska gälla mellan organisationerna (artikel 30).

Skyldigheten innebär att en organisation som redan ingått representationsavtal om att förvalta en annan organisations gränsöverskridande repertoar inte får neka en annan organisation att representera också de rättigheter den organisationen förvaltar. Skyldigheten gäller bara om begäran avser samma kategori av närrättigheter som tidigare representationsavtal. En ytterligare förutsättning är att den begärande organisationen inte själv ingår avtal om gränsöverskridande licens (artikel 30.1).

Den organisation som får en begäran om ett sådant avtal ska besvara frågan skriftligen och utan onödigt dröjsmål (artikel 30.2). Organisationen ska också vara skyldig att förvalta den upplåtta repertoaren på samma villkor som den tillämpar på förvaltningen av sin egen repertoar (artikel 30.3). Den andra organisationens repertoar ska också inbegripas i alla erbjudanden till leverantörer av nättjänster (artikel 30.4). Den avgift organisationen får ta ut för att förvalta den andra organisationens rättigheter får inte överstiga de skäliga kostnader som uppstår (artikel 30.5). Slutligen ska den begärande organisationen ge den andra organisationen tillgång till den information om sin repertoar som krävs för att gränsöverskridande licenser ska kunna tillhandahållas. Om informationen är otillräcklig, ska den tillfrågade organisationen kunna

Prop. 2015/16:181 avhjälpa bristerna på den begärande organisationens bekostnad eller avstå från att förvalta rättigheterna i den delen (artikel 30.6).

Några regler som motsvarar direktivets krav i dessa delar finns inte sedan tidigare. Enligt vad som föreslås ovan (avsnitt 14, se även avsnitt 17.7) införs emellertid nu bestämmelser om en likabehandlingsprincip vid förvaltning med stöd av representationsavtal. Bestämmelserna gäller också i förhållande till ett representationsavtal som tillkommit under de omständigheter som nu är aktuella. Dessa bestämmelser uppfyller, enligt regeringens bedömning, också det som ska gälla enligt artikel 30.3. I skyldigheten att behandla den andra organisationens repertoar på samma sätt som den egna, torde bl.a. ligga en skyldighet att inte utesluta den vid erbjudanden om licenser på det sätt som avses i artikel 30.4. I dessa delar saknas det därför anledning att införa särskilda regler. För övriga direktivbestämmelser bör det, som utredningen föreslår, i den nya lagen införas bestämmelser som motsvarar vad som anges i direktivet.

17.9 Rätt till gränsöverskridande licensiering

Regeringens förslag: En rättighetshavare som har gett en kollektiv förvaltningsorganisation i uppdrag att ingå avtal om gränsöverskridande licens ska kunna återkalla uppdraget om organisationen inte ingår sådana avtal eller har överlåtit rätt att ingå sådana avtal till en annan kollektiv förvaltningsorganisation.

Om rättighetshavaren återkallar uppdraget, ska uppdragsavtalet omedelbart upphöra att gälla.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (SOU 2015:47 s. 384–386).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Enligt direktivet ska medlemsstaterna se till att om en kollektiv förvaltningsorganisation inte utfärdar eller erbjuder sig att utfärda gränsöverskridande licenser för närrättigheter till musikaliska verk och inte heller låter någon annan organisation göra detta senast den 10 april 2017, ska rättighetshavare som beviljat den organisationen tillstånd att representera deras närrättigheter till musikaliska verk dra in organisationens möjligheter att utfärda sådana licenser. Rättighetshavaren ska därefter på egen hand eller genom någon annan kunna utfärda sådana licenser (artikel 31).

Som utredningen konstaterar saknas det motsvarighet till direktivets bestämmelser i svensk rätt och sådana bestämmelser bör nu alltså införas. Enligt regeringens mening bör det, i förhållande till utredningens förslag, förtydligas att ett förvaltningsuppdrag omedelbart upphör att gälla i de återkallade delarna om rättighetshavaren utnyttjar sin rätt enligt bestämmelserna. Det förhållandet att rätten inte ska gälla förrän efter ett visst datum bör inte komma till uttryck i bestämmelserna. I stället bör de träda i kraft först vid detta datum.

18.1 Hantering av klagomål

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation ska vara skyldig att ha effektiva rutiner för att hantera klagomål från rättighetshavare och kollektiva förvaltningsorganisationer med vilka organisationen har ingått ett representationsavtal.

Organisationen ska svara skriftligen på inkomna klagomål. Om organisationen inte tillmötesgår ett klagomål, ska organisationen ange skälen för det.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens (SOU 2015:47 s. 391–396).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Medlemsstaterna ska se till att de kollektiva förvaltningsorganisationernas medlemmar, rättighetshavare som inte är medlemmar men som har ett direkt rättsligt förhållande med organisationen och de kollektiva förvaltningsorganisationer som har ett representationsavtal med organisationen har tillgång till effektiva och snabba förfaranden för hantering av klagomål (artiklarna 7 och 33.1). De kollektiva förvaltningsorganisationerna ska svara skriftligen på klagomål. Om en kollektiv förvaltningsorganisation avvisar ett klagomål, ska den motivera detta (artikel 33.2).

Som utredningen pekar på finns det bestämmelser om klagomålshandling i lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden. Av den lagen följer att en tjänsteleverantör ska besvara klagomål från en tjänstemottagare så snart som möjligt och skyndsamt försöka finna en tillfredsställande lösning (19 §). Direktivets bestämmelser tar dock inte enbart sikte på skyldigheten att svara på klagomål, utan ställer också upp vissa formkrav för klagomålshandlingen. Ett klagomål ska besvaras skriftligen och ett avvisat klagomål ska motiveras. Regeringen delar därför utredningens bedömning att bestämmelser av denna innebörd bör tas in i den nya lagen.

18.2 Tvistlösning

Regeringens bedömning: Det behövs inte några särskilda bestämmelser för att genomföra direktivets bestämmelser om tvistlösning och alternativ tvistlösning.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens (SOU 2015:47 s. 396–413).

Remissinstanserna: Bland de remissinstanser som yttrar sig finns skilda uppfattningar bland rättighetshavareorganisationer och användare när det gäller alternativ tvistlösning. Den förra gruppen instämmer i stort i utredningens bedömning. Ett flertal företag och organisationer på

Prop. 2015/16:181 användarsidan, däribland *Användargruppen*, anser emellertid att direktivet kräver genomförandeåtgärder för tvistlösning och att det också finns ett behov av sådan tvistlösning. Användargruppen lyfter bl.a. fram att nuvarande ordning för tvistlösning inte lever upp till direktivets krav på att tvister ska lösas snabbt, oberoende och opartiskt. Användargruppen förordar därför en ordning som den som gäller enligt lagen (1980:612) om medling i vissa upphovsrättstvister. *Stockholms tingsrätt* väcker frågan om det inte krävs en konkret anvisning i lagen om vilken slags alternativ tvistlösning parterna är hänvisade till när det gäller gränsöverskridande licensiering av musik. *Sveriges Radio* anser att utredningens förslag inte är tillfredsställande och framhåller att bestämmelserna i den del som gäller gränsöverskridande licensiering är tvingande. *Sveriges Television* ser ett behov av mer tvingande och effektiva regler om alternativ tvistlösning än de former av medling och skiljeförfarande som finns i dag. *Sveriges Television* vill ha en ordning där det är möjligt att ensidigt hänskjuta tvister om licensvillkor till ett oberoende och opartiskt organ som kan fatta bindande beslut. *Marknadsdomstolen* föreslår en samlad analys av vilka möjligheter det finns för att effektivisera den alternativa tvistlösningen på området.

I fråga om sedvanlig tvistlösning ser remissutfallet ut på liknande sätt. Rättighetshavarorganisationerna delar bedömningen eller har inte något att invända mot den. Även *SFIR* delar bedömningen. Ett flertal företag och organisationer på användarsidan ifrågasätter emellertid om direktivets krav på att det ska vara möjligt att pröva föreslagna licensvillkor kan uppfyllas genom en talan enligt lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare. Till dessa hör bl.a. *Användargruppen* som anser att tvister mellan kollektiva förvaltningsorganisationer och användare rörande föreslagna licensieringsvillkor ska kunna hänskjutas till allmän domstol. Också *Marknadsdomstolen*, *Stockholms tingsrätt* och *Sveriges Radio* ifrågasätter bedömningen i den del som gäller föreslagna avtalsvillkor. *Marknadsdomstolen* påpekar att en talan enligt lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare inte kan gå ut på att fastställa vad som utgör skäligen ersättning i ett visst fall. Den kan därför inte användas för den typ av tvistlösning om föreslagna licensvillkor som följer av direktivet. *Stockholms tingsrätt* är av samma uppfattning. *Visita* anser att det finns ett behov av tvistlösningssystem som är avsevärt enklare och mindre kostsamma än dagens domstolsprocesser. *Näringslivets Regelnämnd* lämnar liknande synpunkter. *SF Anytime* och *Sveriges Radio* ser ett behov av särskilda tvistlösningssystem på området.

Skälen för regeringens bedömning

Alternativ tvistlösning

Enligt direktivet ska medlemsstaterna se till att vissa särskilt angivna tvister med kollektiva förvaltningsorganisationer som bedriver gränsöverskridande licensiering av musik kan bli föremål för ett oberoende och opartiskt förfarande för alternativ tvistlösning (artikel 34.2). Därutöver får medlemsstaterna föreskriva att andra tvister med anknytning till direktivets bestämmelser kan bli föremål för ett snabbt, oberoende och opartiskt förfarande för alternativ tvistlösning (artikel 34.1).

Till att börja med kan regeringen, i likhet med utredningen, konstatera att direktivet inte medför några skyldigheter i fråga om alternativ tvistlösning annat än i fråga om vissa tvister som rör kollektiva förvaltningsorganisationer som bedriver gränsöverskridande licensering av musik. Från användarhåll framhålls dock att dagens möjligheter till alternativ tvistlösning i upphovsrättstvister allmänt sett inte är tillräckliga.

När det gäller ingående av avtal som utgör en förutsättning för avtalslicens finns ett särskilt medlingsförfarande i lagen om medling i vissa upphovsrättstvister. I likhet med det som gäller på andra områden finns också möjlighet att lösa tvister utanför domstol genom skiljeförfarande enligt lagen (1999:116) om skiljeförfarande och genom privat medling. Regeringen delar uppfattningen att det är önskvärt att tvister kan lösas snabbt och enkelt. Inom ramarna för detta lagstiftningsärende finns det emellertid inte skäl att överväga om alternativ tvistlösning, utöver vad som gäller i dag, bör tillhandahållas i större utsträckning för tvister på upphovsrättsområdet än för tvister på andra områden.

När det gäller tvister med kollektiva förvaltningsorganisationer som bedriver gränsöverskridande licensering av musik kan det konstateras att direktivets bestämmelser lämnar ett stort handlingsutrymme till medlemsstaterna. Medlemsstaterna är skyldiga att se till att de aktuella tvisterna kan bli föremål för ett oberoende och opartiskt förfarande för alternativ tvistlösning. Direktivet föreskriver emellertid inte någon särskild typ av alternativ tvistlösning. Det anger inte heller något särskilt organ som bör svara för den alternativa tvistlösningen, under förutsättning att det finns garantier för att organet i fråga är oberoende, opartiskt och effektivt (skäl 49). Direktivet innehåller inte heller något krav på att det ska vara möjligt att inleda ett sådant förfarande mot den ena partens vilja.

Till de tvister som ska kunna bli föremål för alternativ tvistlösning hör tvister som rör tillämpningen av bestämmelserna om licensvillkor. Hit hör också tillämpningen av bestämmelser om betalning till rättighetshavare (artikel 28) och om skyldigheten att representera andra kollektiva förvaltningsorganisationer vid gränsöverskridande licensering (artikel 30). I dessa och övriga fall som räknas upp i direktivet finns det möjlighet att komma överens om alternativ tvistlösning på frivillig grund, t.ex. genom skiljeförfarande enligt lagen om skiljeförfarande. Regeringen delar därför utredningens bedömning att det inte krävs några särskilda genomförandeåtgärder i detta avseende.

Tvistlösning

Direktivet innehåller också bestämmelser om tvistlösning (artikel 35). Medlemsstaterna ska se till att tvister mellan kollektiva förvaltningsorganisationer och användare rörande i synnerhet gällande och föreslagna avtalsvillkor eller avtalsbrott kan hänskjutas till domstol eller ett annat oberoende eller opartiskt tvistlösningsorgan med expertis på det immaterialrättsliga området. Direktivet ställer således krav på att det ska vara möjligt att få vissa tvister som faller inom direktivets tillämpningsområde prövade i domstol eller motsvarande tvistlösningsorgan. Det uppställs emellertid inte några närmare krav på hur prövningen ska gå

Prop. 2015/16:181 till. Medlemsstaterna torde därför ha ett stort handlingsutrymme att utforma de närmare förutsättningarna för domstolsprövningen.

De bestämmelser som i första hand aktualiseras är bestämmelserna om tillåtna licensvillkor. Som utredningen konstaterar kan tvister mellan organisationer och användare om licensvillkor prövas i allmän domstol i den för tvistemål föreskrivna ordningen. Villkor i ett avtal som inte är godtagbara därför att de strider mot bestämmelserna om licensvillkor kan t.ex. angripas med stöd av 36 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område. Vidare kan tvister om licensvillkor prövas inom ramen för en skadeståndstalan (se vidare avsnitt 18.4).

Utredningens bedömning att några ytterligare genomförandeåtgärder inte behövs har fått kritik främst på en punkt, nämligen när det gäller förutsättningarna att pröva tvister som gäller föreslagna licensvillkor. I direktivet anges inte närmare vad som avses med föreslagna licensvillkor. Ett exempel skulle dock kunna vara sådana tariffer som tillämpas av en kollektiv förvaltningsorganisation och som kan utgöra ett erbjudande om att ingå avtal med en viss på förhand fastställd ersättningsnivå.

Enligt lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare kan Marknadsdomstolen (från och med den 1 september 2016 Patent- och marknadsdomstolen) pröva om ett villkor, som en näringsidkare ställer upp när han eller hon ingår eller avser att ingå avtal med annan näringsidkare, är att anse som oskäligt. Om så är fallet, kan domstolen förbjuda näringsidkaren att i fortsättningen ställa upp samma eller väsentligen samma villkor i liknande fall.

För att lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare ska bli tillämplig krävs att det oskäliga villkoret har tagits in i ett avtal mellan näringsidkare eller i vart fall att villkoret har ställts upp av en näringsidkare mot en annan näringsidkare. Det krävs att någon av parterna har påkallat att villkoret tas in i avtalet, men den andra parten måste inte ha accepterat detta (prop. 1983/84:92 s. 16). Denna begränsning i tillämpningsområdet är förenlig med direktivet. Om part inte har påkallat att ett licensvillkor ska tas in i avtalet, är direktivets bestämmelser knappast tillämpliga, eftersom det då inte föreligger någon tvist i direktivets mening.

Marknadsdomstolen och *Stockholms tingsrätt* menar att direktivet förutsätter en prövning av föreslagna avtalsvillkor som är mer omfattande än den som kan göras enligt lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare. Marknadsdomstolen pekar på att en sådan talan inte kan gå ut på att fastställa vad som i ett visst fall utgör skälig ersättning. Enligt regeringens uppfattning uppställer dock inte direktivet något krav på att det ska vara möjligt att i domstol fastställa att ett visst pris ska gälla mellan parterna. Ett sådant krav kan varken utläsas av bestämmelserna om tvistlösning (artikel 35) eller om ersättningsnivån för tariffer (artikel 16.2). Inte heller syftet med bestämmelserna ger något tydligt stöd för en sådan tolkning. Det är t.ex. knappast möjligt att hävda att en sådan prövning är nödvändig för att säkra efterlevnaden av direktivets bestämmelser (jfr skäl 40) eller för att användarna ska kunna erhålla licenser för verk och andra alster (jfr skäl 30). Tvärtom torde direktivets bestämmelser om ersättning utgöra en ram inom vilken avtalsfrihet råder (se avsnitt 15.1). Direktivet anger alltså de yttre gränserna för pris-

sättningen snarare än att det reglerar vilket pris som ska gälla mellan enskilda parter.

Bestämmelserna i lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare är inte avsedda att kunna användas som ett medel för priskontroll eller för att tillförsäkra näringsidkare vissa skäliga ekonomiska marginaler (prop. 1983/84:92 s. 20). Priset kan dock vara en omständighet av betydelse för oskälighetsbedömningen i andra sammanhang. En omständighet som bör kunna föranleda förbud mot ett avtalsvillkor är t.ex. att villkoret strider mot en tvingande lagregel (jfr a. prop. s. 20). Enligt regeringens mening bör det därför vara fullt möjligt att pröva om ett förslaget licensvillkor om ersättning är oskäligt på den grunden att den ersättning som begärs inte är rimlig enligt de bestämmelser som föreslås i denna proposition.

När det gäller sanktioner kan Marknadsdomstolen endast meddela förbud att för framtiden ställa upp samma eller väsentligen samma villkor i liknande fall (1 §). Ett förbud måste också vara påkallat ur allmän synpunkt (2 §). Detta innebär att lagen i första hand tar sikte på villkor i formulärrättens standardavtal (prop. 1983/84:92 s. 21). Även klausuler som inte har denna karaktär kan dock prövas om de faktiskt kan väntas bli använda i andra liknande fall. Som utredningen konstaterar torde detta i regel vara fallet med tariffier och andra avtalsvillkor som tillämpas vid kollektiv rättighetsförvaltning. Frågan om sanktioner regleras inte närmare i direktivet. Det torde därför vara tillräckligt att påföljderna uppfyller EU-rättens allmänna krav på att sanktioner ska vara effektiva, proportionerliga och avskräckande. Enligt regeringens uppfattning är detta fallet. Regeringen delar mot denna bakgrund utredningens bedömning att det inte behövs några särskilda åtgärder för att genomföra direktivets bestämmelser om tvistlösning.

Ett antal remissinstanser på användarsidan är därutöver kritiska till dagens domstolsförfarande och vill bl.a. se ett särskilt tvistlösningsorgan på området. Det kan dock konstateras att direktivet rör frågor som kräver en ordning med en möjlighet till prövning i minst två domstolsinstanser. Regeringen delar dock uppfattningen att det är angeläget att en sådan domstolsprövning är effektiv och av hög kvalitet. Den 1 september 2016 träder en ny domstolsordning i kraft med särskilda domstolar för immaterialrättsliga, marknadsrättsliga och konkurrensrättsliga mål (prop. 2015/16:57). I avsnitt 18.6 föreslår regeringen att också mål enligt den nya lagen ska prövas i den ordningen. Detta skapar enligt regeringens uppfattning förutsättningar för en effektiv domstolsprövning.

18.3 Tillsyn

Regeringens förslag: Patent- och registreringsverket ska ha tillsyn över att kollektiva förvaltningsorganisationer följer bestämmelserna i den föreslagna lagen. Tillsynsansvaret ska också gälla i förhållande till sådana organisationer eller andra juridiska personer som har skyldigheter som delvis motsvarar det som gäller för kollektiva förvaltningsorganisationer.

Tillsynen ska omfatta verksamhet inom EES som bedrivs av organisationer och andra juridiska personer som är etablerade i Sverige.

Patent- och registreringsverket ska kunna förelägga den som är föremål för tillsyn att lämna de handlingar och uppgifter i övrigt som behövs för tillsynen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om att vissa uppgifter som behövs för tillsynen ska lämnas till Patent- och registreringsverket.

Patent- och registreringsverket ska få ingripa om den som står under tillsyn har åsidosatt sina skyldigheter enligt lagen. Ett ingripande ska kunna ske genom utfärdande av föreläggande att vidta rättelse. Ett ingripande med anledning av ett avtalsvillkor som strider mot lagen ska dock endast kunna ske genom ett föreläggande om att i fortsättningen inte ställa upp samma eller väsentligen samma villkor i liknande fall.

Om Patent- och registreringsverket meddelar ett föreläggande, ska myndigheten kunna förena föreläggandet med vite.

Den som står under tillsyn ska vara skyldig att anmäla sig för registrering hos Patent- och registreringsverket. Patent- och registreringsverket ska upprätta ett register över dem som har anmält sig och som omfattas av tillsyn.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår dock en tillsyn som inte omfattar hela lagen. Enligt förslaget ska Patent- och registreringsverket vara skyldigt att ingripa vid överträdelse utom i vissa särskilt angivna fall. Utredningen föreslår vidare att ett ingripande får ske genom anmärkning. Förslaget innehåller ingen särskild bestämmelse om ingripande mot avtalsvillkor som strider mot lagen. Utredningens förslag innebär vidare en skyldighet för de kollektiva förvaltningsorganisationerna att lämna upplysningar som är mindre omfattande än enligt regeringens förslag. Ett föreläggande om att lämna upplysningar kan enligt utredningens förslag inte förenas med vite (SOU 2015:47 s. 413–426).

Remissinstanserna: Remissutfallet är splittrat. Rättighetshavarsorganisationerna tillstyrker i stort utredningens förslag eller lämnar det utan invändning. Till dessa hör bl.a. *Bildupphovsrätt*, *Bonus*, *Copyswede*, *KLYS* och *STIM*. I flera fall anförs att tillsynen så långt det är möjligt bör ske genom domstolsprövning. Ett stort antal företag och organisationer på användarsidan är kritiska till förslaget, däribland *Användargruppen*, *IT- och Telekomföretagen* och *ElektronikBranschen*. De anser att även de bestämmelser som omfattar de kollektiva förvaltningsorganisationernas förhållande till användarna, helt eller delvis, ska omfattas av tillsynen. I flera fall framhålls att direktivet kräver en mer omfattande tillsyn och att det finns behov av en sådan eftersom avtalsmarknaden inte fungerar. Även *Sveriges Television*, *Sveriges Radio* och *Kungliga Biblioteket* anser att tillsynen bör ha en större omfattning. *Föreningen Musikuppröret* anser att tillsyn är särskilt viktigt för rättighetshavarna och inte enbart är en fråga för användarna. *Konkurrensverket* anser att en utvidgad tillsyn kräver ytterligare analys bl.a. i fråga om omfattning, utformning och förhållandet till befintlig tvistlösning. *Användargruppen* anser att tillsynsmyndigheten bör ha de sanktionsmöjligheter som utredningen föreslår också i förhållande till de bestämmelser som rör förhållandet till användarna. *Sveriges Television* anser att myndigheten bör ha möjlighet

att förelägga en kollektiv förvaltningsorganisation att följa dessa regler. *Patent- och registreringsverket* anser att tillsynen bör vara inriktad på s.k. systemtillsyn.

Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inget att invända mot Patent- och registreringsverket som tillsynsmyndighet. Flera remissinstanser på användarsidan, däribland *IT- och Telekomföretagen* och *Användargruppen*, ifrågasätter emellertid om Patent- och registreringsverket har den kompetens som behövs för tillsyn i de delar av direktivet som rör förhållandet till användarna. Dessa remissinstanser förordar i stället Konkurrensverket som tillsynsmyndighet i dessa delar. *Konkurrensverket* har inget att invända mot utredningens förslag, men framhåller att valet av lämplig myndighet bör övervägas närmare om tillsynen utvidgas.

När det gäller frågan om registrering riktar flera remissinstanser kritik mot utredningens förslag. Några remissinstanser tar upp förhållandet till Bolagsverkets register. *Bolagsverket* menar att verket bör vara registreringsmyndighet och anför bl.a. att myndigheten måste känna till om särbestämmelser gäller för att kunna tillhandahålla korrekt information. Om Patent- och registreringsverket ska vara registreringsmyndighet, bör, enligt Bolagsverket, en underrättelseskyldighet införas gentemot Bolagsverket. *Näringslivets Regelnämnd* framhåller att Bolagsverket redan har information om vissa av de organisationer som berörs av registreringskyldigheten och att det framstår som mera ändamålsenligt att informationen finns samlad hos en registreringsmyndighet. *SAMI*, *ALIS* och *Bildupphovsrätt* anser att registreringskyldigheten är oklar och vill se ett förtydligande av vad den innebär i olika avseenden.

Svea hovrätt anför i ett kompletterande yttrande att direktivet lämnar ett klart utrymme för tolkning i fråga om övervakningens utformning och att denna, såvitt avser civilrättsliga förhållanden, kan fullgöras genom möjlighet till domstolsprövning på det sätt som utredningen föreslår.

Skälen för regeringens förslag

Direktivets bestämmelser om övervakning

Det ska finnas myndigheter i medlemsstaterna som övervakar att de kollektiva förvaltningsorganisationerna följer direktivets bestämmelser (artikel 36). Varje medlemsstat ska utse behöriga myndigheter som övervakar de organisationer som är etablerade i landet. Direktivet innehåller inte några detaljerade bestämmelser om hur övervakningen ska gå till. Kontrollen av förvaltningsorganisationerna kan t.ex. ske på förhand eller i efterhand. I direktivet anges emellertid uttryckligen att det ska finnas förfaranden för att berörda parter, t.ex. rättighetshavare och användare, ska kunna underrätta de behöriga myndigheterna om verksamhet eller omständigheter som de anser utgör överträdelser. De behöriga myndigheterna ska ha befogenhet att ålägga lämpliga sanktioner eller vidta lämpliga åtgärder när direktivets bestämmelser inte efterlevs. Direktivet föreskriver inte några särskilda typer av sanktioner eller åtgärder, men de måste vara effektiva, proportionella och avskräckande. Som exempel nämns föreläggande om att entlediga befattningshavare som styrelseledamöter, inspektioner i organisa-

Prop. 2015/16:181 tionernas lokaler och återkallelse av tillstånd då verksamheten är tillståndspliktig.

Direktivet innehåller också särskilda bestämmelser som gäller övervakning vid gränsöverskridande licensiering. De behöriga myndigheterna ska utbyta information med behöriga myndigheter i andra medlemsstater, bl.a. när det gäller gränsöverskridande överträdelser (artikel 37). En behörig myndighet ska t.ex. kunna begära att en behörig myndighet i en annan medlemsstat vidtar åtgärder gentemot en kollektiv förvaltningsorganisation som är etablerad i den andra medlemsstaten. Den anmodade myndigheten måste då svara inom en viss tid. Slutligen ska medlemsstaternas behöriga myndigheter samarbeta med kommissionen för att utveckla den gränsöverskridande licensieringen (artikel 38).

Direktivet kräver en generell tillsyn

Utredningen föreslår att de allmänna domstolarna i första hand ska vara de behöriga myndigheter som fullgör direktivets krav på övervakning. Förslaget bygger på uppfattningen att en svensk domstol kan fullgöra denna uppgift inom ramen för sin dömande verksamhet. I den mån det är möjligt för part att väcka talan i domstol om tillämpningen av direktivets bestämmelser är det, enligt utredningens bedömning, inte nödvändigt med någon tillsyn av en förvaltningsmyndighet. Utredningen föreslår därför en sådan tillsyn endast i de delar av den nya lagen som bedöms vara av rättsrättslig karaktär.

I vilken omfattning direktivet kräver tillsyn av en förvaltningsmyndighet är dock en fråga som diskuteras av utredningen. Som utredningen uppmärksammar ger direktivet uttryck för att medlemsstaterna har ett visst handlingsutrymme vid val av tillsynsmyndighet och hur övervakningen ska utformas. Direktivet hindrar t.ex. inte att övervakningen av flera olika myndigheter. Det tar inte heller ställning till om kontrollen bör ske på förhand, t.ex. i samband med att förhandstillstånd (auktorisering) meddelas för att få bedriva verksamheten eller om kontrollen sker i efterhand. Det kan emellertid konstateras att direktivet innehåller särskilda bestämmelser om möjlighet till domstolsprövning (artikel 35). I direktivet görs alltså som utgångspunkt en tydlig åtskillnad mellan övervakning och möjligheterna till domstolsprövning.

I uttrycket övervakning ligger att myndigheten ska utöva någon slags kontroll av de berörda organisationernas verksamhet. Detta framgår också av skälen. Övervakningen är emellertid inte begränsad till granskande uppgifter. Direktivet förutser att den behöriga myndigheten också ska kunna ingripa vid överträdelser. Detta framgår t.ex. av att övervakningsmyndigheten ska kunna ålägga sanktioner eller vidta åtgärder vid överträdelser.

Direktivet föreskriver visserligen inte några särskilda typer av sanktioner och åtgärder, men de exempel som nämns har tydlig tillsynskaraktär. De förfaranden som ska finnas för att rättighetshavare, användare och andra ska kunna underrätta övervakningsmyndigheterna om eventuella överträdelser kan vidare knappast förstås på annat sätt än att en sådan underrättelse ska kunna mynna ut i ett ingripande från myndighetens sida. Av än större betydelse är dock att skyldigheten enligt

direktivet att tillse att organisationerna efterlever de krav som nu ställs upp åvilar medlemsstaterna. Det är för att uppfylla denna skyldighet som behöriga myndigheter ska utses. Enligt regeringens uppfattning kan denna skyldighet inte uppfyllas enbart genom att enskilda ges möjlighet att på egen hand hävda sina rättigheter i domstol.

Också bestämmelserna om informationsutbyte med behöriga myndigheter i andra medlemsstater talar för en övervakning av tydlig tillsynskaraktär. Det är självklart att en allmän domstol, i vart fall inom ramen för sina nuvarande befogenheter, inte kan hantera en begäran från en övervakningsmyndighet i en annan medlemsstat om att ingripa mot en kollektiv förvaltningsorganisation som är etablerad här i landet. Också detta torde förutsätta att det finns en myndighet som har möjligt att ingripa.

Direktivets krav på övervakning gäller generellt, dvs. i förhållande till samtliga bestämmelser i direktivet. Av detta följer också att samma krav ställs på övervakningen även om den fullgörs av flera myndigheter. Motsvarande gäller i fråga om informationsutbytet. Att det, som *Svea hovrätt* påpekar, är möjligt att dela upp skyldigheter enligt direktivet, t.ex. genom att låta en myndighet hantera informationsutbytet och en annan övervakningen, har alltså inte någon avgörande betydelse för bedömningen av om en domstol kan sköta övervakningen.

Sammantaget kan regeringen därför inte dela utredningens uppfattning att direktivet ger utrymme för att allmän domstol kan fullgöra kravet på övervakning. Det är en uppgift för en förvaltningsmyndighet. En förvaltningsmyndighet bör därför ha ett tillsynsansvar för att bestämmelserna i den nya lagen följs.

Vilka aktörer bör omfattas av tillsynen?

Övervakningsskyldigheten gäller i första hand de kollektiva förvaltningsorganisationerna. Den övervakningsmyndighet som en medlemsstat utser är dock bara skyldig att övervaka kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade i den medlemsstaten. Direktivets bestämmelser om övervakning är också tillämpliga på oberoende förvaltningsenheter (artikel 2.4). I likhet med vad utredningen föreslår bör också dessa omfattas av tillsynen i tillämpliga delar. Direktivet ska under vissa förutsättningar också tillämpas på dotterföretag och andra juridiska personer som står under en kollektiv förvaltningsorganisations kontroll. Som utredningen föreslår bör också dessa omfattas av tillsynen. Slutligen föreslår utredningen att också sådana medlemsorganisationer i en kollektiv förvaltningsorganisation som företräder rättighetshavare ska omfattas av tillsynen. I vissa fall är direktivets bestämmelser om fördelningsfrist tillämpliga också på dem. Också dessa medlemsorganisationer bör därför omfattas av tillsynen.

Som framgått gör regeringen i denna proposition bedömningen att också vissa organisationer som inte utgör kollektiva förvaltningsorganisationer, men som ingår avtal med avtalslicensverkan och inkasserar sådan särskild ersättning som följer av upphovsrättslagen bör vara skyldiga att inom ramarna för den verksamheten uppfylla vissa av bestämmelserna i den nya lagen. Också den verksamheten bör omfattas av den tillsyn som nu föreslås.

Prop. 2015/16:181 Även i de fall tillsynen omfattar andra organisationer än kollektiva förvaltningsorganisationer bör tillsynen endast gälla organisationer etablerade här i landet.

Vad bör tillsynen omfatta?

Direktivet innebär att en omfattande reglering nu införs för de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet. Som utredningen föreslår bör lagen ange ramarna för tillsynen. Behov och prioriteringar i tillsynsarbetet kan dock skifta över tid. Tillsynens närmare inriktning bör därför inte anges i lagen.

Enligt regeringens uppfattning bör tillsynen vidare omfatta att de kollektiva förvaltningsorganisationerna bedriver sin verksamhet i enlighet med den föreslagna lagens bestämmelser. Detta överensstämmer med utredningens förslag med den skillnaden att tillsynen nu föreslås omfatta hela lagen. Med en sådan utformning blir det – i enlighet med vad direktivet kräver – möjligt att kontrollera att de kollektiva förvaltningsorganisationerna efterlever den nya lagens bestämmelser i alla delar av sin verksamhet. Tillsynen omfattar t.ex. att de kollektiva förvaltningsorganisationerna följer lagens bestämmelser om intern styrning och kontroll. I sådana fall blir det alltså fråga om en kontroll av hur organisationerna fullgör sina skyldigheter att bedriva egenkontroll. Det kan emellertid också handla om åtgärder i förhållande till rättighetshavare eller användare som strider mot lagen. Ett exempel kan vara diskriminerande villkor för medlemskap.

Att tillsynsansvaret är begränsat till organisationer som är etablerade i Sverige innebär att övervakningen i huvudsak kommer att avse verksamhet som bedrivs här i landet. Om en organisation bedriver verksamhet i en annan medlemsstat än etableringslandet, t.ex. genom att tillhandahålla tjänster där, svarar dock etableringslandets övervakningsmyndighet också för övervakningen av den verksamheten. I förhållande till utredningens förslag bör det därför förtydligas att tillsynsansvaret omfattar organisationernas verksamhet inom EES.

Tillsynsmyndighetens förutsättningar att ingripa

Av direktivet följer dels att rättighetshavare och användare ska kunna vända sig till tillsynsmyndigheten vid eventuella överträdelse, dels att tillsynsmyndigheten vid överträdelse ska kunna ålägga sanktioner eller vidta åtgärder som är effektiva, proportionella och avskräckande.

Utredningen föreslår, som utgångspunkt, att tillsynsmyndigheten ska vara skyldig att ingripa då en kollektiv förvaltningsorganisation åsidosätter sina skyldigheter enligt lagen. Skyldigheten ska dock enligt utredningen inte gälla i vissa angivna fall, t.ex. om organisationen gör rättelse.

Att tillsynsmyndigheten enligt direktivet ska ha möjlighet att ingripa på ett verkkningsfullt sätt innebär inte att myndigheten måste vara skyldig att ingripa vid varje överträdelse. Med en tillsyn som omfattar hela lagen kommer tillsynen att ha en annan bredd än den utredningen föreslår. Den kan t.ex. också innefatta frågor om huruvida licensvillkor och andra avtalsvillkor är förenliga med lagen. Det är därför angeläget att tillsynsmyndigheten har möjlighet att prioritera i sitt arbete så att det blir

effektivt. Med ett bredare tillsynsområde kan det också finnas andra anledningar att avstå från ingripande. Det gäller t.ex. då en annan myndighet har vidtagit åtgärder mot organisationen på grund av överträdelsen, t.ex. enligt konkurrenslagen (2008:579). Också det förhållandet att det pågår en civilrättslig tvist i anledning av en påstådd överträdelse kan utgöra ett skäl för myndigheten att avvakta med ett ingripande.

Tillsynen bör därför utformas på ett sätt som ger myndigheten ett större utrymme att avgöra om den anser att det är befogat att ingripa än vad utredningen föreslår. Det är tillräckligt att myndigheten har möjlighet att ingripa om en kollektiv förvaltningsorganisation har åsidosatt sina skyldigheter.

En grundläggande förutsättning för att tillsynen ska fungera väl är att tillsynsmyndigheten har tillgång till relevant information. I likhet med utredningen finner regeringen att den som omfattas av tillsyn därför ska ha en upplysningsskyldighet gentemot tillsynsmyndigheten. Skyldigheten bör inte enbart avse att lämna uppgifter utan också handlingar. Det bör vara möjligt att vid vite förelägga en organisation att fullgöra skyldigheten. Som utredningen föreslår bör regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer kunna meddela föreskrifter om den information som ska lämnas. Det ger möjlighet att ålägga organisationerna att fortlöpande ge in periodiskt återkommande handlingar som den årliga insynsrapporten.

När det gäller sanktioner bör tillsynsmyndigheten ha möjlighet att ingripa på ett effektivt sätt i enlighet med vad direktivet kräver. Samtidigt är det viktigt att sanktionerna är lämpliga och ändamålsenliga även utifrån andra utgångspunkter. Tillsynsmyndigheten bör ha möjlighet att vid vite förelägga en organisation att vidta rättelse. Ett vitesföreläggande kan vara ingripande men är samtidigt nödvändigt för en effektiv tillsyn. Utredningen föreslår också att det därutöver ska vara möjligt att ingripa genom anmärkning. En sådan sanktion framstår som lämplig särskilt om tillsynsmyndigheten har en uttrycklig skyldighet att ingripa också vid mindre allvarliga överträdelser som inte motiverar andra åtgärder. Med de förutsättningar för ingripande som nu föreslås finns emellertid inte något sådant behov.

Den tillsyn som nu föreslås kommer att omfatta bestämmelser av såväl civilrättslig som offentlighetsrättslig karaktär. När det gäller förhållandet mellan tillsyn och tvistlösning ställer direktivet emellertid inte några krav på att övervakningsmyndigheten ska kunna fatta beslut som griper in i förhållandet mellan enskilda. Vid tvister mellan kollektiva förvaltningsorganisationer och användare finns t.ex. en rätt till domstolsprövning (se artikel 35). Direktivet förutser alltså att tvister mellan enskilda ska lösas på annat sätt. Som *SKAP* är inne på bör utgångspunkten vara att rättighetshavare och andra ska ha möjlighet att få anspråk som grundar sig på den föreslagna lagen prövade i domstol. Möjligheten till domstolsprövning innebär också att behovet av ingripande vid överträdelser av civilrättsliga bestämmelser är mindre uttalat i enskilda fall. Detta talar för att sanktionsmöjligheterna när det gäller tillämpningen av avtalsvillkor som avviker från det som anges i lagen bör vara mer begränsade än de som föreslås i övrigt. I dessa fall bör det bara vara möjligt att förelägga en organisation att inte tillämpa

Prop. 2015/16:181 sådana avtalsvillkor. I likhet med vad som gäller enligt lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare bör ett sådant föreläggande endast gälla för framtiden.

Detta innebär att tillsynsmyndigheten kan ingripa mot en kollektiv förvaltningsorganisation som tillämpar avtalsvillkor som strider mot lagen genom att förelägga organisationen att inte tillämpa avtalsvillkoret i liknande fall i framtiden. Det kan gälla avtalsvillkor i förhållande till såväl rättighetshavare som användare.

Vilken myndighet bör vara tillsynsmyndighet?

Som utredningen är inne på är det inte självklart vilken myndighet som ska ansvara för tillsynen. Till skillnad från vad som gäller i flera andra länder inom EU finns i Sverige inte sedan tidigare någon myndighet med ett särskilt ansvar för de kollektiva förvaltningsorganisationerna. Det betyder att oavsett vilken eller vilka myndigheter som utses för ändamålet så kommer det att vara nödvändigt att tillföra kompetens och bygga upp kunskap i verksamheten. Av betydelse för bedömningen är myndighetens vana vid hantering av tillsynsärenden och myndighetens kompetens. Tillsynsområdet knyter an till flera rättsområden som upphovsrätt, associationsrätt och konkurrensrätt. Insikt i hur den kollektiva rättighetsförvaltningen praktiskt fungerar är också värdefull, liksom kännedom om branschförhållanden.

Som utredningen föreslår bör en enda behörig myndighet utses, dvs. samma myndighet bör svara för tillsynen, informationsutbytet med andra medlemsstaters myndigheter och samarbetet om gränsöverskridande licensering. Ett samlat ansvar innebär effektivitetsvinster inte minst mot bakgrund av att den myndighet som får uppgiften kommer att behöva bygga upp kunskap och kompetens. Tillsynen är med hänsyn till det antal förvaltningsorganisationer som finns i Sverige en förhållandevis begränsad uppgift. Det är därför naturligt att uppgifterna enligt direktivet anförtros en befintlig myndighet.

Utredningen föreslår Patent- och registreringsverket (PRV) som tillsynsmyndighet. Som utredningen framhåller har PRV en bred kompetens på immaterialrättsområdet och verket deltar redan i internationellt samarbete med utländska myndigheter. Flera remissinstanser på användarsidan menar att PRV inte har den erfarenhet och kompetens som behövs för att utöva tillsyn över samtliga bestämmelser i den nya lagen. Några av dessa förordar i stället Konkurrensverket som tillsynsmyndighet såvitt avser förhållandet till användarna. Som konstateras i det föregående bör dock en enda myndighet svara för tillsynen. Vare sig Konkurrensverket, PRV eller någon annan myndighet har i dag i alla delar den kompetens och erfarenhet som behövs för tillsynen. PRV har dock närmast anknytning till tillsynsområdet i dess helhet och får anses ha goda förutsättningar för att bygga upp nödvändig kompetens och erfarenhet för tillsynsuppdraget. Regeringen delar därför utredningens uppfattning att PRV bör vara tillsynsmyndighet.

PRV har givetvis möjlighet att samverka med andra relevanta myndigheter som t.ex. Konkurrensverket. Som *Sveriges Television* och *Användargruppen* uppmärksammar kan det bl.a. finnas anledning för PRV att göra det när det gäller tillsynen av de bestämmelser som rör användarna.

Fråga kan t.ex. uppkomma om det finns skäl att ingripa också enligt konkurrenslagen. Det finns emellertid inte anledning att reglera detta i lag. Frågan om huruvida en formaliserad samrådsskyldighet bör införas och hur den i så fall bör utformas bör alltså inte övervägas närmare i detta sammanhang.

Samarbete med andra behöriga myndigheter

Direktivet innehåller bestämmelser om samarbete mellan behöriga myndigheter i EU. En behörig myndighet ska t.ex. utan dröjsmål besvara en begäran om information från en behörig myndighet i en annan medlemsstat (jfr artikel 37.1). En behörig myndighet kan också begära att en behörig myndighet i en annan medlemsstat vidtar åtgärder gentemot en kollektiv förvaltningsorganisation som bedriver verksamhet i den staten, men som är etablerad i den andra medlemsstaten. Den andra myndigheten måste då svara inom en viss tid (jfr artikel 37.2). De behöriga myndigheterna ska vidare samarbeta med kommissionen för att utveckla den gränsöverskridande licensieringen (artikel 38). Det kan finnas anledning att formalisera PRV:s ansvar i dessa frågor. Detta bör dock ske i förordningsform och inte genom bestämmelser i lag. Som utredningen är inne på finns också anledning att i tillsynsdelen överväga kompletteringar av offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641).

Registrering

Medlemsstaterna ska vid genomförandetidens utgång förse kommissionen med en förteckning över vilka kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade på deras territorier och även anmäla ändringar i förteckningen (jfr artikel 39). Informationen ska genom kommissionens försorg offentliggöras. Den har betydelse inte minst vid tillsyn i gränsöverskridande situationer.

I Sverige krävs inte något tillstånd för att bedriva kollektiv rättighetsförvaltning. Någon information om de kollektiva förvaltningsorganisationerna finns inte heller att tillgå på annat sätt. Utredningen föreslår en anmälningsskyldighet för registrering. Förslaget motiveras i första hand av tredje mans intresse av att veta om en organisation är en kollektiv förvaltningsorganisation. Direktivet uppställer emellertid inte krav på att införa en ordning för prövning av vilka organisationer som är kollektiva förvaltningsorganisationer. I stället anges att anmälan till kommissionen ska ske på grundval av den information som medlemsstaterna har tillgång till. Vidare bör, som flera remissinstanser är inne på, registreringsskyldigheten inte heller vara alltför betungande.

Att införa en skyldighet för de organisationer som omfattas av Patent- och registreringsverkets tillsyn att anmäla sig för registrering skulle dock göra det möjligt att fullgöra anmälningsplikten. Ett sådant register skulle också underlätta Patent- och registreringsverkets tillsyn. I avsaknad av en tillståndsordning torde det också vara nödvändigt för verket att på annat sätt få kännedom om vilka organisationer som myndigheten har ett tillsynsansvar för. En anmälningsskyldighet för registrering bör därför införas.

Skyldigheten bör gälla alla organisationer som omfattas av tillsyn enligt lagen. I förhållande till utredningens förslag bör de grundläggande

Prop. 2015/16:181 förutsättningarna för registrering förtydligas. När en anmälan kommer in bör en prövning ske av om organisationen omfattas av tillsyn enligt den föreslagna lagen, dvs. om det är fråga om en kollektiv förvaltningsorganisation och om den är etablerad i Sverige. En fråga som måste prövas blir alltså om organisationen omfattas av lagens definition av en kollektiv förvaltningsorganisation. Prövningen bör, som utgångspunkt, kunna ske på grundval av de uppgifter som anges i anmälan. Om kraven är uppfyllda, bör organisationen föras in i registret. Motsvarande bör gälla för andra juridiska personer som omfattas av tillsynen. Som utredningen anger är det inte nödvändigt att i lag närmare reglera de uppgifter som ska anmälas för registrering.

Den föreslagna ordningen innebär att registreringskyldigheten tydligt kopplas till Patent- och registreringsverkets tillsyn. Mot denna bakgrund är det naturligt att den myndighet som utövar tillsynen också är registreringsmyndighet. I likhet med utredningen anser regeringen därför att Patent- och registreringsverket ska vara registreringsmyndighet. Detta innebär att organisationerna kan behöva vända sig till en annan myndighet, Bolagsverket, i andra registreringsärenden. Anmälningsskyldighetens omfattning kommer att vara begränsad. Regeringen kan därför inte se att det i detta fall skulle vara alltför betungande att behöva vända sig till två olika myndigheter. Som *Bolagsverket* framhåller är det dock av betydelse för verket om den föreslagna lagens bestämmelser är tillämpliga på en organisation som finns i verkets register. Patent- och registreringsverket bör därför underrätta Bolagsverket om de uppgifter som förs in i eller tas bort från registret. Inte heller denna fråga behöver emellertid regleras i lag.

18.4 Skadestånd

Regeringens förslag: En kollektiv förvaltningsorganisation eller en användare som av oaktsamhet inte fullgör sina skyldigheter enligt lagen ska ersätta den skadelidande den skada som därigenom uppstår. Detsamma ska gälla för andra juridiska personer som åläggs skyldigheter i lagen.

Regeringens bedömning: Det bör inte införas särskilda bestämmelser om skadeståndsskyldighet för styrelseledamöter eller verkställande direktör i en kollektiv förvaltningsorganisation.

Utredningens förslag överensstämmer i allt väsentligt med regeringens i fråga om skadeståndsskyldighet för kollektiva förvaltningsorganisationer och användare. Därutöver föreslås också en skadeståndsskyldighet för styrelseledamöter och verkställande direktör i en kollektiv förvaltningsorganisation (SOU 2015:47 s. 427–435).

Remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget om skadeståndsansvar för kollektiva förvaltningsorganisationer och användare utan invändning. Förslaget om skadeståndsansvar för styrelseledamöter och verkställande direktör i en kollektiv förvaltningsorganisation får emellertid omfattande kritik från rättighetshavarorganisationernas sida. Ett flertal organisationer, däribland *Copyswede*, *STIM*, *SAMI* och *KLYS*,

avstyrker förslaget med hänvisning till att en skadeståndsskyldighet som omfattar överträdelser av lagens samtliga bestämmelser är alltför omfattande. I flera fall hävdas att ansvaret är otydligt. Ett mera omfattande skadeståndsansvar skulle enligt bl.a. Copyswede skapa obalans mellan kollektiva förvaltningsorganisationer och användare. Ett antal organisationer, däribland *Dramatikerförbundet* och *Teaterförbundet*, menar att förslaget innebär svårigheter att rekrytera styrelseledamöter. Några remissinstanser, däribland STIM, anser att förslaget är kostnadsdrivande. Det framhålls också att skadeståndsskyldigheten går utöver vad direktivet kräver.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Kollektiva förvaltningsorganisationers skadeståndsansvar m.m.

Utredningen föreslår en särskild regel om skadestånd för kollektiva förvaltningsorganisationer. Förslaget innebär att en kollektiv förvaltningsorganisation kan bli skyldig att ersätta skada som uppkommer därför att organisationen av oaktsamhet inte har fullgjort sina skyldigheter enligt lagen.

Som utredningen anför är den nu föreslagna skadeståndsregeln ett sätt att uppfylla direktivets krav på medlemsstaterna att se till att bestämmelserna efterlevs. Regeln är motiverad även om Patent- och registreringsverkets tillsynsansvar nu föreslås omfatta efterlevnaden av lagen i dess helhet. Enligt regeringens uppfattning är det rimligt att enskilda, t.ex. rättighetshavare vars rättigheter en organisation förvaltar med stöd av lag, ska ha möjlighet till ersättning för skada som uppkommer då lagens bestämmelser inte följs. Remissinstanserna har inte heller haft något att invända mot förslaget. Regeringen föreslår därför, i likhet med utredningen, att särskilda regler om skadestånd för kollektiva förvaltningsorganisationer införs. En motsvarande skadeståndsskyldighet bör, som utredningen föreslår, också införas för användare som inte fullgör sina skyldigheter enligt lagen. Detsamma bör gälla för andra juridiska personer som åläggs skyldigheter i lagen.

Styrelseledamöters och den verkställande direktörens skadeståndsansvar

Utöver ett skadeståndsansvar för organisationerna föreslår utredningen också skadeståndsregler för styrelseledamöter och den verkställande direktören i en kollektiv förvaltningsorganisation. I aktiebolagslagen och i föreningslagen finns särskilda regler för styrelseledamöter och andra organledamöters skadeståndsansvar. Den som är styrelseledamot eller verkställande direktör i ett aktiebolag och som vid fullgörande av sitt uppdrag skadar bolaget, ska ersätta skadan (se 29 kap. 1 § första stycket första meningen aktiebolagslagen). Styrelseledamot och verkställande direktör i aktiebolag svarar inte bara mot bolaget utan också mot aktieägare och andra tredje män. Skadeståndsskyldigheten är i det fallet mer begränsad och föreligger bara om aktiebolagslagen, bolagsordningen eller viss annan lagstiftning överträds (29 kap. 1 § första stycket andra meningen aktiebolagslagen). En liknande reglering gäller för ekonomiska föreningar (13 kap. 1 § lagen om ekonomiska föreningar). I vissa fall har ansvaret för styrelseledamöter och den verkställande direktören enligt

Prop. 2015/16:181 aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar utökats till att omfatta också överträdelse av annan lagstiftning (se t.ex. 11 kap. 51 §, 12 kap. 87 § och 13 kap. 38 § försäkringsrörelselagen [2010:2043]).

Utredningen föreslår mot denna bakgrund särskilda regler om skadestånd för styrelseledamöter och den verkställande direktören i en kollektiv förvaltningsorganisation. En styrelseledamot eller den verkställande direktören ska enligt förslaget svara för skada som uppkommer genom att han eller hon överträder lagen uppsåtligt eller av vårdslöshet. Skadeståndsskyldigheten föreslås gälla i förhållande till både organisationen och tredje man.

Som utredningen är inne på är det självklart av avgörande betydelse att styrelseledamöter och den verkställande direktören fullgör sina skyldigheter i förhållande till organisationen och att rättighetshavare och tredje män kan förlita sig på att organisationens ledning följer den föreslagna lagens regler. Att tillsynen nu föreslås omfatta lagens samtliga bestämmelser innebär emellertid att det finns möjlighet att säkerställa att organisationerna följer lagens bestämmelser på annat sätt än genom att ålägga personer i ledande ställning ett särskilt skadeståndsansvar. Någon sådan skyldighet följer inte heller av direktivet. Regeringen anser därför att det inte bör införas några särskilda regler om skadeståndsskyldighet för styrelseledamöter eller verkställande direktör.

18.5 Straff

<p>Regeringens bedömning: Det bör inte införas några straffbestämmelser.</p>

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att skyldigheten att föra medlemsregister ska förenas med straffansvar (SOU 2015:47 s. 440–442).

Remissinstanserna: *STIM* ifrågasätter behovet av straffbestämmelser. Inga andra remissinstanser yttrar sig särskilt i denna fråga.

Skälen för regeringens bedömning: Som utredningen konstaterar innehåller befintlig associationsrättslig lagstiftning straffsanktionerade bestämmelser för skyldigheten att föra medlemsförteckning.

Direktivet innehåller bestämmelser om skyldighet att föra medlemsregister. I avsnitt 10.4 föreslås att denna skyldighet ska gälla i kollektiva förvaltningsorganisationer som inte redan på grund av befintlig lagstiftning ska föra en förteckning med motsvarande innehåll. De straffbestämmelser som finns i befintlig associationsrättslig lagstiftning kommer alltså att gälla även framöver, oavsett om en straffbestämmelse nu införs för övriga fall. Regeringen kan dela utredningens bedömning att skälen för varför ett straffansvar införts i förhållande till skyldigheten att föra medlemsförteckning enligt bl.a. föreningslagen delvis sammanfaller med de ändamål för vilka direktivet föreskriver en skyldighet att föra medlemsregister. Det kan emellertid konstateras att det också finns skillnader. Den skyldighet som föreskrivs i direktivet syftar till att säkerställa att organisationen kan fullgöra sina skyldigheter mot medlemmarna, bl.a. när det gäller fördelning av inkasserade medel. Även

om det givetvis är av avgörande betydelse att dessa skyldigheter uppfylls, avser alltså medlemsregistret, till skillnad från vad som gäller inom associationsrätten, inte att ta tillvara revisorers, borgenärens eller andra utanförståendes intressen. Regeringen gör här till en annan bedömning än utredningen när det gäller tillsynsmyndighetens ansvar och befogenheter. Tillsynsansvaret kommer att omfatta också skyldigheten att föra medlemsregister. Det finns därför inte någon anledning att därutöver införa ett straffansvar i förhållande till denna skyldighet.

Inte heller i övrigt kan regeringen se någon anledning att införa något straffansvar i förhållande till de bestämmelser som föreslås i denna proposition. I det avseendet gör alltså regeringen samma bedömning som utredningen.

18.6 Prövning i domstol

Regeringens förslag: Patent- och marknadsdomstolen ska vara rätt domstol i mål enligt lagen.

Patent- och registreringsverkets beslut att meddela föreläggande ska få överklagas till Patent- och marknadsdomstolen.

En talan om utdömmande av vite ska föras vid Patent- och marknadsdomstolen av Patent- och registreringsverket.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår inte någon särskild forumbestämmelse. Enligt förslaget ska Patent- och registreringsverkets beslut överklagas till förvaltningsdomstol (SOU 2015:47 s. 465, 466 och 470).

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrar sig anser att det bör övervägas vidare om mål enligt den föreslagna lagen ska koncentreras till de föreslagna patent- och marknadsdomstolarna. Bland dessa anser *Marknadsdomstolen* och *SFIR* att mål enligt den föreslagna lagen ska koncentreras till dessa domstolar. *Sveriges Television* anser att tillsynsmyndighetens beslut ska kunna överklagas till domstol med särskild kompetens i immaterialrätt.

Svea hovrätt och *Stockholms tingsrätt* instämmer i att tvistemål enligt den nya lagen bör koncentreras till patent- och marknadsdomstolarna, men ifrågasätter att Patent- och registreringsverkets tillsynsbeslut ska få överklagas dit.

Skälen för regeringens förslag: Utredningen lämnar inte några förslag om att en särskild domstol ska pröva mål enligt den nya lagen, men menar att frågan bör övervägas inom ramen för arbetet med en ny domstolsordning för immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål. Flera remissinstanser, däribland *Marknadsdomstolen*, *Domstolsverket* och *SFIR*, instämmer i den bedömningen.

Efter att utredningen överlämnade sitt betänkande har riksdagen antagit förslagen i propositionen Patent- och marknadsdomstol (prop. 2015/16:57). Som en följd av detta kommer prövningen av immaterialrättsliga, konkurrensrättsliga och marknadsrättsliga mål och ärenden från och med den 1 september 2016 att koncentreras till en domstol i varje instans, nämligen Patent- och marknadsdomstolen vid Stockholms

Prop. 2015/16:181 tingsrätt och Patent- och marknadsöverdomstolen vid Svea hovrätt. Till de måltyper som samlas där hör bl.a. de upphovsrättsliga tvistemålen. Med något undantag ska också mål och ärenden enligt konkurrenslagen som för närvarande handläggs i Marknadsdomstolen och allmän domstol samlas där. Som utredningen är inne på finns en tydlig koppling mellan dessa rättsområden och den nya lagen. Den föreslagna lagens bestämmelser reglerar viktiga aspekter av hur upphovsrätt och närstående rättigheter förvaltas. Det finns också beröringspunkter med överväganden som förekommer inom konkurrensrätten, t.ex. när det gäller tillåtna villkor i anslutningsavtal och licenser. Det kan visserligen hävdas att inte alla bestämmelser i den föreslagna lagen har samma tydliga koppling till de berörda rättsområdena. När det gäller skyldigheterna för kollektiva förvaltningsorganisationer att lämna information till t.ex. användare och rättighetshavare i olika avseenden är sambandet inte alltid lika uttalat. Den nya lagens bestämmelser utgör dock ett sammanhållet regelverk, där de olika delarna är beroende av varandra. De har också tillkommit för att tillvarata samma intressen. Antalet mål enligt den nya lagen kan också väntas bli relativt begränsat. Tyngdpunkten för domstolsprövningen kan förväntas komma att ligga på de bestämmelser som rör förhållandet mellan organisationer och användare.

Bedömningen att civilrättsliga tvister i anledning av den nya lagen bör handläggas i patent- och marknadsdomstolarna delas av såväl *Svea hovrätt* som *Stockholms tingsrätt*. När det gäller överklaganden av Patent- och registreringsverkets beslut i tillsynsfrågor ifrågasätter domstolarna emellertid om dessa har en tillräcklig koppling till Patent- och marknadsdomstolens rättsområden. Svea hovrätt pekar i det sammanhanget särskilt på de associationsrättsliga bestämmelserna i den föreslagna lagen.

Som konstateras ovan utgör de bestämmelser som nu föreslås för de kollektiva förvaltningsorganisationerna ett sammanhållet regelverk. De associationsrättsliga bestämmelserna avser att skydda samma intressen som övriga bestämmelser och är inte oberoende av eller särskiljbara från dessa. Ett exempel på detta är de beslut som stämman ska fatta angående förvaltningen av rättigheterna. Innehållet i sådana beslut är avgörande för organisationens obligationsrättsliga förpliktelser gentemot rättighetshavarna, t.ex. när det gäller fördelning av inkasserade medel. I avsnitt 18.4 föreslås vidare bestämmelser om skadeståndsskyldighet då skyldigheter enligt lagen åsidosätts. Det innebär att samtliga bestämmelser kan bli föremål för prövning i patent- och marknadsdomstolarna inom ramarna för en civilrättslig tvist. Att samma regelverk skulle prövas av olika domstolar beroende på om bestämmelserna aktualiseras i ett tillsynsärende eller i en tvist mellan enskilda framstår inte som lämpligt. Det finns naturligtvis också samordningsvinster med en prövning i samma domstol, t.ex. genom att det blir lättare att ta tillvara erfarenhet och utnyttja kompetens som är värdefull i såväl tvistemål som tillsynsärenden. Patent- och marknadsdomstolarna bör därför handlägga både civilrättsliga tvister och överklagade tillsynsbeslut.

I Patent- och marknadsdomstolen gäller särskilda sammansättningsregler i vissa fall. Till de mål för vilka särskild sammansättning gäller hör de marknadsrättsliga målen. Till de marknadsrättsliga målen hör bl.a. mål enligt konkurrenslagen, marknadsföringslagen (2008:486) och lagen

om avtalsvillkor mellan näringsidkare. I dessa fall gäller som huvudregel att rätten ska bestå av fyra ledamöter, av vilka två ska vara lagfarna domare och två ska vara ekonomiska experter. Om det inte finns behov av ekonomisk sakkunskap, kan rätten i stället bestå av enbart lagfarna domare. I de marknadsrättsliga ärendena gäller en liknande, om än mer begränsad, sammansättning. För de upphovsrättsliga målen gäller rättegångsbalkens sammansättningsregler.

När det gäller mål och ärenden enligt den nya lagen finns som angetts tydliga beröringspunkter med såväl upphovsrätten som det marknadsrättsliga regelverket. Som konstateras ovan kan det antas att de bestämmelser i lagen som i första hand kommer att bli föremål för prövning i domstol rör förhållandet mellan organisationerna och användarna. På samma sätt som i många av de övriga marknadsrättsliga målen och ärendena inbegriper en sådan prövning såväl juridiskt som ekonomiskt komplexa frågor. Detsamma kan sägas gälla också för andra frågor som kan aktualiseras i anledning av den nya lagen. Hit hör t.ex. de särskilda krav som ställs på rapportering och redovisning i vissa avseenden. Enligt regeringens mening framstår det därför som lämpligt att det för mål och ärenden enligt den nya lagen ska gälla samma sammansättningsregler som för de marknadsrättsliga målen och ärendena. Med den utgångspunkten finns också möjlighet att anpassa rättens sammansättning för det fall ett mål eller ett ärende berör en fråga där det inte finns samma behov av ekonomisk sakkunskap.

19 Behandling av personuppgifter

Regeringens bedömning: Den behandling av personuppgifter som kollektiva förvaltningsorganisationer och andra som omfattas av bestämmelserna i lagen ska utföra är förenlig med personuppgiftslagen.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens (SOU 2015:47 s. 348–353).

Remissinstanserna instämmer i bedömningen eller lämnar den utan invändning.

Skälen för regeringens bedömning: Några av den nya lagens bestämmelser innebär att det kommer att vara nödvändigt för kollektiva förvaltningsorganisationer att behandla personuppgifter. Skyldigheten att föra medlemsregister enligt 4 kap. 4 § kan aktualisera sådan behandling. En sådan bestämmelse är också 7 kap. 6 § som innefattar behandling av personuppgifter i syfte att identifiera eller lokalisera rättighetshavare. Även den skyldighet som föreskrivs i 10 kap. 1 § att varje år lämna viss information till enskilda rättighetshavare innebär att personuppgifter måste behandlas. Detsamma gäller skyldigheten enligt 11 kap. 4 § att bl.a. använda särskiljande beteckningar för att elektroniskt kunna hantera de verk organisationen förvaltar och de rättighetshavare den företräder. En sådan beteckning kan t.ex. vara ett vedertaget referensnummer som knyter samman information om verk och rättighetshavare. I direktivet

Prop. 2015/16:181 finns bestämmelser om förhållandet till dataskyddsdirektivet (direktiv 95/46/EG). Behandling av personuppgifter inom ramen för direktivet ska omfattas av tillämpningen av dataskyddsdirektivet (artikel 42). Dataskyddsdirektivet har i svensk rätt genomförts genom personuppgiftslagen (1998:204).

Grundläggande bestämmelser om skydd för den personliga integriteten vid behandling av personuppgifter finns i personuppgiftslagen. Lagen gäller i huvudsak för sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis är automatiserad men tillämpas under vissa förutsättningar också på manuell behandling av personuppgifter (5 §). De personuppgifter som omfattas av lagen får endast behandlas under vissa närmare angivna förutsättningar. Med behandling av personuppgifter avses varje åtgärd eller serie av åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifter, vare sig det sker på automatisk väg eller inte (3 §). Det kan gälla insamling, registrering, lagring, bearbetning eller ändring, inhämtande, användning, utlämnande genom översändande, sammanställning eller förstöring. I personuppgiftslagen uppställs vissa grundläggande krav på behandlingen av personuppgifter. Personuppgifter får t.ex. bara samlas in för särskilda uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte bevaras under en längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen (9 §). Vidare gäller att personuppgifter bara får behandlas om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen eller om behandlingen är nödvändig för vissa i personuppgiftslagen uppräknade ändamål som t.ex. för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig skyldighet (10 §). Vidare finns ett principiellt förbud mot att behandla s.k. känsliga personuppgifter, varmed förstås personuppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i en fackförening samt personuppgifter som rör hälsa eller sexualliv (13 §). Från detta förbud görs vissa undantag (14–19 §§). Om det i annan lag eller förordning finns bestämmelser som avviker från personuppgiftslagen, ska dessa bestämmelser gälla (2 §).

Som utredningen anger är de integritetsrisker de nya bestämmelserna ger upphov till begränsade. De personuppgifter som kan förutsättas hanteras är i första hand namn- och kontaktuppgifter och uppgifter om släktförhållanden. I detta avseende rör det sig om en hantering av personuppgifter som redan i dag och av nödvändighet förekommer inom de berörda organisationernas verksamhet. Regeringen delar utredningens bedömning att den behandling av personuppgifter som nu är aktuell måste anses förenlig med bestämmelserna i personuppgiftslagen. Behandlingen av personuppgifter kommer alltså att kunna ske för att fullgöra de skyldigheter som följer av den nya lagen.

20 Utvärdering av tillämpningen av IPRED-lagstiftningen

Prop. 2015/16:181

Genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter innebar att det i immaterialrättslagstiftningen infördes bestämmelser om att vissa aktörer kan åläggas att lämna information om intrångsgörande varors och tjänsters ursprung och distributionsnät (s.k. informationsföreläggande). Vidare infördes bestämmelser om att den som har begått eller medverkat till ett intrång kan åläggas att bekosta lämpliga åtgärder för att sprida information om domen i målet. Genom införandet av informationsföreläggande skapades bl.a. en möjlighet för rättighetshavare att, efter domstolsbeslut, få ut information från en internetleverantör om vem som har ett abonnemang (en IP-adress) som har använts vid ett immaterialrättsintrång via internet.

I propositionen med förslag till genomförande av det direktivet konstaterade den dåvarande regeringen att den föreslagna möjligheten till informationsföreläggande innehåller ett antal rättssäkerhetsgarantier och därmed är förenlig med grundläggande rättigheter och allmänna principer för gemenskapsrätten. Regeringen tillade att, eftersom det var fråga om ett nytt förfarande, det ändå fanns skäl att omedelbart inleda en utvärdering av hur regleringen påverkat rättighetshavare, internetleverantörer och konsumenter (prop. 2008/09:67 s. 174 och 175). Om utvärderingen gav anledning till det, skulle regeringen föreslå de ändringar av reglerna som behövdes.

I ett tillkännagivande uttalade riksdagen sitt stöd för den föreslagna utvärderingen, främst med hänsyn till intresset av att upprätthålla en väl avvägd balans mellan den enskildes integritet och skyddet av immateriella rättigheter (bet. 2008/09:NU11, rskr. 2008/09:176). I samband med utvärderingen önskade riksdagen även få kunskap om i vilka fall intrångsgörare åläggs att bekosta åtgärder för att sprida information om dom i mål om intrång på internet (offentliggörande av domstolsavgöranden), och då särskilt vilka typer av åtgärder som domstolarnas beslut gäller.

Regeringen utsåg en särskild utredare med uppdrag att utvärdera den aktuella lagstiftningen när det gäller intrång som begås via internet eller andra elektroniska kommunikationstjänster, i enlighet med den inriktning som riksdagen angett. Efter att utredaren lämnat sitt betänkande redovisade regeringen resultatet av utvärderingen muntligt och genom en promemoria till näringsutskottet. Redovisningen föranledde inte några synpunkter i sak från utskottet. Däremot ansågs inte redovisningen uppfylla formkraven för redovisning till riksdagen. Regeringen delger nu därför riksdagen redovisningen av resultatet av utvärderingsarbetet på detta sätt.

I utredarens uppdrag ingick att redovisa omfattningen av de intrång som ansökningarna om informationsföreläggande avser. Detta har betydelse för den proportionalitetsbedömning som domstolen ska göra. Eftersom rättighetshavarens intresse ska ställas mot den enskilda abonnentens integritetsintresse, krävs att det är fråga om intrång av en

Prop. 2015/16:181 viss omfattning. Utredaren konstaterar, med utgångspunkt i det totala antalet ansökningar om informationsföreläggande som gjordes under utredningstiden, att ansökningarna har avsett påstådda intrång av förhållandevis stor omfattning. Det har rört sig antingen om en stor mängd systematiska sökningar för att framställa exemplar av skyddade databaser eller om att ett flertal upphovsrättsligt skyddade verk tillgängliggjorts via internet. När det gäller domstolarnas bedömning av om ett informationsföreläggande är proportionerligt, dvs. att rättighetshavaren har ett befogat intresse av att få tillgång till informationen och att skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse, finner utredaren inte något som tyder på att domstolarna inte tillämpar bestämmelserna på avsett sätt.

En grundläggande förutsättning för att ett informationsföreläggande ska meddelas är att sökanden visar sannolika skäl för att någon i objektiv mening har begått ett intrång. Regeringen anförde vid genomförandet av direktivet att beviskravet sannolika skäl är förhållandevis högt. Samtidigt ansågs det beviskravet, i stället för att intrång skulle behöva styrkas redan i samband med en ansökan, medföra att det blir tydligare att ett informationsföreläggande närmast är en typ av säkerhetsåtgärd (prop. 2008/09:67 s. 150 och 151). När utredaren lämnade sitt betänkande fanns inget avgörande från Högsta domstolen, men utredaren bedömer på grundval av tillgängliga avgöranden att de krav som domstolarna ställt på bevisningen framstår som rimliga. Avgörandena talar enligt utredaren också för att sannolika skäl är en lämplig nivå på beviskravet och i tillräcklig grad tillgodoser kravet på rättssäkerhet.

Högsta domstolen har därefter uttalat att det med hänsyn till informationsföreläggandets förberedande karaktär inte finns anledning att kräva att sökanden presenterar fullständig utredning om alla relevanta förhållanden (se rättsfallet NJA 2012 s. 975). Sökandena bedömdes genom den framlagda utredningen ha visat sannolika skäl för att intrång skett genom att ljudböcker gjorts tillgängliga för allmänheten genom fil-delning via internet. När det gäller proportionalitetsbedömningen konstaterar Högsta domstolen att intrånget varit sådant att det typiskt sett inneburit stor skada för sökandena och att deras intresse av att kunna fortsätta utreda och eventuellt beivra det påstådda intrånget därför väger tyngre än den enskilda användarens intresse av integritet.

Domen föregicks av ett förhandsavgörande från Europeiska unionens domstol. I avgörandet uttalade sig EU-domstolen om huruvida det s.k. datalagringsdirektivet hindrade en sådan lagstiftning som den svenska om informationsföreläggande, vilket det inte ansågs göra. Domstolen uttalade också att en lagstiftning som den svenska i princip kan antas säkerställa en rimlig avvägning mellan upphovsrättshavarnas skydd för sina immateriella rättigheter och en internetabonnents eller internetanvändares skydd för sina personuppgifter.

Ett informationsföreläggande är en förberedande åtgärd som syftar till att identifiera en eventuell intrångsgörare och göra det möjligt för rättighetshavaren att vidta åtgärder. Utredaren har haft i uppdrag att redovisa på vilket sätt rättighetshavarna använt den information de fått. Utredaren har under den aktuella tiden haft tre lagakraftvunna avgöranden att utgå från. Det konstateras att i ett fall lämnades några

uppgifter inte ut och rättighetshavaren valde att inte driva frågan vidare. I ett annat fall var uppgifterna sådana att rättighetshavarna inte ansåg sig kunna vidta några åtgärder. I det tredje fallet fördes samtal utom rätta i syfte att nå en förlikning. Utredaren konstaterar vidare att det inte finns några avgöranden där intrångsgörare har ålagts att bekosta åtgärder för att sprida information om domen.

Av betänkandet framgår att rättighetshavarna som regel samordnar ansökningarna om informationsförelägganden genom respektive branschorganisation. Externa företag anlitas för att samla in bevis. I de allra flesta fall anlitas för domstolsprocessen ombud med särskild kompetens inom det upphovsrättsliga området. Också i de kontakter som varit med identifierade abonnenter har rättighetshavarna företrätts av sina ombud.

Sammanfattningsvis konstaterar utredaren att de svenska domstolarnas tillämpning ditills av bestämmelserna om informationsföreläggande synes ske på det sätt som är avsett. De rättssäkerhetsgarantier som finns i lagstiftningen bedöms vara tillräckliga och fungerande. Utredaren föreslår inte några lagändringar. Ingenting har framkommit i tiden efter att betänkandet lämnades som ger regeringen skäl att tillägga något till den redovisning som utredaren lämnat. Det gäller även avseende bestämmelserna om offentliggörande av domstolsavgöranden.

21 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: De nya bestämmelserna ska träda i kraft den 1 januari 2017. Bestämmelserna om rätt till gränsöverskridande licensiering i 11 kap. 14 § ska dock träda i kraft först den 10 april samma år. Skyldigheten att upprätta en insynsrapport enligt 10 kap. 6 § ska inte gälla för räkenskapsår som inletts före ikraftträdandet. Om det krävs beslut av stämman för att en kollektiv förvaltningsorganisation ska kunna efterleva en bestämmelse i lagen, ska bestämmelsen tillämpas från och med den första ordinarie stämma som hålls efter ikraftträdandet.

Om ett avtal som avses i 42 a § lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk har ingåtts före ikraftträdandet, ska det som enligt den nya lagen ska gälla för förvaltning enligt sådana avtal, om de ingåtts av en organisation som inte är en kollektiv förvaltningsorganisation, inte tillämpas.

Om ett förvaltningsuppdrag har lämnats före ikraftträdandet, ska organisationen fullgöra sin informationsskyldighet enligt 3 kap. 5 § senast sex månader efter ikraftträdandet.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att bestämmelserna ska träda i kraft den 10 april 2016. Därutöver föreslås en övergångsbestämmelse i förhållande till de av utredningen föreslagna ändringarna i upphovsrättslagen av innebörd att dessa inte ska påverka åtgärder som vidtagits eller rättigheter som har förvärvats före ikraftträdandet (SOU 2015:47 s. 471–473).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser lämnar förslagen utan invändning. Några remissinstanser lyfter fram att tiden för omställning är alltför kort. *Svenska Förläggareföreningen* och *Sveriges Fotografers Förbund* ser därför behov av övergångsbestämmelser. *Föreningen Svenska Tecknare* menar att bestämmelserna inte bör tillämpas under 2016. *SAMI* framför liknande synpunkter.

Skälen för regeringens förslag: Direktivet ska vara genomfört senast den 10 april 2016. Lagstiftningen bör därför träda i kraft så snart som det är möjligt med beaktande också av organisationernas behov av en rimlig frist för de anpassningar som måste göras. Enligt regeringens uppfattning bör lagen därför träda i kraft den 1 januari 2017. Enligt direktivet ska en rättighetshavares möjligheter att återkalla en kollektiv förvaltningsorganisations uppdrag att utfärda gränsöverskridande licenser emellertid gälla först från den 10 april 2017. Den bestämmelsen bör därför träda i kraft vid den tidpunkten.

Direktivet innehåller inte några allmänna övergångsbestämmelser och mycket litet utrymme tycks lämnas för att ta praktiska hänsyn i dessa avseenden. Samtidigt kan det konstateras att vissa av de nya bestämmelserna bereder större svårigheter än andra när det gäller organisationens möjligheter till snabba anpassningar. Ett exempel är de bestämmelser som kräver ändringar i stadgan. Sådana ändringar kräver stämmobeslut. Också andra bestämmelser kan kräva beslut av stämman. Om en eller flera stämmor måste hållas, kan tiden för nödvändiga anpassningar bli alltför knapp även med det ikraftträdandedatumet regeringen nu föreslår. Ett motsvarande behov finns också beträffande tillämpningen av de bestämmelser i direktivet som förutsätter att stämman har fattat vissa beslut. För att tillämpa bestämmelserna om fördelning krävs t.ex. att stämman har beslutat om allmänna principer för fördelningen.

Enligt regeringens uppfattning finns det, trots direktivets utformning, anledning att övergångsvis utforma regelverket på ett sådant sätt att organisationerna har en rimlig möjlighet att i tid göra de anpassningar av verksamheten som krävs. De bestämmelser i lagen som kräver att stämmobeslut fattas bör därför tillämpas först från och med den första ordinarie stämma som hålls efter ikraftträdandet. När det gäller den insynsrapport som organisationerna ska upprätta kan denna knappast avse tid före det att lagen trätt i kraft. Den första insynsrapporten bör därför avse det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2016. Det bör införas övergångsbestämmelser med den nu beskrivna innebörden.

I artikel 5.8 anges att den informationsskyldighet som föreskrivs där ska fullgöras senast den 10 oktober 2016 för det fall att ett förvaltningsavtal redan har ingåtts. Informationsskyldigheten föreslås regleras i 3 kap. 5 § i den nya lagen. Den skyldigheten kommer alltså att gälla för de förvaltningsavtal som ingås efter ikraftträdandet. I en övergångsbestämmelse bör regleras att organisationerna, beträffande redan ingångna avtal, ska uppfylla skyldigheten senast sex månader därefter.

I några avseenden föreslår regeringen bestämmelser som går utöver vad direktivet kräver. Det gäller i första hand skyldigheten för vissa organisationer som ingår avtal med avtalslicensverkan eller inkasserar ersättningar enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och

konstnärliga verk (upphovsrättslagen) att delvis uppfylla bestämmelserna i den nya lagen. Någon anledning att dessa bestämmelser ska träda i kraft vid en senare tidpunkt finns emellertid inte. Detta särskilt eftersom dessa organisationer typiskt sätt inte kommer att omfattas av de bestämmelser som berörs ovan. Det bör emellertid föreskrivas att de nya bestämmelserna inte ska tillämpas i förhållande till redan ingångna avtal med avtalslicensverkan. Det innebär t.ex. att villkoren i ett sådant avtal inte kan angripas med stöd av de bestämmelser om t.ex. licensvillkor som nu införs.

De ändringar i upphovsrättslagen som regeringen nu föreslår är i förhållande till utredningens förslag mycket begränsade. De aktualiserar inte de frågeställningar om redan ingångna avtal eller vidtagna åtgärder som utredningens förslag i denna del avser att reglera. Någon sådan övergångsbestämmelse som utredningen föreslår är alltså inte nödvändig.

Ändringarna i upphovsrättslagen bör också träda i kraft den 1 januari 2017. Detsamma gäller ändringen i lagen om patent- och marknadsdomstolar.

22 Konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslaget kan bidra till att säkerställa att den kollektiva rättighetsförvaltningen fungerar väl. På sikt bör detta gynna rättighetshavare, kollektiva förvaltningsorganisationer och användare. På kort sikt leder förslaget till kostnader, i första hand för de kollektiva förvaltningsorganisationerna.

Förslaget om att Patent- och registreringsverket ska vara tillsynsmyndighet medför kostnader för myndigheten. Kostnaderna kan förväntas uppgå till 5 miljoner kr årligen. De kostnader som i övrigt kan uppkomma för det allmänna bedöms vara så begränsade att de kan finansieras inom befintliga ramar.

Utredningens bedömning överensstämmer delvis med regeringens bedömning (SOU 2015:47 s. 473-501). Kostnadsökningen för Patent- och registreringsverket bedöms, med utgångspunkt i ett förslag om mer begränsad tillsyn, vara lägre.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har inga invändningar mot utredningens bedömning. *Regelrådet* anser dock att konsekvensbeskrivningen i betänkandet brister i beskrivningen av berörda företag samt när det gäller ekonomiska effekter för företagen. *Näringslivets Regelnämnd* framför liknade synpunkter. I likhet med nämnden anser flera rättighetshavarorganisationer, däribland *KLYS*, att effekterna av förslaget om kopplingen mellan den nya lagen och upphovsrättslagens bestämmelser om ingående avtal med avtalslicensverkan inte är tillräckligt utredda. *Teaterförbundet* anser att det är svårt att bedöma vad den föreslagna lagen innebär för de enskilda organisationernas verksamhet. *Dramatikerförbundet* ser risker för att förslaget medför kostnadsökningar för organisationer och användare. *Domstolsverket* anser att det är svårt att bedöma om förslaget medför en

Prop. 2015/16:181 ökad måltillströmning till domstolarna. *Tillväxtverket* ser ett behov av att ytterligare belysa konsekvenserna för små företag samt av särskilda informationsinsatser i fråga om användarnas skyldigheter.

Svea hovrätt och *Stockholms tingsrätt* har beretts tillfälle att yttra sig över förslaget att mål och ärenden enligt den nya lagen bör koncentreras till patent- och marknadsdomstolarna. I anslutning därtill ifrågasätter *Svea hovrätt* att förslagen kan genomföras utan att resursbehovet ökar hos de berörda domstolarna och framhåller att de måste tillförsäkras nödvändiga resurser. *Stockholms tingsrätt* anser att bedömningen av antalet nya mål och ärenden är osäker.

Skälen för regeringens bedömning

Allmänna utgångspunkter

För rättighetshavare, kollektiva förvaltningsorganisationer och användare är det angeläget att den kollektiva rättighetsförvaltningen fungerar väl. Förslaget syftar till att säkerställa detta. Det innebär en ingående reglering av de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet. Det innehåller bestämmelser om organisationernas förhållande till rättighetshavare och användare och om tillsyn. I ett längre perspektiv bör ett sådant regelverk kunna gynna alla dem som har ett intresse av en välfungerande kollektiv rättighetsförvaltning. I ett kortare perspektiv kan förslaget föranleda kostnader för i första hand organisationerna.

Förslaget avser att genomföra ett EU-direktiv. Direktivets bestämmelser är många gånger detaljerade och lämnar även i övrigt få valmöjligheter vid genomförandet. Den reglering som förslaget avser faller – med något undantag – inom direktivets tillämpningsområde. Några alternativa lösningar att överväga finns alltså sällan. Detta betyder att kostnader och andra konsekvenser har mindre betydelse för förslagets utformning än annars.

Konsekvenser för förvaltningsorganisationerna

De organisationer som bedriver kollektiv rättighetsförvaltning i Sverige är i regel ekonomiska eller ideella föreningar. Bland organisationerna finns de som har enskilda rättighetshavare som medlemmar. Andra är sammanslutningar av organisationer på upphovsrättsområdet. Också antalet medlemmar och anslutna rättighetshavare varierar. Vissa är stora organisationer som hanterar tiotusentals rättighetshavares rättigheter och inkasserar betydande belopp för deras räkning. Antalet organisationer som bedriver kollektiv rättighetsförvaltning i Sverige kan uppskattas till mellan 20 och 30 organisationer. Bland dessa finns renodlade förvaltningsorganisationer. Andra ägnar sig också åt annat än kollektiv rättighetsförvaltning, t.ex. facklig verksamhet.

De kollektiva förvaltningsorganisationerna

Förslaget innehåller ett regelverk för i första hand kollektiva förvaltningsorganisationer. En sådan organisation ska ha kollektiv rättighetsförvaltning som sitt enda eller huvudsakliga syfte. Vilka organisationer som uppfyller det kravet bland de som i dag bedriver kollektiv rättighetsförvaltning i Sverige är ytterst en fråga som får avgöras i rättstillämpningen.

Det rör sig dock om ett betydligt mindre antal organisationer än det sammanlagda antalet förvaltningsorganisationer.

Förslaget innebär att en enhetlig reglering införs för dessa organisationers verksamhet. I stort kommer samma regler att gälla för organisationerna oavsett associationsform. De kollektiva förvaltningsorganisationerna åläggs ett antal nya skyldigheter. I det följande ges ett antal exempel på skyldigheter där ett behov av anpassning av verksamheten kan föreligga.

I 5 kap. finns regler om stämma i en kollektiv förvaltningsorganisation. Bl.a. ska stämman besluta om styrelsens utseende. Stämman ska också fatta vissa andra grundläggande beslut i verksamheten, t.ex. om hur den ersättning som inkasseras för rättighetshavarnas räkning får användas. Verksamheten kan behöva anpassas i dessa delar, t.ex. genom stadgeändringar.

I 6 kap. finns bestämmelser om styrningen i en kollektiv förvaltningsorganisation. Bestämmelserna innebär att styrelsen i en kollektiv förvaltningsorganisation inte får delta i den löpande förvaltningen och att organisationen måste ha en verkställande direktör. Anpassningsbehovet begränsas dock av att flera förvaltningsorganisationer har en verkställande direktör redan i dag.

I 7 kap. finns bestämmelser om förvaltningen av rättighetsintäkter. Bestämmelserna uppställer vissa ramar för hur en kollektiv förvaltningsorganisation får använda ersättning som inkasseras för rättighetshavarnas räkning, t.ex. när det gäller att täcka kostnader för förvaltningen och andra delar av verksamheten. Det uppställs också krav på hur fördelningen till rättighetshavarna ska gå till. Verksamheten kan behöva anpassas till de nya bestämmelserna, t.ex. genom att olika principer för förvaltningen måste beslutas av stämman.

I 10 kap. finns bestämmelser som ger rättighetshavare och andra möjlighet till insyn i den kollektiva förvaltningsorganisationens verksamhet. Organisationerna ska tillhandahålla information i olika avseenden, bl.a. genom att upprätta en årlig insynsrapport. Informationen i insynsrapporten kan i vissa fall i stället lämnas i en årsredovisning. Skyldigheterna kan föranleda ett visst anpassningsbehov.

Dessa förslag innebär sammantaget att vissa kostnader uppkommer för de kollektiva förvaltningsorganisationerna. Till stor del torde de avse anpassning till lagens nya krav och därmed vara övergående. Det är svårt att göra några konkreta uppskattningar av kostnaderna. Anpassningsbehovet torde variera mellan olika organisationer, beroende på arten och omfattningen av verksamheten.

Förslaget i 11 kap. om gränsoverskridande licensiering av musik har ett begränsat tillämpningsområde. Bestämmelserna ska följas vid denna typ av licensiering, men tvingar inte en organisation att bedriva sådan verksamhet. I denna del är förslagens konsekvenser därför begränsade.

Övriga förvaltningsorganisationer

Förslaget är delvis tillämpligt också på vissa organisationer som inte är kollektiva förvaltningsorganisationer, men som ingår avtal med avtalslicensverkan eller inkasserar viss ersättning enligt upphovsrättslagen. I praktiken handlar det om organisationer som ingår avtal med avtals-

licensverkan utan att ha kollektiv rättighetsförvaltning som sitt huvudsakliga syfte. Det kan t.ex. röra sig om fackliga organisationer. Förslaget innebär att det inte uppställs några hinder för organisationer som i dag ingår avtal med avtalslicensverkan att göra det även fortsättningsvis. Att dessa organisationer måste tillämpa delar av den nya lagen innebär dock att vissa anpassningar av verksamheten måste göras. De aktuella anpassningarna är emellertid begränsade till bestämmelser som rör organisationernas förhållande till rättighetshavare och användare. Någon anpassning av betydelse behöver t.ex. inte ske till sådana bestämmelser som rör organisationens inre angelägenheter. Konsekvenserna för de berörda organisationerna är alltså begränsade i jämförelse med utredningens förslag, som innebär att endast kollektiva förvaltningsorganisationer skulle vara behöriga att ingå avtal med avtalslicensverkan.

Även andra organisationer och juridiska personer kan i vissa fall vara skyldiga att tillämpa lagens bestämmelser. Till dessa hör bl.a. juridiska personer som ägs eller kontrolleras av en kollektiv förvaltningsorganisation och som på organisationens uppdrag utför vissa uppgifter åt organisationen. I det fallet är konsekvenserna begränsade redan av det skälet att det står den kollektiv förvaltningsorganisationen fritt att avgöra om den vill organisera sin verksamhet på det sättet eller om den själv vill utföra uppgiften.

Konsekvenser för rättighetshavarna

Förslaget berör ett stort antal rättighetshavare. Till dessa rättighetshavare hör bl.a. upphovsmän, utövande konstnärer och framställare av upptagningar av ljud och rörliga bilder. Hit hör även den som har förvärvat rättigheter till sådana skyddade prestationer. Också den som är berättigad till upphovsrättslig ersättning som t.ex. privatkopieringsersättning eller följerrättsersättning berörs av förslaget. De berörda rättighetshavarna kan vara verksamma inom olika områden. Det kan t.ex. handla om författare, kompositörer, bildkonstnärer och artister.

Förslaget tydliggör rättighetshavarnas ställning i förhållande till de kollektiva förvaltningsorganisationerna i olika avseenden. Bestämmelserna ger t.ex. rättighetshavarna vissa rättigheter gentemot de kollektiva förvaltningsorganisationerna när ett förvaltningsuppdrag lämnas. Det handlar bl.a. om möjlighet för rättighetshavare att inom vissa ramar avgöra ett förvaltningsuppdrags omfattning och att avsluta det.

Förslaget bidrar också till att säkerställa att den ersättning som inkasseras för rättighetshavarnas räkning hanteras ansvarsfullt. Det ställs bl.a. krav på hur dessa medel får användas när de används till annat än fördelning till rättighetshavare. Även fördelningen till rättighetshavarna regleras, t.ex. genom krav på att den ska äga rum inom viss tid. Organisationen ska i samband med fördelningen också efterforska rättighetshavare som är berättigade till ersättning. Bestämmelserna i denna del innebär att en tydligare rättslig ram införs för de kollektiva förvaltningsorganisationernas förvaltning av medel som inkasserats för rättighetshavarnas räkning.

Förslaget bidrar också till att säkerställa rättighetshavarnas insyn i de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet. Förslaget innebär att en kollektiv förvaltningsorganisation i olika avseenden ska göra

information om verksamheten tillgänglig för rättighetshavare och andra. En rättighetshavare som har tilldelats ersättning ska t.ex. varje år få information om de utbetalningar och avdrag som har gjorts. Bestämmelserna om insyn ger bl.a. möjlighet för rättighetshavarna att kontrollera förvaltningen.

I lagen finns också bestämmelser som syftar till att garantera att medlemmarna i en kollektiv förvaltningsorganisation kan delta i beslutsfattandet på ett tillfredsställande sätt. Bestämmelserna innebär bl.a. att medlemmar vid stämman ska fatta beslut i grundläggande frågor som rör förvaltningen. Bestämmelserna ger en enhetlig ram för medlemsinflytandet i alla kollektiva förvaltningsorganisationer, oavsett associationsform.

Förslaget medför inte några direkta kostnader för rättighetshavarna.

Konsekvenser för användarna

Ett stort antal användare inom skilda verksamhetsområden berörs av förslaget. Till dessa hör företag som i sin verksamhet behöver tillstånd att använda upphovsrättsligt skyddat material. Det kan handla om stora företag, som t.ex. radio- och företag, kabeloperatörer och företag som tillhandahåller nättjänster olika slag. Även ett stort antal små- och medelstora företag berörs. Det kan handla om restauranger, butiker och andra inrättningar som tillhandahåller musik i sin verksamhet. Berörda användare finns också i offentlig verksamhet. Till dessa hör offentliga institutioner som bibliotek, museer och teatrar, men också skolor och annan undervisningsverksamhet. Till kretsen av användare hör dock inte konsumenter.

Förslaget innehåller bestämmelser om förhandlingar mellan kollektiva förvaltningsorganisationer och användare och om licensvillkor, liksom om insyn i de kollektiva förhandlingsorganisationernas verksamhet. Bestämmelserna kan på ett övergripande plan underlätta licensiering t.ex. genom att det blir enklare för en användare som vill skaffa sig en licens att få tillgång till den information som behövs för detta.

Förslaget innebär också att användarna åläggs en skyldighet att rapportera om användningen av verk och andra skyddade presentationer. Någon allmän skyldighet av detta slag finns inte i dag. Om skyldigheten föranleder några ökade kostnader för användarna är emellertid osäkert. Rapportering sker ofta redan i dag och förutsättningarna skiljer sig också åt mellan olika typer av användning. Av samma skäl bedöms inte heller några särskilda informationsinsatser behövas i denna del.

Konsekvenser för Patent- och registreringsverket

Patent- och registreringsverket (PRV) föreslås vara tillsynsmyndighet enligt lagen (se avsnitt 18.3). Förslaget föranleder ökade kostnader för verket. I ett inledningsskede behöver kompetens tillföras för uppgifterna och därefter resurser för den löpande verksamheten. Kostnadsökningen kan dock förväntas bli begränsad redan av det skälet att antalet organisationer som – helt eller delvis – omfattas av tillsynen är förhållandevis begränsat. Till detta bidrar också tillsynens utformning. Verket ska enligt förslaget t.ex. inte ha någon skyldighet att ingripa vid samtliga fall av lagöverträdelser.

Utredningen bedömer att tillsynen kräver resurser som motsvarar 1,5 årsarbetskrafter samt utgår från att kostnaden för en årsarbetskraft uppgår till 1,3 miljoner kr. Den bedömningen av resursbehovet utgår emellertid från en tillsyn som endast omfattar begränsade delar av den nya lagens bestämmelser. Tillsynen omfattar i det fallet t.ex. inte bestämmelserna som rör förhållandet mellan de kollektiva förvaltningsorganisationerna och användarna. Nu föreslås en tillsyn som omfattar den nya lagen i sin helhet. De resurser som behövs bedöms därför motsvara tre till fyra årsarbetskrafter. PRV:s ökade årskostnad bedöms mot denna bakgrund uppgå till 5 miljoner kr. Uppgiften är av mindre omfattning och kostnaden bör därför finansieras genom anslag. Något bemyndigande om avgifter behövs därför inte. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i budgetpropositionen för 2017 med förslag om anslag och finansiering.

Konsekvenser för domstolarna

Förslaget innebär att mål enligt lagen ska handläggas av Patent- och marknadsdomstolen som första instans. Vidare föreslås att Patent- och registreringsverkets beslut i tillsynsärenden ska kunna överklagas till samma domstol.

Som bl.a. *Domstolverket* är inne på är det inte alldeles enkelt att uppskatta antalet nya mål och ärenden enligt den nya lagen. Av grundläggande betydelse för bedömningen är emellertid att antalet förvaltningsorganisationer som omfattas av den nya lagens bestämmelser är så pass begränsat. Att PRV nu föreslås få ett bredare tillsynsansvar än vad utredningen föreslår kan också förväntas begränsa antalet mål i domstol med anledning av den nya lagen. Det är vidare sannolikt att de nya målen och ärendena kommer att ha sin tyngdpunkt på de bestämmelser som rör förhållandet mellan organisationer och användare. Antalet nya mål och ärenden i domstol kan mot denna bakgrund förväntas bli relativt begränsat. Regeringen delar därför utredningens bedömning att kostnaderna för domstolarna bör kunna finansieras inom befintliga ramar. I anledning av vad *Svea hovrätt* anför i detta avseende finns anledning att peka på att en uppföljning av verksamheten i de nya patent- och marknadsdomstolarna aviserats i samband med den reformen (prop. 2015/16:57 s. 288). Inom ramen för denna uppföljning är det naturligt att ge särskild uppmärksamhet åt de frågor som har lyfts av hovrätten.

Konsekvenser i övrigt

Förslagen bedöms inte medföra några konsekvenser för miljön. Inte heller bedöms förslagen medföra några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen, för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

23.1 Förslaget till lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt

1 kap. Inledande bestämmelser**Lagens tillämpningsområde**

1 § Denna lag gäller kollektiv rättighetsförvaltning och kollektiva förvaltningsorganisationer.

I paragrafen finns bestämmelser om lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Bestämmelserna i lagen gäller för kollektiv rättighetsförvaltning. Det begreppet definieras i 4 § 2. Individuell förvaltning av rättigheter omfattas däremot inte. För de organisationer som omfattas av lagens bestämmelser och som ägnar sig åt såväl individuell som kollektiv förvaltning kommer alltså bestämmelserna att vara tillämpliga endast för den senare verksamheten. Vissa av lagens bestämmelser är dock av en sådan karaktär att det inte är möjligt att tillämpa dem enbart i förhållande till en viss verksamhet. Det handlar om de bestämmelser som gäller för organisationen som sådan. Hit hör t.ex. bestämmelserna om stämma och intern styrning och kontroll (5 och 6 kap.).

Lagen gäller i första hand för kollektiv rättighetsförvaltning som bedrivs av kollektiva förvaltningsorganisationer. Vad som avses med en kollektiv förvaltningsorganisation anges i 4 § 3. Av 2 och 3 §§ följer att lagen, i varierande utsträckning, också tillämpas på vissa andra organisationer som ägnar sig åt kollektiv rättighetsförvaltning.

Lagen gäller dock inte enbart för organisationerna, utan också för rättighetshavare och användare. Merparten av bestämmelserna i lagen avser att reglera relationen mellan organisationerna och rättighetshavarna. Framför allt tillförsäkras den senare kategorin vissa rättigheter i förhållande till den förra. Begreppet rättighetshavare definieras i 4 § 5. Även användarna tillförsäkras i lagen rättigheter och åläggs skyldigheter i förhållande till organisationerna. Vad som avses med användare anges i 4 § 7.

2 § Om en kollektiv förvaltningsorganisation uppdrar åt en annan juridisk person som ägs eller kontrolleras av organisationen att fullgöra en uppgift som regleras i denna lag, gäller det som skulle ha gällt för den uppgiften, om den hade utförts av den kollektiva förvaltningsorganisationen, för den andra juridiska personen.

Bestämmelserna i 9 kap. 1 § och 10 kap. 1, 2 och 4 §§ och 5 § 1–4, 6 och 7 gäller också för oberoende förvaltningsorganisationer.

I paragrafen finns ytterligare bestämmelser om lagens tillämpningsområde. Bestämmelserna genomför artikel 2.3 och 2.4. Övervägandena finns i avsnitt 7.

I *första stycket* finns en bestämmelse som utvidgar lagens tillämpningsområde till juridiska personer som utför delar av den kollektiva förvaltningsorganisationens verksamhet och som har viss anknytning till förvaltningsorganisationen.

För att en sådan juridisk person ska omfattas av bestämmelser i lagen krävs att en kollektiv förvaltningsorganisation äger eller kontrollerar den. Formerna för ägandet eller kontrollen kan bestå i att organisationen äger aktier eller andelar i den andra juridiska personen eller annars kontrollerar röster för dessa. Oavsett formerna för ägandet eller kontrollen torde krävas att den kollektiva förvaltningsorganisationen utövar ett bestämmande inflytande över den andra juridiska personen. Sådant inflytande kan utövas såväl direkt som indirekt, t.ex. genom ett dotterföretag till förvaltningsorganisationen. Som utgångspunkt bör de situationer som avses i lagstiftning om koncernförhållanden omfattas av paragrafen. Bestämmelsen omfattar därför t.ex. ett dotterföretag i den mening som följer av lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

En ytterligare förutsättning är att den andra juridiska personen utför uppgifter som skulle omfattas av lagen om de utfördes av förvaltningsorganisationen. Det uppställs inte något krav på att all verksamhet i den andra juridiska personen ska vara av sådant slag. Det är alltså tillräckligt att sådan verksamhet förekommer.

Om de nu angivna förutsättningarna är uppfyllda, gäller det som sägs i lagen om den uppgift som anförtrots den andra juridiska personen på samma sätt för denna som för den kollektiva förvaltningsorganisationen. Om den andra juridiska personen t.ex. getts i uppdrag att betala ut ersättning till rättighetshavarna, är alltså lagens bestämmelser om detta tillämpliga. Det innebär däremot inte att lagens övriga krav måste uppfyllas av den andra juridiska personen. Någon skyldighet för denna att t.ex. hålla stämma enligt bestämmelserna i 5 kap. finns alltså inte.

Bestämmelsen omfattar inte den situationen att en kollektiv förvaltningsorganisation lägger ut en del av verksamheten på en fristående uppdragstagare. I ett sådant fall svarar i stället den kollektiva förvaltningsorganisationen för att verksamheten bedrivs i enlighet med lagens bestämmelser.

Enligt *andra stycket* ska vissa bestämmelser i lagen tillämpas också på s.k. oberoende förvaltningsorganisationer, dvs. vinstdrivande förvaltningsorganisationer som inte ägs av rättighetshavare. Begreppet definieras närmare i 4 § 4. De bestämmelser som hänvisas till reglerar dels förhållandet till användare, dels skyldigheten att lämna viss information till bl.a. rättighetshavare, användare och allmänheten. Också dessa organisationer kan bli föremål för sådan tillsyn som regleras i 12 kap.

3 § Om en organisation som inte är en kollektiv förvaltningsorganisation ingår avtal som anges i 42 a § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk eller kräver in ersättning enligt 26 m, 26 p eller 45 b § eller 47 § tredje stycket samma lag, ska det som gäller för en kollektiv förvaltningsorganisation enligt 5 kap. 5 § första stycket 1–4 och andra stycket 1 och 2 och 9 § första stycket, 7–9 kap. och 10 kap. 1–4 §§ denna lag gälla för den verksamheten.

I paragrafen finns ytterligare bestämmelser om lagens tillämpningsområde. Bestämmelserna har inte någon motsvarighet i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Vissa av lagens bestämmelser tillämpas också på en organisation som, utan att vara en kollektiv förvaltningsorganisation, ingår vissa avtal eller

inkasserar viss ersättning enligt bestämmelserna i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen). De avtal som avses är sådana som ger upphov till avtalslicens. De ersättningar som avses är privatkopieringsersättning, följerättsersättning, tilläggsersättning och ersättning för visst utnyttjande med stöd av tvångslicens.

För en sådan organisation gäller bestämmelserna om förvaltning av rättighetsintäkter och förvaltning med stöd av representationsavtal (7 och 8 kap.). Också vissa krav i 5 kap. på att stämman ska besluta i frågor som rör förvaltningen tillämpas, liksom bestämmelserna om förhållandet till användare (9 kap.). Dessutom tillämpas bestämmelserna om insyn och rapportering, med undantag för skyldigheterna att lämna information till allmänheten, att tillhandahålla förfaranden för klagomål och att upprätta en s.k. insynsrapport (10 kap. med undantag av 5–8 §§).

Lagens bestämmelser i nu angivna delar gäller endast i förhållande till den del av organisationens verksamhet som aktualiserar tillämpningen av bestämmelserna. Det innebär att organisationen t.ex. är skyldig att tillämpa bestämmelserna om hur rättighetsintäkter ska hanteras i förhållande till intäkterna från ett avtal som ger upphov till en avtalslicens, men inte i förhållande till andra eventuella kollektiva avtal. Det innebär också att det endast är i förhållande till sådana intäkter som stämman måste besluta om allmänna principer för fördelning m.m.

Definitioner

4 § I denna lag avses med

1. *rättigheter*: ensamrätt eller rätt till ersättning enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk eller motsvarande lagstiftning i ett annat land som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-land),

2. *kollektiv rättighetsförvaltning*: förvaltning av rättigheter för mer än en rättighetshavares räkning till deras gemensamma nytta,

3. *kollektiv förvaltningsorganisation*: en juridisk person vars enda eller huvudsakliga syfte är att bedriva kollektiv rättighetsförvaltning och som

- a) ägs eller kontrolleras av sina medlemmar, eller
- b) drivs utan vinstsyfte,

4. *oberoende förvaltningsorganisation*: en juridisk person vars enda eller huvudsakliga syfte är att bedriva kollektiv rättighetsförvaltning och som

- a) inte ägs eller kontrolleras av rättighetshavare, och
- b) drivs i vinstsyfte,

5. *rättighetshavare*: den som innehar rättigheter eller som har rätt till en del av rättighetsintäkterna, utan att vara en kollektiv förvaltningsorganisation eller en sådan medlem som företräder rättighetshavare,

6. *medlem*: en rättighetshavare, eller en juridisk person som företräder rättighetshavare, som uppfyller villkoren för att bli medlem och har antagits som medlem i en kollektiv förvaltningsorganisation,

7. *användare*: den som utan att handla som konsument bedriver verksamhet som kräver tillstånd från rättighetshavare eller som ger rättighetshavare rätt till ersättning,

8. *stadga*: stadgar, bolagsordning eller annan motsvarande handling som gäller en kollektiv förvaltningsorganisation,

9. *stämma*: föreningsstämma, bolagsstämma eller annat sådant organ där medlemmarna deltar och utövar sin rösträtt,

10. *rättighetsintäkter*: inkomster från rättigheter som en kollektiv förvaltningsorganisation har inkasserat för rättighetshavarnas räkning,

11. *förvaltningsavgift*: de avdrag en kollektiv förvaltningsorganisation gör från rättighetsintäkter, eller från inkomster från investeringar av sådana intäkter, för att täcka kostnaderna för förvaltningen av rättigheterna,

12. *gränsöverskridande licens*: en licens som omfattar fler än ett EES-land, och

13. *när rättigheter till musikaliska verk*: de rättigheter att framställa exemplar av musikaliska verk med eller utan text eller att överföra sådana verk till allmänheten som behövs för att tillhandahålla en nättjänst.

I paragrafen finns ett antal definitioner. Några av dessa har delvis en annan betydelse än i annan lagstiftning. Bestämmelserna genomför delvis artikel 3. Vissa överväganden i dessa frågor finns i avsnitt 6 och 7.

I *punkten 1* anges vad som avses med rättigheter. Att begreppet omfattar ensamrätt som följer av upphovsrättslagen innebär att såväl den egentliga upphovsrätten som de närstående rättigheterna omfattas. Det kan i det senare fallet röra sig om t.ex. den ensamrätt som tillkommer utövande konstnärer eller fotografer (45 respektive 49 a § upphovsrättslagen). Med rätt till ersättning avses all rätt till ersättning som regleras i upphovsrättslagen. Hit hör t.ex. s.k. privatkopieringsersättning (26 k §), följerrättsersättning (26 n §) och ersättning enligt tvångslicensbestämmelserna i 47 §. Också den s.k. tilläggsersättningen omfattas (45 a §).

En ensamrätt utgör en rättighet även om den i det konkreta fallet görs gällande i ett annat EES-land och med stöd av den lagstiftning som gäller där. Detsamma gäller för de olika formerna av ersättning som grundar sig på sådan upphovsrättslig lagstiftning.

Med kollektiv rättighetsförvaltning avses enligt *punkten 2* förvaltning av rättigheter för mer än en rättighetshavares räkning till deras gemensamma nytta. Kollektiv rättighetsförvaltning förutsätter som utgångspunkt att det är rättigheterna som sådana, dvs. ensamrätten eller rätten till ersättning, som är föremål för förvaltning. Den som utövar förvaltningen ska alltså i någon mån förfoga över dessa. De uppgifter som fullgörs inom ramarna för sådan förvaltning kan bl.a. bestå i att meddela licenser till användare, granska användningen, inkassera och fördela ersättning samt säkerställa rättigheterna. För att rättighetsförvaltningen ska vara kollektiv krävs att det är fråga om förvaltning för mer än en rättighetshavares räkning och att den är till deras gemensamma nytta. Typiskt för den kollektiva rättighetsförvaltningen i dessa avseenden är hantering av stora volymer av rättigheter för många rättighetshavares räkning utan någon differentiering dem emellan. Förvaltning som avser egna rättigheter eller sker i en enskild rättighetshavares intresse omfattas inte. Att licensiera rättigheter på individuell basis utgör inte kollektiv rättighetsförvaltning, även om licensgivaren i fråga företräder många rättighetshavare. När förläggare, radio- och tv-företag samt skiv- och filmproducenter licensierar andras rättigheter till enskilda verk är det inte heller fråga om kollektiv rättighetsförvaltning, bl.a. eftersom de agerar för egen räkning.

Upphovsrättsliga överlåtelse och upplåtelse förekommer också inom ramarna för kollektivavtal mellan parter på arbetsmarknaden. När en facklig organisation i ett sådant sammanhang företräder sina medlemmar är det emellertid inte fråga om kollektiv rättighetsförvaltning i nu aktuell bemärkelse. Överenskommelser på arbetsmarknaden reglerar en helt

annan situation, nämligen vad som ska gälla mellan arbetstagare och arbetsgivare i relationen mellan dem. I dessa situationer är anställningen avgörande för överlåtelsen eller upplåtelsen av upphovsrätten. Kollektivavtalad lön och andra anställningsvillkor faller därför helt utanför lagens tillämpningsområde.

I *punkten 3* definieras kollektiv förvaltningsorganisation. För att en organisation ska vara en kollektiv förvaltningsorganisation är det en förutsättning att dess enda eller huvudsakliga syfte är att bedriva kollektiv rättighetsförvaltning. Även organisationer som inte enbart bedriver kollektiv rättighetsförvaltning kan alltså utgöra kollektiva förvaltningsorganisationer. Vid bedömningen av vad organisationens huvudsakliga syfte ska anses vara kan t.ex. det som anges i stadgar och andra liknande handlingar ha betydelse. Ytterst torde dock det avgörande för bedömningen vara i vilken utsträckning den faktiska verksamheten ägnas åt sådan förvaltning.

En organisation vars verksamhet nästan uteslutande är inriktad på kollektiv rättighetsförvaltning måste anses ha sådan förvaltning som sitt huvudsakliga syfte. Detsamma torde gälla en organisation vars verksamhet till övervägande del utgörs av sådan förvaltning. Om organisationens verksamhet i mer begränsad utsträckning består av kollektiv rättighetsförvaltning, är den däremot inte att anse som en kollektiv förvaltningsorganisation.

Det krävs att verksamheten är stadigvarande. En organisation som endast vid enstaka tillfällen bedriver kollektiv rättighetsförvaltning omfattas inte av bestämmelserna.

Vidare krävs att organisationen antingen ägs eller kontrolleras av sina medlemmar eller att den drivs utan vinstsyfte. Det är alltså tillräckligt att en av dessa förutsättningar är uppfyllda. Att medlemmarna äger eller kontrollerar organisationen torde vara huvudfallet. Exempel på organisationer som kontrolleras av medlemmarna är ekonomiska och ideella föreningar med rättighetshavare som medlemmar. Vad som avses med medlem framgår av punkten 6.

I *punkten 4* finns en definition av oberoende förvaltningsorganisation. En sådan organisation skiljer sig från en kollektiv förvaltningsorganisation endast såvitt avser vinstsyfte och ägande. För att vara en sådan organisation krävs att den inte ägs eller kontrolleras av rättighetshavare, men att den drivs i vinstsyfte. Om dessa förutsättningar inte samtidigt är uppfyllda, utgör alltså organisationen – om den ägnar sig åt kollektiv rättighetsförvaltning – i stället en kollektiv förvaltningsorganisation.

Enligt *punkten 5* avses med rättighetshavare den som innehar rättigheter eller som har rätt till en del av rättighetsintäkterna. Vad som avses med rättigheter framgår av punkten 1. En rättighetshavare kan alltså vara den som innehar en rättighet, men också andra som på grund av avtal har rätt till en del av rättighetsintäkterna. Vad som avses med rättighetsintäkter framgår av punkten 10. Kollektiva förvaltningsorganisationer är dock inte att anse som rättighetshavare. Medlemsorganisationer i en kollektiv förvaltningsorganisation som företräder rättighetshavare är också undantagna.

I *punkten 6* anges vad som avses med medlem. För att vara medlem måste den fysiska eller juridiska personen dels uppfylla de krav som ställs på medlemskap i en kollektiv förvaltningsorganisation, dels ha

Prop. 2015/16:181 antagits som medlem i organisationen. En medlem kan vara såväl en rättighetshavare som en medlemsorganisation. En medlemsorganisation kan vara en annan kollektiv förvaltningsorganisation eller t.ex. en facklig organisation. Begreppet medlem är associationsneutralt. Även delägare i andra juridiska personer än föreningar är därför att anse som medlemmar. Det gäller t.ex. aktieägare i aktiebolag.

En användare är enligt *punkten 7* den som bedriver en verksamhet som kräver tillstånd av rättighetshavare eller som ger rättighetshavare rätt till ersättning. Vad som avses med rättighetshavare framgår av *punkten 5*.

En användare kan alltså vara den som utnyttjar verk och andra skyddade prestationer på ett sätt som kräver tillstånd enligt bestämmelserna i upphovsrättslagen (jfr det som sägs om rättigheter i *punkten 1*). Till kategorin användare hör också den som med stöd av bestämmelser om tvångslicens (47 § upphovsrättslagen) utnyttjar upphovsrättskyddat material på ett sätt som ger rättighetshavare rätt till ersättning. Definitionen av användare omfattar även den som agerar på annat sätt som ger upphov till en rätt till ersättning för rättighetshavaren. Hit hör de som är skyldiga att betala sådana särskilda ersättningar som regleras i upphovsrättslagen, dvs. privatkopieringsersättning, följerättsersättning och tilläggsersättning.

Det är verksamhetens art som ska kräva tillstånd eller ge upphov till en ersättningsrätt. Det krävs alltså inte att ett utnyttjande av skyddade verk har ägt rum. Också den som ännu inte kommit igång med sin verksamhet och t.ex. slutit nödvändiga licensavtal kan alltså vara en användare. Den som agerar i egenskap av konsument är dock inte en användare i nu aktuell bemärkelse.

En användare kan vara en fysisk eller en juridisk person. Vidare kan användarens verksamhet vara offentlig eller privat. Något krav på att den ska vara vinstdrivande eller ha en viss omfattning uppställs inte.

I *punkten 8* anges att stadga omfattar såväl stadgar som bolagsordning eller annan motsvarande handling. Vad som utgör stadga kan alltså skilja sig åt mellan olika associationsformer. I en ekonomisk eller ideell förening avses stadgarna. I ett aktiebolag avses bolagsordning.

Av *punkten 9* framgår att med stämman avses det organ i den kollektiva förvaltningsorganisationen där medlemmarna deltar och utövar sin rösträtt. Det gäller oberoende av organisationens juridiska form. I en ekonomisk eller ideell förening är det föreningsstämman som är detta organ. I ett aktiebolag är det bolagsstämman.

Enligt *punkten 10* avses med rättighetsintäkter sådana inkomster som har krävts in för rättighetshavarnas räkning. Inkomster som har krävts in för organisationens egen räkning omfattas inte. Både ersättning som betalas på grund av avtal, t.ex. ett licensavtal, och lag, t.ex. tvångslicens eller rätt till särskild ersättning, omfattas.

Enligt *punkten 11* avses med förvaltningsavgift alla de belopp som en kollektiv förvaltningsorganisation drar av från rättighetsintäkter eller avkastning från sådana intäkter för att täcka organisationens kostnader för förvaltningen.

Enligt *punkten 12* ska två eller flera EES-länder omfattas av en licens för att den ska betecknas som gränsöverskridande.

I *punkten 13* anges vad som avses med närrättigheter till musikaliska verk. De rättigheter som avses är de som krävs för att kunna tillhandla-

hålla en nättjänst för musik eller där musik ingår. Exempel på en sådan nättjänst kan vara en tjänst som via internet tillhandahåller musik på begäran. De rättigheter som berörs är ensamrätten att framställa exemplar av verken och att överföra dem till allmänheten (jfr 2 § upphovsrättslagen). Såväl rättigheterna till det musikaliska verket som eventuellt tillhörande text omfattas. Inga andra rättigheter som aktualiseras i samband med musikanvändning berörs. Varken utövande konstnärers eller producenters rättigheter berörs alltså. Definitionen har betydelse i förhållande till bestämmelserna om gränsöverskridande licensiering av musik (11 kap.).

Lagens innehåll

5 § I lagen finns bestämmelser om

- allmänna principer för kollektiv rättighetsförvaltning (2 kap.),
- rättighetshavarnas rättigheter (3 kap.),
- medlemskap (4 kap.),
- stämma (5 kap.),
- styrning och intern kontroll (6 kap.),
- förvaltning av rättighetsintäkter (7 kap.),
- förvaltning med stöd av representationsavtal (8 kap.),
- förhållandet till användare (9 kap.),
- insyn och rapportering (10 kap.),
- gränsöverskridande licensiering av musik (11 kap.), och
- tillsyn m.m. (12 kap.).

I paragrafen ges en översikt över lagens innehåll.

2 kap. Allmänna principer för kollektiv rättighetsförvaltning

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska bedriva verksamheten i de företrädda rättighetshavarnas intresse. Organisationen får inte ålägga rättighetshavarna andra skyldigheter än som krävs för att skydda deras intressen eller för att förvalta deras rättigheter effektivt.

Paragrafen innehåller allmänna principer för den kollektiva rättighetsförvaltningen. Bestämmelserna genomför artikel 4. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Paragrafen ålägger kollektiva förvaltningsorganisationer en skyldighet att bedriva verksamheten i de företrädda rättighetshavarnas intresse. Rättighetshavarnas intressen ska alltså vara styrande för organisationens verksamhet. Termen rättighetshavare definieras i 1 kap. 4 § 5. Skyldigheterna gäller i förhållande till de rättighetshavare som företräds av organisationen. Det förutsätter någon form av avtalsrelation mellan organisationen och rättighetshavaren. Därmed omfattas såväl medlemmar som rättighetshavare som företräds på grund av ett anslutnings- eller representationsavtal. Däremot omfattas t.ex. inte rättighetshavare som har rätt till ersättning till följd av upphovsrättslagens bestämmelser om avtalslicens.

Skyldigheten gäller på alla nivåer inom organisationen, dvs. såväl i förhållande till stämman som för styrelsen och andra som agerar för

organisationens räkning. Den innebär att organisationen ska uppträda lojalt i förhållande till rättighetshavarna och sätta deras intresse i främsta rummet. Organisationen ska sträva efter att sluta så förmånliga licensavtal som möjligt för rättighetshavarna och får bara använda rättighetsintäkterna i deras intresse.

Paragrafen begränsar också organisationens handlingsutrymme i fråga om att ålägga rättighetshavarna skyldigheter. Det kan t.ex. gälla villkor i anslutningsavtal som begränsar rättighetshavarnas möjlighet att bestämma över sina prestationer.

I vissa fall kan skyldigheter motiveras av att de är nödvändiga för att tillvarata rättighetshavarnas intressen, t.ex. i förhandlingar med användare, eller för att skydda deras rättigheter mot intrång. Skyldigheter kan även motiveras av kostnads- och andra effektivitetsskäl. I detta ligger att det kan vara nödvändigt att verksamheten har en viss omfattning och organisationen en viss förhandlingsstyrka.

Även om det finns skäl som kan motivera att en skyldighet åläggs rättighetshavarna, måste en intresseavvägning göras. De fördelar skyldigheten ger upphov till måste uppväga de nackdelar som uppstår. Även sättet att uppnå fördelarna torde behöva vara det minst ingripande.

2 § I en kollektiv förvaltningsorganisation ska det finnas lämpliga och effektiva förfaranden för att säkerställa att medlemmarna kan delta i organisationens beslutsfattande. Bestämmelser om detta ska tas in i stadgan. Det som följer av lag behöver dock inte anges.

Olika kategorier av medlemmar ska vara representerade i beslutsfattandet i skäligen utsträckning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om medlemmarnas deltagande i organisationens beslutsfattande. Den genomför artikel 6.3 och delvis artiklarna 8.11 och 9.2. Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

Bestämmelserna i *första stycket* innebär att det i en kollektiv förvaltningsorganisation ska finnas förfaranden som ska tillämpas för att säkerställa att medlemmarna kan delta i organisationens beslutsfattande. Det kan röra sig om direkt deltagande på stämma, men också indirekt vid ett eventuellt fullmäktigemöte (5 kap. 9 §) eller i övervakningsorganet (6 kap. 3 §). När det gäller stämma kan det bl.a. handla om förfaranden för stämmans sammankallande, t.ex. tid för kallelse, och dess genomförande. Exempel på förfaranden som övervakningsorganet aktualiserar är regler för dess närmare sammansättning och utseende. När det gäller fullmäktige kan det bl.a. handla om de närmare formerna för hur fullmäktige ska utses.

Bestämmelserna kräver att dessa förfaranden ska vara effektiva och lämpliga. Ytterst innebär det att de ska vara utformade på ett sådant sätt att det säkerställs att medlemmarna fullt ut kan utöva sina rättigheter att delta i beslutsfattandet. I detta ligger att medlemmarna får det inflytande i de olika beslutsfunktionerna som bestämmelserna i lagen syftar till.

Den kollektiva förvaltningsorganisationen är skyldig att ange förfarandena i stadgan i den utsträckning dessa inte följer av lag. Den reglering om stämman som finns i 5 kap. i denna lag, t.ex. bestämmelser om rätt för medlem att anlita ombud, behöver därför inte tas in i stadgan. För kollektiva förvaltningsorganisationer som är ekonomiska föreningar

eller aktiebolag finns därutöver bestämmelser om styrelse – som enligt 6 kap. 3 § ska fullgöra övervakningsorganets uppgifter – och stämma i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar (föreningslagen) och i aktiebolagslagen (2005:551). Någon skyldighet att komplettera stadgan i dessa avseenden följer då inte av denna lag.

Enligt *andra stycket* krävs att olika kategorier av medlemmar ska vara representerade i beslutsfattandet i skälig utsträckning. Bestämmelsen gäller alltså bara om det finns olika kategorier av medlemmar i organisationen. Med kategorier av medlemmar avses olika typer av rättighetshavare, t.ex. producenter och utövande konstnärer. En kollektiv förvaltningsorganisation som har medlemsorganisationer som företräder olika kategorier av rättighetshavare är ett exempel på en organisation som omfattas av bestämmelsen. Kravet innebär att en avvägning måste göras mellan intresset av att olika medlemskategorier finns representerade i beslutsfattandet och andra intressen, som t.ex. kategorins betydelse i förhållande till det sammanlagda medlemstantalet och de ekonomiska intressen den representerar. En bedömning får göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Det torde dock aldrig vara tillåtet att t.ex. utesluta en viss medlemskategori från möjligheten att väljas in som styrelseledamot. Bestämmelsen gäller för hela verksamheten, dvs. även i förhållande till stämman. Den har dock störst praktisk betydelse i de sammanhang där medlemmarna företräds av andra som t.ex. vid ett eventuellt fullmäktigemöte eller i övervakningsorganet (se 5 kap. 9 § och 6 kap. 3 §).

3 kap. Rättighetshavarnas rättigheter

Rätt till representation

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska på en rättighetshavares begäran åta sig att, för de EES-länder begäran avser, förvalta de rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade prestationer som rättighetshavaren begär att organisationen ska förvalta, om inte organisationen har godtagbara skäl att vägra förvaltningsuppdraget.

I paragrafen finns en bestämmelse om rätt till representation. Bestämmelserna genomför artikel 5.2. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

En kollektiv förvaltningsorganisation har en skyldighet att förvalta rättigheter på begäran av en rättighetshavare. För organisationens del innebär bestämmelsen alltså en kontraheringsplikt. Förvaltningsuppdraget kan komma till uttryck på olika sätt. Det kan t.ex. bestå i en rättighetsöverlåtelse eller en licens eller av att fullmakt för förvaltningen lämnas.

Skyldigheten att åta sig förvaltningsuppdrag omfattar alla kollektiva förvaltningsorganisationer och den gäller till förmån för alla typer av rättighetshavare. Det innebär att den även gäller i förhållande till den som har förvärvat rättigheter från t.ex. en upphovsman.

Rättighetshavaren har även möjlighet att bestämma förvaltningsuppdragets omfattning i vissa avseenden. Han eller hon kan begränsa uppdraget till att avse vissa rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade prestationer. Organisationen kan alltså

Prop. 2015/16:181 inte mot rättighetshavarens vilja kräva att uppdraget ska avse dennes samtliga rättigheter.

Exempel på rättigheter är bl.a. överföring till allmänheten och exemplarframställning, dvs. olika former av upphovsrättsliga förfoganden (se 2 § lagen [1960:729] om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, upphovsrättslagen). Med kategorier av rättigheter avses användning som kan särskiljas ur ett ekonomiskt perspektiv, t.ex. de rättigheter som behövs för utsändning i radio eller tv eller för tillgängliggörande via en nättjänst. Musikaliska verk och litterära verk utgör olika typer av verk. Exempel på skyddade prestationer som inte är verk är de framföranden och upptagningar som utövande konstnärer respektive producenter har ensamrätt till (45 och 46 §§ upphovsrättslagen).

Att rättighetshavaren kan begränsa uppdraget i dessa tre avseenden innebär att det är möjligt för rättighetshavaren att t.ex. undanta en eller flera typer av verk från förvaltningsuppdraget, men inte enskilda verk. Motsvarande möjligheter att begränsa uppdraget gäller i förhållande till olika rättigheter eller kategorier av rättigheter. Rättighetshavaren har som utgångspunkt också rätt att välja att uppdraget ska omfatta ett eller flera angivna EES-länder.

Rätten till representation är inte ovillkorlig. En organisation kan vägra ett förvaltningsuppdrag om det finns godtagbara skäl för det. Organisationen behöver t.ex. inte acceptera ett uppdrag om den inte sedan tidigare företräder den aktuella kategorin rättighetshavare. Detsamma gäller om organisationen inte förvaltar sådana rättigheter eller kategorier av rättigheter eller bedriver förvaltning i de länder som begäran avser. Godtagbara skäl kan föreligga även i andra situationer. En organisation torde inte vara skyldig att åta sig ett förvaltningsuppdrag om det skulle drabba de redan företrädda rättighetshavarna negativt, t.ex. på grund av kostnads- eller andra effektivitetsskäl. En rättighetshavares nationalitet, hemvist eller etableringsland kan dock aldrig utgöra godtagbara skäl för att vägra ett förvaltningsuppdrag. Också i övrigt gäller ett krav på likabehandling. Om organisationen har åtagit sig ett uppdrag för en rättighetshavare, är det inte möjligt att neka en annan rättighetshavare att företräda honom eller henne, om förutsättningarna för uppdragen är desamma.

Rätt att ge tillstånd till viss användning

2 § En rättighetshavare som har lämnat ett förvaltningsuppdrag till en kollektiv förvaltningsorganisation får själv ge tillstånd till användning beträffande de rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade prestationer som uppdraget omfattar. Tillstånd får dock inte ges för användning som sker i förvärvssyfte.

Paragrafen innehåller bestämmelser om rätt att ge tillstånd till viss användning. Bestämmelserna genomför artikel 5.3. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

En rättighetshavare har under vissa förutsättningar möjlighet att själv ge tillstånd till användning, även om ett förvaltningsuppdrag har lämnats till en kollektiv förvaltningsorganisation. Det innebär att ett förvaltningsuppdrag som är förenat med ensamrätt för den kollektiva förvalt-

ningsorganisationen inte hindrar en rättighetshavare att på egen hand licensiera de rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade prestationer som uppdraget omfattar.

Sådan licensiering får emellertid bara avse användning som inte sker i förvärvssyfte. Licensen kan alltså aldrig omfatta rätt att utnyttja verk inom ramarna för en kommersiell tjänst. Att det är användningen som inte ska ske i förvärvssyfte innebär att utnyttjande som sker för ekonomisk vinning inte är tillåtet, även om det sker inom ramarna för en ideell verksamhet. Att licensen ger utrymme för att verk eller andra skyddade prestationer kommer många till del, t.ex. genom att de görs tillgängliga på internet, saknar däremot betydelse.

I 5 § finns bestämmelser om att organisationen ska informera rättighetshavaren om hans eller hennes rätt enligt förevarande paragraf och om de eventuella villkor som gäller för att utöva rätten (se kommentaren till den paragrafen).

Rätt att begränsa eller säga upp uppdragsavtalet

3 § En rättighetshavare som har lämnat ett förvaltningsuppdrag till en kollektiv förvaltningsorganisation får när som helst begränsa uppdraget i de avseenden som anges i 1 §, om inte organisationen har godtagbara skäl att vägra det. Rättighetshavaren får också när som helst säga upp uppdragsavtalet.

I uppdragsavtalet får det bestämmas att en begränsning eller en uppsägning får verkan

1. först efter en uppsägningstid, som ska vara skälig och inte längre än sex månader, eller

2. vid räkenskapsårets utgång.

Om det inte har avtalats någon tid för när en begränsning eller en uppsägning får verkan, får begränsningen eller uppsägningen verkan omedelbart.

Paragrafen innehåller bestämmelser om begränsning och uppsägning av förvaltningsuppdrag. Bestämmelserna genomför artikel 5.4. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.

Rättighetshavaren har enligt *första stycket* rätt att när som helst begränsa eller säga upp ett förvaltningsuppdrag. Hänvisningen till 1 § innebär att ramarna för att begränsa uppdraget är desamma som gäller när ett förvaltningsuppdrag begärs. Det betyder att begränsningen kan avse en eller flera rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade prestationer. Organisationen är vidare skyldig att acceptera den nya omfattningen av uppdraget, om det inte finns godtagbara skäl för annat. Rättighetshavaren kan också säga upp uppdragsavtalet i dess helhet.

Enligt *andra stycket* är det möjligt att i uppdragsavtalet reglera när en begränsning eller en uppsägning får verkan. Det kan ske på två sätt. Enligt *första punkten* kan det föreskrivas en skälig uppsägningstid om maximalt sex månader. Uppsägningstiden får alltså aldrig vara längre än sex månader och kan, beroende på vad som är skäligt, behöva vara kortare än så. Vad som utgör en skälig uppsägningstid får avgöras från fall till fall och med utgångspunkt från förvaltningsuppdragets omfattning och organisationens verksamhet.

Som ett alternativ till viss uppsägningstid kan, enligt *andra punkten*, avtalas att uppdraget ska upphöra eller gälla i den nya omfattningen först

Prop. 2015/16:181 vid utgången av det räkenskapsår då uppsägningen eller begränsningen görs. Det räkenskapsår som avses är det som gäller för organisationen.

Av tredje stycket följer att en begränsning eller en uppsägning gäller omedelbart om inte annat sägs i uppdragsavtalet.

Att förvaltningsuppdraget upphör innebär bl.a. att förvaltningsorganisationen inte längre kan ingå nya licensavtal med stöd av uppdraget. Vad som gäller i fråga om licensavtal som ingåtts innan förvaltningsuppdraget upphörde regleras däremot inte i paragrafen. Det beror i stället på vad som överenskommit i uppdragsavtalet och de licensavtal som sluts med stöd av uppdraget. Organisationens skyldighet att fördela ersättning till rättighetshavaren kvarstår så länge sådan ersättning hanteras av organisationen.

Som konstateras i kommentaren till 1 § kan ett förvaltningsuppdrag komma till uttryck på olika sätt. De närmare villkoren för detta kan regleras i ett anslutningsavtal, men också i t.ex. medlemskapsvillkor. Oavsett i vilken form förvaltningsuppdraget lämnats, gäller rättighetshavarens rätt att säga upp eller begränsa uppdraget enligt förevarande paragraf. Organisationen måste alltså inrätta verksamheten efter detta.

Villkor som inskränker rätten att säga upp eller begränsa uppdraget är inte tillåtna. En kollektiv förvaltningsorganisation får t.ex. inte kräva att rättigheter som omfattas av en begränsning eller uppsägning måste förvaltas av en annan kollektiv förvaltningsorganisation. Organisationen får däremot i uppdragsavtalet reglera de närmare formerna för hur rätten ska utövas. Att organisationen ska informera om sådana villkor följer av 5 §.

Rättighetshavarens medgivande till förvaltningen

4 § En kollektiv förvaltningsorganisation som åtar sig ett förvaltningsuppdrag ska inhämta rättighetshavarens uttryckliga medgivande till förvaltningen av varje rättighet, kategori av rättigheter eller typ av verk och annan skyddad prestation som förvaltningen omfattar. Medgivandet ska dokumenteras.

I paragrafen finns bestämmelser om inhämtande av medgivande för kollektiv förvaltning. Bestämmelserna genomför artikel 5.7. Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

Bestämmelserna gäller när organisationen åtar sig ett förvaltningsuppdrag. Det innebär att de inte är tillämpliga för rättigheter som hanteras med stöd av bestämmelser i upphovsrättslagen. Kravet på att inhämta ett uttryckligt medgivande för varje rättighet, kategori av rättigheter eller typ av verk och annan skyddad prestation som förvaltningen omfattar innebär att rättighetshavaren måste ha tagit ställning till uppdragets omfattning i dessa delar och godkänt det. Med rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade prestationer avses detsamma som i 1 § (se kommentaren till den paragrafen).

Organisationen är skyldig att dokumentera medgivandet. Några formella krav på dokumentationen uppställs inte. Det innebär att förvaltningsuppdraget t.ex. kan lämnas i ett särskilt avtal eller genom hänvisning i ett sådant avtal till bestämmelser i organisationens stadga,

under förutsättning att rättighetshavarens medgivande kommer till tydligt uttryck och kan kontrolleras i efterhand.

Skyldigheten gäller inte bara när ett förvaltningsuppdrag lämnas första gången, utan även då ett tidigare lämnat förvaltningsuppdrag utökas. Om de uppgifter som ska framgå av medgivandet framgår redan av rättighetshavarens begäran om förvaltning, behöver naturligtvis inte något ytterligare medgivande inhämtas. Det är då tillräckligt att begäran dokumenteras.

Information till rättighetshavarna

5 § Innan en kollektiv förvaltningsorganisation åtar sig ett förvaltningsuppdrag, ska den på lämpligt sätt informera rättighetshavaren om den rätt som följer av 1–3 §§ och om villkoren för att utöva den rätt som följer av 2 §. Organisationen ska också informera om de avdrag som kommer att göras från rättighetsintäkter eller från inkomster från investeringar av sådana intäkter.

Information om den rätt som följer av 1–3 §§ och om villkoren för att utöva den rätt som följer av 2 § ska också anges i organisationens stadga eller medlemskapsvillkor.

Paragrafen innehåller bestämmelser om information till rättighetshavarna. Bestämmelserna genomför delvis artikel 5.1 och 5.8 samt artikel 12.1. Övervägandena finns i avsnitt 9.6 och 13.4.

En kollektiv förvaltningsorganisation är enligt *första stycket* skyldig att lämna information till rättighetshavaren om den rätt som följer av 1–3 §§ innan organisationen åtar sig ett förvaltningsuppdrag. Det gäller inte bara när ett förvaltningsuppdrag lämnas första gången, utan även då ett tidigare lämnat förvaltningsuppdrag utökas.

Organisationen ska upplysa om vilka rättigheter, kategorier av rättigheter och typer av verk och andra skyddade prestationer som organisationen förvaltar, liksom rättighetshavarens utrymme att fritt välja förvaltning i dessa avseenden. Vidare ska information lämnas om möjligheterna att själv licensiera för användning som inte sker i förvärvssyfte och om rättighetshavarens möjligheter att begränsa eller säga upp ett förvaltningsuppdrag.

Organisationen ska också informera om villkoren för att utöva den rätt som avses i 2 §. Organisationen har alltså en skyldighet att upplysa inte bara om den rätt som rättighetshavaren har att själv licensiera för viss användning, utan också om på vilket sätt rätten kan göras gällande. Sådana villkor kan motiveras av intresset av att organisationen ska kunna bedriva en effektiv rättighetsförvaltning. De får emellertid inte begränsa rätten att bevilja licenser eller göra det svårt eller omöjligt att utöva den. I praktiken torde organisationens möjlighet att uppställa villkor vara begränsad till vad som är nödvändigt för att organisationen ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Det kan t.ex. handla om att en rättighetshavare måste lämna information om de tillstånd till användning som han eller hon själv lämnar. Slutligen ska organisationen informera om de avdrag som görs från rättighetshavarnas ersättning. Organisationen ska alltså informera om de avdrag som organisationen tillämpar. Med avdrag avses bl.a. förvaltningsavgifter (se kommentaren till 7 kap. 4 §).

Rättighetshavaren ska ha tillgång till informationen innan uppdragsavtalet ingås. Syftet är att han eller hon ska ha möjlighet att

Prop. 2015/16:181 tillvarata sin rätt, t.ex. genom att begränsa uppdragets omfattning. Informationen ska lämnas på lämpligt sätt. Det utesluter inte att informationen lämnas på annat sätt än i en skriftlig handling. Vad som utgör ett lämpligt sätt får avgöras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Avgörande för bedömningen är om det sätt på vilket informationen lämnas ger rättighetshavaren möjlighet att ta till vara sin rätt. Informationen måste alltså i vart fall lämnas så att rättighetshavaren inte riskerar att gå miste om den.

Viss information ska enligt paragrafen också anges i stadgan eller medlemskapsvillkoren. Det gäller enligt *andra stycket* information om den rätt som avses i 1–3 §§ och villkoren för rätten att själv ge tillstånd till viss användning.

4 kap. Medlemskap

Villkor för att bli medlem

1 § Den som uppfyller villkoren för att bli medlem i en kollektiv förvaltningsorganisation ska beviljas medlemskap. Om en ansökan om medlemskap inte beviljas, ska organisationen ange skälen för det.

Paragrafen innehåller bestämmelser om medlemskap i en kollektiv förvaltningsorganisation. Bestämmelserna genomför delvis artikel 6.2. Övervägandena finns i avsnitt 10.1.

Bestämmelserna om medlemskap innebär att den som uppfyller villkoren för att bli medlem också ska ha rätt att bli medlem. En kollektiv förvaltningsorganisation ska alltså som utgångspunkt vara öppen för nya medlemmar. Endast de villkor som gäller för att bli medlem kan utgöra grund för att vägra någon inträde. Bestämmelserna gäller till förmån för rättighetshavare och organisationer som företräder rättighetshavare, beroende på hur medlemsstrukturen i den aktuella organisationen ser ut. En rättighetshavare kan även vara någon annan än upphovsmannen, t.ex. en juridisk person som har förvärvat rättigheterna.

Bestämmelserna är tillämpliga på alla kollektiva förvaltningsorganisationer, oavsett organisationens juridiska form. Med medlem avses inte bara föreningsmedlem utan även den som är delägare i en kollektiv förvaltningsorganisation som inte bedrivs i föreningsform (jfr kommentaren till 1 kap. 4 § 6). Även en aktieägare är alltså medlem och bestämmelserna om medlemskap gäller i förhållande till en kollektiv förvaltningsorganisation som är ett aktiebolag.

I 2 § finns bestämmelser om vilka villkor för medlemskap som en kollektiv förvaltningsorganisation får ställa upp. Av den paragrafen följer också att villkoren ska anges i stadgan eller i medlemskapsvillkoren. Organisationens prövningsrätt är alltså begränsad till de villkor som återges där. Förhållanden som inte anges i dessa villkor får inte beaktas, även om de i och för sig är tillåtna.

Om medlemskap inte beviljas, ska den kollektiva förvaltningsorganisationen ange skälen för sitt beslut. Organisationen måste alltså ange i vilket avseende sökanden inte uppfyller villkoren för att bli medlem.

I lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar (föreningslagen) finns särskilda bestämmelser om medlemskap (3 kap. 1 § första stycket). För en kollektiv förvaltningsorganisation som är en ekonomisk förening gäller dock bestämmelserna i förevarande lag före de allmänna bestämmelserna i föreningslagen. Även om det skulle vara möjligt att vägra någon medlemskap enligt den lagen, måste alltså förutsättningarna enligt förevarande paragraf vara uppfyllda för att det ska kunna ske.

Även en kollektiv förvaltningsorganisation som är ett aktiebolag ska som utgångspunkt vara öppen för nya medlemmar. En förutsättning torde emellertid vara att organisationen redan har medlemmar. Ett aktiebolag som i sin helhet ägs av en annan organisation omfattas knappast av skyldigheten. Ett aktiebolag som ägs av de rättighetshavare vars rättigheter bolaget förvaltar är däremot skyldigt att bereda den som uppfyller villkoren för att bli medlem möjlighet att bli aktieägare.

2 § Villkoren för att bli medlem i en kollektiv förvaltningsorganisation ska vara sakliga, tydliga och icke-diskriminerande. De ska anges i organisationens stadga eller medlemskapsvillkor och hållas allmänt tillgängliga.

Paragrafen innehåller bestämmelser om villkor för medlemskap i en kollektiv förvaltningsorganisation. Den genomför delvis artikel 6.2. Övervägandena finns i avsnitt 10.1.

I paragrafen uppställs grundläggande krav på de villkor en kollektiv förvaltningsorganisation kan tillämpa för medlemskap. Villkor som inte uppfyller dessa krav är otillåtna. Omvänt gäller att en organisation, inom dessa ramar, har frihet att ställa upp villkor för vad som ska krävas för att bli medlem.

Med sakliga villkor avses bl.a. att ovidkommande hänsyn inte får tas. Villkor som strider mot rättighetshavarnas rättigheter enligt 3 kap. eller andra bestämmelser i lagen är naturligtvis aldrig tillåtna. Däremot är det fullt möjligt att uppställa krav som begränsar medlemskretsen i olika avseenden, t.ex. med hänsyn till organisationens verksamhetsområde. En organisation får ha villkor som hindrar någon från att bli medlem om förvaltningen av dennes rättigheter ligger utanför organisationens verksamhetsområde. Utrymme bör också finnas för att ta ekonomiska hänsyn, inte minst om de tar sikte på förvaltningens lönsamhet. Det kan t.ex. vara godtagbart att uppställa krav på att förvaltningen av en rättighetshavares rättigheter uppnår en viss ersättningsnivå.

Kravet på tydlighet innebär att villkoren inte får ha en sådan utformning att de lämnar ett alltför omfattande bedömningsutrymme åt organisationen. Det ska alltså vara möjligt att få en fullständig bild av vad som krävs för att bli medlem genom att ta del av villkoren.

Att villkoren ska vara icke-diskriminerande innebär ett krav på likabehandling. Det är t.ex. inte tillåtet att direkt eller indirekt göra medlemskap beroende av hemvist eller säte. Alla åtskillnader kan emellertid inte anses diskriminerande. Det kan t.ex. vara befogat med villkor som innebär att endast juridiska personer kan bli medlemmar i en s.k. paraplyorganisation.

Av paragrafen följer också att organisationen kan välja att ange villkoren för att bli medlem i antingen stadgan eller medlemskapsvillkoren. I det senare fallet kan alltså villkoren tas in i en särskilt

Prop. 2015/16:181 upprättad handling som omfattar också de övriga villkor som ska gälla för medlemskapet. Oavsett om villkoren tas in i stadgan eller i medlemskapsvillkoren ska de hållas allmänt tillgängliga. Den som vill ska alltså ha möjlighet att ta del av dem.

Elektronisk kommunikation

3 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska se till att medlemmar och rättighetshavare kan kommunicera med organisationen på elektronisk väg.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om elektronisk kommunikation. Den genomför delvis artiklarna 6.4 och 7.1. Övervägandena finns i avsnitt 10.3 och 10.5.

Bestämmelsen reglerar möjligheterna att använda elektronisk kommunikation för att meddela sig med organisationen. Organisationen är skyldig att se till att detta är möjligt. Skyldigheten gäller i förhållande till såväl medlemmar som rättighetshavare. Med elektronisk kommunikation torde i första hand avses e-post och andra internetbaserade lösningar som gör det möjligt att meddela sig med organisationen.

Medlemsregister

4 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska föra register över sina medlemmar. Medlemsregistret ska innehålla uppgift om varje medlems namn och postadress.

Medlemsregistret får användas för att organisationen ska kunna uppfylla sina skyldigheter enligt denna lag.

Denna paragraf gäller inte om den kollektiva förvaltningsorganisationen enligt annan lag är skyldig att föra register som innehåller de uppgifter som anges i första stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om medlemsregister. Bestämmelserna genomför artikel 6.5. Övervägandena finns i avsnitt 10.4.

Enligt *första stycket* är en kollektiv förvaltningsorganisation skyldig att ha ett medlemsregister. Skyldigheten är begränsad till uppgift om medlems namn och postadress. Medlemsregistret kan, men behöver inte, föras med automatisk databehandling. Detta har betydelse för om personuppgiftslagen (1998:204) är tillämplig (jfr 5 § i den lagen). I skyldigheten ligger bl.a. att registret måste uppdateras då medlemmar tillkommer eller lämnar organisationen.

Av *andra stycket* framgår att ändamålet med registret är att ge organisationen möjlighet att uppfylla sina skyldigheter enligt vad som förskrivs i lagen i övrigt. Ändamålet är enligt personuppgiftslagen avgörande för hur uppgifterna i registret kan behandlas. En skyldighet som aktualiseras i detta sammanhang är organisationens ansvar för fördelning av inkasserade medel. För den verksamheten är det självklart avgörande att organisationen kan identifiera och lokalisera de medlemmar som är berättigade till ersättning.

Enligt *tredje stycket* undantas vissa kollektiva förvaltningsorganisationer från skyldigheten. Det gäller de organisationer som redan omfattas av en sådan skyldighet enligt annan lag. Bestämmelser om detta finns

bl.a. i 5 kap. 1 § aktiebolagslagen (2005:551) och i 3 kap. 6 § Prop. 2015/16:181 föreningslagen.

5 kap. Stämman

Grundläggande bestämmelser

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha en stämman.

I paragrafen finns en bestämmelse om krav på stämman. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.

I en kollektiv förvaltningsorganisation ska det finnas en stämman, dvs. ett organ där medlemmarna deltar och utövar sin rösträtt (se kommentaren till 1 kap. 4 § 9). För flera associationsformer finns det redan regler om ett sådant organ, t.ex. föreningsstämma i ekonomiska föreningar och bolagsstämma i aktiebolag. Bestämmelsen innebär att även organisationer som bedriver sin verksamhet i andra associationsformer ska vara skyldiga att ha en stämman. I praktiken får bestämmelsen betydelse i förhållande till de kollektiva förvaltningsorganisationer som bedrivs som ideella föreningar. I 9 § finns bestämmelser om att stämman under vissa förutsättningar kan ersättas av ett fullmäktigemöte.

2 § I den utsträckning en fråga inte regleras i detta kapitel gäller det som föreskrivs om stämman i annan lag.

I paragrafen regleras förhållandet till bestämmelser om stämman i annan lag. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.

Bestämmelser om stämman finns bl.a. i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar (föreningslagen) och aktiebolagslagen (2005:551). När det gäller förhållandet till den regleringen är utgångspunkten att kapitlets bestämmelser alltid gäller. Kapitlets bestämmelser har företräde framför annan reglering såväl om de avviker från det som anges i annan lag som om bestämmelserna har samma innehåll. Kapitlets bestämmelser gäller också då reglering av frågan helt saknas i annan lag. Omvänt gäller att annan lag gäller i frågor som inte regleras i kapitlet. Med lag likställs EU-förordningar.

Avgörande för bedömningen av om en bestämmelse i kapitlet eller om en bestämmelse i det allmänna associationsrättsliga regelverket är tillämplig är alltså om den aktuella frågan regleras i någon av kapitlets bestämmelser. Typiskt sett torde det inte bereda några svårigheter att avgöra när så är fallet. Den närmare gränsdragningen får avgöras i rättstillämpningen.

3 § Stämman i en kollektiv förvaltningsorganisation ska sammankallas minst en gång om året.

I paragrafen finns en bestämmelse om sammankallande av stämman i kollektiva förvaltningsorganisationer. Bestämmelsen genomför artikel 8.2. Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

Stämman ska sammankallas minst en gång om året, dvs. en gång varje kalenderår. I föreningslagen och aktiebolagslagen finns bestämmelser om att en ordinarie stämman ska hållas inom sex månader från utgången av

Prop. 2015/16:181 varje räkenskapsår. Ett räkenskapsår har normalt 12 månader. Förevarande paragraf reglerar emellertid endast att en stämma ska hållas årligen. När på året så ska ske regleras inte. Bestämmelserna i föreningslagen och aktiebolagslagen gäller alltså i det avseendet. I de undantagsfall då ett räkenskapsår kan vara längre än 12 månader (upp till 18 månader) kan paragrafen dock medföra att en extra stämma måste hållas.

Stämmobeslut

4 § Stämman ska besluta om

1. ändringar av stadgan,
2. ändringar i medlemskapsvillkoren,
3. utseende och entledigande av ledamöter i styrelsen eller motsvarande ledningsorgan och, i förekommande fall, tillsynsorganet, och
4. ersättning och andra förmåner för var och en av ledamöterna.

I paragrafen finns en bestämmelse om att stämman ska besluta i vissa centrala frågor. Bestämmelsen genomför artikel 8.3 och 8.4. Övervägandena finns i avsnitt 11.2 och 11.3.

I *första punkten* klargörs att det endast är stämman som kan besluta om ändringar i stadgan. Med stadga avses stadgar, bolagsordning och motsvarande handlingar som gäller för en kollektiv förvaltningsorganisation (se kommentaren till 1 kap. 4 § 8).

Från vad som nu sagts görs inte några undantag. Det finns alltså inte något utrymme för att i stadgan ta in villkor för stadgeändringar som frångår stämman beslutanderätten. Sådana möjligheter finns bl.a. enligt föreningslagen. För en kollektiv förvaltningsorganisation som är en ekonomisk förening innebär detta alltså att det inte längre kommer att finnas någon sådan möjlighet.

Enligt *andra punkten* ska stämman vidare besluta om ändringar i medlemskapsvillkoren, oavsett om de återges i stadgan eller inte.

Enligt *tredje punkten* ska stämman besluta om utseende och entledigande av styrelsen eller motsvarande ledningsorgan i den kollektiva förvaltningsorganisationen. Med motsvarande ledningsorgan avses sådant ledningsorgan eller förvaltningsorgan som kan finnas i europabolag och europakooperativ. Om organisationen har ett tillsynsorgan, ska stämman på motsvarande sätt besluta om ledamöterna i detta. Ett tillsynsorgan finns i dualistiskt organiserade europakooperativ och europabolag.

Enligt både föreningslagen och aktiebolagslagen finns möjlighet att göra undantag från huvudregeln om att stämman utser styrelsen (6 kap. 1 § föreningslagen och 8 kap. 8 § jämförd med 47 § aktiebolagslagen). Någon sådan möjlighet ges inte i förevarande bestämmelse. Att stämman ska utse styrelsen hindrar dock inte att organisationen i stadgarna reglerar t.ex. hur styrelsen ska vara sammansatt.

I paragrafen regleras inte tiden för styrelseledamöternas uppdrag. Bestämmelserna utesluter alltså inte att styrelseledamöterna kan väljas för olika tid och att styrelsen därmed successivt kan förnyas. För en ekonomisk förening regleras frågan i föreningslagen.

Enligt *fjärde punkten* ska stämman besluta om ersättning och andra förmåner för ledamöterna i de aktuella organen. Beslut ska fattas för var

och en av ledamöterna. Det är alltså inte tillräckligt att besluta om en klumpsumma för hela styrelsen. Med ersättning avses inte bara fast arvode utan också rörliga ersättningar. Förmåner har en vid betydelse. Hit torde räknas bl.a. olika pensionsförmåner, avgångsvederlag samt förmåner som tillgång till bil och bostad.

Paragrafen reglerar inte frågan om arbetstagarrepresentanter i styrelsen och påverkar inte heller bestämmelser om detta. Sådana bestämmelser finns bl.a. i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

5 § Stämman ska, utöver det som anges i 4 §, besluta om

1. allmänna principer för fördelning av ersättning till rättighetshavare,
2. allmänna principer för avdrag från rättighetsintäkter och från inkomster från investeringar av sådana intäkter,
3. allmänna principer för användning av medel som inte kan fördelas,
4. användning av medel som inte kan fördelas, och
5. godkännande av den årliga insynsrapporten och utseende och entledigande av den revisor som ska granska denna.

I förekommande fall ska stämman också besluta om

1. en allmän investeringsstrategi för rättighetsintäkter och för inkomster från investeringar av sådana intäkter,
2. en riskhanteringsstrategi,
3. godkännande av förvärv, försäljning och in-teckning av fast egendom,
4. godkännande av fusioner och allianser, bildande av dotterföretag samt förvärv av företag, aktier eller rättigheter i företag, och
5. godkännande av att lån tas upp eller lämnas eller att säkerhet ställs för lån.

I paragrafen finns ytterligare bestämmelser om stämmans beslutsfattande. Bestämmelserna genomför artikel 8.5 och 8.8. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.

I 4 § finns bestämmelser om vissa beslut som ska fattas av stämman. I förevarande paragraf räknas ytterligare ett antal frågor upp som stämman ska besluta om. Uppräkningen är inte uttömmande. Om det av annan lag framgår att stämman ska besluta också i andra frågor, gäller de bestämmelserna.

Stämman ges på detta sätt befogenhet att besluta om en ram för organisationens verksamhet, bl.a. när det gäller hur inkasserade medel används. Paragrafen innebär att stämmobeslut ska fattas i dessa frågor, men föreskriver inte någon skyldighet att besluta vid varje stämma. Av 6 § framgår att stämman i vissa av de nu aktuella frågorna kan delegera beslutanderätten till ett övervakningsorgan, dvs. i praktiken styrelsen (se kommentaren till den paragrafen).

Av *första stycket första punkten* framgår att stämman ska besluta om de allmänna principerna för fördelning av ersättning till rättighetshavare. Ersättning till rättighetshavare är de medel som ska fördelas till rättighetshavarna sedan avdrag för förvaltningsavgifter m.m. har gjorts från rättighetsintäkterna. Med fördelning avses betalning av ersättning till enskilda rättighetshavare för användning av deras verk eller andra skyddade prestationer. Fördelningen är alltså alltid individuell. Det innebär att det måste finnas ett samband mellan ersättningen och den faktiska användningen.

Av 7 kap. 5 § framgår att fördelning endast kan ske i enlighet med de allmänna fördelningsprinciper som stämman har beslutat. Att det ska vara fråga om allmänna fördelningsprinciper innebär att fördelningen ska kunna ske efter vissa riktlinjer, dvs. utan godtycke. Stämman har inte möjlighet att delegera beslutanderätten i denna fråga. Den får därför inte heller i praktiken överlämna sin beslutanderätt till den som verkställer fördelningen genom att anta alltför allmänt hållna principer. Det krävs i vart fall att grunderna för beräkningen av ersättningen anges. Däremot ställs det inte krav på att det utifrån fördelningsprinciperna ska vara möjligt att beräkna fördelningen till enskilda rättighetshavare.

Stämmans möjligheter att besluta om fördelningen är inte obegränsad, utan måste ske med beaktande av de ramar som lagens bestämmelser i övrigt anger. Av 2 kap. 1 § följer t.ex. att det inte är tillåtet med fördelningsprinciper som otillbörligt gynnar vissa rättighetshavare eller kategorier av rättighetshavare framför andra. Att grundläggande krav på saklighet och likvärdig behandling gäller utesluter emellertid inte att det kan vara motiverat att bygga fördelningen på analogiunderlag eller schabloner. Sådan fördelning kan t.ex. vara motiverad av kostnadsskäl eller i situationer där det i praktiken är omöjligt att få fram närmare information om den faktiska användningen av verk och andra skyddade prestationer.

Av *andra punkten* framgår att stämman ska besluta om de allmänna principerna för avdrag från rättighetsintäkter och avkastning av sådana intäkter. Med avdrag avses bl.a. förvaltningsavgifter och avdrag för tjänster med sociala eller kulturella ändamål. Det kan t.ex. handla om att ersättning tas in anspråk för att dela ut stipendier. Att det är fråga om allmänna principer innebär att det ska vara möjligt att göra avdrag enligt fastställda riktlinjer, dvs. utan godtycke. I 7 kap. 4 § finns särskilda bestämmelser om avdrag. Dessa bestämmelser sätter ramarna för innehållet också i de allmänna principerna.

Enligt *tredje punkten* ska stämman besluta om de allmänna principerna för användning av medel som inte kan fördelas. Med medel som inte kan fördelas avses ersättning som inte kan betalas ut på grund av att rättighetshavaren är okänd eller inte kan lokaliseras. För att dessa medel ska få användas för andra ändamål krävs bl.a. att stämman har fattat sådana beslut (jfr 7 kap. 7 §). Det kan t.ex. handla om att fördela medlen till andra rättighetshavare än den som ersättningen skulle ha betalats ut till eller om att använda dem för sociala, kulturella eller utbildningsrelaterade ändamål.

Stämman ska enligt *fjärde punkten* också besluta om användning av medel som inte kan fördelas. Beslut om användningen ska i vart fall säkerställa att de allmänna principerna tillämpas i verksamheten. Det betyder att stämman t.ex. bör godkänna den faktiska användningen och fördelningen i stort. Stämman torde däremot inte behöva fatta beslut om enskilda utbetalningar.

I *femte punkten* finns en bestämmelse om godkännande av den årliga insynsrapporten. Bestämmelser om insynsrapporten och vad den ska innehålla finns i 10 kap. 6 §. Att stämman ska godkänna rapporten innebär att den ska ta ställning till om rapporten är riktig och i förekommande fall rätta felaktigheter.

Stämman ska också, enligt samma punkt, utse den revisor som granskar rapporten. En kollektiv förvaltningsorganisation kan också vara skyldig att ha en revisor enligt annan lagstiftning. En revisor som fullgör sådana uppgifter i organisationen kan givetvis även granska den årliga insynsrapporten. Det förutsätter dock att han eller hon väljs av stämman och även i övrigt uppfyller de krav som gäller i fråga om revisorns kompetens. Stämman ska också besluta om entledigande av revisorn. Några särskilda krav för detta uppställs inte. I annan lagstiftning ställs krav på saklig grund för entledigande (se 8 kap. 8 § föreningslagen, 9 kap. 22 § aktiebolagslagen och 22 § revisionslagen [1999:1079]). Om samma revisor ska fullgöra samtliga uppgifter i organisationen, måste dessa krav alltså iakttas.

I *andra stycket* finns bestämmelser om att stämman, i förekommande fall, ska besluta också i vissa andra frågor.

Av *första* och *andra punkterna* framgår att stämman ska besluta om en allmän strategi för investeringar av rättighetsintäkter och en riskhanteringsstrategi. Sådana beslut krävs enligt 7 kap. 1 § för att en kollektiv förvaltningsorganisation ska få investera rättighetsintäkter. Att beslut ska fattas av stämman i förekommande fall innebär att en organisation som inte ägnar sig åt investeringar av rättighetsintäkter inte heller behöver besluta om strategier för detta.

Investeringsstrategin ska ange de grundläggande förutsättningarna för de investeringar som får göras. Till dessa hör bl.a. investeringarnas art och omfattning. Det kan t.ex. handla om en övergripande beskrivning av målet med investeringarna, vilka tillgångar organisationen får investera i, vilket avkastningsmål som ska eftersträvas och hur organisationen avser att uppnå detta. När stämman beslutar måste den givetvis följa lagens bestämmelser i övrigt. I 7 kap. 3 § finns t.ex. bestämmelser om investeringar.

Syftet med riskhanteringsstrategin är bl.a. att hantera de risker som investeringsstrategin medför. Det kan t.ex. handla om förfaranden som är lämpliga för att upptäcka, undvika och åtgärda risker med investeringarna. Stämman får enligt 6 § delegera sin beslutanderätt i fråga om riskhanteringsstrategin till övervakningsorganet.

I *tredje punkten* anges att stämman ska besluta om förvärv, försäljning eller in-teckning av fast egendom. Stämman får enligt 6 § delegera sin beslutanderätt även i sådana frågor.

Enligt *fjärde punkten* ska stämman godkänna fusioner och allianser, bildande av dotterföretag, förvärv av företag, aktier eller rättigheter i företag.

Med fusioner avses att en kollektiv förvaltningsorganisation uppgår i en annan organisation, att en annan organisation uppgår i den kollektiva förvaltningsorganisationen eller att den kollektiva förvaltningsorganisationen tillsammans med en annan organisation bildar en ny organisation. Stämman ska lämna sitt godkännande i samtliga fall. Ett stämmobeslut behövs med andra ord också i en kollektiv förvaltningsorganisation som inte upplöses. Så är inte alltid fallet enligt föreningslagen och aktiebolagslagen. En ansökan om att verkställa en fusionsplan ska enligt föreningslagen och aktiebolagslagen inte godkännas om ansökan inte har tillkommit i behörig ordning. För att kravet ska vara uppfyllt kommer alltså ett stämmobeslut att krävas i en kollektiv förvaltningsorganisation.

Paragrafen reglerar inte de närmare formerna för hur ett beslut om fusion ska fattas. I 12 kap. föreningslagen och 23 kap. aktiebolagslagen finns sådana bestämmelser. I de fall ett stämmobeslut fattas om att godkänna en fusionsplan enligt 12 kap. 7 § föreningslagen eller 23 kap. 15 och 31 §§ aktiebolagslagen behöver något ytterligare beslut om godkännande inte fattas.

Med allianser avses bl.a. att en kollektiv förvaltningsorganisation inträder som medlem i en annan organisation. Även samverkan som bygger på avtal inom ramen för en sammanslutning som inte är en juridisk person omfattas av bestämmelserna. Det kan t.ex. handla om samverkan med andra organisationer för att tillvarata gemensamma intressen.

Vidare ska stämman godkänna bildandet av dotterföretag. Vad som avses med ett dotterföretag motsvarar det som annars gäller i svensk rätt (jfr 1 kap. 4 § föreningslagen och 1 kap. 11 § aktiebolagslagen). Med att bilda ett dotterföretag avses t.ex. att den kollektiva förvaltningsorganisationen som stiftare deltar i bildandet av ett aktiebolag.

Stämman ska också godkänna förvärv av företag. Något krav på att det förvärvade företaget ska driva verksamhet uppställs inte. Även s.k. lagerbolag eller vilande bolag kan därför omfattas. Därutöver omfattar punkten också förvärv av aktier eller rättigheter i företag. För att bestämmelserna ska vara tillämpliga krävs inte att ett företag förvärvs i sin helhet eller ens att ett visst inflytande uppnås. Det är alltså tillräckligt att aktier eller rättigheter förvärvas. Med rättigheter avses t.ex. andelar i en ekonomisk förening eller teckningsoptioner och konvertibler i ett aktiebolag. Stämman har enligt 6 § vissa möjligheter att delegera sin beslutanderätt i dessa frågor.

Stämman ska enligt *femte punkten* också godkänna att lån tas upp eller lämnas samt att säkerhet ställs för lån. I bestämmelserna uppställs inte några särskilda krav på de förbindelser som stämman ska godkänna. Det innebär t.ex. att ett godkännande krävs även för låneförbindelser av begränsad omfattning. Enligt 6 § kan stämman delegera sin beslutanderätt även enligt denna punkt (se kommentaren till den paragrafen).

Delegation

6 § Stämman får besluta att det organ som avses i 6 kap. 3 § ska besluta i frågor som anges i 5 § andra stycket 2–5.

Första stycket gäller inte beslut om godkännande av en fusionsplan enligt lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar eller aktiebolagslagen (2005:551) eller om lån som avses i 16 kap. 7 § aktiebolagslagen.

I paragrafen finns bestämmelser som ger stämman möjlighet att delegera sin beslutanderätt enligt 5 § i vissa fall. Bestämmelserna genomför artikel 8.6. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.

Stämman har enligt *första stycket* möjlighet att delegera sin beslutanderätt enligt 5 § i vissa frågor till det särskilda organ som anges i 6 kap. 3 §, dvs. till det s.k. övervakningsorganet. I en kollektiv förvaltningsorganisation som är en ekonomisk eller ideell förening eller ett aktiebolag fullgör styrelsen detta organs uppgifter. Till de beslut som stämman kan delegera hör riskhanteringsstrategin och olika frågor om fast egendom, allianser, företagsförvärv, bildande av dotterbolag samt lån

och säkerheter. Det kan t.ex. finnas ett praktiskt behov av att styrelsen kan uppta vissa lån eller anpassa riskhanteringsstrategin.

Stämman kan dock enligt *andra stycket* inte alltid överlämna sin beslutanderätt. Om en fusionsplan ska underställas stämman enligt föreningslagen eller aktiebolagslagen får någon delegation inte äga rum. Detsamma gäller då bolagsstämman ska besluta om sådana vinst- och kapitalandelslån som avses i 16 kap. 7 § aktiebolagslagen.

Beslutanderätten kan överlämnas genom ett särskilt stämmobeslut, men också genom att stämman beslutar om att reglera övervakningsorganets befogenheter i stadgan. Stämman kan begränsa bemyndigandet i olika avseenden, t.ex. genom att tidsbegränsa det eller endast låta styrelsen ta upp lån upp till ett visst belopp.

Deltagande och rösträtt

7 § En medlem har rätt att delta och rösta vid stämman. Det ska på begäran vara möjligt att delta och rösta på elektronisk väg.

Rätten att delta och rösta får begränsas med hänsyn till medlemskapets varaktighet. Rätten får också begränsas med hänsyn till belopp som mottagits av eller ska betalas ut till en medlem. En begränsning ska vara skälig och får inte strida mot annan lag.

En begränsning ska anges i stadgan eller medlemskapsvillkoren.

I paragrafen finns bestämmelser om medlemmarnas rätt att delta och rösta vid stämman. Bestämmelserna genomför artiklarna 6.4 och 8.9. Övervägandena finns i avsnitt 10.3 och 11.5.

Av paragrafens *första stycke* framgår att en medlem har rätt att delta och rösta vid stämman. Av första stycket framgår också att rätten ska kunna utövas på elektronisk väg. En medlem har alltså rätt att delta i stämman genom elektronisk uppkoppling, dvs. utan att vara personligen närvarande i stämmolokalen.

Enligt *andra stycket* får rätten att delta och rösta begränsas i vissa fall. Sådana begränsningar får endast göras utifrån två grunder. En sådan grund är medlemskapets varaktighet. Det kan t.ex. handla om att någon som inte har varit medlem viss minimitid nekas rösträtt. Den andra tillåtna grunden för begränsningar är de belopp som mottagits av eller är utestående till en medlem. Det innebär att det är möjligt att begränsa rösträtten med utgångspunkt i den fördelning som sker till en medlem. En medlem som endast har rätt till mycket begränsad ersättning kan alltså få finna sig i en begränsad rösträtt.

Oavsett vilken grund som åberopas för att begränsa rösträtten krävs att begränsningen är skälig. I detta ligger att den ska fastställas och tillämpas på ett rimligt och proportionellt sätt. En begränsning får alltså inte vara alltför långtgående även om det i och för sig föreligger godtagbar grund att begränsa rätten. Att med hänvisning till t.ex. medlemskapets varaktighet förvägra en medlem att rösta under någon längre tid torde inte vara tillåtet.

Som en ytterligare förutsättning gäller att en begränsning inte får strida mot annan lag. Det är alltså nödvändigt att den lagstiftning som reglerar den aktuella associationsformen tillåter motsvarande begränsning av rösträtten. Föreningslagen ger möjlighet att införa begränsningar. Motsvarande möjligheter gäller dock inte för aktiebolag. För ideella

Prop. 2015/16:181 föreningar finns inte någon lagreglering. En begränsning kan alltså göras i enlighet med vad paragrafen föreskriver i ekonomiska och ideella föreningar, men inte i aktiebolag.

Slutligen ska, enligt *tredje stycket*, villkoren för begränsningarna anges i stadgan eller medlemskapsvillkoren.

Ombud

8 § En medlem har rätt att delta och rösta vid stämman genom ombud. Medlemmen får anlita valfritt ombud. Den som tillhör en annan kategori av medlemmar eller av annat skäl har andra intressen i organisationen än medlemmen får dock inte anlitas som ombud.

Ombudet ska ha en skriftlig fullmakt. Den ska vara undertecknad av medlemmen och avse en viss stämma. Fullmakten får undertecknas med en sådan avancerad elektronisk underskrift som avses i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG, i den ursprungliga lydelsen.

I paragrafen finns bestämmelser om medlems rätt att närvara och rösta genom ombud vid stämma. Bestämmelserna genomför artikel 8.10. Övervägandena finns i avsnitt 11.6.

Enligt *första stycket* får en medlem utöva sin rätt att delta och rösta vid stämma genom ombud. Bestämmelserna ger som utgångspunkt en medlem möjlighet att anlita valfritt ombud. Till ombud får t.ex. utses såväl fysisk som juridisk person och några särskilda kvalifikationskrav ställs inte upp. Rätten att anlita ombud begränsas emellertid av att ombudet inte får ha andra intressen i organisationen än medlemmen. Ett exempel är om ombudet tillhör, eller företräder, en annan kategori rättighetshavare i organisationen än fullmaktsgivaren. En sådan intressekonflikt kan också uppkomma i förhållande till andra än medlemmar i organisationen, t.ex. om ombudet är styrelseledamot eller har annan ledande befattning i den kollektiva förvaltningsorganisationen.

Av allmänna fullmactsregler följer att ombudet är skyldigt att rösta i enlighet med fullmaktsgivarens instruktioner. Det är alltså upp till fullmaktsgivaren att avgöra uppdragets omfattning. Organisationen har inte någon möjlighet att begränsa ett ombuds befogenheter.

Enligt föreningslagen kan en ekonomisk förening i stadgarna begränsa en medlems möjlighet att fritt välja ombud vid föreningsstämma såväl när det gäller den krets av personer som får vara ombud som i fråga om hur många medlemmar ett ombud får företräda. Förevarande paragraf tillåter inte sådana begränsningar. Den har i en kollektiv förvaltningsorganisation som är en ekonomisk förening företräde framför föreningslagens bestämmelser.

I *andra stycket* anges vissa formkrav, nämligen att fullmakten ska vara skriftlig och undertecknad av medlemmen samt avse viss stämma. Kravet på skriftlighet utesluter inte att en medlem använder en elektronisk fullmakt. I sådana fall ska undertecknande ske med avancerad elektronisk underskrift på samma sätt som gäller enligt t.ex. föreningslagen. Det finns inte något som hindrar att ett ombud företräder en medlem vid flera stämmor. Fullmakten måste emellertid förnyas vid

varje tillfälle. Bestämmelserna gäller före vad som föreskrivs i föreningslagen och aktiebolagslagen om fullmakts giltighetstid och krav på datering. En fullmakt som inte uppfyller kraven är ogiltig.

Fullmäktige

9 § Medlemmarnas beslutanderätt får utövas av fullmäktige, om det inte strider mot annan lag.

Fullmäktige väljs av medlemmarna. Det som gäller för stämma enligt 2–6 §§ ska gälla för fullmäktigemötet.

En fullmäktig får inte väljas för längre tid än fyra år eller den kortare tid som följer av annan lag.

I paragrafen finns bestämmelser om fullmäktige. Bestämmelserna genomför artikel 8.11 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 11.7.

Enligt *första stycket* är det möjligt att överlåta åt fullmäktige att utöva medlemmarnas befogenheter enligt lagen. Ett fullmäktigemöte kan alltså ersätta stämman. En första förutsättning för detta är att det är förenligt med vad som föreskrivs i annan lag. Det innebär att det inte får finnas några hinder att överlämna stämmouppgifter till ett fullmäktigemöte enligt vad som gäller för den i varje fall aktuella associationsformen. Sådana möjligheter finns t.ex. inte när det gäller aktiebolag. När det gäller ekonomiska föreningar är det däremot möjligt. Inte heller finns några hinder för detta i ideella föreningar. I föreningar kommer det alltså vara möjligt att även framöver överlämna stämmans befogenheter till ett fullmäktigemöte.

En ytterligare förutsättning är enligt *andra stycket* att fullmäktige väljs av medlemmarna. Något motsvarande krav finns inte i dag. Hur valet av fullmäktige ska gå till regleras inte närmare. Det finns alltså inte något krav på att fullmäktige ska väljas vid en stämma, utan så kan ske också i annan ordning.

Om stämmans uppgifter överlämnas till ett fullmäktigemöte, har det mötet motsvarande beslutanderätt som stämman har enligt bestämmelserna i kapitlet. Hänvisningen till 2 § innebär att bestämmelser om fullmäktige i annan lag gäller i frågor som inte regleras i kapitlet. Hit hör t.ex. eventuella begränsningar av vem som är valbar som fullmäktig.

Enligt *tredje stycket* får en fullmäktig inte väljas på längre tid än fyra år eller den kortare tid som anges i annan lag. Enligt föreningslagen får fullmäktige väljas för en maximal period om tre år. Det kommer alltså att gälla även fortsättningsvis. För ideella föreningar innebär dock bestämmelsen en nyordning.

6 kap. Styrning och intern kontroll

Allmänna skyldigheter

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska se till att verksamheten leds på ett ansvarsfullt och lämpligt sätt samt att lämpliga rutiner för förvaltning, redovisning och intern kontroll tillämpas i verksamheten.

Prop. 2015/16:181 I paragrafen finns en allmän bestämmelse om styrning i en kollektiv förvaltningsorganisation. Bestämmelsen genomför artikel 10.1. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

Bestämmelsen innebär att organisationen åläggs vissa allmänna skyldigheter för hur verksamheten bedrivs. I kravet på att organisationen ska ledas på ett ansvarsfullt och lämpligt sätt ligger bl.a. att den ska ha en ändamålsenlig organisation och att denna fortlöpande ses över. De krav som i ett enskilt fall kan ställas får avgöras utifrån verksamhetens art och omfattning. I detta ligger att ledningen av organisationen måste anpassas till förutsättningarna i den aktuella verksamheten.

I paragrafen finns ett krav på att lämpliga rutiner för förvaltning, redovisning och intern kontroll ska tillämpas i verksamheten. Också sådana rutiner måste anpassas till verksamhetens art och omfattning. Organisationen kan behöva ta fram interna regler och styrdokument. Av betydelse för förvaltningen kan t.ex. vara en arbetsordning för styrelsens arbete och instruktioner om arbetsfördelning i organisationen, t.ex. mellan styrelsen och den verkställande direktören. När det gäller redovisning förutsätter bestämmelserna i lagen att det finns fastställda rutiner som gör det möjligt att efterleva kraven på bl.a. en årlig insynsrapport och särredovisning i olika avseenden. Paragrafen reglerar inte frågan om bokföringsskyldighet (jfr 2 kap. 2 § bokföringslagen [1999:1078]). För en organisation som fullgör sin bokföringsskyldighet och upprättat årsbokslut eller årsredovisning enligt gällande lagstiftning innebär bestämmelserna i förevarande paragraf inte heller att ytterligare krav ställs i dessa avseenden. Av central betydelse för den interna kontrollen är vidare att det finns ändamålsenliga rutiner för rapportering. Det kan t.ex. handla om instruktioner om rapportering till styrelsen och den verkställande direktören. Vidare bör det finnas rutiner som gör det möjligt för övervakningsorganet att utöva den kontroll som följer av 3 §. Att rutinerna ska vara lämpliga innebär att de ska ha en utformning som svarar mot behovet i det enskilda fallet.

Till skillnad från bestämmelserna om styrelsens ansvar i aktiebolagslagen (2005:551) och lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar (föreningslagen) reglerar förevarande paragraf inte den interna ansvarsfördelningen i organisationen. I stället är det organisationen som åläggs de skyldigheter som följer av bestämmelserna.

Intressekonflikter

2 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha lämpliga rutiner för att säkerställa att rättighetshavarnas gemensamma intressen inte skadas av intressekonflikter mellan rättighetshavarna och dem som leder verksamheten.

Det ska säkerställas att de som leder verksamheten varje år för stämman redovisar

1. de intressen som de har i organisationen,
2. varje ersättning som de har tagit emot från organisationen under föregående räkenskapsår,
3. egna intressen som kan komma i konflikt med organisationens intressen, och
4. skyldigheter mot andra än organisationen som kan komma i konflikt med skyldigheter mot organisationen.

I paragrafen finns bestämmelser om intressekonflikter och redovisningsskyldighet för organisationens ledning. Bestämmelserna genomför artikel 10.2. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

Bestämmelserna avser att förhindra att rättighetshavarna påverkas negativt av intressekonflikter som kan uppstå i förhållande till de personer som leder verksamheten. Till dessa personer hör den verkställande direktören om en sådan finns i organisationen. Också andra ledande befattningshavare hör till denna krets. Det kan handla om ekonomichefen eller chefsjuristen eller andra personer som har en ledande ställning, t.ex. genom att ingå i organisationens ledningsgrupp. Med intressekonflikt avses att en person som ingår i ledningen har egna intressen som riskerar att komma i konflikt med rättighetshavarnas intressen. Paragrafen påverkar inte bestämmelser om jäv i t.ex. aktiebolagslagen och föreningslagen. Förhållanden som kan grunda jäv kan emellertid också innebära att det föreligger en sådan intressekonflikt som organisationen enligt förevarande paragraf ska ha rutiner för att hantera.

Enligt *första stycket* ska det finnas lämpliga rutiner för att säkerställa att rättighetshavarkollektivet inte drabbas negativt av eventuella intressekonflikter. Att rutinerna ska vara lämpliga innebär bl.a. att de måste anpassas till den kollektiva förvaltningsorganisationens storlek och organisation och till verksamhetens art och omfattning. Avgörande är att de utformas så att det är möjligt att upptäcka omständigheter som utgör eller kan ge upphov till intressekonflikter mellan ledningen och rättighetshavarna och att sådana konflikter kan hanteras så att rättighetshavarnas intressen inte skadas.

Rutiner för att upptäcka konflikter kan t.ex. handla om kontroller av eventuella bolagsengagemang eller andra bindningar före det att en person anställs i ledande ställning och kontinuerlig uppföljning av om sådana förhållanden uppkommer efter det att personen har anställts.

Något absolut krav på att personer som ingår i ledningen aldrig får ha några intressen som kan komma i konflikt med rättighetshavarnas intressen uppställs inte. Tillgängliga rutiner ska i stället säkerställa att det finns ett fullgott beslutsunderlag så att olämpliga eller oacceptabla intressekonflikter kan undvikas och att andra intressekonflikter hanteras på lämpligt sätt. Ett sätt att hantera befintliga intressekonflikter kan vara att ha etablerade och effektiva rutiner för att följa upp kända bindningar och tillse att berörda personer inte deltar i de delar av verksamheten eller i de beslut där intressekonflikten kan aktualiseras. Avgörande är att rutinerna säkerställer att intressekonflikterna inte leder till negativa konsekvenser för rättighetshavarkollektivet.

I *andra stycket* finns bestämmelser om att de personer som leder verksamheten varje år ska redovisa vissa uppgifter för stämman. Det är organisationen som ansvarar för att uppgifterna redovisas. Redovisningen gör det möjligt för stämman att bedöma om personer som har en ledande ställning i organisationen har intressen som kan påverka hur de utför sitt uppdrag.

Av *första punkten* framgår att redogörelsen ska omfatta intressen i organisationen. Sådana intressen kan vara att personen, utöver sin anställning, också är delägare i organisationen eller att organisationen förvaltar rättigheter för dennes räkning.

I *andra punkten* anges att de ersättningar som tagits emot från organisationen under det gångna räkenskapsåret ska redovisas. Med ersättning avses alla typer av ersättningar och förmåner som lön, provision, pension, avgångsvederlag, bonus och naturaförmåner. Också belopp som erhållits i egenskap av rättighetshavare ska redovisas. Ersättningar för kostnader och utlägg omfattas däremot inte. Det är inte tillräckligt att ange en totalsumma för samtliga ersättningar, utan varje ersättning som tagits emot ska redovisas för sig. Bestämmelserna påverkar inte skyldigheter gällande redovisning av ersättningar som kan följa av annan lagstiftning.

Enligt *tredje punkten* ska personer i ledningen också redovisa sådana egna intressen som kan komma i konflikt med organisationens intressen. Även förhållanden som kan leda till en intressekonflikt omfattas alltså av redovisningsplikten. Vilka förhållanden som ska anges får avgöras med utgångspunkt i de uppgifter den aktuella personen har i organisationen och hur det konkurrerande intresset ser ut. Ett exempel på ett konkurrerande intresse kan vara att den redovisningsskyldige helt eller delvis äger ett företag som den kollektiva förvaltningsorganisationen samarbetar med.

Av *fjärde punkten* framgår att även skyldigheter mot andra än organisationen ska redovisas, om de riskerar hamna i konflikt med skyldigheter mot den kollektiva förvaltningsorganisationen. Sådana skyldigheter kan uppkomma på grund av uppdrag för annan, anställning hos annan eller avtal med annan än den kollektiva förvaltningsorganisationen. För att omfattas av bestämmelserna ska skyldigheten i någon mån kollidera med en skyldighet som den redovisningsskyldige har inom ramarna för anställningen i organisationen. Ett exempel kan vara ett uppdrag som styrelseledamot i ett bolag som kan komma att ingå avtal med organisationen, t.ex. i egenskap av användare.

Övervakningsorgan

3 § I en kollektiv förvaltningsorganisation ska det finnas ett organ som löpande övervakar hur de personer som leder verksamheten uppfyller sina skyldigheter. Övervakningsorganet ska också besluta i frågor som har delegerats enligt 5 kap. 6 §. Övervakningsorganet ska sammanträda regelbundet och varje år för stämman redovisa utfallet av övervakningen och hur övervakningsorganets beslutanderätt utövats. Övervakningsorganet får inte delta i den löpande förvaltningen.

Den som ingår i ledningen får inte vara ledamot i övervakningsorganet. Ledamöterna i övervakningsorganet ska redovisa de uppgifter som anges i 2 § andra stycket för stämman.

I en kollektiv förvaltningsorganisation som ska ha en styrelse, ett förvaltningsorgan eller ett tillsynsorgan, ska det som sägs i denna paragraf fullgöras av det organet och gälla för dess ledamöter. Om uppgifterna fullgörs av en styrelse eller ett förvaltningsorgan, ska organisationen ha en verkställande direktör.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ett övervakningsorgan. Bestämmelserna genomför artikel 9. Övervägandena finns i avsnitt 12.1.

Enligt *första stycket* är kollektiva förvaltningsorganisationer skyldiga att ha ett organ som löpande övervakar hur de personer som leder verksamheten uppfyller sina skyldigheter. Personkretsen är här

densamma som i 2 §, dvs. typiskt sett verkställande direktören och övriga som ingår i ledningsgruppen eller på annat sätt deltar i bolagets ledning. Övervakningen avser såväl de åtgärder som dessa personer vidtar i allmänhet i sin befattning, som hur de uppfyller de specifika skyldigheter som åligger dem. Beroende på vilken befattningshavare det är fråga om kan dessa skyldigheter variera och framgå av t.ex. stämmobeslut eller interna styrdokument. Av särskild betydelse i sammanhanget är givetvis hur centrala frågor som stämman fattat beslut om hanteras av ledningen. Hit hör t.ex. stämmans beslut om förvaltningen av rättighetsintäkter.

Enligt 5 kap. 6 § kan stämman delegera till övervakningsorganet att fatta vissa beslut. Det ingår då i övervakningsorganets uppgifter att besluta i dessa frågor. Eftersom övervakningsorganets huvuduppgift är att övervaka den löpande förvaltningen, får det inte delta i den verksamheten.

Övervakningsorganet ska sammanträda regelbundet. Något krav på hur ofta detta ska ske finns inte. För att övervakningsorganet ska kunna fullgöra sina uppgifter torde det dock förutsättas att det inte sker alltför sällan. Ytterst är det dock beroende av verksamhetens art och omfattning. Övervakningsorganet ska vidare rapportera till stämman om sin verksamhet. Det gäller såväl hur övervakningen av ledningen utfallit som hur den beslutanderätt som delegerats till övervakningsorganet har utövats. När det gäller rapporteringen om ledningens arbete är det eventuella brister i detta som ska redovisas. Finns det inte några sådana, ska det anges.

Enligt *andra stycket* får den som ingår i ledningen inte samtidigt vara ledamot i övervakningsorganet. Vidare ska ledamöterna lämna samma redovisning till stämman som ledningen (se kommentaren till 2 §).

Enligt *tredje stycket* ska övervakningsorganets uppgifter fullgöras av styrelsen, i de fall organisationen ska ha en sådan. Det innebär att styrelsen ska fullgöra dessa uppgifter i kollektiva förvaltningsorganisationer som bedrivs som föreningar (ideella eller ekonomiska) eller aktiebolag. I dessa fall kommer också övriga bestämmelser i paragrafen, t.ex. beträffande sammansättning, att gälla också för styrelsen. En konsekvens av detta är t.ex. att en verkställande direktör inte samtidigt kan vara styrelseledamot. Eftersom kollektiv förvaltning i Sverige i dag undantagslöst bedrivs i någon av dessa organisationsformer kommer det i praktiken alltid att vara en uppgift för styrelsen att fullgöra de nu aktuella uppgifterna. Bestämmelserna i paragrafen kompletterar därmed i dessa fall de bestämmelser om styrelsens sammansättning och uppgifter som finns i aktiebolagslagen och föreningslagen.

Om kollektiv rättighetsförvaltning skulle bedrivas i ett monistiskt organiserat europabolag eller europakooperativ, är det förvaltningsorganet som ska fullgöra uppgifterna enligt paragrafen. Om ett sådant bolag har en dualistisk organisation, är det i stället tillsynsorganet.

I organisationer som har en styrelse eller ett förvaltningsorgan gäller slutligen att det måste finnas en verkställande direktör. Bestämmelsen är en följd av att det enligt första stycket inte finns någon möjlighet för styrelsen, eller förvaltningsorganet, att delta i den löpande förvaltningen.

Om kollektiv förvaltning skulle bedrivas i en organisation som inte ska ha vare sig styrelse, förvaltningsorgan eller tillsynsorgan, är organisationen ändå skyldig att se till att det finns ett övervakningsorgan.

Prop. 2015/16:181 I t.ex. ett handelsbolag blir det då upp till bolagsmännen att i bolagsavtalet se till att så är fallet.

7 kap. Förvaltning av rättighetsintäkter

Allmänna skyldigheter

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska förvalta rättighetsintäkter på ett omsorgsfullt sätt.

Rättighetsintäkter och inkomster från investeringar av sådana intäkter, som inte fördelas som ersättning till rättighetshavarna, får endast användas i enlighet med det som har beslutats enligt 5 kap. 5 §.

I paragrafen finns allmänna bestämmelser om förvaltning av rättighetsintäkter. Bestämmelserna genomför artikel 11.2 och 11.4. Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

I *första stycket* anges att en kollektiv förvaltningsorganisation ska förvalta rättighetsintäkter på ett omsorgsfullt sätt. Det innebär att organisationen ska uppträda lojalt i förhållande till rättighetshavarna och sätta deras intresse i främsta rummet vid förvaltningen. Vidare ska organisationen se till att fördelning av ersättning sker skyndsamt, regelbundet och korrekt samt att berörda rättighetshavare kan identifieras och därmed få del av ersättningen. Organisationen ska också se till att de allmänna fördelningsprinciperna tillämpas på ett tillfredsställande sätt. I det avseendet kan organisationen behöva inhämta, granska och registerföra den information som behövs för att kunna fördela ersättningen enligt dessa principer.

Bestämmelsen gäller inte enbart förvaltning som sker på grund av förvaltningsuppdrag. Den är tillämplig också när intäkter inkasseras med stöd av bestämmelser i lag. Omsorgsplikten utgör alltså en generell princip som organisationen måste iaktta vid all hantering av medel som inkasseras för rättighetshavarnas räkning. Denna generella princip kompletteras av bestämmelser i andra stycket samt i 2–7 §§.

Av *andra stycket* följer att inkasserade medel, utöver att fördelas till rättighetshavarna, endast får användas i enlighet med det som beslutats enligt 5 kap. 5 §. Enligt bestämmelserna där ska beslut fattas bl.a. om allmänna principer för avdrag och för investeringar. Typiskt sett är det stämman som fattar dessa beslut. De kan emellertid också fattas vid ett fullmäktigemöte, om organisationen tillämpar ett sådant system (jfr 5 kap. 9 §). Vissa av besluten kan också delegeras till övervakningsorganet (jfr 5 kap. 6 §).

Oavsett vilket organ som ska fatta besluten är det, enligt förevarande paragraf, en förutsättning att sådana beslut har fattats för att rättighetsintäkter ska kunna tas i anspråk för annat än fördelning till rättighetshavarna. Någon möjlighet att använda medlen till någonting annat finns inte.

Krav på särskild redovisning

2 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska i sina räkenskaper hålla medel som innehas för rättighetshavarnas räkning åtskilda från egna tillgångar och inkomster.

Medel som inte kan fördelas inom den tid som anges i 5 § andra stycket på grund av att rättighetshavaren är okänd eller inte går att finna, ska redovisas särskilt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om redovisning av inkomster som härrör från rättighetsintäkter. Bestämmelserna genomför artiklarna 11.3 och 13.2. Övervägandena finns i avsnitt 13.2.

Kravet i *första stycket* innebär att en kollektiv förvaltningsorganisation i räkenskaperna ska hålla isär medel som har inkasserats för rättighetshavarnas räkning och som ska fördelas till dem från egna inkomster. Det finns däremot inget krav på att dessa medel fysiskt ska hållas åtskilda från övrig egendom. Bestämmelserna skyddar rättighetshavarnas intresse av att kunna kontrollera organisationernas inkassering, förvaltning och fördelning.

I 3 § finns bestämmelser om hur rättighetsintäkter får investeras. Av förevarande paragraf följer att inkomster av sådana investeringar, t.ex. ränta eller reavinst, tillsammans med övriga medel som innehas för rättighetshavarnas räkning, i räkenskaperna ska hållas isär från organisationens egna inkomster. Sådana egna inkomster kan t.ex. härröra från förvaltningsavgifter. Organisationen kan givetvis också ha andra inkomster som inte härrör från rättighetsintäkter. Kravet på särredovisning kan uppfyllas genom att organisationen i den löpande bokföringen har skilda konton för de aktuella inkomstslagen.

Enligt bestämmelsen ska en åtskillnad också göras i förhållande till organisationens egna tillgångar. Det innebär att den del av organisationens redovisade förmögenhet som ska gå till fördelning bland rättighetshavarna ska hållas isär från den del som inte ska göra det. Detta kräver att tillgångarna redovisas på skilda tillgångskonton.

I *andra stycket* anges att vissa medel ska redovisas särskilt, nämligen sådana medel som inte kan fördelas inom den tid som föreskrivs i 5 § andra stycket därför att rättighetshavaren är okänd eller inte gått att finna. I 6 § anges närmare vilka åtgärder som organisationen ska vidta för att konstatera att det är fråga om en rättighetshavare som är okänd eller inte går att finna. Kravet på särredovisning består så länge medlen utgör en tillgång i organisationen. I 7 § finns bestämmelser om när sådana medel kan användas för andra ändamål.

De skyldigheter som föreskrivs i paragrafen gäller för organisationens räkenskaper och oberoende av kraven i tillämplig bokföringslag. Med räkenskaper avses i detta sammanhang organisationens löpande bokföring. Skyldigheten enligt paragrafen gäller oberoende av om den kollektiva förvaltningsorganisationen är bokföringsskyldig eller inte. Det finns inte anledning att räkna med att en kollektiv förvaltningsorganisation skulle sakna bokföringsskyldighet. Om så ändå skulle vara fallet, behöver organisationen i praktiken ändå en bokföring jämförbar med den som krävs enligt bokföringslagen (1999:1078) för att kunna uppfylla kraven i förevarande paragraf och det som föreskrivs om insynsrapport i 10 kap. 6 §. Kraven på särskild redovisning påverkar inte bestämmelser i föreningslagen om t.ex. medlemsinsatser eller vinstutdelning.

3 § En kollektiv förvaltningsorganisation som investerar rättighetsintäkter, eller inkomster från investeringar av sådana intäkter, ska placera medlen på det sätt som bäst gynnar rättighetshavarnas intressen.

I paragrafen finns en bestämmelse om investeringar av rättighetsintäkter. Bestämmelsen genomför artikel 11.5. Övervägandena finns i avsnitt 13.3.

En kollektiv förvaltningsorganisation som investerar medel som innehas för rättighetshavarnas räkning ska placera medlen på det sätt som bäst gynnar rättighetshavarnas intressen. I detta ligger att organisationen ska vara aktsam, men också att en avvägning måste göras mellan säkerhet och avkastning. En investering med låg risk behöver inte vara i rättighetshavarnas intresse om avkastningen är begränsad. Samtidigt ska risktagande som inte står i rimlig relation till avkastningen undvikas. Utgångspunkten är att en kvalitativ bedömning av investeringens effekter ska göras. Organisationen måste se till att tillgångarna investeras för att trygga säkerhet, kvalitet, likviditet och vinst för portföljen som helhet. Investeringarna ska också göras med en lämplig riskspridning. Det innebär att tillgångarna måste diversifieras tillräckligt för att undvika för stor betoning på någon viss tillgång eller ackumulering av risker i portföljen som helhet. Om en investering kan ge upphov till en intressekonflikt, måste organisationen självklart se till att syftet med investeringen inte är något annat än att tillvarata rättighetshavarnas intresse.

Av 1 § följer att rättighetsintäkter får användas till investering endast om det sker i enlighet med det som har beslutats enligt 5 kap. 5 §. Det betyder att investeringarna ska ske i enlighet med de allmänna investeringsprinciper och den riskhanteringsstrategi som stämman normalt beslutar om. Det är en förutsättning att sådana beslut har fattats för att det ska vara möjligt att använda rättighetsintäkter för investeringar.

Avdrag

4 § De avdrag en kollektiv förvaltningsorganisation gör från rättighetsintäkter, eller från inkomster från investeringar av sådana intäkter, ska bestämmas på sakliga grunder. Avdragen ska vara rimliga i förhållande till de tjänster organisationen tillhandahåller rättighetshavarna.

Avdrag för förvaltningsavgifter får inte överstiga organisationens befogade och dokumenterade kostnader för förvaltningen.

Om avdrag görs för att bekosta tjänster som tillhandahålls för sociala eller kulturella ändamål eller i utbildningssyfte, ska tjänsterna tillhandahållas rättighetshavarna på rättvisa villkor.

Paragrafen innehåller bestämmelser om en kollektiv förvaltningsorganisations möjligheter att göra avdrag. Bestämmelserna genomför artikel 12.2–12.4. Övervägandena finns i avsnitt 13.4.

I *första stycket* uppställs generella krav på de avdrag som kollektiva förvaltningsorganisationer gör från rättighetsintäkterna och från avkastning som kommer från investeringar av sådana intäkter. Bestämmelserna gäller avdrag för alla slags tjänster som en kollektiv förvaltningsorganisation tillhandahåller rättighetshavarna och utgör en ram för organ-

isationens möjligheter att ta rättighetsintäkter i anspråk för annat än fördelning till rättighetshavarna. Bestämmelserna är tillämpliga på alla nivåer i organisationen. Även stämman måste alltså förhålla sig till dessa när den beslutar om allmänna principer för avdrag (se kommentaren till 5 kap. 5 §).

Med avdrag avses alla medel som tas från rättighetsintäkterna och som används för andra ändamål än individuell fördelning till rättighetshavarna. Avdrag kan t.ex. göras för förvaltningsavgifter eller för att finansiera olika typer av tjänster som organisationen tillhandahåller rättighetshavarna. Att använda inkasserad ersättning för kollektiva ändamål, t.ex. för stipendier, utgör ett avdrag. Sådan användning benämns emellanåt kollektiv fördelning, men utgör alltså ett avdrag i paragrafens mening.

Att avdrag ska bestämmas på sakliga grunder innebär att avdragen inte får vara godtyckliga och att ovidkommande hänsyn inte får tas när avdraget beräknas. Bedömningen av om ett avdrag är rimligt ska ske i förhållande till de tjänster organisationen tillhandahåller rättighetshavarna. Av betydelse kan t.ex. vara tjänstens omfattning och rättighetshavarnas tillgång till den. Förutsättningarna för individuell fördelning på ett område kan också ha betydelse för bedömningen. Det är t.ex. möjligt att göra avdrag för kollektiv fördelning, om det är alltför kostsamt eller i praktiken omöjligt att fördela rättighetsintäkter individuellt. En bedömning får ske utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om förvaltningsavgifter. En förvaltningsavgift är den avgift en organisation tar ut för att täcka de kostnader som förvaltningsuppdraget ger upphov till (se 1 kap. 4 § 11). Det kan t.ex. handla om kostnader för att meddela licenser eller att inkassera och fördela medel. Förvaltningsavgifterna får inte överstiga de befogade och dokumenterade kostnaderna för förvaltningen. Att avgifterna inte får överstiga de dokumenterade kostnaderna innebär att de avdrag som görs måste motsvaras av faktiska kostnader. Det är alltså inte möjligt att låta förvaltningsavgiften vara en procentsats av den ersättning som inkasseras, om ett sådant avdrag överstiger den dokumenterade kostnaden. Organisationen måste också kunna styrka kostnaden. Att avgifterna ska vara befogade innebär att det inte är tillräckligt att de motsvarar en kostnad som organisationen har haft för rättighetsförvaltningen. Om kostnaden är orimligt hög, kan avdrag inte göras för ett högre belopp än det som kan anses befogat.

I *tredje stycket* finns en bestämmelse om avdrag som görs för att tillhandahålla rättighetshavarna vissa tjänster. Sådana tjänster kan t.ex. avse rådgivning eller olika former av fortbildning. Tjänsterna måste tillhandahållas på rättvisa villkor. Kravet begränsar möjligheterna att göra åtskillnad mellan rättighetshavare, t.ex. när det gäller tillgången till tjänsterna eller omfattningen av dessa. Det innebär att en rättighetshavare inte får förfördelas i förhållande till en annan. Att villkoren ska vara rättvisa torde dock inte innebära ett absolut krav på likabehandling. Om en viss kategori av rättighetshavare inte bidrar till finansieringen av ett stipendium, krävs inte att dessa rättighetshavare ska ha samma möjligheter att ta del av stipendiet som de rättighetshavare som bidragit till finansieringen. Också mindre skillnader mellan samma slags rättighetshavare kan vara godtagbara.

Paragrafen reglerar endast de yttre gränserna för hur organisationerna får hantera medel genom att göra avdrag. Någon rätt att göra avdrag följer alltså inte av denna. Den rätten regleras typiskt sett i det uppdragsavtal som gäller mellan organisationen och rättighetshavaren. Rätten kan också följa av lag, som är fallet när det gäller privatkopieringsersättning, tilläggsersättning och följerättsersättning enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Av avtalet eller av lag kan t.ex. följa att organisationen bara får göra avdrag för förvaltningsavgifter. I sådana fall gäller det.

Fördelning

5 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska fördela ersättning till rättighetshavarna i enlighet med de allmänna fördelningsprinciper som har beslutats enligt 5 kap. 5 §.

Ersättningen ska betalas ut så snart som det är möjligt och, om det inte finns godtagbara skäl för annat, senast nio månader från utgången av det räkenskapsår då rättighetsintäkterna inkasserades.

Om ersättningen inte fördelas av den kollektiva förvaltningsorganisationen utan genom en medlem i denna, gäller det som sägs i andra stycket för medlemmen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om fördelning av ersättning till rättighetshavarna. Bestämmelserna genomför artikel 13.1. Övervägandena finns i avsnitt 13.5.

Utgångspunkten för kollektiv förvaltning är att rättighetsintäkterna ska fördelas som ersättning till rättighetshavarna (jfr 7 kap. 1 §). I förevarande paragraf anges vissa grundläggande skyldigheter som en kollektiv förvaltningsorganisation ska iaktta vid fördelningen. Vad som avses med ersättning till rättighetshavare framgår av kommentaren till 5 kap. 5 §. Bestämmelserna i förevarande paragraf gäller i förhållande till alla rättighetshavare som har rätt till ersättning av organisationen. För rättigheter som förvaltas med stöd av ett s.k. representationsavtal finns särskilda bestämmelser i 8 kap. 3 §.

Av *första stycket* framgår att fördelning ska ske i enlighet med de allmänna fördelningsprinciper som stämman beslutar om (se kommentaren till 5 kap. 5 §).

Enligt *andra stycket* ska ersättningen betalas ut till rättighetshavarna så snart som det är möjligt. Organisationen kan alltså inte vänta med utbetalningen, om den har möjlighet att betala ut ersättningen. Därutöver gäller att organisationen, i normalfallet, aldrig kan vänta längre än nio månader med utbetalningen. Fristen räknas från räkenskapsårets slut. Organisationen måste alltså inrätta sin verksamhet så att det senast vid denna tidpunkt är möjligt att betala ut ersättningen.

Utbetalning kan emellertid ske vid ett senare tillfälle om det finns godtagbara skäl för det. Med godtagbara skäl avses t.ex. att information om användning, verk och rättighetshavare saknas eller är ofullständig. Förseningar som beror på brister i organisationens eget arbetssätt är inte godtagbara i nu aktuell mening. Det krävs alltså att det är fråga om ett hinder utanför organisationens kontroll. Så kan vara fallet t.ex. om en användare inte har fullgjort sin rapporteringsskyldighet eller om rättighetshavaren inte kunnat identifieras eller lokaliseras.

I *tredje stycket* finns bestämmelser om fördelning som sker genom medlemsorganisationer. I sådana fall ska fristerna för utbetalning gälla för medlemsorganisationen. En medlemsorganisation kan vara en annan kollektiv förvaltningsorganisation eller en organisation som inte har sådan kollektiv förvaltning som sitt huvudsakliga syfte.

Efterforskning av rättighetshavare

6 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska vidta rimliga åtgärder för att finna de rättighetshavare som är berättigade till ersättning.

Om en rättighetshavare är okänd eller inte går att finna, ska organisationen senast tre månader efter utgången av den tid som anges i 5 § andra stycket göra den information som är av betydelse för att kunna identifiera eller finna rättighetshavaren, och som organisationen har tillgång till, tillgänglig för

1. de rättighetshavare som organisationen företräder,
2. de medlemmar som företräder rättighetshavare, och
3. de kollektiva förvaltningsorganisationer med vilka organisationen har ingått ett avtal som avses i 8 kap. 1 §.

Om åtgärderna inte leder till något resultat, ska organisationen senast ett år efter utgången av den tid som anges i andra stycket göra den information som avses där tillgänglig för allmänheten.

I paragrafen finns bestämmelser om kollektiva förvaltningsorganisationers skyldighet att eftersöka ersättningsberättigade rättighetshavare. Bestämmelserna genomför artikel 13.3. Övervägandena finns i avsnitt 13.6.

Enligt *första stycket* ska en kollektiv förvaltningsorganisation vidta de åtgärder som är rimliga för att finna rättighetshavare som är berättigade till ersättning. Bestämmelsen innebär att organisationen inte får underlåta att vidta någon åtgärd som typiskt sett är nödvändig för att finna rättighetshavaren. Ett exempel på en åtgärd som alltid är nödvändig att vidta är att granska organisationens medlemsregister eller register över de rättighetshavare organisationen företräder.

När det gäller rättighetshavare som inte kan identifieras eller lokaliseras på det sättet ska organisationen i vart fall vidta de åtgärder som med hänsyn till omständigheterna framstår som rimliga för att finna rättighetshavaren. Det kan t.ex. handla om att granska offentliga register eller att göra sökningar via internet. Beroende på vilken typ av verk det rör sig om i ett enskilt fall, kan de källor som bör användas variera.

Enligt *andra stycket* ska organisationen inom viss tid tillgängliggöra information som är av betydelse för att finna en eftersökt rättighetshavare. Några särskilda krav på hur informationen ska göras tillgänglig uppställs inte. Det är alltså organisationen som avgör detta. Informationen ska emellertid riktas till en viss krets. Det krävs därför att de mottagare som ska nås av informationen uppmärksammas på denna och får del av den på ett sätt som gör det möjligt för dem att tillgodogöra sig den. Skyldigheten gäller enbart information som är av betydelse för att finna rättighetshavaren. Det som avses är i första hand information som rör den ersättningsberättigade rättighetshavarens verk eller prestation. Hit hör bl.a. verkets eller prestationens titel, rättighetshavarens namn och den berörda förläggarens eller producentens namn. Också all annan tillgänglig information som kan bidra till att

Prop. 2015/16:181 identifiera eller lokalisera rättighetshavaren ska anges. Skyldigheten är begränsad till sådan information som organisationen har tillgång till, dvs. typiskt sett den information som framkommer i samband med den eftersökning som ska göras enligt första stycket.

I *tredje stycket* finns en skyldighet att tillgängliggöra den information som framkommit vid efterforskningarna även för allmänheten. Tillgängliggörandet ska ske om efterforskningarna inte har lett till något resultat, dvs. om den eftersökte rättighetshavaren inte gått att identifiera eller lokalisera. Rättighetshavaren bereds därigenom möjlighet att ge sig till känna för organisationen och göra anspråk på ersättningen. Informationen till allmänheten kan t.ex. tillgängliggöras på organisationens webbplats.

Användning av medel som inte kan fördelas

7 § En kollektiv förvaltningsorganisation får använda medel som inte kan fördelas på grund av att rättighetshavaren är okänd eller inte går att finna, om

1. organisationen har uppfyllt sina skyldigheter enligt 6 §,
2. tre år har gått sedan utgången av det räkenskapsår då rättighetsintäkterna inkasserades, och
3. användningen sker i enlighet med det som har beslutats enligt 5 kap. 5 § första stycket 3 och 4.

I paragrafen finns en bestämmelse om användning av medel som inte kan fördelas. Bestämmelsen genomför artikel 13.4. Övervägandena finns i avsnitt 13.7.

En kollektiv förvaltningsorganisation får under vissa förutsättningar använda medel som inte kan fördelas för andra ändamål. För att det ska vara möjligt måste organisationen, enligt *första punkten*, ha uppfyllt sina skyldigheter enligt 6 §. Organisationens måste alltså ha vidtagit de åtgärder som anges där. Enligt *andra punkten* måste också minst tre år ha förflutit sedan utgången av det räkenskapsår då intäkterna inkasserades. Enligt *tredje punkten* är det slutligen också en förutsättning att användningen sker i enlighet med det som har beslutats om användning av medel som inte kan fördelas. Sådana beslut fattas normalt av stämman (se kommentaren till 5 kap. 5 §).

I paragrafen regleras inte frågan om preskription av en rättighetshavares fordran på ersättning från organisationen. Att ersättning enligt paragrafen får användas för andra ändamål än fördelning innebär alltså inte att en sådan fordran preskriberas.

8 kap. Förvaltning med stöd av representationsavtal

1 § Om en kollektiv förvaltningsorganisation har ingått ett avtal med en annan sådan organisation om att förvalta rättigheter för de rättighetshavare som den andra organisationen företräder, ska en sådan rättighetshavare vid förvaltningen vara likställd med de rättighetshavare som organisationen företräder.

I paragrafen finns en bestämmelse om likabehandling av rättighetshavare vars rättigheter förvaltas med stöd av ett s.k. representationsavtal. Bestämmelsen genomför artikel 14. Övervägandena finns i avsnitt 14.

En kollektiv förvaltningsorganisation får inte diskriminera rättighetshavare vars rättigheter organisationen förvaltar med stöd av representationsavtal, dvs. ett avtal som en kollektiv förvaltningsorganisation ingår med en annan kollektiv förvaltningsorganisation om att förvalta rättigheter för de rättighetshavare den andra organisationen företräder. Bestämmelserna gäller alla slags avtal om sådan förvaltning mellan alla slags kollektiva förvaltningsorganisationer. Också ett representationsavtal som avser gränsöverskridande licensiering omfattas alltså.

Likabehandlingskravet innebär att den förvaltande organisationen inte får missgynna sådana rättighetshavare i förhållande till de rättighetshavare vars rättigheter organisationen förvaltar med stöd av individuella avtal. I kravet ligger bl.a. att de rättigheter den andra organisationen företräder inte får behandlas på ett annat sätt än de egna, när organisationen upplåter rättigheter. Det är t.ex. inte tillåtet att utesluta den andra organisationens rättigheter vid erbjudande om licenser, om licensen är av ett slag som omfattas av representationsavtalet. Organisationen får inte heller göra några andra åtskillnader, t.ex. i fråga om förvaltningsavgifter eller tillämpliga tariffer för licenser. I 2 § finns särskilda bestämmelser om möjligheterna att göra avdrag vid förvaltning med stöd av representationsavtal.

2 § Vid förvaltning med stöd av ett avtal som avses i 1 § får organisationen göra avdrag från rättighetsintäkter, eller från inkomster från investeringar av sådana intäkter, endast om avdraget avser förvaltningsavgifter eller om det uttryckligen har godkänts av den andra organisationen.

I paragrafen finns en bestämmelse om avdrag från rättighetsintäkter vid förvaltning med stöd av ett representationsavtal. Bestämmelsen genomförs enligt artikel 15.1. Överväganden finns i avsnitt 14.

En kollektiv förvaltningsorganisation som förvaltar rättigheter med stöd av ett representationsavtal har endast en begränsad rätt att göra avdrag från de rättighetsintäkter som den inkasserat och som avser ersättning för utnyttjande av de rättigheter som innehas av rättighetshavare som den andra organisationen företräder. Utöver att göra avdrag för förvaltningsavgifter får organisationen inte göra några andra avdrag om de inte uttryckligen godkänts av den andra organisationen. Kravet på att avdraget uttryckligen ska ha godkänts innebär att den andra organisationen måste ha tagit ställning till avdraget och godkänt det på ett sätt som kan uppfattas av andra. Det kan t.ex. göras i representationsavtalet.

3 § Vid förvaltning med stöd av ett avtal som avses i 1 § ska organisationen så snart som det är möjligt och, om det inte finns godtagbara skäl för annat, senast nio månader från utgången av det räkenskapsår då rättighetsintäkterna inkasserades betala ut ersättningen till den andra organisationen.

Den andra organisationen ska så snart som det är möjligt och, om det inte finns godtagbara skäl för annat, senast sex månader från utgången av det räkenskapsår då ersättningen togs emot betala ut ersättningen till rättighetshavarna. Om ersättningen inte fördelas av den andra organisationen utan genom en medlem i denna, ska motsvarande gälla för medlemmen.

Prop. 2015/16:181 I paragrafen finns bestämmelser om fördelning vid förvaltning med stöd representationsavtal. Bestämmelserna genomför artikel 15.2 och 15.3. Övervägandena finns i avsnitt 14.

I *första stycket* regleras inom vilken tid en kollektiv förvaltningsorganisation som förvaltar rättigheter med stöd av ett representationsavtal ska betala ut ersättning till den andra organisationen. Skyldigheten motsvarar det som gäller för en kollektiv förvaltningsorganisation i förhållande till rättighetshavarna enligt 7 kap. 5 § (se vidare kommentaren till den paragrafen).

I 7 kap. 1 § finns bestämmelser om att ersättning ska förvaltas på ett omsorgsfullt sätt. Det gäller även för förvaltning som sker med stöd av representationsavtal. I detta ligger bl.a. att en kollektiv förvaltningsorganisation som fördelar ersättning till andra kollektiva förvaltningsorganisationer ska göra detta regelbundet, omsorgsfullt och korrekt.

Enligt *andra stycket* ska den förvaltningsorganisation som tar emot ersättningen betala ut denna till rättighetshavarna inom en viss tid. Med undantag av fristen för när ersättningen senast ska betalas ut motsvarar också dessa bestämmelser de skyldigheter som en kollektiv förvaltningsorganisation har i förhållande till rättighetshavarna enligt 7 kap. 5 § andra stycket. På samma sätt som gäller i ett sådant fall kan skyldigheten gälla också för en medlemsorganisation som företräder rättighetshavare, om det är medlemsorganisationen som fördelar ersättningen.

9 kap. Förhållandet till användare

Avtalsförhandlingar

1 § Kollektiva förvaltningsorganisationer och användare ska förhandla om licensiering av rättigheter i enlighet med god affärssed. De ska förse varandra med den information som behövs för förhandlingarna.

I paragrafen finns bestämmelser om avtalsförhandlingar mellan kollektiva förvaltningsorganisationer och användare. Bestämmelserna genomför artikel 16.1. Övervägandena finns i avsnitt 15.1.

Kollektiva förvaltningsorganisationer och användare är skyldiga att förhandla i enlighet med god affärssed. Skyldigheten gäller enbart förhandling om licensiering, dvs. om tillstånd till användning av verk och andra skyddade prestationer. Det innebär att förhandling om t.ex. ersättningsnivåer för privatkopieringsersättning inte omfattas. Skyldigheten gäller för båda avtalsparterna och oberoende av om de sedan tidigare står i avtalsförhållande till varandra eller om det är fråga om en helt ny avtalsrelation. Vad som avses med kollektiva förvaltningsorganisationer respektive användare anges i 1 kap. 4 § 3 och 7.

Bestämmelserna ålägger inte någon av parterna en skyldighet att förhandla. Om en licensbegäran avser rättigheter som en kollektiv förvaltningsorganisation inte förvaltar eller en typ av användning som organisationen inte ingår avtal om, saknas förutsättningar att ingå avtal. I sådana fall innebär bestämmelserna inte något krav på att förhandlingar ska inledas. Detsamma gäller i situationer där den ena parten saknar intresse av att ett avtal kommer till stånd. Däremot reglerar bestämmelsen hur förhandlingar går till när sådana väl förekommer. När

det gäller frågan om i vilket skede skyldigheten uppkommer träffas helt klart den situationen att båda parter är intresserade av att ett avtal kommer till stånd och har inlett diskussioner. Också den situationen att den ena parten på begäran lämnat ett erbjudande om vissa licensieringsvillkor utlöser en skyldighet att förhandla enligt god affärssed.

Om parterna inlett förhandlingar ligger i skyldigheten att part i möjligaste mån ska medverka till att en överenskommelse kan nås. Det krävs att parterna klart anger och motiverar sina ståndpunkter och besvarar frågor och förslag från motparten. Om den ena parten begär ett möte är den andra parten normalt skyldig att ställa upp på det. Någon skyldighet att komma överens eller att göra eftergifter i fråga om priser och andra villkor finns emellertid inte. I 2 § finns bestämmelser om de villkor som kollektiva förvaltningsorganisationer får tillämpa i fråga om licensiering.

Parterna är också skyldiga att förse varandra med viss information. Det kan t.ex. handla om att klarlägga faktiska förhållanden som är tvistiga inom ramen för förhandlingen. Informationsskyldigheten begränsas av att det ska vara fråga om information som behövs för förhandlingen. Utanför informationsskyldigheten faller alltså förhållanden som inte har samband med någon förhandlingsfråga eller som avser en parts taktiska överväganden.

Licensvillkor m.m.

2 § En kollektiv förvaltningsorganisation får inte tillämpa

1. licensvillkor som inte har saklig grund, eller
2. licensvillkor som är diskriminerande.

Den ersättning som en kollektiv förvaltningsorganisation begär för användning av verk och andra skyddade prestationer ska vara rimlig. Organisationen ska informera användaren om grunderna för beräkningen av ersättningen.

Vid tillämpningen av första stycket 2 ska villkor som gäller för en nättjänst av ett slag som varit tillgänglig inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) under kortare tid än tre år då licensavtalet ingicks inte beaktas.

Paragrafen innehåller förbud för kollektiva förvaltningsorganisationer att vidta vissa åtgärder i förhållande till användare. Bestämmelserna genomför artikel 16.2. Övervägandena finns i avsnitt 15.1.

Förbuden mot att tillämpa licensvillkor som saknar saklig grund (*första punkten*) eller är diskriminerande (*andra punkten*) gäller endast vid licensiering, dvs. tillstånd till användning av verk och andra skyddade prestationer (jfr kommentaren till 1 §).

Förbuden gäller när en kollektiv förvaltningsorganisation har ingått ett licensavtal med en användare. Också ensidigt handlande från organisationens sida omfattas, t.ex. då organisationen erbjuder ett licensavtal med ett visst innehåll. Förbuden gäller i förhållande till alla typer av villkor.

Förbudet mot att tillämpa licensvillkor som inte har saklig grund innebär att en kollektiv förvaltningsorganisation inte får ta ovidkommande hänsyn vid utformning av avtalsvillkoren. Det kan t.ex. gälla beräkningsgrunder för den ersättning som begärs. Att bestämma ersättningen på ett sätt som inte alls har något samband med användning-

Prop. 2015/16:181 en av verk och prestationer har knappast saklig grund. När det gäller priset finns särskilda bestämmelser i andra stycket som ger förbudet mot osakliga licensvillkor ett närmare innehåll.

Förbudet mot diskriminerande licensvillkor innebär att organisationen är skyldig att erbjuda likvärdiga licensvillkor i likvärdiga avtals-situationer. Organisationen får alltså inte begära olika ersättning av användare eller ge en användare fördelar som en annan användare inte får, utan att det kan motiveras. En jämförelse måste alltså göras för att avgöra om det finns skillnader mellan avtalssituationerna som kan motivera att olika licensvillkor tillämpas. Diskrimineringsförbudets tillämpning förutsätter vidare att det är fråga om skillnader av betydelse. Ett exempel kan vara att en organisation kräver att en användare måste ingå licensavtal som omfattar en betydligt större repertoar än en annan användare trots att användarna tillhandahåller samma tjänst och förhållandena inte heller i övrigt skiljer sig åt. Många gånger torde ett licensvillkor som är diskriminerande vara förbjudet enligt båda punkterna.

Enligt *andra stycket* ska den ersättning som en kollektiv förvaltningsorganisation begär för användning av verk och andra skyddade prestationer vara rimlig. Bestämmelserna är tillämpliga såväl när en kollektiv förvaltningsorganisation ingår licensavtal som när den begär ersättning för användning som sker med stöd av lag. Bestämmelserna är också tillämpliga på ensidiga åtgärder från en kollektiv förvaltningsorganisation, t.ex. erbjudande om en viss tariff.

Att det ska vara fråga om ersättning som begärs för användning av verk och andra skyddade prestationer innebär att ersättningar som inte avser användning eller som fastställs i lag inte berörs. De särskilda ersättningar som regleras i upphovsrättslagen omfattas alltså inte. Hit hör privatkopieringsersättning, följerättsersättning och tilläggsersättning. Endast laglig användning omfattas. Ersättning på grund av intrång i upphovsrätt berörs inte.

Vid bedömningen av om ersättningen är rimlig gäller som utgångspunkt att de enskilda rättighetshavarna ska ha skäligen ersättning för utnyttjandet av rättigheterna. Det är en förutsättning för att organisationerna ska kunna anses ha uppfyllt sina allmänna skyldigheter mot rättighetshavarna (jfr 2 kap. 1 §). Ersättningen måste emellertid också stå i proportion till det ekonomiska värdet av den prestation som den kollektiva förvaltningsorganisationen tillhandahåller användaren. Det ekonomiska värdet av prestationen inkluderar såväl värdet av användningen av rättigheter till berörda verk och prestationer som de tjänster som den kollektiva förvaltningsorganisationen i övrigt tillhandahåller användaren. Vid den närmare bedömningen är användningens art och omfattning av betydelse. Det kan handla om formerna för användningen, t.ex. utsändning i tv eller tillhandahållande på begäran via internet. Även storleken av den kundkrets till vilken användningen riktar sig kan vara av betydelse. Också andra faktorer kan naturligvis påverka bedömningen av om en viss ersättningsnivå är att anse som rimlig. En bedömning får göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Att ersättningen ska vara rimlig innebär emellertid inte att ett visst pris ska gälla. I stället gäller att en ersättning inom en viss marginal kan förändras såväl uppåt som nedåt och alltjämt anses som rimlig.

Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska informera användaren om grunderna för beräkningen av ersättningen. Bestämmelserna innebär att ett visst mått av transparens ska iakttas när det gäller fastställande av t.ex. tariffer och andra ersättningsvillkor. Att informationen ska avse grunderna för beräkningen innebär att det är tillräckligt att redovisa principerna för hur organisationen fastställer ersättning av det slag det är fråga om. Organisationen behöver alltså inte lämna en detaljerad redovisning av hur ersättningen beräknats i det enskilda fallet. Informationen måste inte lämnas på något visst sätt. Ett grundläggande krav är dock att det faktiskt är möjligt för den berörde användaren att ta del av informationen.

I *trede stycket* finns ett undantag från diskrimineringsförbudet i första stycket. Syftet är att underlätta licensiering som behövs för att utveckla nya nättjänster. Undantaget avser licensvillkor för nättjänster som inte har varit tillgängliga för allmänheten i mer än tre år. Med nättjänst avses en tjänst som via internet tillhandahåller t.ex. musik eller film på begäran. Att den ska vara av ett slag som har varit tillgänglig för allmänheten under en kortare tid än tre år innebär att det ska röra sig om en ny typ av nättjänst. Bestämmelserna innebär att en kollektiv förvaltningsorganisation inte är skyldig att tillämpa de villkor som gäller för en sådan tjänst i förhållande till en annan användare.

Licensförfrågningar

3 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska på begäran av en användare ange vilka uppgifter organisationen behöver för att kunna erbjuda användaren en licens. När organisationen har fått uppgifterna ska den erbjuda användaren en licens eller ange skälen till att den inte gör det. En förfrågan om licens ska hanteras utan onödigt dröjsmål.

I paragrafen finns bestämmelser om hur kollektiva förvaltningsorganisationer ska hantera licensförfrågningar. Bestämmelserna genomför artikel 16.3. Övervägandena finns i avsnitt 15.1.

En kollektiv förvaltningsorganisation är skyldig att svara på vilka uppgifter som behövs för att den ska kunna erbjuda en licens. Det är upp till organisationen att avgöra vilka uppgifter som den behöver. När organisationen har fått uppgifterna är organisationen skyldig att lämna besked om den erbjuder en licens eller inte. Om en licens inte erbjuds ska organisationen ange skälen för det. Någon skyldighet att erbjuda en licens följer inte av paragrafen.

En förfrågan om licens ska hanteras utan onödigt dröjsmål. Hur snabbt en förfrågan måste hanteras beror på omständigheterna i det enskilda fallet. Okomplicerade licensförfrågningar ska givetvis besvaras tämligen omgående. En komplicerad förfrågan kan behöva ta längre tid i anspråk.

Elektronisk kommunikation

4 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska se till att användare i lämplig omfattning kan kommunicera med organisationen på elektronisk väg.

I paragrafen finns en bestämmelse om användares möjligheter att på elektronisk väg meddela sig med en kollektiv förvaltningsorganisation.

Prop. 2015/16:181 Bestämmelsen genomför artikel 16.4. Övervägandena finns i avsnitt 15.1.

En användare ska ha möjlighet att kommunicera elektroniskt med organisationen. Att organisationen ska tillhandahålla sådana möjligheter i lämplig omfattning innebär att skyldigheten kan variera med hänsyn till verksamhetens art och omfattning och förhållandet till användaren. Kravet torde i många fall vara uppfyllt genom att möjlighet till kommunikation via e-post erbjuds. I vissa fall kan det emellertid vara nödvändigt att organisationen därutöver t.ex. tillhandahåller möjlighet att på elektronisk väg rapportera om användning.

Rapporteringskyldighet

5 § En användare som är skyldig att betala ersättning till en kollektiv förvaltningsorganisation för användning av verk eller andra skyddade prestationer ska till organisationen lämna den information som är tillgänglig för användaren och som organisationen behöver för att inkassera, fördela och betala ut ersättningen till rättighetshavarna.

Om parterna inte har avtalat om när och i vilket format informationen ska lämnas, ska den lämnas på begäran av organisationen och i ett lämpligt format.

I paragrafen finns bestämmelser om användares rapporteringskyldighet. Bestämmelserna genomför artikel 17. Övervägandena finns i avsnitt 15.2.

Enligt bestämmelsen i *första stycket* ska en användare lämna viss information till den kollektiva förvaltningsorganisationen. En förutsättning är att användaren är skyldig att betala ersättning till organisationen för användning av verk eller andra skyddade prestationer. En sådan ersättningsskyldighet kan uppkomma på grund av ett licensavtal. Det krävs emellertid inte att något avtalsförhållande föreligger mellan användaren och organisationen. Ersättningsskyldighet kan uppkomma också i andra fall, t.ex. på grund av tvångslicens. Den som är skyldig att betala tilläggsersättning enligt 45 a § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen) omfattas inte av rapporteringskyldigheten. Sådan ersättningsskyldighet uppkommer inte till följd av användning, utan i stället på grund av att en framställare har haft intäkter från ensamrätten att utnyttja en upptagning. Särskilda bestämmelser om skyldighet att lämna information som rör tilläggsersättningen finns i 45 b § upphovsrättslagen. Inte heller den som är skyldig att betala privatkopieringsersättning eller följerrättsersättning omfattas av rapporteringskyldigheten. Bestämmelser om redovisningsskyldighet i dessa fall finns i 26 m och 26 p §§ upphovsrättslagen. Den som är skyldig att lämna information enligt paragrafen har inte rätt till ersättning för att fullgöra skyldigheten.

Den information som användaren ska lämna är begränsad till information som organisationen behöver för att inkassera, fördela och betala ut ersättning till rättighetshavarna. Den information som avses är den som organisationen behöver för att bestämma hur stor rätt till ersättning som föreligger och vem som har rätt till ersättningen. Det kan handla om vilka verk och prestationer som har använts och användningens art och omfattning.

Hur organisationen har valt att fördela ersättning till rättighetshavarna har betydelse för vilken information som behövs. Behovet kan t.ex. se olika ut beroende på om organisationens fördelning bygger på faktisk användning eller på analogier eller schabloner. I vilken utsträckning avdrag görs för t.ex. tjänster med sociala eller kulturella ändamål kan också ha betydelse för vad en användare behöver rapportera. Organisationen kan alltså inte kräva in information från användaren om den inte behövs för att kunna fullgöra uppdraget i förhållande till rättighetshavarna.

Rapporteringskyldigheten omfattar bara information som finns tillgänglig för användaren. Användaren ska ha tillgång till informationen såväl rättsligt som tekniskt. Informationen kan emellertid vara tillgänglig även om den inte förvaras eller på annat sätt är fysiskt tillgänglig hos användaren. En användare kan t.ex. inte undgå rapporteringskyldighet genom att anlita någon utomstående. En användares skyldighet sträcker sig inte längre än att rimliga åtgärder ska vidtas för att få fram informationen. Vad som krävs av en användare påverkas bl.a. av om det finns tekniska lösningar för att skaffa fram informationen och hur kostnadskrävande det skulle vara. Förutsättningarna kan alltså skilja sig åt mellan olika verksamheter.

I *andra stycket* finns bestämmelser om när och hur rapporteringskyldigheten ska fullgöras. De gäller om annat inte har avtalats. Utgångspunkten är alltså att organisationen och användaren är fria att komma överens om när och hur informationen ska lämnas. Detta görs lämpligen i licensavtalet om ett sådant har ingåtts. Det finns inget som hindrar att en överenskommelse sluts om hur och när rapportering ska ske även i situationer där användningen inte grundar sig på ett licensavtal, t.ex. vid användning med stöd av en tvångslicens.

Om det inte finns någon överenskommelse mellan parterna, ska informationen lämnas på begäran av organisationen. Att rapporteringskyldigheten endast omfattar den information som organisationen behöver innebär att en begäran om information inte kan återkomma alltför frekvent.

Med lämpligt format avses i första hand ett format som är vanligt förekommande i branschen. Om det finns sådana format, kan användandet av en annan typ av format inte anses som lämpligt. Även beträffande formatet är parterna dock fria att avtala om vad som ska gälla mellan dem.

10 kap. Insyn och rapportering

Information till rättighetshavare

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska minst en gång varje år informera varje rättighetshavare, som tilldelats ersättning, om

1. den ersättning som har tilldelats rättighetshavaren och, om det med hänsyn till omständigheterna kan begäras av organisationen, den tidsperiod under vilken den användning som har gett upphov till ersättning har ägt rum,

2. den ersättning som har betalats ut till rättighetshavaren, fördelad på de rättigheter och kategorier av rättigheter som förvaltningen avser,

3. den ersättning som har tilldelats rättighetshavaren men som inte har betalats ut,

4. de avdrag som har gjorts för förvaltningsavgifter, och

5. de övriga avdrag som har gjorts.

När organisationen informerar rättighetshavaren ska rättighetshavarens kontaktuppgifter anges.

I paragrafen finns bestämmelser om information till rättighetshavare om förvaltningen. Bestämmelserna genomför artikel 18.1. Övervägandena finns i avsnitt 16.1.

Enligt *första stycket* har kollektiva förvaltningsorganisationer en skyldighet att åtminstone en gång om året informera rättighetshavarna om förvaltningen av deras rättigheter. Skyldigheten gäller i förhållande till varje rättighetshavare. Det innebär att informationen ska avse förvaltningen av den enskilde rättighetshavarens rättigheter. Alla rättighetshavare som organisationen har tilldelat ersättning har rätt till information. Med att rättighetshavaren ska ha tilldelats ersättning avses att viss del av ersättningen fördelats på honom eller henne. Det krävs alltså inte att ersättning har betalats ut.

Hur informationen ska lämnas till rättighetshavaren regleras inte. Det kan t.ex. ske genom att informationen skickas per post eller e-post. Avgörande är att rättighetshavaren har en reell möjlighet att ta del av informationen.

I fem punkter anges vilken information som ska lämnas. Enligt *första punkten* ska uppgift lämnas om den ersättning som rättighetshavaren har tilldelats. Hit hör alltså all ersättning som har fördelats till en rättighetshavare, oavsett om den har betalats ut eller inte. Organisationen ska också ange när den användning som gett upphov till ersättningen har ägt rum. Kravet gäller bara om det med hänsyn till omständigheterna kan begäras av organisationen. Så är t.ex. fallet när organisationen har tillgång till informationen eller utan svårigheter kan skaffa sig sådan tillgång. Om organisationen inte har tillgång till uppgifterna på grund av att användaren inte lämnat rapporter om detta till organisationen, kan det däremot inte begäras att organisationen informerar rättighetshavaren om användningen. Detsamma gäller om organisationen är verksam på ett område där det är mycket resurskrävande eller i praktiken omöjligt att ta fram informationen.

I *andra punkten* anges att också den ersättning som har betalats ut till rättighetshavaren ska redovisas. Det ska framgå hur ersättningen är fördelad på rättigheter och kategorier av rättigheter (jfr kommentaren till 3 kap. 1 §).

Enligt *tredje punkten* ska informationen även omfatta ersättning som har tilldelats men ännu inte betalats ut. Sådan ersättning ska alltså särredovisas i förhållande till den sammanlagda tilldelade ersättningen som ska anges enligt första punkten.

I *punkterna fyra och fem* anges att informationen ska omfatta förvaltningsavgifter och övriga avdrag. Bestämmelser om avdrag finns i 7 kap. 4 § (se kommentaren till den paragrafen).

Enligt *andra stycket* ska organisationen i samband med att informationen lämnas ange rättighetshavarens kontaktuppgifter. På så sätt möjliggörs för honom eller henne att rätta eventuella felaktigheter.

2 § Om ersättning inte fördelas av en kollektiv förvaltningsorganisation utan genom en medlem i denna, gäller det som sägs i 1 § för medlemmen. Den

I paragrafen finns bestämmelser om informationsskyldighet när ersättning fördelas genom medlemsorganisationer. Bestämmelserna genomför artikel 18.2. Övervägandena finns i avsnitt 16.1.

En medlemsorganisation som svarar för att fördela ersättning som den kollektiva förvaltningsorganisationen inkasserar ska uppfylla informationsskyldigheten i förhållande till rättighetshavarna. Det kan t.ex. handla om situationer där en s.k. paraplyorganisation inkasserar ersättning som dess medlemsorganisationer därefter fördelar och betalar ut till rättighetshavarna. Rättighetshavarna får därmed rätt till information, även om den slutliga fördelningen sköts av en medlemsorganisation som inte är en kollektiv förvaltningsorganisation. Att den kollektiva förvaltningsorganisationen ska förse medlemsorganisationen med den information som behövs för att fullgöra skyldigheten innebär bl.a. att information som medlemsorganisationen redan har tillgång till inte behöver anges.

Information till andra kollektiva förvaltningsorganisationer

3 § En kollektiv förvaltningsorganisation som förvaltar rättigheter enligt ett avtal som avses i 8 kap. 1 § ska varje år och på elektronisk väg informera den andra organisationen om

1. den ersättning som har tilldelats den andra organisationen,
2. den ersättning som har betalats ut till den andra organisationen, fördelad på de rättigheter och kategorier av rättigheter som förvaltningen avser,
3. den ersättning som har tilldelats den andra organisationen men som inte har betalats ut,
4. de avdrag som har gjorts för förvaltningsavgifter,
5. de övriga avdrag som har gjorts,
6. de licenser som har meddelats och de licenser som har nekats, och
7. de stämmobeslut som är av betydelse för förvaltningen.

I paragrafen finns bestämmelser om informationsskyldighet för kollektiva förvaltningsorganisationer som förvaltar rättigheter med stöd av representationsavtal. Bestämmelserna genomför artikel 19. Övervägandena finns i avsnitt 16.2.

Informationen ska göras tillgänglig för den andra kollektiva förvaltningsorganisationen och avse rättighetsförvaltningen enligt representationsavtalet. Att informationen ska göras tillgänglig på elektronisk väg innebär att den t.ex. kan göras tillgänglig via e-post.

I sju punkter anges vilken information som ska lämnas. I de *fem första punkterna* finns bestämmelser om att informationen bl.a. ska omfatta tilldelad ersättning, utbetalad ersättning, tilldelad ersättning som inte har betalats ut samt avdrag. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak 1 § första stycket 1–5 (se kommentaren till den paragrafen).

Enligt *punkten 6* ska informationen också omfatta de licenser som har meddelats respektive nekats. Med att en licensförfrågan har nekats avses att ett avtal inte har kommit till stånd trots önskemål om det från en användare. Licensförfrågningar som faller utanför den förvaltning som representationsavtalet avser behöver inte anges.

Prop. 2015/16:181 Enligt *punkten 7* ska stämmobeslut som rör förvaltningen anges. Det är endast beslut som påverkar den förvaltning som sker med stöd av representationsavtalet som behöver anges.

Information om repertoar

4 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska på begäran av en rättighetshavare, en användare eller en annan kollektiv förvaltningsorganisation med vilken organisationen har ingått ett avtal som avses i 8 kap. 1 § lämna uppgift om de verk och andra skyddade prestationer som organisationen förvaltar, de rättigheter den förvaltar och de EES-länder som förvaltningen omfattar. Om organisationens förvaltning är omfattande, får uppgifterna om verk och andra skyddade prestationer i stället avse typer av verk och andra skyddade prestationer.

Uppgifterna ska lämnas utan onödigt dröjsmål och på elektronisk väg.

Organisationen får vägra att lämna ut uppgifterna om det inte av begäran framgår att den som begär uppgifterna har behov av dem.

I paragrafen finns bestämmelser om att kollektiva förvaltningsorganisationer i vissa fall på begäran ska lämna uppgifter om förvaltningen. Bestämmelserna genomför delvis artikel 7 samt artikel 20. Övervägandena finns i avsnitt 16.3.

Enligt *första stycket* ska en kollektiv förvaltningsorganisation göra information tillgänglig om sin förvaltning för rättighetshavare, användare och andra kollektiva förvaltningsorganisationer som organisationen har ingått ett representationsavtal med. Även rättighetshavare och användare som inte har någon avtalsrelation med organisationen kan alltså ha rätt till information. Skyldigheten att lämna information gäller endast på begäran av någon i den angivna kretsen. I 5 § finns bestämmelser om information till allmänheten.

Till den information som ska tillhandahållas hör uppgifter om de verk och andra skyddade prestationer som organisationen förvaltar liksom de rättigheter till dessa som förvaltningen avser (repertoar). Av informationen ska framgå vilka länder förvaltningen avser. Informationsskyldigheten omfattar alla verk och andra skyddade prestationer samt de rättigheter som förvaltas enligt avtal med enskilda rättighetshavare eller genom representationsavtal med andra organisationer. Verk och andra skyddade prestationer som omfattas av en avtalslicens utsträckta verkan omfattas inte. Om organisationens förvaltning är omfattande, får informationen begränsas till att typer av verk och andra skyddade prestationer anges, i stället för de enskilda verken och prestationerna.

Att informationen enligt *andra stycket* ska tillhandahållas på elektronisk väg innebär att den t.ex. kan tillhandahållas via e-post. Det uppställs också ett krav på att uppgifterna ska lämnas utan onödigt dröjsmål. Hur snabbt en förfrågan måste hanteras beror på omständigheterna i det enskilda fallet. Av betydelse är bl.a. hur omfattande information som ska lämnas.

Av *tredje stycket* framgår att organisationen får vägra lämna ut efterfrågade uppgifter om det inte av begäran framgår att den som begär dem har behov av uppgifterna. Bestämmelsen innebär till att börja med att den som begär ut uppgifterna måste motivera sin begäran för att inte riskera att organisationen motsätter sig att lämna ut dem. Av begäran bör

framgå vem som begär ut uppgifterna för att organisationen ska kunna göra en bedömning av om denne tillhör den krets som är berättigad till information. En rättighetshavare kan i normalfallet inte anses ha ett behov av information om denne inte har sådana rättigheter som organisationen förvaltar. Motsvarande gäller i förhållande till en annan kollektiv förvaltningsorganisation. Av en begäran bör vidare framgå i vilket syfte uppgifterna begärs ut. I förhållande till en rättighetshavare kan det t.ex. handla om information inför en eventuell anslutning till organisationen och för en leverantör av nättjänster kan ett berättigat syfte vara att bedöma om organisationen förvaltar en repertoar som är av intresse för den nättjänst som bedrivs. Även i de fall informationen begärs ut av en berättigad aktör och av skäl som till synes är förenliga med denna aktörs intressen kan organisationen vägra att lämna ut uppgifter om motsvarande uppgifter nyligen lämnats ut. I ett sådant fall finns det normalt inte något behov av att återigen få del av uppgifterna.

Information till allmänheten

5 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska på sin webbplats hålla följande information tillgänglig:

1. organisationens stadga,
2. medlemskapsvillkoren,
3. villkoren för att avsluta ett förvaltningsuppdrag,
4. de allmänna villkoren för licensiering,
5. en förteckning över de personer som leder verksamheten,
6. de allmänna principerna för fördelning till rättighetshavarna,
7. de allmänna principerna för avdrag,
8. de allmänna principerna för användning av medel som inte kan fördelas,
9. en förteckning över sådana avtal som avses i 8 kap. 1 § som organisationen är bunden av och namnen på de andra organisationer som avtalen avser, och
10. information om förfaranden för klagomål och tvistlösning.

I paragrafen finns bestämmelser om att kollektiva förvaltningsorganisationer ska göra viss information tillgänglig för allmänheten. Bestämmelserna genomför artikel 21. Övervägandena finns i avsnitt 16.4.

Var och en ges genom paragrafen möjlighet att ta del av information om kollektiva förvaltningsorganisationers verksamhet. I tio punkter anges vilken information som ska vara offentlig. Informationen ska hållas tillgänglig på organisationens webbplats. En kollektiv förvaltningsorganisation måste alltså ha en sådan. Organisationens skyldighet att hålla informationen tillgänglig innebär att informationen måste vara aktuell. Uppdatering måste t.ex. ske om stadgan ändras.

Enligt *första punkten* ska organisationens stadga hållas tillgänglig. Vad som avses med stadga framgår av 1 kap. 4 § 8.

I *andra punkten* anges att också medlemskapsvillkoren ska finnas tillgängliga på webbplatsen. Om dessa villkor anges i stadgan, behöver de naturligtvis inte anges ytterligare en gång.

Enligt *tredje punkten* ska villkoren för hur ett förvaltningsuppdrag avslutas anges. Det kan t.ex. handla om vilken uppsägningstid som gäller och huruvida det finns särskilda krav för hur uppsägningen ska gå till.

Enligt *fjärde punkten* ska de allmänna villkoren för licenseringen hållas tillgängliga. Bestämmelserna innebär inte någon skyldighet att ge offentlighet åt enskilda avtal. Däremot torde t.ex. standardlicensieringsavtal, standardtariffer och andra allmänna ersättningsvillkor som rabattsystem behöva anges.

Av *femte punkten* framgår att informationen ska omfatta vilka som ingår i ledningen.

Den information som avses i *punkterna sex–åtta* motsvarar vissa av de beslut som stämman enligt 5 kap. 5 § ska fatta om rättighetsförvaltningen. Det gäller de allmänna principerna om fördelning till rättighetshavarna, avdrag och användning av medel som inte kan fördelas. Informationen om avdrag ska avse såväl förvaltningsavgifter som andra avdrag, t.ex. avdrag som görs för tjänster med sociala eller kulturella ändamål.

Enligt *nionde punkten* ska organisationen lämna information om de representationsavtal som organisationen har ingått med andra kollektiva förvaltningsorganisationer och ange namnen på dessa organisationer. Att det är fråga om en förteckning innebär att det inte finns någon skyldighet att redovisa avtalen i sin helhet.

Av *tionde punkten* framgår att informationen ska omfatta förfaranden för klagomål och tvistlösning. En kollektiv förvaltningsorganisation är enligt 8 § skyldig att ha förfaranden för klagomål. Allmän information ska också lämnas om vilka förfaranden för tvistlösning som därutöver finns. Typiskt sett torde det vara tillräckligt att upplysa om att möjlighet finns till domstolsprövning. Om organisationen regelmässigt erbjuder andra möjligheter till tvistlösning, t.ex. inom ramen för sina standardlicensieringsavtal, ska även detta anges.

Insynsrapport

6 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska, om inte annat följer av 7 §, varje år upprätta en insynsrapport avseende föregående räkenskapsår. Rapporten ska innehålla de uppgifter som anges i bilagan till Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/26/EU av den 26 februari 2014 om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden, i den ursprungliga lydelsen.

De uppgifter som anges i punkterna l a, l g och l h i bilagan till direktivet ska granskas av en auktoriserad eller godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag. En granskningsrapport som inbegriper eventuella förbehåll beträffande granskningen ska återges i sin helhet i insynsrapporten.

Insynsrapporten ska hållas tillgänglig på organisationens webbplats inom åtta månader från utgången av det räkenskapsår den avser och därefter under en tid av minst fem år.

I paragrafen finns bestämmelser om insynsrapporter. Bestämmelserna genomför artikel 22. Övervägandena finns i avsnitt 16.5.

I *första stycket* anges att en insynsrapport ska upprättas varje år. Den rapportperiod som avses är det räkenskapsår organisationen tillämpar. De uppgifter rapporten ska innehålla anges i direktivets bilaga.

Enligt bilagan ska det finnas en beskrivning av organisationens rättsliga struktur och ledningsstruktur. Hit hör t.ex. information om

vilken typ av juridisk person organisationen är och hur ledningen är organiserad. Rapporten ska också innehålla uppgifter om de juridiska personer som organisationen äger eller kontrollerar. Motsvarande avgränsningar i fråga om ägande och kontroll gäller för dotterföretag och andra juridiska personer som avses i 1 kap. 2 § första stycket (jfr kommentaren till den paragrafen).

I rapporten ska också en redogörelse för verksamheten under räkenskapsåret finnas med. Förhållanden som är av betydelse för rättighetshavarnas intresse av att övervaka och jämföra hur kollektiva förvaltningsorganisationer fungerar ska framgå av den redogörelsen.

Vidare ska rapporten innehålla information om beslut att inte erbjuda användare licens och om ersättningar till de som ingår i ledningen och till ledamöterna i övervakningsorganet. Vad som avses med ersättning framgår av kommentaren till 6 kap. 2 §.

Rapporten ska också innehålla viss finansiell information. Hit hör balansräkning, resultaträkning och kassaflödesanalys. Hit hör också uppgifter om rättighetsintäkter, förvaltningskostnader och andra avdrag, ersättningar till rättighetshavare samt vissa uppgifter om förhållandet till andra kollektiva förvaltningsorganisationer. Slutligen ska, i en särskild rapport som ska utgöra en del av insynsrapporten, de belopp organisationen dragit av för sociala, kulturella och utbildningsrelaterade tjänster anges. Organisationen ska också redogöra för hur beloppen har använts. Bilagan innehåller inga närmare bestämmelser om hur balansräkning, resultaträkning och kassaflödesanalys ska vara utformade. Kraven är oberoende av de som ställs enligt tillämplig lag om årsredovisning. Vid tillämpningen torde dock ledning kunna sökas i dessa regler.

I lagen regleras inte frågor om bokföringsskyldighet eller vad som gäller i fråga om räkenskapsår vid bokföringen. Detta följer av andra lagar, i första hand bokföringslagen (1999:1078). Det finns inte anledning att räkna med att en kollektiv förvaltningsorganisation skulle sakna bokföringsskyldighet. Om så skulle vara fallet, behöver organisationen i praktiken ändå en bokföring som är jämförbar med den som krävs enligt bokföringslagen och som avslutas årsvis för att kunna uppfylla kraven på insynsrapport.

Av *andra stycket* framgår att den finansiella informationen ska granskas av revisor. Granskningen ska omfatta att rapporten överensstämmer med lagens krav på information och att lämnad information är rättvisande. Granskningen ska utföras av en auktoriserad revisor, en godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag. Vidare ska en granskningsrapport lämnas och återges i insynsrapporten. Berättelsen ska innehålla en beskrivning av den granskning som har utförts och av resultatet av granskningen. Eventuella förbehåll, dvs. upplysningar som granskaren anser att rättighetshavarna bör få kännedom om, ska också anges. Det kan t.ex. handla om att granskaren inte fått ta del av viss information.

I *tredje stycket* föreskrivs att insynsrapporten ska göras tillgänglig på organisationens webbplats. Det ska ske inom åtta månader från utgången av det räkenskapsår rapporten avser. Det är alltså även vid denna tidpunkt som rapporten senast måste vara klar. Rapporten ska hållas

Prop. 2015/16:181 tillgänglig på webbplatsen minst fem år från den dag den gjordes tillgänglig där.

7 § Om en uppgift som avses i 6 § första stycket lämnas i en årsredovisning som upprättas av organisationen, behöver uppgiften inte anges i insynsrapporten. Om samtliga uppgifter lämnas på det sättet, behöver någon insynsrapport inte upprättas.

Första stycket gäller endast om en auktoriserad eller godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag granskar årsredovisningen.

Om uppgifter lämnas på det sätt som anges i första stycket, ska årsredovisningen och en revisionsberättelse hållas tillgänglig på organisationens webbplats inom åtta månader från utgången av räkenskapsåret och därefter under en tid av minst fem år.

I paragrafen finns vissa undantag från skyldigheten att lämna uppgifter i en insynsrapport. Övervägandena finns i avsnitt 16.5.

Enligt *första stycket* kan de uppgifter som ska ingå i en insynsrapport i stället lämnas i en årsredovisning. En organisation behöver alltså inte rapportera dubbelt om samma förhållanden. Om all information som krävs inte lämnas i årsredovisningen, gäller kravet på insynsrapport i återstående del. I insynsrapporten anges då lämpligen var den övriga informationen finns tillgänglig.

Av *andra stycket* framgår att en förutsättning för att uppgifterna ska kunna lämnas enbart i årsredovisningen är att denna granskas på samma sätt som gäller för granskning av insynsrapporten.

I *trede stycket* anges att räkenskapsinformationen och revisionsberättelsen ska hållas tillgänglig på organisationens webbplats när insynsrapporten helt eller delvis ersätts av motsvarande information i en årsredovisning.

Hantering av klagomål

8 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha effektiva rutiner för att hantera klagomål från rättighetshavare och från andra kollektiva förvaltningsorganisationer med vilka organisationen har ingått ett avtal som avses i 8 kap. 1 §.

Organisationen ska svara skriftligen på inkomna klagomål. Om organisationen inte tillmötesgår ett klagomål, ska organisationen ange skälen för det.

I paragrafen finns bestämmelser om hur organisationerna ska hantera klagomål. Bestämmelserna genomför delvis artikel 7 och artikel 33. Övervägandena finns i avsnitt 18.1.

Första stycket innebär att den kollektiva förvaltningsorganisationen ska ha fastställda rutiner för hanteringen av klagomål från rättighetshavare och andra kollektiva förvaltningsorganisationer med vilka organisationen har ingått ett representationsavtal. Den särskilda klagomålshanteringen ska gälla för alla typer av klagomål, t.ex. klagomål som rör tillstånd att förvalta rättigheter, avslutande av förvaltning eller återtagande av rättigheter, villkor för medlemskap, inkassering av utestående belopp till rättighetshavare, avdrag och fördelning. Hur rutinerna ska utformas och vart den klagande ska vända sig får den kollektiva förvaltningsorganisationen besluta om. Organisationen kan t.ex. skapa en plattform på sin webbplats för att kunna framföra klagomål.

Att rutinerna ska vara effektiva innebär att de ska möjliggöra en lämplig och skyndsam hantering av klagomål. I detta ligger att den kollektiva förvaltningsorganisationen måste avsätta tillräckliga resurser till klagomålshanteringen. En klagande ska inte behöva vänta någon längre tid på svar från organisationen. En bedömning av vilken tid som är rimlig får göras i varje enskilt fall. Till exempel kan ett klagomål om medlemskapsvillkoren normalt besvaras relativt omgående medan ett klagomål kring utestående belopp, avdrag eller fördelning kan kräva viss utredning.

I *andra stycket* anges att den kollektiva förvaltningsorganisationen ska besvara klagomål skriftligen. Om organisationen inte tillmötesgår ett klagomål ska det av det skriftliga svaret framgå varför organisationen inte gör det. Skriftlighetskravet utesluter inte att svaret lämnas i elektronisk form.

11 kap. Gränsöverskridande licensiering av musik

Kapitlets tillämpningsområde

1 § Detta kapitel gäller, med de undantag som anges i 2 §, för gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk.

I paragrafen finns en bestämmelse om när kapitlet tillämpas. Bestämmelsen genomför artikel 23. Övervägandena finns i avsnitt 17.1.

Bestämmelserna i kapitlet gäller vid gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk. I 2 § finns undantag från denna huvudregel. Vad som avses med gränsöverskridande licens anges i 1 kap. 4 §. Av den paragrafen framgår också vad som avses med näträttigheter till musikaliska verk (punkterna 12 respektive 13). Endast rättigheter till verk omfattas. Det innebär att kapitlets bestämmelser bara gäller för den egentliga upphovsrätt som aktualiseras i samband med utnyttjande av musik. De gäller inte när texter utnyttjas separat, dvs. utan tillhörande musik. Andra rättigheter, som t.ex. artisters eller producenters rättigheter, berörs inte alls av bestämmelserna om gränsöverskridande licensiering.

2 § Om ett licensavtal ingås av en kollektiv förvaltningsorganisation som förvaltar rättigheter med stöd av avtal, tillämpas bestämmelserna i detta kapitel inte för licensiering av de rättigheter som krävs för att ett radio- eller tv-företag ska kunna göra sina radio- eller tv-program tillgängliga för allmänheten samtidigt med eller efter en ursprunglig radio- eller tv-utsändning.

Under samma förutsättning tillämpas bestämmelserna inte heller för licensiering avseende material som produceras av eller för radio- eller tv-företaget och som utgör komplement till ett radio- eller tv-program. Det gäller oavsett när det kompletterande materialet görs tillgängligt för allmänheten.

Bestämmelserna tillämpas inte heller vid licensiering av musikaliska verk i form av noter.

I paragrafen finns bestämmelser om undantag från bestämmelserna om när kapitlet tillämpas i 1 §. Bestämmelserna genomför artikel 32. Övervägandena finns i avsnitt 17.1.

Av *första stycket* framgår att viss licensiering av närrättigheter till musik som ingår i radio- och tv-program faller utanför kapitlets tillämpningsområde. Det rör sig om rättigheter som är nödvändiga för att ett radio- eller tv-företag ska kunna göra sina utsändningar tillgängliga via internet samtidigt med eller efter en ursprunglig utsändning.

Undantaget omfattar enligt *andra stycket* också licensiering av kompletterande material som görs tillgängligt via internet, under förutsättning att det producerats av eller för företaget. Till sådant material hör bl.a. s.k. trailers. Detta material kan göras tillgängligt såväl före som efter den ursprungliga utsändningen.

Av *tredje stycket* framgår att bestämmelserna inte heller ska tillämpas vid licensiering av musikaliska verk i form av noter.

3 § Om det i detta kapitel föreskrivs något annat än det som gäller enligt 2–10 kap., ska det som sägs i detta kapitel gälla.

I paragrafen finns en bestämmelse om hur kapitlets bestämmelser förhåller sig till övriga bestämmelser i lagen. Övervägandena finns i avsnitt 17.1.

Bestämmelserna i lagens övriga kapitel gäller som utgångspunkt vid all kollektiv förvaltning och alltså också för organisationer som ägnar sig åt gränsöverskridande licensiering av musik. Av paragrafen framgår dock att om det i förevarande kapitel sägs något annat än det som gäller enligt övriga bestämmelser har kapitlets bestämmelser företräde. Ett exempel på en sådan situation är den rapporteringsskyldighet som följer av 9 kap. 5 § respektive 8 § i detta kapitel. I ett sådant fall gäller alltså bestämmelserna om rapporteringsskyldighet i 8 §, om rapportering sker i anledning av en licens som avser gränsöverskridande användning av musik. Också beträffande fördelning till rättighetshavare, 10 §, och förvaltning med stöd av representationsavtal, 11–13 §§, finns bestämmelser som avviker från vad som annars gäller vid kollektiv förvaltning.

Förmåga att hantera repertoaren

4 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska för varje EES-land som förvaltningen omfattar kunna ange de verk som förvaltas och, i förhållande till varje sådant verk, de rättigheter som förvaltas och de rättighetshavare som företräds. Uppgifterna ska hanteras elektroniskt.

Organisationen ska använda lämpliga särskiljande beteckningar för de rättighetshavare som företräds och de verk som förvaltas.

Organisationen ska ha lämpliga rutiner för att säkerställa att de uppgifter som avses i första stycket är förenliga med motsvarande uppgifter som finns hos andra kollektiva förvaltningsorganisationer.

Paragrafen innehåller bestämmelser om den förmåga att hantera repertoaren som en kollektiv förvaltningsorganisation som hanterar gränsöverskridande licenser för musik ska ha. Bestämmelserna genomför artikel 24. Övervägandena finns i avsnitt 17.2.

Av *första stycket* framgår att en kollektiv förvaltningsorganisation som hanterar gränsöverskridande licenser ska ha förmåga att elektroniskt hantera vissa uppgifter beträffande sin repertoar. I praktiken innebär det att de elektroniska databaser som organisationen använder sig av måste

uppfylla vissa grundläggande krav. Organisationen måste kunna hantera uppgifterna på ett sådant sätt att det är möjligt att identifiera de verk och rättigheter som förvaltas och de rättighetshavare som företräds. Emellanåt förekommer att en organisation endast delvis förvaltar rättigheterna till ett visst verk, t.ex. då verket har flera upphovsmän. På samma sätt förekommer att organisationen endast företräder delar av ensamrätten till verket. Organisationen är då skyldig att kunna identifiera dessa förhållanden. För varje verk, eller del av verk, som organisationen förvaltar, måste berörda rättigheter och rättighetshavare kunna identifieras. Att identifieringen ska ske för varje land innebär att organisationen fullt ut ska kunna identifiera repertoaren på detta sätt för vart och ett av de EES-länder som licens erbjuds för.

Av *andra stycket* framgår att organisationen ska använda lämpliga särskiljande beteckningar för verk och rättighetshavare. Det innebär att varje verk och rättighetshavare ska tilldelas en unik identifieringskod som gör att de kan särskiljas från övriga verk och rättighetshavare som företräds av organisationen. Att beteckningarna ska vara lämpliga innebär att etablerade frivilliga branschnormer eller branschförfaranden för sådana identifieringskoder i första hand ska användas. Om det finns sådana etablerade normer, kan ett annat system för identifiering normalt inte anses som lämpligt.

Av *tredje stycket* framgår att organisationen ska ha rutiner för att kunna upptäcka och hantera inkonsekvenser mellan de uppgifter som organisationen hanterar och motsvarande uppgifter som finns hos andra kollektiva förvaltningsorganisationer. Skyldigheten innebär att en organisation, i sina mellanhavanden med andra organisationer, ska ha förmåga att identifiera inkonsekvenser vad gäller uppgifter om verk, rättigheter och rättighetshavare som förekommer i de båda organisationernas gränsöverskridande repertoar. Det ska också finnas rutiner för att komma tillrätta med sådana inkonsekvenser. I 6 § finns bestämmelser om organisationernas skyldighet att rätta felaktiga uppgifter.

Insyn i repertoaren

5 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska på begäran av en leverantör av en nättjänst, en rättighetshavare eller en annan kollektiv förvaltningsorganisation lämna uppgifter om de verk och de rättigheter som organisationen förvaltar och de EES-länder förvaltningen omfattar. Uppgifterna ska lämnas på elektronisk väg.

Organisationen får vägra att lämna ut uppgifterna om det inte av begäran framgår att den som begär uppgifterna har behov av dem.

Organisationen får vidta rimliga åtgärder för att säkerställa att uppgifterna inte förvanskas och för att kontrollera hur uppgifterna återanvänds. Organisationen får även vidta rimliga åtgärder för att skydda kommersiellt känsliga uppgifter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillgång till information om kollektiva förvaltningsorganisationers gränsöverskridande repertoar. Bestämmelserna genomför artikel 25. Övervägandena finns i avsnitt 17.3.

Av *första stycket* framgår att en kollektiv förvaltningsorganisation som utfärdar gränsöverskridande licenser i vissa fall har en skyldighet att

Prop. 2015/16:181 lämna ut information om den repertoar som organisationen förvaltar. Skyldigheten gäller i förhållande till leverantörer av nättjänster, rättighetshavare och andra kollektiva förvaltningsorganisationer. Uppgifterna ska lämnas på begäran och av dessa ska, för varje EES-land, framgå vilka verk och rättigheter som organisationen förvaltar. De ska också lämnas ut elektroniskt, t.ex. via e-post.

Rätten till information är inte ovillkorlig. Enligt *andra stycket* får en organisation vägra att lämna ut uppgifterna om det inte framgår av begäran att den som begär ut dessa har ett behov av dem. En bestämmelse av motsvarande innehåll finns i 10 kap. 4 § tredje stycket (se kommentaren till den paragrafen).

Organisationen får enligt *tredje stycket* också vidta åtgärder för att säkerställa att vissa för organisationen viktiga intressen tillgodoses. Sådana åtgärder får vidtas för att garantera uppgifternas riktighet och fullständighet och för att kontrollera hur uppgifterna återanvänds. I dessa fall kan det handla om att ställa upp begränsningar för hur materialet får hanteras av den som begär ut uppgifterna. Organisationen får också vidta åtgärder för att skydda uppgifter som är kommersiellt känsliga. Det kan i detta avseende handla om att begränsa omfattningen av de uppgifter som lämnas ut, t.ex. genom att inte redogöra för den närmare ekonomiska fördelningen av rättigheter mellan flera rättighetshavare till ett verk som organisationen företräder. De åtgärder organisationen vidtar för att skydda dessa intressen ska vara rimliga. Bedömningen av vad som utgör en rimlig åtgärd får avgöras från fall till fall. I normalfallet torde dock en åtgärd som begränsar möjligheterna för en berättigad aktör att ta del av och tillgodogöra sig informationen på avsett sätt inte vara att bedöma som en rimlig åtgärd.

Rättelse av felaktiga uppgifter m.m.

6 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha rutiner som gör det möjligt för leverantörer av nättjänster, för rättighetshavare och för andra kollektiva förvaltningsorganisationer att begära rättelse av en uppgift som avses i 4 § första stycket. Om det av en sådan begäran framgår att en uppgift är felaktig, ska organisationen rätta uppgiften utan onödigt dröjsmål.

Paragrafen innehåller bestämmelser om de rutiner som ska finnas för att felaktiga uppgifter i organisationens gränsöverskridande repertoar ska kunna rättas till. Bestämmelserna genomför artikel 26.1. Övervägandena finns i avsnitt 17.4.

Skyldigheten gäller i förhållande till rättighetshavare och leverantörer av nättjänster. Den gäller också i förhållande till kollektiva förvaltningsorganisationer. De rutiner som inrättas ska möjliggöra för denna krets att begära rättelse av uppgifter om bl.a. verk och rättigheter som ingår i den gränsöverskridande repertoaren. Skyldigheten kan fullgöras genom tillhandahållande av olika typer av elektroniska lösningar, t.ex. webbformulär, som finns tillgängliga på organisationens webbplats. Organisationen är skyldig att rätta uppgifter som är felaktiga. Rättelse ska ske utan onödigt dröjsmål. Hur snabbt en begäran om rättelse bör hanteras beror på omfattningen av de uppgifter som berörs och den utredning av förhållandena som är nödvändig. Bedömningen av

om en uppgift är felaktig ska göras med ledning av den information som lämnas av den som begär rättelsen. Skulle det även med beaktande av denna föreliggande oklarheter kring uppgifternas riktighet, ligger det dock i organisationens eget intresse att närmare utreda frågan och se till att de uppgifter som hålls i databasen är riktiga.

7 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha lämpliga rutiner för att säkerställa att rättighetshavare, vars rättigheter organisationen förvaltar, på elektronisk väg kan lämna information om de verk och de rättigheter samt de EES-länder som förvaltningen ska omfatta.

Första stycket gäller inte rättighetshavare vars rättigheter organisationen förvaltar med stöd av ett avtal som avses i 8 kap. 1 §, om det av det avtalet framgår att något annat ska gälla för den förvaltningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kollektiva förvaltningsorganisationers skyldighet att tillhandahålla rättighetshavare möjligheter att registrera verk och rättigheter. Bestämmelserna genomför artikel 26.3. Övervägandena finns i avsnitt 17.4.

Skyldigheten att tillhandahålla lämpliga rutiner för att lämna information om verk och rättigheter gäller enligt *första stycket* i förhållande till rättighetshavare vars rättigheter förvaltas av organisationen. Också rättighetshavare vars rättigheter förvaltas med stöd av avtal med en annan kollektiv förvaltningsorganisation omfattas som utgångspunkt. I andra stycket finns dock en särskild bestämmelse beträffande denna kategori. Att rutinerna ska vara lämpliga innebär att de ska säkerställa att rättighetshavarna på ett enkelt och effektivt sätt kan lämna information om sina verk och rättigheter samt i vilken mån och på vilket sätt förvaltningen överläts till organisationen, t.ex. när det gäller vilka EES-länder förvaltningen ska omfatta. Det kan handla om olika typer av elektroniska lösningar, som t.ex. webbformulär som finns tillgängliga på organisationernas webbplatser. Om det finns frivilliga branschnormer eller branschförfaranden som tagits fram på internationell nivå eller unionsnivå, ska dessa användas. I ett sådant fall kan ett annat system normalt inte anses som lämpligt.

Av *andra stycket* följer att bestämmelserna inte gäller i förhållande till rättighetshavare vars rättigheter förvaltas med stöd av ett representationsavtal, om det av det avtalet följer någonting annat. Organisationerna kan alltså i avtalet mellan dem reglera vad som ska gälla i detta avseende.

Övervakning och rapportering

8 § En kollektiv förvaltningsorganisation som har ingått ett licensavtal med en leverantör av en nättjänst ska kontrollera hur de rättigheter som omfattas av avtalet används.

Leverantören ska lämna uppgifter om användningen av de verk som omfattas av avtalet till organisationen. Organisationens ska ge leverantören möjlighet att lämna uppgifter enligt första stycket genom en lämplig elektronisk rapporteringsmetod. Om en erbjuden rapporteringsmetod följer en etablerad internationell standard, ska denna användas, om inte parterna kommer överens om annat.

Prop. 2015/16:181 Paragrafen innehåller bestämmelser om övervakning och rapportering av användningen av rättigheter vid gränsöverskridande licensiering. Bestämmelserna genomför artikel 27.1 och 27.2. Övervägandena finns i avsnitt 17.5.

Enligt *första stycket* ska en kollektiv förvaltningsorganisation som ingår avtal om gränsöverskridande licensiering av musik kontrollera hur de leverantörer som organisationen ingår avtal med utnyttjar rättigheterna. Hur kontrollen ska gå till regleras inte närmare. Organisationernas ansvar torde inte sträcka sig längre än att de ska ha möjlighet att bedöma huruvida den rapportering om användningen som lämnas av leverantörerna är riktig.

Användarna åläggs enligt *andra stycket* en skyldighet att rapportera till organisationen om användningen. Det är användningen av verk som ska rapporteras, dvs. de verk som omfattas av rättighetsupplåtelsen. I användarens skyldigheter i detta avseende ligger naturligtvis att rapporteringen ska vara korrekt. Organisationen ska vidare erbjuda leverantören möjlighet att rapportera sin användning genom en lämplig elektronisk rapporteringsmetod. Finns det en eller flera etablerade internationella standarder för hur sådan rapportering ska gå till, kan organisationen inte anses ha uppfyllt sin skyldighet i denna del, om organisationen inte erbjuder leverantören att rapportera med hjälp av någon av dessa. Har organisationen erbjudit leverantören en sådan rapporteringsmetod ska den användas under förutsättning att parterna inte kommer överens om något annat. Med internationell standard avses en rapporteringsmetod som följer frivilliga branschnormer eller branschförfaranden som tagits fram på internationell nivå eller på unionsnivå för elektronisk utväxling av uppgifter. Att en sådan standard ska vara etablerad innebär att användningen av den i branschen ska vara utbredd.

Fakturerering

9 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska fakturera en leverantör av en nättjänst så snart som det är möjligt. En lämplig elektronisk faktureringsmetod ska användas. Om det är möjligt med hänsyn till de uppgifter leverantören har lämnat till organisationen enligt 8 § andra stycket, ska fakturan innehålla uppgifter om hur berörda verk och rättigheter har använts.

Organisationen ska ha lämpliga rutiner för att säkerställa att leverantören kan invända mot fakturans riktighet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om fakturerering. Bestämmelserna genomför artikel 27.3–27.5. Övervägandena finns i avsnitt 17.5.

Fakturerering ska enligt *första stycket* ske så snart som det är möjligt. Det innebär att fakturan ska ställas ut utan dröjsmål efter det att leverantören rapporterat om användningen. Om det inte är möjligt att fakturera av anledningar hänförliga till leverantören, är organisationen inte heller skyldig att fakturera. Organisationen ska använda en lämplig elektronisk faktureringsmetod. Om det finns etablerade internationella standarder tillgängliga, kan det inte anses lämpligt att endast erbjuda andra metoder för fakturerering (jfr kommentaren till 7 §). Om organisationen har uppfyllt sina skyldigheter i detta avseende, kan

leverantören inte undgå betalningsansvar eller ansvar att betala i tid genom att vägra acceptera fakturan på grund av dess format.

Fakturan ska också innehålla uppgifter om användningen. Det som ska anges är hur de verk och rättigheter som omfattas av licensieringen faktiskt har använts. Det innebär att de enskilda verken och rättigheterna och användningen av dem måste kunna identifieras och särskiljas från varandra. Det förutsätter att de uppgifter som avses i 4 § används. Skyldigheten gäller under förutsättning att detta är möjligt med hänsyn till de uppgifter som lämnats av leverantören. Har denne rapporterat ofullständigt eller i ett format som inte kan tjäna som underlag för faktureringen, begränsas skyldigheten i motsvarande mån.

Enligt *andra stycket* ska organisationen ha lämpliga rutiner för att möjliggöra för leverantörerna att invända mot en fakturas riktighet. I att rutinerna ska vara lämpliga torde ligga att leverantören ska ha möjlighet att göra invändningar på elektronisk väg. Skyldigheten är inte begränsad till någon särskild typ av invändningar. En leverantör kan alltså anförä olika grunder för sin invändning, t.ex. att fakturering skett flera gånger för samma närrättigheter till ett verk eller att fakturering skett från flera olika organisationer (dubbelfakturering).

Utbetalning till rättighetshavarna

10 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska, efter det att en leverantör lämnat de uppgifter som avses i 8 § andra stycket, betala ut ersättningen till rättighetshavarna så snart som det är möjligt.

I samband med utbetalningen ska organisationen lämna uppgifter till rättighetshavaren om

1. den tidsperiod under vilken användningen har ägt rum och de EES-länder som omfattas av användningen, och
2. de medel som har inkasserats, de avdrag som har gjorts och den ersättning som har tilldelats rättighetshavaren, fördelat på dels de rättigheter som förvaltningen avser, dels varje berörd leverantör av nättjänster.

Om organisationen förvaltar rättigheter med stöd av ett avtal som avses i 8 kap. 1 §, ska organisationen betala ut ersättning och lämna uppgifter enligt denna paragraf till den andra organisationen. Den andra organisationen ska betala ut ersättningen och tillhandahålla uppgifterna till rättighetshavarna. Organisationerna får avtala om att ansvaret för att betala ut ersättningen och lämna uppgifter till rättighetshavarna ska fördelas mellan dem på ett annat sätt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om utbetalning av inkasserade medel. Bestämmelserna genomför artikel 28. Övervägandena finns i avsnitt 17.6.

Enligt *första stycket* ska den kollektiva förvaltningsorganisationen betala ut ersättningen till de rättighetshavare som är berättigade till ersättning så snart det är möjligt efter det att en leverantör lämnat uppgifter om användningen. I organisationens skyldighet att betala ut ersättningen ligger att detta ska ske på ett korrekt sätt. Utbetalningen ska ske så snart det är möjligt. Om leverantörens ågerande hindrar en utbetalning, är det inte möjligt att betala ut ersättningen i den mening som avses i bestämmelsen. Så kan vara fallet då leverantören inte betalat ersättningen i tid.

Utbetalningen ska enligt *andra stycket* åtföljas av viss information till rättighetshavaren. Enligt *första punkten* ska organisationen ange under vilken tidsperiod och i vilka EES-länder den ersättningsgrundande användningen ägt rum. Organisationen ska även specificera vissa belopp. Enligt *andra punkten* ska de medel som inkasserats från leverantörerna, de avdrag som gjorts av organisationen och de belopp som betalas ut till rättighetshavaren specificeras i förhållande till varje rättighet som ersättningen avser. Motsvarande uppdelning ska göras för varje leverantör som ersättningen härrör ifrån.

I *tredje stycket* finns särskilda bestämmelser som gäller för rättigheter som organisationen förvaltar med stöd av ett representationsavtal. I dessa fall gäller organisationens skyldighet i stället mot den andra organisationen, som i sin tur har att vidarefördela beloppen och informera rättighetshavarna. Detta gäller dock inte om någonting annat avtalats. Organisationerna kan alltså i avtalet mellan dem bestämma att den kollektiva förvaltningsorganisation som utfärdat licensen ska betala ut ersättningen också till dessa rättighetshavare.

Bestämmelserna om utbetalning vid gränsöverskridande licensiering gäller framför de allmänna bestämmelserna om utbetalning i 7 kap. 5 § andra stycket (se också kommentaren till 3 §).

Förvaltning med stöd av representationsavtal

11 § En kollektiv förvaltningsorganisation får inte, genom ett avtal som avses i 8 kap. 1 §, ge en annan organisation ensamrätt att förvalta rättigheter.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om förvaltning med stöd av representationsavtal. Bestämmelsen genomför delvis artikel 29.1. Övervägandena finns i avsnitt 17.7.

I paragrafen uppställs ett förbud mot exklusiva representationsavtal. En kollektiv förvaltningsorganisation kan alltså inte ge en annan sådan organisation ensamrätt att utfärda gränsöverskridande licenser beträffande de rättigheter den organisationen förvaltar. Genom förbudet säkerställs att de organisationer som inte själva utfärdar gränsöverskridande licenser har möjlighet att överlåta uppdraget att göra detta på flera andra organisationer.

12 § En kollektiv förvaltningsorganisation som, genom ett avtal som avses i 8 kap. 1 §, överlåter till en annan organisation att förvalta rättigheter ska underrätta de rättighetshavare som berörs av förvaltningen om avtalets huvudsakliga innehåll. Om organisationen har medlemmar som företräder rättighetshavare, ska också dessa underrättas.

Den organisation som förvaltningsuppdraget överläts till ska underrätta den andra organisationen om de licensavtal som ingås och de huvudsakliga villkoren för dessa.

Paragrafen innehåller ytterligare bestämmelser om förvaltning med stöd av representationsavtal. Bestämmelserna genomför delvis artikel 7 och artikel 29.2 och 29.3. Övervägandena finns i avsnitt 17.7.

Enligt *första stycket* ska en organisation som överlåter till en annan organisation att förvalta de egna medlemmarnas gränsöverskridande repertoar informera medlemmarna om det huvudsakliga innehållet i

representationsavtalet. Skyldigheten gäller också i förhållande till andra rättighetshavare som omfattas av förvaltningen, t.ex. sådana som utan att vara medlemmar har lämnat ett förvaltningsuppdrag till organisationen. Organisationen behöver inte redogöra för avtalsinnehållet i detalj. Till de mer övergripande frågor som informationen ska omfatta hör avtalets giltighetstid och den ersättning som betalas till den andra organisationen för tjänsten. Också eventuella begränsningar när det gäller vilken typ av licensavtal som kan komma att ingås och i vilka länder användning kan komma att ske är förhållanden som medlemmarna ska underrättas om. Också annan information av vikt som är specifik för det aktuella avtalet ska lämnas.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om informationsskyldighet för den organisation som tagit emot uppdraget att förvalta en annan organisations gränsöverskridande repertoar. Till skillnad från bestämmelserna i första stycket – som avser information om representationsavtalet – reglerar *andra stycket* information om de licensavtal som därefter ingås med stöd av detta. Informationskyldigheten i denna del gäller alltså i förhållande till vart och ett av de licensavtal som organisationen ingår med en leverantör av nättjänster. Även här omfattar informationskyldigheten det huvudsakliga innehållet i avtalen. Hit hör den typ av utnyttjande ett avtal avser, villkor om licensavgiftens storlek och avtalets giltighetstid, liksom i vilka länder avtalet medger användning och vilka villkor som gäller för rapportering av användningen.

13 § En kollektiv förvaltningsorganisation som förvaltar rättigheter med stöd av ett avtal som avses i 8 kap. 1 § är skyldig att på begäran av en annan kollektiv förvaltningsorganisation ingå ett sådant avtal avseende de motsvarande rättigheter som den organisationen förvaltar. Skyldigheten gäller endast om den andra organisationen inte själv ingår avtal om gränsöverskridande licens.

En begäran som avses i första stycket ska besvaras skriftligen och utan onödigt dröjsmål. Den ersättning organisationen begär för förvaltningen ska vara skäligen och får inte överstiga kostnaderna för förvaltningen.

Den organisation som begär att få ingå avtalet ska tillhandahålla den andra organisationen de uppgifter om rättigheterna som krävs för att den andra organisationen ska kunna uppfylla sina skyldigheter enligt detta kapitel. Om uppgifterna är ofullständiga, får den organisation som förvaltar rättigheterna avhjälpa bristerna på den begärande organisationens bekostnad eller avstå från att förvalta de rättigheter som berörs av bristerna.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldigheten att ingå representationsavtal. Bestämmelserna genomför artikel 30. Övervägandena finns i avsnitt 17.8.

Enligt *första stycket* är en kollektiv förvaltningsorganisation under vissa förutsättningar tvungen att acceptera att förvalta en annan organisations gränsöverskridande repertoar. En första förutsättning är att organisationen redan har ingått representationsavtal beträffande motsvarande rättigheter med en eller flera andra kollektiva förvaltningsorganisationer. Det är alltså inte möjligt att tvinga en kollektiv förvaltningsorganisation som valt att endast förvalta den egna repertoaren att ingå ett representationsavtal. Att det tidigare ingångna avtalet ska avse motsvarande rättigheter innebär att det ska vara fråga om samma näträttighet eller kategorier av näträttigheter. Om organisationen endast licen-

Prop. 2015/16:181 sierar exemplarframställningsrätten, är den inte skyldig att representera någon annans repertoar avseende andra delar av ensamrätten. En ytterligare förutsättning för att en organisation ska vara skyldig att ingå ett representationsavtal är att den organisation som överlåter sina rättigheter inte på egen hand ingår avtal om gränsöverskridande licensiering, dvs. att organisationen inte redan utfärdar eller erbjuder sig att utfärda sådana licenser.

När en organisation förvaltar rättigheter med stöd av ett representationsavtal som ingåtts enligt bestämmelserna i förevarande paragraf tillämpas det som gäller för sådana avtal enligt övriga bestämmelser i lagen. Det innebär bl.a. att förbudet mot diskriminering gäller också i förhållande till de rättigheter som detta avtal omfattar (8 kap. 1 §). Organisationen är alltså skyldig att förvalta dessa på samma villkor som de egna medlemmarnas rättigheter. I förbudet mot diskriminering, och i förvaltningsuppdraget i allmänhet, ligger självklart en skyldighet att inkludera den ifrågakvarande repertoaren i erbjudanden till leverantörer av nättjänster.

Enligt *andra stycket* ska en begäran om att ingå ett representationsavtal besvaras skriftligen och utan onödigt dröjsmål. Skriftlighetskravet utesluter inte att svaret ges via t.ex. e-post. Den organisation som rätten att förvalta repertoaren överlåts till får ta ut en ersättning för den tjänst förvaltningen innebär. Ersättningen ska vara skäligen och får inte överstiga de kostnader som uppkommer till följd av förvaltningen. Detta innebär att ersättningen inte får överstiga de merkostnader som uppstår till följd av uppdraget. Det innebär också att ersättningen ska sättas ner i den mån den, trots att den motsvaras av en faktisk kostnad, inte kan anses skäligen.

I *tredje stycket* finns bestämmelser om att den begärande organisationen ska förse den organisation som ska förvalta rättigheterna med viss information. Det gäller de uppgifter om rättigheterna som krävs för att kunna uppfylla bestämmelserna i kapitlet. Hit hör alltså uppgifter om de verk och rättigheter som ingår i organisationens repertoar och för vilka territorier tillståndet gäller. Beroende på vad som avtalats mellan organisationerna kan även uppgifter beträffande berörda rättighetshavare behöva ingå. Om den begärande organisationen inte fullt ut fullgör sina skyldigheter i detta avseende, kan den organisation som ska förvalta rättigheterna välja att antingen åtgärda bristerna på den andra organisationens bekostnad eller att avstå från att förvalta de rättigheter för vilka informationen är ofullständig. En uppgift är ofullständig om det inte är möjligt att fullgöra de skyldigheter som åligger organisationen enligt förevarande kapitel. Det gäller såväl om uppgifterna är otillräckliga för detta ändamål som om de är oanvändbara, t.ex. om de lämnats i en sådan form att det inte är möjligt att hantera dem på avsett sätt.

Rätt till gränsöverskridande licensiering

14 § En rättighetshavare som har gett en kollektiv förvaltningsorganisation i uppdrag att ingå avtal om gränsöverskridande licens får återkalla uppdraget om organisationen inte ingår sådana avtal och inte heller har överlåtit rätt att ingå sådana avtal till en annan kollektiv förvaltningsorganisation.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att rättighetshavare ska ha möjligheter att återkalla ett uppdrag. Bestämmelserna genomför artikel 31. Övervägandena finns i avsnitt 17.9.

En rättighetshavare som är medlem i eller ansluten till en organisation som inte ser till att gränsöverskridande licenser kan utfärdas har enligt *första stycket* en möjlighet att återkalla det uppdraget. Rättighetshavaren kan därefter själv utfärda gränsöverskridande licenser eller låta någon annan göra det. Av ikraftträdandebestämmelsen till denna lag framgår att möjligheten att återkalla gäller först från och med den 10 april 2017. Organisationen har alltså till dess på sig att antingen själv ingå avtal om gränsöverskridande licens eller att överlåta till en annan organisation att göra det. Även en organisation som vid denna tidpunkt utfärdar gränsöverskridande licenser, men därefter upphör med detta, riskerar att anslutna rättighetshavare och medlemmar återkallar uppdraget.

Enligt *andra stycket* upphör uppdragsavtalet att gälla omedelbart efter en återkallelse. En återkallelse enligt paragrafen kan bara avse uppdraget att utfärda gränsöverskridande licenser. Om organisationen även har i uppdrag att utföra andra tjänster för rättighetshavarnas räkning, upphör avtalet inte att gälla i dessa delar. Organisationen kan alltså, efter en återkallelse, fortsätta att licensiera upplåtna rättigheter på nationell basis, om det finns ett avtal om detta.

Bestämmelserna om återkallelse påverkar inte en rättighetshavares möjligheter att säga upp eller begränsa ett uppdragsavtal enligt de allmänna bestämmelserna i 3 kap. 3 §.

12 kap. Tillsyn m.m.

Tillsyn

1 § Patent- och registreringsverket har tillsyn över att kollektiva förvaltningsorganisationer följer bestämmelserna i denna lag.

Det som sägs i detta kapitel om tillsyn över kollektiva förvaltningsorganisationer ska i tillämpliga delar gälla också för sådana organisationer eller andra juridiska personer som avses i 1 kap. 2 och 3 §§ och för sådana medlemmar i kollektiva förvaltningsorganisationer som företräder rättighetshavare.

Tillsynen omfattar verksamhet inom EES som bedrivs av organisationer och andra juridiska personer som är etablerade i Sverige.

I paragrafen finns bestämmelser om Patent- och registreringsverkets tillsynsansvar. Bestämmelserna genomför delvis artiklarna 2.4 och 36. Övervägandena finns i avsnitt 18.3.

Tillsynen omfattar enligt *första stycket* kollektiva förvaltningsorganisationer. Vad som är en kollektiv förvaltningsorganisation anges i 1 kap. 4 § 3. Patent- och registreringsverket har tillsyn över samtliga organisationer som omfattas av definitionen.

Patent- och registreringsverket har enligt *andra stycket* också tillsyn över vissa andra juridiska personer. Hit hör juridiska personer som en kollektiv förvaltningsorganisation äger eller kontrollerar. Därutöver om-

Prop. 2015/16:181 fattar tillsynen också oberoende förvaltningsorganisationer och organisationer som, utan att vara en kollektiv förvaltningsorganisation, ingår avtal med avtalslicensverkan eller inkasserar vissa ersättningar enligt upphovsrättslagen. Av bestämmelsen framgår vidare att också s.k. medlemsorganisationer omfattas av tillsynen. Sådana organisationer har t.ex. i vissa fall ansvar för att ersättning fördelas till rättighetshavarna inom viss tid. Tillsynen gäller i tillämpliga delar, dvs. i den utsträckning lagen är tillämplig på dessa juridiska personer.

Tillsynsansvaret avser inte någon annan än de nu nämnda juridiska personerna. Patent- och registreringsverket har alltså inte tillsyn över användares skyldigheter enligt lagen.

Av *tredje stycket* framgår att tillsynen är begränsad till verksamhet som bedrivs inom EES av juridiska personer som är etablerade i Sverige. I etableringskravet ligger bl.a. att verksamheten utövas stadigvarande och kontinuerligt i etableringslandet (jfr närmare om EU-domstolens praxis i fråga om gränsdragningen mellan etablering och tillhandahållande av tjänster i prop. 2010/11:87 s 27 f.). Av detta följer att tillsynen i regel gäller verksamhet som bedrivs här i landet av svenska kollektiva förvaltningsorganisationer. Tillsynen kan dock avse också verksamhet som en sådan organisation bedriver i ett annat EES-land, t.ex. genom att tillhandahålla sina tjänster där. Tillsynen omfattar däremot inte organisationer som är etablerade i en annan medlemsstat, men som bedriver verksamhet här i landet. En juridisk person som en kollektiv förvaltningsorganisation äger eller kontrollerar omfattas av tillsynen även om den kollektiva förvaltningsorganisationen inte är etablerad här i landet.

2 § Patent- och registreringsverket får förelägga en kollektiv förvaltningsorganisation att lämna de handlingar och uppgifter i övrigt som behövs för tillsynen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att kollektiva förvaltningsorganisationer ska lämna vissa uppgifter som behövs för tillsynen till Patent- och registreringsverket.

I paragrafen finns bestämmelser om skyldighet att lämna uppgifter. Bestämmelserna genomför delvis artikel 36. Övervägandena finns i avsnitt 18.3.

Enligt *första stycket* kan tillsynsmyndigheten förelägga en organisation att ge in handlingar och andra uppgifter som myndigheten behöver för tillsynen. Skyldigheten att lämna uppgifter innebär att den kollektiva förvaltningsorganisationen även kan behöva besvara frågor från tillsynsmyndigheten och på begäran redovisa faktiska förhållanden. Ett föreläggande enligt paragrafen får enligt 4 § förenas med vite.

I *andra stycket* finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka uppgifter som kollektiva förvaltningsorganisationer ska lämna till tillsynsmyndigheten.

3 § Patent- och registreringsverket får ingripa om en kollektiv förvaltningsorganisation har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag.

Ett ingripande sker genom utfärdande av föreläggande att vidta rättelse inom viss tid.

Ett ingripande med anledning av ett avtalsvillkor som strider mot denna lag får endast ske genom ett föreläggande om att i fortsättningen inte ställa upp samma eller väsentligen samma villkor i liknande fall.

I paragrafen finns bestämmelser om tillsynsmyndighetens ingripande vid en överträdelse av bestämmelserna i lagen. Bestämmelserna genomför delvis artikel 36. Övervägandena finns i avsnitt 18.3.

Patent- och registreringsverket får enligt paragrafen ingripa vid överträdelse av lagens bestämmelser, men har inte någon skyldighet att göra det. Verket kan t.ex. avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig eller den kollektiva förvaltningsorganisationen vidtar rättelse. Andra fall där det kan vara motiverat att avstå från ett ingripande är om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot organisationen och dessa åtgärder bedöms tillräckliga. Det gäller t.ex. om åtgärder har vidtagits enligt konkurrenslagen (2008:579) eller lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare. Att en överträdelse är föremål för tvist i domstol, t.ex. därför att en part har väckt talan om skadestånd på grund av överträdelsen kan också vara en anledning att avvakta med ett ingripande. Bestämmelsen hindrar inte heller att verket i första hand försöker uppnå rättelse på frivillig väg. Tillsynen ska också i övrigt utövas så att den inte vållar större kostnader eller olägenheter än som är nödvändigt.

I *andra stycket* anges hur Patent- och registreringsverket får ingripa mot den som omfattas av lagens tillsyn. I tredje stycket finns särskilda bestämmelser om ingripande i vissa fall. Vid ett ingripande får en kollektiv förvaltningsorganisation föreläggas att vidta de åtgärder som behövs för att komma till rätta med situationen. Ett sådant föreläggande aktualiseras t.ex. då en organisation underlåtit att upprätta den årliga insynsrapporten. Ett föreläggande om rättelse kan också innebära att organisationen ska upphöra med ett visst agerande. Ett sådant föreläggande kan t.ex. riktas mot den som bedriver gränsöverskridande licensiering av musik utan att rätta sig efter bestämmelserna i 11 kap. Ett ingripande ska inte vara mer omfattande än vad som är nödvändigt i det enskilda fallet.

I lagen anges inte hur förelägganden ska utformas. Patent- och registreringsverket kan därför välja den i det enskilda fallet lämpligaste formen. Ett föreläggande enligt paragrafen kan enligt 4 § förenas med vite.

I *tredje stycket* finns en särskild regel för hur Patent- och registreringsverket får ingripa mot avtalsvillkor som strider mot lagen. Ingripande får i det fallet endast ske genom att verket förelägger den kollektiva förvaltningsorganisationen att i fortsättningen inte ställa upp samma eller väsentligen samma villkor i liknande fall. Ett sådant föreläggande får alltså bara verkan för framtiden. Det finns därför anledning för tillsynsmyndigheten att i första hand tillgripa möjligheten i förhållande till avtalsvillkor som förekommer frekvent och som är av vikt för parterna på marknaden.

Avsikten med ett sådant föreläggande är alltså inte att gripa in i en enskild avtalsrelation utan att förhindra att likvärdiga villkor tillämpas i andra jämförbara situationer. Om ett avtalsvillkor tillämpas på nytt, måste en bedömning göras av om det från rättsliga och ekonomiska utgångspunkter är fråga om en jämförbar situation. Både avtalsvillkor som gäller i förhållande till rättighetshavare och användare kan bli föremål för ingripande. Exempel på bestämmelser i lagen som kan strida mot avtalsvillkor är bestämmelserna om licensvillkor i 9 kap. 2 § och om förvaltningsuppdrag i 3 kap. Ett ingripande förutsätter inte att ett avtalsförhållande föreligger. Även ett föreslaget avtalsvillkor kan alltså föranleda ett föreläggande.

4 § Om Patent- och registreringsverket meddelar ett föreläggande enligt denna lag, får myndigheten förena föreläggandet med vite.

I paragrafen finns en bestämmelse om vite. Bestämmelsen genomför delvis artikel 36. Övervägandena finns i avsnitt 18.3.

I paragrafen ges Patent- och registreringsverket rätt att förena förelägganden med vite. De förelägganden som kan aktualiseras är de som anges i 2 och 3 §§.

Bestämmelser om vite finns i viteslagen (1985:206). Av den lagen följer bl.a. att vitets storlek ska vara sådant att vitet kan förväntas få den förelagde att vidta den önskade åtgärden. Av 2 § viteslagen följer vidare vissa krav på utformningen av ett vitesföreläggande. Ett vitesföreläggande måste därutöver utformas så att adressaten får klart för sig vad som krävs av honom eller henne för att undgå att betala vitesbeloppet. Ett vite måste knytas till en klart definierad prestation eller underlåtenhet. Det innebär att ett vitesföreläggande noga måste övervägas i förhållande till vissa av lagens bestämmelser.

5 § Den som står under tillsyn enligt denna lag ska anmäla sig för registrering hos Patent- och registreringsverket.

Patent- och registreringsverket ska upprätta ett register över dem som har anmält sig och som omfattas av tillsyn enligt lagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om ingivning av anmälningar i registreringsärenden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om registrering. Övervägandena finns i avsnitt 18.3.

De organisationer och andra juridiska personer som omfattas av anmälningsplikten enligt *första stycket* är de som enligt 1 § omfattas av tillsyn enligt lagen (se kommentaren till den paragrafen).

I *andra stycket* anges förutsättningarna för att en organisation ska föras in i Patent- och registreringsverkets register. När en anmälan kommer in måste verket pröva om den som anmälan avser omfattas av tillsyn enligt lagen. Om så är fallet, ska organisationen registreras. Någon rättsverkan är inte knuten till registreringen. Registrering är t.ex. inte avgörande för om organisationen omfattas av de förpliktelser som följer av lagen. Att inte registrera den som har anmält sig är inte heller ett beslut som kan

överklagas. Registreringen ger alltså endast uttryck för myndighetens uppfattning i frågan. Prop. 2015/16:181

Patent- och registreringsverket kan ingripa mot den som inte fullgör sin anmälningsskyldighet. Sanktionsmöjligheterna framgår av 3 §.

I *tredje stycket* finns en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om ingivning av registreringsanmälningar.

Skadestånd

6 § En kollektiv förvaltningsorganisation eller en användare som uppsåtligt eller av oaktsamhet åsidosätter en skyldighet enligt 2–11 kap. ska ersätta den skadelidande för den skada som uppkommer genom åsidosättandet. Detsamma gäller för sådana juridiska personer som avses i 1 § andra stycket.

I paragrafen finns bestämmelser om skadestånd. Övervägandena finns i avsnitt 18.4.

Den som åsidosätter en skyldighet enligt lagen ska vara skyldig att ersätta den skada som uppkommer. Skadeståndsskyldigheten gäller för alla som åläggs skyldigheter i de angivna kapitlen. Därmed omfattas kollektiva förvaltningsorganisationer och användare men också sådana organisationer och andra juridiska personer som avses i 1 kap. 2 och 3 §§. Också organisationer som är medlemmar i en kollektiv förvaltningsorganisation omfattas. Detta är samma juridiska personer som, vid sidan av kollektiva förvaltningsorganisationer, är föremål för tillsyn (se kommentaren till 1 §).

Merparten av de skyldigheter som följer av lagen gäller för kollektiva förvaltningsorganisationer. För att skadeståndsskyldighet ska föreligga krävs att den kollektiva förvaltningsorganisationen genom åsidosätta sina skyldigheter förorsakar att någon annan drabbas av en skada. Åsidosättandet kan avse såväl att organisationen agerar på ett felaktigt sätt som att organisationen underlåter att agera på ett sätt som lagen kräver. Det kan t.ex. handla om att organisationen inte betalar ut ersättning till rättighetshavare inom föreskriven tid eller att organisationen tillämpar licensvillkor i strid med lagen. Organisationen måste vidare i vart fall ha varit oaktsam för att skadeståndsskyldighet ska aktualiseras. Den skadelidande kan vara en rättighetshavare, en användare eller en annan kollektiv förvaltningsorganisation i förhållande till vilken organisationen har skyldigheter enligt lagen.

Skadeståndsskyldigheten förutsätter att det finns ett orsakssamband mellan organisationens agerande och den skada som har uppkommit. Skadan ska också vara en påräknelig följd av handlandet eller underlåtenheten. Utgångspunkten vid beräkningen av skadeståndet är att den skadelidande parten ekonomiskt ska försättas i samma läge som om organisationen hade fullgjort sina skyldigheter enligt lagen. Ersättning ska alltså utgå för alla skador som beror på att organisationen har åsidosatt sina skyldigheter. Den skada som kan aktualiseras är s.k. ren förmögenhetsskada, dvs. ekonomisk skada som uppkommer utan samband med att någon lider person- eller sakskada. Som allmän princip gäller att en skadelidande är skyldig att försöka begränsa skadan och att underlåtenhet i detta avseende kan påverka rätten till ersättning.

En användare är på motsvarande sätt skyldig att ersätta skada som uppkommer till följd av att användaren åsidosätter en skyldighet enligt lagen. När det gäller användare är den skadelidande alltid en kollektiv förvaltningsorganisation eller någon av de andra juridiska personer som i vissa fall har samma rättigheter gentemot användare som en sådan organisation. Användare har enligt lagen inte några skyldigheter gentemot någon annan.

Bestämmelsen i paragrafen är en sådan specialbestämmelse om skadestånd som tar över de allmänna skadeståndsreglerna i skadeståndslagen (1972:207). I den utsträckning en fråga inte regleras i paragrafen tillämpas de allmänna reglerna i skadeståndslagen. Det gäller t.ex. bestämmelserna om jämkning på grund av medvällande i 6 kap. 1 § den lagen.

Rätt domstol

7 § Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål enligt denna lag.

Patent- och registreringsverkets beslut att meddela föreläggande får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen.

En talan om utdömande av vite enligt denna lag förs vid Patent- och marknadsdomstolen av Patent- och registreringsverket.

Paragrafen innehåller forumbestämmelser. Övervägandena finns i avsnitt 18.6.

Enligt *första stycket* är Patent- och marknadsdomstolen rätt domstol i mål enligt lagen. Den domstolen är alltså exklusivt behörig att handlägga samtliga mål enligt lagen. Avgörande för bedömningen av domstolens behörighet är den grund som åberopas för talan. Om grunden aktualiserar en tillämpning av lagen, ska målet prövas av Patent- och marknadsdomstolen. Den domstolen kommer alltså att som första instans pröva alla civilrättsliga tvister som kan uppstå i anledning av bestämmelser i lagen. Exempel på ett sådant mål kan vara en talan som grundar sig på att licensvillkor tillämpas i strid med lagen eller en skadeståndstalan som grundar sig på att en skyldighet enligt lagen har åsidosatts.

Enligt *andra stycket* ska Patent- och registreringsverkets beslut att meddela föreläggande överklagas till Patent- och marknadsdomstolen. I ett sådant ärende blir myndigheten part i domstolen (jfr 11 § lagen [1996:242] om domstolsärenden och 3 kap. 2 § lagen [2016:188] om patent- och marknadsdomstolar).

Enligt *tredje stycket* ska också en talan om utdömande av vite som förelagts med stöd av bestämmelserna i lagen, dvs. av Patent- och registreringsverket, prövas av Patent- och marknadsdomstolen. I sådana fall är det verket som för talan.

Beträffande den sammansättning som ska gälla i Patent- och marknadsdomstolen i de aktuella målen och ärendena, se kommentaren till ändringen i lagen om patent- och marknadsdomstolar.

1. Denna lag träder i kraft den 10 april 2017 i fråga om 11 kap. 14 § och i övrigt den 1 januari 2017.

2. Skyldigheten att upprätta en insynsrapport enligt 10 kap. 6 § gäller inte för räkenskapsår som inlets före ikraftträdandet.

3. Om det krävs beslut av stämman för att en kollektiv förvaltningsorganisation, eller en organisation som avses i 1 kap. 3 §, ska kunna efterleva en bestämmelse i lagen, tillämpas bestämmelsen från och med den första ordinarie stämma som hålls efter ikraftträdandet. Motsvarande gäller om medlemmarnas beslutanderätt utövas av fullmäktige.

4. Om ett avtal som avses i 42 a § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk har ingåtts före ikraftträdandet, ska det som sägs i 1 kap. 3 § inte tillämpas.

5. Om ett förvaltningsuppdrag har lämnats före ikraftträdandet, ska informationsskyldigheten i 3 kap. 5 § första stycket fullgöras senast sex månader efter ikraftträdandet.

Övervägandena om ikraftträdande och om behovet av övergångsbestämmelser finns i avsnitt 21.

Lagen träder enligt *första punkten* i kraft den 1 januari 2017. Bestämmelserna i 11 kap. 14 § träder dock i kraft först den 10 april samma år (se vidare kommentaren till den paragrafen).

I *andra punkten* finns bestämmelser som reglerar vilket räkenskapsår som den första insynsrapporten ska avse. Bestämmelserna innebär att det inte finns någon skyldighet att upprätta en insynsrapport avseende tid före ikraftträdandet. Den första rapporten ska alltså avse det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2016.

Enligt den *tredje punkten* ska vissa bestämmelser i lagen tillämpas från och med den första ordinarie stämma som hålls efter ikraftträdandet. I dessa fall får alltså en kollektiv förvaltningsorganisation ytterligare tid på sig att anpassa sin verksamhet till den nya lagen. Bestämmelserna tillämpas också på en organisation som, utan att vara en kollektiv förvaltningsorganisation, ingår avtal med avtalslicensverkan eller inkasserar vissa ersättningar enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen). En förutsättning är att det krävs beslut av stämman för att organisationen ska kunna efterleva bestämmelsen. Med beslut av stämman jämsätts beslut av fullmäktige. En situation som omfattas är att en bestämmelse inte kan efterlevas utan att stadgan ändras. Det kan t.ex. handla om bestämmelser som i likhet med 3 kap. 5 § andra stycket anger att stadgan ska ha visst innehåll. En annan situation som omfattas är att den nya lagen kräver att vissa andra stämmobeslut ska fattas som saknar tidigare motsvarighet, t.ex. om allmänna principer för fördelningen (se 5 kap. 5 §). Att en bestämmelse inte kan tillämpas därför att den förutsätter att ett stämmobeslut har fattats enligt den nya lagen är en ytterligare situation som omfattas. Det kan t.ex. handla om kravet i 7 kap. 5 § på att ersättningen ska fördelas enligt allmänna fördelningsprinciper som beslutats av stämman.

Övergångsbestämmelsen i *fjärde punkten* gäller för sådan förvaltning som sker i anledning av ett avtal som avses i 1 kap. 3 §, dvs. ett avtal som utgör en förutsättning för en avtalslicens enligt 42 a § upphovsrättslagen. Bestämmelsen innebär att lagen inte ska tillämpas för sådan verksamhet, om avtalet ingåtts före det att lagen trätt i kraft.

Prop. 2015/16:181 Organisationen är alltså inte skyldig att vid förvaltning som grundar sig på ett sådant äldre avtal följa de nya bestämmelserna om bl.a. fördelning, licensvillkor och insyn. Det gäller även om t.ex. rättighetsintäkter inkasseras efter ikraftträdandet.

Av *femte punkten* följer att skyldigheten enligt 3 kap. 5 § i vissa fall ska uppfyllas senast sex månader efter ikraftträdandet. Det gäller för de fall då ett förvaltningsuppdrag redan lämnats då lagen träder i kraft.

23.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

2 a kap. Rätt till särskild ersättning

Ersättning vid tillverkning och införsel av anordningar för ljud- eller bildupptagning

26 m § Endast en organisation som företräder ett flertal ersättningsberättigade upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter på området har rätt att kräva in och träffa avtal om att sätta ned ersättning enligt 26 k och 26 l §§. Organisationen ska kräva in ersättningen och fördela den mellan de ersättningsberättigade, efter avdrag för ersättning till organisationen för dess omkostnader. Vid fördelningen ska rättighetshavare som inte företräds av organisationen vara likställda med rättighetshavare som organisationen företräder.

Näringsidkare som avses i 26 k § första stycket ska anmäla sig hos en sådan organisation som avses i första stycket. Näringsidkaren ska på begäran av organisationen redovisa det antal anordningar som omfattas av rätt till ersättning, anordningarnas upptagningstid eller lagringskapacitet, om anordningarna kan användas för digital upptagning upprepade gånger och när anordningarna tillverkades eller infördes. Av redovisningen ska framgå antalet anordningar enligt 26 k § andra stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om inkassering av ersättning vid tillverkning och införsel av anordningar för ljud- eller bildupptagning, s.k. privatkopieringsersättning (jfr 26 k och 26 l §§). Övervägandena finns i avsnitt 13.4.

Enligt hittillsvarande lydelse av *första stycket* har organisationen rätt att göra avdrag för skäligen ersättning för dess omkostnader. Stycket ändras nu på så sätt att ordet skäligen tas bort. Ändringen innebär att bestämmelserna endast reglerar organisationens rätt att göra avdrag för omkostnader. I den föreslagna lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt finns bestämmelser om hur kollektiva förvaltningsorganisationer får göra avdrag från inkasserad ersättning, t.ex. när det gäller förvaltningsavgifter.

Ersättning vid vidareförsäljning av originalkonstverk (följerätt)

26 p § Endast en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Sverige använda verk på området har rätt att kräva in ersättningen. Organisationen ska kräva in ersättningen och betala beloppet till den ersättningsberättigade, efter avdrag för ersättning till organisationen för dess omkostnader. Om organisationen inte kräver den ersättningskyldige på ersättningen inom tre år efter

utgången av det kalenderår då försäljningen ägde rum, är fordringen preskriberad. Prop. 2015/16:181

Den som är ersättningskyldig ska på begäran av organisationen redovisa de ersättningsgrundande försäljningar som gjorts under de tre närmast föregående kalenderåren.

Den ersättningsberättigades fordran på organisationen preskriberas tio år efter tillkomsten, dock endast om organisationen har vidtagit rimliga åtgärder för att finna den ersättningsberättigade.

Paragrafen innehåller bestämmelser om inkassering av ersättning vid vidareförsäljning av originalkonstverk, s.k. följerättsersättning (jfr 26 n och 26 o §§). Övervägandena finns i avsnitt 13.4.

I paragrafens *första stycke* görs motsvarande ändring som i 26 m § (se kommentaren till den paragrafen).

5 kap. Vissa upphovsrätten närstående rättigheter

Utövande konstnärer

45 b § Endast en organisation som företräder ett flertal ersättningsberättigade utövande konstnärer på området får kräva in tilläggsersättning enligt 45 a §. Organisationen ska kräva in ersättningen och fördela den mellan de ersättningsberättigade, efter avdrag för ersättning till organisationen för dess omkostnader. Vid fördelningen ska konstnärer som inte företräds av organisationen vara likställda med konstnärer som organisationen företräder.

Framställaren ska på begäran av organisationen lämna det underlag som krävs för att ersättningen ska kunna beräknas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ersättning till utövande konstnärer i vissa fall, s.k. tilläggsersättning (jfr 45 a §).

I paragrafens *första stycke* görs motsvarande ändring som i 26 m § (se kommentaren till den paragrafen).

23.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar

1 kap. Inledande bestämmelser

4 § Patent- och marknadsdomstolen handlägger mål och ärenden enligt det som föreskrivs i

1. lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar, patentlagen (1967:837), lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar, lagen (1978:152) om svensk domstols behörighet i vissa mål på patenträttens område m.m. och växtförädlarrättslagen (1997:306),

2. lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, mönsterskyddslagen (1970:485), firmalagen (1974:156), lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter och varumärkeslagen (2010:1877),

3. konkurrenslagen (2008:579), marknadsföringslagen (2008:486), lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare, lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer, försäkringsavtalslagen (2005:104), lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m., lagen (2006:484) om franchisegivares informationskyldighet,

Prop. 2015/16:181 lagen (2010:510) om lufttransporter, lagen (2010:1350) om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden, lagen (2014:836) om näringsförbud, lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar och lagen (2016:000) om kollektiv förvaltning av upphovsrätt, och
4. annan lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 18.6.

I *tredje punkten* läggs lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt till i uppräknningen över de lagar i vilka Patent- och marknadsdomstolens exklusiva behörighet framgår. I den lagen finns en sådan bestämmelse i 12 kap. 7 §. Placeringen i den tredje punkten i förevarande paragraf innebär att de mål och ärenden som kan komma att aktualiseras ska handläggas i den ordning som gäller för marknadsrättsliga mål. Det innebär att rättens sammansättning, som utgångspunkt, innefattar också ekonomiska experter. En sådan sammansättning kan t.ex. vara lämplig vid en prövning av om ett licensvillkor, inte minst beträffande ersättning, uppfyller det som gäller enligt 9 kap. 2 § i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt. Andra mål och ärenden enligt lagen kan röra frågor för vilka sådan sakkunskap saknar betydelse. I de fallen kan alltså en annan sammansättning vara lämplig.

DIREKTIV

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2014/26/EU

av den 26 februari 2014

om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR
ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktions-
sätt, särskilt artiklarna 50.1, 53.1 och 62,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽²⁾, och

av följande skäl:

- (1) Unionens direktiv som har antagits inom området för upphovsrätt och närstående rättigheter ger redan rättighetshavarna en hög skyddsnivå och därmed ett ramverk inom vilket innehåll som skyddas av dessa rättigheter kan utnyttjas. Dessa direktiv bidrar till att utveckla och bibehålla kreativiteten. På en inre marknad utan snedvridning av konkurrensen uppmuntrar skyddet för innovation och intellektuellt skapande även till investeringar i innovativa tjänster och produkter.
- (2) Spridning av innehåll som skyddas av upphovsrätt och närstående rättigheter, däribland böcker, audiovisuella produkter och inspelad musik samt anknutna tjänster, förutsätter licensiering av rättigheter som tillhör olika innehavare av upphovsrätt och närstående rättigheter, såsom författare, utövande konstnärer, producenter och förläggare. En rättighetshavare kan normalt välja mellan individuell eller kollektiv förvaltning av sina rättigheter, såvida medlemsstaterna inte föreskriver något annat, i

enlighet med unionsrätten och unionens och medlemsstaternas internationella åtaganden. Förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter inbegriper utfärdande av licenser till användare, revision av användare, granskning av hur rättigheterna används, säkerställande av upphovsrätt och närstående rättigheter, inkassering av intäkter från nyttjande av rättigheter och fördelning av utestående belopp till rättighetshavare. Kollektiva förvaltningsorganisationer gör det möjligt för rättighetshavare att få ersättning för nyttjanden för vilka de själva inte skulle vara i stånd att kontrollera eller säkerställa, inbegripet nyttjanden som sker på utländska marknader.

- (3) Enligt artikel 167 i fördraget om Europeiska unionens funktionsätt (EUF-fördraget) ska unionen beakta den kulturella mångfalden i sina åtgärder och bidra till kulturens utveckling i medlemsstaterna, med respekt för deras nationella och regionala mångfald samtidigt som unionen ska framhäva det gemensamma kulturarvet. De kollektiva förvaltningsorganisationerna spelar och bör fortsatt spela en viktig roll som främjare av mångfalden av kulturyttringar, såväl genom att göra det möjligt för de minsta och mindre populära repertoarerna att få tillträde till marknaden som genom att tillhandahålla sociala, kulturella och utbildningsrelaterade tjänster till förmån för sina rättighetshavare och allmänheten.
- (4) När kollektiva förvaltningsorganisationer etablerat sig inom unionen bör de kunna åtnjuta friheterna enligt fördragen när de representerar rättighetshavare som är bosatta eller etablerade i andra medlemsstater eller när de utfärdar licenser till användare som är bosatta eller etablerade i andra medlemsstater.
- (5) Det finns betydande skillnader mellan de nationella regler som styr hur de kollektiva förvaltningsorganisationerna bedriver sin verksamhet, särskilt i fråga om deras öppenhet och möjligheten för medlemmar och rättighetshavare att utkräva ansvar. Detta har i ett antal fall lett till svårigheter, särskilt för utländska rättighetshavare när de söker utöva sina rättigheter, och till bristfällig ekonomisk förvaltning av inkasserade medel. Problem med hur de kollektiva förvaltningsorganisationerna bedriver sin verksamhet leder till ett ineffektivt utnyttjande av upphovsrätt och närstående rättigheter på den inre marknaden, till nackdel för organisationernas medlemmar, rättighetshavare och användare.

⁽¹⁾ EUT C 44, 15.2.2013, s. 104.

⁽²⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 4 februari 2014 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 20 februari 2014.

- (6) Behovet av att förbättra hur de kollektiva förvaltningsorganisationerna bedriver sin verksamhet konstaterades redan i kommissionens rekommendation 2005/737/EG ⁽¹⁾. I rekommendationen anges ett antal principer, såsom rättighetshavarnas frihet att välja kollektiv förvaltningsorganisation, likabehandling av skilda kategorier av rättighetshavare och skälig fördelning av royaltier. I rekommendationen uppmanas också de kollektiva förvaltningsorganisationerna att inför förhandlingar med användare ge dessa tillräcklig information om tariffer och repertoar. Den innehåller även rekommendationer om möjlighet att utkräva ansvar, om rättighetshavarnas representation i de kollektiva förvaltningsorganisationernas beslutsfattande organ och om tvistlösning. Efterlevnaden av rekommendationen har emellertid varit ojämn.
- (7) För att skydda de intressen som tillkommer medlemmar i kollektiva förvaltningsorganisationer, rättighetshavare och tredje parter fordras att medlemsstaternas lagstiftningar relaterade till förvaltning av upphovsrätt och gränsöverskridande licensiering av närrättigheter till musikaliska verk samordnas i syfte att få likvärdiga skyddsåtgärder i hela unionen. Direktivet bör därför basera sig på artikel 50.1 i EUF-fördraget.
- (8) Syftet med detta direktiv är att uppnå samordning av de nationella bestämmelserna om hur kollektiva förvaltningsorganisationer får inleda sin verksamhet för att förvalta upphovsrätt och närstående rättigheter, om styrelseformerna för dessa organisationer och om ramen för kontroll av deras verksamhet, och det bör därför också baseras på artikel 53.1 i EUF-fördraget. Eftersom det gäller en sektor som tillhandahåller tjänster i hela unionen bör direktivet även basera sig på artikel 62 i EUF-fördraget.
- (9) Syftet med detta direktiv är att fastställa krav som är tillämpliga på kollektiva förvaltningsorganisationer för att säkerställa stränga normer när det gäller styrelseformer, ekonomisk förvaltning, öppenhet och rapportering. Detta bör dock inte hindra medlemsstaterna från att, i fråga om kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade på deras territorier, upprätthålla eller införa strängare normer än dem som fastställs i avdelning II i detta direktiv, under förutsättning att dessa strängare normer är förenliga med unionsrätten.
- (10) Inget i detta direktiv bör hindra en medlemsstat från att tillämpa samma eller liknande bestämmelser på kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade utanför unionen men som verkar i medlemsstaten i fråga.
- (11) Inget i detta direktiv bör hindra kollektiva förvaltningsorganisationer från att ingå representationsavtal med andra kollektiva förvaltningsorganisationer – i enlighet med de konkurrensregler som fastställs genom artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget – avseende rättighetsförvaltning för att på jämlika, icke-diskriminerande och transparenta villkor underlätta, förbättra och förenkla förfarandena för utfärdande av licens till användarna, inklusive för syftet att uppnå gemensam fakturering, och erbjuda gränsöverskridande licenser även inom andra områden än de som avses i avdelning III i detta direktiv.
- (12) Samtidigt som detta direktiv är tillämpligt på alla kollektiva förvaltningsorganisationer, med undantag för avdelning III som är tillämpligt endast på kollektiva förvaltningsorganisationer som förvaltar upphovsrättigheter till musikaliska verk för gränsöverskridande användning på nätet, påverkar det inte medlemsstaternas ordningar för förvaltning av rättigheter såsom individuell förvaltning, den utsträckta verkan av ett avtal mellan en representativ kollektiv förvaltningsorganisation och en användare, dvs. kollektiva avtalslicenser med utsträckt verkan, obligatorisk kollektiv förvaltning, rättsliga presumtioner om representation eller överlåtelse av rättigheter till kollektiva förvaltningsorganisationer.
- (13) Detta direktiv påverkar inte medlemsstaternas möjlighet att genom lagstiftning, reglering eller andra liknande specifika mekanismer som är tillämpliga inom deras territorier fastställa den skäliga ersättningen till rättighetshavare för undantag från eller inskränkning i den rätt till mångfaldigande som anges i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG ⁽²⁾ och ersättningen till rättighetshavare för undantag från den ensamrätt vad gäller offentlig utlåning som anges i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/115/EG ⁽³⁾, och inte heller deras möjlighet att fastställa villkoren för inkassering.
- (14) Detta direktiv kräver inte att kollektiva förvaltningsorganisationer antar en specifik juridisk form. I praktiken verkar dessa organisationer i olika juridiska former såsom föreningar, kooperativ och aktiebolag som kontrolleras eller ägs antingen av innehavare av upphovsrätt och närstående rättigheter eller av enheter som representerar sådana rättighetshavare. I vissa undantagsfall saknas emellertid ägande eller kontroll på grund av den juridiska formen hos en kollektiv förvaltningsorganisation. Detta gäller till exempel stiftelser, som inte har medlemmar. Icke desto mindre bör bestämmelserna i detta direktiv tillämpas även på sådana organisationer. Samtidigt bör

⁽¹⁾ Kommissionens rekommendation 2005/737/EG av den 18 maj 2005 om kollektiv gränsöverskridande förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter i samband med lagliga musik tjänster på nätet (EUT L 276, 21.10.2005, s. 54).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället (EGT L 167, 22.6.2001, s. 10).

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/115/EG av den 12 december 2006 om uthyrnings- och utlåningsrättigheter avseende upphovsrättsligt skyddade verk och om upphovsrätten närstående rättigheter (EUT L 376, 27.12.2006, s. 28).

medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att förhindra att skyldigheterna enligt detta direktiv kringgås genom val av juridisk form. Det bör noteras att enheter som representerar rättighetshavare, och som är medlemmar i kollektiva förvaltningsorganisationer, kan vara andra kollektiva förvaltningsorganisationer, rättighetshavarsammanslutningar, fackföreningar eller andra organisationer.

- (15) Rättighetshavare bör kunna anförtro förvaltningen av sina rättigheter åt oberoende förvaltningsenheter. Sådana oberoende förvaltningsenheter är kommersiella enheter som skiljer sig från kollektiva förvaltningsorganisationer bland annat genom att de inte ägs eller kontrolleras av rättighetshavare. I den mån sådana oberoende förvaltningsenheter utför samma uppgifter som kollektiva förvaltningsorganisationer bör de dock vara skyldiga att lämna viss information till de rättighetshavare som de representerar, till kollektiva förvaltningsorganisationer, till användare och till allmänheten.
- (16) Producenter på det audiovisuella området, skivproducenter och sändarföretag licensierar sina egna rättigheter, i vissa fall jämte rättigheter som exempelvis utövande konstnärer överlåtit till dem på basis av individuella avtal, och handlar i eget intresse. Bok-, musik- och tidningsförläggare licensierar rättigheter som överlåtit till dem på grundval av enskilda avtal, och handlar i eget intresse. Därför bör producenter på det audiovisuella området, skivproducenter, sändarföretag och förläggare inte betraktas som *oberoende förvaltningsenheter*. Vidare bör författares och utövande konstnärers managers och agenter som fungerar som mellanhänder och representerar rättighetshavare i förhållande till kollektiva förvaltningsorganisationer inte betraktas som *oberoende förvaltningsenheter*, eftersom de inte förvaltar rättigheter i den bemärkelsen att de fastställer tariffer, utfärdar licenser eller inkasserar pengar från användare.
- (17) Kollektiva förvaltningsorganisationer bör kunna välja att låta dotterorganisationer eller andra enheter som de kontrollerar utföra vissa delar av deras verksamhet, till exempel fakturering av användare eller fördelning av utestående belopp till rättighetshavare. I sådana fall bör de bestämmelser i detta direktiv som skulle vara tillämpliga om den berörda verksamheten utfördes direkt av en kollektiv förvaltningsorganisation vara tillämpliga på den verksamhet som dotterorganisationerna eller de andra enheterna utför.
- (18) För att se till att innehavare av upphovsrätt och närstående rättigheter kan dra full nytta av den inre marknaden när deras rättigheter förvaltas kollektivt och att deras frihet att utöva dessa rättigheter inte otillbörligen

påverkas, är det nödvändigt att kräva att lämpliga skyddsåtgärder införlivas i de kollektiva förvaltningsorganisationernas stadga. Dessutom får en kollektiv förvaltningsorganisation, när den tillhandahåller sina förvaltningstjänster, varken direkt eller indirekt diskriminera rättighetshavare på grundval av nationalitet, hemvist eller etableringsort.

- (19) Med beaktande av friheterna att tillhandahålla och utnyttja tjänster med avseende på kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter som fastställs i EUF-fördraget bör det krävas att en rättighetshavare fritt kan välja en kollektiv förvaltningsorganisation för förvaltning av sina rättigheter, oavsett om det rör sig om rättigheter för överföring till allmänheten eller mångfaldiganderättigheter, eller kategorier av rättigheter med anknytning till sådana former av utnyttjande som utsändningar, teaterföreställningar eller mångfaldigande för överföring på nätet, förutsatt att den kollektiva förvaltningsorganisationen som rättighetshavaren väljer redan tidigare förvaltar sådana rättigheter eller kategorier av rättigheter.

Rättigheterna, kategorierna av rättigheter eller typerna av verk och andra alster som förvaltas av den kollektiva förvaltningsorganisationen bör fastställas vid organisationens medlemsstämma såvida de inte redan fastställts i dess stadga eller föreskrivs i lagstiftning. Det är viktigt att rättigheterna och kategorierna av rättigheter fastställs på ett sätt som gör att en balans upprätthålls mellan rättighetshavarnas frihet att förfoga över sina verk och andra alster och organisationens förmåga att på ett effektivt sätt förvalta rättigheterna, med beaktande av den kategori av rättigheter som förvaltas av organisationen och den kreativa sektor inom vilken organisationen verkar. Med vederbörligt beaktande av denna balans bör rättighetshavare lätt kunna återta sådana rättigheter eller kategorier av rättigheter från en kollektiv förvaltningsorganisation och förvalta dessa rättigheter individuellt eller anförtro eller överlåta förvaltningen av alla eller delar av dem till en annan kollektiv förvaltningsorganisation eller en annan enhet, oberoende av organisationens, den andra enhetens eller rättighetshavarens nationalitet, hemvist eller etableringsort. Om en medlemsstat, i enlighet med unionsrätten och unionens och medlemsstaternas internationella åtaganden, föreskriver obligatorisk kollektiv förvaltning av rättigheter begränsas rättighetshavarnas val till andra kollektiva förvaltningsorganisationer.

Kollektiva förvaltningsorganisationer som förvaltar olika typer av verk och andra alster, såsom litterära, musikaliska eller fotografiska verk, bör också ge rättighetshavarna samma flexibilitet när det gäller olika typer av verk och andra alster. När det gäller icke-kommersiell användning bör medlemsstaterna föreskriva att kollektiva förvaltningsorganisationer vidtar de åtgärder som krävs för att se till att deras rättighetshavare kan utöva rätten

- att utfärda licenser för sådana användningar. Sådana åtgärder bör bland annat inbegripa ett beslut av den kollektiva förvaltningsorganisationen om villkoren för utövandet av denna rätt samt tillhandahållande av information till medlemmarna om dessa villkor. De kollektiva förvaltningsorganisationerna bör underrätta rättighetshavarna om dessa möjligheter och se till att de kan utöva rättigheterna med anknytning till dessa möjligheter på ett så enkelt sätt som möjligt. Rättighetshavare som redan gett en kollektiv förvaltningsorganisation tillstånd kan underrättas via organisationens webbplats. Ett krav i tillståndet på rättighetshavares medgivande för förvaltningen av varje rättighet, kategori av rättigheter eller typer av verk eller andra alster bör inte hindra rättighetshavarna att godta föreslagna senare ändringar av tillståndet genom tyst medgivande i enlighet med de villkor som fastställs i nationell rätt. Varken avtalsvillkor enligt vilka avslutande eller återtagande från rättighetshavarnas sida får en omedelbar verkan på licenser som utfärdats före ett sådant avslutande eller återtagande, eller avtalsvillkor enligt vilka sådana licenser inte påverkas under en viss period efter ett sådant avslutande eller återtagande utsluts som sådana av detta direktiv. Sådana villkor bör emellertid inte hindra en fullständig tillämpning av detta direktiv. Detta direktiv bör inte stå i vägen för rättighetshavarnas möjlighet att själva förvalta sina rättigheter, inklusive för icke-kommersiell användning.
- (20) Medlemskapet i en kollektiv förvaltningsorganisation bör basera sig på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier, även för förläggare som med stöd av ett avtal om utnyttjande av rättigheter har rätt till en andel av intäkterna från de rättigheter som förvaltas av den kollektiva förvaltningsorganisationen och att inkassera sådana intäkter från denna organisation. Dessa kriterier bör inte ålägga kollektiva förvaltningsorganisationer någon skyldighet att godta medlemmar om förvaltningen av deras rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk eller andra alster ligger utanför organisationernas verksamhetsområde. De register som hålls av en kollektiv förvaltningsorganisation bör göra det möjligt att identifiera och lokalisera dess medlemmar och rättighetshavare vilkas rättigheter organisationen representerar på grundval av tillstånd som dessa rättighetshavare gett.
- (21) För att skydda de rättighetshavare vilkas rättigheter representeras direkt av den kollektiva förvaltningsorganisationen men som inte uppfyller medlemskraven är det lämpligt att kräva att vissa bestämmelser i direktivet som rör medlemmar även tillämpas på sådana rättighetshavare. Medlemsstaterna bör även kunna ge sådana rättighetshavare rätten att delta i beslutsfattandet i den kollektiva förvaltningsorganisationen.
- (22) Kollektiva förvaltningsorganisationer bör agera i de representerade rättighetshavarnas bästa kollektiva intresse. Det är därför viktigt att det finns system som ger medlemmarna i en kollektiv förvaltningsorganisation möjlighet att utöva sina rättigheter genom att delta i organisationens beslutsfattande. En del kollektiva förvaltningsorganisationer har olika kategorier av medlemmar, som kan representera olika typer av rättighetshavare, såsom producenter och utövande konstnärer. Dessa olika kategorier av medlemmar bör vara rättvist och balanserat representerade vid beslutsfattandet. Reglerna för medlemsstämman i en kollektiv förvaltningsorganisation kan försvagas om det inte finns bestämmelser om hur stämman ska genomföras. Det är därför nödvändigt att säkerställa att stämman sammankallas regelbundet, minst en gång per år, och att de viktigaste besluten i den kollektiva förvaltningsorganisationen fattas vid stämman.
- (23) Alla medlemmar i kollektiva förvaltningsorganisationer bör kunna delta i medlemsstämman med rösträtt. Eventuella begränsningar av dessa rättigheter bör vara skäliga och proportionella. I vissa undantagsfall är kollektiva förvaltningsorganisationer etablerade som en stiftelse och har således inte några medlemmar. I sådana fall bör befogenheterna för medlemsstämman utövas av det organ som har tilldelats en övervakningsfunktion. Om kollektiva förvaltningsorganisationer bland sina medlemmar har enheter som representerar rättighetshavare, vilket kan vara fallet om en kollektiv förvaltningsorganisation är ett aktiebolag vars medlemmar är föreningar av rättighetshavare, bör medlemsstaterna kunna föreskriva att samtliga eller delar av befogenheterna för medlemsstämman ska utövas av en församlad grupp av dessa rättighetshavare. Medlemsstämman bör åtminstone ha befogenhet att fastställa ramen för förvaltningens verksamhet, särskilt vad gäller hur kollektiva förvaltningsorganisationer använder rättighetsintäkter. Detta bör dock inte påverka medlemsstaternas möjlighet att föreskriva strängare regler om exempelvis investeringar, sammanslagningar eller upptagande av lån, inklusive ett förbud mot sådana transaktioner. Kollektiva förvaltningsorganisationer bör uppmuntra sina medlemmar att delta aktivt i stämman. Utövande av rösträtt bör underlättas för medlemmar som närvarar vid stämman och även för dem som inte gör det. Utöver möjligheten att utöva sina medlemsrättigheter på elektronisk väg bör medlemmarna tillåtas delta och rösta vid stämman genom fullmakt. Möjligheten att rösta genom fullmakt bör begränsas i fall av intressekonflikt. Samtidigt bör medlemsstaterna föreskriva begränsningar vad gäller röstning genom fullmakt endast om det inte hindrar medlemmarna från att delta i beslutsfattandet på ett lämpligt och effektivt sätt. I synnerhet utnämmande av fullmaktshavare bidrar till att medlemmarna kan delta i beslutsfattandet på ett lämpligt och effektivt sätt och ger rättighetshavarna en verklig möjlighet att fritt välja en kollektiv förvaltningsorganisation oberoende av vilken medlemsstat organisationen är etablerad i.

- (24) Medlemmarna bör kunna delta i den kontinuerliga övervakningen av de kollektiva förvaltningsorganisationernas ledning. För detta bör dessa organisationer ha en övervakningsfunktion som är anpassad till den organisatoriska strukturen och som ger medlemmarna möjlighet att vara representerade i det organ som utövar denna funktion. Beroende på hur den organisatoriska strukturen ser ut för en kollektiv förvaltningsorganisation kan övervakningsfunktionen utövas av ett separat organ, t.ex. ett övervakningsorgan, eller av vissa av eller alla de direktörer i styrelsen som inte ansvarar för den dagliga ledningen av organisationen. Kravet på en rättvis och balanserad medlemsrepresentation bör inte hindra den kollektiva förvaltningsorganisationen från att utnämna tredje parter till utövandet av övervakningsfunktionen, inbegripet personer med relevanta yrkesmässiga sakkunskaper och rättighetshavare som inte uppfyller medlemskapskraven eller som inte är representerade direkt av organisationen, utan av en enhet som är medlem i den kollektiva förvaltningsorganisationen.
- (25) Med tanke på sund förvaltning måste ledningen för en kollektiv förvaltningsorganisation vara oberoende. Chefer bör, oavsett om de väljs som direktörer eller anlitas eller anställs av organisationen genom avtal, vara skyldiga att, innan de tillträder och därefter årligen, lämna en redogörelse över eventuella konflikter mellan sina intressen och de intressen som tillkommer rättighetshavare som är representerade av den kollektiva förvaltningsorganisationen. Sådana årliga redogörelser bör lämnas även av personer som utövar övervakningsfunktionen. Medlemsstaterna bör kunna begära att kollektiva förvaltningsorganisationer offentliggör sådana redogörelser eller lämnar dem till myndigheter.
- (26) De kollektiva förvaltningsorganisationerna inkasserar, förvaltar och fördelar intäkter från rättigheter som rättighetshavarna har anförtrott dem. Dessa intäkter tillhör i slutändan rättighetshavarna, som kan ha ett direkt rättsligt förhållande till organisationen eller vara representerade genom en enhet som är medlem i den kollektiva förvaltningsorganisationen eller genom ett representationsavtal. Det är därför viktigt att en kollektiv förvaltningsorganisation utövar yttersta omsorg vid inkassering, förvaltning och fördelning av dessa intäkter. Korrekt fördelning är möjlig endast om den kollektiva förvaltningsorganisationen håller välfungerande register över medlemskap, licenser och utnyttjande av verk och andra alster. Relevanta uppgifter som krävs för en effektiv kollektiv förvaltning av rättigheter bör också tillhandahållas av rättighetshavare och användare och granskas av den kollektiva förvaltningsorganisationen.
- (27) De belopp som har inkasserats för rättighetshavarnas räkning bör i räkenskaperna redovisas separat från organisationens eventuella egna tillgångar. Utan att det påverkar medlemsstaternas möjlighet att föreskriva strängare regler om investeringar, inklusive ett förbud mot investering av rättighetsintäkter, om sådana belopp investeras, bör detta utföras i enlighet med den kollektiva förvaltningsorganisationens allmänna principer för investeringar och riskhantering. För att upprätthålla en hög nivå när det gäller skyddet av rättighetshavarnas rättigheter och för att säkerställa att alla intäkter som härrör från utnyttjandet av sådana rättigheter fördelas till rättighetshavarna, bör de investeringar som görs och hålls av en kollektiv förvaltningsorganisation förvaltas i enlighet med kriterier som förpliktat organisationen att agera aktsamt, samtidigt som den ges möjlighet att fatta beslut om den säkraste och effektivaste investeringspolitiken. Detta bör ge den kollektiva förvaltningsorganisationen möjlighet att välja en fördelning av tillgångar som är bäst lämpad med avseende på de investerade intäkternas riskexponering och som inte i onödan äventyrar de rättighetsintäkter som rättighetshavarna är berättigade till.
- (28) Eftersom rättighetshavarna är berättigade till ersättning när deras rättigheter utnyttjas, är det viktigt att förvaltningsavgifterna inte överskrider rimliga kostnader för förvaltning av rättigheterna och att alla avdrag utom förvaltningsavgifter, till exempel avdrag för sociala, kulturella eller utbildningsrelaterade ändamål, fastställs av medlemmarna i den kollektiva förvaltningsorganisationen. Kollektiva förvaltningsorganisationer bör ge rättighetshavarna insyn i de regler som gäller för sådana avdrag. Samma krav bör tillämpas på alla beslut om användning av rättighetsintäkterna för kollektiv fördelning, exempelvis i form av stipendier. Rättighetshavarna bör utan åtskillnad ha tillgång till alla sociala, kulturella eller utbildningsrelaterade tjänster som finansieras genom sådana avdrag. Detta direktiv bör inte påverka avdrag enligt nationell rätt i fråga om aspekter som inte regleras genom detta direktiv, såsom avdrag för kollektiva förvaltningsorganisationers tillhandahållande av sociala tjänster till rättighetshavare, förutsatt att avdragen i fråga är förenliga med unionsrätten.
- (29) Fördelningen och betalningen av utestående belopp till enskilda rättighetshavare eller, i förekommande fall, kategorier av rättighetshavare bör utföras skyndsamt och i enlighet med den berörda kollektiva förvaltningsorganisationens allmänna fördelningsprinciper, även i situationer där detta görs via en annan enhet som representerar rättighetshavarna. Endast objektiva skäl som ligger utanför en kollektiv förvaltningsorganisationers kontroll kan motivera dröjsmål i fördelningen och betalningen av utestående belopp till rättighetshavare. Omständigheter som att rättighetsintäkterna investerats och har en förfallodag bör därför inte betraktas som ett giltigt skäl för sådana förseningar. Det är lämpligt att låta medlemsstaterna besluta om regler som säkerställer en skyndsamt fördelning och en effektiv sökning efter, och identifiering av, rättighetshavare i situationer där sådana objektiva skäl föreligger. För att se till att rättighetshavarnas utestående belopp fördelas på ett lämpligt och effektivt sätt, och utan att det påverkar medlemsstaternas möjlighet att föreskriva strängare regler, är det nödvändigt att kräva att kollektiva förvaltningsorganisationer i årligt uppsåt vidtar

rimliga och omsorgsfulla åtgärder för att identifiera och lokalisera de relevanta rättighetshavarna. Det är också lämpligt att medlemmarna i en kollektiv förvaltningsorganisation, i den mån nationell lagstiftning medger detta, bör fatta beslut om användning av eventuella belopp som inte kan fördelas i situationer där rättighetshavare som är berättigade till dessa belopp inte kan identifieras eller lokaliseras.

(30) Kollektiva förvaltningsorganisationer bör kunna förvalta rättigheter och inkassera intäkter från utnyttjandet av dem inom ramen för representationsavtal med andra organisationer. För att skydda rättigheter som tillhör medlemmar i den andra kollektiva förvaltningsorganisationen bör en kollektiv förvaltningsorganisation inte göra någon åtskillnad mellan rättigheter som den förvaltar genom representationsavtal och rättigheter som den förvaltar direkt för sina rättighetshavare. Den kollektiva förvaltningsorganisationen bör inte heller få göra avdrag i förhållande till rättighetsintäkter som inkasseras för en annan kollektiv förvaltningsorganisations räkning – med undantag för avdrag för förvaltningsavgifter – utan den andra organisationens uttryckliga medgivande. Det är också lämpligt att kräva att kollektiva förvaltningsorganisationer inte fördelar och betalar till andra organisationer på grundval av sådana representationsavtal senare än de fördelar och betalar till sina egna medlemmar och till rättighetshavare som inte är medlemmar men som de representerar. Vidare bör den mottagande organisationen i sin tur vara skyldig att utan dröjsmål fördela de utestående beloppen till de rättighetsinnehavare som den representerar.

(31) Skäligen och icke-diskriminerande kommersiella licensvillkor är särskilt viktiga för att säkerställa att användarna kan erhålla licenser för verk och andra alster beträffande vilka en kollektiv förvaltningsorganisation representerar rättigheter och för att säkerställa lämplig ersättning till rättighetshavarna. De kollektiva förvaltningsorganisationerna och användarna bör därför förhandla om licenser i ärligt uppsåt och tillämpa tariffer som bör fastställas enligt objektiva och icke-diskriminerande kriterier. Det är lämpligt att kräva att den licensavgift eller ersättning som fastställs av kollektiva förvaltningsorganisationer är rimlig i förhållande till bland annat det ekonomiska handelsvärdet för användningen av rättigheterna i ett visst sammanhang. Slutligen bör de kollektiva förvaltningsorganisationerna utan onödiga dröjsmål besvara licensförfrågningar från användare.

(32) I den digitala miljön står kollektiva förvaltningsorganisationer ofta inför kravet att licensiera sin repertoar för helt nya former av utnyttjande och affärsmodeller. I sådana fall, och för att främja en miljö som gynnar att sådana

licenser utvecklas, bör kollektiva förvaltningsorganisationer, utan att det påverkar tillämpningen av konkurrenslagstiftningens regler, ha den flexibilitet som krävs för att så snabbt som möjligt erbjuda individualiserade licenser för innovativa nättjänster, utan att villkoren för dessa licenser behöver vara vägledande när villkor fastställs för andra typer av licenser.

(33) För att kollektiva förvaltningsorganisationer ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv bör användarna ge organisationerna relevanta uppgifter om användningen av de rättigheter som de kollektiva förvaltningsorganisationerna representerar. Denna skyldighet gäller inte för fysiska personer som agerar för ändamål som inte ingår i deras handels-, företags-, hantverks- eller yrkesverksamhet och som därför inte omfattas av definitionen av användare enligt detta direktiv. Vidare bör de erforderliga uppgifterna till de kollektiva förvaltningsorganisationerna begränsas till vad som är rimligt, nödvändigt och som är tillgängliga för användarna för att sådana organisationer ska kunna utföra sina verksamheter, med hänsyn tagen till den specifika situationen som gäller för små och medelstora företag. Denna skyldighet kan inkluderas i ett avtal mellan en kollektiv förvaltningsorganisation och en användare; detta utesluter inte nationella lagstadgade rättigheter till information. Tidsfristerna för användarnas tillhandahållande av uppgifter bör vara sådana att de gör det möjligt för de kollektiva förvaltningsorganisationerna att respektera de fastställda tidsfristerna för fördelning av utestående belopp till rättighetshavarna. Detta direktiv bör inte påverka medlemsstaternas möjlighet att kräva att de kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade på deras territorier utfärdar gemensamma fakturor.

(34) För att öka tilltron hos rättighetshavare, användare och andra kollektiva förvaltningsorganisationer till den förvaltning av rättigheter som kollektiva förvaltningsorganisationer erbjuder, bör varje kollektiv förvaltningsorganisation uppfylla särskilda insynskrav. Varje kollektiv förvaltningsorganisation, eller en medlem av en sådan som samtidigt är en enhet med ansvar för tillskrivning eller betalning av utestående belopp till rättighetshavare, bör därför vara skyldig att lämna viss information till enskilda rättighetshavare minst en gång per år, till exempel om de belopp som tillskrivs eller betalas till dem och om avdrag. Kollektiva förvaltningsorganisationer bör också vara skyldiga att tillhandahålla tillräcklig information, inbegripet ekonomisk information, till de andra kollektiva förvaltningsorganisationer vars rättigheter de förvaltar genom representationsavtal.

(35) För att se till att rättighetshavare, andra kollektiva förvaltningsorganisationer och användare har tillgång till information om organisationens verksamhetsområde och de verk eller andra alster som den representerar bör en

kollektiv förvaltningsorganisation lämna information om dessa aspekter efter en vederbörligt motiverad begäran. Det bör vara upp till nationell rätt att avgöra frågan om och i vilken mån rimliga avgifter kan debiteras för tillhandahållande av denna tjänst. Varje kollektiv förvaltningsorganisation bör även offentliggöra information om sin struktur och om hur den bedriver sin verksamhet, och då inte minst information om sin stadga och allmänna policy beträffande förvaltningsavgifter, avdrag och tariffer.

- (36) För att se till att rättighetshavarna kan övervaka och jämföra hur deras kollektiva förvaltningsorganisationer fungerar bör dessa organisationer offentliggöra en årlig insynsrapport som innehåller jämförbar reviderad finansiell information som särskilt gäller deras verksamhet. De kollektiva förvaltningsorganisationerna bör också, som en del av den årliga insynsrapporten, offentliggöra en årlig specialrapport om användningen av de belopp som avdelats för sociala, kulturella och utbildningsrelaterade tjänster. Detta direktiv bör inte hindra en kollektiv förvaltningsorganisation från att offentliggöra den information som krävs i den årliga insynsrapporten i ett och samma dokument, till exempel som en del av organisationens årsredovisning, eller i separata rapporter.
- (37) Leverantörer av nättjänster som använder musikaliska verk, t.ex. musiktjänster där konsumenter kan ladda ner musik eller lyssna på streamad musik eller andra tjänster som erbjuder filmer eller spel där musik är ett viktigt inslag, måste först skaffa rättigheterna att använda sådana verk. Enligt direktiv 2001/29/EG krävs licens för var och en av rättigheterna för användning av musikaliska verk på nätet. När det gäller upphovsmän är dessa rättigheter ensamrätten till mångfaldigande och ensamrätten till överföring av musikaliska verk till allmänheten, i vilken ingår rättigheten att tillhandahålla verken på begäran. Dessa rättigheter kan förvaltas av enskilda rättighetshavare, t.ex. upphovsmän eller musikförläggare, eller av kollektiva förvaltningsorganisationer som erbjuder kollektiva förvaltningstjänster till rättighetshavare. Olika kollektiva förvaltningsorganisationer kan förvalta upphovsmäns rättigheter till mångfaldigande respektive överföring till allmänheten. Det finns också fall där flera rättighetshavare har rättigheter till samma verk och kan ha gett olika organisationer tillstånd att licensiera sina andelar av rättigheterna till verket. Användare som vill erbjuda konsumenterna en tjänst på nätet med ett brett urval musikaliska verk behöver aggregera rättigheter till verk från olika rättighetshavare och kollektiva förvaltningsorganisationer.
- (38) Trots att internet är gränslöst är nätmarknaden för musiktjänster i unionen fortfarande fragmenterad, och en digital inre marknad har ännu inte uppnåtts helt och hållet. Komplexiteten och svårigheterna förknippade

med kollektiv förvaltning av rättigheter i Europa har i vissa fall förvärrat fragmenteringen av den europeiska digitala marknaden för musiktjänster på nätet. Denna situation står i stark kontrast till konsumenternas snabbt ökande efterfrågan på tillgång till digitalt innehåll och tillhörande innovativa tjänster, även över nationella gränser.

- (39) I sin rekommendation 2005/737/EG uttrycker kommissionen sitt stöd för en ny rättslig ram som är bättre anpassad för unionsomfattande förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter när det gäller att tillhandahålla lagliga musiktjänster på nätet. Enligt rekommendationen behöver de kommersiella användarna, i en tid där musikaliska verk utnyttjas på nätet, en policy för licensiering som är anpassad till den gränslösa internetmiljön, med licenser som omfattar flera länder. Rekommendationen har emellertid inte varit tillräcklig för att uppmuntra till omfattande gränsöverskridande licensiering av närrättigheter för musikaliska verk eller för att möta de särskilda krav som gäller för gränsöverskridande licensiering.
- (40) När det gäller musik på nätet är kollektiv förvaltning av upphovsrättigheter på territoriell basis fortfarande normen, och därför är det ytterst viktigt att skapa betingelser där kollektiva förvaltningsorganisationer kan fungera så effektivt som möjligt i en allt mer gränsöverskridande miljö. Det är därför lämpligt att tillhandahålla en uppsättning regler som fastställer de grundläggande villkoren för de kollektiva förvaltningsorganisationernas gränsöverskridande kollektiva licensiering av upphovsrättigheter till musikaliska verk för användning på nätet, inklusive texter. Samma regler bör tillämpas på sådan licensiering av alla musikaliska verk, inbegripet musikaliska verk som ingår i audiovisuella verk. Nättjänster som enbart tillhandahåller tillgång till musikaliska verk i form av notblad bör dock inte omfattas. Bestämmelserna i detta direktiv bör säkerställa minimikvaliteten i de kollektiva förvaltningsorganisationernas gränsöverskridande tjänster, särskilt i fråga om insyn i den repertoar de representerar och möjligheten att kontrollera att de finansiella flöden som gäller användningen av rättigheter är korrekta. Det bör också finnas ett ramverk som främjar frivillig aggregering av musikrepertoarer och rättigheter, vilket minskar antalet licenser som en användare behöver för att driva en gränsöverskridande tjänst som omfattar flera repertoarer. Bestämmelserna bör göra det möjligt för en kollektiv förvaltningsorganisation att begära att en annan organisation representerar dess repertoar i gränsöverskridande situationer om den inte på egen hand kan eller vill uppfylla kraven. Det bör finnas en skyldighet för den tillfrågade organisationen, förutsatt att den redan aggregerar repertoarer och erbjuder eller utfärdar gränsöverskridande licenser, att godta den begärande organisationens tillstånd. Framväxten av unionsomfattande lagliga tjänster för musik på nätet bör också bidra till kampen mot intrång i upphovsrätt på nätet.

- (41) Tillgången till korrekt och lättförståelig information om musikaliska verk, rättighetshavare och rättigheter som varje kollektiv förvaltningsorganisation har tillstånd att representera inom ett givet territorium är en faktor av stor vikt för ett effektivt och öppet licensieringsförfarande, den efterföljande hanteringen av användarrapporter, fakturering av tjänsteleverantörer och fördelning av utestående belopp. Därför bör kollektiva förvaltningsorganisationer som utfärdar gränsöverskridande licenser för musikaliska verk ha resurser att hantera dessa detaljerade uppgifter snabbt och korrekt. För detta krävs databaser om innehav av rättigheter som licensieras för flera territorier, vilka gör det möjligt att identifiera verk, rättigheter och rättighetshavare som en kollektiv förvaltningsorganisation har tillstånd att representera samt de territorier som tillståndet omfattar. Ändringar i denna information bör beaktas utan onödiga dröjsmål, och databaserna bör uppdateras kontinuerligt. Dessa databaser bör också hjälpa till att matcha information om verk med information om fonogram eller andra upptagningar som verket ingår i. Det är också viktigt att säkerställa att framtida användare och rättighetshavare samt kollektiva förvaltningsorganisationer har tillgång till den information som behövs för att identifiera den repertoar som dessa organisationer representerar. Kollektiva förvaltningsorganisationer bör kunna vidta åtgärder för att säkerställa att uppgifterna är riktiga och deras integritet, samt kontrollera hur uppgifterna återanvänds och för att skydda kommersiellt känslig information.
- (42) För att säkerställa att uppgifterna om den musikrepertoar som kollektiva förvaltningsorganisationer hanterar är så korrekta som möjligt, bör de organisationer som utfärdar gränsöverskridande licenser för musikaliska verk vara skyldiga att, vid behov, uppdatera sina databaser kontinuerligt och utan dröjsmål. De bör inrätta lättillgängliga förfaranden så att leverantörer av nättjänster samt rättighetshavare och andra kollektiva förvaltningsorganisationer kan underrätta dem om felaktigheter som organisationernas databaser kan innehålla i fråga om verk som de äger eller kontrollerar, inklusive hela eller delvisa rättigheter och de territorier för vilka de har gett den berörda kollektiva förvaltningsorganisationen tillstånd att agera, dock utan att äventyra riktigheten och integriteten i de uppgifter som den kollektiva förvaltningsorganisationen tillhandahåller. Eftersom Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG⁽¹⁾, enligt vilken varje registrerad har rätt att få felaktiga eller ofullständiga uppgifter rättade, utplånade eller blockerade, bör det även säkerställas genom det här direktivet att felaktig information rörande rättighetshavare eller andra kollektiva förvaltningsorganisationer när det gäller gränsöverskridande licenser ska korrigeras utan onödigt dröjsmål. De kollektiva förvaltningsorganisationerna bör också ha kapacitet till elektronisk hantering för registrering av verk och tillstånd att förvalta rättigheter. Med tanke på hur viktigt det är med automatisk informationsbehandling för snabb och effektiv hantering av uppgifter, bör de kollektiva förvaltningsorganisationerna se till att rättighetshavarna kan lämna information genom elektroniska system på ett strukturerat sätt. De kollektiva förvaltningsorganisationer bör så långt som möjligt se till att deras elektroniska system följer relevanta frivilliga branschnormer eller förfaranden som har utvecklats på internationell nivå eller unionsnivå.
- (43) Användning av branschnormer för musikanvändning, försäljningsrapportering och fakturering är avgörande för att effektivisera utbyte av uppgifter mellan kollektiva förvaltningsorganisationer och användare. Övervakningen av hur licenser används bör ske med respekt för grundläggande rättigheter, däribland rätten till respekt för privat- och familjeliv och rätten till skydd av personuppgifter. För att säkerställa att dessa effektivitetsvinster ger snabbare hantering av ekonomiska uppgifter och i slutändan snabbare betalningar till rättighetshavarna, bör de kollektiva förvaltningsorganisationerna vara skyldiga att utan dröjsmål fakturera tjänsteleverantörerna och fördela utestående belopp till rättighetshavarna. För att detta krav ska fungera effektivt är det nödvändigt att användarna ger de kollektiva förvaltningsorganisationerna korrekta och regelbundna rapporter om hur verken används. De kollektiva förvaltningsorganisationerna bör inte vara skyldiga att godta rapporter från användarna i godtyckligt format när det finns allmänt gällande branschnormer. De kollektiva förvaltningsorganisationerna bör inte hindras att lägga ut tjänster för utfärdande av gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk på entreprenad. Delade eller konsoliderade back office-resurser kan hjälpa organisationerna att förbättra förvaltnings-tjänsterna och rationalisera investeringarna i databehandlingsverktyg.
- (44) Aggregering av olika musikrepertoarer för gränsöverskridande licensiering underlättar licensieringsförfarandet och, genom att göra alla repertoarer tillgängliga på marknaden för gränsöverskridande licensiering, förbättrar den kulturella mångfalden och minskar antalet transaktioner som en leverantör av tjänster på nätet behöver göra för att kunna erbjuda sina tjänster. En sådan aggregering av repertoarer bör göra det enklare att ta fram nya nättjänster och bör också leda till sänkta transaktionskostnader vilket i slutändan gynnar konsumenterna. Därför bör de kollektiva förvaltningsorganisationerna som inte vill eller kan utfärda gränsöverskridande licenser direkt för sin egen musikrepertoar uppmuntras att frivilligt ge andra kollektiva förvaltningsorganisationer tillstånd att förvalta repertoaren på ett icke-diskriminerande sätt. Exklusivitet i avtal om gränsöverskridande licenser begränsar dessutom utbudet för användare som vill ha gränsöverskridande licenser och begränsar även utbudet för kollektiva förvaltningsorganisationer som efterfrågar förvaltningstjänster

(¹) Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (EGT L 281, 23.11.1995, s. 31).

för sin repertoar i gränsöverskridande situationer. Därför bör alla representationsavtal mellan kollektiva förvaltningsorganisationer som tillhandahåller gränsöverskridande licenser ingås utan krav på exklusivitet.

- (45) En särskilt viktig faktor för medlemmarna i kollektiva förvaltningsorganisationer är insynen i de villkor som gäller när kollektiva förvaltningsorganisationer förvaltar näträttigheter. De kollektiva förvaltningsorganisationerna bör därför ge sina medlemmar tillräcklig information om de huvudsakliga villkoren i de avtal som ger en annan kollektiv förvaltningsorganisation tillstånd att representera dessa medlemmars näträttigheter till musik i fråga om gränsöverskridande licensiering.
- (46) Det är också viktigt att kräva att kollektiva förvaltningsorganisationer som erbjuder eller utfärdar gränsöverskridande licenser samtycker till att representera den repertoar som förvaltas av en annan kollektiv förvaltningsorganisation som inte vill göra detta direkt. För att säkerställa att detta krav inte är opropotionellt och inte går längre än vad som är nödvändigt bör den tillfrågade kollektiva förvaltningsorganisationen vara skyldig att godta representationen endast om begäran är begränsad till sådana näträttigheter eller kategorier av näträttigheter som den tillfrågade organisationen själv representerar. Kravet bör dessutom endast gälla kollektiva förvaltningsorganisationer som aggregerar repertoarer och bör inte utökas till kollektiva förvaltningsorganisationer som endast tillhandahåller gränsöverskridande licenser för sin egen repertoar. Inte heller bör kravet gälla kollektiva förvaltningsorganisationer som enbart aggregerar rättigheter till samma verk för att kunna göra gemensam licensiering av rätten till mångfaldigande och rätten till överföring till allmänheten beträffande dessa verk. För att skydda intressena för rättighetshavarna hos den kollektiva förvaltningsorganisation som beviljar tillståndet och se till att små och mindre välkända repertoarer i medlemsstaterna kan få tillträde till den inre marknaden på lika villkor är det viktigt att repertoaren hos den kollektiva förvaltningsorganisation som beviljar tillståndet förvaltas på samma villkor som repertoaren hos den kollektiva förvaltningsorganisation för vilken tillståndet beviljas, och att den ingår i erbjudanden som den senare organisationen tillhandahåller leverantörer av nättjänster. Den förvaltningsavgift som debiteras av den kollektiva förvaltningsorganisation för vilken tillståndet beviljats bör göra det möjligt för organisationen att få igen de nödvändiga och skäliga investeringar som den gjort. Avtal genom vilka en kollektiv förvaltningsorganisation ger en eller flera andra organisationer tillstånd att utfärda gränsöverskridande licenser för sin egen musikrepertoar för användning på nätet bör inte hindra den förstnämnda kollektiva förvaltningsorganisationen från att fortsätta utfärda licenser begränsade till den medlemsstats territorium där organisationen är etablerad, för sin egen repertoar och all annan repertoar som den har tillstånd att representera inom territoriet i fråga.
- (47) Syftet med och effektiviteten hos bestämmelserna rörande gränsöverskridande licensiering som utförs av de kollektiva förvaltningsorganisationerna undermineras

kraftigt om rättighetshavarna inte kan utöva sådana rättigheter i fråga om att utfärda gränsöverskridande licenser i fall där den kollektiva förvaltningsorganisation till vilken de har anförtrott sina rättigheter inte skulle utfärda eller erbjuda gränsöverskridande licenser och dessutom inte skulle vilja ge en annan kollektiv förvaltningsorganisation tillstånd att göra detta. Det skulle därför vara viktigt att rättighetshavarna under sådana omständigheter kan utöva rättigheten att själva eller genom en eller flera andra parter utfärda de gränsöverskridande licenser som leverantörerna av nättjänster vill ha, genom att återta rättigheterna från sin ursprungliga kollektiva förvaltningsorganisation i den utsträckning som krävs för gränsöverskridande licensiering för användning på nätet och låta samma rättigheter vara kvar hos den ursprungliga organisationen med avseende på icke gränsöverskridande licensiering.

- (48) Sändarföretagen har i allmänhet en licens från en lokal kollektiv förvaltningsorganisation för sina egna utsändningar av radio- och teveprogram som innehåller musikaliska verk. En sådan licens är ofta begränsad till utsändningar. För att göra sådana utsändningar tillgängliga också på nätet krävs en licens för näträttigheter till musikaliska verk. För att underlätta licensiering av näträttigheter till musikaliska verk när det gäller samtidig och fördröjd sändning på nätet av teve- och radiosändningar är det nödvändigt att uppställa ett undantag från de regler som annars gäller för gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk. Ett sådant undantag bör begränsas till vad som är nödvändigt för att få tillgång till teve- eller radioprogram på nätet och till material som har ett klart och underordnat förhållande till originalsändningen och som produceras t.ex. för komplettering, förhandsvisning eller recension av teve- eller radioprogrammet i fråga. Undantaget bör inte fungera så att konkurrensen snedvrids jämfört med andra tjänster som ger konsumenterna tillgång till enskilda musikaliska eller audiovisuella verk på nätet och inte heller leda till begränsande förfaranden såsom uppdelning av marknader eller kunder, vilket skulle strida mot artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget.
- (49) Det är nödvändigt att säkerställa att bestämmelserna i den nationella lagstiftning som antas enligt detta direktiv verkställs effektivt. De kollektiva förvaltningsorganisationerna bör erbjuda sina medlemmar särskilda förfaranden för hantering av klagomål. Dessa förfaranden bör också vara tillgängliga för andra rättighetshavare som en kollektiv förvaltningsorganisation representerar direkt och för andra kollektiva förvaltningsorganisationer för vilkas räkning den förvaltar rättigheter genom ett representationsavtal. Vidare bör medlemsstaterna ha rätt att föreskriva att tvister mellan kollektiva förvaltningsorganisationer, deras medlemmar, rättighetshavare eller användare vad gäller tillämpningen av detta direktiv kan bli föremål för ett snabbt, oberoende och opartiskt förfarande för alternativ tvistlösning. I synnerhet kan bestämmelserna om gränsöverskridande licensiering av näträttigheter för musikaliska verk försvagas om tvister mellan kollektiva förvaltningsorganisationer och andra parter inte får en snabb och effektiv lösning. Därför är det lämpligt att, utan att det påverkar rättigheten att vända sig till domstol, föreskriva en möjlighet till ett lättillgängligt, effektivt och opartiskt förfarande utanför domstol, till exempel

medling eller skiljedom, för att lösa konflikter mellan å ena sidan kollektiva förvaltningsorganisationer som utfärdar gränsöverskridande licenser och å andra sidan leverantörer av nättjänster, rättighetshavare och andra kollektiva förvaltningsorganisationer. I detta direktiv föreskrivs inte någon specifik typ av alternativ tvistlösning, och det fastställs inte heller vilket organ som bör ansvara för denna tvistlösning, under förutsättning att det finns garantier för att organet i fråga är oberoende, opartiskt och effektivt. Slutligen är det också lämpligt att kräva att medlemsstaterna har oberoende, opartiska och effektiva tvistlösningsförfaranden som inbegriper antingen organ med expertis på det immaterialrättsliga området eller domstolar och som är ändamålsenliga för att lösa kommersiella tvister mellan kollektiva förvaltningsorganisationer och användare i fråga om gällande eller föreslagna licensieringsvillkor eller om avtalsbrott.

- (50) Medlemsstaterna bör inrätta lämpliga förfaranden som gör det möjligt att övervaka om kollektiva förvaltningsorganisationer efterlever detta direktiv. Samtidigt som det inte är lämpligt att detta direktiv begränsar medlemsstaternas val vare sig av behöriga myndigheter eller om kontrollen över de kollektiva förvaltningsorganisationerna sker på förhand eller i efterhand, bör det säkerställas att sådana myndigheter är kapabla att effektivt och skyndsamt hantera problem som skulle kunna uppstå vid tillämpningen av detta direktiv. Medlemsstaterna bör inte vara skyldiga att inrätta nya behöriga myndigheter. Vidare bör det finnas möjlighet för medlemmarna i en kollektiv förvaltningsorganisation, rättighetshavare, användare, kollektiva förvaltningsorganisationer och andra berörda parter att underrätta en behörig myndighet om verksamheter eller omständigheter som enligt deras uppfattning innebär att kollektiva förvaltningsorganisationer och, i förekommande fall, användare gör sig skyldiga till lagöverträdelse. Medlemsstaterna bör se till att de behöriga myndigheterna har befogenhet att ålägga sanktioner eller vidta åtgärder om bestämmelser i nationell rätt som genomför detta direktiv överträds. Detta direktiv föreskriver inte några specifika typer av sanktioner eller åtgärder så länge de är effektiva, proportionella och avskräckande. Sådana sanktioner eller åtgärder kan inbegripa föreläggande om att avskeda direktörer som agerat försumligt, inspektioner i de lokaler som en kollektiv förvaltningsorganisation förfogar över eller, om en kollektiv förvaltningsorganisation fått tillstånd att verka, åtgärder som innebär att organisationen fråntas tillståndet. Detta direktiv bör vara neutralt i fråga om tillstånds- och kontrollsystem i medlemsstaterna, inklusive representativitetskrav för kollektiva förvaltningsorganisationer, förutsatt att de är förenliga med unionsrätten och inte utgör något hinder för att detta direktiv tillämpas fullt ut.
- (51) För att säkerställa att kraven rörande gränsöverskridande licensiering efterlevs bör det finnas särskilda bestämmelser om övervakning av hur de genomförs. Medlemsstaternas behöriga myndigheter och kommissionen bör för

detta syfte samarbeta med varandra. Medlemsstaterna bör bistå varandra genom att utbyta information mellan sina behöriga myndigheter för att underlätta övervakningen av de kollektiva förvaltningsorganisationerna.

- (52) Det är viktigt att de kollektiva förvaltningsorganisationerna respekterar rätten till privatliv och skyddet av personuppgifter för alla rättighetshavare, medlemmar, användare och andra personer vars uppgifter de hanterar. Direktiv 95/46/EG reglerar den behandling av personuppgifter som sker inom ramen för det direktivet i medlemsstaterna och under tillsyn av medlemsstaternas behöriga myndigheter, särskilt de offentliga oberoende myndigheter som medlemsstaterna har utsett. Rättighetshavarna bör få nödvändig information om hur deras uppgifter hanteras, vem som är mottagare till uppgifterna, tidsgränser för hur länge sådana uppgifter hålls i databaser och hur rättighetshavarna kan utöva sin rätt att få tillgång till, korrigera eller radera uppgifter som rör deras person enligt direktiv 95/46/EG. Särskilt gäller att unika identifierare som gör det möjligt att indirekt identifiera en person bör hanteras som personuppgifter i den mening som avses i det direktivet.
- (53) Bestämmelserna om verkställighetsåtgärder bör inte påverka oberoende offentliga nationella myndigheters behörigheter som de fastställts av medlemsstaterna enligt direktiv 95/46/EG för övervakning av att de nationella bestämmelser som antagits för att genomföra det direktivet efterlevs.
- (54) Detta direktiv står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns särskilt i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. De bestämmelser i detta direktiv som rör tvistlösning bör inte hindra parterna från att utöva sin rätt att vända sig till domstol enligt det som garanteras i stadgan.

- (55) Eftersom målen för detta direktiv, nämligen att förbättra medlemmarnas möjligheter att utöva kontroll över verksamheten i de kollektiva förvaltningsorganisationerna, garantera tillräcklig insyn i dem och förbättra den gränsöverskridande licensieringen av upphovsrättigheter till musikaliska verk för användning på nätet, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av deras omfattning och verkningar, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen anta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel, går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.
- (56) Bestämmelserna i detta direktiv påverkar inte tillämpningen av konkurrensregler och annan relevant lagstiftning inom andra områden såsom sekretess, affärshemligheter, integritet, tillgång till handlingar, avtalsrätt och internationell privaträtt rörande lagkonflikter och domstolars behörighet, samt arbetstagares och arbetsgivares föreningsfrihet och deras organisationsrätt.
- (57) I enlighet med den gemensamma politiska förklaringen av den 28 september 2011 från medlemsstaterna och kommissionen om förklarande dokument ⁽¹⁾, har medlemsstaterna åtagit sig att, i de fall detta är berättigat, låta anmälan av införlivandeåtgärder åtföljas av ett eller flera dokument som förklarar förhållandet mellan de olika delarna i direktivet och motsvarande delar i de nationella instrumenten för införlivande. Med avseende på detta direktiv anser lagstiftaren att översändandet av sådana dokument är berättigat.
- (58) Europeiska datatillsynsmannen har hörts i enlighet med artikel 28.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001 ⁽²⁾ och avgav ett yttrande den 9 oktober 2012.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

AVDELNING I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 1

Syfte

I detta direktiv fastställs de krav som är nödvändiga för att säkerställa att kollektiva förvaltningsorganisationer förvaltar upphovsrätt och närstående rättigheter på ett välfungerande sätt. Likaså fastställs krav för de kollektiva förvaltningsorganisationernas gränsöverskridande licensiering av upphovsrättigheter till musikaliska verk för användning på nätet.

⁽¹⁾ EUT C 369, 17.12.2011, s. 14.

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001 av den 18 december 2000 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter (EGT L 8, 12.1.2001, s. 1).

Artikel 2

Tillämpningsområde

1. Avdelningarna I, II, IV och V med undantag för artiklarna 34.2 och 38 är tillämpliga på alla kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade inom unionen.
2. Avdelning III och artiklarna 34.2 och 38 är tillämpliga på kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade inom unionen och förvaltar upphovsrättigheter till musikaliska verk för gränsöverskridande användning på nätet.
3. De relevanta bestämmelserna i detta direktiv är tillämpliga på enheter som direkt eller indirekt, helt eller delvis ägs eller kontrolleras av en kollektiv förvaltningsorganisation, förutsatt att sådana enheter bedriver en verksamhet som, om den skulle bedrivas av den kollektiva förvaltningsorganisationen, skulle omfattas av bestämmelserna i detta direktiv.
4. Artiklarna 16.1, 18, 20, 21.1 a, b, c, e, f och g, 36 och 42 är tillämpliga på alla oberoende förvaltningsenheter som är etablerade inom unionen.

Artikel 3

Definitioner

I detta direktiv gäller följande definitioner:

- a) *kollektiv förvaltningsorganisation*: en organisation som har tillstånd enligt lag eller genom överlåtelse, licens eller annat avtal att som sitt enda eller huvudsakliga syfte förvalta upphovsrätter eller närstående rättigheter för mer än en rättighetshavare till gemensamt gagn för dessa rättighetshavare, och som uppfyller minst ett av följande kriterier:
 - i) organisationen ägs eller kontrolleras av sina medlemmar,
 - ii) organisationen är organiserad på ideell basis.
- b) *oberoende förvaltningsenhet*: en organisation som enligt lag eller genom överlåtelse, licens eller annat avtal har tillstånd att som sitt enda eller huvudsakliga syfte förvalta upphovsrätter eller närstående rättigheter för mer än en rättighetshavare till gemensamt gagn för dessa rättighetshavare, och som
 - i) inte, vare sig direkt eller indirekt, helt eller delvis, ägs eller kontrolleras av rättighetshavare, och som
 - ii) organiseras på vinstbasis.
- c) *rättighetshavare*: en person eller enhet, som inte är en kollektiv förvaltningsorganisation, som innehar upphovsrätt eller närstående rättighet eller som, inom ramen för ett avtal om utnyttjande av rättigheter eller enligt lag, har rätt till en del av rättighetsintäkterna.

- d) *medlem*: en rättighetshavare eller en enhet som representerar rättighetshavare, inbegripet andra kollektiva förvaltningsorganisationer och rättighetshavarsammanslutningar, som uppfyller kraven för medlemskap i den kollektiva förvaltningsorganisationen och som organisationen har beviljat tillträde.
- e) *stadga*: stiftelseurkund och bolagsordning, stadga, regler eller konstituerande handlingar för en kollektiv förvaltningsorganisation.
- f) *medlemsstämma*: det organ i den kollektiva förvaltningsorganisationen där medlemmarna deltar och utövar sin rösträtt, oberoende av organisationens juridiska form.
- g) *direktör*:
- i) en ledamot av styrelsen i de fall där nationell rätt eller stadgan för den kollektiva förvaltningsorganisationen föreskriver en enda styrelse,
 - ii) en ledamot av styrelsen eller övervakningsorganet i de fall där nationell rätt eller stadgan för den kollektiva förvaltningsorganisationen föreskriver en dualistisk styrelse.
- h) *rättighetsintäkter*: inkomster som en kollektiv förvaltningsorganisation har inkasserat för rättighetshavarnas räkning, oavsett om de härrör från en ensamrätt, en rätt till ersättning eller en rätt till kompensation.
- i) *förvaltningsavgifter*: de belopp som en kollektiv förvaltningsorganisation debiterar, drar av eller kompenserar för från rättighetsintäkter eller från inkomst som härrör från investering av sådana intäkter för att täcka kostnaderna för förvaltning av upphovsrätt eller närstående rättigheter.
- j) *representationsavtal*: avtal mellan kollektiva förvaltningsorganisationer genom vilket en kollektiv förvaltningsorganisation ger en annan kollektiv förvaltningsorganisation tillstånd att förvalta de rättigheter den representerar, inbegripet avtal som sluts enligt artiklarna 29 och 30.
- k) *användare*: en person eller enhet som driver verksamhet som kräver tillstånd från rättighetshavare, ersättning till rättighetshavare eller betalning av kompensation till rättighetshavare och som inte agerar i egenskap av konsument.
- l) *repertoar*: de rättigheter till verk som en kollektiv förvaltningsorganisation förvaltar.
- m) *gränsöverskridande licens*: en licens som täcker fler än en medlemsstats territorium.

- n) *närrättigheter till musikaliska verk*: rättigheter som en upphovsman har till ett musikaliskt verk enligt artiklarna 2 och 3 i direktiv 2001/29/EG och som krävs för att kunna tillhandahålla en nättjänst.

AVDELNING II

KOLLEKTIVA FÖRVALTNINGSORGANISATIONER

KAPITEL 1

Kollektiva förvaltningsorganisationer: representation av rättighetshavare samt medlemskap och organisation

Artikel 4

Allmänna principer

Medlemsstaterna ska se till att kollektiva förvaltningsorganisationer agerar i bästa intresse för de rättighetshavare vars rättigheter de representerar och att de inte ålägger dem skyldigheter som inte objektivt sett är nödvändiga för skyddet av rättighetshavarnas rättigheter och intressen eller för en effektiv förvaltning av deras rättigheter.

Artikel 5

Rättighetshavarnas rättigheter

1. Medlemsstaterna ska se till att rättighetshavarna har de rättigheter som fastställs i punkterna 2–8 och att dessa rättigheter anges i stadgan eller medlemskapsvillkoren för den kollektiva förvaltningsorganisationen.

2. Rättighetshavarna ska få ge valfri kollektiv förvaltningsorganisation tillstånd att förvalta valfria rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra alster, för valfria territorier oberoende av organisationens eller rättighetshavarens nationalitet, hemvist eller etableringsmedlemsstat. Såvida inte den kollektiva förvaltningsorganisationen har objektivt grundade skäl att avslå en begäran om förvaltning ska den vara skyldig att förvalta sådana rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra alster, förutsatt att förvaltningen av dem ingår i organisationens verksamhetsområde.

3. Rättighetshavarna ska ha rätt att bevilja licenser för icke-kommersiell användning av rättigheter, kategorier av rättigheter, typer av verk och andra alster efter eget val.

4. Rättighetshavarna ska ha rätt att ta tillbaka tillståndet att förvalta rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra alster som de har beviljat en kollektiv förvaltningsorganisation eller att från en sådan organisation ta tillbaka någon av de rättigheter, kategorier av rättigheter, typer av verk och andra alster efter eget val i enlighet med punkt 2 och för de territorier de väljer, med rimligt varsel som inte överskrider sex månader. Den kollektiva förvaltningsorganisationen får besluta att ett sådant avslutande eller fråntagande ska träda i kraft först i slutet av räkenskapsåret.

5. Om det finns utestående belopp till en rättighetshavare för utnyttjande som inträffat innan tillbakatagandet av tillståndet eller fråntagandet av rättigheter trädde i kraft eller under en licens som beviljats innan ett sådant tillbakatagande av rättigheter trädde i kraft, ska rättighetshavaren ha kvar sina rättigheter enligt artiklarna 12, 13, 18, 20, 28 och 33.

6. En kollektiv förvaltningsorganisation får inte begränsa utövandet av rättigheter enligt punkterna 4 och 5 genom att, som ett villkor för att utöva dessa rättigheter, kräva att förvaltningen av rättigheter eller kategorier av rättigheter eller typer av verk eller andra alster som tagits tillbaka anförtros en annan kollektiv förvaltningsorganisation.

7. I situationer där en rättighetshavare ger en kollektiv förvaltningsorganisation tillstånd att förvalta dennes rättigheter ska rättighetshavaren ge sitt uttryckliga medgivande specifikt för varje rättighet eller kategori av rättigheter eller typ av verk eller andra alster som rättighetshavaren beviljar organisationen tillstånd att förvalta. Varje sådant medgivande ska finnas dokumenterat.

8. En kollektiv förvaltningsorganisation ska underrätta rättighetshavarna om deras rättigheter enligt punkterna 1–7 och om villkoren för den rättighet som föreskrivs i punkt 3, innan den erhåller deras tillstånd att förvalta rättigheter eller kategorier av rättigheter eller typer av verk eller andra alster.

En kollektiv förvaltningsorganisation ska underrätta de rättighetshavare som redan har gett organisationen tillstånd, om deras rättigheter enligt punkterna 1–7 och om villkoren för den rättighet som föreskrivs i punkt 3 senast den 10 oktober 2016.

Artikel 6

Regler för medlemskap i kollektiva förvaltningsorganisationer

1. Medlemsstaterna ska se till att kollektiva förvaltningsorganisationer efterlever de regler som anges i punkterna 2–5.

2. En kollektiv förvaltningsorganisation ska godta rättighetshavare och enheter som representerar rättighetshavare, inbegripet andra kollektiva förvaltningsorganisationer och sammanslutningar av rättighetshavare, som medlemmar om de uppfyller kraven för medlemskap, vilka ska baseras på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier. Dessa krav för medlemskap ska anges i stadgan eller medlemskapsvillkoren för den

kollektiva förvaltningsorganisationen och de ska vara allmänt tillgängliga. I situationer där en kollektiv förvaltningsorganisation vägrar godkänna en begäran om medlemskap ska den ge rättighetshavaren en tydlig motivering av skälen till sitt beslut.

3. Stadgan för en kollektiv förvaltningsorganisation ska omfatta lämpliga och effektiva mekanismer för medlemmarnas deltagande i organisationens beslutsfattande. De olika kategorierna av medlemmar ska vara skäliga och balanserat representerade i beslutsfattandet.

4. En kollektiv förvaltningsorganisation ska ge sina medlemmar möjlighet att kommunicera den på elektronisk väg, även när det gäller att utöva medlemsrättigheter.

5. En kollektiv förvaltningsorganisation ska föra medlemsregister och regelbundet uppdatera dessa register.

Artikel 7

Rättigheter för rättighetshavare som inte är medlemmar i den kollektiva förvaltningsorganisationen

1. Medlemsstaterna ska se till att de kollektiva förvaltningsorganisationerna följer bestämmelserna i artiklarna 6.4, 20, 29.2 och 33 vad gäller rättighetshavare som enligt lag eller genom överlåtelse, licens eller annat avtal har ett direkt rättsligt förhållande till organisationerna men som inte är deras medlemmar.

2. Medlemsstaterna får tillämpa andra bestämmelser i detta direktiv på de rättighetshavare som avses i punkt 1.

Artikel 8

Medlemsstämma i en kollektiv förvaltningsorganisation

1. Medlemsstaterna ska se till att medlemsstämman organiseras i enlighet med punkterna 2–10.

2. Medlemsstämman ska sammankallas minst en gång per år.

3. Medlemsstämman ska besluta om alla ändringar i stadgan och medlemskapsvillkoren för den kollektiva förvaltningsorganisationen i de fall där dessa villkor inte regleras av stadgan.

4. Medlemsstämman ska besluta om utnämning eller avskedande av direktörer, utvärdera deras allmänna prestationer och godkänna deras ersättning och andra förmåner såsom monetära och icke-monetära förmåner, pensionsförmåner och pensionsrättigheter, rätt till andra förmåner och rätt till avgångsvederlag.

I en kollektiv förvaltningsorganisation som har ett system med dualistisk styrelse får medlemsstämman inte besluta om utnämning eller avskedande av styrelseledamöter eller godkänna deras ersättningar och andra förmåner i de fall där befogenheten att fatta sådana beslut har delegerats till övervakningsorganet.

5. Enligt det som anges i kapitel 2 i avdelning II ska medlemsstämman åtminstone besluta om följande:

- a) De allmänna principerna för fördelningen av utestående belopp till rättighetshavare.
- b) De allmänna principerna för användningen av belopp som inte kan fördelas.
- c) Den allmänna investeringsstrategin när det gäller rättighetsintäkter och eventuella inkomster som härrör från investerade rättighetsintäkter.
- d) De allmänna principerna för avdrag från rättighetsintäkter och från eventuella inkomster som härrör från investerade rättighetsintäkter.
- e) Användningen av belopp som inte kan fördelas.
- f) Riskhanteringsstrategi.
- g) Godkännande av eventuella förvärv, försäljningar eller in-teckningar av fast egendom.
- h) Godkännande av sammanslagningar och allianser, inrättande av dotterenheter, förvärv av andra enheter eller aktier eller rättigheter i andra enheter.
- i) Godkännande av upptagande av lån, utlåning eller ställande av säkerheter för lån.

6. Medlemsstämman får genom ett stämmobeslut eller en bestämmelse i stadgan delegera befogenheterna i punkt 5 f, g, h och i till det organ som utövar övervakningsfunktionen.

7. I enlighet med punkt 5 a–d får medlemsstaterna kräva att medlemsstämman ska fastställa mer ingående villkor för användningen av rättighetsintäkterna och de inkomster som härrör från investerade rättighetsintäkter.

8. Medlemsstämman ska kontrollera verksamheten i den kollektiva förvaltningsorganisationen genom att åtminstone besluta om utnämning och entledigande av revisor och godkännande av den årliga insynsrapport som avses i artikel 22.

Medlemsstaterna får tillåta alternativa system eller förfaranden för utnämning och entledigande av revisor, förutsatt att dessa

system eller förfaranden har utformats för att säkerställa revisorns oberoende från de personer som leder verksamheten i den kollektiva förvaltningsorganisationen.

9. Alla medlemmar i en kollektiv förvaltningsorganisation ska ha rätt att delta i och ha rätt att rösta vid medlemsstämman. Medlemsstaterna får dock tillåta begränsningar av den rätt som medlemmarna i den kollektiva förvaltningsorganisationen har att delta och utöva rösträtt vid medlemsstämman, på grundval av ett av eller båda följande kriterier:

- a) Medlemskapets varaktighet.
- b) Belopp som har mottagits av eller är utestående till en medlem.

Förutsättningen är att dessa kriterier fastställs och tillämpas på ett skäligt och proportionellt sätt.

De kriterier som fastställs i leden a och b i första stycket ska anges i stadgan eller medlemskapsvillkoren för den kollektiva förvaltningsorganisationen, och de ska vara allmänt tillgängliga i enlighet med artiklarna 19 och 21.

10. Varje medlem i en kollektiv förvaltningsorganisation ska ha rätt att utnämna valfri person eller enhet som fullmakts-havare för att delta och rösta vid medlemsstämman på den medlemmens vägnar, förutsatt att en sådan utnämning inte resulterar i en intressekonflikt som kan uppstå exempelvis om den utnämnde medlemmen och fullmaktshavaren tillhör olika kategorier av rättighetshavare inom den kollektiva förvaltningsorganisationen.

Medlemsstaterna får emellertid föreskriva begränsningar beträffande utnämmandet av fullmaktshavare och deras utövande av rösträtt tillhörande de medlemmar som de representerar, om sådana begränsningar inte utgör ett hinder för medlemmarnas möjlighet att på ett lämpligt och effektivt sätt delta i beslutsfattandet i den kollektiva förvaltningsorganisationen.

Varje fullmakt ska gälla för en enda medlemsstämma. Fullmaktshavaren ska åtnjuta samma rättigheter vid medlemsstämman som den medlem som har utnämnt honom eller henne skulle ha haft. Fullmaktshavaren ska rösta i enlighet med instruktionerna från den medlem som har utnämnt honom eller henne.

11. Medlemsstaterna får besluta att de befogenheter som tillhör medlemsstämman får utövas av en delegatförsamling som minst vart fjärde år väljs av medlemmarna i den kollektiva förvaltningsorganisationen, förutsatt att

- a) det säkerställs att medlemmarna på ett lämpligt och effektivt sätt deltar i beslutsfattandet i den kollektiva förvaltningsorganisationen, och att
- b) de olika kategorierna av medlemmar är skäligen och balanserat representerade i delegatförsamlingen.

De regler som anges i punkterna 2–10 ska i tillämpliga delar gälla delegatförsamlingen

12. Om en kollektiv förvaltningsorganisation på grund av sin juridiska form inte har en medlemsstämma, får medlemsstaterna besluta att de befogenheter som tillhör den stämman ska utövas av samma organ som ansvarar för övervakningsfunktionen. De bestämmelser som anges i punkterna 2–5 och 7 och 8 ska i tillämpliga delar gälla övervakningsorganet.

13. Om en kollektiv förvaltningsorganisation har medlemmar som är enheter som representerar rättighetshavare får medlemsstaterna besluta att samtliga eller delar av de befogenheter som tillhör medlemsstämman ska utövas av en församlad grupp av dessa rättighetshavare. De regler som anges i punkterna 2–10 ska i tillämpliga delar gälla den församlade gruppen av rättighetshavare.

Artikel 9

Övervakningsfunktion

1. Medlemsstaterna ska se till att varje kollektiv förvaltningsorganisation har en övervakningsfunktion som kontinuerligt övervakar hur personer som leder organisationens verksamhet fungerar och hur de uppfyller sina plikter.

2. Inom det organ som har denna övervakningsfunktion ska det finnas en skäligen och balanserad representation av de olika medlemskategorierna i den kollektiva förvaltningsorganisationen.

3. Varje person som utövar övervakningsfunktionen ska till medlemsstämman lämna en årlig individuell redogörelse om intressekonflikter, innehållande den information som avses i artikel 10.2 andra stycket.

4. Det organ som utövar övervakningsfunktionen ska sammanträda regelbundet och ha minst följande befogenheter:

- a) Utöva de befogenheter som medlemsstämman har delegerat till organet, bland annat i enlighet med artikel 8.4 och 8.6.
- b) Övervaka de personer som avses i artikel 10 vad gäller verksamhet och skyldigheter, inklusive verkställandet av besluten från medlemsstämman och framför allt de allmänna principer som anges i artikel 8.5 a–d.

5. Övervakningsorganet ska minst en gång per år rapportera om utöandet av sina befogenheter till medlemsstämman.

Artikel 10

Skyldigheter för personer som leder verksamheten i den kollektiva förvaltningsorganisationen

1. Medlemsstaterna ska se till att varje kollektiv förvaltningsorganisation vidtar alla nödvändiga åtgärder för att de personer som leder dess verksamhet gör det på ett sunt, ansvarsfullt och lämpligt sätt, med sunda förvaltnings- och redovisningsmetoder och mekanismer för intern kontroll.

2. Medlemsstaterna ska se till att de kollektiva förvaltningsorganisationerna inför och tillämpar förfaranden för att undvika intressekonflikter, och – om sådana intressekonflikter inte kan undvikas – för att identifiera, hantera, övervaka och tillkännage faktiskt förekommande eller potentiella intressekonflikter på ett sådant sätt att dessa inte skadar de gemensamma intressena för de rättighetshavare som organisationen representerar.

De förfaranden som avses i första stycket ska inbegripa en årlig individuell redogörelse från var och en av de personer som avses i punkt 1 till medlemsstämman, innehållande följande information:

- a) Eventuella intressen i den kollektiva förvaltningsorganisationen.
- b) Alla ersättningar som erhållits från den kollektiva förvaltningsorganisationen under föregående räkenskapsår, inbegripet i form av pensionssystem, naturaförmåner och andra typer av förmåner.
- c) Alla belopp som erhållits under föregående räkenskapsår i egenskap av rättighetshavare från den kollektiva förvaltningsorganisationen.
- d) En redogörelse för faktiskt förekommande eller potentiella konflikter mellan personliga intressen och den kollektiva förvaltningsorganisationens intressen eller mellan skyldigheter gentemot den kollektiva förvaltningsorganisationen och skyldigheter gentemot andra fysiska eller juridiska personer.

KAPITEL 2

Förvaltningen av rättighetsintäkter

Artikel 11

Inkassering och användning av rättighetsintäkter

1. Medlemsstaterna ska se till att kollektiva förvaltningsorganisationer efterlever de regler som anges i punkterna 2–5.

2. En kollektiv förvaltningsorganisation ska iakttä omsorg vid inkassering och förvaltning av rättighetsintäkter.

3. En kollektiv förvaltningsorganisation ska i sina räkenskaper separera

- a) rättighetsintäkter och inkomster från investeringar av rättighetsintäkter, och
- b) alla eventuella egna tillgångar och inkomster från sådana tillgångar, från förvaltningsavgifter eller från annan verksamhet.

4. En kollektiv förvaltningsorganisation ska inte få använda rättighetsintäkter eller inkomster som härrör från investeringar av rättighetsintäkter för andra ändamål än fördelning till rättighetshavarna, utom när den har rätt att göra avdrag eller kompensera för förvaltningsavgifter i överensstämmelse med ett beslut som fattats i enlighet med artikel 8.5 d eller att använda rättighetsintäkterna eller inkomster som härrör från investeringar av rättighetsintäkter i överensstämmelse med ett beslut som fattats i enlighet med artikel 8.5.

5. I fall där en kollektiv förvaltningsorganisation investerar rättighetsintäkterna eller inkomster som härrör från investeringar av rättighetsintäkter, ska organisationen göra detta i bästa intresse för de rättighetshavare vars rättigheter den representerar, i enlighet med de allmänna investerings- och riskhanteringsprinciper som avses i artikel 8.5 c och f och med beaktande av följande regler:

- a) Om det finns potentiella intressekonflikter ska den kollektiva förvaltningsorganisationen se till att investeringens enda syfte är dessa rättighetshavares intressen.
- b) Tillgångarna ska investeras i syfte att trygga säkerhet, kvalitet, likviditet och vinst för portfolion som helhet.
- c) Tillgångarna ska diversifieras tillräckligt för att undvika för stor betoning på någon viss tillgång och ackumulering av risker i portfolion som helhet.

Artikel 12

Avdrag

1. Medlemsstaterna ska se till att, i situationer där en rättighetshavare ger tillstånd till en kollektiv förvaltningsorganisation att förvalta vederbörandes rättigheter, ska organisationen, innan den erhåller rättighetshavarens medgivande till sådan förvaltning, ge rättighetshavaren information om förvaltningsavgifter och andra avdrag som tillämpas på rättighetsintäkter och på eventuella inkomster som härrör från investeringar av rättighetsintäkter.

2. Avdragen ska vara rimliga i förhållande till de tjänster som den kollektiva förvaltningsorganisationen tillhandahåller rättighetshavarna, i förekommande fall även till de tjänster som avses i punkt 4, och de ska fastställas enligt objektiva kriterier.

3. Förvaltningsavgifterna får inte överskrida de motiverade och dokumenterade kostnader som den kollektiva förvaltningsorganisationen har för att förvalta upphovsrätt och närstående rättigheter.

Medlemsstaterna ska se till att de krav som ställs vad gäller användningen och insynen i användningen av de belopp som dras av eller som det kompenseras för avseende förvaltningsavgifter tillämpas på alla andra avdrag som görs för att täcka kostnaderna för förvaltningen av upphovsrätt och närstående rättigheter.

4. I fall där en kollektiv förvaltningsorganisation erbjuder sociala, kulturella eller utbildningsrelaterade tjänster som finansieras genom avdrag från rättighetsintäkter eller från inkomster som härrör från investeringar av rättighetsintäkter, ska dessa tjänster erbjudas på grundval av rättvisa kriterier, särskilt när det gäller tillgången till och omfattningen av dessa tjänster.

Artikel 13

Fördelning av utestående belopp till rättighetshavare

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 15.3 och 28 ska medlemsstaterna se till att varje kollektiv förvaltningsorganisation regelbundet, omsorgsfullt och korrekt fördelar och betalar utestående belopp till rättighetshavarna, i enlighet med de allmänna fördelningsprinciper som avses i artikel 8.5 a.

Medlemsstaterna ska också se till att en kollektiv förvaltningsorganisation – eller dess medlemmar som är enheter som representerar rättighetshavare – fördelar och betalar dessa belopp till rättighetshavarna snarast möjligt och senast nio månader från slutet av det räkenskapsår under vilket rättighetsintäkten inkasserades, utom om det finns objektiva skäl, särskilt rörande rapportering från användarna, identifiering av rättigheter, rättighetshavare eller matchning av information om verk och andra alster med rättighetshavare, som hindrar organisationen eller i tillämpliga fall dess medlemmar från att respektera denna tidsfrist.

2. Om utestående belopp inte kan fördelas till rättighetshavare inom den tidsfrist som anges i punkt 1 på grund av att de berörda rättighetshavarna inte kan identifieras eller lokaliseras och om undantaget från den tidsfristen inte är tillämpligt, ska beloppen redovisas separat i den kollektiva förvaltningsorganisationens räkenskaper.

3. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska i överensstämmelse med punkt 1 vidta alla nödvändiga åtgärder för att identifiera och lokalisera rättighetshavarna. I synnerhet ska den kollektiva förvaltningsorganisationen, senast tre månader efter det att den tidsfrist som anges i punkt 1 löpt ut, göra information om verk och andra alster för vilka en eller flera rättighetshavare inte har identifierats eller lokaliserats tillgänglig för:

- a) de rättighetshavare som den representerar eller de enheter som är dess medlemmar och som representerar rättighetshavare, ifall dessa enheter är medlemmar av den kollektiva förvaltningsorganisationen, och

- b) alla kollektiva förvaltningsorganisationer med vilka den har ingått representationsavtal.

Den information som avses i första stycket ska, förutsatt att den är tillgänglig, inbegripa följande:

- a) verkets eller alstrets titel,
- b) rättighetshavarens namn,
- c) den berörda förläggarens eller producentens namn, och
- d) all annan tillgänglig relevant information som skulle kunna bidra till att identifiera rättighetshavaren.

Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska också granska de register som avses i artikel 6.5 och andra lätt tillgängliga register. Om ovannämnda åtgärder inte leder till resultat ska den kollektiva förvaltningsorganisationen göra denna information tillgänglig för allmänheten senast ett år efter tremånadersperiodens utgång.

4. Om utestående belopp inte kan fördelas till rättighetshavare och det har gått tre år från slutet av det räkenskapsår då rättighetsintäkterna i fråga inkasserades, och förutsatt att den kollektiva förvaltningsorganisationen har vidtagit alla nödvändiga åtgärder för att identifiera och lokalisera rättighetshavarna i enlighet med punkt 3, ska dessa belopp anses utgöra belopp som inte kan fördelas.

5. Medlemsstämman i den kollektiva förvaltningsorganisationen ska i enlighet med artikel 8.5 b besluta hur belopp som inte kan fördelas ska användas, utan att detta påverkar rättighetshavarnas rätt att hos den kollektiva förvaltningsorganisationen göra anspråk på sådana belopp i enlighet med nationell rätt om preskriptionstider.

6. Medlemsstaterna får begränsa eller fastställa hur belopp som inte kan fördelas får användas, bland annat genom att se till att sådana belopp används på ett särskilt och oberoende sätt för att finansiera social, kulturell och utbildande verksamhet till gagn för rättighetshavare.

KAPITEL 3

Förvaltning av rättigheter för andra kollektiva förvaltningsorganisationers räkning

Artikel 14

Rättigheter som förvaltas genom representationsavtal

Medlemsstaterna ska se till att en kollektiv förvaltningsorganisation inte diskriminerar någon rättighetshavare vars rättigheter den förvaltar genom representationsavtal, särskilt när det gäller

tillämpliga tariffer, förvaltningsavgifter och villkoren för inkasering av rättighetsintäkter och fördelning av utestående belopp till rättighetshavarna.

Artikel 15

Avdrag och betalningar när det finns ett representationsavtal

1. Medlemsstaterna ska se till att en kollektiv förvaltningsorganisation inte tillämpar avdrag, förutom med avseende på förvaltningsavgifter, på intäkter från rättigheter som den förvaltar genom representationsavtal eller på inkomster som härrör från investeringar av den rättighetsintäkter, såvida inte den andra kollektiva förvaltningsorganisation som är part i representationsavtalet uttryckligen ger sitt medgivande till sådana avdrag.

2. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska regelbundet, omsorgsfullt och korrekt fördela och betala utestående belopp till andra kollektiva förvaltningsorganisationer.

3. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska verkställa fördelningen och betalningen till den andra kollektiva förvaltningsorganisationen snarast möjligt och inte senare än nio månader från slutet av det räkenskapsår under vilket rättighetsintäkten inkasserades, såvida det inte finns objektiva skäl, särskilt rörande rapportering från användarna, identifiering av rättigheter, rättighetshavare eller matchning av information om verk och andra alster med rättighetshavare, som hindrar organisationen från att respektera denna tidsfrist.

Den andra kollektiva förvaltningsorganisationen, eller i tillämpliga fall dess medlemmar som är enheter som representerar rättighetshavare, ska fördela och betala ut dessa utestående belopp till rättighetshavarna snarast möjligt och senast sex månader från det att beloppen mottagits, såvida det inte finns objektiva skäl, särskilt rörande rapportering från användarna, identifiering av rättigheter, rättighetshavare eller matchning av information om verk och andra alster med rättighetshavare, som hindrar organisationen eller i tillämpliga fall dess medlemmar från att respektera denna tidsfrist.

KAPITEL 4

Förhållandet till användare

Artikel 16

Licensiering

1. Medlemsstaterna ska se till att de kollektiva förvaltningsorganisationerna och användarna förhandlar om licensieringen av rättigheter i ärligt uppsåt. Kollektiva förvaltningsorganisationer och användare ska förse varandra med all nödvändig information.

2. Licensieringsvillkoren ska baseras på objektiva och icke-diskriminerande kriterier. När kollektiva förvaltningsorganisationer utfärdar licenser ska de inte vara skyldiga att använda licensvillkor som avtalats med en användare som vägledande för andra typer av nättjänster, när användaren tillhandahåller en ny typ av nättjänst som varit tillgänglig för allmänheten i unionen i mindre än tre år.

Rättighetshavare ska få skälig ersättning för användningen av rättigheterna. Tarifferna för ensamrätter och rättigheter till ersättning ska vara rimliga i förhållande till bland annat det ekonomiska handelsvärdet för användningen av rättigheterna, med beaktande av arten och användningsområdet för verk och andra alster, samt i förhållande till det ekonomiska värdet för de tjänster som den kollektiva förvaltningsorganisationen tillhandahåller. Kollektiva förvaltningsorganisationer ska informera den berörda användaren om de kriterier som använts för fastställandet av tarifferna.

3. Kollektiva förvaltningsorganisationer ska utan onödigt dröjsmål besvara förfrågningar från användare och bland annat uppge vilken information som krävs för att organisationen ska kunna erbjuda en licens.

Efter att ha erhållit all relevant information ska den kollektiva förvaltningsorganisationen utan onödigt dröjsmål antingen erbjuda en licens eller ge användaren en motiverad förklaring till varför den inte avser att utfärda en licens för en viss tjänst.

4. En kollektiv förvaltningsorganisation ska se till att användarna kan kommunicera med den på elektronisk väg, bland annat för att rapportera om licensanvändningen i de fall detta är lämpligt.

Artikel 17

Användarnas skyldigheter

Medlemsstaterna ska anta bestämmelser för att se till att användarna, enligt överenskomna eller i förväg fastställda tidsangivelser och i ett överenskommet eller i förväg fastställt format, förser en kollektiv förvaltningsorganisation med sådan relevant information om användningen av de rättigheter som organisationen representerar som krävs för inkassering av rättighetsintäkterna och för fördelning och betalning av utestående belopp till rättighetshavare. De kollektiva förvaltningsorganisationerna och användarna ska, när de beslutar hur informationen ska lämnas, i så stor utsträckning som möjligt ta hänsyn till frivilliga branschnormer.

KAPITEL 5

Insyn och rapportering

Artikel 18

Information till rättighetshavarna om förvaltningen av deras rättigheter

1. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 2 i den här artikeln och artiklarna 19 och 28.2 ska medlemsstaterna se till

att de kollektiva förvaltningsorganisationerna minst en gång om året gör minst följande information tillgänglig för alla rättighetshavare till vilka organisationerna tillskrev rättighetsintäkter eller gjorde utbetalningar under den period som informationen avser:

- a) Alla kontaktuppgifter som rättighetshavaren har gett den kollektiva förvaltningsorganisationen tillstånd att använda för att identifiera och lokalisera rättighetshavaren.
- b) Rättighetsintäkter som har tillskrivits rättighetshavaren.
- c) Belopp som betalats av den kollektiva förvaltningsorganisationen till rättighetshavaren per kategori av förvaldade rättigheter och typ av användning.
- d) Den användningsperiod för vilken beloppen tillskrevs och betalades till rättighetshavaren, om inte objektiva skäl rörande rapportering från användaren hindrar den kollektiva förvaltningsorganisationen från att tillhandahålla den informationen.
- e) Avdrag som gjorts för förvaltningsavgifter.
- f) Avdrag som gjorts för annat än förvaltningsavgifter, även sådana som enligt nationell rätt kan krävas för sociala, kulturella eller utbildningsrelaterade tjänster.
- g) Eventuella rättighetsintäkter som tillskrivs rättighetshavaren men som inte har betalats för en viss period.

2. Om en kollektiv förvaltningsorganisation tillskriver rättighetsintäkter och har medlemmar som är enheter som ansvarar för fördelningen av rättighetsintäkter till rättighetshavare, ska organisationen förse dessa enheter med den information som anges i punkt 1, under förutsättning att de inte redan har den informationen. Medlemsstaterna ska se till att enheterna minst en gång per år gör åtminstone den information som anges i punkt 1 tillgänglig för varje rättighetshavare till vilken de tillskrivit rättighetsintäkter eller gjort utbetalningar för den period som informationen avser.

Artikel 19

Information till andra kollektiva förvaltningsorganisationer om förvaltningen av rättigheter som omfattas av representationsavtal

Medlemsstaterna ska se till att varje kollektiv förvaltningsorganisation minst en gång per år och på elektronisk väg gör åtminstone följande information tillgänglig för kollektiva förvaltningsorganisationer för vars räkning den förvaltar rättigheter genom ett representationsavtal för den period som informationen avser:

- a) De rättighetsintäkter som tillskrivits, de belopp som betalats av den kollektiva förvaltningsorganisationen per kategori av rättigheter som förvaltas och per typ av användning för de rättigheter den förvaltar genom representationsavtalet, samt alla rättighetsintäkter som tillskrivits men inte har betalats för en viss period.
- b) Avdrag som gjorts för förvaltningsavgifter.
- c) Avdrag som gjorts annat än för förvaltningsavgifter i enlighet med artikel 15.
- d) Information om licenser som beviljats eller vägrats rörande verk och andra alster som omfattas av representationsavtalet.
- e) Beslut som fattats vid medlemsstämman, om dessa beslut är relevanta för förvaltningen av rättigheter genom representationsavtalet.
- c) Standardlicensieringsavtal och tillämpliga standardtariffer, inklusive avdrag.
- d) Förteckning över de personer som avses i artikel 10.
- e) Organisationens allmänna principer för fördelning av utestående belopp till rättighetshavare.
- f) Organisationens allmänna principer om förvaltningsavgifter.
- g) Organisationens allmänna principer om avdrag, annat än för förvaltningsavgifter från rättighetsintäkter och från inkomster som härrör från investeringar av rättighetsintäkter, inbegripet avdrag för sociala, kulturella och utbildningsrelaterade tjänster.
- h) En förteckning över de representationsavtal som organisationen ingått, och namnen på de kollektiva förvaltningsorganisationer med vilka den har ingått dessa representationsavtal.
- i) De allmänna principerna för användningen av belopp som inte kan fördelas.
- j) De tillgängliga förfarandena för klagomålshantering och tvistlösning enligt artiklarna 33, 34 och 35.

Artikel 20

Information som på begäran ges till rättighetshavare, andra kollektiva förvaltningsorganisationer och användare

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 25 ska medlemsstaterna se till att en kollektiv förvaltningsorganisation efter en vederbörligt motiverad begäran, utan onödigt dröjsmål gör åtminstone följande information tillgänglig på elektronisk väg för varje kollektiv förvaltningsorganisation för vars räkning de representerar rättigheter genom representationsavtal eller för varje rättighetshavare eller användare:

- a) De verk eller andra alster som organisationen representerar, de rättigheter som den representerar, antingen direkt eller genom representationsavtal, och de territorier som omfattas, alternativt,
- b) om dessa verk eller alster inte kan anges på grund av omfattningen av verksamheten hos den kollektiva förvaltningsorganisationen, de typer av verk eller andra alster som organisationen representerar, de rättigheter som den förvaltar och de territorier som omfattas.

Artikel 21

Information till allmänheten

1. Medlemsstaterna ska se till att en kollektiv förvaltningsorganisation offentliggör åtminstone följande information:

- a) Organisationens stadga.
- b) Organisationens villkor för medlemskap och villkor för att avsluta ett tillstånd att förvalta rättigheter, om dessa villkor inte ingår i stadgan.

2. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska på sin offentliga webbplats offentliggöra och hålla uppdaterad den information som avses i punkt 1.

Artikel 22

Årlig insynsrapport

1. Medlemsstaterna ska se till att de kollektiva förvaltningsorganisationerna, oavsett deras juridiska form enligt nationell rätt, sammanställer och offentliggör en årlig insynsrapport, inbegripet den specialrapport som avses i punkt 3, för varje räkenskapsår senast åtta månader från det räkenskapsårets slut.

Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska offentliggöra den årliga insynsrapporten på sin webbplats och ska hålla den tillgänglig för allmänheten i minst fem år.

2. Den årliga insynsrapporten ska innehålla minst de uppgifter som fastställs i bilagan.

3. En specialrapport ska avse användningen av de belopp som dragits av för sociala, kulturella och utbildningsrelaterade tjänster och ska minst innehålla de uppgifter som fastställs i punkt 3 i bilagan.

4. Räkenskapsuppgifterna i den årliga insynsrapporten ska granskas av en eller flera personer med lagstadgad behörighet att utföra revision i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG av den 17 maj 2006 om lagstadgad revision av årsbokslut och sammanställd redovisning och om ändring av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG samt om upphävande av rådets direktiv 84/253/EEG (EUT L 157, 9.6.2006, s. 87).

Revisionsberättelsen, inbegripet eventuella förbehåll till denna, ska återges i sin helhet i den årliga insynsrapporten.

Vid tillämpning av denna punkt ska räkenskapsuppgifterna bestå av de räkenskaper som avses i punkt 1 a i bilagan och finansiell information som avses i punkt 1 g och h samt punkt 2 i bilagan.

AVDELNING III

DE KOLLEKTIVA FÖRVALTNINGSORGANISATIONERNAS GRÄNSÖVERSKRIDANDE LICENSIERING AV NÄTRÄTTIGHETER TILL MUSIKALISKA VERK

Artikel 23

Gränsöverskridande licensiering på den inre marknaden

Medlemsstaterna ska se till att de kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade på deras territorium uppfyller kraven i denna avdelning när de utfärdar gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk.

Artikel 24

Resurser för att hantera gränsöverskridande licenser

1. Medlemsstaterna ska se till att en kollektiv förvaltningsorganisation som utfärdar gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk har tillräckliga resurser för en effektiv och transparent elektronisk hantering av de uppgifter som behövs för förvaltningen av dessa licenser, inklusive med avseende på identifiering av repertoaren och övervakning av hur den används, fakturering av användare, inkassering av rättighetssintäkter och fördelning av utestående belopp till rättighetshavare.

2. Vid tillämpning av punkt 1 ska en kollektiv förvaltningsorganisation uppfylla åtminstone följande villkor:

- Den ska ha kapacitet att exakt kunna identifiera de musikaliska verk, helt eller delvis, som organisationen har tillstånd att representera.
- Den ska ha kapacitet att exakt kunna identifiera, helt eller delvis, och för varje berört territorium, de rättigheter och deras rättighetshavare som tillståndet gäller, för varje musikaliskt verk eller del av det som den kollektiva förvaltningsorganisationen har tillstånd att representera.
- Den ska använda unika identifierare för rättighetshavare och musikaliska verk, så långt som möjligt med beaktande av frivilliga branschnormer och branschförfaranden som tagits fram på internationell nivå eller unionsnivå.
- Den ska på lämpligt sätt snabbt och effektivt identifiera och åtgärda inkonsekvenser i uppgifter som hålls hos andra kollektiva förvaltningsorganisationer som utfärdar gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk.

Artikel 25

Insyn i uppgifter rörande gränsöverskridande repertoar

1. Medlemsstaterna ska se till att en kollektiv förvaltningsorganisation som utfärdar gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk på elektronisk väg och på en vederbörligt motiverad begäran förser leverantörer av nättjänster, rättighetshavare vars rättigheter den representerar och andra kollektiva förvaltningsorganisationer med aktuell information som medger identifiering av den nätmusikrepertoar som den representerar. Informationen ska omfatta

- de musikaliska verk som representeras,
- de rättigheter som representeras helt eller delvis, och
- de territorier som omfattas.

2. Den kollektiva förvaltningsorganisationen får vidta rimliga åtgärder för att vid behov skydda uppgifternas korrekthet och integritet, kontrollera deras återanvändning och skydda kommersiellt känslig information.

Artikel 26

Korrektheten hos uppgifter rörande gränsöverskridande repertoar

1. Medlemsstaterna ska se till att en kollektiv förvaltningsorganisation som utfärdar gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk har inrättat förfaranden som ger rättighetshavare, andra kollektiva förvaltningsorganisationer och leverantörer av nättjänster möjlighet att begära en korrigerande av de uppgifter som avses i förteckningen över villkor enligt artikel 24.2 eller de uppgifter som tillhandahålls enligt artikel 25, om dessa rättighetshavare, kollektiva förvaltningsorganisationer och leverantörer av nättjänster på grundval av rimliga belägg anser att det finns fel i uppgifterna eller informationen rörande deras näträttigheter till musikaliska verk. Om invändningarna är tillräckligt underbyggda ska den kollektiva förvaltningsorganisationen se till att uppgifterna eller informationen korrigeras utan onödigt dröjsmål.

2. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska ge rättighetshavare vars musikaliska verk ingår i organisationens musikrepertoar och rättighetshavare av vilka organisationen har fått tillstånd att förvalta deras näträttigheter till musikaliska verk i enlighet med artikel 31 möjlighet att i elektronisk form lämna information om sina musikaliska verk, sina rättigheter till dessa verk och de territorier för vilka rättighetshavarna ger organisationen sitt tillstånd. Därvid ska den kollektiva förvaltningsorganisationen och rättighetshavarna så långt som möjligt beakta internationella eller i unionen utvecklade frivilliga branschnormer eller branschförfaranden rörande utväxling av uppgifter så att rättighetshavarna kan specificera de musikaliska verk, helt eller delvis, näträttigheterna, helt eller delvis, och de territorier för vilka de ger sitt tillstånd till organisationen.

3. Om en kollektiv förvaltningsorganisation ger en annan kollektiv förvaltningsorganisation tillstånd att bevilja gränsöverskridande licenser för närrättigheter till musikaliska verk enligt artiklarna 29 och 30, ska den organisation som fått tillstånd också tillämpa punkt 2 i den här artikeln vad gäller rättighetshavare vars musikaliska verk ingår i repertoaren hos den kollektiva förvaltningsorganisation som beviljar tillståndet, såvida inte organisationerna avtalat något annat.

Artikel 27

Korrekt och snabb rapportering och fakturering

1. Medlemsstaterna ska se till att en kollektiv förvaltningsorganisation övervakar hur de närrättigheter till musikaliska verk som den representerar, helt eller delvis, används av leverantörerna av nättjänster till vilka organisationen har utfärdat en gränsöverskridande licens för dessa rättigheter.

2. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska ge leverantörerna av nättjänster möjlighet att på elektronisk väg rapportera den faktiska användningen av närrättigheter till musikaliska verk, och leverantörer av nättjänster ska på ett korrekt sätt rapportera om den faktiska användningen av sådana verk. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska ge möjlighet att använda minst en rapporteringsmetod som följer frivilliga branschnormer eller branschförfaranden som har tagits fram på internationell nivå eller unionsnivå för elektronisk utväxling av sådana uppgifter. Den kollektiva förvaltningsorganisationen får vägra att godta rapporter från leverantörer av nättjänster i godtyckligt format, om organisationen har erbjudit möjlighet att göra rapporteringen med användning av en branschnorm för elektronisk utväxling av uppgifter.

3. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska fakturera leverantören av nättjänster på elektronisk väg. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska ge möjlighet att använda åtminstone ett format som följer frivilliga branschnormer eller branschförfaranden som har tagits fram på internationell nivå eller unionsnivå. Fakturan ska innehålla uppgifter om de verk och rättigheter som har licensierats, helt eller delvis, på grundval av de uppgifter som avses i villkorsförteckningen enligt artikel 24.2, och motsvarande faktiska användningar, i den utsträckning detta är möjligt på grundval av den information som leverantören av nättjänster lämnat och det format som använts för att lämna denna information. Leverantören av nättjänster får inte vägra att godta fakturan på grund av fakturans format om den kollektiva förvaltningsorganisationen följer branschnormen.

4. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska fakturera leverantören av nättjänster korrekt och utan dröjsmål efter det att den faktiska användningen av närrättigheterna till det berörda musikaliska verket har rapporterats, utom om detta inte är möjligt av skäl som kan tillskrivas leverantören av nättjänster.

5. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska ge leverantören av nättjänster tillgång till lämpliga förfaranden för att ifrågasätta fakturans korrekthet, inbegripet när leverantören av nättjänster erhåller fakturor från en eller flera kollektiva förvaltningsorganisationer för samma närrättigheter till samma musikaliska verk.

Artikel 28

Korrekt och snabb betalning till rättighetshavarna

1. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 3 ska medlemsstaterna se till att en kollektiv förvaltningsorganisation som utfärdat gränsöverskridande licenser för närrättigheter till musikaliska verk fördelar utestående belopp från sådana licenser till rättighetshavarna korrekt och utan dröjsmål efter det att den faktiska användningen av verket har rapporterats, utom om detta inte är möjligt av skäl som kan tillskrivas leverantören av nättjänster.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 3 ska den kollektiva förvaltningsorganisationen tillsammans med varje utbetalning som den gör i enlighet med punkt 1 lämna åtminstone följande information till rättighetshavarna:

- a) Perioden för den användning som ligger till grund för utestående belopp till rättighetshavarna och de territorier där användningen ägt rum.
- b) Inkasserade belopp, gjorda avdrag och belopp som den kollektiva förvaltningsorganisationen har fördelat för varje närrättighet till ett musikaliskt verk som rättighetshavarna har gett tillstånd till organisationen att, helt eller delvis, representera.
- c) De belopp som har inkasserats för rättighetshavarna, de avdrag som gjorts och de belopp som den kollektiva förvaltningsorganisationen har fördelat uppdelat efter respektive leverantör av nättjänster.

3. Om en kollektiv förvaltningsorganisation ger en annan kollektiv förvaltningsorganisation tillstånd att utfärda gränsöverskridande licenser för närrättigheter till musikaliska verk enligt artiklarna 29 och 30, ska den organisation som fått tillstånd korrekt och utan dröjsmål fördela de belopp som avses i punkt 1 och tillhandahålla den information som avses i punkt 2 till den organisation som beviljar tillståndet. Den kollektiva förvaltningsorganisation som beviljar tillståndet ska ha ansvaret för vidarefördelning av sådana belopp och tillhandahållande av sådan information till rättighetshavarna, om annat inte avtalats mellan organisationerna emellan.

Artikel 29

Avtal mellan kollektiva förvaltningsorganisationer om gränsöverskridande licensiering

1. Medlemsstaterna ska se till att varje representationsavtal mellan kollektiva förvaltningsorganisationer genom vilka en kollektiv förvaltningsorganisation ger en annan kollektiv förvaltningsorganisation tillstånd att utfärda gränsöverskridande licenser för närrättigheter till musikaliska verk i sin egen musikrepertoar inte är av exklusiv karaktär. Den organisation som fått tillstånd ska förvalta dessa närrättigheter på icke-diskriminerande basis.

2. Den kollektiva förvaltningsorganisation som beviljar tillståndet ska underrätta sina medlemmar om avtalets huvudsakliga villkor, bland annat dess löptid och kostnaderna för de tjänster som den kollektiva förvaltningsorganisation som fått tillstånd uppställer.

3. Den kollektiva förvaltningsorganisation som har fått tillstånd ska underrätta den kollektiva förvaltningsorganisation som beviljat tillståndet om de huvudsakliga villkor som gäller för licensieringen av den sistnämnda organisationens närtigheter, inbegripet typen av utnyttjande, alla bestämmelser som hör samman med eller påverkar licensavgiften, licensens löptid, redovisningsperioderna och de territorier som omfattas.

Artikel 30

Skyldighet att representera en annan kollektiv förvaltningsorganisation för gränsöverskridande licensiering

1. Medlemsstaterna ska se till att när en kollektiv förvaltningsorganisation, som inte utfärdar eller erbjuder sig att utfärda gränsöverskridande licenser för närtigheter till musikaliska verk i sin egen repertoar, begär att en annan kollektiv förvaltningsorganisation tecknar ett representationsavtal för att representera dessa rättigheter, ska den tillfrågade organisationen godta en sådan begäran om den redan utfärdar eller erbjuder sig att utfärda gränsöverskridande licenser för samma kategori av närtigheter till musikaliska verk i en eller flera andra kollektiva förvaltningsorganisationers repertoar.

2. Den tillfrågade kollektiva förvaltningsorganisationen ska besvara den begärande kollektiva förvaltningsorganisationen skriftligen och utan onödigt dröjsmål.

3. Utan att det påverkar tillämpningen av punkterna 5 och 6 ska den tillfrågade kollektiva förvaltningsorganisationen förvalta den repertoar som organisationen representerar för den begärande organisationen på samma villkor som den tillämpar på förvaltningen av sin egen repertoar.

4. Den tillfrågade kollektiva förvaltningsorganisationen ska i alla sina erbjudanden till leverantörer av närtjänster inbegripa den repertoar som den representerar för den begärande organisationen.

5. Förvaltningsavgiften för den tjänst som den tillfrågade kollektiva förvaltningsorganisationen tillhandahåller den begärande organisationen ska inte överskrida de skäligen kostnader som uppstår för den tillfrågade kollektiva förvaltningsorganisationen.

6. Den begärande kollektiva förvaltningsorganisationen ska ge den tillfrågade kollektiva förvaltningsorganisationen tillgång till den information om sin egen musikrepertoar som krävs för

att tillhandahålla gränsöverskridande licenser för närtigheter till musikaliska verk. Om informationen är otillräcklig eller tillhandahålls på ett sätt som gör att den tillfrågade organisationen inte kan uppfylla kraven enligt denna avdelning, ska den tillfrågade organisationen ha rätt att debitera för de skäligen kostnader som uppstår för att uppfylla dessa krav eller att utesluta de verk för vilka informationen är otillräcklig eller oanvändbar.

Artikel 31

Tillträde till gränsöverskridande licensiering

Medlemsstaterna ska se till att om en kollektiv förvaltningsorganisation inte utfärdar eller erbjuder sig att utfärda gränsöverskridande licenser för närtigheter till musikaliska verk eller inte låter en annan kollektiv förvaltningsorganisation representera dessa rättigheter för det ändamålet senast den 10 april 2017, kan rättighetshavare som har beviljat den organisationen tillstånd att representera deras närtigheter till musikaliska verk dra in den organisationens närtigheter till musikaliska verk med avseende på gränsöverskridande licensiering på samtliga territorier, utan att behöva dra in närtigheterna till musikaliska verk med avseende på icke gränsöverskridande licensiering, och bevilja gränsöverskridande licenser för närtigheter till musikaliska verk själva eller genom någon annan part som de befullmäktigar eller genom en kollektiv förvaltningsorganisation som uppfyller bestämmelserna i denna avdelning.

Artikel 32

Undantag för musikenärtigheter som krävs för radio- och teveprogram

Kraven enligt denna avdelning ska inte gälla när kollektiva förvaltningsorganisationer, på basis av frivillig aggregering av de nödvändiga rättigheterna, och i enlighet med konkurrensreglerna i artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget, utfärdar en gränsöverskridande licens för närtigheter till såväl musikaliska verk som ett sändarföretag måste ha för att få överföra till eller tillgängliggöra för allmänheten sina radio- eller teveprogram samtidigt med den ursprungliga sändningen eller senare, som allt material på nätet, inklusive förhandsvisningar, som produceras av eller för sändningsföretaget och som utgör komplement till den ursprungliga utsändningen av dess radio- eller teveprogram.

AVDELNING IV

EFTERLEVNADSÅTGÄRDER

Artikel 33

Förfarande för klagomål

1. Medlemsstaterna ska se till att kollektiva förvaltningsorganisationer ger sina medlemmar och de kollektiva förvaltningsorganisationer för vars räkning de förvaltar rättigheter genom ett representationsavtal tillgång till effektiva och snabba förfaranden för hantering av klagomål, särskilt rörande tillstånd att förvalta rättigheter och avslutande eller återtagande av rättigheter, villkor för medlemskap, inkassering av utestående belopp till rättighetshavare, avdrag och fördelning.

2. De kollektiva förvaltningsorganisationer ska svara skriftligen på klagomål från medlemmar eller från de kollektiva förvaltningsorganisationer för vars räkning de förvaltar rättigheter genom ett representationsavtal. Om en kollektiv förvaltningsorganisation avvisar ett klagomål ska den motivera detta.

Artikel 34

Förfaranden för alternativ tvistlösning

1. Medlemsstaterna får föreskriva att tvister mellan kollektiva förvaltningsorganisationer, medlemmar i kollektiva förvaltningsorganisationer, rättighetshavare eller användare rörande bestämmelser i nationell rätt som antagits enligt kraven i detta direktiv kan bli föremål för ett snabbt, oberoende och opartiskt förfarande för alternativ tvistlösning.

2. Medlemsstaterna ska med avseende på tillämpningen av avdelning III se till att följande tvister som berör en kollektiv förvaltningsorganisation som är etablerad på deras territorium och utfärdar eller erbjuder sig att utfärda gränsöverskridande licenser för närrättigheter till musikaliska verk kan bli föremål för ett oberoende och opartiskt förfarande för alternativ tvistlösning:

- a) Tvister med en faktisk eller potentiell leverantör av nättjänster om tillämpning av artiklarna 16, 25, 26 och 27.
- b) Tvister med en eller flera rättighetshavare om tillämpning av artiklarna 25, 26, 27, 28, 29, 30 och 31.
- c) Tvister med en annan kollektiv förvaltningsorganisation om tillämpning av artiklarna 25, 26, 27, 28, 29 och 30.

Artikel 35

Tvistlösning

1. Medlemsstaterna ska se till att tvister mellan kollektiva förvaltningsorganisationer och användare rörande i synnerhet gällande och föreslagna licensieringsvillkor eller avtalsbrott kan hänskjutas till domstol eller, om lämpligt, till ett annat oberoende och opartiskt tvistlösningsorgan med expertis på det immaterialrättsliga området.

2. Artiklarna 33 och 34 och punkt 1 i den här artikeln ska inte påverka parternas möjlighet att hävda och försvara sina rättigheter genom att väcka talan vid domstol.

Artikel 36

Efterlevnad

1. Medlemsstaterna ska se till att de bestämmelser i nationell rätt som antagits enligt de krav som anges i detta direktiv efterlevs av de kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade inom deras territorium, vilket ska övervakas av de behöriga myndigheter som har utsetts för detta ändamål.

2. Medlemsstaterna ska se till att det finns förfaranden för att medlemmarna i en kollektiv förvaltningsorganisation, rättighetshavarna, användarna, kollektiva förvaltningsorganisationer och

andra berörda parter ska kunna underrätta de behöriga myndigheter som utsetts för detta ändamål om verksamhet eller omständigheter som de anser utgör en överträdelse av bestämmelserna i nationell rätt som antagits enligt kraven i detta direktiv.

3. Medlemsstaterna ska se till att de behöriga myndigheter som utsetts för detta ändamål har befogenhet att ålägga lämpliga sanktioner eller vidta lämpliga åtgärder i fall där bestämmelserna i nationell rätt som antagits för att genomföra detta direktiv inte har efterlevts. Dessa sanktioner och åtgärder ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

Medlemsstaterna ska senast den 10 april 2016 underrätta kommissionen om de behöriga myndigheter som avses i den här artikeln och i artiklarna 37 och 38. Kommissionen ska offentliggöra den information som den erhållit i detta avseende.

Artikel 37

Informationsutbyte mellan behöriga myndigheter

1. För att underlätta övervakningen av detta direktivs tillämpning ska varje medlemsstat se till att om en behörig myndighet får en begäran från en myndighet i en annan medlemsstat, specifikt utsedd för detta ändamål, om information rörande tillämpningen av detta direktiv, särskilt rörande verksamheten hos kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade på den anmodade medlemsstatens territorium, ska denna begäran besvaras utan onödigt dröjsmål av den behöriga myndighet som utsetts för detta ändamål, under förutsättning att begäran är vederbörligt motiverad.

2. Om en behörig myndighet anser att en kollektiv förvaltningsorganisation som är etablerad i en annan medlemsstat men bedriver verksamhet inom dess territorium eventuellt inte följer bestämmelserna i den nationella rätt som antagits av den medlemsstat där organisationen är etablerad och som antagits i enlighet med kraven i detta direktiv, får den berörda myndigheten översända all relevant information till den behöriga myndigheten i den medlemsstat där organisationen är etablerad, när så är lämpligt tillsammans med en begäran om att den myndigheten ska vidta lämpliga åtgärder inom sitt behörighetsområde. Den anmodade myndigheten ska lämna ett motiverat svar inom tre månader.

3. Den behöriga myndighet som gör en sådan begäran får också hänvisa de frågor som avses i punkt 2 till den expertgrupp som inrättats i enlighet med artikel 41.

Artikel 38

Samarbete för utvecklandet av gränsöverskridande licensiering

1. Kommissionen ska främja ett regelbundet informationsutbyte mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter som utsetts för detta ändamål och dessa myndigheter och kommissionen när det gäller situationen för gränsöverskridande licensiering och hur den utvecklas.

2. Kommissionen ska regelbundet genomföra samråd med företrädare för rättighetshavare, kollektiva förvaltningsorganisationer, användare, konsumenter och andra intresserade parter om deras erfarenheter rörande tillämpningen av bestämmelserna i avdelning III i detta direktiv. Kommissionen ska inom ramen för det informationsutbyte som föreskrivs i punkt 1 förse de behöriga myndigheterna med all relevant information som framkommer vid sådana samråd.

3. Medlemsstaterna ska se till att deras behöriga myndigheter senast den 10 oktober 2017 förser kommissionen med en rapport om läget för och utvecklingen av gränsöverskridande licensiering inom deras territorium. Rapporten ska särskilt innehålla information om tillgången till gränsöverskridande licenser i den berörda medlemsstaten, de kollektiva förvaltningsorganisationernas efterlevnad av de bestämmelser i den nationell rätt som antagits för att genomföra avdelning III i detta direktiv samt en utvärdering av utvecklingen för den gränsöverskridande licensieringen av närrättigheter till musikaliska verk som gjorts av användare, konsumenter, rättighetshavare och andra berörda parter.

4. På grundval av de rapporter som erhållits enligt punkt 3 och den information som samlats in enligt punkterna 1 och 2, ska kommissionen bedöma tillämpningen av avdelning III i detta direktiv. Om nödvändigt, och när så är lämpligt på grundval av en särskild rapport, ska kommissionen överväga ytterligare steg för att åtgärda eventuella identifierade problem. Denna bedömning ska särskilt omfatta följande:

- a) Antalet kollektiva förvaltningsorganisationer som uppfyller kraven enligt avdelning III.
- b) Tillämpningen av artiklarna 29 och 30, inbegripet antalet representationsavtal som ingåtts av kollektiva förvaltningsorganisationer enligt dessa artiklar.
- c) Den andel av repertoaren i medlemsstaterna som är tillgänglig för gränsöverskridande licensiering.

AVDELNING V

RAPPORTERING OCH SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 39

Anmälan av kollektiva förvaltningsorganisationer

Senast den 10 april 2016 ska medlemsstaterna, på grundval av den information som de förfogar över, förse kommissionen med en förteckning över kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade på deras territorier.

Medlemsstaterna ska utan onödigt dröjsmål anmäla eventuella ändringar av denna förteckning till kommissionen.

Kommissionen ska offentliggöra denna information och hålla den uppdaterad.

Artikel 40

Rapport

Senast den 10 april 2021 ska kommissionen bedöma tillämpningen av detta direktiv och lämna en rapport till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av detta direktiv. Den rapporten ska inbegripa en bedömning av hur detta direktiv har

påverkat de gränsöverskridande tjänsternas utveckling, den kulturella mångfalden, relationerna mellan de kollektiva förvaltningsorganisationerna och användarna, situationen med avseende på hur de kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade utanför unionen verkar inom unionen samt, om så krävs, behovet av en översyn. Kommissionens rapport ska vid behov åtföljas av ett lagstiftningsförslag.

Artikel 41

Expertgrupp

Härmed inrättas en expertgrupp. Den ska bestå av företrädare för de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna. Expertgruppens ordförande ska vara en företrädare för kommissionen och den ska sammanträda antingen på ordförandens initiativ eller på begäran av en delegation från en medlemsstat. Gruppen ska ha följande uppgifter:

- a) Undersöka hur införlivandet av detta direktiv påverkat situationen med avseende på hur kollektiva förvaltningsorganisationer och oberoende förvaltningsenheter verkar på den inre marknaden samt belysa eventuella svårigheter.
- b) Anordna samråd om alla frågor som uppstår i samband med tillämpningen av detta direktiv.
- c) Underlätta informationsutbyte om relevant utveckling i lagstiftning och rättspraxis samt relevant ekonomisk, social, kulturell och teknisk utveckling särskilt på den digitala marknaden vad gäller verk och andra alster.

Artikel 42

Skydd av personuppgifter

Den behandling av personuppgifter som utförs inom ramen för detta direktiv ska omfattas av tillämpningen av direktiv 95/46/EG.

Artikel 43

Införlivande

1. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 10 april 2016. De ska genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras ska varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

*Artikel 44***Ikraftträdande**

Detta direktiv ska träda i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

*Artikel 45***Adressater**

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Strasbourg den 26 februari 2014.

På Europaparlamentets vägnar
M. SCHULZ
Ordförande

På rådets vägnar
D. KOURKOULAS
Ordförande

BILAGA

1. Information som ska ingå i den årliga insynsrapporten enligt artikel 22.2:
 - a) Räkenskaper omfattande en balansräkning eller redovisning av tillgångar och skulder, en specificerad resultaträkning för räkenskapsåret och en kassaflödesrapport.
 - b) En rapport om verksamheten under räkenskapsåret.
 - c) Uppgifter om avslag på begäranden om utfärdande av en licens enligt artikel 16.3.
 - d) En beskrivning av den kollektiva förvaltningsorganisationens rättsliga struktur och ledningsstruktur.
 - e) Uppgifter om enheter som den kollektiva förvaltningsorganisationen direkt eller indirekt äger eller kontrollerar helt eller delvis.
 - f) Uppgifter om totalbeloppet för ersättningar som under föregående år betalats till de personer som avses i artiklarna 9.3 och 10, och andra fördelar som de har beviljats.
 - g) De ekonomiska uppgifter som avses i punkt 2 i denna bilaga.
 - h) En specialrapport om användningen av belopp som dragits av för sociala, kulturella och utbildningsrelaterade tjänster som ska innehålla de uppgifter som avses i punkt 3 i denna bilaga.
2. Ekonomisk information som ska ingå i den årliga insynsrapporten:
 - a) Ekonomiska uppgifter om rättighetsintäkter, per kategori av förvaltade rättigheter och per typ av användning (t.ex. utsändning, nätet, offentligt framförande), inklusive uppgifter om inkomster som härrör från investering av rättighetsintäkter samt användning av sådana inkomster (oavsett om de fördelas till rättighetshavare eller andra kollektiva förvaltningsorganisationer eller används på annat sätt).
 - b) Ekonomiska uppgifter om kostnaden för förvaltning av rättigheter och andra tjänster som den kollektiva förvaltningsorganisationen tillhandahåller rättighetshavare, med omfattande beskrivning av minst följande:
 - i) Alla operativa och finansiella kostnader, med uppdelning per kategori av rättigheter som förvaltas och, om kostnaderna är indirekta och inte kan tillskrivas en eller flera kategorier av rättigheter, förklaring om den metod som används för att tilldela sådana indirekta kostnader.
 - ii) Operativa och finansiella kostnader, med uppdelning per kategori av rättigheter som förvaltas och, om kostnaderna är indirekta och inte kan tillskrivas en eller flera kategorier av rättigheter, förklaring om den metod som används för att fördela sådana indirekta kostnader, endast för förvaltning av rättigheter, inklusive förvaltningsavgifter som dragits av från eller kompenseras med rättighetsintäkter eller inkomster som härrör från investering av rättighetsintäkter i enlighet med artiklarna 11.4 och 12.1, 12.2 och 12.3.
 - iii) Operativa och finansiella kostnader rörande andra tjänster än förvaltning av rättigheter, dock inklusive sociala, kulturella och utbildningsrelaterade tjänster.
 - iv) Resurser som använts för att täcka kostnader.
 - v) Avdrag som gjorts från rättighetsintäkter, med uppdelning per kategori av rättigheter som förvaltas och per typ av användning och avdragets syfte, såsom kostnader som hör samman med förvaltning av rättigheter eller sociala, kulturella eller utbildningsrelaterade tjänster.
 - vi) De procentandelar som kostnaderna för förvaltningen av rättigheter och andra tjänster som den kollektiva förvaltningsorganisationen tillhandahåller rättighetshavarna representerar jämfört med rättighetsintäkter under det relevanta räkenskapsåret, per kategori av rättigheter som förvaltas, och, om kostnaderna är indirekta och inte kan tillskrivas en eller flera kategorier av rättigheter, förklaring om den metod som används för att fördela sådana indirekta kostnader.
 - c) Ekonomisk information om utestående belopp till rättighetshavare med omfattande beskrivning av minst följande:
 - i) Totalt belopp som tillskrivs rättighetshavarna med uppdelning per kategori av förvaltade rättigheter och typen av användning.
 - ii) Totalt belopp som betalats till rättighetshavarna med uppdelning per kategori av förvaltade rättigheter och typ av användning.
 - iii) Betalningsfrekvens, med uppdelning per förvaltade rättigheter och typ av användning.

- iv) Totalt belopp som inkasserats men ännu inte tillskrivits rättighetshavarna med uppdelning per kategori av förvaltade rättigheter och typ av användning samt uppgift om vilket räkenskapsår inkasseringen gäller.
 - v) Totalt belopp som tillskrivits men ännu inte fördelats till rättighetshavarna med uppdelning per kategori av förvaltade rättigheter och typ av användning samt uppgift om vilket räkenskapsår inkasseringen gäller.
 - vi) Om en kollektiv förvaltningsorganisation inte har gjort fördelning och utbetalning inom tidsfristen enligt artikel 13.1, orsakerna till dröjsmålet.
 - vii) Totalt belopp som inte kan fördelas tillsammans med en förklaring om hur dessa belopp har använts.
- d) Information om förhållandet till andra kollektiva förvaltningsorganisationer med beskrivning av minst följande:
- i) Belopp som mottagits från andra kollektiva förvaltningsorganisationer och belopp som betalats till andra kollektiva förvaltningsorganisationer, med uppdelning per kategori av rättigheter, typ av användning och organisation.
 - ii) Förvaltningsavgifter och andra avdrag från rättighetsintäkter som är utestående till andra kollektiva förvaltningsorganisationer, med uppdelning per kategori av rättigheter, typ av användning och organisation.
 - iii) Förvaltningsavgifter och andra avdrag från belopp som betalats av andra kollektiva förvaltningsorganisationer, med uppdelning per kategori av rättigheter och organisation.
 - iv) Belopp som fördelats direkt till rättighetshavare och som härrör från andra kollektiva förvaltningsorganisationer, med uppdelning per kategori av rättigheter och organisation.
3. Information som ska ingå i den specialrapport som avses i artikel 22.3:
- a) Belopp som dragits av för sociala, kulturella och utbildningsrelaterade tjänster under räkenskapsåret, med uppdelning per typ av ändamål och för varje typ av ändamål med uppdelning per kategori av förvaltade rättigheter och typ av användning.
 - b) Förklaring av hur dessa belopp har använts, med uppdelning per typ av ändamål, inklusive kostnaderna för förvaltningen av de belopp som dragits av för att finansiera sociala, kulturella och utbildningsrelaterade tjänster och de separata belopp som använts för sociala, kulturella och utbildningsrelaterade tjänster.
-

DIRECTIVES

DIRECTIVE 2014/26/EU OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL

of 26 February 2014

on collective management of copyright and related rights and multi-territorial licensing of rights in musical works for online use in the internal market

(Text with EEA relevance)

THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION,

Having regard to the Treaty on the Functioning of the European Union, and in particular Articles 50(1) and 53(1) and Article 62 thereof,

Having regard to the proposal from the European Commission,

After transmission of the draft legislative act to the national parliaments,

Having regard to the opinion of the European Economic and Social Committee ⁽¹⁾,

Acting in accordance with the ordinary legislative procedure ⁽²⁾,

Whereas:

- (1) The Union Directives which have been adopted in the area of copyright and related rights already provide a high level of protection for rightholders and thereby a framework wherein the exploitation of content protected by those rights can take place. Those Directives contribute to the development and maintenance of creativity. In an internal market where competition is not distorted, protecting innovation and intellectual creation also encourages investment in innovative services and products.
- (2) The dissemination of content which is protected by copyright and related rights, including books, audiovisual productions and recorded music, and services linked thereto, requires the licensing of rights by different holders of copyright and related rights, such as authors, performers, producers and publishers. It is normally for the rightholder to choose between the individual or collective management of his rights, unless Member

States provide otherwise, in compliance with Union law and the international obligations of the Union and its Member States. Management of copyright and related rights includes granting of licences to users, auditing of users, monitoring of the use of rights, enforcement of copyright and related rights, collection of rights revenue derived from the exploitation of rights and the distribution of the amounts due to rightholders. Collective management organisations enable rightholders to be remunerated for uses which they would not be in a position to control or enforce themselves, including in non-domestic markets.

- (3) Article 167 of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU) requires the Union to take cultural diversity into account in its action and to contribute to the flowering of the cultures of the Member States, while respecting their national and regional diversity and at the same time bringing the common cultural heritage to the fore. Collective management organisations play, and should continue to play, an important role as promoters of the diversity of cultural expression, both by enabling the smallest and less popular repertoires to access the market and by providing social, cultural and educational services for the benefit of their rightholders and the public.
- (4) When established in the Union, collective management organisations should be able to enjoy the freedoms provided by the Treaties when representing rightholders who are resident or established in other Member States or granting licences to users who are resident or established in other Member States.
- (5) There are significant differences in the national rules governing the functioning of collective management organisations, in particular as regards their transparency and accountability to their members and rightholders. This has led in a number of instances to difficulties, in particular for non-domestic rightholders when they seek to exercise their rights, and to poor financial management of the revenues collected. Problems with the functioning of collective management organisations lead to inefficiencies in the exploitation of copyright and related rights across the internal market, to the detriment of the members of collective management organisations, rightholders and users.

⁽¹⁾ OJ C 44, 15.2.2013, p. 104.

⁽²⁾ Position of the European Parliament of 4 February 2014 (not yet published in the Official Journal) and decision of the Council of 20 February 2014.

- (6) The need to improve the functioning of collective management organisations has already been identified in Commission Recommendation 2005/737/EC ⁽¹⁾. That Recommendation set out a number of principles, such as the freedom of rightholders to choose their collective management organisations, equal treatment of categories of rightholders and equitable distribution of royalties. It called on collective management organisations to provide users with sufficient information on tariffs and repertoire in advance of negotiations between them. It also contained recommendations on accountability, rightholder representation in the decision-making bodies of collective management organisations and dispute resolution. However, the Recommendation has been unevenly followed.
- (7) The protection of the interests of the members of collective management organisations, rightholders and third parties requires that the laws of the Member States relating to copyright management and multi-territorial licensing of online rights in musical works should be coordinated with a view to having equivalent safeguards throughout the Union. Therefore, this Directive should have as a legal base Article 50(1) TFEU.
- (8) The aim of this Directive is to provide for coordination of national rules concerning access to the activity of managing copyright and related rights by collective management organisations, the modalities for their governance, and their supervisory framework, and it should therefore also have as a legal base Article 53(1) TFEU. In addition, since it is concerned with a sector offering services across the Union, this Directive should have as a legal base Article 62 TFEU.
- (9) The aim of this Directive is to lay down requirements applicable to collective management organisations, in order to ensure a high standard of governance, financial management, transparency and reporting. This should not, however, prevent Member States from maintaining or imposing, in relation to collective management organisations established in their territories, more stringent standards than those laid down in Title II of this Directive, provided that such more stringent standards are compatible with Union law.
- (10) Nothing in this Directive should preclude a Member State from applying the same or similar provisions to collective management organisations which are established outside the Union but which operate in that Member State.
- (11) Nothing in this Directive should preclude collective management organisations from concluding representation agreements with other collective management organisations — in compliance with the competition rules laid down by Articles 101 and 102 TFEU — in the area of rights management in order to facilitate, improve and simplify the procedures for granting licences to users, including for the purposes of single invoicing, under equal, non-discriminatory and transparent conditions, and to offer multi-territorial licences also in areas other than those referred to in Title III of this Directive.
- (12) This Directive, while applying to all collective management organisations, with the exception of Title III, which applies only to collective management organisations managing authors' rights in musical works for online use on a multi-territorial basis, does not interfere with arrangements concerning the management of rights in the Member States such as individual management, the extended effect of an agreement between a representative collective management organisation and a user, i.e. extended collective licensing, mandatory collective management, legal presumptions of representation and transfer of rights to collective management organisations.
- (13) This Directive does not affect the possibility for Member States to determine by law, by regulation or by any other specific mechanism to that effect, rightholders' fair compensation for exceptions or limitations to the reproduction right provided for in Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council ⁽²⁾ and rightholders' remuneration for derogations from the exclusive right in respect of public lending provided for in Directive 2006/115/EC of the European Parliament and of the Council ⁽³⁾ applicable in their territory as well as the conditions applicable for their collection.
- (14) This Directive does not require collective management organisations to adopt a specific legal form. In practice, those organisations operate in various legal forms such as associations, cooperatives or limited liability companies, which are controlled or owned by holders of copyright and related rights or by entities representing such rightholders. In some exceptional cases, however, due to the legal form of a collective management organisation, the element of ownership or control is not present. This is, for example, the case for foundations, which do not have members. None the less, the provisions of this Directive

⁽¹⁾ Commission Recommendation 2005/737/EC of 18 May 2005 on collective cross-border management of copyright and related rights for legitimate online music services (OJ L 276, 21.10.2005, p. 54).

⁽²⁾ Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society (OJ L 167, 22.6.2001, p. 10).

⁽³⁾ Directive 2006/115/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on rental right and lending right and on certain rights related to copyright in the field of intellectual property (OJ L 376, 27.12.2006, p. 28).

should also apply to those organisations. Similarly, Member States should take appropriate measures to prevent the circumvention of the obligations under this Directive through the choice of legal form. It should be noted that entities which represent rightholders, and which are members of collective management organisations, may be other collective management organisations, associations of rightholders, unions or other organisations.

- (15) Rightholders should be free to entrust the management of their rights to independent management entities. Such independent management entities are commercial entities which differ from collective management organisations, *inter alia*, because they are not owned or controlled by rightholders. However, to the extent that such independent management entities carry out the same activities as collective management organisations, they should be obliged to provide certain information to the rightholders they represent, collective management organisations, users and the public.
- (16) Audiovisual producers, record producers and broadcasters license their own rights, in certain cases alongside rights that have been transferred to them by, for instance, performers, on the basis of individually negotiated agreements, and act in their own interest. Book, music or newspaper publishers license rights that have been transferred to them on the basis of individually negotiated agreements and act in their own interest. Therefore audiovisual producers, record producers, broadcasters and publishers should not be regarded as 'independent management entities'. Furthermore, authors' and performers' managers and agents acting as intermediaries and representing rightholders in their relations with collective management organisations should not be regarded as 'independent management entities' since they do not manage rights in the sense of setting tariffs, granting licences or collecting money from users.
- (17) Collective management organisations should be free to choose to have certain of their activities, such as the invoicing of users or the distribution of amounts due to rightholders, carried out by subsidiaries or by other entities that they control. In such cases, those provisions of this Directive that would be applicable if the relevant activity were carried out directly by a collective management organisation should be applicable to the activities of the subsidiaries or other entities.
- (18) In order to ensure that holders of copyright and related rights can benefit fully from the internal market when their rights are being managed collectively and that their freedom to exercise their rights is not unduly affected, it is necessary to provide for the inclusion of appropriate safeguards in the statute of collective management

organisations. Moreover, a collective management organisation should not, when providing its management services, discriminate directly or indirectly between rightholders on the basis of their nationality, place of residence or place of establishment.

- (19) Having regard to the freedoms established in the TFEU, collective management of copyright and related rights should entail a rightholder being able freely to choose a collective management organisation for the management of his rights, whether those rights be rights of communication to the public or reproduction rights, or categories of rights related to forms of exploitation such as broadcasting, theatrical exhibition or reproduction for online distribution, provided that the collective management organisation that the rightholder wishes to choose already manages such rights or categories of rights.

The rights, categories of rights or types of works and other subject-matter managed by the collective management organisation should be determined by the general assembly of members of that organisation if they are not already determined in its statute or prescribed by law. It is important that the rights and categories of rights be determined in a manner that maintains a balance between the freedom of rightholders to dispose of their works and other subject-matter and the ability of the organisation to manage the rights effectively, taking into account in particular the category of rights managed by the organisation and the creative sector in which it operates. Taking due account of that balance, rightholders should be able easily to withdraw such rights or categories of rights from a collective management organisation and to manage those rights individually or to entrust or transfer the management of all or part of them to another collective management organisation or another entity, irrespective of the Member State of nationality, residence or establishment of the collective management organisation, the other entity or the rightholder. Where a Member State, in compliance with Union law and the international obligations of the Union and its Member States, provides for mandatory collective management of rights, rightholders' choice would be limited to other collective management organisations.

Collective management organisations managing different types of works and other subject-matter, such as literary, musical or photographic works, should also allow this flexibility to rightholders as regards the management of different types of works and other subject-matter. As far as non-commercial uses are concerned, Member States should provide that collective management organisations take the necessary steps to ensure that their rightholders can exercise the right to grant licences for such uses. Such steps should include, *inter alia*, a decision by the collective management organisation on the conditions attached to the exercise of that right as well as the

provision to their members of information on those conditions. Collective management organisations should inform rightholders of their choices and allow them to exercise the rights related to those choices as easily as possible. Rightholders who have already authorised the collective management organisation may be informed via the website of the organisation. A requirement for the consent of rightholders in the authorisation to the management of each right, category of rights or type of works and other subject-matter should not prevent the rightholders from accepting proposed subsequent amendments to that authorisation by tacit agreement in accordance with the conditions set out in national law. Neither contractual arrangements according to which a termination or withdrawal by rightholders has an immediate effect on licences granted prior to such termination or withdrawal, nor contractual arrangements according to which such licences remain unaffected for a certain period of time after such termination or withdrawal, are, as such, precluded by this Directive. Such arrangements should not, however, create an obstacle to the full application of this Directive. This Directive should not prejudice the possibility for rightholders to manage their rights individually, including for non-commercial uses.

- (20) Membership of collective management organisations should be based on objective, transparent and non-discriminatory criteria, including as regards publishers who by virtue of an agreement on the exploitation of rights are entitled to a share of the income from the rights managed by collective management organisations and to collect such income from the collective management organisations. Those criteria should not oblige collective management organisations to accept members the management of whose rights, categories of rights or types of works or other subject-matter falls outside their scope of activity. The records kept by a collective management organisation should allow for the identification and location of its members and rightholders whose rights the organisation represents on the basis of authorisations given by those rightholders.
- (21) In order to protect those rightholders whose rights are directly represented by the collective management organisation but who do not fulfil its membership requirements, it is appropriate to require that certain provisions of this Directive relating to members be also applied to such rightholders. Member States should be able also to provide such rightholders with rights to participate in the decision-making process of the collective management organisation.
- (22) Collective management organisations should act in the best collective interests of the rightholders they represent. It is therefore important to provide for systems which

enable the members of a collective management organisation to exercise their membership rights by participating in the organisation's decision-making process. Some collective management organisations have different categories of members, which may represent different types of rightholders, such as producers and performers. The representation in the decision-making process of those different categories of members should be fair and balanced. The effectiveness of the rules on the general assembly of members of collective management organisations would be undermined if there were no provisions on how the general assembly should be run. Thus, it is necessary to ensure that the general assembly is convened regularly, and at least annually, and that the most important decisions in the collective management organisation are taken by the general assembly.

- (23) All members of collective management organisations should be allowed to participate and vote in the general assembly of members. The exercise of those rights should be subject only to fair and proportionate restrictions. In some exceptional cases, collective management organisations are established in the legal form of a foundation, and thus have no members. In such cases, the powers of the general assembly of members should be exercised by the body entrusted with the supervisory function. Where collective management organisations have entities representing rightholders as their members, as may be the case where a collective management organisation is a limited liability company and its members are associations of rightholders, Member States should be able to provide that some or all powers of the general assembly of members are to be exercised by an assembly of those rightholders. The general assembly of members should, at least, have the power to set the framework of the activities of the management, in particular with respect to the use of rights revenue by the collective management organisation. This should, however, be without prejudice to the possibility for Member States to provide for more stringent rules on, for example, investments, mergers or taking out loans, including a prohibition on any such transactions. Collective management organisations should encourage the active participation of their members in the general assembly. The exercise of voting rights should be facilitated for members who attend the general assembly and also for those who do not. In addition to being able to exercise their rights by electronic means, members should be allowed to participate and vote in the general assembly of members through a proxy. Proxy voting should be restricted in cases of conflicts of interest. At the same time, Member States should provide for restrictions as regards proxies only if this does not prejudice the appropriate and effective participation of members in the decision-making process. In particular, the appointment of proxy-holders contributes to the appropriate and effective participation of members in the decision-making process and allows rightholders to have a true opportunity to opt for a collective management organisation of their choice, irrespective of the Member State of establishment of the organisation.

- (24) Members should be allowed to participate in the continuous monitoring of the management of collective management organisations. To that end, those organisations should have a supervisory function appropriate to their organisational structure and should allow members to be represented in the body that exercises that function. Depending on the organisational structure of the collective management organisation, the supervisory function may be exercised by a separate body, such as a supervisory board, or by some or all of the directors in the administrative board who do not manage the business of the collective management organisation. The requirement of fair and balanced representation of members should not prevent the collective management organisation from appointing third parties to exercise the supervisory function, including persons with relevant professional expertise and rightholders who do not fulfil the membership requirements or who are represented by the organisation not directly but via an entity which is a member of the collective management organisation.
- (25) For reasons of sound management, the management of a collective management organisation must be independent. Managers, whether elected as directors or hired or employed by the organisation on the basis of a contract, should be required to declare, prior to taking up their position and thereafter on a yearly basis, whether there are conflicts between their interests and those of the rightholders that are represented by the collective management organisation. Such annual statements should be also made by persons exercising the supervisory function. Member States should be free to require collective management organisations to make such statements public or to submit them to public authorities.
- (26) Collective management organisations collect, manage and distribute revenue from the exploitation of the rights entrusted to them by rightholders. That revenue is ultimately due to rightholders, who may have a direct legal relationship with the organisation, or may be represented via an entity which is a member of the collective management organisation or via a representation agreement. It is therefore important that a collective management organisation exercise the utmost diligence in collecting, managing and distributing that revenue. Accurate distribution is only possible where the collective management organisation maintains proper records of membership, licences and use of works and other subject-matter. Relevant data that are required for the efficient collective management of rights should also be provided by rightholders and users and verified by the collective management organisation.
- (27) Amounts collected and due to rightholders should be kept separately in the accounts from any own assets the organisation may have. Without prejudice to the possibility for Member States to provide for more stringent rules on investment, including a prohibition of investment of the rights revenue, where such amounts are invested, this should be carried out in accordance with the general investment and risk management policy of the collective management organisation. In order to maintain a high level of protection of the rights of rightholders and to ensure that any income that may arise from the exploitation of such rights accrues to their benefit, the investments made and held by the collective management organisation should be managed in accordance with criteria which would oblige the organisation to act prudently, while allowing it to decide on the most secure and efficient investment policy. This should allow the collective management organisation to opt for an asset allocation that suits the precise nature and duration of any exposure to risk of any rights revenue invested and does not unduly prejudice any rights revenue owed to rightholders.
- (28) Since rightholders are entitled to be remunerated for the exploitation of their rights, it is important that management fees do not exceed justified costs of the management of the rights and that any deduction other than in respect of management fees, for example a deduction for social, cultural or educational purposes, should be decided by the members of the collective management organisation. The collective management organisations should be transparent towards rightholders regarding the rules governing such deductions. The same requirements should apply to any decision to use the rights revenue for collective distribution, such as scholarships. Rightholders should have access, on a non-discriminatory basis, to any social, cultural or educational service funded through such deductions. This Directive should not affect deductions under national law, such as deductions for the provision of social services by collective management organisations to rightholders, as regards any aspects that are not regulated by this Directive, provided that such deductions are in compliance with Union law.
- (29) The distribution and payment of amounts due to individual rightholders or, as the case may be, to categories of rightholders, should be carried out in a timely manner and in accordance with the general policy on distribution of the collective management organisation concerned, including when they are performed via another entity representing the rightholders. Only objective reasons beyond the control of a collective management organisation can justify delay in the distribution and payment of amounts due to rightholders. Therefore, circumstances such as the rights revenue having been invested subject to a maturity date should not qualify as valid reasons for such a delay. It is appropriate to leave it to Member States to decide on rules ensuring timely distribution and the effective search for, and identification of, rightholders in cases where such objective reasons occur. In order to ensure that the amounts due to rightholders

are appropriately and effectively distributed, without prejudice to the possibility for Member States to provide for more stringent rules, it is necessary to require collective management organisations to take reasonable and diligent measures, on the basis of good faith, to identify and locate the relevant rightholders. It is also appropriate that members of a collective management organisation, to the extent allowed for under national law, should decide on the use of any amounts that cannot be distributed in situations where rightholders entitled to those amounts cannot be identified or located.

(30) Collective management organisations should be able to manage rights and collect revenue from their exploitation under representation agreements with other organisations. To protect the rights of the members of the other collective management organisation, a collective management organisation should not distinguish between the rights it manages under representation agreements and those it manages directly for its rightholders. Nor should the collective management organisation be allowed to apply deductions to the rights revenue collected on behalf of another collective management organisation, other than deductions in respect of management fees, without the express consent of the other organisation. It is also appropriate to require collective management organisations to distribute and make payments to other organisations on the basis of such representation agreements no later than when they distribute and make payments to their own members and to non-member rightholders whom they represent. Furthermore, the recipient organisation should in turn be required to distribute the amounts due to the rightholders it represents without delay.

(31) Fair and non-discriminatory commercial terms in licensing are particularly important to ensure that users can obtain licences for works and other subject-matter in respect of which a collective management organisation represents rights, and to ensure the appropriate remuneration of rightholders. Collective management organisations and users should therefore conduct licensing negotiations in good faith and apply tariffs which should be determined on the basis of objective and non-discriminatory criteria. It is appropriate to require that the licence fee or remuneration determined by collective management organisations be reasonable in relation to, *inter alia*, the economic value of the use of the rights in a particular context. Finally, collective management organisations should respond without undue delay to users' requests for licences.

(32) In the digital environment, collective management organisations are regularly required to license their repertoire for totally new forms of exploitation and business models. In such cases, and in order to foster

an environment conducive to the development of such licences, without prejudice to the application of competition law rules, collective management organisations should have the flexibility required to provide, as swiftly as possible, individualised licences for innovative online services, without the risk that the terms of those licences could be used as a precedent for determining the terms for other licences.

(33) In order to ensure that collective management organisations can comply with the obligations set out in this Directive, users should provide those organisations with relevant information on the use of the rights represented by the collective management organisations. This obligation should not apply to natural persons acting for purposes outside their trade, business, craft or profession, who therefore fall outside the definition of user as laid down in this Directive. Moreover, the information required by collective management organisations should be limited to what is reasonable, necessary and at the users' disposal in order to enable such organisations to perform their functions, taking into account the specific situation of small and medium-sized enterprises. That obligation could be included in an agreement between a collective management organisation and a user; this does not preclude national statutory rights to information. The deadlines applicable to the provision of information by users should be such as to allow collective management organisations to meet the deadlines set for the distribution of amounts due to rightholders. This Directive should be without prejudice to the possibility for Member States to require collective management organisations established in their territory to issue joint invoices.

(34) In order to enhance the trust of rightholders, users and other collective management organisations in the management of rights by collective management organisations, each collective management organisation should comply with specific transparency requirements. Each collective management organisation or its member being an entity responsible for attribution or payment of amounts due to rightholders should therefore be required to provide certain information to individual rightholders at least once a year, such as the amounts attributed or paid to them and the deductions made. Collective management organisations should also be required to provide sufficient information, including financial information, to the other collective management organisations whose rights they manage under representation agreements.

(35) In order to ensure that rightholders, other collective management organisations and users have access to information on the scope of activity of the organisation and the works or other subject-matter that it represents, a collective management organisation should provide

information on those issues in response to a duly justified request. The question whether, and to what extent, reasonable fees can be charged for providing this service should be left to national law. Each collective management organisation should also make public information on its structure and on the way in which it carries out its activities, including in particular its statutes and general policies on management fees, deductions and tariffs.

- (36) In order to ensure that rightholders are in a position to monitor and compare the respective performances of collective management organisations, such organisations should make public an annual transparency report comprising comparable audited financial information specific to their activities. Collective management organisations should also make public an annual special report, forming part of the annual transparency report, on the use of amounts dedicated to social, cultural and educational services. This Directive should not prevent a collective management organisation from publishing the information required by the annual transparency report in a single document, for example as part of its annual financial statements, or in separate reports.
- (37) Providers of online services which make use of musical works, such as music services that allow consumers to download music or to listen to it in streaming mode, as well as other services providing access to films or games where music is an important element, must first obtain the right to use such works. Directive 2001/29/EC requires that a licence be obtained for each of the rights in the online exploitation of musical works. In respect of authors, those rights are the exclusive right of reproduction and the exclusive right of communication to the public of musical works, which includes the right of making available. Those rights may be managed by the individual rightholders themselves, such as authors or music publishers, or by collective management organisations that provide collective management services to rightholders. Different collective management organisations may manage authors' rights of reproduction and communication to the public. Furthermore, there are cases where several rightholders have rights in the same work and may have authorised different organisations to license their respective shares of rights in the work. Any user wishing to provide an online service offering a wide choice of musical works to consumers needs to aggregate rights in works from different rightholders and collective management organisations.
- (38) While the internet knows no borders, the online market for music services in the Union is still fragmented, and a digital single market has not yet been fully achieved. The complexity and difficulty associated with the collective management of rights in Europe has, in a number of cases, exacerbated the fragmentation of the European digital market for online music services. This situation is in stark contrast to the rapidly growing demand on the part of consumers for access to digital content and associated innovative services, including across national borders.
- (39) Commission Recommendation 2005/737/EC promoted a new regulatory environment better suited to the management, at Union level, of copyright and related rights for the provision of legitimate online music services. It recognised that, in an era of online exploitation of musical works, commercial users need a licensing policy that corresponds to the ubiquity of the online environment and is multi-territorial. However, the Recommendation has not been sufficient to encourage the widespread multi-territorial licensing of online rights in musical works or to address the specific demands of multi-territorial licensing.
- (40) In the online music sector, where collective management of authors' rights on a territorial basis remains the norm, it is essential to create conditions conducive to the most effective licensing practices by collective management organisations in an increasingly cross-border context. It is therefore appropriate to provide a set of rules prescribing basic conditions for the provision by collective management organisations of multi-territorial collective licensing of authors' rights in musical works for online use, including lyrics. The same rules should apply to such licensing for all musical works, including musical works incorporated in audiovisual works. However, online services solely providing access to musical works in sheet music form should not be covered. The provisions of this Directive should ensure the necessary minimum quality of cross-border services provided by collective management organisations, notably in terms of transparency of repertoire represented and accuracy of financial flows related to the use of the rights. They should also set out a framework for facilitating the voluntary aggregation of music repertoire and rights, thus reducing the number of licences a user needs to operate a multi-territory, multi-repertoire service. Those provisions should enable a collective management organisation to request another organisation to represent its repertoire on a multi-territorial basis where it cannot or does not wish to fulfil the requirements itself. There should be an obligation on the requested organisation, provided that it already aggregates repertoire and offers or grants multi-territorial licences, to accept the mandate of the requesting organisation. The development of legal online music services across the Union should also contribute to the fight against online infringements of copyright.

- (41) The availability of accurate and comprehensive information on musical works, rightholders and the rights that each collective management organisation is authorised to represent in a given territory is of particular importance for an effective and transparent licensing process, for the subsequent processing of the users' reports and the related invoicing of service providers, and for the distribution of amounts due. For that reason, collective management organisations granting multi-territorial licences for musical works should be able to process such detailed data quickly and accurately. This requires the use of databases on ownership of rights that are licensed on a multi-territorial basis, containing data that allow for the identification of works, rights and rightholders that a collective management organisation is authorised to represent and of the territories covered by the authorisation. Any changes to that information should be taken into account without undue delay and the databases should be continually updated. Those databases should also help to match information on works with information on phonograms or any other fixation in which the work has been incorporated. It is also important to ensure that prospective users and rightholders, as well as collective management organisations, have access to the information they need in order to identify the repertoire that those organisations are representing. Collective management organisations should be able to take measures to protect the accuracy and integrity of the data, to control their reuse or to protect commercially sensitive information.
- (42) In order to ensure that the data on the music repertoire they process are as accurate as possible, collective management organisations granting multi-territorial licences in musical works should be required to update their databases continuously and without delay as necessary. They should establish easily accessible procedures to enable online service providers, as well as rightholders and other collective management organisations, to inform them of any inaccuracy that the organisations' databases may contain in respect of works they own or control, including rights — in whole or in part — and territories for which they have mandated the relevant collective management organisation to act, without however jeopardising the veracity and integrity of the data held by the collective management organisation. Since Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council ⁽¹⁾ grants to every data subject the right to obtain rectification, erasure or blocking of inaccurate or incomplete data, this Directive should also ensure that inaccurate information regarding rightholders or other collective management organisations in the case of multi-territorial licences is to be corrected without undue delay. Collective management organisations should also have the capacity to process electronically the registration of works and authorisations to manage rights. Given the importance of information automation for the fast and effective processing of data, collective management organisations should provide for the use of electronic means for the structured communication of that information by rightholders. Collective management organisations should, as far as possible, ensure that such electronic means take into account the relevant voluntary industry standards or practices developed at international or Union level.
- (43) Industry standards for music use, sales reporting and invoicing are instrumental in improving efficiency in the exchange of data between collective management organisations and users. Monitoring the use of licences should respect fundamental rights, including the right to respect for private and family life and the right to protection of personal data. In order to ensure that these efficiency gains result in faster financial processing and ultimately in earlier payments to rightholders, collective management organisations should be required to invoice service providers and to distribute amounts due to rightholders without delay. For this requirement to be effective, it is necessary that users provide collective management organisations with accurate and timely reports on the use of works. Collective management organisations should not be required to accept users' reports in proprietary formats when widely used industry standards are available. Collective management organisations should not be prevented from outsourcing services relating to the granting of multi-territorial licences for online rights in musical works. Sharing or consolidation of back-office capabilities should help the organisations to improve management services and rationalise investments in data management tools.
- (44) Aggregating different music repertoires for multi-territorial licensing facilitates the licensing process and, by making all repertoires accessible to the market for multi-territorial licensing, enhances cultural diversity and contributes to reducing the number of transactions an online service provider needs in order to offer services. This aggregation of repertoires should facilitate the development of new online services, and should also result in a reduction of transaction costs being passed on to consumers. Therefore, collective management organisations that are not willing or not able to grant multi-territorial licences directly in their own music repertoire should be encouraged on a voluntary basis to mandate other collective management organisations to manage their repertoire on a non-discriminatory basis. Exclusivity in agreements on multi-territorial licences would restrict the choices available to users seeking multi-territorial licences and also restrict the choices available to collective management organisations seeking administration services for their repertoire on a multi-territorial

⁽¹⁾ Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (OJ L 281, 23.11.1995, p. 31).

basis. Therefore, all representation agreements between collective management organisations providing for multi-territorial licensing should be concluded on a non-exclusive basis.

- (45) The transparency of the conditions under which collective management organisations manage online rights is of particular importance to members of collective management organisations. Collective management organisations should therefore provide sufficient information to their members on the main terms of any agreement mandating any other collective management organisation to represent those members' online music rights for the purposes of multi-territorial licensing.
- (46) It is also important to require any collective management organisations that offer or grant multi-territorial licences to agree to represent the repertoire of any collective management organisations that decide not to do so directly. To ensure that this requirement is not disproportionate and does not go beyond what is necessary, the requested collective management organisation should only be required to accept the representation if the request is limited to the online right or categories of online rights that it represents itself. Moreover, this requirement should only apply to collective management organisations which aggregate repertoire and should not extend to collective management organisations which provide multi-territorial licences for their own repertoire only. Nor should it apply to collective management organisations which merely aggregate rights in the same works for the purpose of being able to license jointly both the right of reproduction and the right of communication to the public in respect of such works. To protect the interests of the rightholders of the mandating collective management organisation and to ensure that small and less well-known repertoires in Member States can access the internal market on equal terms, it is important that the repertoire of the mandating collective management organisation be managed on the same conditions as the repertoire of the mandated collective management organisation and that it is included in offers addressed by the mandated collective management organisation to online service providers. The management fee charged by the mandated collective management organisation should allow that organisation to recoup the necessary and reasonable investments incurred. Any agreement whereby a collective management organisation mandates another organisation or organisations to grant multi-territorial licences in its own music repertoire for online use should not prevent the first-mentioned collective management organisation from continuing to grant licences limited to the territory of the Member State where that organisation is established, in its own repertoire and in any other repertoire it may be authorised to represent in that territory.
- (47) The objectives and effectiveness of the rules on multi-territorial licensing by collective management organisations would be significantly jeopardised if rightholders were not able to exercise such rights in respect of multi-territorial licences when the collective management organisation to which they have granted their rights did not grant or offer multi-territorial licences and furthermore did not want to mandate another collective management organisation to do so. For this reason, it would be important in such circumstances to enable rightholders to exercise the right to grant the multi-territorial licences required by online service providers themselves or through another party or parties, by withdrawing from their original collective management organisation their rights to the extent necessary for multi-territorial licensing for online uses, and to leave the same rights with their original organisation for the purposes of mono-territorial licensing.
- (48) Broadcasting organisations generally rely on a licence from a local collective management organisation for their own broadcasts of television and radio programmes which include musical works. That licence is often limited to broadcasting activities. A licence for online rights in musical works would be required in order to allow such television or radio broadcasts to be also available online. To facilitate the licensing of online rights in musical works for the purposes of simultaneous and delayed transmission online of television and radio broadcasts, it is necessary to provide for a derogation from the rules that would otherwise apply to the multi-territorial licensing of online rights in musical works. Such a derogation should be limited to what is necessary in order to allow access to television or radio programmes online and to material having a clear and subordinate relationship to the original broadcast produced for purposes such as supplementing, previewing or reviewing the television or radio programme concerned. That derogation should not operate so as to distort competition with other services which give consumers access to individual musical or audiovisual works online, nor lead to restrictive practices, such as market or customer sharing, which would be in breach of Article 101 or 102 TFEU.
- (49) It is necessary to ensure the effective enforcement of the provisions of national law adopted pursuant to this Directive. Collective management organisations should offer their members specific procedures for handling complaints. Those procedures should also be made available to other rightholders directly represented by the organisation and to other collective management organisations on whose behalf it manages rights under a representation agreement. Furthermore, Member States should be able to provide that disputes between collective management organisations, their members, rightholders or users as to the application of this Directive can be submitted to a rapid, independent and impartial alternative dispute resolution procedure. In particular, the effectiveness of the rules on multi-territorial licensing of online rights in musical works could be undermined if disputes between collective management organisations and other parties were not

- resolved quickly and efficiently. As a result, it is appropriate to provide, without prejudice to the right of access to a tribunal, for the possibility of easily accessible, efficient and impartial out-of-court procedures, such as mediation or arbitration, for resolving conflicts between, on the one hand, collective management organisations granting multi-territorial licences and, on the other, online service providers, rightholders or other collective management organisations. This Directive neither prescribes a specific manner in which such alternative dispute resolution should be organised, nor determines which body should carry it out, provided that its independence, impartiality and efficiency are guaranteed. Finally, it is also appropriate to require that Member States have independent, impartial and effective dispute resolution procedures, via bodies possessing expertise in intellectual property law or via courts, suitable for settling commercial disputes between collective management organisations and users on existing or proposed licensing conditions or on a breach of contract.
- (50) Member States should establish appropriate procedures by means of which it will be possible to monitor compliance by collective management organisations with this Directive. While it is not appropriate for this Directive to restrict the choice of Member States as to competent authorities, nor as regards the *ex-ante* or *ex-post* nature of the control over collective management organisations, it should be ensured that such authorities are capable of addressing in an effective and timely manner any concern that may arise in the application of this Directive. Member States should not be obliged to set up new competent authorities. Moreover, it should also be possible for members of a collective management organisation, rightholders, users, collective management organisations and other interested parties to notify a competent authority in respect of activities or circumstances which, in their opinion, constitute a breach of law by collective management organisations and, where relevant, users. Member States should ensure that competent authorities have the power to impose sanctions or measures where provisions of national law implementing this Directive are not complied with. This Directive does not provide for specific types of sanctions or measures, provided that they are effective, proportionate and dissuasive. Such sanctions or measures may include orders to dismiss directors who have acted negligently, inspections at the premises of a collective management organisation or, in cases where an authorisation is issued for an organisation to operate, the withdrawal of such authorisation. This Directive should remain neutral as regards the prior authorisation and supervision regimes in the Member States, including a requirement for the representativeness of the collective management organisation, in so far as those regimes are compatible with Union law and do not create an obstacle to the full application of this Directive.
- (51) In order to ensure that the requirements for multi-territorial licensing are complied with, specific provisions on the monitoring of their implementation should be laid down. The competent authorities of the Member States and the Commission should cooperate with each other to that end. Member States should provide each other with mutual assistance by way of exchange of information between their competent authorities in order to facilitate the monitoring of collective management organisations.
- (52) It is important for collective management organisations to respect the rights to private life and personal data protection of any rightholder, member, user and other individual whose personal data they process. Directive 95/46/EC governs the processing of personal data carried out in the Member States in the context of that Directive and under the supervision of the Member States' competent authorities, in particular the public independent authorities designated by the Member States. Rightholders should be given appropriate information about the processing of their data, the recipients of those data, time limits for the retention of such data in any database, and the way in which rightholders can exercise their rights to access, correct or delete their personal data concerning them in accordance with Directive 95/46/EC. In particular, unique identifiers which allow for the indirect identification of a person should be treated as personal data within the meaning of that Directive.
- (53) Provisions on enforcement measures should be without prejudice to the competencies of national independent public authorities established by the Member States pursuant to Directive 95/46/EC to monitor compliance with national provisions adopted in implementation of that Directive.
- (54) This Directive respects the fundamental rights and observes the principles enshrined in the Charter of Fundamental Rights of the European Union ('the Charter'). Provisions in this Directive relating to dispute resolution should not prevent parties from exercising their right of access to a tribunal as guaranteed in the Charter.

- (55) Since the objectives of this Directive, namely to improve the ability of their members to exercise control over the activities of collective management organisations, to guarantee sufficient transparency by collective management organisations and to improve the multi-territorial licensing of authors' rights in musical works for online use, cannot be sufficiently achieved by Member States but can rather, by reason of their scale and effects, be better achieved at Union level, the Union may adopt measures in accordance with the principle of subsidiarity as set out in Article 5 of the Treaty on European Union. In accordance with the principle of proportionality, as set out in that Article, this Directive does not go beyond what is necessary in order to achieve those objectives.
- (56) The provisions of this Directive are without prejudice to the application of rules on competition, and any other relevant law in other areas including confidentiality, trade secrets, privacy, access to documents, the law of contract and private international law relating to the conflict of laws and the jurisdiction of courts, and workers' and employers' freedom of association and their right to organise.
- (57) In accordance with the Joint Political Declaration of 28 September 2011 of Member States and the Commission on explanatory documents ⁽¹⁾, Member States have undertaken to accompany, in justified cases, the notification of their transposition measures with one or more documents explaining the relationship between the components of a directive and the corresponding parts of national transposition instruments. With regard to this Directive, the legislator considers the transmission of such documents to be justified.
- (58) The European Data Protection Supervisor was consulted in accordance with Article 28(2) of Regulation (EC) No 45/2001 of the European Parliament and of the Council ⁽²⁾ and delivered an opinion on 9 October 2012,

HAVE ADOPTED THIS DIRECTIVE:

TITLE I

GENERAL PROVISIONS

Article 1

Subject-matter

This Directive lays down requirements necessary to ensure the proper functioning of the management of copyright and related rights by collective management organisations. It also lays down requirements for multi-territorial licensing by collective management organisations of authors' rights in musical works for online use.

⁽¹⁾ OJ C 369, 17.12.2011, p. 14.

⁽²⁾ Regulation (EC) No 45/2001 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2000 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by the Community institutions and bodies and on the free movement of such data (OJ L 8, 12.1.2001, p. 1).

Article 2

Scope

1. Titles I, II, IV and V with the exception of Article 34(2) and Article 38 apply to all collective management organisations established in the Union.
2. Title III and Article 34(2) and Article 38 apply to collective management organisations established in the Union managing authors' rights in musical works for online use on a multi-territorial basis.
3. The relevant provisions of this Directive apply to entities directly or indirectly owned or controlled, wholly or in part, by a collective management organisation, provided that such entities carry out an activity which, if carried out by the collective management organisation, would be subject to the provisions of this Directive.
4. Article 16(1), Articles 18 and 20, points (a), (b), (c), (e), (f) and (g) of Article 21(1) and Articles 36 and 42 apply to all independent management entities established in the Union.

Article 3

Definitions

For the purposes of this Directive, the following definitions shall apply:

- (a) 'collective management organisation' means any organisation which is authorised by law or by way of assignment, licence or any other contractual arrangement to manage copyright or rights related to copyright on behalf of more than one rightholder, for the collective benefit of those rightholders, as its sole or main purpose, and which fulfils one or both of the following criteria:
 - (i) it is owned or controlled by its members;
 - (ii) it is organised on a not-for-profit basis;
- (b) 'independent management entity' means any organisation which is authorised by law or by way of assignment, licence or any other contractual arrangement to manage copyright or rights related to copyright on behalf of more than one rightholder, for the collective benefit of those rightholders, as its sole or main purpose, and which is:
 - (i) neither owned nor controlled, directly or indirectly, wholly or in part, by rightholders; and
 - (ii) organised on a for-profit basis;
- (c) 'rightholder' means any person or entity, other than a collective management organisation, that holds a copyright or related right or, under an agreement for the exploitation of rights or by law, is entitled to a share of the rights revenue;

- (d) 'member' means a rightholder or an entity representing rightholders, including other collective management organisations and associations of rightholders, fulfilling the membership requirements of the collective management organisation and admitted by it;
- (e) 'statute' means the memorandum and articles of association, the statute, the rules or documents of constitution of a collective management organisation;
- (f) 'general assembly of members' means the body in the collective management organisation wherein members participate and exercise their voting rights, regardless of the legal form of the organisation;
- (g) 'director' means:
- (i) where national law or the statute of the collective management organisation provides for a unitary board, any member of the administrative board;
- (ii) where national law or the statute of the collective management organisation provides for a dual board, any member of the management board or the supervisory board;
- (h) 'rights revenue' means income collected by a collective management organisation on behalf of rightholders, whether deriving from an exclusive right, a right to remuneration or a right to compensation;
- (i) 'management fees' means the amounts charged, deducted or offset by a collective management organisation from rights revenue or from any income arising from the investment of rights revenue in order to cover the costs of its management of copyright or related rights;
- (j) 'representation agreement' means any agreement between collective management organisations whereby one collective management organisation mandates another collective management organisation to manage the rights it represents, including an agreement concluded under Articles 29 and 30;
- (k) 'user' means any person or entity that is carrying out acts subject to the authorisation of rightholders, remuneration of rightholders or payment of compensation to rightholders and is not acting in the capacity of a consumer;
- (l) 'repertoire' means the works in respect of which a collective management organisation manages rights;
- (m) 'multi-territorial licence' means a licence which covers the territory of more than one Member State;

- (n) 'online rights in musical works' means any of the rights of an author in a musical work provided for under Articles 2 and 3 of Directive 2001/29/EC which are required for the provision of an online service.

TITLE II

COLLECTIVE MANAGEMENT ORGANISATIONS

CHAPTER 1

Representation of rightholders and membership and organisation of collective management organisations

Article 4

General principles

Member States shall ensure that collective management organisations act in the best interests of the rightholders whose rights they represent and that they do not impose on them any obligations which are not objectively necessary for the protection of their rights and interests or for the effective management of their rights.

Article 5

Rights of rightholders

1. Member States shall ensure that rightholders have the rights laid down in paragraphs 2 to 8 and that those rights are set out in the statute or membership terms of the collective management organisation.

2. Rightholders shall have the right to authorise a collective management organisation of their choice to manage the rights, categories of rights or types of works and other subject-matter of their choice, for the territories of their choice, irrespective of the Member State of nationality, residence or establishment of either the collective management organisation or the rightholder. Unless the collective management organisation has objectively justified reasons to refuse management, it shall be obliged to manage such rights, categories of rights or types of works and other subject-matter, provided that their management falls within the scope of its activity.

3. Rightholders shall have the right to grant licences for non-commercial uses of any rights, categories of rights or types of works and other subject-matter that they may choose.

4. Rightholders shall have the right to terminate the authorisation to manage rights, categories of rights or types of works and other subject-matter granted by them to a collective management organisation or to withdraw from a collective management organisation any of the rights, categories of rights or types of works and other subject-matter of their choice, as determined pursuant to paragraph 2, for the territories of their choice, upon serving reasonable notice not exceeding six months. The collective management organisation may decide that such termination or withdrawal is to take effect only at the end of the financial year.

5. If there are amounts due to a rightholder for acts of exploitation which occurred before the termination of the authorisation or the withdrawal of rights took effect, or under a licence granted before such termination or withdrawal took effect, the rightholder shall retain his rights under Articles 12, 13, 18, 20, 28 and 33.

6. A collective management organisation shall not restrict the exercise of rights provided for under paragraphs 4 and 5 by requiring, as a condition for the exercise of those rights, that the management of rights or categories of rights or types of works and other subject-matter which are subject to the termination or the withdrawal be entrusted to another collective management organisation.

7. In cases where a rightholder authorises a collective management organisation to manage his rights, he shall give consent specifically for each right or category of rights or type of works and other subject-matter which he authorises the collective management organisation to manage. Any such consent shall be evidenced in documentary form.

8. A collective management organisation shall inform rightholders of their rights under paragraphs 1 to 7, as well as of any conditions attached to the right set out in paragraph 3, before obtaining their consent to its managing any right or category of rights or type of works and other subject-matter.

A collective management organisation shall inform those rightholders who have already authorised it of their rights under paragraphs 1 to 7, as well as of any conditions attached to the right set out in paragraph 3, by 10 October 2016.

Article 6

Membership rules of collective management organisations

1. Member States shall ensure that collective management organisations comply with the rules laid down in paragraphs 2 to 5.

2. A collective management organisation shall accept rightholders and entities representing rightholders, including other collective management organisations and associations of rightholders, as members if they fulfil the membership requirements, which shall be based on objective, transparent and non-discriminatory criteria. Those membership requirements shall be included in the statute or membership terms of the collective management organisation and shall be made publicly available. In cases where a collective management organisation refuses to accept a request for membership, it shall provide the rightholder with a clear explanation of the reasons for its decision.

3. The statute of a collective management organisation shall provide for appropriate and effective mechanisms for the participation of its members in the organisation's decision-making process. The representation of the different categories of members in the decision-making process shall be fair and balanced.

4. A collective management organisation shall allow its members to communicate with it by electronic means, including for the purposes of exercising members' rights.

5. A collective management organisation shall keep records of its members and shall regularly update those records.

Article 7

Rights of rightholders who are not members of the collective management organisation

1. Member States shall ensure that collective management organisations comply with the rules laid down in Article 6(4), Article 20, Article 29(2) and Article 33 in respect of rightholders who have a direct legal relationship by law or by way of assignment, licence or any other contractual arrangement with them but are not their members.

2. Member States may apply other provisions of this Directive to the rightholders referred to in paragraph 1.

Article 8

General assembly of members of the collective management organisation

1. Member States shall ensure that the general assembly of members is organised in accordance with the rules laid down in paragraphs 2 to 10.

2. A general assembly of members shall be convened at least once a year.

3. The general assembly of members shall decide on any amendments to the statute and to the membership terms of the collective management organisation, where those terms are not regulated by the statute.

4. The general assembly of members shall decide on the appointment or dismissal of the directors, review their general performance and approve their remuneration and other benefits such as monetary and non-monetary benefits, pension awards and entitlements, rights to other awards and rights to severance pay.

In a collective management organisation with a dual board system, the general assembly of members shall not decide on the appointment or dismissal of members of the management board or approve their remuneration and other benefits where the power to take such decisions is delegated to the supervisory board.

5. In accordance with the provisions laid down in Chapter 2 of Title II, the general assembly of members shall decide at least on the following issues:

- (a) the general policy on the distribution of amounts due to rightholders;
- (b) the general policy on the use of non-distributable amounts;
- (c) the general investment policy with regard to rights revenue and to any income arising from the investment of rights revenue;
- (d) the general policy on deductions from rights revenue and from any income arising from the investment of rights revenue;
- (e) the use of non-distributable amounts;
- (f) the risk management policy;
- (g) the approval of any acquisition, sale or hypothecation of immovable property;
- (h) the approval of mergers and alliances, the setting-up of subsidiaries, and the acquisition of other entities or shares or rights in other entities;
- (i) the approval of taking out loans, granting loans or providing security for loans.

6. The general assembly of members may delegate the powers listed in points (f), (g), (h) and (i) of paragraph 5, by a resolution or by a provision in the statute, to the body exercising the supervisory function.

7. For the purposes of points (a) to (d) of paragraph 5, Member States may require the general assembly of members to determine more detailed conditions for the use of the rights revenue and the income arising from the investment of rights revenue.

8. The general assembly of members shall control the activities of the collective management organisation by, at least, deciding on the appointment and removal of the auditor and approving the annual transparency report referred to in Article 22.

Member States may allow alternative systems or modalities for the appointment and removal of the auditor, provided that

those systems or modalities are designed to ensure the independence of the auditor from the persons who manage the business of the collective management organisation.

9. All members of the collective management organisation shall have the right to participate in, and the right to vote at, the general assembly of members. However, Member States may allow for restrictions on the right of the members of the collective management organisation to participate in, and to exercise voting rights at, the general assembly of members, on the basis of one or both of the following criteria:

- (a) duration of membership;
- (b) amounts received or due to a member,

provided that such criteria are determined and applied in a manner that is fair and proportionate.

The criteria laid down in points (a) and (b) of the first subparagraph shall be included in the statute or the membership terms of the collective management organisation and shall be made publicly available in accordance with Articles 19 and 21.

10. Every member of a collective management organisation shall have the right to appoint any other person or entity as a proxy holder to participate in, and vote at, the general assembly of members on his behalf, provided that such appointment does not result in a conflict of interest which might occur, for example, where the appointing member and the proxy holder belong to different categories of rightholders within the collective management organisation.

However, Member States may provide for restrictions concerning the appointment of proxy holders and the exercise of the voting rights of the members they represent if such restrictions do not prejudice the appropriate and effective participation of members in the decision-making process of a collective management organisation.

Each proxy shall be valid for a single general assembly of members. The proxy holder shall enjoy the same rights in the general assembly of members as those to which the appointing member would be entitled. The proxy holder shall cast votes in accordance with the instructions issued by the appointing member.

11. Member States may decide that the powers of the general assembly of members may be exercised by an assembly of delegates elected at least every four years by the members of the collective management organisation, provided that:

- (a) appropriate and effective participation of members in the collective management organisation's decision-making process is ensured; and
- (b) the representation of the different categories of members in the assembly of delegates is fair and balanced.

The rules laid down in paragraphs 2 to 10 shall apply to the assembly of delegates *mutatis mutandis*.

12. Member States may decide that where a collective management organisation, by reason of its legal form, does not have a general assembly of members, the powers of that assembly are to be exercised by the body exercising the supervisory function. The rules laid down in paragraphs 2 to 5, 7 and 8 shall apply *mutatis mutandis* to such body exercising the supervisory function.

13. Member States may decide that where a collective management organisation has members who are entities representing rightholders, all or some of the powers of the general assembly of members are to be exercised by an assembly of those rightholders. The rules laid down in paragraphs 2 to 10 shall apply *mutatis mutandis* to the assembly of rightholders.

Article 9

Supervisory function

1. Member States shall ensure that each collective management organisation has in place a supervisory function for continuously monitoring the activities and the performance of the duties of the persons who manage the business of the organisation.
2. There shall be fair and balanced representation of the different categories of members of the collective management organisation in the body exercising the supervisory function.
3. Each person exercising the supervisory function shall make an annual individual statement on conflicts of interest, containing the information referred to in the second subparagraph of Article 10(2), to the general assembly of members.
4. The body exercising the supervisory function shall meet regularly and shall have at least the following powers:
 - (a) to exercise the powers delegated to it by the general assembly of members, including under Article 8(4) and (6);
 - (b) to monitor the activities and the performance of the duties of the persons referred to in Article 10, including the implementation of the decisions of the general assembly of members and, in particular, of the general policies listed in points (a) to (d) of Article 8(5).

5. The body exercising the supervisory function shall report on the exercise of its powers to the general assembly of members at least once a year.

Article 10

Obligations of the persons who manage the business of the collective management organisation

1. Member States shall ensure that each collective management organisation takes all necessary measures so that the persons who manage its business do so in a sound, prudent and appropriate manner, using sound administrative and accounting procedures and internal control mechanisms.
2. Member States shall ensure that collective management organisations put in place and apply procedures to avoid conflicts of interest, and where such conflicts cannot be avoided, to identify, manage, monitor and disclose actual or potential conflicts of interest in such a way as to prevent them from adversely affecting the collective interests of the rightholders whom the organisation represents.

The procedures referred to in the first subparagraph shall include an annual individual statement by each of the persons referred to in paragraph 1 to the general assembly of members, containing the following information:

- (a) any interests in the collective management organisation;
- (b) any remuneration received in the preceding financial year from the collective management organisation, including in the form of pension schemes, benefits in kind and other types of benefits;
- (c) any amounts received in the preceding financial year as a rightholder from the collective management organisation;
- (d) a declaration concerning any actual or potential conflict between any personal interests and those of the collective management organisation or between any obligations owed to the collective management organisation and any duty owed to any other natural or legal person.

CHAPTER 2

Management of rights revenue

Article 11

Collection and use of rights revenue

1. Member States shall ensure that collective management organisations comply with the rules laid down in paragraphs 2 to 5.

2. A collective management organisation shall be diligent in the collection and management of rights revenue.

3. A collective management organisation shall keep separate in its accounts:

(a) rights revenue and any income arising from the investment of rights revenue; and

(b) any own assets it may have and income arising from such assets, from management fees or from other activities.

4. A collective management organisation shall not be permitted to use rights revenue or any income arising from the investment of rights revenue for purposes other than distribution to rightholders, except where it is allowed to deduct or offset its management fees in compliance with a decision taken in accordance with point (d) of Article 8(5) or to use the rights revenue or any income arising from the investment of rights revenue in compliance with a decision taken in accordance with Article 8(5).

5. Where a collective management organisation invests rights revenue or any income arising from the investment of rights revenue, it shall do so in the best interests of the rightholders whose rights it represents, in accordance with the general investment and risk management policy referred to in points (c) and (f) of Article 8(5) and having regard to the following rules:

(a) where there is any potential conflict of interest, the collective management organisation shall ensure that the investment is made in the sole interest of those rightholders;

(b) the assets shall be invested in order to ensure the security, quality, liquidity and profitability of the portfolio as a whole;

(c) the assets shall be properly diversified in order to avoid excessive reliance on any particular asset and accumulations of risks in the portfolio as a whole.

Article 12

Deductions

1. Member States shall ensure that where a rightholder authorises a collective management organisation to manage his rights, the collective management organisation is required to provide the rightholder with information on management fees and other deductions from the rights revenue and from any income arising from the investment of rights revenue, before obtaining his consent to its managing his rights.

2. Deductions shall be reasonable in relation to the services provided by the collective management organisation to rightholders, including, where appropriate, the services referred to in paragraph 4, and shall be established on the basis of objective criteria.

3. Management fees shall not exceed the justified and documented costs incurred by the collective management organisation in managing copyright and related rights.

Member States shall ensure that the requirements applicable to the use and the transparency of the use of amounts deducted or offset in respect of management fees apply to any other deductions made in order to cover the costs of managing copyright and related rights.

4. Where a collective management organisation provides social, cultural or educational services funded through deductions from rights revenue or from any income arising from the investment of rights revenue, such services shall be provided on the basis of fair criteria, in particular as regards access to, and the extent of, those services.

Article 13

Distribution of amounts due to rightholders

1. Without prejudice to Article 15(3) and Article 28, Member States shall ensure that each collective management organisation regularly, diligently and accurately distributes and pays amounts due to rightholders in accordance with the general policy on distribution referred to in point (a) of Article 8(5).

Member States shall also ensure that collective management organisations or their members who are entities representing rightholders distribute and pay those amounts to rightholders as soon as possible but no later than nine months from the end of the financial year in which the rights revenue was collected, unless objective reasons relating in particular to reporting by users, identification of rights, rightholders or matching of information on works and other subject-matter with rightholders prevent the collective management organisation or, where applicable, its members from meeting that deadline.

2. Where the amounts due to rightholders cannot be distributed within the deadline set in paragraph 1 because the relevant rightholders cannot be identified or located and the exception to that deadline does not apply, those amounts shall be kept separate in the accounts of the collective management organisation.

3. The collective management organisation shall take all necessary measures, consistent with paragraph 1, to identify and locate the rightholders. In particular, at the latest three months after the expiry of the deadline set in paragraph 1, the collective management organisation shall make available information on works and other subject-matter for which one or more rightholders have not been identified or located to:

(a) the rightholders that it represents or the entities representing rightholders, where such entities are members of the collective management organisation; and

- (b) all collective management organisations with which it has concluded representation agreements.

The information referred to in the first subparagraph shall include, where available, the following:

- (a) the title of the work or other subject-matter;
- (b) the name of the rightholder;
- (c) the name of the relevant publisher or producer; and
- (d) any other relevant information available which could assist in identifying the rightholder.

The collective management organisation shall also verify the records referred to in Article 6(5) and other readily available records. If the abovementioned measures fail to produce results, the collective management organisation shall make that information available to the public at the latest one year after the expiry of the three-month period.

4. Where the amounts due to rightholders cannot be distributed after three years from the end of the financial year in which the collection of the rights revenue occurred, and provided that the collective management organisation has taken all necessary measures to identify and locate the rightholders referred to in paragraph 3, those amounts shall be deemed non-distributable.

5. The general assembly of members of a collective management organisation shall decide on the use of the non-distributable amounts in accordance with point (b) of Article 8(5), without prejudice to the right of rightholders to claim such amounts from the collective management organisation in accordance with the laws of the Member States on the statute of limitations of claims.

6. Member States may limit or determine the permitted uses of non-distributable amounts, inter alia, by ensuring that such amounts are used in a separate and independent way in order to fund social, cultural and educational activities for the benefit of rightholders.

CHAPTER 3

Management of rights on behalf of other collective management organisations

Article 14

Rights managed under representation agreements

Member States shall ensure that a collective management organisation does not discriminate against any rightholder

whose rights it manages under a representation agreement, in particular with respect to applicable tariffs, management fees, and the conditions for the collection of the rights revenue and distribution of amounts due to rightholders.

Article 15

Deductions and payments in representation agreements

1. Member States shall ensure that a collective management organisation does not make deductions, other than in respect of management fees, from the rights revenue derived from the rights it manages on the basis of a representation agreement, or from any income arising from the investment of that rights revenue, unless the other collective management organisation that is party to the representation agreement expressly consents to such deductions.

2. The collective management organisation shall regularly, diligently and accurately distribute and pay amounts due to other collective management organisations.

3. The collective management organisation shall carry out such distribution and payments to the other collective management organisation as soon as possible but no later than nine months from the end of the financial year in which the rights revenue was collected, unless objective reasons relating in particular to reporting by users, identification of rights, rightholders or matching of information on works and other subject-matter with rightholders prevent the collective management organisation from meeting that deadline.

The other collective management organisation, or, where it has as members entities representing rightholders, those members, shall distribute and pay the amounts due to rightholders as soon as possible but no later than six months from receipt of those amounts, unless objective reasons relating in particular to reporting by users, identification of rights, rightholders or matching of information on works and other subject-matter with rightholders prevent the collective management organisation or, where applicable, its members from meeting that deadline.

CHAPTER 4

Relations with users

Article 16

Licensing

1. Member States shall ensure that collective management organisations and users conduct negotiations for the licensing of rights in good faith. Collective management organisations and users shall provide each other with all necessary information.

2. Licensing terms shall be based on objective and non-discriminatory criteria. When licensing rights, collective management organisations shall not be required to use, as a precedent for other online services, licensing terms agreed with a user where the user is providing a new type of online service which has been available to the public in the Union for less than three years.

Rightholders shall receive appropriate remuneration for the use of their rights. Tariffs for exclusive rights and rights to remuneration shall be reasonable in relation to, inter alia, the economic value of the use of the rights in trade, taking into account the nature and scope of the use of the work and other subject-matter, as well as in relation to the economic value of the service provided by the collective management organisation. Collective management organisations shall inform the user concerned of the criteria used for the setting of those tariffs.

3. Collective management organisations shall reply without undue delay to requests from users, indicating, inter alia, the information needed in order for the collective management organisation to offer a licence.

Upon receipt of all relevant information, the collective management organisation shall, without undue delay, either offer a licence or provide the user with a reasoned statement explaining why it does not intend to license a particular service.

4. A collective management organisation shall allow users to communicate with it by electronic means, including, where appropriate, for the purpose of reporting on the use of the licence.

Article 17

Users' obligations

Member States shall adopt provisions to ensure that users provide a collective management organisation, within an agreed or pre-established time and in an agreed or pre-established format, with such relevant information at their disposal on the use of the rights represented by the collective management organisation as is necessary for the collection of rights revenue and for the distribution and payment of amounts due to rightholders. When deciding on the format for the provision of such information, collective management organisations and users shall take into account, as far as possible, voluntary industry standards.

CHAPTER 5

Transparency and reporting

Article 18

Information provided to rightholders on the management of their rights

1. Without prejudice to paragraph 2 of this Article and Article 19 and Article 28(2), Member States shall ensure that

a collective management organisation makes available, not less than once a year, to each rightholder to whom it has attributed rights revenue or made payments in the period to which the information relates, at least the following information:

- (a) any contact details which the rightholder has authorised the collective management organisation to use in order to identify and locate the rightholder;
- (b) the rights revenue attributed to the rightholder;
- (c) the amounts paid by the collective management organisation to the rightholder per category of rights managed and per type of use;
- (d) the period during which the use took place for which amounts were attributed and paid to the rightholder, unless objective reasons relating to reporting by users prevent the collective management organisation from providing this information;
- (e) deductions made in respect of management fees;
- (f) deductions made for any purpose other than in respect of management fees, including those that may be required by national law for the provision of any social, cultural or educational services;
- (g) any rights revenue attributed to the rightholder which is outstanding for any period.

2. Where a collective management organisation attributes rights revenue and has as members entities which are responsible for the distribution of rights revenue to rightholders, the collective management organisation shall provide the information listed in paragraph 1 to those entities, provided that they do not have that information in their possession. Member States shall ensure that the entities make at least the information listed in paragraph 1 available, not less than once a year, to each rightholder to whom they have attributed rights revenue or made payments in the period to which the information relates.

Article 19

Information provided to other collective management organisations on the management of rights under representation agreements

Member States shall ensure that a collective management organisation makes at least the following information available, not less than once a year and by electronic means, to collective management organisations on whose behalf it manages rights under a representation agreement, for the period to which the information relates:

- (a) the rights revenue attributed, the amounts paid by the collective management organisation per category of rights managed, and per type of use, for the rights it manages under the representation agreement, and any rights revenue attributed which is outstanding for any period;
- (b) deductions made in respect of management fees;
- (c) deductions made for any purpose other than in respect of management fees as referred to in Article 15;
- (d) information on any licences granted or refused with regard to works and other subject-matter covered by the representation agreement;
- (e) resolutions adopted by the general assembly of members in so far as those resolutions are relevant to the management of the rights under the representation agreement.
- (d) the list of the persons referred to in Article 10;
- (e) its general policy on distribution of amounts due to right-holders;
- (f) its general policy on management fees;
- (g) its general policy on deductions, other than in respect of management fees, from rights revenue and from any income arising from the investment of rights revenue, including deductions for the purposes of social, cultural and educational services;
- (h) a list of the representation agreements it has entered into, and the names of the collective management organisations with which those representation agreements have been concluded;
- (i) the general policy on the use of non-distributable amounts;

Article 20

Information provided to rightholders, other collective management organisations and users on request

Without prejudice to Article 25, Member States shall ensure that, in response to a duly justified request, a collective management organisation makes at least the following information available by electronic means and without undue delay to any collective management organisation on whose behalf it manages rights under a representation agreement or to any rightholder or to any user:

- (a) the works or other subject-matter it represents, the rights it manages, directly or under representation agreements, and the territories covered; or
- (b) where, due to the scope of activity of the collective management organisation, such works or other subject-matter cannot be determined, the types of works or of other subject-matter it represents, the rights it manages and the territories covered.

Article 21

Disclosure of information to the public

1. Member States shall ensure that a collective management organisation makes public at least the following information:

- (a) its statute;
- (b) its membership terms and the terms of termination of authorisation to manage rights, if these are not included in the statute;
- (c) standard licensing contracts and standard applicable tariffs, including discounts;

- (j) the complaint handling and dispute resolution procedures available in accordance with Articles 33, 34 and 35.

2. The collective management organisation shall publish, and keep up to date, on its public website the information referred to in paragraph 1.

Article 22

Annual transparency report

1. Member States shall ensure that a collective management organisation, irrespective of its legal form under national law, draws up and makes public an annual transparency report, including the special report referred to in paragraph 3, for each financial year no later than eight months following the end of that financial year.

The collective management organisation shall publish on its website the annual transparency report, which shall remain available to the public on that website for at least five years.

2. The annual transparency report shall contain at least the information set out in the Annex.

3. A special report shall address the use of the amounts deducted for the purposes of social, cultural and educational services and shall contain at least the information set out in point 3 of the Annex.

4. The accounting information included in the annual transparency report shall be audited by one or more persons empowered by law to audit accounts in accordance with Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council of 17 May 2006 on statutory audits of annual accounts and consolidated account, amending Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC and repealing Council Directive 84/253/EEC (OJ L 157, 9.6.2006, p. 87).

The audit report, including any qualifications thereto, shall be reproduced in full in the annual transparency report.

For the purposes of this paragraph, accounting information shall comprise the financial statements referred to in point 1(a) of the Annex and any financial information referred to in points (g) and (h) of point 1 and in point 2 of the Annex.

TITLE III

MULTI-TERRITORIAL LICENSING OF ONLINE RIGHTS IN MUSICAL WORKS BY COLLECTIVE MANAGEMENT ORGANISATIONS

Article 23

Multi-territorial licensing in the internal market

Member States shall ensure that collective management organisations established in their territory comply with the requirements of this Title when granting multi-territorial licences for online rights in musical works.

Article 24

Capacity to process multi-territorial licences

1. Member States shall ensure that a collective management organisation which grants multi-territorial licences for online rights in musical works has sufficient capacity to process electronically, in an efficient and transparent manner, data needed for the administration of such licences, including for the purposes of identifying the repertoire and monitoring its use, invoicing users, collecting rights revenue and distributing amounts due to rightholders.

2. For the purposes of paragraph 1, a collective management organisation shall comply, at least, with the following conditions:

- (a) to have the ability to identify accurately the musical works, wholly or in part, which the collective management organisation is authorised to represent;
- (b) to have the ability to identify accurately, wholly or in part, with respect to each relevant territory, the rights and their corresponding rightholders for each musical work or share therein which the collective management organisation is authorised to represent;
- (c) to make use of unique identifiers in order to identify rightholders and musical works, taking into account, as far as possible, voluntary industry standards and practices developed at international or Union level;
- (d) to make use of adequate means in order to identify and resolve in a timely and effective manner inconsistencies in data held by other collective management organisations granting multi-territorial licences for online rights in musical works.

Article 25

Transparency of multi-territorial repertoire information

1. Member States shall ensure that a collective management organisation which grants multi-territorial licences for online rights in musical works provides to online service providers, to rightholders whose rights it represents and to other collective management organisations, by electronic means, in response to a duly justified request, up-to-date information allowing the identification of the online music repertoire it represents. This shall include:

- (a) the musical works represented;
- (b) the rights represented wholly or in part; and
- (c) the territories covered.

2. The collective management organisation may take reasonable measures, where necessary, to protect the accuracy and integrity of the data, to control their reuse and to protect commercially sensitive information.

Article 26

Accuracy of multi-territorial repertoire information

1. Member States shall ensure that a collective management organisation which grants multi-territorial licences for online rights in musical works has in place arrangements to enable rightholders, other collective management organisations and online service providers to request a correction of the data referred to in the list of conditions under Article 24(2) or the information provided under Article 25, where such rightholders, collective management organisations and online service providers, on the basis of reasonable evidence, believe that the data or the information are inaccurate in respect of their online rights in musical works. Where the claims are sufficiently substantiated, the collective management organisation shall ensure that the data or the information are corrected without undue delay.

2. The collective management organisation shall provide rightholders whose musical works are included in its own music repertoire and rightholders who have entrusted the management of their online rights in musical works to it in accordance with Article 31 with the means of submitting to it in electronic form information concerning their musical works, their rights in those works and the territories in respect of which the rightholders authorise the organisation. When doing so, the collective management organisation and the rightholders shall take into account, as far as possible, voluntary industry standards or practices regarding the exchange of data developed at international or Union level, allowing rightholders to specify the musical work, wholly or in part, the online rights, wholly or in part, and the territories in respect of which they authorise the organisation.

3. Where a collective management organisation mandates another collective management organisation to grant multi-territorial licences for the online rights in musical works under Articles 29 and 30, the mandated collective management organisation shall also apply paragraph 2 of this Article with respect to the rightholders whose musical works are included in the repertoire of the mandating collective management organisation, unless the collective management organisations agree otherwise.

Article 27

Accurate and timely reporting and invoicing

1. Member States shall ensure that a collective management organisation monitors the use of online rights in musical works which it represents, wholly or in part, by online service providers to which it has granted a multi-territorial licence for those rights.

2. The collective management organisation shall offer online service providers the possibility of reporting by electronic means the actual use of online rights in musical works and online service providers shall accurately report the actual use of those works. The collective management organisation shall offer the use of a least one method of reporting which takes into account voluntary industry standards or practices developed at international or Union level for the electronic exchange of such data. The collective management organisation may refuse to accept reporting by the online service provider in a proprietary format if the organisation allows for reporting using an industry standard for the electronic exchange of data.

3. The collective management organisation shall invoice the online service provider by electronic means. The collective management organisation shall offer the use of a least one format which takes into account voluntary industry standards or practices developed at international or Union level. The invoice shall identify the works and rights which are licensed, wholly or in part, on the basis of the data referred to in the list of conditions under Article 24(2), and the corresponding actual uses, to the extent that this is possible on the basis of the information provided by the online service provider and the format used to provide that information. The online service provider may not refuse to accept the invoice because of its format if the collective management organisation is using an industry standard.

4. The collective management organisation shall invoice the online service provider accurately and without delay after the actual use of the online rights in that musical work is reported, except where this is not possible for reasons attributable to the online service provider.

5. The collective management organisation shall have in place adequate arrangements enabling the online service provider to challenge the accuracy of the invoice, including when the online service provider receives invoices from one or more collective management organisations for the same online rights in the same musical work.

Article 28

Accurate and timely payment to rightholders

1. Without prejudice to paragraph 3, Member States shall ensure that a collective management organisation which grants multi-territorial licences for online rights in musical works distributes amounts due to rightholders accruing from such licences accurately and without delay after the actual use of the work is reported, except where this is not possible for reasons attributable to the online service provider.

2. Without prejudice to paragraph 3, the collective management organisation shall provide at least the following information to rightholders together with each payment it makes under paragraph 1:

(a) the period during which the uses took place for which amounts are due to rightholders and the territories in which the uses took place;

(b) the amounts collected, deductions made and amounts distributed by the collective management organisation for each online right in any musical work which rightholders have authorised the collective management organisation, wholly or in part, to represent;

(c) the amounts collected for rightholders, deductions made, and amounts distributed by the collective management organisation in respect of each online service provider.

3. Where a collective management organisation mandates another collective management organisation to grant multi-territorial licences for the online rights in musical works under Articles 29 and 30, the mandated collective management organisation shall distribute the amounts referred to in paragraph 1 accurately and without delay, and shall provide the information referred to in paragraph 2 to the mandating collective management organisation. The mandating collective management organisation shall be responsible for the subsequent distribution of such amounts and the provision of such information to rightholders, unless the collective management organisations agree otherwise.

Article 29

Agreements between collective management organisations for multi-territorial licensing

1. Member States shall ensure that any representation agreement between collective management organisations whereby a collective management organisation mandates another collective management organisation to grant multi-territorial licences for the online rights in musical works in its own music repertoire is of a non-exclusive nature. The mandated collective management organisation shall manage those online rights on a non-discriminatory basis.

2. The mandating collective management organisation shall inform its members of the main terms of the agreement, including its duration and the costs of the services provided by the mandated collective management organisation.

3. The mandated collective management organisation shall inform the mandating collective management organisation of the main terms according to which the latter's online rights are to be licensed, including the nature of the exploitation, all provisions which relate to or affect the licence fee, the duration of the licence, the accounting periods and the territories covered.

Article 30

Obligation to represent another collective management organisation for multi-territorial licensing

1. Member States shall ensure that where a collective management organisation which does not grant or offer to grant multi-territorial licences for the online rights in musical works in its own repertoire requests another collective management organisation to enter into a representation agreement to represent those rights, the requested collective management organisation is required to agree to such a request if it is already granting or offering to grant multi-territorial licences for the same category of online rights in musical works in the repertoire of one or more other collective management organisations.

2. The requested collective management organisation shall respond to the requesting collective management organisation in writing and without undue delay.

3. Without prejudice to paragraphs 5 and 6, the requested collective management organisation shall manage the represented repertoire of the requesting collective management organisation on the same conditions as those which it applies to the management of its own repertoire.

4. The requested collective management organisation shall include the represented repertoire of the requesting collective management organisation in all offers it addresses to online service providers.

5. The management fee for the service provided by the requested collective management organisation to the requesting organisation shall not exceed the costs reasonably incurred by the requested collective management organisation.

6. The requesting collective management organisation shall make available to the requested collective management organisation information relating to its own music repertoire required

for the provision of multi-territorial licences for online rights in musical works. Where information is insufficient or provided in a form that does not allow the requested collective management organisation to meet the requirements of this Title, the requested collective management organisation shall be entitled to charge for the costs reasonably incurred in meeting such requirements or to exclude those works for which information is insufficient or cannot be used.

Article 31

Access to multi-territorial licensing

Member States shall ensure that where a collective management organisation does not grant or offer to grant multi-territorial licences for online rights in musical works or does not allow another collective management organisation to represent those rights for such purpose by 10 April 2017, rightholders who have authorised that collective management organisation to represent their online rights in musical works can withdraw from that collective management organisation the online rights in musical works for the purposes of multi-territorial licensing in respect of all territories without having to withdraw the online rights in musical works for the purposes of mono-territorial licensing, so as to grant multi-territorial licences for their online rights in musical works themselves or through any other party they authorise or through any collective management organisation complying with the provisions of this Title.

Article 32

Derogation for online music rights required for radio and television programmes

The requirements under this Title shall not apply to collective management organisations when they grant, on the basis of the voluntary aggregation of the required rights, in compliance with the competition rules under Articles 101 and 102 TFEU, a multi-territorial licence for the online rights in musical works required by a broadcaster to communicate or make available to the public its radio or television programmes simultaneously with or after their initial broadcast as well as any online material, including previews, produced by or for the broadcaster which is ancillary to the initial broadcast of its radio or television programme.

TITLE IV

ENFORCEMENT MEASURES

Article 33

Complaints procedures

1. Member States shall ensure that collective management organisations make available to their members, and to collective management organisations on whose behalf they manage rights under a representation agreement, effective and timely procedures for dealing with complaints, particularly in relation to authorisation to manage rights and termination or withdrawal of rights, membership terms, the collection of amounts due to rightholders, deductions and distributions.

2. Collective management organisations shall respond in writing to complaints by members or by collective management organisations on whose behalf they manage rights under a representation agreement. Where the collective management organisation rejects a complaint, it shall give reasons.

Article 34

Alternative dispute resolution procedures

1. Member States may provide that disputes between collective management organisations, members of collective management organisations, rightholders or users regarding the provisions of national law adopted pursuant to the requirements of this Directive can be submitted to a rapid, independent and impartial alternative dispute resolution procedure.

2. Member States shall ensure, for the purposes of Title III, that the following disputes relating to a collective management organisation established in their territory which grants or offers to grant multi-territorial licences for online rights in musical works can be submitted to an independent and impartial alternative dispute resolution procedure:

- (a) disputes with an actual or potential online service provider regarding the application of Articles 16, 25, 26 and 27;
- (b) disputes with one or more rightholders regarding the application of Articles 25, 26, 27, 28, 29, 30 and 31;
- (c) disputes with another collective management organisation regarding the application of Articles 25, 26, 27, 28, 29 and 30.

Article 35

Dispute resolution

1. Member States shall ensure that disputes between collective management organisations and users concerning, in particular, existing and proposed licensing conditions or a breach of contract can be submitted to a court, or if appropriate, to another independent and impartial dispute resolution body where that body has expertise in intellectual property law.

2. Articles 33 and 34 and paragraph 1 of this Article shall be without prejudice to the right of parties to assert and defend their rights by bringing an action before a court.

Article 36

Compliance

1. Member States shall ensure that compliance by collective management organisations established in their territory with the provisions of national law adopted pursuant to the requirements laid down in this Directive is monitored by competent authorities designated for that purpose.

2. Member States shall ensure that procedures exist enabling members of a collective management organisation, rightholders, users, collective management organisations and other interested

parties to notify the competent authorities designated for that purpose of activities or circumstances which, in their opinion, constitute a breach of the provisions of national law adopted pursuant to the requirements laid down in this Directive.

3. Member States shall ensure that the competent authorities designated for that purpose have the power to impose appropriate sanctions or to take appropriate measures where the provisions of national law adopted in implementation of this Directive have not been complied with. Those sanctions and measures shall be effective, proportionate and dissuasive.

Member States shall notify the Commission of the competent authorities referred to in this Article and in Articles 37 and 38 by 10 April 2016. The Commission shall publish the information received in that regard.

Article 37

Exchange of information between competent authorities

1. In order to facilitate the monitoring of the application of this Directive, each Member State shall ensure that a request for information received from a competent authority of another Member State, designated for that purpose, concerning matters relevant to the application of this Directive, in particular with regard to the activities of collective management organisations established in the territory of the requested Member State, is responded to without undue delay by the competent authority designated for that purpose, provided that the request is duly justified.

2. Where a competent authority considers that a collective management organisation established in another Member State but acting within its territory may not be complying with the provisions of the national law of the Member State in which that collective management organisation is established which have been adopted pursuant to the requirements laid down in this Directive, it may transmit all relevant information to the competent authority of the Member State in which the collective management organisation is established, accompanied where appropriate by a request to that authority that it take appropriate action within its competence. The requested competent authority shall provide a reasoned reply within three months.

3. Matters as referred to in paragraph 2 may also be referred by the competent authority making such a request to the expert group established in accordance with Article 41.

Article 38

Cooperation for the development of multi-territorial licensing

1. The Commission shall foster a regular exchange of information between the competent authorities designated for that purpose in Member States, and between those authorities and the Commission, on the situation and development of multi-territorial licensing.

2. The Commission shall conduct regular consultations with representatives of rightholders, collective management organisations, users, consumers and other interested parties on their experience with the application of the provisions of Title III of this Directive. The Commission shall provide competent authorities with all relevant information that emerges from those consultations, within the framework of the exchange of information provided for in paragraph 1.

3. Member States shall ensure that by 10 October 2017, their competent authorities provide the Commission with a report on the situation and development of multi-territorial licensing in their territory. The report shall include information on, in particular, the availability of multi-territorial licences in the Member State concerned and compliance by collective management organisations with the provisions of national law adopted in implementation of Title III of this Directive, together with an assessment of the development of multi-territorial licensing of online rights in musical works by users, consumers, rightholders and other interested parties.

4. On the basis of the reports received pursuant to paragraph 3 and the information gathered pursuant to paragraphs 1 and 2, the Commission shall assess the application of Title III of this Directive. If necessary, and where appropriate on the basis of a specific report, it shall consider further steps to address any identified problems. That assessment shall cover, in particular, the following:

- (a) the number of collective management organisations meeting the requirements of Title III;
- (b) the application of Articles 29 and 30, including the number of representation agreements concluded by collective management organisations pursuant to those Articles;
- (c) the proportion of repertoire in the Member States which is available for licensing on a multi-territorial basis.

TITLE V

REPORTING AND FINAL PROVISIONS

Article 39

Notification of collective management organisations

By 10 April 2016, Member States shall provide the Commission, on the basis of the information at their disposal, with a list of the collective management organisations established in their territories.

Member States shall notify any changes to that list to the Commission without undue delay.

The Commission shall publish that information and keep it up to date.

Article 40

Report

By 10 April 2021, the Commission shall assess the application of this Directive and submit to the European Parliament and to

the Council a report on the application of this Directive. That report shall include an assessment of the impact of this Directive on the development of cross-border services, on cultural diversity, on the relations between collective management organisations and users and on the operation in the Union of collective management organisations established outside the Union, and, if necessary, on the need for a review. The Commission's report shall be accompanied, if appropriate, by a legislative proposal.

Article 41

Expert group

An expert group is hereby established. It shall be composed of representatives of the competent authorities of the Member States. The expert group shall be chaired by a representative of the Commission and shall meet either on the initiative of the chairman or at the request of the delegation of a Member State. The tasks of the group shall be as follows:

- (a) to examine the impact of the transposition of this Directive on the functioning of collective management organisations and independent management entities in the internal market, and to highlight any difficulties;
- (b) to organise consultations on all questions arising from the application of this Directive;
- (c) to facilitate the exchange of information on relevant developments in legislation and case-law, as well as relevant economic, social, cultural and technological developments, especially in relation to the digital market in works and other subject-matter.

Article 42

Protection of personal data

The processing of personal data carried out within the framework of this Directive shall be subject to Directive 95/46/EC.

Article 43

Transposition

1. Member States shall bring into force the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with this Directive by 10 April 2016. They shall immediately inform the Commission thereof.

When Member States adopt those measures, they shall contain a reference to this Directive or shall be accompanied by such reference on the occasion of their official publication. The methods of making such reference shall be laid down by Member States.

2. Member States shall communicate to the Commission the text of the main measures of national law which they adopt in the field covered by this Directive.

*Article 44***Entry into force**

This Directive shall enter into force on the twentieth day following that of its publication in the *Official Journal of the European Union*.

*Article 45***Addressees**

This Directive is addressed to the Member States.

Done at Strasbourg, 26 February 2014.

For the European Parliament
The President
M. SCHULZ

For the Council
The President
D. KOURKOULAS

ANNEX

1. Information to be provided in the annual transparency report referred to in Article 22(2):
 - (a) financial statements comprising a balance-sheet or a statement of assets and liabilities, an income and expenditure account for the financial year and a cash-flow statement;
 - (b) a report on the activities in the financial year;
 - (c) information on refusals to grant a licence pursuant to Article 16(3);
 - (d) a description of the legal and governance structure of the collective management organisation;
 - (e) information on any entities directly or indirectly owned or controlled, wholly or in part, by the collective management organisation;
 - (f) information on the total amount of remuneration paid to the persons referred in Article 9(3) and Article 10 in the previous year, and on other benefits granted to them;
 - (g) the financial information referred to in point 2 of this Annex;
 - (h) a special report on the use of any amounts deducted for the purposes of social, cultural and educational services, containing the information referred to in point 3 of this Annex.
2. Financial information to be provided in the annual transparency report:
 - (a) financial information on rights revenue, per category of rights managed and per type of use (e.g. broadcasting, online, public performance), including information on the income arising from the investment of rights revenue and the use of such income (whether it is distributed to rightholders or other collective management organisations, or otherwise used);
 - (b) financial information on the cost of rights management and other services provided by the collective management organisation to rightholders, with a comprehensive description of at least the following items:
 - (i) all operating and financial costs, with a breakdown per category of rights managed and, where costs are indirect and cannot be attributed to one or more categories of rights, an explanation of the method used to allocate such indirect costs;
 - (ii) operating and financial costs, with a breakdown per category of rights managed and, where costs are indirect and cannot be attributed to one or more categories of rights, an explanation of the method used to allocate such indirect costs, only with regard to the management of rights, including management fees deducted from or offset against rights revenue or any income arising from the investment of rights revenue in accordance with Article 11(4) and Article 12(1), (2) and (3);
 - (iii) operating and financial costs with regard to services other than the management of rights, but including social, cultural and educational services;
 - (iv) resources used to cover costs;
 - (v) deductions made from rights revenues, with a breakdown per category of rights managed and per type of use and the purpose of the deduction, such as costs relating to the management of rights or to social, cultural or educational services;
 - (vi) the percentages that the cost of the rights management and other services provided by the collective management organisation to rightholders represents compared to the rights revenue in the relevant financial year, per category of rights managed, and, where costs are indirect and cannot be attributed to one or more categories of rights, an explanation of the method used to allocate such indirect costs;
 - (c) financial information on amounts due to rightholders, with a comprehensive description of at least the following items:
 - (i) the total amount attributed to rightholders, with a breakdown per category of rights managed and type of use;
 - (ii) the total amount paid to rightholders, with a breakdown per category of rights managed and type of use;
 - (iii) the frequency of payments, with a breakdown per category of rights managed and per type of use;

- (iv) the total amount collected but not yet attributed to rightholders, with a breakdown per category of rights managed and type of use, and indicating the financial year in which those amounts were collected;
 - (v) the total amount attributed to but not yet distributed to rightholders, with a breakdown per category of rights managed and type of use, and indicating the financial year in which those amounts were collected;
 - (vi) where a collective management organisation has not carried out the distribution and payments within the deadline set in Article 13(1), the reasons for the delay;
 - (vii) the total non-distributable amounts, along with an explanation of the use to which those amounts have been put;
- (d) information on relationships with other collective management organisations, with a description of at least the following items:
- (i) amounts received from other collective management organisations and amounts paid to other collective management organisations, with a breakdown per category of rights, per type of use and per organisation;
 - (ii) management fees and other deductions from the rights revenue due to other collective management organisations, with a breakdown per category of rights, per type of use and per organisation;
 - (iii) management fees and other deductions from the amounts paid by other collective management organisations, with a breakdown per category of rights and per organisation;
 - (iv) amounts distributed directly to rightholders originating from other collective management organisations, with a breakdown per category of rights and per organisation.
3. Information to be provided in the special report referred to in Article 22(3):
- (a) the amounts deducted for the purposes of social, cultural and educational services in the financial year, with a breakdown per type of purpose and, for each type of purpose, with a breakdown per category of rights managed and per type of use;
 - (b) an explanation of the use of those amounts, with a breakdown per type of purpose including the costs of managing amounts deducted to fund social, cultural and educational services and of the separate amounts used for social, cultural and educational services.
-

Sammanfattning av betänkandet Kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet (SOU 2015:47)

Prop. 2015/16:181
Bilaga 2

Allmänna utgångspunkter

Direktivet om kollektiv rättighetsförvaltning innehåller krav för att säkerställa att kollektiva förvaltningsorganisationer förvaltar upphovsrätt och närstående rättigheter på ett välfungerande sätt. Direktivet innehåller också bestämmelser om gränsöverskridande licensiering av upphovsrättigheter till musikaliska verk för användning på nätet.

Utredningen har i huvudsak föreslagit ett genomförande som inte går längre än vad som krävs enligt direktivet, eftersom längre gående bestämmelser kan medföra konkurrensnackdelar. Utredningens utgångspunkt har varit att förslaget till nya bestämmelser ska ansluta sig till den nivå på krav som direktivet ställer.

Utredningen har bedömt att de bestämmelser som är nödvändiga för att genomföra direktivet bör komma till uttryck i en ny lag. Utredningen har genomgående strävat efter lösningar som är förenliga med befintliga svenska principer och systematik, såväl vad gäller regelverket som de praktiska ordningarna för kollektiv förvaltning.

Direktivet om kollektiv rättighetsförvaltning innehåller krav i fråga om i) styrning och kontroll över den kollektiva förvaltningen, ii) organisationernas inkassering, förvaltning och utbetalning av inkasserade medel, iii) organisationernas relationer till andra förvaltningsorganisationer, iv) förhållandet till användare samt v) insyn, tillhandahållande av information och rapportering. Därutöver innehåller direktivet villkor och krav för gränsöverskridande licensiering i vissa fall och slutligen bestämmelser om efterlevnad och kontroll.

Styrning och kontroll över den kollektiva förvaltningen

Direktivets bestämmelser om styrning och kontroll över kollektiva förvaltningsorganisationer (artiklarna 4 till 10) syftar till att öka enskilda medlemmars och rättighetshavares möjligheter att utöva inflytande över den kollektiva förvaltningen av rättigheterna. Vissa av bestämmelserna saknar helt motsvarighet i svensk rätt och för att genomföra dessa föreslås bestämmelser i nära anslutning till direktivets ordalydelse. I syfte att klargöra att den nya lagen inte påverkar bestämmelser om en avtalslicens utsträckta verkan och obligatorisk kollektiv förvaltning, föreslås särskilda förtydliganden i lagen.

Andra bestämmelser om styrning och kontroll är huvudsakligen associationsrättsliga till sin karaktär (artiklarna 6, 8 och 9) och motsvaras i vissa delar av bestämmelser i befintlig associationsrättslig reglering. Här har utredningen strävat efter ett genomförande som så långt möjligt tar hänsyn till befintligt regelverk och systematik, t.ex. i fråga om befogenheter och skyldigheter för styrelse och stämma. Den föreslagna regleringen är associationsneutral och begränsar inte möjligheten för organisationerna att välja associationsform.

När det gäller skyldigheter för personer i de kollektiva förvaltningsorganisationernas ledning (artikel 10) bedömer utredningen att bestämmelserna är rörelserättsliga till sin karaktär och att de går utöver det som följer av befintlig associationsrättslig reglering.

Organisationernas inkassering, förvaltning och utbetalning av inkasserade medel

Direktivets bestämmelser om inkassering, förvaltning och utbetalning av inkasserade medel (artiklarna 11 till 13) syftar till att uppställa gemensamma krav på kollektiva förvaltningsorganisationer, bl.a. i fråga om separation i räkenskaper mellan medel som avser kollektiv förvaltning och andra medel som organisationen förfogar över. Vidare uppställs villkor för och begränsningar i möjligheten för kollektiva förvaltningsorganisationer att investera inkasserade medel i avvaktan på utbetalning, möjligheten att göra skilda slag av avdrag och särskilda bestämmelser om fördelning och betalning.

Bestämmelserna är rörelserättsliga till sin karaktär och överlappar till viss del befintliga bestämmelser om kollektiv förvaltning i upphovsrättslagen om följerrätt, privatkopieringsersättning, tilläggsersättning och avtalslicenser. Utöver nödvändiga följdändringar – för att undvika normkonflikter – föreslås att bestämmelserna genomförs i nära anslutning till direktivets ordalydelse. Så långt möjligt anpassas förslaget till genomförande till befintliga svenska ordningar med paraply- och medlemsorganisationer, där det bl.a. förekommer att inkassering sker av en paraplyorganisation men där den slutliga fördelningen och betalningen till rättighetshavarna sker via en medlemsorganisation.

Organisationernas relationer med andra förvaltningsorganisationer

Direktivets bestämmelser om de kollektiva förvaltningsorganisationernas relationer med andra förvaltningsorganisationer (artiklarna 14 och 15) är rörelserättsliga till sin karaktär och uppställer allmänna krav på icke-diskriminering, medger möjlighet att göra vissa avdrag och innehåller regler om fördelning och betalning. Bestämmelserna saknar motsvarighet i gällande svensk rätt. Utredningen föreslår att bestämmelserna genomförs i nära anslutning till direktivets ordalydelse.

Förhållandet till användare

Direktivets bestämmelser om de kollektiva förvaltningsorganisationernas förhållande till användarna, bl.a. i fråga om licensiering och användarnas rapporteringsskyldighet (artiklarna 16 och 17) är huvudsakligen civilrättsliga till sin karaktär. Bestämmelserna saknar motsvarighet i gällande svensk rätt, även om vissa av bestämmelserna är inspirerade av konkurrensrättslig praxis från EU-domstolen och kommissionen. Utredningen föreslår att bestämmelserna genomförs i nära anslutning till direktivets ordalydelse.

Direktivets bestämmelser om insyn, tillhandahållande av information och rapportering (artiklarna 18 till 22) är huvudsakligen civilrättsliga till sin karaktär. Vissa av dem innehåller emellertid betydande offentlighetsrättsliga inslag, t.ex. bestämmelserna om information som ska ges till allmänheten samt bestämmelserna om den årliga insynsrapporten och dess granskning (artiklarna 21 och 22). Flertalet av bestämmelserna saknar motsvarighet i gällande svensk rätt, även om bestämmelserna om insynsrapporten till stor del har motsvarighet i befintliga svenska redovisningsregler. Utredningen föreslår att bestämmelserna genomförs i nära anslutning till direktivets ordalydelse.

Koppling till vissa bestämmelser om kollektiv förvaltning i upphovsrättslagen

Utredningen föreslår att upphovsrättslagens bestämmelser om vilka organisationer som kan inkassera upphovsrättslig ersättning – t.ex. privatkopieringsersättning och följerättsersättning – och träffa avtal med avtalslicensverkan kompletteras med ett krav på att organisationen ska vara en kollektiv förvaltningsorganisation enligt lagen om kollektiv rättighetsförvaltning. Förslaget är inte direkt föranlett av direktivet, men har stark koppling till direktivets syfte att harmonisera den kollektiva förvaltningen inom EU.

Villkor och krav för gränsöverskridande licensiering i vissa fall

Direktivets bestämmelser om krav på kollektiva förvaltningsorganisationer som ägnar sig åt gränsöverskridande förvaltning av närrättigheter till musikaliska verk för användning på nätet (artiklarna 23 till 32) syftar till att uppställa krav på de organisationer som önskar bedriva sådan verksamhet. Bestämmelserna har såväl civil- som offentlighetsrättsliga inslag. Utredningen föreslår ett genomförande i enlighet med det undantag som direktivet medger i fråga om gränsöverskridande tjänster för tillhandahållande av musikaliska verk i form av notblad i skriftlig form (se skäl 40 till direktivet). Bestämmelserna saknar i huvudsak motsvarighet i svensk rätt. Utredningen föreslår att bestämmelserna genomförs i nära anslutning till direktivets ordalydelse.

Efterlevnad och kontroll

Direktivets bestämmelser om klagomål, skilda slag av tvistlösning, övervakning och annan kontroll av efterlevnaden av direktivets bestämmelser, samt samarbete och informationsutbyte med myndigheter i andra medlemsstater (artiklarna 33 till 38) medger ett tämligen flexibelt genomförande i svensk rätt. Mekanismerna för kontroll kan anpassas efter reglernas karaktär av civil- eller offentlig rätt, vilket möjliggör ett genomförande där kontrollen av efterlevnaden av bestämmelserna i stor utsträckning kan ske genom domstolsprövning. För de bestämmelser som har ett betydande offentlighetsrättsligt inslag föreslår utredningen en tillsyn

via förvaltningsmyndighet. Utredningen föreslår att behörig myndighet med ansvar för tillsyn över de kollektiva förvaltningsorganisationerna ska vara Patent- och registreringsverket.

Konsekvenser av förslagen

Utredningen föreslår, med endast några få undantag, bestämmelser som inte går utöver direktivets krav. Även med denna utgångspunkt kan konstateras att den föreslagna lagen om kollektiv rättighetsförvaltning är tämligen omfattande. Till stora delar innehåller lagen bestämmelser som helt saknar motsvarighet i befintligt regelverk, såväl vad gäller de materiella bestämmelserna om rättigheter och skyldigheter för skilda aktörer, som bestämmelserna om kontroll av efterlevnaden.

En allmän bedömning är att det regelverk som krävs för att genomföra direktivet generellt synes vara bättre anpassat efter den kollektiva förvaltning som bedrivs på musikområdet, i jämförelse med sådan förvaltning som sker på andra områden. Utanför musikområdet tycks det föreslagna regelverket skapa störst utmaningar i fråga om krav på (detaljerad) fördelning och betalning till rättighetshavare, med åtföljande krav på rapportering m.m. Vissa organisationer är alltså redan i stor utsträckning anpassade till regelverket, medan andra kan behöva göra större insatser – särskilt initialt – för att uppfylla kraven. Utredningens bedömning är att vissa mindre aktörer kan ha svårigheter att få ekonomi i kollektiv förvaltning enligt det nya regelverket, vilket kan leda till omstruktureringar och nya samarbeten.

En möjlig positiv effekt av regelverket är att en större andel av inkasserade medel kan komma att fördelas på individnivå. Generellt kan legitimiteten för kollektiv förvaltning också öka. De fördelarna kan dock i vissa fall komma att ske på bekostnad av ökade kostnader, t.ex. för administration av fördelning och betalning av belopp som tidigare inte fördelats individuellt, vilket påverkar de totala utbetalningarna till rättighetshavarkollektivet. Detta kan indirekt också få en negativ effekt på organisationernas funktion som främjare av den kulturella mångfalden.

Patent- och registreringsverkets tillsyn föreslås i första hand finansieras genom anslag (skattefinansiering), i andra hand genom avgifter (mot inkomstitel i statsbudgeten).

Ikraftträdande

Direktivet ska vara genomfört senast den 10 april 2016. Direktivet innehåller inte några allmänna bestämmelser om dess tillämpning i tiden. Utredningen föreslår därför att de bestämmelser som genomför direktivet ska träda i kraft den dag då direktivet ska vara genomfört.

Vidare föreslås att ändringarna i upphovsrättslagen träder i kraft samtidigt som den nya lagen. De nya reglerna ska dock inte tillämpas i fråga om åtgärder som har vidtagits eller rättigheter som har förvärvats före ikraftträdandet. Det innebär bl.a. att avtal som har ingåtts med avtalslicensverkan före ikraftträdandet även fortsättningsvis kan ha sådan verkan.

1.1 Förslag till
lag om kollektiv rättighetsförvaltning
på upphovsrättsområdet (20XX:XX)

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Övergripande bestämmelser och definitioner

Innehåll

1 § Lagen har följande innehåll:

- Övergripande bestämmelser och definitioner (1 kap.)
- Allmänna principer för kollektiv rättighetsförvaltning (2 kap.)
- Rättighetshavarnas rättigheter (3 kap.)
- Medlemskap i kollektiva förvaltningsorganisationer m.m. (4 kap.)
- Medlemsstämma (5 kap.)
- Övervakningsfunktion och verksamhetsledning (6 kap.)
- Förvaltning av rättighetsintäkter (7 kap.)
- Förvaltning av rättigheter för andra kollektiva förvaltningsorganisationers räkning (8 kap.)
- Förhållandet till användare (9 kap.)
- Insyn och rapportering (10 kap.)
- Gränsöverskridande licensiering av musikaliska verk i vissa fall (11 kap.)
- Sanktioner m.m. (12 kap.)
- Registrering och tillsyn (13 kap.)

Syfte

2 § I denna lag finns bestämmelser som syftar till att säkerställa att kollektiva förvaltningsorganisationer förvaltar upphovsrätt och närstående rättigheter på ett välfungerande sätt. I lagen uppställs också krav på kollektiva förvaltningsorganisationer som ägnar sig åt gränsöverskridande licensiering av upphovsrättigheter till musikaliska verk för användning på nätet.

Tillämpningsområde

3 § Det som sägs i denna lag gäller endast kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade i Sverige, om inte något annat anges.

Bestämmelserna i denna lag ska tillämpas på sådana enheter som direkt eller indirekt, helt eller delvis ägs eller kontrolleras av en kollektiv förvaltningsorganisation, under förutsättning att enheterna bedriver en

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/26/EU av den 26 februari 2014 om kollektiv rättighetsförvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden (EUT L 84, 20.3.2014, s. 72, Celex 32014L0026).

verksamhet som, om den skulle bedrivas av den kollektiva förvaltningsorganisationen, skulle omfattas av bestämmelserna i denna lag.

4 § Bestämmelserna i denna lag kompletterar föreskrifter i allmänhet för ekonomiska föreningar, aktiebolag, handelsbolag, europakooperativ, europabolag, europeiska ekonomiska intressegrupperingar och stiftelser.

5 § Bestämmelserna i denna lag tillämpas inte på överenskommelser mellan arbetsgivare och arbetstagare om lön eller andra anställningsvillkor.

Definitioner

6 § Med *kollektiv förvaltningsorganisation* avses i denna lag en juridisk person som har tillstånd enligt lag eller genom överlåtelse, licens eller annat avtal att som sitt enda eller huvudsakliga syfte förvalta upphovsrätter eller närstående rättigheter för mer än en rättighetshavare till gemensam nytta för dessa rättighetshavare och som

1. ägs eller kontrolleras av sina medlemmar, eller
2. är organiserad på icke vinstdrivande basis.

7 § Med *rättighetshavshavare* avses i denna lag en person eller enhet som innehar upphovsrätt eller närstående rättighet eller som, inom ramen för ett avtal om utnyttjande av rättigheter eller enligt lag, har rätt till en del av rättighetsintäkterna.

Första stycket tillämpas inte på en organisation som är en kollektiv förvaltningsorganisation enligt 6 §.

Första stycket tillämpas inte heller på medlemmar i kollektiva förvaltningsorganisationer som är enheter som företräder rättighetshavare.

8 § Med *medlem* avses i denna lag en rättighetshavare enligt 7 § eller en enhet som företräder rättighetshavare, vilken uppfyller kraven för medlemskap i en kollektiv förvaltningsorganisation och som beviljats medlemskap i den.

9 § Med *stadgar* avses i denna lag stiftelseurkund, bolagsordning, stadgar, grupperingsavtal eller andra konstituerande handlingar för en kollektiv förvaltningsorganisation.

10 § Med *medlemsstämma* avses i denna lag det organ i en kollektiv förvaltningsorganisationen där dess medlemmar deltar och utövar rösträtt, oberoende av organisationens juridiska form.

11 § Med *rättighetsintäkter* avses i denna lag inkomster som en kollektiv förvaltningsorganisation har inkasserat för rättighetshavares räkning, oavsett om inkomsterna härrör från en ensamrätt, en rätt till ersättning eller från en rätt till kompensation.

12 § Med *förvaltningsavgifter* avses i denna lag de belopp som en kollektiv förvaltningsorganisation debiterar, drar av eller kompenserar för från rättighetsintäkter eller från inkomster som härrör från investering av sådana intäkter för att täcka kostnaderna för förvaltning av upphovsrätt eller närstående rättighet.

13 § Med *representationsavtal* avses i denna lag ett avtal genom vilket en kollektiv förvaltningsorganisation ger en annan kollektiv förvaltningsorganisation tillstånd att förvalta de rättigheter den representerar.

14 § Med *användare* avses i denna lag en fysisk eller juridisk person som driver verksamhet som kräver tillstånd från rättighetshavare, ersättning till rättighetshavare eller betalning av kompensation till rättighetshavare och som inte agerar i egenskap av konsument.

15 § Med *repertoar* avses i denna lag de rättigheter till verk som en kollektiv förvaltningsorganisation förvaltar.

16 § Med *gränsöverskridande licens* avses en licens som omfattar flera medlemsstaters territorier.

17 § Med *när rättigheter till musikaliska verk* avses de rättigheter till musikaliska verk enligt 2 § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk som krävs för att kunna tillhandahålla en nättjänst.

Lagens tillämpning på oberoende förvaltningsorganisationer

18 § Bestämmelserna i 9 kap. 1 §, 10 kap. 1 och 4 §§, 5 § 1–3 och 5–7, 12 kap. 3 och 4 §§ samt 13 kap. 1 § tillämpas på oberoende förvaltningsorganisationer som är etablerade i Sverige.

Med *oberoende förvaltningsorganisation* avses i denna lag en juridisk person som enligt lag eller genom överlåtelse, licens eller annat avtal har tillstånd att som sitt enda eller huvudsakliga syfte förvalta upphovsrätter eller närstående rättigheter för mer än en rättighetshavare till gemensam nytta för dessa rättighetshavare och som

1. inte, varken direkt eller indirekt, helt eller delvis, ägs eller kontrolleras av rättighetshavare, och

2. är organiserad på vinstdrivande basis.

2 kap. Allmänna principer för kollektiv rättighetsförvaltning

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska bedriva sin verksamhet i de företrädde rättighetshavarnas intressen.

En kollektiv förvaltningsorganisation får inte belasta de företrädde rättighetshavarna med skyldigheter som inte objektivt är nödvändiga för skyddet av deras rättigheter och intressen eller för en effektiv förvaltning av deras rättigheter.

2 § Stadgarna för en kollektiv förvaltningsorganisation ska ge uttryck för lämpliga och effektiva mekanismer för medlemmarnas deltagande i organisationens beslutsfattande.

Stadgarna ska i förekommande fall också ge uttryck för en skälig och balanserad representation av olika kategorier av medlemmar i organisationens beslutsfattande.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte för kollektiva förvaltningsorganisationer som är stiftelser.

3 kap. Rättighetshavarnas rättigheter

1 § En rättighetshavare har rätt att ge valfri kollektiv förvaltningsorganisation tillstånd att förvalta valfria rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk (*förvaltningsuppdrag*).

En kollektiv förvaltningsorganisation ska åta sig ett förvaltningsuppdrag enligt första stycket, om den inte har objektiva skäl för att inte göra det.

2 § En rättighetshavare får, trots att ett förvaltningsuppdrag har lämnats enligt 1 §, ge tillstånd till sådan användning av rättigheterna, kategorierna av rättigheter eller typerna av verk som inte är kommersiell.

3 § En rättighetshavare får, i enlighet med 1 §, helt eller delvis återta ett förvaltningsuppdrag, om det sker med rimligt varsel.

En kollektiv förvaltningsorganisation får besluta att ett återtagande av ett förvaltningsuppdrag ska träda i kraft först vid räkenskapsårets slut.

4 § Om det finns utestående belopp till en rättighetshavare för utnyttjande som skett innan återtagandet av förvaltningsuppdraget enligt 3 § trädde i kraft, har rättighetshavaren kvar sina rättigheter enligt 7 kap. 5–10 §§, 10 kap. 1, 2 och 4 §§, 11 kap. 12 och 13 §§ och 12 kap. 1 §. Detsamma gäller i förhållande till en licens som organisationen har beviljat innan ett sådant återtagande har trätt i kraft.

5 § En kollektiv förvaltningsorganisation får inte begränsa utövandet av rättigheter enligt 3 och 4 §§ genom att ställa upp som villkor att rättigheter som omfattas av ett återtagande förvaltas av en annan kollektiv förvaltningsorganisation.

6 § När en rättighetshavare ger en kollektiv förvaltningsorganisation ett förvaltningsuppdrag, ska rättighetshavaren ge sitt uttryckliga medgivande för varje rättighet eller kategori av rättighet eller typ av verk som organisationen ska förvalta. Varje sådant medgivande ska dokumenteras av organisationen.

7 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska informera en rättighetshavare om hans eller hennes rättigheter enligt 1–6 §§, och om villkoren för den rättighet som anges i 2 §, innan den accepterar ett förvaltningsuppdrag. Rättigheterna och villkoren ska dessutom framgå av organisationens stadgar.

En kollektiv förvaltningsorganisation, som redan har fått ett förvaltningsuppdrag från rättighetshavare, ska informera dem om deras rättigheter enligt 2–6 §§.

Prop. 2015/16:181
Bilaga 3

8 § Bestämmelserna i detta kapitel påverkar inte bestämmelser om en avtalslicens utsträckta verkan eller om obligatorisk kollektiv förvaltning i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

4 kap. Medlemskap i kollektiva förvaltningsorganisationer m.m.

Krav för medlemskap

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska godta rättighetshavare och enheter som företräder rättighetshavare som medlemmar, om de uppfyller kraven för medlemskap. Kraven ska baseras på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier.

Kraven för medlemskap ska anges i stadgarna för den kollektiva förvaltningsorganisationen och vara allmänt tillgängliga.

Om en kollektiv förvaltningsorganisation vägrar godta en begäran om medlemskap, ska den ge rättighetshavaren eller enheten en tydlig motivering till beslutet.

Första stycket gäller inte för medlemskap i kollektiva förvaltningsorganisationer som är ekonomiska föreningar, ideella föreningar eller europakooperativ. För dem gäller i stället de förutsättningar för medlemskap som anges i 3 kap. 1 § första stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

Första-tredje styckena gäller inte heller för kollektiva förvaltningsorganisationer som är stiftelser.

Möjlighet att kommunicera på elektronisk väg

2 § En kollektiv förvaltningsorganisation som har medlemmar ska ge dem möjlighet att kommunicera med organisationen på elektronisk väg.

Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska även ge medlemmarna möjlighet att delta i och utöva rösträtt vid medlemsstämma på elektronisk väg.

Medlemsregister

3 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska föra register över sina medlemmar (*medlemsregister*). Registret ska innehålla uppgift om medlemmens namn och postadress. Registret ska uppdateras regelbundet.

Denna paragraf gäller inte om det i annan författning föreskrivs en skyldighet för den kollektiva förvaltningsorganisationen att föra register med motsvarande innehåll.

Tillämpning på rättighetshavare som inte är medlemmar

4 § Det som anges i 2 § första stycket, 10 kap. 4 §, 11 kap. 15 § andra stycket och 12 kap. 1 § gäller även i förhållande till rättighetshavare som enligt lag eller avtal har ett direkt rättsligt förhållande till organisationen men som inte är dess medlemmar.

5 kap. Medlemsstämma

Medlemsstämma

1 § För kollektiva förvaltningsorganisationer gäller bestämmelserna om medlemsstämma i detta kapitel i den utsträckning det i denna lag föreskrivs något annat än det som gäller enligt

1. bestämmelser om föreningsstämma i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar,

2. bestämmelser om bolagsstämma i aktiebolagslagen (2005:551),

3. artiklarna 52–63 i rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar,

4. artiklarna 52–60 i rådets förordning (EG) nr 2157/2001 av den 8 oktober 2001 om stadga för europabolag,

5. artiklarna 16–17 i rådets förordning (EEG) nr 2137/85 av den 25 juli 1985 om europeiska ekonomiska intressegrupperingar.

Oavsett och utöver det som framgår av första stycket 1–4 gäller 3 § andra stycket i detta kapitel, och oavsett och utöver det som framgår av första stycket 1–5 gäller 5–7 §§, 8 § andra stycket och 9 § i detta kapitel.

De befogenheter som anges i 2–12 §§ utövas i tillämpliga delar av styrelsen i eller förvaltaren för en stiftelse.

Bolagsmännen i ett handelsbolag eller i en europeisk ekonomisk intressegruppering kan besluta om att de befogenheter som anges i 2–12 §§ ska utövas av ett särskilt organ eller av samma organ som utövar de befogenheter som avses i 6 kap. 1–4 §§.

2 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha en medlemsstämma. Medlemsstämman ska sammankallas minst en gång per år.

3 § Medlemsstämman ska besluta om ändringar i stadgarna.

Medlemsstämman ska också besluta om villkoren för medlemskap i den kollektiva förvaltningsorganisationen i de fall dessa villkor inte regleras av stadgarna.

4 § Medlemsstämman ska besluta om utnämning av eller avskedande av ledamöter i den kollektiva förvaltningsorganisationens styrelse eller motsvarande organ. Medlemsstämman ska också besluta om ersättning och andra förmåner för styrelseuppdrag till var och en av ledamöterna.

5 § Medlemsstämman ska, utöver det som framgår av 3 och 4 §§, besluta om:

1. riktlinjer för fördelning av utestående belopp till rättighetshavare,

2. riktlinjer för användning av belopp som inte kan fördelas,

3. investeringsstrategin för rättighetsintäkter och eventuella inkomster som härrör från investerade rättighetsintäkter,

4. riktlinjer för avdrag från rättighetsintäkter och från eventuella inkomster som härrör från investerade rättighetsintäkter,

5. användning av belopp som inte kan fördelas,

6. riskhanteringsstrategi,

7. godkännande av förvärv, försäljningar eller inteckningar av fast egendom,

8. godkännande av fusioner och allianser, inrättande av dotterenheter, förvärv av andra enheter eller aktier eller rättigheter i andra enheter, och

9. godkännande av upptagande av lån, utlåning eller ställande av säkerheter för lån.

6 § Medlemsstämman får delegera besluten enligt 5 § 6–9 till det organ som utövar den funktion avses i 6 kap. 1–4 §§.

7 § Medlemsstämman ska besluta om utnämning och entledigande av revisor och godkänna den årliga insynsrapport som avses i 10 kap. 6 och 7 §§.

8 § Varje medlem har rätt att delta i och utöva rösträtt vid medlemsstämman, om inte annat anges i andra stycket.

Möjligheten att delta och utöva rösträtt på stämman får begränsas, om den baseras på:

1. medlemskapets varaktighet, eller
2. belopp som har mottagits av eller är utestående till en medlem.

9 § De kriterier som anges i 8 § andra stycket 1 och 2 ska återges i stadgan eller medlemskapsvillkoren för den kollektiva förvaltningsorganisationen och hållas allmänt tillgängliga i enlighet med 10 kap. 3 och 5 §§.

10 § En medlem som inte är personligen närvarande vid medlemsstämman får utöva sin rätt vid medlemsstämman genom ett ombud. Ombudet ska ha en fullmakt att för medlemmens räkning delta i och rösta vid medlemsstämman. En sådan fullmakt får inte resultera i en intressekonflikt.

För en kollektiv förvaltningsorganisation som bedrivs som en ekonomisk eller en ideell förening gäller att rätten att anlita ombud får begränsas genom bestämmelser i stadgarna. En medlem i en sådan förening har dock alltid rätt att anlita sin make, sin sambo, en annan medlem eller en ställföreträdare för en annan medlem som ombud. Vidare gäller att ett ombud får företräda högst tre medlemmar, om inte annat har bestämts i stadgarna.

11 § En fullmakt som avses i 10 § gäller för en enda medlemsstämma. Fullmaktshavaren har samma rättigheter vid medlemsstämman som den medlem som har gett fullmakten skulle ha haft.

Fullmaktshavaren ska rösta i enlighet med instruktionerna från den medlem som har gett fullmakten.

12 § För en kollektiv förvaltningsorganisation som bedrivs som förening eller europakooperativ gäller att medlemsstämmans befogenheter enligt 1-11 §§ får utövas av sådana särskilt valda fullmäktige som avses i 7 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar. Det gäller dock endast om

1. det säkerställs att medlemmarna på ett lämpligt och effektivt sätt kan delta i beslutsfattandet i den kollektiva förvaltningsorganisationen, och

2. olika kategorier av medlemmar i förekommande fall är skäligen och balanserat representerade i fullmäktige.

6 kap. Övervakningsfunktion och verksamhetsledning

Övervakningsfunktion

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha en övervakningsfunktion som kontinuerligt övervakar de åtgärder som personer som leder organisationens verksamhet vidtar och hur de uppfyller sina skyldigheter.

Inom det organ som har den övervakningsfunktion som avses i första stycket ska det i förekommande fall finnas en skälig och balanserad representation av olika medlemskategorier i den kollektiva förvaltningsorganisationen.

Om den kollektiva förvaltningsorganisationen är en förening, ett aktiebolag, en stiftelse eller ett monistiskt organiserat europakooperativ eller europabolag, ska övervakningsfunktionen enligt första stycket utövas av den juridiska personens styrelse eller motsvarande styrelseorgan.

2 § Varje person som ingår i en övervakningsfunktion enligt 1 § ska lämna en årlig individuell redogörelse till medlemsstämman om intressekonflikter. Redogörelsen ska innehålla åtminstone den information som avses i 6 § andra stycket.

3 § Det organ som utövar övervakningsfunktionen enligt 1 § ska sammanträda regelbundet och åtminstone

1. utöva de befogenheter som medlemsstämman har delegerat till organet, inklusive de befogenheter som omfattas av 5 kap. 5 §, och

2. övervaka de personer som avses i 5 § vad gäller verksamhet och skyldigheter, inklusive verkställandet av besluten från medlemsstämman och de riktlinjer som avses i 5 kap. 5 § 1–4.

4 § Det organ som utövar övervakningsfunktionen enligt 1 § ska minst en gång per år rapportera om utövandet av sina befogenheter till medlemsstämman.

Skyldigheter för personer som leder verksamheten

5 § Verksamhetsledningen för en kollektiv förvaltningsorganisation ska utövas på ett sunt, ansvarsfullt och lämpligt sätt, med sunda förvaltnings- och redovisningsmetoder samt mekanismer för intern kontroll.

6 § Kollektiva förvaltningsorganisationer ska tillämpa förfaranden för att undvika intressekonflikter.

Förfarandena ska inbegripa en årlig individuell redogörelse från var och en av de personer som ingår i verksamhetsledningen enligt 5 § till stämman, med information om

1. eventuella ekonomiska intressen i den kollektiva förvaltningsorganisationen,

2. alla ersättningar som erhållits från den kollektiva förvaltningsorganisationen under föregående räkenskapsår,

3. alla belopp som erhållits i egenskap av rättighetshavare från den kollektiva förvaltningsorganisationen under föregående räkenskapsår, och

4. faktiskt förekommande eller potentiella konflikter mellan personliga intressen och den kollektiva förvaltningsorganisationens intressen eller mellan skyldigheter gentemot den kollektiva förvaltningsorganisationen och skyldigheter gentemot andra fysiska eller juridiska personer.

7 § Kollektiva förvaltningsorganisationer som är föreningar, aktiebolag, stiftelser eller monistiskt organiserade europakooperativ eller europabolag ska ha en verkställande direktör som sköter den löpande förvaltningen. Den verkställande direktören får inte vara ledamot i styrelsen eller motsvarande styrelseorgan.

7 kap. Förvaltning av rättighetsintäkter

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska iakttä omsorg vid inkassering och förvaltning av rättighetsintäkter.

2 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska i sina räkenskaper separera

1. rättighetsintäkter och inkomster från investeringar av rättighetsintäkter, och
2. egna tillgångar och inkomster från sådana tillgångar, från förvaltningsavgifter eller från annan verksamhet.

3 § En kollektiv förvaltningsorganisation får inte använda rättighetsintäkter eller inkomster som härrör från investeringar av rättighetsintäkter för andra ändamål än för fördelning till rättighetshavarna.

Första stycket gäller inte avdrag eller kompensation för förvaltningsavgifter i enlighet med ett beslut som fattats enligt 5 kap. 5 § 4 eller 6 kap. 3 § 1.

Första stycket gäller inte heller användning av rättighetsintäkter eller inkomster från investeringar av rättighetsintäkter i enlighet med ett beslut som fattats enligt 5 kap. 5 § eller 6 kap. 3 § 1.

4 § Om en kollektiv förvaltningsorganisation investerar rättighetsintäkterna eller inkomster från investeringar av rättighetsintäkter, ska organisationen göra det i de företrädde rättighetshavarnas intressen i enlighet med 5 kap. 5 § 3 och 6.

Vid ett beslut om investeringar enligt första stycket ska organisationen beakta följande.

1. Om det finns potentiella intressekonflikter, ska investeringens enda syfte vara de intressen som tillkommer de företrädde rättighetshavarna.

2. Tillgångarna ska investeras i syfte att trygga säkerhet, kvalitet, likviditet och vinst för portfolion som helhet.

3. Tillgångarna ska diversifieras tillräckligt för att undvika för stor vikt vid någon viss tillgång och ansamling av risker i portfolion som helhet.

5 § Innan en kollektiv förvaltningsorganisation accepterar ett förvaltningsuppdrag, ska organisationen ge rättighetshavaren information om avdrag för förvaltningsavgifter och andra avdrag som tillämpas på rättighetsintäkter och på eventuella inkomster från investeringar av rättighetsintäkter.

De avdrag som avses i första stycket ska vara rimliga i förhållande till de tjänster som den kollektiva förvaltningsorganisationen tillhandahåller rättighetshavarna och till de riktlinjer som beslutats av stämman enligt 5 kap. 5 § 4. För avdrag för förvaltningsavgifter gäller dessutom att de inte får överskrida den kollektiva förvaltningsorganisationens motiverade och dokumenterade förvaltningskostnader.

Om en kollektiv förvaltningsorganisation erbjuder sociala, kulturella eller utbildningsrelaterade tjänster som finansieras genom avdrag från rättighetsintäkter eller från inkomster som härrör från investeringar av rättighetsintäkter, ska dessa tjänster erbjudas på grundval av rättvisa kriterier. Det gäller särskilt tillgången till och omfattningen av dessa tjänster.

6 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska regelbundet, omsorgsfullt och korrekt fördela och utbetala utestående belopp till rättighetshavarna i enlighet med 5 kap. 5 § 1.

Den fördelning och utbetalning som avses i första stycket ska ske snarast möjligt, dock senast nio månader från slutet av det räkenskapsår under vilket rättighetsintäkten inkasserades. Det gäller dock inte om det finns objektiva skäl, särskilt i fråga om rapportering från användarna, identifiering av rättigheter, rättighetshavare eller matchning av information om verk med rättighetshavare, som hindrar organisationen från att respektera denna tidsfrist.

Om utestående belopp inte kan fördelas till rättighetshavare inom den tidsfrist som anges i andra stycket, ska beloppen redovisas separat i den kollektiva förvaltningsorganisationens räkenskaper.

7 § Inom ramen för de krav som följer av 6 § ska den kollektiva förvaltningsorganisationen vidta alla nödvändiga åtgärder för att identifiera och lokalisera rättighetshavarna. Senast tre månader efter att den tidsfrist som anges i 6 § andra stycket har löpt ut, ska organisationen göra information om verk för vilka en eller flera rättighetshavare inte har identifierats eller lokaliserats tillgänglig för

1. de rättighetshavare som organisationen företräder eller de enheter som är dess medlemmar och som företräder rättighetshavare, och

2. alla kollektiva förvaltningsorganisationer med vilka den har ingått representationsavtal.

Den information som avses i första stycket ska, under förutsättning att den är tillgänglig, omfatta

1. verkets titel,

2. rättighetshavarens namn,

3. den berörda förläggarens eller producentens namn, och

4. all annan tillgänglig relevant information som skulle kunna bidra till att identifiera rättighetshavaren.

Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska också granska det register som avses i 4 kap. 3 § och andra lätt tillgängliga register. Om nämnda åtgärder inte leder till resultat, ska den kollektiva förvaltningsorganisationen göra denna information tillgänglig för allmänheten senast ett år efter tremånadersperiodens utgång.

8 § Om utestående belopp inte kan fördelas till rättighetshavare och det har gått tre år från slutet av det räkenskapsår då rättighetsintäkterna

inkasserades, och under förutsättning att den kollektiva förvaltningsorganisationen har vidtagit alla nödvändiga åtgärder för att identifiera och lokalisera rättighetshavarna i enlighet med 7 § första till tredje stycket, ska dessa belopp anses utgöra belopp som inte kan fördelas.

I 5 kap. 5 § finns bestämmelser om att medlemsstämman i den kollektiva förvaltningsorganisationen ska besluta om användning av belopp som inte kan fördelas.

9 § Om fördelningen och betalningen till rättighetshavare utförs av en medlem i den kollektiva förvaltningsorganisationen som är en enhet som företräder rättighetshavare, gäller bestämmelserna i 6–8 §§ för den enheten. Medlemmen ska följa de riktlinjer för fördelning som har beslutats av den kollektiva förvaltningsorganisationen i enlighet med 5 kap. 5 § 1.

10 § När en kollektiv förvaltningsorganisation får ersättning från en annan kollektiv förvaltningsorganisation gäller följande. Den kollektiva förvaltningsorganisationen, eller i tillämpliga fall dess medlemmar som är enheter som företräder rättighetshavare, ska fördela och betala ut dessa utestående belopp till rättighetshavarna snarast möjligt och senast sex månader efter det att beloppen mottagits, om det inte finns objektiva skäl som hindrar organisationen eller i tillämpliga fall dess medlemmar från att respektera denna tidsfrist.

8 kap. Förvaltning av rättigheter för andra kollektiva förvaltningsorganisationers räkning

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation får inte diskriminera någon rättighetshavare vars rättigheter den förvaltar genom representationsavtal.

2 § En kollektiv förvaltningsorganisation får inte tillämpa avdrag på intäkter från rättigheter som den förvaltar genom representationsavtal eller på inkomster som härrör från investeringar av den rättighetsintäkten.

Första stycket gäller inte förvaltningsavgifter.

Första stycket gäller inte heller om den kollektiva förvaltningsorganisation vars rättigheter förvaltas inom ramen för ett representationsavtal uttryckligen har gett sitt medgivande till sådana avdrag.

3 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska regelbundet, omsorgsfullt och korrekt fördela och betala utestående belopp till andra kollektiva förvaltningsorganisationer med vilka den har representationsavtal.

Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska verkställa fördelningen och betalningen till den andra kollektiva förvaltningsorganisationen snarast möjligt och inte senare än nio månader från slutet av det räkenskapsår under vilket rättighetsintäkten inkasserades, om det inte finns objektiva skäl som hindrar organisationen från att respektera denna tidsfrist.

9 kap. Förhållande till användare

1 § Kollektiva förvaltningsorganisationer och användare ska förhandla om licensieringen av rättigheter i enlighet med god affärssed. De ska förse varandra med all nödvändig information.

2 § Licensieringsvillkor mellan en kollektiv förvaltningsorganisation och en användare ska baseras på objektiva och icke-diskriminerande kriterier.

Rättighetshavare ska få skälig ersättning för användning av sina rättigheter. Tarifferna för ensamrätter och rättigheter till ersättning ska vara rimliga i förhållande till bland annat det ekonomiska handelsvärdet för användningen av rättigheterna, med beaktande av användningens art och omfattning i fråga om verk och andra alster, samt i förhållande till det ekonomiska värdet för de tjänster som den kollektiva förvaltningsorganisationen tillhandahåller.

Kollektiva förvaltningsorganisationer ska informera den berörda användaren om de kriterier som har använts för fastställandet av tarifferna.

3 § När kollektiva förvaltningsorganisationer utfärdar licenser ska de inte vara skyldiga att använda licensvillkor som avtalats med en användare som vägledande för andra typer av nättjänster, om användaren tillhandhåller en ny typ av nättjänst som varit tillgänglig för allmänheten i unionen i mindre än tre år.

4 § Kollektiva förvaltningsorganisationer ska utan onödigt dröjsmål besvara förfrågningar från användare och bland annat uppge vilken information som krävs för att organisationen ska kunna erbjuda en licens.

Efter att ha fått all relevant information ska den kollektiva förvaltningsorganisationen utan onödigt dröjsmål antingen erbjuda en licens eller ge användaren en motiverad förklaring till varför den inte avser att utfärda en licens för en viss tjänst.

5 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska se till att användarna kan kommunicera med den på elektronisk väg.

6 § En användare ska förse en kollektiv förvaltningsorganisation med sådan information om användningen av de rättigheter som organisationen representerar som krävs för inkassering av rättighetsintäkterna och för fördelning av utestående belopp till rättighetshavare (*rapporteringskyldighet för användare*). Rapporteringsskyldigheten är begränsad till information som är tillgänglig för användaren. Rapporteringen ska ske enligt i förväg fastställda eller överenskomna tidsangivelser och format. När en kollektiv förvaltningsorganisation och en användare beslutar om hur informationen ska lämnas ska de i så stor utsträckning som möjligt ta hänsyn till frivilliga branschnormer.

I stället för skyldigheten enligt första stycket gäller särskild rapporteringsskyldighet på områdena för privatkopieringsersättning, följerrätt och tilläggsersättning enligt bestämmelser i 26 k–26 p § och 45 a–45 d §§ lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

10 kap. Insyn och rapportering

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska minst en gång per år till de rättighetshavare som har tillskrivits rättighetsintäkter eller mottagit utbetalningar tillgängliggöra information om

1. alla kontaktuppgifter som rättighetshavaren har gett den kollektiva förvaltningsorganisationen tillstånd att använda för att identifiera och lokalisera rättighetshavaren,

2. rättighetsintäkter som har tillskrivits rättighetshavaren,

3. belopp som har betalats av den kollektiva förvaltningsorganisationen till rättighetshavaren per kategori av förvaltade rättigheter och typ av användning,

4. den period för vilken beloppen tillskrevs och betalades till rättighetshavaren, om inte objektiva skäl hänförliga till rapportering från användaren hindrar den kollektiva förvaltningsorganisationen från att tillhandahålla den informationen,

5. avdrag för förvaltningsavgifter,

6. avdrag för annat än förvaltningsavgifter, och

7. eventuella rättighetsintäkter som tillskrivs rättighetshavaren men som inte har betalats för en viss period.

2 § Om en kollektiv förvaltningsorganisation tillskrivit någon rättighetsintäkt och har medlemmar som är enheter som ansvarar för fördelningen av rättighetsintäkter till rättighetshavare, ska organisationen förse dessa enheter med den information som anges i 1 §.

De enheter som avses i första stycket ska minst en gång per år göra den information som anges i 1 § tillgänglig för varje rättighetshavare till vilken de tillskrivit rättighetsintäkter eller gjort utbetalningar för den period som informationen avser.

3 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska minst en gång per år och för kollektiva förvaltningsorganisationer för vars räkning den förvaltar rättigheter genom ett representationsavtal för den relevanta perioden tillgängliggöra information på elektronisk väg om

1. de rättighetsintäkter som tillskrivits, de belopp som betalats av den kollektiva förvaltningsorganisationen per kategori av rättigheter som förvaltas och per typ av användning för de rättigheter den förvaltar genom representationsavtalet, samt alla rättighetsintäkter som tillskrivits men inte har betalats för en viss period,

2. avdrag som gjorts för förvaltningsavgifter,

3. avdrag som gjorts för annat än för valtningsavgifter i enlighet med bestämmelserna i 8 kap. 2 §,

4. licenser som beviljats eller vägrats i fråga om verk och andra alster som omfattas av representationsavtalet, och

5. relevanta beslut som fattats vid medlemsstämman.

4 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska efter en motiverad begäran från en annan kollektiv förvaltningsorganisation för vars räkning den förvaltar rättigheter genom representationsavtal, en rättighetshavare eller en användare på elektronisk väg och utan onödigt dröjsmål tillhandahålla information avseende

1. de verk eller andra alster som organisationen representerar, de rättigheter som den representerar, antingen direkt eller genom representationsavtal, och de territorier som omfattas, eller

2. om dessa verk eller andra alster inte kan anges på grund av omfattningen av verksamheten hos den kollektiva förvaltningsorganisationen, de typer av verk eller andra alster som organisationen representerar, de rättigheter som de förvaltar och de territorier som omfattas.

5 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska på sin offentliga webbplats offentliggöra och uppdatera information avseende

1. organisationens stadga,

2. organisationens villkor för medlemskap och villkor för att avsluta ett tillstånd att förvalta rättigheter, om dessa villkor inte ingår i stadgan,

3. standardlicensieringsavtal och tillämpliga standardtariffer, inklusive avdrag,

4. de personer som avses i 6 kap. 5 §,

5. organisationens riktlinjer för fördelning av utestående belopp till rättighetshavare,

6. organisationens riktlinjer om förvaltningsavgifter,

7. organisationens riktlinjer om avdrag, annat än för förvaltningsavgifter från rättighetsintäkter och från inkomster som härrör från investeringar av rättighetsintäkter, inbegripet avdrag för sociala, kulturella och utbildningsrelaterade tjänster,

8. de representationsavtal som organisationen ingått, och namnen på de kollektiva förvaltningsorganisationer med vilka den har ingått dessa representationsavtal,

9. riktlinjerna för användningen av belopp som inte kan fördelas, och

10. de tillgängliga förfarandena för klagomålshantering och tvistlösning enligt 12 kap. 1 §.

6 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska en gång om året upprätta en insynsrapport som ska innehålla de uppgifter som anges i bilagan till Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/26/EU av den 26 februari 2014 om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden.

Insynsrapporten ska innehålla en särskild rapport om användningen av de belopp som dragits av för sociala, kulturella och utbildningsrelaterade tjänster och ska innehålla åtminstone de uppgifter som anges i punkt 3 i bilagan.

7 § Räkenskapsuppgifterna i den årliga insynsrapporten ska granskas av minst en auktoriserad eller godkänd revisor.

Granskningsberättelsen och eventuella förbehåll till den ska återges i sin helhet i den årliga insynsrapporten.

Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska offentliggöra den årliga insynsrapporten på sin webbplats senast åtta månader efter räkenskapsårets slut och ska hålla den tillgänglig för allmänheten i minst fem år.

11 kap. Gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk

Prop. 2015/16:181
Bilaga 3

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation som är etablerad här i landet ska uppfylla kraven i 2–17 §§ när den utfärdar gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk.

Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte i förhållande till leverantörer av nättjänster som enbart tillhandahåller tillgång till musikaliska verk i form av notblad.

Resurser för att hantera gränsöverskridande licenser

2 § Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska ha tillräckliga resurser för en effektiv och transparent elektronisk hantering av de uppgifter som behövs för förvaltningen av gränsöverskridande licenser.

Skyldigheterna enligt första stycket innebär att organisationen åtminstone ska

1. kunna identifiera de musikaliska verk som den representerar helt eller delvis,

2. för varje musikaliskt verk eller del av det och för varje berört territorium kunna identifiera de rättigheter som den representerar samt deras rättighetshavare,

3. använda unika identifikationer för rättighetshavare och musikaliska verk, så långt som möjligt med beaktande av frivilliga branschnormer och branschförfaranden som tagits fram på internationell nivå eller unionsnivå.

4. snabbt och effektivt kunna identifiera och åtgärda motstridigheter i uppgifter som hålls hos andra kollektiva förvaltningsorganisationer som utfärdar gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk.

Insyn i uppgifter om gränsöverskridande repertoar

3 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska efter en motiverad begäran tillhandahålla leverantörer av nättjänster, rättighetshavare vars rättigheter den representerar och andra kollektiva förvaltningsorganisationer aktuell information som möjliggör identifiering av den repertoar av nätmusik som organisationen representerar.

Informationen enligt första stycket ska lämnas på elektronisk väg och ska innehålla

1. de musikaliska verk som representeras,
2. de rättigheter som representeras helt eller delvis, och
3. de territorier som omfattas.

Den kollektiva förvaltningsorganisationen får vidta sådana åtgärder som behövs för att säkerställa att uppgifterna som avses i andra stycket är korrekta samt får kontrollera deras återanvändning och skydda kommersiellt känslig information.

Förfaranden för att korrigera eller lämna information om gränsöverskridande repertoar

4 § En kollektiv förvaltningsorganisation som utfärdar gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk ska ge

rättighetshavare, andra kollektiva förvaltningsorganisationer och leverantörer av nättjänster möjlighet att begära rättelse av de uppgifter som avses i 2 § andra stycket eller i 3 § andra stycket.

Om en begäran om rättelse enligt första stycket är tillräckligt underbyggd, ska den kollektiva förvaltningsorganisationen se till att uppgifterna eller informationen korrigeras så snart som möjligt.

5 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ge rättighetshavare vars musikaliska verk ingår i organisationens musikrepertoar, och rättighetshavare som dragit tillbaka ett förvaltningsuppdrag från en annan organisation med stöd av 20 § och därefter gett organisationen i uppdrag att förvalta deras näträttigheter till musikaliska verk, möjlighet att i elektronisk form lämna information om sina musikaliska verk, sina rättigheter till dessa verk och de territorier som ett tillstånd omfattar.

6 § Om en kollektiv förvaltningsorganisation ger en annan kollektiv förvaltningsorganisation tillstånd att bevilja gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk enligt 15-19 §§, gäller det som sägs i 5 § för den kollektiva förvaltningsorganisation som fått tillståndet.

Första stycket gäller om inte organisationerna har avtalat om något annat.

Rapportering och fakturering

7 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska övervaka hur de näträttigheter till musikaliska verk som den helt eller delvis representerar används av de leverantörer av nättjänster till vilka organisationen har utfärdat en gränsöverskridande licens för dessa rättigheter.

8 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ge leverantörerna av nättjänster möjlighet att på elektronisk väg rapportera den faktiska användningen av näträttigheter till musikaliska verk.

En leverantör av nättjänster ska på ett korrekt sätt rapportera om den faktiska användningen av sådana verk. Den kollektiva förvaltningsorganisationen får vägra att godta rapporter i godtyckligt format, om den har erbjudit leverantören att rapportera i enlighet med en branschnorm.

9 § Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska fakturera leverantören av nättjänster på elektronisk väg.

En faktura som avses i första stycket ska innehålla uppgifter om de verk och rättigheter som har licensierats, i enlighet med villkoren i 2 § andra stycket, och motsvarande faktiska användningar, i den utsträckning det är möjligt i enlighet med den information som leverantören av nättjänster lämnat.

Leverantören av nättjänster får inte vägra att godta fakturan på grund av dess format, om den kollektiva förvaltningsorganisationen har följt branschnormen.

10 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska fakturera en leverantör av nättjänster korrekt och utan dröjsmål efter det att den faktiska användningen har rapporterats.

Första stycket gäller inte om sådan fakturering inte är möjlig på grund av omständigheter som kan hänföras till leverantören.

Prop. 2015/16:181
Bilaga 3

11 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ge en leverantör av nättjänster tillgång till lämpliga förfaranden för att ifrågasätta fakturans korrekthet.

Betalning och rapportering till rättighetshavarna

12 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska korrekt och utan dröjsmål fördela utestående belopp till rättighetshavarna när den faktiska användningen har rapporterats.

Första stycket gäller inte i situationer där sådan fördelning inte är möjlig på grund av omständigheter som kan hänföras till leverantören.

13 § Utan att det påverkar tillämpningen av 14 § ska en kollektiv förvaltningsorganisation i samband med varje utbetalning enligt 12 § informera rättighetshavarna om:

1. perioden för den användning som ligger till grund för utestående belopp och de territorier där användningen har ägt rum,

2. inkasserade belopp, de avdrag som gjorts och de belopp som den kollektiva förvaltningsorganisationen har fördelat för varje närrättighet till ett musikaliskt verk som rättighetshavarna har gett tillstånd till organisationen att, helt eller delvis, representera, och

3. inkasserade belopp, de avdrag som gjorts och de belopp som den kollektiva förvaltningsorganisationen har fördelat uppdelat efter respektive leverantör av nättjänster.

14 § Om en kollektiv förvaltningsorganisation ger en annan kollektiv förvaltningsorganisation tillstånd att utfärda gränsöverskridande licenser för närrättigheter till musikaliska verk enligt 15–19 §§, ska den organisation som fått tillståndet korrekt och utan dröjsmål fördela de belopp som avses i 12 § och tillhandahålla den information som avses i 13 § till den organisation som beviljar tillståndet. Den kollektiva förvaltningsorganisation som beviljar tillståndet ska ha ansvaret för vidare fördelning av sådana belopp och tillhandahållande av sådan information till rättighetshavaren, om annat inte avtalats mellan organisationerna.

Avtal mellan kollektiva förvaltningsorganisationer om gränsöverskridande licensiering

15 § Ett representationsavtal genom vilket en kollektiv förvaltningsorganisation ger en annan kollektiv förvaltningsorganisation tillstånd att utfärda gränsöverskridande licenser för närrättigheter till musikaliska verk i sin egen musikrepertoar får inte ge den mottagande organisationen en exklusiv rätt att utfärda licenser. Den organisation som fått tillstånd ska förvalta dessa närrättigheter på icke-diskriminerande grunder.

Den kollektiva förvaltningsorganisation som beviljar tillståndet ska underrätta sina medlemmar om avtalets huvudsakliga villkor, bland annat

dess löptid och kostnaderna för de tjänster som den kollektiva förvaltningsorganisation som fått tillståndet uppställer.

Den kollektiva förvaltningsorganisation som har fått tillstånd ska underrätta den kollektiva förvaltningsorganisation som beviljat tillståndet om de huvudsakliga villkor som gäller för licensieringen av den tillståndsgivande organisationens närrättigheter. Informationen ska avse typen av utnyttjande, alla bestämmelser som hör samman med eller påverkar licensavgiften, licensens löptid, redovisningsperioderna och de territorier som omfattas.

Skyldighet att representera rättigheter för en annan kollektiv förvaltningsorganisationens räkning

16 § När en kollektiv förvaltningsorganisation, som inte utfärdar eller erbjuder sig att utfärda gränsöverskridande licenser för närrättigheter till musikaliska verk i sin egen repertoar, begär att en annan kollektiv förvaltningsorganisation tecknar ett representationsavtal för att representera dessa rättigheter, ska den tillfrågade organisationen godta en sådan begäran, om den redan utfärdar eller erbjuder sig att utfärda gränsöverskridande licenser för samma kategori av närrättigheter till musikaliska verk i en eller flera andra kollektiva förvaltningsorganisationers repertoar.

En begäran enligt första stycket ska besvaras skriftligen och utan onödigt dröjsmål.

17 § Utan att det påverkar tillämpningen av 18 och 19 §§ ska den tillfrågade kollektiva förvaltningsorganisationen förvalta den repertoar som organisationen representerar för den andra organisationens räkning på samma villkor som den tillämpar för den egna repertoaren.

Den tillfrågade kollektiva förvaltningsorganisationen ska i erbjudanden till leverantörer av nättjänster inkludera den repertoar som den representerar för den andra organisationens räkning.

18 § Förvaltningsavgiften för den tjänst som den tillfrågade kollektiva förvaltningsorganisationen tar ut av den begärande organisationen ska inte överskrida de skäligen kostnader som uppstår för den tillfrågade kollektiva förvaltningsorganisationen.

19 § Den förvaltningsorganisation som begär att en annan organisation ska teckna representationsavtal enligt 16 § ska ge den andra kollektiva förvaltningsorganisationen tillgång till den information om den egna musikrepertoaren som krävs för att tillhandahålla gränsöverskridande licenser för närrättigheter till musikaliska verk. Om informationen är otillräcklig eller tillhandahålls på ett sätt som gör att den tillfrågade organisationen inte kan uppfylla kraven enligt detta kapitel, får den tillfrågade organisationen ta betalt för de skäligen kostnader som uppstår för att uppfylla dessa krav eller utesluta de verk för vilka informationen är otillräcklig eller oanvändbar.

20 § Om en kollektiv förvaltningsorganisation inte utfärdar eller erbjuder sig att utfärda gränsöverskridande licenser för närrättigheter till musikaliska verk och inte heller låter en annan kollektiv förvaltningsorganisation representera dessa rättigheter för det ändamålet senast den 10 april 2017, kan rättighetshavare som har beviljat den organisationen tillstånd att representera deras närrättigheter till musikaliska verk ta tillbaka den organisationens tillstånd med avseende på gränsöverskridande licensiering.

Undantag för musikrättigheter som krävs för radio- och tv-program

21 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte när kollektiva förvaltningsorganisationer på basis av frivillig aggregering av de nödvändiga rättigheterna, utfärdar en gränsöverskridande licens för närrättigheter till musikaliska verk till ett radio- eller tv-företag för sådan överföring till allmänheten av företagets ursprungliga utsändning som sker samtidigt med den eller senare. Detsamma gäller för material på nätet som produceras av eller för radio- eller tv-företaget och som utgör komplement till utsändningen.

12 kap. Sanktioner m.m.

Klagomål

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska skriftligen besvara klagomål från medlemmar och de kollektiva förvaltningsorganisationer för vars räkning de förvaltar rättigheter genom ett representationsavtal så snart som möjligt och skyndsamt försöka finna en tillfredsställande lösning.

Om en kollektiv förvaltningsorganisation avvisar ett klagomål, ska den motivera detta.

Straff

2 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att föra register över medlemmar enligt 4 kap. 3 §.

Straffansvar enligt första stycket gäller inte om gärningen är straffsanktionerad enligt annan lagstiftning.

Skadestånd

3 § En kollektiv förvaltningsorganisation eller en användare som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag ska ersätta den skadelidande den skada som därigenom uppstått.

4 § Om en styrelseledamot eller verkställande direktören uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar den kollektiva förvaltningsorganisationen, en medlem, en rättighetshavare eller någon annan genom överträdelse av denna lag, ska han eller hon ersätta skadan.

Om någon är ersättningskyldig enligt första stycket, kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens art, skadans storlek och omständigheterna i övrigt.

Om flera ska ersätta samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet i den mån inte skadeståndsskyldigheten har jämkats för någon av dem enligt första stycket. Det som någon av dem har betalat i skadestånd får återkrävas av de andra efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

För det skadeståndsansvar som anges i första-tredje styckena gäller för ekonomiska föreningar, europakooperativ, aktiebolag och europabolag det som föreskrivs om förutsättningar för sådana associationer att väcka talan mot styrelseledamöter och verkställande direktör i 13 kap. 5 och 5 §§ lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar respektive 29 kap. 7-14 §§ aktiebolagslagen (2005:551). Detsamma gäller för kollektiva förvaltningsorganisationer som bedrivs i annan associationsform, om sådana förutsättningar för talan följer av andra regler.

13 kap. Registrering och tillsyn m.m.

Registrering

1 § Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska anmälas för registrering.

Tillsyn

2 § Patent- och registreringsverket är registreringsmyndighet för och har tillsyn över kollektiva förvaltningsorganisationer. Tillsynen omfattar att verksamheten drivs enligt bestämmelserna i 6 kap. 5–7 §§, 7 kap., 8 kap., 10 kap. 5 och 6 §§ samt 11 kap. 2 § och 7–14 §§.

Patent- och registreringsverket har också tillsyn över att kollektiva förvaltningsorganisationer upprättar och offentliggör årliga insynsrapporter enligt 10 kap. 7 § och håller dem tillgängliga enligt 10 kap. 7 § tredje stycket.

Upplysningar från en kollektiv förvaltningsorganisation

3 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska lämna Patent- och registreringsverket de upplysningar om sin verksamhet som Patent- och registreringsverket begär.

Ingripanden

4 § Patent- och registreringsverket ska ingripa om en kollektiv förvaltningsorganisation inte har ingivit anmälan enligt 1 § eller har åsidosatt sina skyldigheter enligt de bestämmelser som myndigheten utövar tillsyn över enligt 2 §.

5 § Ingripande med stöd av 4 § sker genom utfärdande av föreläggande att vidta rättelse inom viss tid, genom förbud eller genom anmärkning.

6 § Patent- och registreringsverket får avstå från ingripande om

1. en överträdelse är ringa eller ursäktlig,

2. den kollektiva förvaltningsorganisationen gör rättelse, eller
3. någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot organisationen och
dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

Prop. 2015/16:181
Bilaga 3

Vite

7 § Om Patent- och registreringsverket meddelar föreläggande eller förbud enligt denna lag, får myndigheten förena föreläggandet med vite.

Avgifter

8 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för Patent- och registreringsverkets verksamhet som sker med stöd av denna lag.

Bemyndiganden

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka upplysningar en kollektiv förvaltningsorganisation ska lämna till Patent- och registreringsverket enligt 3 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om ingivning av anmälningar i registreringsärenden enligt 1 §.

Överklagande

10 § Beslut av Patent- och registreringsverket i enskilda fall enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs för överklagande till kammarrätten.

Samarbete med behöriga myndigheter

11 § Patent- och registreringsverket ska samarbeta och utbyta information med behöriga myndigheter och med Europeiska kommissionen i den utsträckning som följer av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/26/EU av den 26 februari 2014 om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden.

Tillämpning på andra organisationer m.m.

12 § Bestämmelserna i detta kapitel ska i förekommande fall tillämpas även i förhållande till sådana enheter som avses i 1 kap. 3 § andra stycket, sådana organisationer som avses i 1 kap. 18 § andra stycket samt medlemmar i kollektiva förvaltningsorganisationer som är enheter som företräder rättighetshavare.

Denna lag träder i kraft den 10 april 2016.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk att 26 m, 26 p, 42 a, 45 b och 47 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Endast en organisation som företräder ett flertal ersättningsberättigade upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter på området har rätt att kräva in och träffa avtal om att sätta ned ersättning enligt 26 k och 26 l §§. Organisationen ska kräva in ersättningen och fördela den mellan de ersättningsberättigade, *efter avdrag för skälig ersättning till organisationen för dess omkostnader*. Vid fördelningen ska rättighetshavare som inte företräds av organisationen vara likställda med rättighetshavare som organisationen företräder.

Näringsidkare som avses i 26 k § första stycket ska anmäla sig hos en sådan organisation som avses i första stycket. Näringsidkaren ska på begäran av organisationen redovisa det antal anordningar som omfattas av rätt till ersättning, anordningarnas upptagningstid eller lagringskapacitet, om anordningarna kan användas för digital upptagning upprepade gånger och när anordningarna tillverkades eller infördes. Av redovisningen ska framgå antalet anordningar enligt 26 k § andra stycket.

Endast en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Sverige använda verk på området har rätt att kräva in ersättningen. Organisationen ska kräva in ersättningen och betala beloppet till den ersättningsberättigade, *efter avdrag för skälig ersättning till*

Föreslagen lydelse

26 m §¹

Endast en organisation som företräder ett flertal ersättningsberättigade upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter på området *och som är en kollektiv förvaltningsorganisation enligt lagen (2016:xx) om kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet* har rätt att kräva in och träffa avtal om att sätta ned ersättning enligt 26 k och 26 l §§. Organisationen ska kräva in ersättningen och fördela den mellan de ersättningsberättigade. Vid fördelningen ska rättighetshavare som inte företräds av organisationen vara likställda med rättighetshavare som organisationen företräder.

26 p §²

Endast en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Sverige använda verk på området *och som är en kollektiv förvaltningsorganisation enligt lagen (2016:xx) om kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet* har rätt att kräva in

¹ Senaste lydelse 2013:691.

² Senaste lydelse 2013:691.

organisationen för dess omkostnader. Om organisationen inte kräver den ersättningsskyldige på ersättningen inom tre år efter utgången av det kalenderår då försäljningen ägde rum, är fordringen preskriberad.

Den som är ersättningsskyldig ska på begäran av organisationen redovisa de ersättningsgrundande försäljningar som gjorts under de tre närmast föregående kalenderåren.

Den ersättningsberättigades fordran på organisationen preskriberas tio år efter tillkomsten, dock endast om organisationen har vidtagit rimliga åtgärder för att finna den ersättningsberättigade.

ersättningen. Organisationen ska kräva in ersättningen och betala beloppet till den ersättningsberättigade. Om organisationen inte kräver den ersättningsskyldige på ersättningen inom tre år efter utgången av det kalenderår då försäljningen ägde rum, är fordringen preskriberad.

Den ersättningsberättigades fordran på organisationen preskriberas tio år efter tillkomsten, dock endast om organisationen har vidtagit de åtgärder som anges i 7 kap. 6–8 §§ i lagen (2016:xx) om kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet.

42 a §³

En avtalslicens som avses i 42 b–42 h §§ gäller för utnyttjande av verk på visst sätt, när ett avtal har ingåtts om utnyttjande av verk på sådant sätt med en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Sverige använda verk på området. Avtalslicensen ger användaren rätt att utnyttja verk av det slag som avses med avtalet trots att verkens upphovsmän inte företräds av organisationen. För att ett verk ska få utnyttjas med stöd av 42 c § krävs att avtalet med organisationen har ingåtts av någon som bedriver undervisningsverksamhet i organiserade former.

De villkor i fråga om rätten att utnyttja verket som följer av avtalet gäller. Upphovsmannen ska i fråga om ersättning som lämnas enligt avtalet och förmåner från

En avtalslicens som avses i 42 b–42 h §§ gäller för utnyttjande av verk på visst sätt, när ett avtal har ingåtts om utnyttjande av verk på sådant sätt med en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Sverige använda verk på området och som är en kollektiv förvaltningsorganisation enligt lagen (2016:xx) om kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet. Avtalslicensen ger användaren rätt att utnyttja verk av det slag som avses med avtalet trots att verkens upphovsmän inte företräds av organisationen. För att ett verk ska få utnyttjas med stöd av 42 c § krävs att avtalet med organisationen har ingåtts av någon som bedriver undervisningsverksamhet i organiserade former.

De villkor i fråga om rätten att utnyttja verket som följer av avtalet gäller. Upphovsmannen ska i fråga om ersättning som lämnas enligt avtalet och förmåner från

³ Senaste lydelse 2013:691.

organisationen vilka *väsentligen* bekostas genom ersättningen vara likställd med de upphovsmän som organisationen företräder. Upphovsmannen har dock oavsett detta alltid rätt till ersättning som hänför sig till utnyttjandet, om han eller hon begär det inom tre år efter det år då verket utnyttjades. Krav på ersättning får riktas endast mot organisationen.

Gentemot den som använder ett verk med stöd av 42 f § får krav på ersättning göras gällande endast av de avtalslutande organisationerna. Kraven ska framställas samtidigt.

45 b §⁴

Endast en organisation som företräder ett flertal ersättningsberättigade utövande konstnärer på området får kräva in tilläggsersättning enligt 45 a §. Organisationen ska kräva in ersättningen och fördela den mellan de ersättningsberättigade, *efter avdrag för skäligen ersättning till organisationen för dess omkostnader*. Vid fördelningen ska konstnärer som inte företräds av organisationen vara likställda med konstnärer som organisationen företräder.

Endast en organisation som företräder ett flertal ersättningsberättigade utövande konstnärer på området *och som är en kollektiv förvaltningsorganisation enligt lagen (2016:xx) om kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet* får kräva in tilläggsersättning enligt 45 a §. Organisationen ska kräva in ersättningen och fördela den mellan de ersättningsberättigade. Vid fördelningen ska konstnärer som inte företräds av organisationen vara likställda med konstnärer som organisationen företräder.

Framställaren ska på begäran av organisationen lämna det underlag som krävs för att ersättningen ska kunna beräknas.

47 §⁵

Oavsett bestämmelserna i 45 § första stycket och 46 § första stycket får ljudupptagningar användas vid

1. ett offentligt framförande, eller

2. en överföring till allmänheten utom i fall då överföringen sker på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till ljudupptagningarna från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.

Vid användning som avses i första stycket har framställaren samt de utövande konstnärer vars framförande finns på upptagningen rätt till ersättning. Om två eller flera konstnärer har samverkat vid framförandet, kan den rätt som tillkommer dem göras gällande endast av dem

⁴ Senaste lydelse 2013:691.

⁵ Senaste lydelse 2013:691.

gemensamt. Mot den som har använt anordningen ska konstnärer och framställare göra gällande sina krav samtidigt.

Används en ljudupptagning vid överföring i form av en trådlös ljudradio- eller televisionsutsändning som samtidigt och oförändrat återutsänds (vidaresänds) till allmänheten trådlöst eller genom kabel gäller följande. Gentemot den som vidaresänder får krav på ersättning göras gällande endast genom sådana organisationer som företräder ett flertal utövande konstnärer eller framställare vars framföranden eller upptagningar används i Sverige. Organisationerna ska framställa kraven samtidigt med de krav som avses i 42 a § tredje stycket.

Används en ljudupptagning vid överföring i form av en trådlös ljudradio- eller televisionsutsändning som samtidigt och oförändrat återutsänds (vidaresänds) till allmänheten trådlöst eller genom kabel gäller följande. Gentemot den som vidaresänder får krav på ersättning göras gällande endast genom sådana organisationer som företräder ett flertal utövande konstnärer eller framställare vars framföranden eller upptagningar används i Sverige. Organisationerna ska framställa kraven samtidigt med de krav som avses i 42 a § tredje stycket.

Används en ljudupptagning vid överföring i form av en trådlös ljudradio- eller televisionsutsändning som samtidigt och oförändrat återutsänds (vidaresänds) till allmänheten trådlöst eller genom kabel gäller följande. Gentemot den som vidaresänder får krav på ersättning göras gällande endast genom sådana organisationer som företräder ett flertal utövande konstnärer eller framställare vars framföranden eller upptagningar används i Sverige *och som är en kollektiv förvaltningsorganisation enligt lagen (2016:xx) om kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet*. Organisationerna ska framställa kraven samtidigt med de krav som avses i 42 a § tredje stycket.

Bestämmelsen i 11 § andra stycket ska tillämpas i de fall som avses i denna paragraf.

Denna paragraf gäller inte ljudfilm.

-
1. Denna lag träder i kraft den 10 april 2016.
 2. Äldre bestämmelser gäller i fråga om åtgärder som har vidtagits eller rättigheter som har förvärvats före ikraftträdandet.

Förteckning över remissinstanser (SOU 2015:47)

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av Justitieombudsmannen, Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, Kammarrätten i Sundsvall, Patentbesvärsrätten, Arbetsdomstolen, Justitiekanslern, Domstolsverket, Revisorsnämnden, Datainspektionen, Kommerskollegium, Högskolan Dalarna, Vetenskapsrådet, Kungl. biblioteket, Finansinspektionen, Bokföringsnämnden, Kammarkollegiet, Länsstyrelsen i Stockholms län, Marknadsdomstolen, Konsumentverket, Post- och telestyrelsen, Konkurrensverket, Patent- och registreringsverket, Bolagsverket, Tillväxtverket, Regelrådet, Statens kulturråd, Statens musikverk, Administration av Litterära Rättigheter i Sverige, Bildleverantörernas förening, Bildupphovsrätt i Sverige, Bonus Copyright Access, Boxer TV Access AB, Com Hem AB, Elektronikbranschen, Epidemic Sound AB, Föreningen Copyswede, Föreningen Svenska Läromedel, Föreningen Svenska Tecknare, Föreningen Svenska Tonsättare, HBO Nordic, IFPI Sverige, IT&Telekomföretagen, Konstnärernas Riksorganisation, Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd, Livemusik Sverige, Modern Times Group MTG AB, Musikförläggarna, Musikupproret, Näringslivets Regelnämnd, Samsung Electronics Nordics AB, Discovery Network Sweden, SF Anytime, Spotify AB, Stockholms handelskammare, Svensk Handel, Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation, Svenska Föreningen för Immaterialrätt, Svenska Förläggareföreningen, Svenska Industrins IP-förening, Svenska Journalistförbundet, Svenska Tidningsutgivareföreningen, Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Dramatikerförbund, Sveriges Författarförbund, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges kompositörer och textförfattare, Sveriges oberoende musikproducenter, Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB, Sveriges Tidskrifter AB, Sveriges Utbildningsradio AB, Teaterförbundet, Telenor, TeliaSonera, Tjänstemännens Centralorganisation, TV4 AB samt Visita Svensk besöksnäring.

Uppsala universitet, Bildkonst Upphovsrätt i Sverige, Business Sweden, C-More Entertainment, Creative Commons Sverige, Dell AB, FAR, Federationen Svenska Musiker, Filmproducenternas rättighetsförening, Google Sverige, Högskolan i Jönköping, Konstnärernas Intresseförening (DUR), Landsorganisationen i Sverige, Läromedelsförfattarna i Sverige AB, Medieföretagen, MPA, Music Managers Forum Sweden, Nordisk Copyright Bureau, Storytel AB, Svenska Fotografers förbund, Svenskt Näringsliv, Sveriges Konsumenter, Sveriges universitets- och högskoleförbund, TT Nyhetsbyrån och Wikimedia Sverige har beretts tillfälle att yttra sig men har avstått.

Yttrande har dessutom avgetts av Digisam, Användargruppen, Konstnärsförbundet Alliansen, Tevefolket, Musikerförbundet, Sony Mobile Communications AB, Gandalf Data AB, HP PPS Sverige AB samt Dustin.

Sammanfattning av betänkandet Utvärdering av IPRED-lagstiftningen (SOU 2012:51)

Prop. 2015/16:181
Bilaga 5

Utredarens uppdrag har varit att redovisa och utvärdera hur bestämmelserna om informationsföreläggande som infördes i svensk lagstiftning den 1 april 2009 har tillämpats när det gäller intrång som begås via internet eller andra elektroniska kommunikationstjänster. Utredare har följt de ärenden om informationsföreläggande som väckts vid domstolarna. Antalet ärenden har av olika anledningar varit mycket litet. Vidare har möten och samtal genomförts med olika aktörer i syfte att inhämta synpunkter och erfarenheter. Utredaren har också tagit del av rapporter och undersökningar som gäller förekomsten av fildelning och människors attityder till fildelning.

När bestämmelserna om informationsföreläggande infördes kunde en markant minskning av internetanvändningen och därmed fildelningen noteras. Den allmänpreventiva effekten var alltså inledningsvis god, men fildelningen återgick successivt under hösten 2009 till tidigare nivåer. Domstolsprocesserna har visat sig ta förhållandevis lång tid och det har ställts tämligen stora krav på bevisningen. Systemet är ännu inte helt effektivt, bland annat eftersom det fortfarande saknas klargörande avgörande från högsta instans. Högsta domstolen begärde i september 2010 ett förhandsavgörande från EU-domstolen för att klargöra vissa unionsrättsliga frågor. Efter detta har pågående ärenden vilandeförklarats. EU-domstolens dom meddelades i april 2012 och ett avgörande från Högsta domstolen väntas under hösten 2012. Utredarens bedömning är att antalet ärenden om informationsföreläggande därefter kommer att öka.

Under senare år har en specialisering skett inom Åklagarmyndigheten och polisen, som innebär att anmälningar av immaterialrättsbrott handläggs vid speciella enheter. Genom de brottsbekämpande myndigheternas åtgärder och utredningar uppnås en viss allmänpreventiv effekt. Vissa branschorganisationer för rättighetshavare har valt att lägga större fokus på brottsanmälningar än på ansökningar om informationsföreläggande. Antalet förundersökningar och åtal har ökat successivt. Genom lagändringar som trädde i kraft den 1 maj 2012 har internetleverantörer numera en skyldighet att lagra abonnentuppgifter under sex månader i brottsbekämpande syfte. De brottsbekämpande myndigheterna har också möjlighet till olika tvångsåtgärder.

Av undersökningar som genomförts framgår att det finns en diskrepans mellan det allmänna rättsmedvetandet hos delar av befolkningen och lagstiftningen på det immaterialrättsliga området när det gäller tillgängliggörandet på internet. Ett led i att motverka illegal fildelning är fortsatt utveckling av lagliga digitala tjänster. För detta krävs att det förs en aktiv samhällsdebatt och diskussioner i frågan i syfte att påverka människors attityder, inte minst från politiskt håll.

Utredarens bedömning är, utifrån det begränsade material som funnits tillgängligt, att domstolarnas tillämpning hittills av bestämmelserna om informationsföreläggande synes ske på det sätt som är avsett. De

Prop. 2015/16:181 rättssäkerhetsgarantier som finns i lagstiftningen bedöms vara tillräckliga
Bilaga 5 och fungerande. Utredaren lämnar inte några förslag till lagändringar.

1.1 Förslag till lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller kollektiv rättighetsförvaltning och kollektiva förvaltningsorganisationer.

2 § Om en kollektiv förvaltningsorganisation uppdrar åt en annan juridisk person som ägs eller kontrolleras av organisationen att fullgöra en uppgift som regleras i denna lag, gäller det som skulle ha gällt för den uppgiften, om den hade utförts av den kollektiva förvaltningsorganisationen, för den andra juridiska personen.

Bestämmelserna i 9 kap. 1 § och 10 kap. 1, 2 och 4 §§ och 5 § 1–4, 6 och 7 gäller också för oberoende förvaltningsorganisationer.

3 § Om en organisation som inte är en kollektiv förvaltningsorganisation ingår avtal som anges i 42 a § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen) eller kräver in ersättning enligt 26 m, 26 p eller 45 b § eller 47 § tredje stycket samma lag, ska det som gäller för en kollektiv förvaltningsorganisation enligt 5 kap. 5 § första stycket 1–4 och andra stycket 1 och 2 och 9 § första stycket, 7–9 kap. och 10 kap. 1–4 §§ denna lag gälla för den verksamheten.

Definitioner

4 § I denna lag avses med

1. *rättigheter*: ensamrätt eller rätt till ersättning enligt upphovsrättslagen eller motsvarande lagstiftning i ett annat land som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-land),

2. *kollektiv rättighetsförvaltning*: förvaltning av rättigheter för mer än en rättighetshavares räkning till deras gemensamma nytta,

3. *kollektiv förvaltningsorganisation*: en juridisk person vars enda eller huvudsakliga syfte är att bedriva kollektiv rättighetsförvaltning och som

- a) ägs eller kontrolleras av sina medlemmar, eller
- b) drivs utan vinstsyfte,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/26/EU av den 26 februari 2014 om kollektiv rättighetsförvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden, i den ursprungliga lydelsen.

4. *oberoende förvaltningsorganisation*: en juridisk person vars enda eller huvudsakliga syfte är att bedriva kollektiv rättighetsförvaltning och som

- a) inte ägs eller kontrolleras av rättighetshavare, och
- b) drivs i vinstsyfte,

5. *rättighetshavare*: den som innehar rättigheter eller som har rätt till en del av rättighetsintäkterna, utan att vara en kollektiv förvaltningsorganisation eller en sådan medlem som företräder rättighetshavare,

6. *medlem*: en rättighetshavare, eller en juridisk person som företräder rättighetshavare, som uppfyller villkoren för medlemskap och har antagits som medlem i en kollektiv förvaltningsorganisation,

7. *användare*: den som utan att handla som konsument bedriver verksamhet som kräver tillstånd från rättighetshavare eller som ger rättighetshavare rätt till ersättning,

8. *stadga*: stadgar, bolagsordning eller annan motsvarande handling som gäller en kollektiv förvaltningsorganisation,

9. *stämma*: föreningsstämma, bolagsstämma eller annat sådant organ där medlemmarna deltar och utövar sin rösträtt,

10. *rättighetsintäkter*: intäkter från rättigheter som en kollektiv förvaltningsorganisation har inkasserat för rättighetshavarnas räkning,

11. *förvaltningsavgift*: de avdrag en kollektiv förvaltningsorganisation gör från rättighetsintäkter, eller från inkomster från investeringar av sådana intäkter, för att täcka kostnaderna för förvaltningen av rättigheterna,

12. *gränsöverskridande licens*: en licens som omfattar fler än ett EES-land, och

13. *när rättigheter till musikaliska verk*: de rättigheter att framställa exemplar av musikaliska verk med eller utan text eller att överföra sådana verk till allmänheten som behövs för att tillhandahålla en nättjänst.

Lagens innehåll

5 § I lagen finns bestämmelser om

- allmänna principer för kollektiv rättighetsförvaltning (2 kap.),
- rättighetshavarnas rättigheter (3 kap.),
- medlemskap (4 kap.),
- stämma (5 kap.),
- styrning och intern kontroll (6 kap.),
- förvaltning av rättighetsintäkter (7 kap.),
- förvaltning med stöd av representationsavtal (8 kap.),
- förhållandet till användare (9 kap.),
- insyn och rapportering (10 kap.),
- gränsöverskridande licensiering av musik (11 kap.), och
- tillsyn m.m. (12 kap.).

2 kap. Allmänna principer för kollektiv rättighetsförvaltning

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska bedriva verksamheten i de företrädde rättighetshavarnas intresse. Organisationen får inte ålägga rättighetshavarna andra skyldigheter än som krävs för att skydda deras intressen eller för att förvalta deras rättigheter effektivt.

2 § I en kollektiv förvaltningsorganisation ska det finnas lämpliga och effektiva förfaranden för att säkerställa att medlemmarna kan delta i organisationens beslutsfattande. Bestämmelser om detta ska tas in i stadgan. Det som följer av lag behöver dock inte anges.

Olika kategorier av medlemmar ska vara representerade i beslutsfattandet i skälig utsträckning.

3 kap. Rättighetshavarnas rättigheter

Rätt till representation

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska på en rättighetshavares begäran åta sig att, för de EES-länder begäran avser, förvalta de rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade prestationer som rättighetshavaren begär att organisationen ska förvalta, om inte organisationen har godtagbara skäl att vägra förvaltningsuppdraget.

Rätt att ge tillstånd till viss användning

2 § En rättighetshavare som har lämnat ett förvaltningsuppdrag till en kollektiv förvaltningsorganisation får själv ge tillstånd till användning beträffande de rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade prestationer som uppdraget omfattar. Tillstånd får dock inte ges för användning som sker i förvärvssyfte.

Rätt att begränsa eller säga upp uppdragsavtalet

3 § En rättighetshavare som har lämnat ett förvaltningsuppdrag till en kollektiv förvaltningsorganisation får när som helst begränsa uppdraget i de avseenden som anges i 1 §, om inte organisationen har godtagbara skäl att vägra det. Rättighetshavaren får också när som helst säga upp uppdragsavtalet.

I uppdragsavtalet får det bestämmas att en begränsning eller en uppsägning får verkan

1. först efter en uppsägningstid, som ska vara skälig och inte längre än sex månader, eller

2. vid räkenskapsårets utgång.

Om det inte har avtalats någon tid för när en begränsning eller en uppsägning får verkan, får begränsningen eller uppsägningen verkan omedelbart.

Rättighetshavarens medgivande till förvaltningen

4 § En kollektiv förvaltningsorganisation som åtar sig ett förvaltningsuppdrag ska inhämta rättighetshavarens uttryckliga medgivande till förvaltningen av varje rättighet, kategori av rättigheter eller typ av verk och annan skyddad prestation som förvaltningen omfattar. Medgivandet ska dokumenteras.

Information till rättighetshavarna

5 § Innan en kollektiv förvaltningsorganisation åtar sig ett förvaltningsuppdrag, ska den på lämpligt sätt informera rättighetshavaren om den rätt som följer av 1–3 §§ och om villkoren för att utöva den rätt som följer av 2 §. Organisationen ska också informera om de avdrag som kommer att göras från rättighetsintäkter eller från inkomster från investeringar av sådana intäkter.

Information om den rätt som följer av 1–3 §§ och om villkoren för att utöva den rätt som följer av 2 § ska också anges i organisationens stadga eller medlemskapsvillkor.

4 kap. Medlemskap

Villkor för medlemskap

1 § Den som uppfyller villkoren för medlemskap i en kollektiv förvaltningsorganisation ska beviljas medlemskap. Om en ansökan om medlemskap inte beviljas, ska organisationen ange skälen för det.

2 § Villkoren för medlemskap i en kollektiv förvaltningsorganisation ska vara sakliga, tydliga och icke-diskriminerande. De ska anges i organisationens stadga eller i en särskilt upprättad handling och hållas allmänt tillgängliga.

Elektronisk kommunikation

3 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska se till att medlemmar och rättighetshavare kan kommunicera med organisationen på elektronisk väg.

Medlemsregister

4 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska föra register över sina medlemmar. Medlemsregistret ska innehålla uppgift om varje medlems namn och postadress.

Medlemsregistret får användas för att organisationen ska kunna uppfylla sina skyldigheter enligt denna lag.

Denna paragraf gäller inte om den kollektiva förvaltningsorganisationen enligt annan lag är skyldig att föra register som innehåller de uppgifter som anges i första stycket.

5 kap. Stämman

Grundläggande bestämmelser

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha en stämman.

2 § I den utsträckning en fråga inte regleras i detta kapitel gäller det som föreskrivs om stämman i annan lag.

3 § Stämman i en kollektiv förvaltningsorganisation ska sammankallas minst en gång om året.

Stämmobeslut

4 § Stämman ska besluta om

1. ändringar av stadgan,
2. ändringar i villkoren för medlemskap,
3. utseende och entledigande av ledamöter i styrelsen eller motsvarande ledningsorgan och, i förekommande fall, tillsynsorganet, och
4. ersättning och andra förmåner för var och en av de ledamöterna.

5 § Stämman ska, utöver det som anges i 4 §, besluta om

1. allmänna principer för fördelning av ersättning till rättighetshavare,
2. allmänna principer för avdrag från rättighetsintäkter och från inkomster från investeringar av sådana intäkter,
3. allmänna principer för användning av medel som inte kan fördelas,
4. användning av medel som inte kan fördelas, och
5. godkännande av den årliga insynsrapporten och utseende och entledigande av den revisor som ska granska denna.

I förekommande fall ska stämman också besluta om

1. en allmän investeringsstrategi för rättighetsintäkter och för inkomster från investeringar av sådana intäkter,
2. en riskhanteringsstrategi,
3. godkännande av förvärv, försäljning och inteckning av fast egendom,
4. godkännande av fusioner och allianser, bildande av dotterföretag samt förvärv av företag, aktier eller rättigheter i företag, och
5. godkännande av att lån tas upp eller lämnas eller att säkerhet ställs för lån.

Delegation

6 § Stämman får besluta att det organ som avses i 6 kap. 3 § ska besluta i frågor som anges i 5 § andra stycket 2–5.

Första stycket gäller inte beslut om godkännande av en fusionsplan enligt lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar eller aktiebolagslagen (2005:551) eller om lån som avses i 16 kap. 7 § aktiebolagslagen.

Deltagande och rösträtt

7 § En medlem har rätt att delta och rösta vid stämman. Det ska på begäran vara möjligt att delta och rösta på elektronisk väg.

Rätten att delta och rösta får begränsas med hänsyn till medlemskapets varaktighet. Rätten får också begränsas med hänsyn till belopp som mottagits av eller ska betalas ut till en medlem. En begränsning ska vara skälig och får inte strida mot annan lag.

En begränsning ska anges i stadgan eller medlemskapsvillkoren.

Ombud

8 § En medlem har rätt att delta och rösta vid stämman genom ombud. Medlemmen får anlita valfritt ombud. Den som tillhör en annan kategori av medlemmar eller av annat skäl har andra intressen i organisationen än medlemmen får dock inte anlitas som ombud.

Ombudet ska ha en skriftlig fullmakt. Den ska vara undertecknad av medlemmen och avse en viss stämma.

Fullmäktige

9 § Medlemmarnas beslutanderätt får utövas av fullmäktige, om det inte strider mot annan lag.

Fullmäktige väljs av medlemmarna. Det som gäller för stämma enligt 2–6 §§ ska gälla för fullmäktigemötet.

En fullmäktig får inte väljas för längre tid än fyra år eller den kortare tid som följer av annan lag.

6 kap. Styrning och intern kontroll

Allmänna skyldigheter

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska se till att verksamheten leds på ett ansvarsfullt och lämpligt sätt samt att lämpliga rutiner för förvaltning, redovisning och intern kontroll tillämpas i verksamheten.

Intressekonflikter

2 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha lämpliga rutiner för att säkerställa att rättighetshavarnas gemensamma intressen inte skadas av intressekonflikter mellan rättighetshavarna och dem som leder verksamheten.

Det ska säkerställas att de som leder verksamheten varje år för stämman redovisar

1. de intressen som de har i organisationen,
2. varje ersättning som de har tagit emot från organisationen under föregående räkenskapsår,
3. egna intressen som kan komma i konflikt med organisationens intressen, och
4. skyldigheter mot andra än organisationen som kan komma i konflikt med skyldigheter mot organisationen.

Övervakningsorgan

3 § I en kollektiv förvaltningsorganisation ska det finnas ett organ som löpande övervakar hur de personer som leder verksamheten uppfyller

sina skyldigheter. Övervakningsorganet ska också besluta i frågor som har delegerats enligt 5 kap. 6 §. Övervakningsorganet ska sammanträda regelbundet och varje år för stämman redovisa utfallet av övervakningen och hur övervakningsorganets beslutanderätt utövats. Övervakningsorganet får inte delta i den löpande förvaltningen.

Den som ingår i ledningen får inte vara ledamot i övervakningsorganet. Ledamöterna i övervakningsorganet ska redovisa de uppgifter som anges i 2 § andra stycket för stämman.

I en kollektiv förvaltningsorganisation som ska ha en styrelse, ett förvaltningsorgan eller ett tillsynsorgan, ska det som sägs i denna paragraf fullgöras av det organet och gälla för dess ledamöter. Om uppgifterna fullgöras av en styrelse eller ett förvaltningsorgan, ska organisationen ha en verkställande direktör.

7 kap. Förvaltning av rättighetsintäkter

Allmänna skyldigheter

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska förvalta rättighetsintäkter på ett omsorgsfullt sätt.

Rättighetsintäkter och inkomster från investeringar av sådana intäkter, som inte fördelas som ersättning till rättighetshavarna, får endast användas i enlighet med det som har beslutats enligt 5 kap. 5 §.

Krav på särskild redovisning

2 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska i sina räkenskaper hålla medel som innehas för rättighetshavarnas räkning åtskilda från egna tillgångar och inkomster.

Medel som inte kan fördelas inom den tid som anges i 5 § andra stycket på grund av att rättighetshavaren är okänd eller inte går att finna, ska redovisas särskilt.

Investeringar

3 § En kollektiv förvaltningsorganisation som investerar rättighetsintäkter, eller inkomster från investeringar av sådana intäkter, ska placera medlen på det sätt som bäst gynnar rättighetshavarnas intressen.

Avdrag

4 § De avdrag en kollektiv förvaltningsorganisation gör från rättighetsintäkter, eller från inkomster från investeringar av sådana intäkter, ska bestämmas på sakliga grunder. Avdragen ska vara rimliga i förhållande till de tjänster organisationen tillhandahåller rättighetshavarna.

Avdrag för förvaltningsavgifter får inte överstiga organisationens befogade och dokumenterade kostnader för förvaltningen.

Om avdrag görs för att bekosta tjänster som tillhandahålls för sociala eller kulturella ändamål eller i utbildningssyfte, ska tjänsterna tillhandahållas rättighetshavarna på rättvisa villkor.

Fördelning

5 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska fördela ersättning till rättighetshavarna i enlighet med de allmänna fördelningsprinciper som har beslutats enligt 5 kap. 5 §.

Ersättningen ska betalas ut så snart som det är möjligt och, om det inte finns godtagbara skäl för annat, senast nio månader från utgången av det räkenskapsår då rättighetsintäkterna inkasserades.

Om ersättningen inte fördelas av den kollektiva förvaltningsorganisationen utan genom en medlem i denna, gäller det som sägs i andra stycket för medlemmen.

Efterforskning av rättighetshavare

6 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska vidta rimliga åtgärder för att finna de rättighetshavare som är berättigade till ersättning.

Om en rättighetshavare är okänd eller inte går att finna, ska organisationen senast tre månader efter utgången av den tid som anges i 5 § andra stycket göra den information som är av betydelse för att kunna identifiera eller finna rättighetshavaren, och som organisationen har tillgång till, tillgänglig för

1. de rättighetshavare som organisationen företräder,
2. de medlemmar som företräder rättighetshavare, och
3. de kollektiva förvaltningsorganisationer med vilka organisationen har ingått ett avtal som avses i 8 kap. 1 §.

Om åtgärderna inte leder till något resultat, ska organisationen senast ett år efter utgången av den tid som anges i andra stycket göra den information som avses där tillgänglig för allmänheten.

Användning av medel som inte kan fördelas

7 § En kollektiv förvaltningsorganisation får använda medel som inte kan fördelas på grund av att rättighetshavaren är okänd eller inte går att finna, om

1. organisationen har uppfyllt sina skyldigheter enligt 6 §,
2. tre år har gått sedan utgången av det räkenskapsår då rättighetsintäkterna inkasserades, och
3. användningen sker i enlighet med det som har beslutats enligt 5 kap. 5 § första stycket 3 och 4.

8 kap. Förvaltning med stöd av representationsavtal

1 § Om en kollektiv förvaltningsorganisation har ingått ett avtal med en annan sådan organisation om att förvalta rättigheter för de rättighetshavare som den andra organisationen företräder, ska en sådan rättighetshavare vid förvaltningen vara likställd med de rättighetshavare som organisationen företräder.

2 § Vid förvaltning med stöd av ett avtal som avses i 1 § får organisationen göra avdrag från rättighetsintäkter, eller från inkomster från investeringar av sådana intäkter, endast om avdraget avser förvaltnings-

avgifter eller om det uttryckligen har godkänts av den andra organisationen.

Prop. 2015/16:181
Bilaga 6

3 § Vid förvaltning med stöd av ett avtal som avses i 1 § ska organisationen så snart som det är möjligt och, om det inte finns godtagbara skäl för annat, senast nio månader från utgången av det räkenskapsår då rättighetsintäkterna inkasserades betala ut ersättningen till den andra organisationen.

Den andra organisationen ska så snart som det är möjligt och, om det inte finns godtagbara skäl för annat, senast sex månader från utgången av det räkenskapsår då ersättningen togs emot betala ut ersättningen till rättighetshavarna. Om ersättningen inte fördelas av den andra organisationen utan genom en medlem i denna, ska motsvarande gälla för medlemmen.

9 kap. Förhållandet till användare

Avtalsförhandlingar

1 § Kollektiva förvaltningsorganisationer och användare ska förhandla om licensiering av rättigheter i enlighet med god affärssed. De ska förse varandra med den information som behövs för förhandlingarna.

Licensvillkor m.m.

2 § En kollektiv förvaltningsorganisation får inte tillämpa

1. licensvillkor som inte har saklig grund, eller
2. licensvillkor som är diskriminerande.

Den ersättning som en kollektiv förvaltningsorganisation begär för användning av verk och andra skyddade prestationer ska vara rimlig. Organisationen ska informera användaren om grunderna för beräkningen av ersättningen.

Vid tillämpningen av första stycket 2 ska villkor som gäller för en nättjänst av ett slag som varit tillgänglig inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) under kortare tid än tre år då licensavtalet ingicks inte beaktas.

Licensförfrågningar

3 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska på begäran av en användare ange vilka uppgifter organisationen behöver för att kunna erbjuda användaren en licens. När organisationen har fått uppgifterna ska den erbjuda användaren en licens eller ange skälen till att den inte gör det. En förfrågan om licens ska hanteras utan onödigt dröjsmål.

Elektronisk kommunikation

4 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska se till att användare i lämplig omfattning kan kommunicera med organisationen på elektronisk väg.

Rapporteringskyldighet

5 § En användare som är skyldig att betala ersättning till en kollektiv förvaltningsorganisation för användning av verk eller andra skyddade prestationer ska till organisationen lämna den information som är tillgänglig för användaren och som organisationen behöver för att inkassera, fördela och betala ut ersättningen till rättighetshavarna.

Om parterna inte har avtalat om när och i vilket format informationen ska lämnas, ska den lämnas på begäran av organisationen och i ett lämpligt format.

10 kap. Insyn och rapportering

Information till rättighetshavare

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska minst en gång varje år informera varje rättighetshavare, som tilldelats ersättning, om

1. den ersättning som har tilldelats rättighetshavaren och, om det med hänsyn till omständigheterna kan begäras av organisationen, den tidsperiod under vilken den användning som har gett upphov till ersättning har ägt rum,

2. den ersättning som har betalats ut till rättighetshavaren, fördelad på de rättigheter och kategorier av rättigheter som förvaltningen avser,

3. den ersättning som har tilldelats rättighetshavaren men som inte har betalats ut,

4. de avdrag som har gjorts för förvaltningsavgifter, och

5. de övriga avdrag som har gjorts.

När organisationen informerar rättighetshavaren ska rättighetshavarens kontaktuppgifter anges.

2 § Om ersättning inte fördelas av en kollektiv förvaltningsorganisation utan genom en medlem i denna, gäller det som sägs i 1 § för medlemmen. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska förse medlemmen med den information som behövs för att fullgöra skyldigheten.

Information till andra kollektiva förvaltningsorganisationer

3 § En kollektiv förvaltningsorganisation som förvaltar rättigheter enligt ett avtal som avses i 8 kap. 1 § ska varje år och på elektronisk väg informera den andra organisationen om

1. den ersättning som har tilldelats den andra organisationen,

2. den ersättning som har betalats ut till den andra organisationen, fördelad på de rättigheter och kategorier av rättigheter som förvaltningen avser,

3. den ersättning som har tilldelats den andra organisationen men som inte har betalats ut,

4. de avdrag som har gjorts för förvaltningsavgifter,

5. de övriga avdrag som har gjorts,

6. de licenser som har meddelats och de licenser som har nekats, och

7. de stämmobeslut som är av betydelse för förvaltningen.

Information om repertoar

4 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska på begäran av en rättighetshavare, en användare eller en annan kollektiv förvaltningsorganisation med vilken organisationen har ingått ett avtal som avses i 8 kap. 1 § lämna uppgift om de verk och andra skyddade prestationer som organisationen förvaltar, de rättigheter den förvaltar och de EES-länder som förvaltningen omfattar. Om organisationens förvaltning är omfattande, får uppgifterna om verk och andra skyddade prestationer i stället avse typer av verk och andra skyddade prestationer.

Uppgifterna ska lämnas utan onödigt dröjsmål och på elektronisk väg.

Organisationen får vägra att lämna ut uppgifterna om det inte av begäran framgår att den som begär uppgifterna har behov av dem.

Information till allmänheten

5 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska på sin webbplats hålla följande information tillgänglig:

1. organisationens stadga,
2. villkoren för medlemskap,
3. villkoren för att avsluta ett förvaltningsuppdrag,
4. de allmänna villkoren för licensiering,
5. en förteckning över de personer som leder verksamheten,
6. de allmänna principerna för fördelning till rättighetshavarna,
7. de allmänna principerna för avdrag,
8. de allmänna principerna för användning av medel som inte kan fördelas,
9. en förteckning över sådana avtal som avses i 8 kap. 1 § som organisationen är bunden av och namnen på de andra organisationer som avtalen avser, och
10. information om förfaranden för klagomål och tvistlösning.

Insynsrapport

6 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska, om inte annat följer av 7 §, varje år upprätta en insynsrapport avseende föregående räkenskapsår. Rapporten ska innehålla de uppgifter som anges i bilagan till Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/26/EU av den 26 februari 2014 om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden, i den ursprungliga lydelsen.

De uppgifter som anges i punkterna 1 a, 1 g och 1 h i bilagan till direktivet ska granskas av en auktoriserad eller godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag. En granskningsrapport som inbegriper eventuella förbehåll beträffande granskningen ska återges i sin helhet i insynsrapporten.

Insynsrapporten ska hållas tillgänglig på organisationens webbplats inom åtta månader från utgången av det räkenskapsår den avser och därefter under en tid av minst fem år.

7 § Om en uppgift som avses i 6 § första stycket lämnas i en årsredovisning som upprättas av organisationen, behöver uppgiften inte anges i insynsrapporten. Om samtliga uppgifter lämnas på det sättet, behöver någon insynsrapport inte upprättas.

Första stycket gäller endast om en auktoriserad eller godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag granskar årsredovisningen.

Om uppgifter lämnas på det sätt som anges i första stycket, ska årsredovisningen och en revisionsberättelse hållas tillgänglig på organisationens webbplats inom åtta månader från utgången av räkenskapsåret och därefter under en tid av minst fem år.

Hantering av klagomål

8 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha effektiva rutiner för att hantera klagomål från rättighetshavare och från andra kollektiva förvaltningsorganisationer med vilka organisationen har ingått ett avtal som avses i 8 kap. 1 §.

Organisationen ska svara skriftligen på inkomna klagomål. Om organisationen inte tillmötesgår ett klagomål, ska organisationen ange skälen för det.

11 kap. Gränsöverskridande licensiering av musik

Kapitlets tillämpningsområde

1 § Detta kapitel gäller, med de undantag som anges i 2 §, för gränsöverskridande licensiering av närrättigheter till musikaliska verk.

2 § Om ett licensavtal ingås av en kollektiv förvaltningsorganisation som förvaltar rättigheter med stöd av avtal, tillämpas bestämmelserna i detta kapitel inte för licensiering av de rättigheter som krävs för att ett radio- eller tv-företag ska kunna göra sina radio- eller tv-program tillgängliga för allmänheten samtidigt med eller efter en ursprunglig radio- eller tv-utsändning.

Under samma förutsättning tillämpas bestämmelserna inte heller för licensiering avseende material som produceras av eller för radio- eller tv-företaget och som utgör komplement till ett radio- eller tv-program. Det gäller oavsett när det kompletterande materialet görs tillgängligt för allmänheten.

Bestämmelserna tillämpas inte heller vid licensiering av musikaliska verk i form av noter.

3 § Om det i detta kapitel föreskrivs något annat än det som gäller enligt 2–10 kap., ska det som sägs i detta kapitel gälla.

Förmåga att hantera repertoaren

4 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska för varje EES-land som förvaltningen omfattar kunna ange de verk som förvaltas och, i förhållande till varje sådant verk, de rättigheter som förvaltas och de rättighetshavare som företräds. Uppgifterna ska hanteras elektroniskt.

Organisationen ska använda lämpliga särskiljande beteckningar för de rättighetshavare som företräds och de verk som förvaltas.

Organisationen ska ha lämpliga rutiner för att säkerställa att de uppgifter som avses i första stycket är förenliga med motsvarande uppgifter som finns hos andra kollektiva förvaltningsorganisationer.

Insyn i repertoaren

5 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska på begäran av en leverantör av en nättjänst, en rättighetshavare eller en annan kollektiv förvaltningsorganisation lämna uppgifter om de verk och de rättigheter som organisationen förvaltar och de EES-länder förvaltningen omfattar. Uppgifterna ska lämnas på elektronisk väg.

Organisationen får vägra att lämna ut uppgifterna om det inte av begäran framgår att den som begär uppgifterna har behov av dem.

Organisationen får vidta rimliga åtgärder för att säkerställa att uppgifterna inte förvanskas och för att kontrollera hur uppgifterna återanvänds. Organisationens får även vidta rimliga åtgärder för att skydda kommersiellt känsliga uppgifter.

Rättelse av felaktiga uppgifter m.m.

6 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha rutiner som gör det möjligt för leverantörer av nättjänster, för rättighetshavare och för andra kollektiva förvaltningsorganisationer att begära rättelse av en uppgift som avses i 4 § första stycket. Om det av en sådan begäran framgår att en uppgift är felaktig, ska organisationen rätta uppgiften utan onödigt dröjsmål.

7 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha lämpliga rutiner för att säkerställa att rättighetshavare, vars rättigheter organisationen förvaltar, på elektronisk väg kan lämna information om de verk och de rättigheter samt de EES-länder som förvaltningen ska omfatta.

Första stycket gäller inte rättighetshavare vars rättigheter organisationen förvaltar med stöd av ett avtal som avses i 8 kap. 1 §, om det av det avtalet framgår att något annat ska gälla för den förvaltningen.

Övervakning och rapportering

8 § En kollektiv förvaltningsorganisation som har ingått ett licensavtal med en leverantör av en nättjänst ska kontrollera hur de rättigheter som omfattas av avtalet används.

Leverantören ska lämna uppgifter om användningen av de verk som omfattas av avtalet till organisationen. Organisationens ska ge leverantören möjlighet att lämna uppgifter enligt första stycket genom en lämplig elektronisk rapporteringsmetod. Om en erbjuden rapporteringsmetod följer en etablerad internationell standard, ska denna användas, om inte parterna kommer överens om annat.

Fakturering

9 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska fakturera en leverantör av en nättjänst så snart som det är möjligt. En lämplig elektronisk faktureringsmetod ska användas. Om det är möjligt med hänsyn till de uppgifter leverantören har lämnat till organisationen enligt 8 § andra stycket, ska fakturan innehålla uppgifter om hur berörda verk och rättigheter har använts.

Organisationen ska ha lämpliga rutiner för att säkerställa att leverantören kan invända mot fakturans riktighet.

Utbetalning till rättighetshavarna

10 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska, efter det att en leverantör lämnat de uppgifter som avses i 8 § andra stycket, betala ut ersättningen till rättighetshavarna så snart som det är möjligt.

I samband med utbetalningen ska organisationen lämna uppgifter till rättighetshavaren om

1. den tidsperiod under vilken användningen har ägt rum och de EES-länder som omfattas av användningen, och
2. de medel som har inkasserats, de avdrag som har gjorts och den ersättning som har tilldelats rättighetshavaren, fördelat på dels de rättigheter som förvaltningen avser, dels varje berörd leverantör av nättjänster.

Om organisationen förvaltar rättigheter med stöd av ett avtal som avses i 8 kap. 1 §, ska organisationen betala ut ersättning och lämna uppgifter enligt denna paragraf till den andra organisationen. Den andra organisationen ska betala ut ersättningen och tillhandahålla uppgifterna till rättighetshavarna. Organisationerna får avtala om att ansvaret för att betala ut ersättningen och lämna uppgifter till rättighetshavarna ska fördelas mellan dem på ett annat sätt.

Förvaltning med stöd av representationsavtal

11 § En kollektiv förvaltningsorganisation får inte, genom ett avtal som avses i 8 kap. 1 §, ge en annan organisation ensamrätt att förvalta rättigheter.

12 § En kollektiv förvaltningsorganisation som, genom ett avtal som avses i 8 kap. 1 §, överlåter till en annan organisation att förvalta rättigheter ska underrätta de rättighetshavare som berörs av förvaltningen om avtalets huvudsakliga innehåll. Om organisationen har medlemmar som företräder rättighetshavare, ska också dessa underrättas.

Den organisation som förvaltningsuppdraget överläts till ska underrätta den andra organisationen om de licensavtal som ingås och de huvudsakliga villkoren för dessa.

13 § En kollektiv förvaltningsorganisation som förvaltar rättigheter med stöd av ett avtal som avses i 8 kap. 1 § är skyldig att på begäran av en annan kollektiv förvaltningsorganisation ingå ett sådant avtal avseende de motsvarande rättigheter som den organisationen förvaltar.

Skyldigheten gäller endast om den andra organisationen inte själv ingår avtal om gränsöverskridande licens.

Prop. 2015/16:181
Bilaga 6

En begäran som avses i första stycket ska besvaras skriftligen och utan onödigt dröjsmål. Den ersättning organisationen begär för förvaltningen ska vara skäligen och får inte överstiga kostnaderna för förvaltningen.

Den organisation som begär att få ingå avtalet ska tillhandahålla den andra organisationen de uppgifter om rättigheterna som krävs för att den andra organisationen ska kunna uppfylla sina skyldigheter enligt detta kapitel. Om uppgifterna är ofullständiga, får den organisation som förvaltar rättigheterna avhjälpa bristerna på den begärande organisationens bekostnad eller avstå från att förvalta de rättigheter som berörs av bristerna.

Rätt till gränsöverskridande licensiering

14 § En rättighetshavare som har gett en kollektiv förvaltningsorganisation i uppdrag att ingå avtal om gränsöverskridande licens får återkalla uppdraget om organisationen inte ingår sådana avtal och inte heller har överlåtit rätt att ingå sådana avtal till en annan kollektiv förvaltningsorganisation.

Om rättighetshavaren återkallar uppdraget, upphör uppdragsavtalet omedelbart att gälla.

12 kap. Tillsyn m.m.

Tillsyn

1 § Patent- och registreringsverket har tillsyn över att kollektiva förvaltningsorganisationer följer bestämmelserna i denna lag.

Det som sägs i detta kapitel om tillsyn över kollektiva förvaltningsorganisationer ska i tillämpliga delar gälla också för sådana organisationer eller andra juridiska personer som avses i 1 kap. 2 och 3 §§ och för sådana medlemmar i kollektiva förvaltningsorganisationer som företräder rättighetshavare.

Tillsynen omfattar verksamhet inom EES som bedrivs av organisationer och andra juridiska personer som är etablerade i Sverige.

2 § Patent- och registreringsverket får förelägga en kollektiv förvaltningsorganisation att lämna de handlingar och uppgifter i övrigt som behövs för tillsynen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att kollektiva förvaltningsorganisationer ska lämna vissa uppgifter som behövs för tillsynen till Patent- och registreringsverket.

3 § Patent- och registreringsverket får ingripa om en kollektiv förvaltningsorganisation har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag.

Ett ingripande sker genom utfärdande av föreläggande att vidta rättelse inom viss tid.

Ett ingripande med anledning av ett avtalsvillkor som strider mot denna lag får endast ske genom ett föreläggande om att i fortsättningen inte ställa upp samma eller väsentligen samma villkor i liknande fall.

4 § Om Patent- och registreringsverket meddelar ett föreläggande enligt denna lag, får myndigheten förena föreläggandet med vite.

5 § Den som står under tillsyn enligt denna lag ska anmäla sig för registrering hos Patent- och registreringsverket.

Patent- och registreringsverket ska upprätta ett register över dem som har anmält sig och som omfattas av tillsyn enligt lagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om ingivning av anmälningar i registreringsärenden.

Skadestånd

6 § En kollektiv förvaltningsorganisation eller en användare som uppsåtligt eller av oaktsamhet åsidosätter en skyldighet enligt 2–11 kap. ska ersätta den skadelidande för den skada som uppkommer genom åsidosättandet. Detsamma gäller för sådana juridiska personer som avses i 1 § andra stycket.

Rätt domstol

7 § Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål enligt denna lag.

Patent- och registreringsverkets beslut att meddela föreläggande får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen.

En talan om utdömande av vite enligt denna lag förs vid Patent- och marknadsdomstolen av Patent- och registreringsverket.

1. Denna lag träder i kraft den 10 april 2017 i fråga om 11 kap. 14 § och i övrigt den 1 januari 2017.

2. Skyldigheten att upprätta en insynsrapport enligt 10 kap. 6 § gäller inte för räkenskapsår som inletts före ikraftträdandet.

3. Om det krävs beslut av stämman för att en kollektiv förvaltningsorganisation, eller en organisation som avses i 1 kap. 3 §, ska kunna efterleva en bestämmelse i lagen, tillämpas bestämmelsen från och med den första ordinarie stämma som hålls efter ikraftträdandet. Motsvarande gäller om medlemmarnas beslutanderätt utövas av fullmäktige.

4. Om ett avtal som avses i 42 a § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk har ingåtts före ikraftträdandet, ska det som sägs i 1 kap. 3 § inte tillämpas.

5. Om ett förvaltningsuppdrag har lämnats före ikraftträdandet, ska informationsskyldigheten i 3 kap. 5 § första stycket fullgöras senast sex månader efter ikraftträdandet.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Prop. 2015/16:181
Bilaga 6

Härigenom föreskrivs att 26 m, 26 p och 45 b §§ lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 m §¹

Endast en organisation som företräder ett flertal ersättningsberättigade upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter på området har rätt att kräva in och träffa avtal om att sätta ned ersättning enligt 26 k och 26 l §§. Organisationen ska kräva in ersättningen och fördela den mellan de ersättningsberättigade, efter avdrag för *skäligen* ersättning till organisationen för dess omkostnader. Vid fördelningen ska rättighetshavare som inte företräds av organisationen vara likställda med rättighetshavare som organisationen företräder.

Endast en organisation som företräder ett flertal ersättningsberättigade upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter på området har rätt att kräva in och träffa avtal om att sätta ned ersättning enligt 26 k och 26 l §§. Organisationen ska kräva in ersättningen och fördela den mellan de ersättningsberättigade, efter avdrag för ersättning till organisationen för dess omkostnader. Vid fördelningen ska rättighetshavare som inte företräds av organisationen vara likställda med rättighetshavare som organisationen företräder.

Näringsidkare som avses i 26 k § första stycket ska anmäla sig hos en sådan organisation som avses i första stycket. Näringsidkaren ska på begäran av organisationen redovisa det antal anordningar som omfattas av rätt till ersättning, anordningarnas upptagningstid eller lagringskapacitet, om anordningarna kan användas för digital upptagning upprepade gånger och när anordningarna tillverkades eller infördes. Av redovisningen ska framgå antalet anordningar enligt 26 k § andra stycket.

26 p §²

Endast en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Sverige använda verk på området har rätt att kräva in ersättningen. Organisationen ska kräva in ersättningen och betala beloppet till den ersättningsberättigade, efter avdrag för *skäligen* ersättning till organisationen för dess omkostnader. Om organisa-

Endast en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Sverige använda verk på området har rätt att kräva in ersättningen. Organisationen ska kräva in ersättningen och betala beloppet till den ersättningsberättigade, efter avdrag för ersättning till organisationen för dess omkostnader. Om organisationen

¹ Senaste lydelse 2013:691.

² Senaste lydelse 2013:691.

tionen inte kräver den ersättnings-
skyldige på ersättningen inom tre
år efter utgången av det kalenderår
då försäljningen ägde rum, är
fordringen preskriberad.

Den som är ersättningsskyldig ska på begäran av organisationen redovisa de ersättningsgrundande försäljningar som gjorts under de tre närmast föregående kalenderåren.

Den ersättningsberättigades fordran på organisationen preskriberas tio år efter tillkomsten, dock endast om organisationen har vidtagit rimliga åtgärder för att finna den ersättningsberättigade.

45 b §³

Endast en organisation som företräder ett flertal ersättningsberättigade utövande konstnärer på området får kräva in tilläggsersättning enligt 45 a §. Organisationen ska kräva in ersättningen och fördela den mellan de ersättningsberättigade, efter avdrag för *skälig* ersättning till organisationen för dess omkostnader. Vid fördelningen ska konstnärer som inte företräds av organisationen vara likställda med konstnärer som organisationen företräder.

Framställaren ska på begäran av organisationen lämna det underlag som krävs för att ersättningen ska kunna beräknas.

Endast en organisation som företräder ett flertal ersättningsberättigade utövande konstnärer på området får kräva in tilläggsersättning enligt 45 a §. Organisationen ska kräva in ersättningen och fördela den mellan de ersättningsberättigade, efter avdrag för ersättning till organisationen för dess omkostnader. Vid fördelningen ska konstnärer som inte företräds av organisationen vara likställda med konstnärer som organisationen företräder.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

³ Senaste lydelse 2013:691.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar

Prop. 2015/16:181
Bilaga 6

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 4 § lagen (2016:000) om patent- och marknadsdomstolar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §

Patent- och marknadsdomstolen handlägger mål och ärenden enligt det som föreskrivs i

1. lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar, patentlagen (1967:837), lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar, lagen (1978:152) om svensk domstols behörighet i vissa mål på patenträttens område m.m. och växtförädlarrättslagen (1997:306),

2. lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, mönsterskyddslagen (1970:485), firmalagen (1974:156), lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter och varumärkeslagen (2010:1877),

3. konkurrenslagen (2008:579), marknadsföringslagen (2008:486), lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare, lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer, försäkringsavtalslagen (2005:104), lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m., lagen (2006:484) om franchise-givares informationsskyldighet, lagen (2010:510) om lufttransporter, lagen (2010:1350) om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden, lagen (2014:836) om näringsförbud och lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till

4. annan lag.

3. konkurrenslagen (2008:579), marknadsföringslagen (2008:486), lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare, lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer, försäkringsavtalslagen (2005:104), lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m., lagen (2006:484) om franchise-givares informationsskyldighet, lagen (2010:510) om lufttransporter, lagen (2010:1350) om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden, lagen (2014:836) om näringsförbud, lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar och lagen (2016:000) om kollektiv förvaltning av upphovsrätt, och

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2016-05-16

Närvarande: F.d. justitierådet Lennart Hamberg samt justitieråden Anita Saldén Enéerus och Ingemar Persson.

Kollektiv förvaltning av upphovsrätt

Enligt en lagrådsremiss den 4 maj 2016 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt,
2. lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk,
3. lag om ändring i lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Rickard Sobocki och ämnesrådet Anders Olin.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 9 juni 2016

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Wallström, Y Johansson, Baylan, Bucht, Hellmark Knutsson, Regnér, Andersson, A Johansson, Bolund, Damberg, Bah Kuhnke, Shekarabi, Hadzialic, Eriksson, Linde, Skog

Föredragande: statsrådet Linde

Regeringen beslutar proposition Kollektiv förvaltning av upphovsrätt

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EU-regler
Lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt	12 kap. 2 §	32014L0026
